1.9
DIE STRYD OM DIE ORDES

Deur

Prof. Dr. H. G. STOKER

Uitgegee deur die Calvyn Jubileum Boekefonds.

Administraiewe Buro van die Gereformeerde Kerk,
Molenstraat, Potchefstroom.

Caxton-Drukkery (Edms) Bpk.,
Pretoriusstraat 265, Pretoria.

AAN MY MOEDER
EN
TER HERINNING
AAN MY VADER

VOORWOORD.

Hierdie boekie sweef meer in die breedte as wat dit in die diepte neerdaal. Die bedoeling was in hoofsaak om ’n geheelsoorsig oor die lewens- en wêreldbeskouings van die Liberalisme, van die Kommunisme (Bolsjewisme), van die Nasionaal-Sosialisme, van die Fascisme, en van die Calvinisme te gee, en die vraag te stel of en in hoeverre die ordes wat hulle verteenwoordig, op die toestande van ons land toegepas behoort te word.

Omdat dit wenslik is dat die leser eers ’n totaalindruk van die verskillende ideologieë sal kry, voordat hulle krities weerlê word, het ek elk van die eerste vier van die genoemde stelsels eers in sy geheel, sonder kritiek gegee, en daarna kritiese opmerkings ten beste gegee. Dit sou goed wees as die leser eers die uiteensetting van die betrokke ideologie in sy geheel lees, en dan weer van vooraf begin en telkens elke paragraaf met die bybehorende kritiek lees. Wil die leser die verskil in gees tussen die vier stelsels vooraf aanvoel, sou hy kon begin deur hul opvattinge, bv. van die huwelik en van die gesin, (d.w.s. §27a, §40a, §55a en §73a) met mekaar te vergelyk.

In die weergawe van die eerste vier stelsels stel ek my soveel as moontlik op hul standpunt en gebruik ek veelvuldig die woordjie “ons”. Want na ’n so simpatiek moontlike weergawe is strenge kritiek billiker.

Hoofstuk 8 is miskien wel die belangrikste in hierdie verhandeling. Want die vraag van die toepassing van die ordes op ons probleme is in die huidige krisis besonder aktueel.

Dat ek nie op al die probleemgebiede wat hier behandel word, ewe tuis is nie, spreek vanself. Vakkenners sal dit wel bemerk. Maar om ’n geheelsoorsig oor die genoemde stelsels te gee, was ek verplig om my ook te waag op gebiede waarin ek minder gekonfyt is.

Die verskillende probleme het ek probeer om na my vermoë so duidelik as moontlik te stel, sodat vir hierdie werkie die grootste moontlike leserskring verseker mag word. Dat egter nie alle vraagstukke ewe eenvoudig gestel kan word nie, spreek ook wel vanself. Daar is ook moeilike gedeeltes in hierdie verhandeling. Gedeeltes wat miskien moeiliker verstaanbaar is (soos bv. dié oor die onderskeid tussen maatskappy en gemeenskap, of dié oor vryheid of oor waarheid en wetenskap), kan die leser wat dit verkies, oorslaan, sonder om die draad te verloor. Want aan die totaalindruk sal nie eintlik iets verander word nie, as nie alles gelees word nie. Herhalinge was met die gevolgde metode onvermydelik; hulle mag juis hier pedagogiese waarde hê.

Hierdie geskrif gaan van die Calvinistiese standpunt uit. Omdat ek veral in gevalle waar die Calvinistiese beskouinge, sover my bekend, nog nie of nog nie in besonderhede uitgewerk is nie, self my pad moes vind, moet die verdediging van die Calvinisme, wat ek hier gee, nie noodwendig as die offisiële en die suiwere beskou word nie.

Van die tekortkominge van hierdie boekie is ek my ten volle bewus. Maar omdat veral vandag ’n behoefte aan so ’n werk bestaan, het ek nieteenstaande die tekortkominge gewaag om dit te laat uitgee. Dit is onder druk van allerhande werksaamhede en onder drang van verbysnellende tyd geskryf, en ek hoop om die tekortkominge by ’n eventuele herdruk, as aan so iets behoefte sou bestaan, aan te suiwer. Met die oog veral daarop, sal ek konstruktiewe, maar ook destruktiewe kritiek waardeer.

Aan my vriende wat my waardevolle literatuur tot beskikking gestel het of die manuskrip nagesien, bloktekeninge vervaardig en gewaardeerde verbeterings voorgestel het, asook aan die uitgewers wat hierdie publikasie moontlik gemaak het, my dank! Ook wil ek graag my waardering aan my eggenote vir haar bystand en belangstelling uitspreek!

As hierdie werkie in die geestesverwarring van ons tyd ons volk mag help om te leer onderskei en verantwoordelik tussen die stelsels te kies, en veral as dit die Calvinistiese tradisie van ons volk mag help bevestig, besonderlik in die krisis wat ons nou belewe, sal ek my meer as beloon ag.

DIE SKRYWER.

Potchefstroom, Desember 1941.

INHOUDSOPGAWE IN HOOFTREKKE.

Bladsy.

INHOUDSOPGAWE IN BESONDERHEDE.

HOOFSTUK 7. SAAMVATTING:

HOOFSTUK 8. TOEPASSING:

NB Bladsynommers in die Inhoudsopgawes verwys na bladsynommers in hierdie elektroniese teks. Oorspronklike bladsynommers in die boek word in teks aangedui met #-- gevolg deur die bladsynommer in die boek.

[#1] Hoofstuk 1.

INLEIDENDE OPMERKINGS.

1. Ons volk, en ek bedoel daarmee net daardie menslike verband, wat as volk ’n organiese eenheid is, nl. ons Afrikanervolk, afstammelinge van Voortrekker, Hugenoot en Watergeus, — in oorsprong en wese Calvinisties, — staan al vir meer as ’n eeu, en veral in die laaste veertig jaar, onder die invloed van die Brits-Imperialistiese Liberalisme. Die gees van hierdie Liberalisme het op verskillende wyse ’n groot deel van ons volksleiers op alle gebiede van godsdiens en kultuur verower en ’n groot deel van hul volgelinge beïnvloed, met die gevolg dat ons volk in die algemeen nie meer die helder, skerp en suiwer Skriftuurlike onderskeidingsvermoë in beginselsake van hul voorvaders besit nie. Ons volk is in sy begrippe en in sy denke verward. Daar is gebrek aan kennis. En in hierdie verwardheid kom ander nuwe stelsels hul van buite af aanmeld, eers die Kommunisme (Bolsjewisme), nou weer die Fascisme en veral die Nasionaal-Sosialisme. Ook hulle ken hy nie. Hy weet nie hoe hy teenoor hierdie nuwe dinge moet staan nie. Sy gebrek aan kennis en die nood van sy tyd bring saam dat hy in gevaar staan dat hy hierdie vreemde stelsels, veral dié van die Nasionaal-Sosialisme, sy eie gaan probeer maak, sonder dat hy insien wat hulle is en dat ook hulle nie by hom pas nie. Die Skrifwoord: “My volk gaan ten gronde weens gebrek aan kennis” kan ook op die Afrikanervolk toegepas word.

Hierdie boekie wil ’n bydrae wees om ons volk te leer onderskei tussen Liberalisme, Kommunisme (Bolsjewisme), Fascisme, Nasionaal-Sosialisme en Calvinisme. Eers as in hierdie sake skerp onderskei word, kan ons volk reg kies en weet wat om te doen. Kennis is ’n wonderlike gawe van God, en wie die juiste kennis verwerf, kan verantwoordelik en vry handel. Of moet ons soos ’n klomp skape eers agter die stem van die Brits-Imperialistiese Liberalisme aanloop, om daarna weer die nuwe, verleidelike stemme van die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme onkrities te volg?

Ek glo vas, nee ek weet, dat as ons volk leer onderskei het, hy weer die Calvinistiese voetspore van ons voorvaders gaan betree in die rigting van ’n Christelike en onafhanklike Republiek, waarin, soos van ouds, die welluidende klanke van Gods Woord en Wet geëerbiedig word. Maar ek weet ook dat as ons volk nie nou onderskei nie, ons mettertyd in ons nuwe staat verwarring op verwarring, stryd op stryd, broedertwis op broedertwis sal kry, wat hom veral gaan toespits op die verhouding van kerk tot staat, van godsdiens tot kultuur en van huisgesin tot skool. As ons fondamente nie nou — en wel deur juiste onderskeiding, — reggelê word nie, sal die gebou wat ons daarop gaan vestig, skeef, wankel, geskeurd staan, en sal ons nie ons roeping in hierdie sonnige Suiderhoek van die Afrikaanse kontinent op die juiste wyse kan vervul nie.

Ek glo vas, ja ek weet, dat ons volk, as hy verstaan waaroor die stryd van die geeste gaan, veral dié tussen Liberalisme en Nasionaal-Sosialisme, hy geen van beide nie, maar die Calvinistiese erfenis van sy voorgeslagte gaan kies. Want ons volk, nieteenstaande sy gebrek aan kennis, veral aan kennis van God se Woord en van die daarin geopenbaarde beginsels, en van die vreemde stelsels wat van buite af ingevoer word, is in sy hart nog ’n diepgelowige Calvinistiese volk. Daarvan het getuig die wonderbaarlike Ossewatrekfeeste in 1938 rondom die luttele ossewaentjies. Hier het ons volk hom spontaan beken tot die God van ons vaders en tot die bestemming [#2] wat Hy vir ons weggelê het, tot die bestemming waartoe Hy ons nou gaan roep in hierdie ure van volkskrisis, wat ons belewe. Hierdie volksbeweging is nie aan die gang gesit deur Liberalisties bederfde, maar ook goedbedoelende volksleiers op die verskillende lewensgebiede nie, maar het sy oorsprong in die Spoorbond, wat met sy onderneming die sluimerende, Calvinisties-gelowige “volksiel” gewek het. Verag die dag van die kleine dinge nie; sien ook daarin die hand van God. Dieselfde gees word geopenbaar en behoort geopenbaar te word deur die volkse organisasies, soos die Ossewabrandwag, die Reddingsdaadbond, die Federasie van Afrikaanse Kultuurverenigings, die onderskeie Afrikaanse Jeugorganisasies, ens.

Calvinisme: Hoe min weet ons vandag wat dit is. Pynlike onkunde spreek uit die Liberalisties-Metodisties-on-Afrikaanse woorde wat ons so dikwels hoor en lees, nl. dat ons as Calviniste, Calvyn bo Christus stel. ’n Mens voel lus om hiermee die spot te dryf, as die hier geopenbaarde onkunde nie so ’n diep-ernstige saak was nie. Wat Calvinisme is, sal hierdie boekie o.a. probeer verduidelik. Al wat ek nou wil sê is dat die Calvinisme Christus tot Koning uitroep op alle terreine van die wêreld en van die lewe; dat die Calvinisme die eer van God-Drie-enig soek orals en in alles wat hy doen en laat; dat die Calvinisme die leiding van Gods Woord as ’n lig op sy pad en ’n lamp voor sy voet wil soek in alles wat sy hand vind om te doen. Calvinisme wil juis teenoor die ander vorme van Christendom die mees konsekwente en harmoniese Christendom wees deur Christus in *alles* te volg, nie net as Verlosser nie, maar ook as Herskepper, nie net as Middelaar tussen God en mens nie, maar ook as Koning oor die hele skepping. Calvyn, ’n feilbare mens nes elkeen van ons, het in sy Reformasie daarop

gewys dat die Skrif ons God as Soewerein oor alles wat Hy geskape het en Christus nie net as Verlosser en Middelaar openbaar nie, maar ook as Herskepper en Koning van Hemel en Aarde. En nou noem ons ons “toevallig” maar Calviniste om ons te onderskei van Christene soos Katolieke, Metodiste, Lutherane, ens., waarvan die lg. twee bv. Christus net as Verlosser en Middelaar sien, en nie die konsekwensies trek uit wat die *hele* Skrif vir die *hele* lewe openbaar nie. Calviniste is juis daardie Christene, wat in Christus nog veel meer sien en volg as ander Christene. Hoe sou dan juis ons Calvyn bo Christus stel? Calvinisme is die mees konsekwente en harmoniese *Christendom*.

Die koers van ons volk moet Calvinisties wees! Tog is ek my daarvan bewus dat nie alle Afrikaners voel en dink soos ek nie. Sommige bv. is as Afrikaners Liberalisties-nasionaal, ander Nasionaal-Sosialisties of Fascisties. Ek is genoeg liberaal (nie Liberalisties nie) om hulle hul oortuiginge te gun. Ek weet ook dat daar Afrikaners is wat warm republikeine is, belangrike bydraes tot die opbou van ons volkslewe en volkskultuur gegee het, wat bereid is om vir ’n vrye en onafhanklike republiek alles op te offer, en soos ons voorvaders die gee van goed en bloed nie te duur skat om hul ideale te bereik nie, maar wat geen Calviniste, in gevalle selfs geen gelowiges is nie. Ons mag aan hulle nie die bepaling en naam van Afrikanerskap ontsê nie. Ook hulle is ’n inherente deel van ons volk, wat soos elke volk variasie en verskeidenheid binne die volkseenheid saamvat. Maar ek is daarvan oortuig dat ons volk in sy kern (ek sou amper soos die Nasionaal-Sosialiste wil sê: in sy “substansie”; maar ek is bang vir daardie term), Calvinisties in leer en lewe is en was en ook in die toekoms behoort te wees, en sy volle bestemming alleen sal verwesenlik as dit in alles soos ons vaders sy inspirasie en leiding van Gods Woord ontvang, getrou aan sy voorgeslagte. Om sy bestemming te verwesenlik en sy goddelike roeping te vervul moet ons volk nou leer onderskei tussen die regte en verkeerde weë na ons toekoms. Om [#3] dit te kan doen is ’n kennis van Liberalisme, Kommunisme (Bolsjewisme), Fascisme, Nasionaal-Sosialisme en Calvinisme onontbeerlik. Ons volk moet in hierdie, so uiters aktuele aangeleenthede veral hierdie so nodige kennis verwerf, anders sal hy sy roeping nie kan vervul nie.

In die behandeling van die eersgenoemde vier stelsels gee ek eers ’n totaalbeeld, ’n geheelsvoorstelling van die betrokke stelsels en daarna kritiese opmerkings. Na hierdie stelsels behandel ek ons Calvinistiese lewens- en wêreldbeskouing. Daarna kom ’n saamvatting, en ten slotte miskien die belangrikste, nl. die toepassing van dit alles op ons toestande. Dit is my innige wens dat hierdie werkie mag bydra om ons volk oor al die dinge te laat nadink, sodat as hy sy beslissing neem, hy dit met volle verantwoordelikheid kan doen.

Hierdie boekie is geen boek vir geleerdes in die eerste plek bedoel nie, geen wetenskaplike studiewerk met gedokumenteerde bewyse nie, maar slegs ’n *populêr-wetenskaplike* propagandawerkie in die goeie sin van die woord “propaganda” as “volksopvoeding”. Wie die stelsels wetenskaplik wil bestudeer, sal daarvoor die aangewese oorspronklike werke self moet deurwerk. Ek beskryf die stelsels soos ek hulle na ernstige studie van die oorspronklike werke leer ken het, maar ek beskryf hulle volgens die ideaal-tipiese metode. Daarmee bedoel ek die volgende.

2. Nie alle Nasionaal-Sosialiste beskryf die Nasionaal-Sosialisme op dieselfde wyse nie. Sommige ag dit wel, sommige nie met die Christendom verenigbaar. Sommige lê meer, ander minder nadruk op die bloed-verankerdheid van die geestelike, kultuurskeppende kragte van die volk. Sommige lê meer, ander minder nadruk op die staat of op die party (NSDAP), ens. M.a.w. die beskrywinge van wat Nasionaal-Sosialisme is deur Nasionaal-Sosialiste self stem nie in alles ooreen nie. Die opvattinge van Nasionaal-Sosialisme wat in ons land verdedig word verskil weer van die opvattinge daarvan in Duitsland verdedig.

Of neem die Liberalisme. In Engeland verenig dit sig ten dele en op ’n bepaalde wyse met die Britse puritanisme en metodisme, met die Britse agting vir konvensie, met die Britse opvatting van “cant”. Dit word vervleg met die Britse waardering van “society” en van die adelstand. Dit staan onder die invloed van die Britse ontwikkeling van die groot industrie en handel. Die Liberalisme in Engeland neem m.a.w. ’n tipies Britse vorm aan. Vergelyk in hierdie verband die Britse ideaal van “gentleman”, wat aan die adelstand ontleen is, en wat as ideaal geld vir elkeen, selfs vir die arm man op straat en vir die arbeider. Of neem die tipies Britse opvatting van “sport”, van “fairness” en van “fairplay”, ens.; hiervan geld dieselfde. In Frankryk daarenteen word die Liberalisme met die tipies Franse waardering van die Franse volk as belangrike historiese kultuurvolk (“nation”), voorbeeld vir die ander nasies, vervleg. Daar pas dit sig aan die Franse omstandighede aan en neem dit ’n ander vorm aan. In Nederland is die beweging ook bekend, en pas dit sig aan Nederlandse omstandighede aan. In Amerika ontwikkel dit ’n eg-Amerikaanse vorm. In die Russiese Kommunisme, ’n geesteskind van die Liberalisme, met sy individualistiese opvatting van die werkersklas en met sy leer van die geweldstaat, neem die Liberalisme ’n leer vorm aan wat eintlik homself weerspreek. Ook in Suid-Afrika ontwikkel ’n volle Afrikaans-Nasionale vorm van Liberalisme. In sover die Fascisme in Italië ’n waardering

vir die individu toon, wat dit met die staat deur middel van sy korporasies wil harmonieer, en in sover dit ook ’n waardering vir die geestelik-sedelike in die mens het, kan ’n mens selfs hier van Liberalistiese oorblyfsels by die Fascisme spreek. Die Nasionaal-Sosialisme van Duitsland [#4] is die mees konsekwente ontkenning van en teëstelling tot die Liberalisme. Selfs die ontwikkelingsvorme van die Liberalisme in een en dieselfde land verskil onderling in sommige opsigte en in verskillende tye. As u werke van Liberaliste bestudeer, dan sien die een die Liberalisme so, die ander anders, die een lê hierop meer nadruk, die ander meer daarop. Liberalisme is dus ’n veelvormige verskynsel, met baie onsuiwere en inkonsekwente ontwikkelingsvorme.

Dieselfde kan van die ander stelsels gesê word. As ek nou so ’n stelsel moet beskrywe en dit as ’n konsekwente eenheid wil daarstel om sy gees in hooftrekke suiwer te laat spreek, kan ek nie let op die gemeenskaplike momente in al die vorme van so ’n stelsel nie, omdat sommige van hulle selfs die grondbeginsels onsuiwer ontwikkel, of slegs indirek veronderstel, maar moet ek uitgaan van die grondbeginsels self en probeer om so ’n stelsel te teken soos dit sou gewees het, as dit ideaal, d.w.s. as dit konsekwent volgens sy grondbeginsels sou ontwikkel het. M.a.w. ek gee ’n “ideale” tipering, d.w.s. ek beskryf dit volgens die ideaal-tipiese metode. Ek verkies hierdie metode, omdat die leser dan ’n helder en konsekwente beeld van so ’n stelsel kan vorm, en waar hy dit in die praktyk ontmoet, dit nie alleen kan herken nie, maar meteen self kan bepaal, in hoeverre dit suiwer of onsuiwer ontwikkel het. Ons wil koers hê, koers sien, en moet by die beskrywing van sulke stelsels die koers so skerpbelynd moontlik teken. Dan kan ons ook suiwer kies. Dat die ideaal-tipiese metode die gevaar loop om enigsins subjektief te wees — nie elkeen sal met daardie metode presies dieselfde slotsomme bereik nie, — weet ek. In hoever dit my geluk het om ’n billike en objektiewe beeld van die stelsels volgens hierdie metode te skets, moet ek aan die oordeel van ander oorlaat. Hierdie ideaal-tipiese metode pas ek universeel toe. Sonder om te diep in besonderhede te gaan, skets ek die opvattinge wat die betrokke stelsels ontwikkel ten opsigte van individu, staat, volk, kerk, gesin, skool, ens., van godsdiens, wetenskap, kuns, reg, ekonomie, ens., om sodoende in hooflyne die betrokke gees op al die gebiede te laat spreek.

Dit word soms gesê dat die ideaal-tipiese metode ’n karikatuur teken. Ja, dit is so, mits onder karikatuur nie verstaan word ’n oneerlike of onewewigtige spotprent nie, maar die skerpe beklemtoning van die belangrikste karakteristieke of eienaardighede van die getekende. Dit is ’n vereenvoudigde skets, wat net op hoofsake let, en hulle benadruk. Want ’n gesonde, egte karikatuur is ’n karakterskets. Die leser moet egter net onthou dat die stelsels, wat ek hier skets, in die werklikheid ’n veelvormige gestalte vol van allerlei besonderhede is, wat ek opsetlik oorslaan ter wille van ’n betreklik eenvoudige, maar algemene geheelinsig in die betrokke stelsels.

3. Op die historiese agtergrond waaruit die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme, en die Nasionaal-Sosialisme resp. ontstaan het, kan ons hier nie ingaan nie. Dat dit wel belangrik is, blyk uit die volgende:

Sonder kennis van die Franse Rewolusie met sy ideale van “gelykheid, vryheid en broederskap” en van “geen God en geen meester bo ons nie”, en sonder kennis van die oorsake van die Franse Rewolusie, wat met sy leuses ’n reaksie op die destyds heersende ongelykheid en onvryheid was, en sonder kennis van die ontwikkeling van die grootindustrie in die vorige eeu, kan ’n mens die Liberalisme as historiese verskynsel moeilik verstaan, want dit is veral ’n vrug van die Franse Rewolusie en van die nuwe nywerheidsbloei. Sonder kennis van die filosofie van Hegel, en sonder insig in die wantoestande van die werkersklas in die vorige eeu, met hul hongerlone, slegte behuising, e.d.m., en sonder kennis van Rusland, sy [#5] regering en sy ongeletterde massas, kan die Kommunisme (Bolsjewisme) as historiese verskynsel moeilik verstaan word. Sonder kennis van die inwendige spanninge in Italië voor, tydens en na die oorlog van 1914-1918, sonder kennis van die Italiaanse mentaliteit en van sy glorieryke verlede in die ou Romeinse Ryk en sonder kennis van die Liberalisme waarop dit o.a. ’n reaksie is, is die Fascisme as historiese verskynsel ook moeilik verklaarbaar. Ek wil hier egter enigsins langer by die Nasionaal-Sosialisme stilstaan, om die beoogde konkreter te illustreer.

Die vir die Duitsers so uiters vernederende verdrag (die Duitsers spreek van ’n diktaat) van Versailles aan die einde van die vorige wêreldoorlog: let op hulle gelê, en die daarop asook daaruitvolgende ellende van die Duitse Republiek (die Tweede Ryk) met sy onder omstandighede magtelose wisselende regerings, het geweldig veel bygedra tot die opkoms en bloei van die en Nasionaal-Sosialisme in Duitsland. Van daardie ellende het ek as student ’n deel self aanskou. Die besetting van die Rhein- en Ruhrgebiede — ook deur gekleurde troepe, — het die Duitsers as ’n smaad aangevoel. Die oorweldigende oorlogskulde kon hulle betaal nie. Die mark wat voor die oorlog van 1914 omtrent 1/- werd was, was in die begin van 1922 so gedaal, dat ek omtrent 1,000 mark vir £1 gekry het; maar teen die einde van 1924 dit het ek 70,000,000,000,000 (sewentig biljoen) mark vir £1 gekry, net voordat die mark deur internasionale ooreenkoms op 20,000,000,000,000 vir £1 gestabiliseer en

op 20 nuwe mark vir £1 vasgestel is. Hierdie in-die-diepte-tuimeling van die mark het die samelewing senuspannend gemaak. Dit het die volk honger en gebrek laat ly, omdat die lone wat die vorige maand ontvang is, die volgende oggend soveel minder koopkrag besit het deur die gelyktydige daling van die mark en die styging van die pryse van goedere. Dit het verder die spaarsin vernietig, want dit was dwaas om geld wat in jou hande wegsmelt vas te hou. Dit het die gevoel van ekonomiese stabiliteit, sekerheid en veiligheid met die oog op komende jare verander in klemmende onrus oor die dag van môre. Verder het dit alles die volk blootgestel aan ’n skaamtelose uitbuitery deur buitelandse sakelui en toeriste, wat in Duitsland ware kon koop teen een derde van wat hulle in hul eie land gekos het, en wat soms goedkoper in Duitsland vakansie kon hou as om in hul eie land te woon. Bekend was die destydse selfsugtige, ongemanierde uitlander, dikwels van lae afkoms, wat met ’n pynlike grootdoenery en minagting vir die in die moeras wegsinkende volk in die beste hotelle hul tuiste kom maak het. Maar nog erger was die uitbuitery van buitelandse sakemense, wat o.a. strate en blokke van woonbuurte in groot stede teen ’n appel en ’n ei opgekoop het. Die getal werkloses het onbekend hoog gestyg. Niks kon daarteen gedoen word nie. Die kort-kort wisselende regerings moes knieval na knieval voor die oorwinnaars doen en na hul pype dans, om versagtende gunste af te smeek. Soos by elke oorwonne volk die geval was, was die Duitse volk verskeur en verdeel, soos nog nooit nie. Onder sy republikeinse konstitusie op Liberalistiese lees geskoei, — wat nie by sy volksaard gepas het nie, — het politieke partye soos paddastoele opgekom. In een verkiesing wat ek bygewoon het, was daar, as ek my reg herinner, 53 partye, waaronder ’n huishuurdersparty, wat as grondprinsipe glo gehad het: verlaging van huishuur. U lag, leser. Maar dit alles is innig-tragies. Die Duitser was in daardie jare doodongelukkig. Jy kon dit rondom jou die sien: orals bedrukte gesigte, nêrens ’n hartlike spontane lag nie. Dit was so sterk die geval dat dit my en my vriende telkens weer opgeval het. En as jy met die Duitsers oor hul toestand gesels, word dit vir jou met ’n vlymende skerpte so duidelik, dat jy jouself as ’n magtelose skepsel voel. [#6]

Die ervaring wat Duitsland van 1914 tot 1933 deurgemaak het, kon nie anders as ’n geweldige reaksie, soos die verskyning van die Nasionaal-Sosialisme te voorskyn roep nie. Van 1914-1933, ja, in ’n meer betreklike sin tot onlangs voel die Duitser hom geïsoleerd: die hele wêreld is teen hom. Dit moes in elk geval voor die opkoms van die Nasionaal-Sosialisme reeds onbewus ’n gevoel van Duitse uniekheid op ’n nuwe wyse laat posvat en bestendig het, iets wat in die Nasionaal-Sosialistiese stelsel tot grondbeginsel verhef is. Die Duitse anti-Semitisme mag uit die Nasionaal-Sosialistiese leer met logiese helderheid volg en die skyn van logiese regverdigheid aanneem, dit is in elk geval ook aangewakker deur die rol wat die Jood in die vernedering en ellende van Duitsland veral in die jare na 1918 gespeel het. En as daar dan ’n man soos Hitler opstaan met die beloftes om die Duitse volk uit sy eerlose ellende tot ’n eerbare volk op te hef, die Versailles-verdrag te vernietig, die werklose-probleem op te los, Duitsland weer in die voorste ry van die volke te plaas, en as hy dit dan nie net beloof nie, maar ook doen, en nog baie meer doen, dan kan ons histories verstaan waarom die Nasionaal-Sosialisme in Duitsland so vooruitgegaan het en Hitler byna ’n volksafgod geword het, en die volk met 99% en meer by die stembus sy vertroue in hierdie leier uitspreek. Ook al kan ons ons in beginsel nie met die grondbeginsels van die Nasionaal-Sosialisme vereenselwig nie, die historiese agtergrond, wat die opkoms en bloei van die Nasionaal-Sosialisme moontlik gemaak het, mag ons nie onderskat nie. Ons verstaan daaruit waarom die Duitse volk die Nasionaal-Sosialistiese stelsel so nie algemeen aanvaar nie, dan tog duld. Want dit is in elk geval baie beter as die ellende van voorheen. Veral die kerk het wel in bepaalde opsigte besliste weerstand teen die Nasionaal-Sosialistiese stelsel gebied, maar daaroor later.

4. Op die historiese agtergrond van die genoemde stelsels gaan ek nie in nie. Ek beperk my tot ’n bespreking van die grondbeginsels van die lewens- en wêreldbeskouings, waarvan die stelsels ’n uitvloeisel is, of wat deur daardie stelsels gevorm word. Daarom skakel ek ook die bespreking van ’n ander agtergrond van die wording van daardie stelsels uit, nl. die eieaard van die volke, waarin hulle verwesenlik is. Iets in en van die Nasionaal-Sosialisme pas by die Duitse eieaard. Die Duitser is volgens sy aanleg en ontwikkeling nie ’n republikein nie. Die Liberalisme op die Duitser afgedruk beteken net vernietiging, oplossing en opbrokkeling van die Duitse volk. Die Noord-Amerikaner egter sal veral ook op grond van sy karakter die Nasionaal-Sosialistiese stelsel moeilik kan oorneem. Hy sal hom in ’n totalitariese staat nie tuisvoel nie, weens sy histories nog oppervlakkige volkseenheid, wat o.a. bestaan uit ’n samestroming van immigrante uit omtrent alle wêrelddele in die laaste paar eeue. Ook sal hy hom in so ’n staat ontuis voel weens sy nog jeugdige ouderdom as volk en weens sy (noodwendig uit sy oorspronklik nasionaal-veelvormige samestelling volgende) benadrukking van wat vir almal gemeenskaplik is. Dit is veral gegee in die individuele en die ekonomiese (nywerheids- en handels-) waardes wat o.a. die belangrike, volksverenigende politieke en kulturele kragte is. Hiermee word verbind die oorwegend pragmaties-individualistiese lewenshouding van die Amerikaner. Die verband van die Fascisme met die eieaard van die Italiaanse volk, van die internasionale Kommunisme (Bolsjewisme) met die eieaard van

die Russiese volk, ens., mag ons ook nie uit die oog verloor nie. Van belang is ook dat Duitsland sowel Luthers as Rooms is, Italië net Rooms. Maar op al hierdie dinge kan ons hier nie ingaan nie.

5. Ons bespreking van die vier stelsels, nl. die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme kan [#7] ons nie tot hut staatkundige aspekte alleen beperk nie. Want die staatkundige aspek van die genoemde stelsels staan in besonder nou verband met die breër lewens- en wêreldbeskouingsvraagstukke. Die staat immers is 'n instelling wat met geweld en mag (wette, geregshowe, boetes, tronke, verbeteringsgestigte, polisie, soldate, ens.) die reg moet vorm en handhaaf. Sonder mag kan geen staat bestaan nie. 'n Staat sonder reg, gebaseer op blote willekeur van die regeerder (bv. die tirannie) vernietig homself. Maar die reg wat die staat vorm en handhaaf, tref die mens in al sy verhoudinge, in al sy groepe, in al sy take, op al sy lewensgebiede. Dit beteken nie dat die staat as kerk mag optree nie, of wetenskap moet skep nie, of handel moet dryf, ens., nie, maar dat hy die regsverhoudings van al hierdie menslike verbande en kringe so moet vaslê dat elkeen op sy gebied sy taak en sy roeping kan vervul sonder ongeoorloofde inmenging, belemmering of uitbuiting van ander, ja, eerder in gesonde wisselwerking met ander dit kan verwesenlik. M.a.w. die staatsoptrede kan nie geskei word van die opvatting van die mens en van sy verhouding tot menslike groepe, tot godsdiens, tot kultuur, ens. nie. Daarom kan 'n staatsopvatting nie geskei word van 'n bepaalde lewens- en wêreldbeskouing nie, hetsy dat dit uitvloeisel is van so 'n lewens- en wêreldbeskouing, soos dit by die Liberalisme die geval is, of dat dit 'n nuwe lewens- en wêreldbeskouing vorm, verwesenlik en die volk daarvolgens fatsoeneer, soos grotendeels dit die geval by die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme is.

Bowendien sit agter die politieke stryd in een of ander land steeds verskillende botsende lewens- en wêreldbeskouings en vind verskillende lewens- en wêreldbeskouings hul neerslag in die politiek of bring hul politieke konsekwensies saam. Die kritiek bv. van die Brits-Imperialistiese pers in ons land is nog nie so ver verkeerd nie, dat ons nasionale bewegings (Federasie van Afrikaanse Kultuurverenigings, Handhawersbond, Ossewabrandwag, Reddingsdaad, ons Afrikaans-ekonomiese bewegings en skeppings, ons Jeugorganisasies, ens.) politieke implikasies veronderstel en vorm, — al bedoel óns dit nie in partypolitieke sin nie. Hierdie pers vergeet net, dat hul eie houding en optrede in hierdie sake, en dat die houding en optrede wat hulle van ons Afrikaners verwag, — net soveel (maar vir ons volk net so onaanneemlike) politieke implikasies veronderstel en vorm. Lewens- en wêreldbeskouing en politiek is nou eenmaal nie van mekaar isoleerbaar nie.

Om al die redes kan ons ons nie beperk tot die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme as blote staatselsels nie, maar moet ons hul verband met die by hul passende lewens- en wêreldbeskouings nagaan.

6. Die sentrale voorwerp van belangstelling van die staat is die mens. Ons moet dus nagaan watter plek die mens inneem in 'n betrokke lewens- en wêreldbeskouing. Dit hang af van hoe die verhoudinge van die mens[1] gesien word

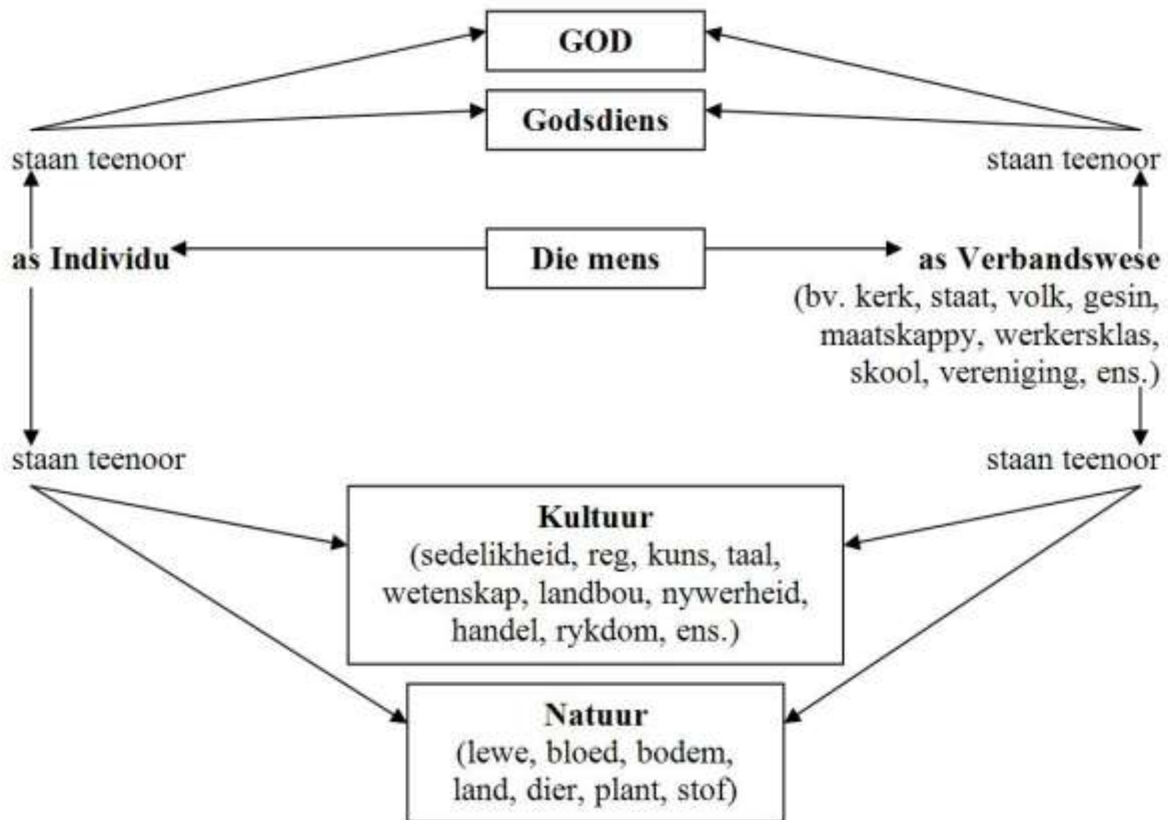
a. tot God en tot godsdiens;

b. tot homself, tot sy medemens, tot die onderskeie menslike verbande (soos kerk, staat, volk, gesin, maatskappy, boeregemeenskap, industrie en nywerheidsverbande, skool, ens.); in die menslike verbande onderling; tot die kultuur (en beskawing); en tot die natuur.

[1] Vgl. hiervoor tabel I. Lees die tabel deur met die woorde "Die Mens" te begin.

[#8] TABEL I.

Die Verhoudinge waarin die mens staan en van waaruit die stelsels van die Liberalisme van die Kommunisme (Bolsjewisme), van die Fascisme, van die Nasionaal-Sosialisme en van die Calvinisme verstaan en beoordeel moet word. (Die hieronder genoemde menslike verbande, behalwe die kerk, val eintlik ook onder die kultuur as bepaalde kultuurvorme. Dit word later skerper gestel).

Elkeen van die stelsels van die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme, die Nasionaal-Sosialisme en die Calvinisme het sy eiesoortige opvatting van die mens en van die mens se verhouding tot: God, godsdiens, homself, staat, volk, gesin, kerk, maatskappy, sedelikheid, kuns, reg, wetenskap, ekonomiese goedere, stof, plant, dier, bloed, bodem, ens. Dit sal in die behandeling van die stelsels in enigsins kompakte vorm gegee word, sodat ’n breë oorsig moontlik is. Want hoofsaak is dat ons elk van die stelsels as eenheid as ’n geheel leer waardeer, anders sal ons hulle misverstaan.

Laat ons net op moontlike verwarrings wys wat ontstaan as ons die stelsels nie in hul geheel vergelyk nie, maar net een of ander besondere onderdeel uitgryp, en hulle slegs daarvolgens vergelyk en beoordeel.

Ten opsigte van die huweliksvraagstuk, nl. die vraagstuk van toelating van egskeidings, asook van die erkenning van vrouestemreg, kan ons die Fascistiese standpunt eenkant sit en die standpunte van die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme) en die Nasionaal-Sosialisme saamgroepeer, [#9] omdat hulle, hoe hul oplossings onderling ook mag verskil, in hierdie sake nader bymekaar staan.

Ten opsigte van die erkenning of verwerping van God en godsdiens staan die Kommunisme (Bolsjewisme) eenkant, en kan ons die ander drie saamgroepeer, hoe hulle ook onderling mag verskil.

Ten opsigte van die waardering van ras- en bloedsuiwerheid staan die Nasionaal-Sosialisme eenkant en kan ons die orige drie weer saamgroepeer.

Ten opsigte van die erkenning van die konsekwent demokratiese regeringsvorm, kan ons die Liberalisme eenkant plaas, en die ander drie saamgroepeer, hoe hulle ook al onderling mag verskil.

Tot dusver het ons opsetlik die verdelingsmetode 1 tot 3 gestel. Laat ons nou die verdelingsmetode 2 tot 2 stel, dan kan ons die volgende kry.

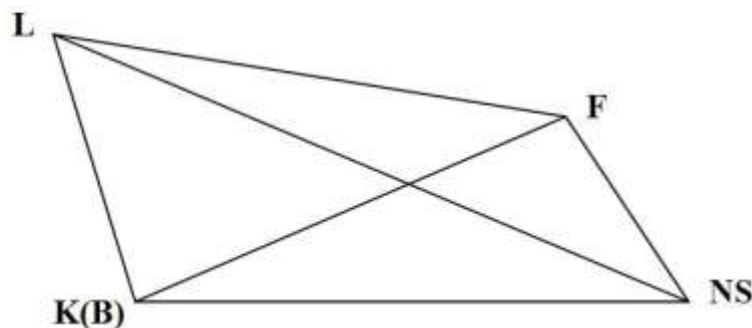
Ten opsigte van die hoë waardering van sedelikheid as ’n selfstandige en eerste prinsipe kan ons die Liberalisme en die Fascisme saamgroepeer teenoor die Nasionaal-Sosialisme en die Kommunisme, hoe elk van die vier ook van die ander mag verskil in hul besondere opvatting van die sedelike.

Ten opsigte van die waardering van die nasionale beginsel van die volk as sodanig, kan ons die Nasionaal-Sosialisme en die Fascisme saamgroepeer teenoor die Liberalisme en die Kommunisme, ook al verskil al hierdie opvattinge hieromtrent aanmerklik.

Ten opsigte van die waardering van stoflike welvaart as ’n min of meer selfstandige lewensdoel, kan ons die Liberalisme en die Kommunisme (Bolsjewisme) saamgroepeer teenoor die Nasionaal-Sosialisme en die Fascisme. Dit is trouens dieselfde groepering as die voorgaande.

Ten opsigte van die staatsbeskouing (nl. die staat as middel), sou ’n mens in ’n bepaalde opsig selfs die Liberalisme en die Nasionaal-Sosialisme kon saamgroepeer teenoor die Kommunisme (Bolsjewisme) en die Fascisme, hoe ook al eersgenoemde twee die uiterste teëstellings van die vier vorm. (Die Bolsjewisme handhaaf vir die teenswoordige die staat as doel; sy uiteindelike ideaal is egter vervanging van die staat deur die werkersmaatskappy).

Bostaande los grepe wil net verduidelik dat ons die genoemde vier stelsels (en die Calvinisme) nie kan onderskei deur die oog net op een punt of saak te vestig nie, maar dat ons die stelsels in hul geheel, elk as eenheid, met mekaar behoort te vergelyk. Ons moet dus oppas om die verhoudinge van die vier stelsels nie te drasties te wil vereenvoudig nie, want dan beland ons in allerhande verwarringe. Pas dus op vir simplisisme (oordrewe vereenvoudiging) in u oordeel. Ek sou hulle verhoudinge miskien met die volgende figuur kan verduidelik:

L = Liberalisme; F = Fascisme; K(B) = Kommunisme (Bolsjewisme); NS = Nasionaal-Sosialisme.

[#10] Hierdie figuur gee skematies en slegs by benadering en in die algemeen die verhoudinge van die vier stelsels. Die uiterste teëstelling is wel dié van die Liberalisme en die Nasionaal-Sosialisme. Hulle het die minste punte van ooreenkoms. Die Kommunisme (Bolsjewisme) staan ietsie nader tot die Fascisme as tot die Nasionaal-Sosialisme. Die Fascisme staan nader tot die Nasionaal-Sosialisme, as wat die Liberalisme tot die Kommunisme (Bolsjewisme) staan. Hierdie skematiese afstandsbepaling kan van groter verwyderheid tot groter verwantskap as volg gestel word.

Eers kom : 1. Liberalisme tot Nasionaal-Sosialisme (grootste teëstelling)
dan kom : 2. Kommunisme (Bolsjewisme) tot Nasionaal-Sosialisme;
dan kom : 3. Liberalisme tot Fascisme ;
dan kom : 4. Kommunisme (Bolsjewisme) tot Fascisme;
dan kom : 5. Kommunisme (Bolsjewisme) tot Liberalisme; en ten slotte
kom : 6. Fascisme tot Nasionaal-Sosialisme (die kleinste grootte teëstelling).

Maar hierdie vergelyking is skematies. Ons het egter in die stelsels nie met kwantitatiewe, maar met prinsipiële teëstellings te doen. Ek gee dit dan ook net as ’n oriëntering in die begin.

As ons ons oog rig op die verskillende verhoudinge waarin die mens tot God, tot homself en die menslike verbande (groepe), tot die natuur en tot die kultuur staan, soos in tabel 1 skematies gegee, dan verskil die Calvinisme, die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme onderling in die eerste plek daarin dat elk van hulle ’n ander verhouding tot die grondbeginsel van hul stelsel maak, en al die ander verhoudinge op hierdie fondament fundeer en daarvan afhanklik stel.

Vir die Calvinisme is die verhouding waarin die mens (asook natuur en kultuur) tot God staan hoofsaak. Sy grondbeginsel is: Uit, deur en tot God alle dinge. Alle ander verhoudinge waarin die mens hom bevind, fundeer hy op en stel hy afhanklik van hierdie verhouding. Die mens as enkeling en as verbandswese (staat, volk, kerk, gesin, ens.) is vir die Calvinis in die eerste plek 'n God-dienende wese.

Wat die ander vier betref, moet ons twee vrae beantwoord: (a) Waarmee begin hierdie stelsel, bv. met die mens as enkeling of as verbandswese (as volk of as staat, ens.)? En (b) watter eienskap is van hierdie mens die mees fundamentele? Die Liberalisme antwoord op (a): die mens as enkeling; op (b): sy redelik-sedelike soewereiniteit. Die Kommunisme antwoord op (a): die werkersklas; en op (b): die ekonomiese funksie. Die Fascisme antwoord op (a) die staat; op (b): sy sedelike karakter. Die Nasionaal-Sosialisme antwoord op (a): die volk; en op (b): bloed en bodem.

Dit vat ons as volg saam:

Vir die Liberalisme is die soewereine, redelik-sedelike individu, wat sy eie stoflike en geestelike welvaart soek, hoofsaak. Alle verhoudinge van mens tot God, tot die menslike verbande (sosiale groepe), tot natuur en kultuur word aan hierdie grondbeginsel ondergeskik gestel.

Die Kommunisme (Bolsjewisme) beskou as hoofsaak die werkersklas wat ekonomiese goedere, ekonomies-stoflike welvaart voortbring en onder ekonomiese wette staan. Alle ander verhoudinge, waarin die mens staan, word afhanklik van hierdie grondbeginsel gestel.

Die Fascisme aanvaar weer as grondbeginsel die staat wat as sedelike instelling die volk vorm, en wel volgens die historiese ideaal van die ou Romeinse Keiserryk. Alle ander verhoudinge waarin die mens staan word op hierdie fondament gefundeer.

[#11] Die Nasionaal-Sosialisme stel as sy grondbeginsel die deur bloed en bodem bepaalde volk wat sigself in sy staatsvorming organiseer. Alle ander verhoudinge waarin die mens staan, word van hierdie grondbeginsel afhanklik gestel.

Die Calvinisme besien alle menslike verhoudinge en aangeleenthede uiteindelik vanuit die oogpunt: uit God, deur God, tot God alle dinge. Die Liberalisme vanuit die oogpunt: uit die redelik-sedelike individu, deur die redelik-sedelike individu, tot die redelik-sedelike individu alle dinge. Die Kommunisme (Bolsjewisme) vanuit die oogpunt: uit die ekonomies bepaalde werkersklas, deur die ekonomies bepaalde werkersklas, tot die ekonomies bepaalde werkersklas alle dinge. Die Fascisme vanuit die oogpunt: uit die sedelike staat, deur die sedelike staat, tot die sedelike staat alle dinge. Die Nasionaal-Sosialisme vanuit die oogpunt: uit die bloed- en bodembepaalde volk, deur die bloed- en bodembepaalde volk, tot die bloed- en bodembepaalde volk alle dinge. Die vyf verskillende oogpunte laat vyf verskillende stelsels ontstaan wat elk, ideaaltipies gesien, 'n eie struktuur, 'n eie eenheid, 'n eie sin, 'n eie geheel vorm. As ons die stelsels vergelyk, dan moet ons hulle as gehele, d.w.s. in hulle eenheid teenoor mekaar stel, en mag ons nie in besonderhede verdwaal deur hulle onderskeidinge vanuit ondergeskikte probleme in die eerste plek te benader nie. Want die ondergeskikte probleme in elk word bepaal en belig deur die verkore grondbeginsel wat aan elke stelsel sy eenheid, sy sin, sy hoofbetekenis gee.

Het ons elk van die stelsels in sy geheel en eenheid leer waardeer, dan kan ons ons aandag gee aan die vernaamste ondergeskikte probleme wat elk van die stelsels uit die oogpunt van sy grondbeginsel probeer oplos. Ons kry dan die volgende hoofprobleme:

a. Wat is (volgens die betrokke stelsel) die verhouding van God tot die mens, as individuele en as sosiale wese (d.w.s. tot die menslike verbande of groepe); verder tot die onderskeie kultuurkringe en tot die onderskeie natuurgebiede?

b. Wat is (volgens die betrokke stelsel) die verhouding van die mens as individu tot die menslike verbande of groepe (staat, kerk, volk. gesin. ens.)?

c. Wat is (volgens die betrokke stelsel) die onderlinge verhoudings van die menslike verbande (kerk, staat, volk, gesin, ens.) tot mekaar?

d. Wat is (volgens die betrokke stelsel) die verhouding van die mens as individuele en as sosiale wese tot godsdiens, tot die kultuurkringe (sedelikheid, reg, kuns, ekonomie [handel, nywerheid], taal, wetenskap, landbou, ens.), en tot die natuurkringe (lewe, bloed, bodem, land, of dier, plant, stof)?

e. Watter plek neem (volgens die betrokke stelsel) die staat in besonder in al hierdie verhoudinge in? Wat is hier die staatsorganisasie en in besonder die verhouding van die regering of owerheid (Parlement, Diktator, Duce, Führer) tot die individu en die onderskeie menslike verbande, — en tot God?

7. Omdat ek na die uiteensetting van die stelsels van die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Nasionaal-Sosialisme en die Fascisme telkens kritiek vanuit Calvinistiese standpunt gee, voel ek my hier gedronge om vooraf, ook al wei ek later ’n aparte hoofstuk aan die Calvinisme, slegs in hooftrekke die Calvinistiese grondbeginsels in die onderhawige vraagstukke te gee, van waaruit alleen die kritiek verstaanbaar is. Vergelyk in verband hiermee die skematiese weergawe van die Calvinistiese lewens- en wêreldbeskouing in tabel II gegee.

[#13] Die Calvinistiese beskouingswyse gee ek later weer in besonderhede. Hier gee ek net enkele van sy grondstellings vir sover hulle vir die kritiek op die ander stelsels nodig mag wees.

Die Calvinisme[2] handhaaf:

(a) Dat God Drie-enig, die God van die Skrifte, Uitgangspunt en Doelwit van alles is; dat Hy die absolute Soewerein oor alles wat Hy geskape het, is, en dat Hy alles om Sy ontwil geskape het, tot Sy eer en verheerliking; dat Hy die Alfa en die Omega is, uit Wie, deur Wie, tot Wie alle dinge is; dat Hy die mens na Sy beeld geskape het en as sodanig wesensverskillend van die dier, die plant en die stof; en dat Hy aan die mens as individuele en as sosiale wese ’n roeping gegee het om op aarde te vervul; dat die godsdiens, dat elk van die onderskeie kultuurkringe, dat elk van die onderskeie natuurgebiede van God ’n enigsoortige, ’n eie-aardige, ’n eie wet, ’n eie sin, ’n eie betekenis, ’n eie waarde ontvang het, en dit nie van die mens of van mekaar verkry het nie; dat ons dus die een kring of gebied skerp van die ander moet onderskei; maar dat ons hulle ook moet leer sien in hulle onderlinge samehang, vervlegtheid, aangewys-wees op mekaar, asook in hul verhouding tot die mens as individuele en as sosiale wese; dat hier dus onderskeid en samehang beide gehandhaaf moet word;

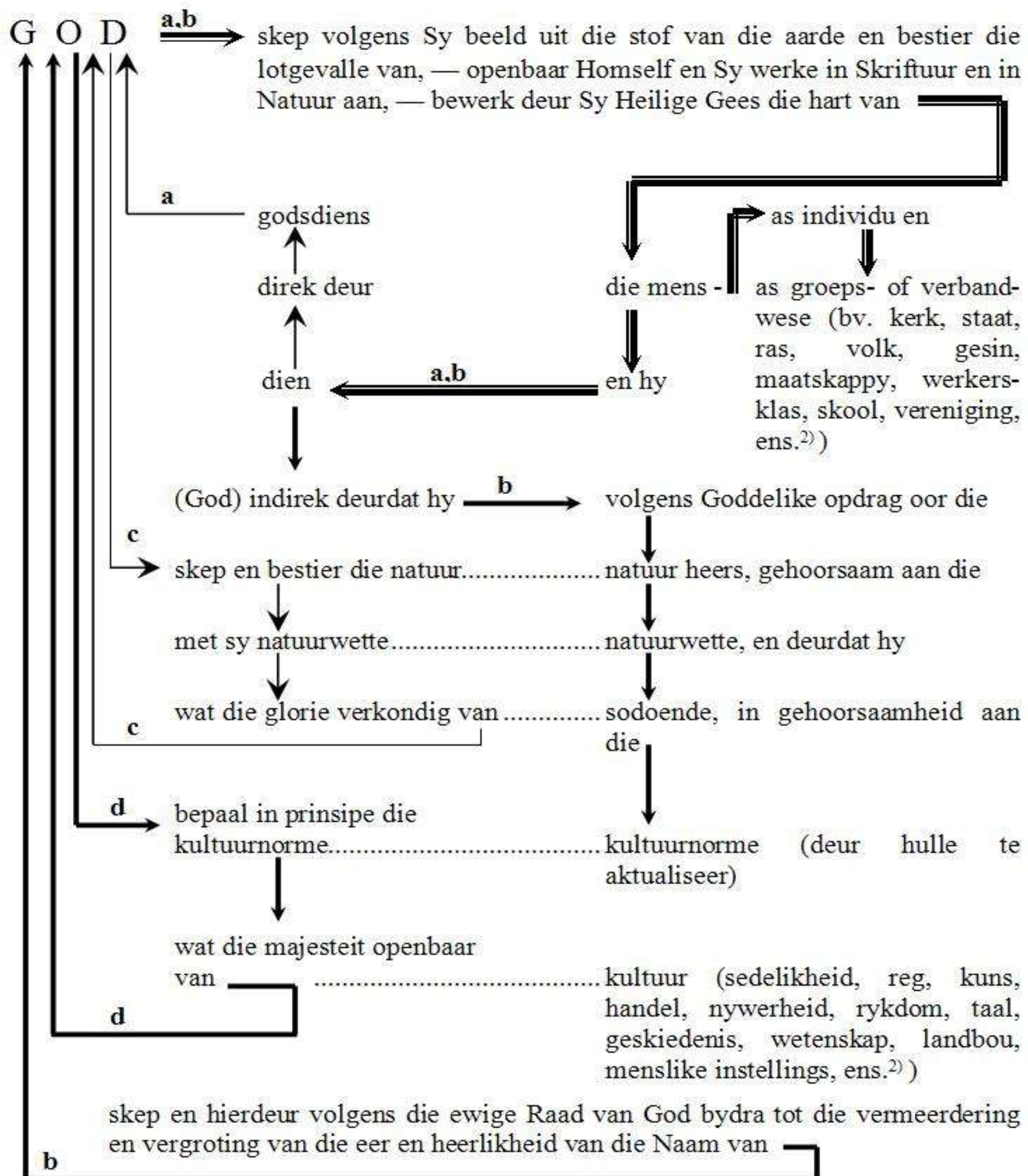
(b) dat die mens tegelyk individuele en sosiale wese is, tegelyk individu en bv. volksgenoot, kerklidmaat, staatsburger, gesinslid, ens.; dat die mens, bloot as enkeling of as individu gesien, ’n abstraksie is; dat die mens bloot as sosiale wese (volk, staat, ens.) gesien, ’n abstraksie is; dat die volle, konkrete, werklike mens tegelyk individueel en sosiaal (groeps- of verbandswese) is; dat beide aspekte van die mens (nl. die individuele en die sosiale) nodig, ewe uniek, ewe eieaardig, formeel gelykwaardig en mekaar aanvullend is; dat hierdie mens volle (individuele en sosiale) wese dienskneg van die Allerhoogste is, en nie net direk in sy godsdiens nie, maar ook indirek in sy natuurbeheersing en kultuurskepping God se *Heer*-likheid moet soek en sy van God gegewe roeping moet vervul;

(c) dat die onderskeie menslike verbande (kerk, staat, volk, gesin, ens.) elk ’n eie eenheidstruktuur, ’n eie struktuurprinsipe, ’n eie sin, doel, taak en roeping het, wat dit in beginsel van God ontvang het; dat geeneen van hierdie menslike verbande die ander mag oorheers nie, die ander mag probeer vervang of vernietig nie; dat elk van hulle selfstandig is, en as sodanig alleen sy van God gegewe roeping kan vervul, en wel volgens sy van God gegewe sin en eieaard; dat hierdie menslike verbande nie los langs mekaar, nie van mekaar geïsoleerd bestaan nie, maar onderling vervleg is, in elke individu mekaar kruis, op mekaar aangewys is, van mekaar afhanklik is, mekaar aanvul en dat hulle dus onderling behoort te harmonieer, saam te werk en onderlinge, vrye wisselwerking behoort te verseker, sonder dat die een die ander oorheers; sodat elkeen en almal saam aan hul doel beantwoord, wat uiteindelik gelyk staan met die eer en verheerliking van God; dat ook hier onderskeid en samehang erken moet word;

[2] Die formele hoofprinsipe van die Calvinistiese Reformasie is dat die Bybel God se onfeilbare Woord is, en Sy lig op alle terreine van die menslike lewe en die wêreld werp en nie net vir die godsdiens en vir die saligmaking van die mens van belang is nie. Die materiële hoofprinsipe van die Calvinistiese Reformasie is dat God absolute Soewerein is oor alles wat Hy geskape het, ook oor die politiek, wetenskap, kuns, handel, industrie, ens., en dat al hierdie gebiede van menslike bedrywighede as sodanig reformatories verchristelik moet word.

[#12] **TABEL II.**

Die Calvinistiese Lewens- en Wêreldbeskouing:[1]

---

[1] Lees volgens pylaanduidings wat God en wat die mens doen. Volg die kringlope aa, bb, cc, dd, met hul betekenis: *alles uit, deur en tot God*. Ter wille van duidelikheid van oorsig is nie alle verhoudings gegee nie, waaronder bv. die val van die mens, die verwording van die skepping, die vervalsing van die kultuur, die verlossing en herskepping in Christus.

[2] Sy veelvormige sosiale aanleg en natuur het die mens van God. Die kerk as instituut, nieteenstaande sy verankering in die kultuur en natuur, het sy ontstaan direk aan God te danke. Die ander menslike verbande (elk nes die kerk soewerein in eie kring) is direk of indirek van goddelike oorsprong; hulle is tegelyk menslike kultuurskeppings, gebonde aan Gods ordinansies, onderworpe aan Sy absolute soewereiniteit. Elke kultuurkring (waarvoor God 'n enigsoortige grondliggende norm verordineer net) en die godsdiens (met sy grondliggende normbepaling), asook elke natuurgebied, is ook soewerein in eie kring, onderworpe aan die absolute soewereiniteit van God. Hulle is almal onderling wetmatig vervleg.

(d) dat die mens (as individuele en as sosiale wese) en as dienskneg van die Allerhoogste, geroepe is om in sy godsdiens God te soek en alle eer [#14] toe te bring; dat hy as sodanig ook geroepe is om die aarde te beheers, oor die natuur te heers en daardeur kultuur te skep; dat hy hierin met die van God bepaalde natuurwette en kultuurnorme rekening moet hou; dat hy ook hierdeur God groot maak; dat hy in die eerste plek nie ter wille van homself die natuur beheers en kultuur skep nie, maar as vervulling van 'n goddelike roeping; dat die godsdiens, die kultuur- en die natuurgebiede elk 'n onderskeie bestemming het en onderling saamhang; dat ook hier onderskeid en samehang erken moet word;

(e) dat die staat as regsvormer en regshandhawer onreg moet bestry, sorg moet dra dat elke individu en elke menslike verband, in sy natuurbeheersing en kultuurskeppmg en godsdiens die vrye, regmatige moontlikhede sal besit om sy van God gegewe roeping te kan vervul; dat die staat as regsvormer en regshandhawer bo die individu en die menslike verbande staan, maar dat in sover die individu en die ander menslike verbande elk 'n eie van God gegewe, soewereine taak ontvang het, die staatlike regshandhawing nie bo, maar naas daardie taakvervullinge staan; met ander woorde dat die staat nie bevoegd is om wetenskap, kuns, sedelikheid, taal, ens., te vorm nie en dus die van God gegewe soewereiniteit en selfstandigheid van die betrokke kringe asook die mondigheid van die individu moet eerbiedig; dat die owerheid, die gesagdraer in die staat, sy gesag nie van die mens ontvang het (nie van die menslike individu, soos die Liberalisme leer, nie van die staatshoof self, soos die Fascisme leer, nie van die volkse leier, soos die Nasionaal-Sosialisme leer, nie van die werkersklas, soos die Kommunisme (Bolsjewisme) leer nie), maar dat die owerheid sy gesag van Bo af, van God ontvang het, in Wie se Naam hy regeer en aan Wie hy verantwoordelik is; dat die bepaalde staatsorganisasie (monargie, aristokrasie, driemanskap, republiek, diktatuur, Führerstaat, ens.) geen prinsipiële, maar 'n praktiese aangeleentheid is, bepaal deur historie en tradisie, deur volksaard, deur eise en node van tye en omstandighede, ens., en dat enigeen van hulle goed kan wees, mits dit Gods ordinansies eerbiedig, die reg volgens Sy wil vorm en handhaaf, aan die individu en aan elke menslike verband die moontlikheid verseker om selfstandig, mondig en soewerein op eie gebied asook in wisselwerking met ander, sy van God gegewe bestemming te verwesenlik.

Voordat ek afsluit, moet nog twee opmerkings gemaak word.

8. Teorie en praktyk, beginsel en werklikheid, staatstelsel en die praktiese lewe in die staat bots dikwels. Die Liberalisme mag as stelsel in teorie en beginsel, aan die individu die grootste moontlike vryheid wil gee. Tog is dit moontlik dat in 'n Liberalistiese land die individu in die praktyk die minste vryheid besit (bv. deur "diktatoriale" optrede van regering, deur kapitalistiese uitbuiting van die werkers, deur hongersnood, armoede, ens.). Volgens die totalitariese stelsels (die Nasionaal-Sosialisme, die Fascisme, die Kommunisme), het die individu as sodanig die minste regte. Tog is dit moontlik dat in totalitariese lande hy in werklikheid miskien meer vryheid sou kan besit (bv. deur opheffing van kapitalistiese oorheersing. deur opheffing van arbeidsloosheid, ens.) Konfessioneel-godsdienstige skole het in 'n Liberalistiese staat 'n moeilike of geen bestaan nie (vgl. ons stryd vir C.N.O., vir verwydering van gewetensklousule in die universiteitswet, ens.) Die praktyk (d.w.s. die Rooms-Katolieke kerk) dwing die Fascisme om sulke skole offisieel te erken. As ek die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme beskrywe, dan rig ek in die eerste plek my oog op hul grondbeginsels, hul teorie dus, en sien ek daarna tot watter konsekwensies hierdie stelsels in die praktyk in die algemeen voer, sonder om op die praktyk in een of ander bepaalde land behalwe illustratief in te gaan. [#15] Beginsels, as hulle iets beteken, is geen dooie abstrakte formules nie, maar ideale, lewensbelangrike riglinies vir 'n mens se doen en late. Hulle is vir my hoofsaak, omdat hulle die kern van die stelsels bepaal, die koers aanwys wat die stelsels in die praktyk gaan volg. In sover hulle in een of ander land nie konsekwent deurgevoer word of kan word nie, is dit die geval omdat die lewe te veelsydig en die stelsel te eensydig is, of omdat daar kragte of magte bestaan wat dit ten regte of ten onregte wenslik of noodsaaklik maak om van die konsekwente deurvoering van die aanvaarde beginsels af te sien. In die beoordeling van die stelsels kom eers die beginsel ter sprake, dan sy konsekwensies in die praktyk, en daarna sy verwerkliking in een of ander land.

Ten slotte, die stelsels van die Liberalisme en van die Kommunisme (Bolsjewisme) is reeds teoreties grotendeels uitgewerk en het 'n betreklik standvastige vorm. Die stelsels van die Fascisme en van die Nasionaal- Sosialisme is egter nog in wording. Verdedigers van laasgenoemde stelsels beklemtoon keer op keer dat hier nie die teorie aan die lewe nie, maar die lewe met sy dinamiek aan die teorie voorafgaan, en dat die teorie uit die lewensproses gekristalliseer moet word. Daargelate of dit juis gestel is, is dit tog 'n feit dat beide stelsels, sowel in teorie as in praktyk, nog in wording en ontwikkeling begrepe is. Ons mag dit nie

vergeet in die beoordeling van hierdie stelsels nie: hulle is nog nie klaar, nog nie afgerond nie, al staan hul fondamente al taamlik vas.

[#16] Hoofstuk 2.

DIE LIBERALISME.

DEEL A.

UITEENSETTING.

9a. Volgens die Liberalisme is die enkele mens, die menslike individu, die bousteen van die menslike samelewing. Sy waarde as individu verdien in die eerste plek en in die mees fundamentele sin erkenning. Hy leef in die eerste plek sy lewe. Sy regte, belange, vryhede en welvaart is van fundamentele betekenis en moet bevorder word. Hy is as individu ’n selfstandige, aparte grootheid, al is hy met ander verbind. Uit hom as individu moet uiteindelik alle menslike gebeure verklaar word. Aan hom en aan wat dit vir hom beteken, moet dit alles gemeet word.[3]

10a. As individu is hy veral ’n redelike en sedelike wese. In sy redelikheid en sedelikheid wortel sy soewereiniteit en selfstandige, selfbeslissende verantwoordelikheid. Hy dink vir homself en vorm sy eie oortuigings. Hy gebruik sy wil daarvolgens selfstandig en bepaal sodoende sy eie lewenslot. In hierdie selfbepaling is hy aan niemand anders, behalwe aan homself as redelik-sedelike hoogheid, verantwoording skuldig nie. Hy is sy eie gesag: bo of buite hom bestaan geen gesag, soewereiniteit of outoriteit wat hy moet gehoorsaam nie, — behalwe sodaniges, wat hy self daargestel het en aan wie hy ter wille van homself saam met ander ter wille van hulself ’n deel van sy gesag “oorgedra” het (soos bv. aan die staat met sy wette, aan die maatskappy met sy konvensies, ens.). Die wette wat hy gehoorsaam, is deur sy rede bepaal en deur sy wil gewil.[4]

11a. Alle mense is sodanige individue, sodanige redelik-sedelik-soewereine enkelinge. Hulle is as mense, as individue gelyk in hul essensiële menslikheid en fundamentele soewereiniteit. Verskille (soos bv. dié tussen man en vrou, blank en naturel, arm en ryk, geleerde en ambagsman, werkgewer en werknemer, ens.) is bykomstig. Hierdie individue het dan ook van nature gelyke regte, gelyke menslikheidswaarde en behoort gelyke selfbepalers en gelyke selfbeskikkers van hul lot te wees. Daarom moet bestaande mensonterende ongelykhede (soos slawerny, ondergeskikte posisie van die vrou of van die naturel, diskriminasie teenoor Jode, teenoor die arme, teenoor die arbeider, ens.) oorwin word. Die behandeling wat elkeen vir homself opeis, moet hy aan elke ander gun. (Sommige Liberaliste wat ook Christene wil wees, verdedig hierdie gelykheidsbeginsel met ’n beroep daarop dat voor God en in Christus alle mense gelyk is).

Van hierdie gelykheidsbeginsel word (bv. in verband met stemreg) kinders uitgesluit, in sover hulle hul soewereine redelikheid en sedelikheid nog nie volwaardig ontwikkel het nie; maar geëis word dat hulle potensieel wel daaronder val en as sodanig gelyke opvoedingskanse en ontwikkelingsgeleenthede moet hê. Onverbeterlike misdadigers en ongeneeslike kranksinniges word ook van die gelykheidsbeginsel uitgesluit in sover hul geen normale gebruik van hul rede en wil kan maak nie.[5] [#17]

12a. Die mense, as soewereine, redelik-sedelike en in essensiële sin gelyke individue moet in hul selfbepalinge vry wees. Daarom word vir die individu en vir alle individue gelykelik vryhede van nature en kragtens sy (hul) soewereine individuele menslikheidswaarde geëis, soos vryheid van mening, van opinie, van oordeel, van oortuiging, van geloof, van spraak, van mededeling, van propaganda (bv. van oortuigings), van protes, van hou van openbare vergaderings, van diskussie, van debat, van gewete, van wil, van doen, van godsdiens, van reg, van wetenskapsbeoefening, van kunsskepping, van pers, van woonplaas, van arbeid, van besit, van organisasie, van selfbestuur, van kontrakte maak, van onderneming, van konkurrensie, van wins, van huweliksluiting, van egskeiding, van bepaling van te verwekke aantal kinders, van stemreg, van weerstand teen onderdrukking, van gelykstelling en van gelykmaking van ongelykhede, ens., ens.[6]

13a. Hierdie soewereine, gelyke en vrye individue leef nie geskeie nie, maar is verbind en wedywer vrylik met mekaar in hul strewe na stoflike en geestelike welvaart. Hierdie wedywer waarborg progressie, vooruitgang. (Deur die konkurrensie word bv. die boer verplig om beter produkte mark toe te stuur, die handelaar om beter

---

[3] Vir kritiek sien § 9b, bl. 25.

[4] Vir kritiek sien § 10b, bl. 26.

[5] Vir kritiek sien § 11b. bl. 26.

[6] Vir kritiek sien § 12b, bl. 27.

en goedkoper ware aan te bied, die geleerde om beter verklarende teorieë te vorm, die politikus om met ’n beter beleid na sy kiesers te kom, die skone geslag om aantrekliker te wees, ens., ens.). Hierdie wedywerende wisselwerking van soewereine, aparte individue is tot voordeel van almal. Want die wedywer maak op alle lewensterreine nuwe energieë los, voer hulle tot hoër intensiteite op, prikkel elkeen tot meerdere inspanning, verwek beter prestasies en bevorder die ontwikkeling van die beskawing, waarvan almal voordeel trek.[7]

14a. Hierdie prestasies van individue is geen genade nie, maar soewereine verdienste, waarin die menslike vrymag tot uiting kom. Daarom sal dan ook die suksesvolle (die “more efficient”) erkenning verdien en aanspraak op sy prestasies kan maak. Die individu wat van sy vryheid geen suksesvolle gebruik kan maak nie, wat deur gebrek aan “efficiency” (bekwaamheid) agter raak en nie tot meerdere inspanning geprikkel word nie, sak uit, stoot homself uit die beskawing uit. Hy moet dan bearbei, verlig, opgehef word. As dit nie help nie, moet hy verdra en aan homself oorgelaat word. Hy mag uitgebuit word ter wille van die grootste moontlike gelukkigheid van die grootste moontlike aantal individue.

In hierdie wedywer van soewereine individue ontstaan soms tydelike wanverhoudinge, ook wel deurdat sommige vinniger vorentoe beur as ander op grond van hul groter verdienstelikheid, maar die ewewig van menslike verhoudinge sal hom altyd vanself herstel omdat die vooruitgang in beskawing (deur die wedywer verseker) vanself weer deel van almal word.[8]

15a. Bowendien sal wanverhoudinge nie iets bestendigs kan wees nie. Want die mens is van nature gaaf en goed. Sy gaafheid en goedheid blyk uit sy soewereine redelikheid en sedelikheid, d.w.s. uit sy van nature gegewe, hoë menslikheidswaarde. Juis omdat hy gaaf en goed is, verdien hy sy van nature gegewe individuele vryhede. Volmaak is die individu wel nie. Want vooruitgang, verbeterings en hoër ontwikkeling is moontlik en nodig. Maar sy onvolmaaktheid is geen boosheid of slegtheid nie. Boosheid en slegtheid is trouens slegs gebrek aan aanpassing, d.w.s. gebrek aan ’n regte gebruik van die rede en van die wil. Dit is slegs ’n relatiewe agterstand in die proses van vervolmaking, wat deur die ewewigsherstelling van wanverhoudinge oorwin word.[9] [#18]

16a. In die proses van vooruitgang bestaan natuurlik verskil van welvaart, van gelukkigheid, van sukses, van mening, e.d.m., wat juis die prikkels vorm wat vir die wedywer en progressie nodig is. Daarom moet elkeen die ander sy suksesse, welvaart, geluk, oortuigings en menings gun, d.w.s. teenoor hulle verdraagsaam wees. Die deug van verdraagsaamheid moet verder ook beoefen word, omdat elke individu in wisselwerking met ander behoort te erken dat almal vrye, gelyke soewereine mense is, elkeen met ’n hoë menslikheidswaarde, van nature gaaf en goed. Wie die suksesse, welvaart, vooruitgang, gelukkigheid, oortuigings, ens., aan ’n ander misgun verloor sy eie reg en aanspraak daarop. (Liberaliste wat ook Christene wil wees, beroep hulle hier op die Christelike verdraagsaamheidsleer).

Die deug van verdraagsaamheid spruit voort uit selfrespek, d.w.s. uit die erkenning van jou individuele eiewaarde en hoë soewereiniteit as mens. Die jaloerse het gebrek aan hierdie selfrespek en moet verlig word. Jaloesie is ’n vorm van onverdraagsaamheid. Dit is kinderagtigheid en ’n blyk van onvolkome ontwikkeling van selfbepalende redelikheid en sedelikheid. Dit is ’n gebrek aan ware insig in menslike soewereiniteit. Die deug van selfrespek is voorwaarde van die deug van “broadmindedness” (ruimhartigheid). “Broadminded” is hy wat insien dat alle individue waardevol en gelykwaardig is en dieselfde regte het op vryhede en suksesse, op meninge en oortuiginge as hyself. Jaloesie tref ’n mens dan ook alleen aan by die persoon met ’n enghartige vreeskompleks en ’n minderwaardigheidsgevoel, ’n persoon wat nie weet hoe om in die wedywer tussen soewereine individue sy eie man te staan en sy eie gelukkigheid en welvaart te verseker nie. Die onverdraagsaamheid bv. teenoor die Jood, die Uitlander, die Kleurlyne, verder die daarstelling van ’n ekonomiese Afrikanerblok, van organisasies soos die Ossewabrandwag, die Reddingsdaadbond, van Afrikaanse Studenteverenigings e.d.m. spruit uit hierdie vreeskompleks en minderwaardigheidsgevoel in die wedywer tussen vrye individue voort. Eweneens die gedurige en sieklike herinnering aan die 26,000 vroue en kinders wat in die kampe omgekom het. Ook die eis dat Engelse in besigheid met Afrikaners Afrikaans moet spreek. Ook die afguns van die eggenoot wat sy vrou nie flirtasies met ander mans gun nie, ens.

Die “broadminded” mens kyk nie terug na die verlede nie. Sy gesonde selfrespek laat hom vergeef en vergeet en sy oog op die pad van vooruitgang, d.w.s. na die toekoms rig. Hy is dan ook van nature vreedsaam. Sy

[7] Vir kritiek sien § 13b, bl. 28.

[8] Vir kritiek sien § 14b, bl. 28.

[9] Vir kritiek sien § l5b, bl. 29.

vreedsaamheid is die van ’n goeie “sportman”, wat ’n pak kan verdra en hom voorneem om die volgende skoot beter te doen. Die onverdraagsame broedertwis en vreesagtige jaloesie is vir die mens vernederend. Die beginsel van vrede (die leer van pasifisme) vloei dan ook vanself uit die grondbeginsels van ’n gesonde wedywer tussen soewereine, vrye, gelyke en goeie individue voort. Vredesgesindheid teenoor alle mense op alle gebiede moet bevorder word. (Liberaliste wat ook Christene wil wees, beroep hulle hier op die vredesleer van Christus). Oorloë behoort daar dan ook nie te wees nie. Alleen daar sou oorlog ’n bestaansreg kan hê waar bv. die beskawing (en die Christendom) in gevaar kom, deurdat die hoë waarde van die menslike individu, van sy vryhede en van sy gelykheid met alle ander individue in gedrang kom.[10]

17a. Die doel van die menslike lewe is sy geestelike en stoflike welvaart of gelukkigheid. Hierop het elkeen van nature en as vrug van sy wedywerende inspanninge reg. Die sedelike ideaal is dan ook die strewe na die grootste moontlike gelukkigheid van die grootste moontlike aantal individue.

[#19] Dit is die enigste ideaal volkome verenigbaar met die hoë menslikheidswaarde van die vrye, gelyke, wedywerende individue en met die ideaal van beskawingsvooruitgang. Om álle mense gelykelik gelukkig te maak is ’n onpraktiese ideaal, waar in die wedywer tussen individue sommige weens gebrek aan verdienstelikheid en aanpassingsvermoë altyd uitval. Die ewewigsherstelling in die vooruitgang van die mensdom sal ons egter telkens nader aan die ideaal bring.[11]

18a. Ons beleid moet dan ook wees om die wedywer tussen die soewereine, gelyke, vrye mededingende, goeie individue aan sy eie lot oor te laat. Hierop het elke individu, kragtens sy soewereine menslikheidswaarde reg. Waar tydelike wanverhoudinge ontstaan, sal geld: “Laissez faire” (laat maar gaan), “laissez aller” (laat maar loop), “allow things to develop”, “alles sal regkom”, sê Ian Brand, die ewewig herstel hom vanself. Enige ander beleid doen onreg aan die vrye soewereiniteit van selfbepalende individue. Bowendien herstel die ewewig hom vanself.

Hierdie “laissez-faire” (laat-maar-loop)-beleid moet orals toegepas word: in handelskonkurrensie, in wrywing van menings tussen geleerdes, in politieke mededinging om die stem van die kieser, in die mededinging tussen kunstenaars, tussen kerke (om “siele” te win), op sportgebied, op die gebied van liefdesverhoudings, in die mededinging om sosiale posisies, ens. Om op hierdie mededingings in te gryp is “unfair” en vernederend vir die soewereiniteit van die individu. Alleen waar die grondregte van die individu (soewereiniteit, gelykheid, vryheid, ens.) in gedrang kom is dit reg om op te tree en in te gryp. (Bv. in sake slawerny, handhawing van kleurlyne, e.d.m.).[12]

19a. Die keerkant van die “laissez-faire”-beleid is die beleid van “nonintervensie.” (van geen inmenging). Die selfbepalende individu is in sy doen en late, in sy mededingings soewerein en vry. Intervensie (inmenging) in sy persoonlike aangeleenthede is ongeoorloof: “That is not your business”, “daarmee het jy niks te maak nie”. So iets soos intervensie is vir sy individuele menslikheidswaarde vernederend. Dit geld sowel van sy openbare optrede, as van sy private lewensfeer. In sy openbare optrede erken hy wel reëls (bv. staatswette, konvensiereëls, e.d.m.), waarsonder ’n samelewing minder ordelik sou verloop, maar hulle moet ’n minimum wees en verkry hulle gesag juis van die individue, wat hulle erken. In sover die individu in sy openbare optrede reëls moet erken, moet geëis word: “minimum intervensie” (so min as moontlik inmenging). Maar in sy private lewe, wat trouens hoofsaak is, sal geld: “nonintervensie” (geen inmenging nie). Bo of buite hom erken hy geen gesag nie, behalwe dié van sy eie redelik-sedelike soewereiniteit, wat hy in sy private lewe direk laat geld en in sy openbare lewe vir ’n minimum “oordra” aan ander (bv. die staat). In sy private lewe het kerk, staat, maatskappy, e.d.m. niks te sê nie, in sy openbare lewe byna niks nie. Ter wille van sy individuele soewereiniteit dus ook “geen god” en “geen goddelike gesag” nie; — in elk geval geen God wat Hom met menslike aangeleenthede bemoei nie: — “moenie God noem nie”. Daarom: ook geen kerklike dogmas, wat hy “met toe oë soos kasterolie moet wegsluk” nie. Geen reël op reël of gebod op gebod, geen sedewette (bv. in huweliksaangeleenthede) wat hy nie self bepaal het nie. Laat die individu met sy individuele soewereiniteit vry!

Mense wat nog aan konfessionele kerke, dogmas, sedereëls, ens., wil vashou, moet ook vrygelaat word omdat ook hulle vrye individue is. Met die toename van hul redelik-sedelike ontwikkeling sal hierdie agterstand wel ingehaal word. Geskied dit nie, dan kom die gevolge op hulle self neer. Want die ewewig herstel hom vanself.

---

[10] Vir kritiek sien § 16b, bl. 29.

[11] Vir kritiek sien § 17b, bl. 32.

[12] Vir kritiek sien § 18b, bl. 33.

[#20] Verder (en so word die prinsipe van nonintervensie omgevorm tot dié van skeiding van terreine), mag daar geen intervensie (inmenging) van staat in kerksake, van kerk in staatsake, van sentiment in besigheid, van besigheid in sentiment, van godsdiens in wetenskap, van wetenskap in godsdiens, ens., ens., wees nie.[13]

20a. Ons moet dus vashou aan die grondbeginsels, nl. die hoë waarde, soewereiniteit, gelykheid, vryheid, goedheid en mededinging van individue. Waar dit geskied, moet elkeen sy kanse ten volle waarneem en sy geleenthede gebruik, wetende dat die "laissez-faire"-beleid en die "nonintervensie"-beleid hom hierin nie sal hinder nie. Dit word opportunisme genoem. Maar opportunisme is nie iets verkeerds nie. Dit is die slagaar van vooruitgang, van progressie. Alleen deur jou kanse en geleenthede in die wedywer met beide hande te gryp, verseker jy jou, en daarmee ander, hul vooruitgang. Wie nie waag nie, wen nie. Beskroomdheid is hier stremming van vooruitgang.[14]

21a. Waar die beleid van "laissez faire" en van "nonintervensie" meer negatief van karakter is, daar is die beleid van "emancipation" (vrymaking) meer positief. Orals waar individue hul van nature gegewe regte op soewereiniteit, gelykheid, vryheid, ens., nie kan verwesenlik nie, omdat ongeregverdigde magte hul hierin hinder, moet hulle van hierdie verslawende magte bevry word. Die grondbeginsels van die Liberalisme moet orals verwesenlik word. Ongelykhede moet orals in gelykhede, onvryhede in vryhede omgeskep word. Emansipasie, d.w.s. bevryding van invloede of magte wat ongelykhede en onvryhede handhaaf, is hoë plig ter wille van die hoë waarde van die individuele soewereiniteit. Daarom eis ons as Liberaliste: emansipasie (bevryding) van kerklike konfessies en dogmas, van godsdienstige onverdraagsaamheid, van staatswette wat ongelykhede en onvryhede bestendig, van godsdienstige inmenging in wetenskapsbeoefening, van sogenoemde onveranderlike sedewette insake seksuele omgang, van die toestand van slawerny, van (bv. Afrikaans nasionale) sentiment in besigheid, van bevoorregting van enkeles (bv. met stemreg, onderwys, e.d.m.) bo ander, van vooroordeel teenoor die Jode, teenoor die Naturelle en teenoor die sg. kleurlyn, teenoor die posisie van die vrou in die maatskappy, teenoor vrye liefde, e.d.m.[15]

22a. Hierdie gelykmakings- en vrymakingsproses sal egter, getrou aan ons Liberalistiese grondbeginsels, vreedsaam, pasifisties geskied, — nie met geweld nie, maar met oortuigingsarbeid, verligtingswerk, opheffing, propaganda, e.d.m. Alleen vreedsame middels eerbiedig die soewereine selfbepalingsreg en menslikheidswaarde van die individu. Alleen in die uiterste noodgeval, waar ons self bedreig word, is oorlog geregverdig. Die juiste metode om ander in die gees van die Liberalisme vry en gelyk te maak, is dan ook die metode van vreedsame in- en deurdringing, van "penetration pacifique", van "peaceful penetration". In kerk, maatskappy, staat, politiek, wetenskap, gesinslewe, handel, nywerheid, e.d.m., in alle sfere van menslike bedrywigheid moet ons ons Liberalistiese grondbeginsels vreedsaam ingang laat vind deur individue, wat redelik en sedelik voldoende ontwikkel is om na ons te luister, deur oortuigingsarbeid te verlig. Hulle sal, elk in sy kring, ons gees verder uitdra. "Laat ons in Suid-Afrika leiers op alle gebied (politiek. kerk, handel, wetenskap, maatskappy, opvoedkunde, ens.) vir die grondbeginsels van die Liberalisme wen, dan sal hulle op dieselfde vreedsame wyse in hul kringe ons gees voortplant en ons oortuigingswerk voortsit".[16] [#21]

23a. Die menslike verband (staat, volk, gesin, maatskappy, kerk, skool, ens.) is ’n kollektiwiteit of ’n versameling soos bv. ’n hoop klippe, of ’n bos blomme of ’n trop skape versamelinge of kollektiwiteite is. Die menslike verband het eintlik nie ’n meer-as-individuele eenheid nie, maar is ’n min of meer losse verbinding van aparte, selfstandige individue, elk met sy eie soewereine vryheid en in essensiële opsigte gelyk aan elke ander. ’n Kollektiwiteit is Mnr. A. + Mev. B. + Mej. C. + Mnr. D., ens., op ’n bepaalde wyse by mekaar gevoeg. Die menslike verband is dus eintlik net ’n optelsom (of aggregaat of konglomeraat) van aparte, losstaande, soewereine individue. Grondleggend en primêr is die soewereine individu. Bysaak of sekondêr is die menslike verbande wat net uit individue saamgestel is en danksy individue wat die verskillende verbindinge aangaan, bestaan. Die individu is dan ook maklik verplaasbaar van een menslike verband in ’n ander, bv. van een kerk, staat, volk, maatskappy, skool, ens., in ’n ander. Die menslike verbande staan nie bo die individue wat hulle konstitueer (saamstel) nie, maar is aan hulle ondergeskik. Hulle bestaan uit individue met hul individuele soewereiniteit, en ontvang, in sover hulle daarvan ’n minimum nodig het, hulle gesag van die individue. Hulle bestaan daar ter wille en in diens van die individue. Hulle is dus geen doel op hulleself soos

---

[13] Vir kritiek sien § 19b, bl. 34.

[14] Vir kritiek sien § 20b, bl. 36.

[15] Vir kritiek sien § 21b, bl. 37.

[16] Vir kritiek sien § 22b, bl. 38.

die individue nie. Vir elke menslike verband geld dan ook, in sover so ’n verband vryhede van individue beperk ter wille van die verbandsorde, dat die menslike verband die reg daartoe alleen verkry van die individue waaruit dit bestaan. Verder geld vir elke menslike verband dat hierdie van individue verkreë verband-soewereiniteit ’n minimum moet wees. Daar moet so min as moontlik verbandsgesag wees. Maar die beginsel van nonintervensie (die “laissez- faire”-beleid) in die aangeleenthede van die individue sal tot ’n maksimum gehandhaaf word. So min as moontlik sal in die sake van individue ingemeng word. Dus: so min as moontlik kollektiewe dwang en soveel as moontlik individuele vryheid. Want dit is uiteindelik tog maar die individu wat sy eie lewe moet lewe, sy eie gelukkigheid moet geniet, sy eie soewereine waarde moet verwesenlik en sy eie gesag is.[17] [#22]

24a. ’n Volk is ’n verbinding van soewereine individue, ’n aggregaat van enkelinge dus, wat in een land saamwoon en ’n gemeenskaplike geskiedenis het. So bestaan die volk van Suid-Afrika uit Afrikaans- en Engelssprekendes, uit Jode, ens., — almal gelyke, vrye en soewereine individue, wat hierdie land hul tuiste gemaak het en geroepe is om eendragtig en verdraagsaam saam te woon en dieselfde geskiedenis te vorm. Individue is hoofsaak en hulle het van nature gelyke regte. Dit sou bv. onreg wees as alle bruinogige volksgenote ’n blok van bruinogiges sou vorm om die blou-ogiges te oorheers. Insgelyks is dit ’n onreg wat die soewereiniteit van individue onteer as daar in ons land ’n blok van Afrikaanssprekendes gevorm sou word om die Engelssprekendes te oorheers. Oorheersing van Blankes oor Naturelle is op dieselfde wyse (**mutatis mutandis**) ook onreg. Seksionele bewegings soos die Ossewabrandwag, Federasie van Afrikaanse Kultuurverenigings, Reddingsdaadbeweging, Afrikanerbroederbond, Ekonomiese Afrikanerfront, Afrikaanse Studente-organisasies, ens., behoort nie geduld te word nie, omdat alle volksgenote in hierdie land gelyke, vrye en soewereine individue is. Sulke blokvorming verbrokkel die breë volkseenheid.[18]

25a. Die staat is ’n instelling wat die reg vorm, ontwikkel en handhaaf. Om dit geskiktelik (efficiently) te kan doen, moet hy ’n minimum van mag (geregshowe, polisie, tronke, leer, ens.) hê. Sy magsgebruik moet minimaal en uitsonderlik wees. Verbeteringsgestigte is beter as tronke. Die reg wat die staat vorm, uitbou en handhaaf, is primêr die reg van die soewereine individu. Sy regte, sy aangebore en natuurlik verworwe vryhede moet wetlik gewaarborg word. Om hierdie rede en omdat die staat in diens van die individu staan en sy gesag van die individue (respektiewelik die “volk”) verkry, moet magsmisbruik voorkom word deur ’n konstitusie wat die regte en vryhede en gelykhede van die individue, van die enkelinge waarborg en beveilig. Die staat sal

---

[17] Vir kritiek sien § 23b, bl. 42.

Hierbo gee ons die konsekwente, ideaal-tipiese Liberalisme. In ons land ontstaan ’n soort Neo-Liberalisme, wat protesteer teen die kritiek van “abstract individualism” deur teenstanders teenoor die Liberalisme gebruik. Dit wil aan die menslike verband (society) meer waarde toeken, omdat dit die kultuurskatte en kultuurwaardes bewaar en van geslag tot geslag oordra. Hierdie Neo-Liberalisme wil ten slotte selfs onderskeid tussen menslike groepe of verbande op grond van rasverskille in ons land erken.

Hierteenoor moet die volgende gestel word.

Liberalisme, soos hierbo geskets, wil geen “abstract individualism” verkondig nie, maar beklemtoon die grondwaarde van selfstandige soewereine individue, wat op verskillende wyse met mekaar verbind is en in wedywering progressie wil verseker. Die sg. Neo-Liberalistiese toekenning van ’n meerdere waarde aan die menslike verband (i.c. society) geskied uitdruklik op die voorwaarde dat die menslike verbande (i.c. society) uit individue bestaan; dat dit in individue is waarin die lewe geleef word; dat die menslike verbande (i.c. society) ter wille van individue bestaan; en dat die waarde van die menslike verbande (i.c. society) gemeet moet word aan die bepaling in hoe ver hulle die lewe vir die individu die moeite werd maak om te lewe. Met ander woorde bly ook die sg. Neo-Liberalisme in sy wese egte Liberalisme.

Die erkenning van die rasprinsipe as ’n onderskeidingsteken tussen mens en mens bedoel hierdie Neo-Liberalisme nie in die sin van ’n organiese differensiasie op grond van die bo-individuele ras-eenheid (’n rasprinsipe wat nie individualisties vertolkbaar is) nie, maar as ’n opportunistiese erkenning van *de facto* verskillende en botsende raswaarderinge. So iets bots nie met die Liberalisme wat ander opportunistiese groepsvorminge (bv. politieke partye, kapitalistiese sindikate, ens.) ook toelaat nie. Die Neo-Liberalistiese erkenning van differensiasie tussen rasse word bowendien weer Liberalisties bedoel in die sin dat beide rasgroepe dieselfde regte en vryhede sal hê, asook die individue wat onder die betrokke groep sorteer, omdat in elke rasgroep dit tog maar uiteindelik weer gaan om die individu, wie se lewe “worth living” moet wees. Met ander woorde, wil individue van verskillende rasse segregeer op grond van verskillende rassentimente, laat hulle segregeer, maar sorg dat dit Liberalisties geskied. Ook hier blyk die Neo-Liberalisme uiteindelik tog weer rasegte Liberalisme te wees en sy erkenning van die rasprinsipe geheel iets anders te wees as bv. die Nasionaal-Sosialistiese of as die Calvinistiese erkenning daarvan.

[18] Vir kritiek sien § 24b, bl. 43.

in belang van die individue, waar nodig, gelyke kanse en geleenthede (bv. op gebied van onderwys, nywerheid) vir vooruitgang skep en die kanale of organe van selfregering daarstel.

Die staat is ’n politieke organisasie van gelyke, vrye en soewereine individue wat in ’n land saamwoon. Dit is nodig bv. ter wille van koördinasie en organisasie van kragte, van vorming en beveiliging van die reg, ens. Maar waar die soewereine individue hoofsaak is en die staat so min moontlik inbreuk op die regte en vryhede van individue mag maak, daarom moet daar “so min as moontlik staat” wees. Inkorting van individuele vryhede deur wetgewing ter wille van handhawing van algemene orde is nodig, alhoewel die individu liefs hoegenaamd geen beperking van sy vryhede sou wil hê nie. Maar hierdie inkorting moet geskied volgens o.a. die volgende beginsels: (a) dit moet noodsaaklik wees ter wille van ’n ordelike saamgroepering (verbinding) van die individue, (b) dit moet vir almal gelykelik geld, (c) die sentrale staatsmag moet soveel as moontlik verswak wees ter wille van die grootste moontlike vryheidsfeer van die individu, en (d) dit moet demokraties wees.

Met die laaste kom ons tot die beginsel van die demokrasie. Dit handhaaf die volgende: Die staat ontleen sy gesag aan die soewereine, vrye en gelyke individue, aan die “volk” (as aggregaat of versameling van individue). Met ander woorde in die staat regeer die individue self oor hulself. [#23] Selfregerend lê die individue self die minimum-noodsaaklike inkorting van hul vryhede op hulself. In die parlementêre regeringsvorm vind die demokratiese beginsel sy ideaal van selfregering verwesenlik. Die parlementêre regering regeer namens die individue, wat die regeerders kies en afvaardig. Dit regeer in opdrag van hulle van wie dit sy gesag ontvang. Dit is daarom weer aan die kiesers, d.w.s. die “volk” (die somtotaal van die kiesers) verantwoordelik. Dit moet regeer volgens die belange en wense van die “volk”, volgens die soewereine “volkswil” wat die gemeenskaplike wil van soewereine individue is, wat die “volk” uitmaak. So regeer die “volk” deur die parlement homself. ’n Parlement, d.w.s. ’n “volks”-verteenwoordiging, is nodig, omdat dit prakties onmoontlik is dat alle burgers bymekaar kom en gesamentlik die wette maak en daaraan uitvoering gee. Maar omdat alle individue gelyke, vrye, soewereine mense is, sal hulle gelyke reg hê om die parlementêre verteenwoordigers te kies sonder onderskeid van klas, stand, rykdom, huidkleur, godsdiens, afstamming of wat ook al. Soms word ’n minimum onderwys en ’n minimum besit as voorwaarde vir stemreg geëis, maar die hoofsaak bly: ’n maksimale gelykheid van stemreg vir alle individue kragtens hulle van nature gegewe, gelyke soewereiniteit en vrye selfbepaling.

In parlementêre verkiesings beslis die meerderheid van stemme wie die kiesers, d.w.s. die “volk” in die parlement verteenwoordig. Hy wat gekies word, staan as verteenwoordiger van alle kiesers, ook van hulle wat teen hom gestem het. Hy moet die belange van almal gelykelik behartig. Waar meningsverskil onoorkomlik is, moet die minderheid voor die besluite van die meerderheid buig en met die meerderheid vrywillig saamwerk.

In die parlement beslis die meerderheid van stemme namens die hele “volk” ten opsigte van watter wette gemaak sal word. Ook hier moet die minderheid die meerderheidsbesluit lojaal aanvaar. Die parlement mag nie tussen individue diskrimineer nie. Sy wette moet almal gelykelik tref en almal gelyke kanse gee vir die beoefening van hul soewereine vryhede op alle lewensgebiede. Die regering moet verder vir almal gelyke geleenthede skep vir hul ontwikkeling en vooruitgang.

Dit is wenslik weens die wedywerende meningsverskille en verskille van belange dat kiesers hulself volgens ooreenstemmende meninge en belange in politieke partye groepeer. Partye verteenwoordig beperkte kiesersgroepe en die parlement moet hierdie groepsbelange weerspieël, sodat alle volksbelange soveel as moontlik in die parlement verteenwoordig is. Om geskiktheidsredes is dit wenslik dat die aantal partye nie te veel sal wees nie en dat die opposisie van die regerende party so groot as moontlik sal wees. Dit is ook wenslik, omdat die regering deur die wrywing (wedywer) van menings en deur die kritiek van die opposisie verplig word om ook die belange van die minderheidsgroepe soveel as moontlik te behartig, en omdat partywedywer intensiewer prikkels bied vir vooruitstrewende wetgewing. Ten slotte is dit wenslik omdat deur dit alles die parlementêre beslissinge uitdrukking sal word van die wil of die stem van die hele “volk”, d.w.s. van die somtotaal van die individuele soewereine burgers. Hierdie partystelsel maak die burgers meer politiek bewus en vorm ’n nouer band, ’n meer intensiewe bemiddeling tussen regering en burgers, wat ook weer bydra tot ’n meer doeltreffende uitdrukking van die soewereine “volkswil” (d.w.s. van die gemeenskaplike wil van die soewereine individue) in die parlementêre wetgewing.

Imperialistiese staatsuitbreiding is onder omstandighede geoorloof en wenslik. Want die ekonomiese wedywer in eie land het behoefte aan grondstowwe wat elders verkry kan word, maar deur die individue aldaar nie ontgin kan word nie, terwyl in ruil daarvoor stoflike welvaartsgoedere aangebied word wat aldaar nie vervaardig kan

word nie. Bowendien word deur [#24] sulke magsuitbreiding aan die verowerde volke die ware, verligtende opheffende beskawing gebring wat die individue van sulke volke bewus maak van hul soewereine, individuele menslikheidswaarde en hulle sodoende emansipeer (bevry) van ongelykheidshandhawende en individuele vryheidsonderdrukkende invloede. Die oorbringing van sulke geestelike welvaartsgoedere vind o.a. in die sendingsarbeid 'n getroue bondgenoot, en werk hand in hand met die kapitalistiese uitbreiding, waarvan die individue in die verowerde land hul individuele voordele trek.[19]

26a. Op die gebied van produksie en distribusie, handel en nywerheid, sal ook die beginsels van wedywer van vrye, gelyke, soewereine individue geld. Die stelsel van kapitalisme gee hieraan die suiwerste uitdrukking. Dit vind in die geweldige opkoms en bloei van die nywerheids- en industriewese sy regverdiging. Veral ook hierdie ekonomiese organisasie (naas bv. die Franse Revolusie[20]) het aan die Liberalisme sy fundering en nuwe veerkrag gegee. Ook hier is die soewereine, selfbepalende individu met sy ekonomiese vryhede (van o.a. privaatbesit, onderneming, selfbestuur, privaatwins, ens.) hoofsaak. Die primêre dryfkrag van die kapitalistiese stelsel is: die maak van wins. Nie die inherente waarde van 'n artikel nie, maar sy verkoopbaarheid bepaal wat geproduseer sal word en in watter mate. Ook hier baar vrye wedywer vooruitgang. Ook hier sal van staatsweë die "laissez-faire" (laat-maar-loop)-beleid en die "nonintervensie" (geen inmenging)-beleid so veel as moontlik toegepas word. Die privaateiendom word al meer die grondsuil van die ekonomiese samelewing en die kapitalis emansipeer (bevry) hom al meer van sosiale en politieke bande wat hom strem.

Ook hier geld die beginsel van skeiding van terreine. Godsdiens, sedelikheid, sentiment, nasionale (bv. Afrikaanse) gevoelens mag nie met besigheid gemeng word nie. ("No sentiment in business".)

Maar waar kapitalistiese wedywer eers 'n konkurrensie tussen kleinkapitaliste was en hierdie wedywer te intensief geword het en gevolglik die winste te klein gesny moes word, en waar aan die ander kant die grootindustrie en die daarmee gepaardgaande grootkapitalisme soveel nuwe moontlikhede gebied het, het die kleinkapitaliste, volgens groepsbelange (nes die politieke partye) hulle verbind tot trusts, sindikate, e.d.m. en aan die grootkapitalisme geboorte gegee. Maar ook in die trusts en sindikate geld dat die belange van die individue wat die groep vorm, met hul regte op privaatbesit, wins, onderneming, selfbestuur, ens. hoofsaak bly. Hoofdoel bly die verwerwing van stoflike welvaart, d.w.s. die verryking van die individu.

Die internasionale deurwerking van die grootkapitalisme met sy internasionale konkurrensie het egter hierdie ondernemers in 'n land verplig om (nieteenstaande die eis van nonintervensie en die van "laissez-faire" van die kant van die staat) hul tot die staat vir beskerming te wend, met die gevolg dat in- en uitvoerbelastings gehef en tariefmure gebou is om die eie industriële bedryfsorganisasie en handel teen te sterk buitelandse konkurrensie en selfs teen ondergang te red. Dit is nie as onliberalisties aangevoel nie, in sover die ondernemers (wat tog ook deel van die selfregering uitmaak) die middels wat die staat teen internasionale konkurrensie bied, gebruik. Sodanige beskerming het egter tot ekonomiese oorloë gelei, die enigste middel ter beskerming van die soewereine individue wat in 'n gegewe, demokratiese staat hul Liberalisties-ekonomiese vryhede trag te verwesenlik.

Hierdie ontwikkelingsgang op ekonomiese gebied het egter gepaard [#25] gegaan met 'n ander. Die verdeling van stoflike welvaartsgoedere het deur die bloei van die kapitalisme al meer oneweredig geword, deurdat die grootkapitaliste skatryk geword het en die groot massas van werkers hetsy werkloos geword het, deurdat die industriële masjinerie hul kragte oorbodig gemaak het, of in diens van die grootkapitaliste arm en nooddruftig gebly het. Maar die ewewig herstel hom vanself. Hierdie vrye, gelyke, soewereine individue mag elk op homself onmagtig wees, maar in 'n groep saamgebind kan hulle die werkgewers dwing om beter lone te betaal, beter behuising te verskaf, ens. Hulle kan met die werkgewers onderhandel en as uiterste maatreël die werkgewers dwing deur te staak.

Hier egter tree iets nuuts op. Hul vryhede en regte word nou nie meer op vreedsame wyse nie, maar met geweld verkry en verseker. Hier verskyn die Liberalisme in 'n nuwe gedaante, wat later ontwikkel tot die Kommunisme (Bolsjewisme), wat ook nes die ortodokse Liberalisme die vryhede en gelykhede van die individue as ideaal erken en die staat as 'n konglomeraat, 'n optelsom, van individue opvat, — maar wat hierdie gelykhede en vryhede deur geweldmiddels wil verseker.

---

[19] Vir kritiek sien § 25b, bl. 44.

[20] Ook die filosofie van Kant word as 'n wortel van die Liberalisme beskou.

Vereers word in die Liberalistiese staat die reg van stakinge (in verskillende vorme) erken en die beleid van nonintervensie en laissez-faire ook hierop toegepas. Maar die belangebotsing van staat en werkersgroep aan die een kant en die toenemende afhanklikheid van die grootkapitalisme van staatsintervensie aan die ander kant, lei stapsgewyse tot ’n sosialisties georiënteerde staatskapitalisme met die gepaardgaande staatsosialisering van staatsbelangrike ekonomiese ondernemings waarin wel in die praktyk, maar nie in prinsipe nie, die soewereine vryhede van die individue prysgegee word. Ook hier bly, prinsipieel altans, die grondbeginsels van gelykheid, vryheid en soewereiniteit van individue nog erken. Die staatsondernemings geskied dan ook uiteindelik ter wille van die individue, wie se welvaart hoofsaak is en wie se lewe die moeite werd, “worth living”, gemaak moet word.

Die ontwikkelingsgang van periodieke tye van welvaart en depressie deur die kapitalistiese regime vereis, wil ek hier net noem.[21]

27a. Die huwelik (en die gesin) is daar ook ter wille van en bestaan uit vrye, gelyke en soewereine individue. Die geluk van die individue is hoofsaak. Twee goeie en gawe, soewereine individue van die teenoorgestelde geslag maak ’n huwelikskontrak sonder (of liefs met) huweliksvoorwaardes. Die huwelik is as sodanig geen Goddelike instelling nie. (Die invoering van die burgerlike naas kerklike huweliksbandlegging is aan die Liberalisme te danke[22]). Uit geskiktheidsgronde (reasons of efficiency) en in aansluiting by die maatskaplike konvensie en tradisie word aan die monogamiese huwelik (een man met een vrou) die voorkeur gegee, maar teen ’n poligamiese huwelik (een man met baie vrouens) bestaan geen prinsipiële besware nie.

Enige twee persone (afgesien van stand, klas, rykdom, kleur, afstamming, ens.) behoort vrygelaat te word om as soewereine, vrye individue, met mekaar te trou, om hul individuele gelukkigheid in die huweliksverbintenis te verseker. Om gemengde huwelike te verbied beteken krenking van die individuele soewereiniteit van persone wat so ’n huwelik wens aan te gaan.

Waar twee gehudes (beide soewereine individue) uitvind dat hul huwelik mislukking is en egskeiding beide gelukkiger sal maak, is dit dwaas om [#26] ter wille van die blote kontrakvorm hulle lewenslank ongelukkig te hou. Daarom behoort egskeidings vergemaklik te word.

In die huwelik beslis die persoonlike gewete, wat nie deur staat, kerk, maatskappy, ens., aan bande gelê mag word nie. As die gehudes (en ook die ongehudes) in hul private lewe aan buite-egtelike flirtasies (en self buite-egtelike seksuele omgang) sou wil deelneem, is dit hulle saak, mits natuurlik die staat nie in verleentheid gebring sal word deur flirtasies wat die aankoms van buite-egtelike kinders meebring nie, waar nou eenmaal die monogamie wettelik gesanksioneer is, d.w.s. solank as wat daardie omgang privaat bly en nie openbare wetsoortreding word nie. Dit spreek vanself dat eggenote in sake van buite-egtelike flirtasies teenoor mekaar verdraagsaam en “broadminded” sal moet wees en hulle nie aan die selfvernederende jaloesie sal oorgee nie.

Wat die bepaling van die aantal te verkrye kinders betref, word die gehudes vanselfsprekend geheel en al vry gelaat. Hulle mag soveel as hulle wil geboortebeperking toepas. Ter wille van die sorglose gelukkigheid van die gehudes en ter wille van die toekoms van die kinders is dit beter om liefs min maar goed opgevoede en goed versorgde kinders te hê as baie wat jy nie deeglik kan opvoed nie. Die voortplantingswil moet losstaan van kerk, staat of enige ander buite-egtelike invloed, selfs ook van die gebooie van God. Die gebruik van kontraseptiese (bevrugtingvoorkomende) middels verdien aanmoediging omdat dit redelik is, die soewereine beslissingswil van die gehudes insake verwekking van kinders versterk en hul individuele gelukkigheid bevorder. Teen aborsie (vrugafdrywing) waar dit moontlik is en begeer word, bestaan eintlik geen prinsipiële besware nie.

Ook teen die sg. vrye liefde, en teen die deur die staat wetlik en higiënies gereelde prostitusie kan geen prinsipiële besware ingebring word nie. Jeugdige proefhuwelike, eksperimente of die jeugdiges seksueel bymekaar pas, behoort toelaatbaar te wees.

In die huwelik is man en vrou in alles gelyk. Dis ’n inherente onreg aan die vrou as die man tot hoof van die gesin geproklameer word. As die vrou, nes hy, haar brood buite die huis wil verdien, het sy daartoe volkome reg. Sy behoort bowendien toegang te hê tot alle beroepe wat die man gewoonlik vir hom alleen opeis.[23] Die

---

[21] Vir kritiek sien § 26b, bl. 48.

[22] Ook ons erken dat die staat die band sal lê, maar verwag dat die kerk dit sal bevestig, terwyl die konsekwente Liberalisme laasgenoemde uitskakel.

[23] Die bekende feminisme wat hom hierin laat geld, is eg-Liberalisties.

man behoort die sg. vrouewerk (koskook, kleremaak, skottelgoedwas, huis skoonmaak, kinders kosgee, ens.) nie as vernederend te beskou nie. Hy is gelyk aan die vrou en is niks te verhewe vir sodanige sg. vrouearbeid nie.

Die huweliksbande mag die soewereine gehudes nie knel nie. Hulle moet so min as moontlik individuele vryhede beperk.[24]

28a. Ook die maatskappy bestaan volgens die Liberalisme uit en ter wille van vrye, gelyke, soewereine individue.

Waar o.i. die staat, die gesin en die kerk 'n verbinding is van individue, met 'n min of meer spesifieke innerlike eenheid en doel, daar is die maatskappy die mees algemene en mees losse menslike verband sonder 'n bepaalde spesifieke doel. Die maatskappy het as basis sosiale omgang, verkeer en wisselwerking tussen individue, bv. op straat, in 'n eetsalon, in 'n trein, op een of ander vergadering, op 'n sportveld, ens. Dit vind sy uitdrukking verder in die vorming van vriendskappe, geselskappe, omgangsgroepe, "society-sets", ens., asook in die daarstelling van klubs van allerlei soort (met 'n min of meer nominale bestuursgesag), en in verenigings, waarvan die lede mekaar nie eers ken nie, soos assuransiemaatskappye, e.d.m. Die [#27] maatskappy ("society") as sodanig, wat al dergelike verbindings omspan, het byna geen organisasie nie of 'n minimum van (losse, uitwendige, "toevallige") organisasie. Hier (en dit veral is kentekenend), ontbreek (behalwe in nominale gevalle) spesifieke gesagsverhoudings, gesagsdraers en gesagonderdane. Elke individu is hier ten volste sy "eie gesag". Waar is bv. die gesagsverhouding tussen vriende, tussen mense op straat, in 'n danssaal of tussen koper en verkoper? Hier is nie, soos in die geval van volksleiers, staatsregerings, kerkrade, gesinshoofde, ens. 'n besondere gesagskonsentrasie in die hande van een of van 'n paar gegee of nodig nie. Die maatskappy kan as't ware daarsonder bestaan.

Om al hierdie redes bied die maatskappy (society) as 'n min of meer losse saamvoeging of konglomeraat van aparte, losstaande en maklik verplaasbare individue in gesellige wisselwerking en sonder spesifieke gesagsverhoudings, vir die Liberalisme die ideaal van menslike verbande, waarin die soewereiniteit van die individu sy ruimste ontplooiing vind. Vir die Liberalisme is daarom die "society" die ideale voorbeeld, die prototipe van alle menslike verbande. Kerk, volk, staat, gesin, ens. moet volgens die struktuur van die "society" gesien en gevorm word.

Vir die vreedsame indringing ("penetration pacifique") van die grondbeginsels van die Liberalisme bied die maatskappy dan ook die vrugbaarste voedingsbodem. Hoeveel politieke en ander maneuvers bv. vind nie hul oorsprong in klubs, dinees, jagtogte, ens. nie. Waar ons as Liberaliste eers die maatskappy of in die maatskappy vooraanstaande persoonlikhede verower het, dra hulle ons Liberalistiese grondbeginsels vanself verder in ander menslike verbande waaraan hulle mag behoort. Die maatskappy is dan ook die groot werkingsveld van die idee van emansipasie. Hier leer elkeen sy soewereine eiewaarde, gelyk aan die van elke ander ken. Hier leer die vrou dat sy aan die man gelyk is; die naturel dat hy aan die blanke gelyk is; die werknemer dat hy aan die werkgewer gelyk is; die individu in die algemeen, dat dit naïef en sy individuele soewereiniteit onwaardig is om aan dogmas, sedewette en ander van bo of buite opgelegde kettings onderworpe te wees. Hier leer elkeen hoe groots dit is om verdraagsaam en "broadminded" te wees.

Omdat die Liberalisme veral ook deur die vrymesselary bevorder word, is dit seker wel geoorloof om in hierdie verband daarna te wys. Want hier, op die gebied van die maatskaplike lewe, verkry die vrymesselary ('n maatskappy binne 'n maatskappy — 'n geesverwant van die Liberalisme self) sy suigkrag en invloed. Waar die maatskappy die openbare lewe tref, trag die vrymesselary die waardevolle van die maatskaplike verhoudinge (die ideaal ook van die Liberalisme) in 'n private kring te veredel en te kristalliseer, omdat juis die private lewe vir hom (nes vir die Liberalisme) hoofsaak is. Hier word die grondbeginsels van vryheid, gelykheid en internasionale, sedelik-redelike broederskap, van individuele soewereiniteit en menslike gaafheid en goedheid verinnig tot 'n mistieke belewing daarvan. Dit kan juis nie in die openbaar nie, maar slegs in die so fundamentele, private sfeer verwesenlik word. Die "privaatheid" van die vrymesselary word sy "geheimheid". Daarmee het niemand behalwe losiebroeders iets te doen nie. Natuurlik mag elke losiebroeder sy eie persoonlike mening, oortuiging, geloof, godsdiens, e.d.m. daarop nahou, die soewereine individu bly hoofsaak, maar hier word dan tog die algemeen-menslike, die intieme samehorigheid en innige waardevolheid van essensieel gelyke, vrye, soewereine mense op mistieke wyse tot uitdrukking gebring. Waar die soewereine menslikheidswaardes "ewig" is, word hier getrouheid tot die dood en waar nodig, onderlinge bystand verplig.

[24] Vir kritiek sien § 27b, bl. 49.

[#28] Die vrymesselaars kan dan ook in ’n bepaalde sin die “Liberalistiese” elite van die mensheid, die uitverkorenes, wat hul menslikheidswaarde op intense wyse besef, genoem word. Gesagsverhoudings en strenge dissipline onder en oor die losiebroeders wat vrywillig die eed van getrouheid afgelê het, is wel noodsaaklik, maar omdat dit wortel in die beginsels van vryheid, gelykheid en broederskap (afgesien van stand, geloof, kleur, ens.), is onderwerping daaraan verwesenliking van jou eie individuele soewereiniteit. Van hiéruit is in ’n besonder sin, juis op grond van die mistieke getrouheid van die losiebroeders aan mekaar tot die dood toe, ’n intensiewe en diepgaande “peaceful penetration” (vreedsame indringing) van die grondbeginsels van die Liberalisme in ander menslike verbande en kultuurkringe (kerk, staat, gesin, wetenskap, reg, handel, ens.) moontlik, omdat losiebroeders juis ook lede van hierdie kringe is en dáár hul invloed kan laat geld.

Die maatskappy met sy gelykmakende invloed het egter tog ’n band nodig. Hierdie band is die vrywillig aanvaarde konvensie, wat in wese (eg-Liberalisties:) opportunisties is. Hierdie band hou weens die eis van maatskaplike stabiliteit aan die tradisie vas, en verander sig gedurig weens die uit wedywering gebore progressie. Konvensioneel (toevallig, opportunisties) is alle mode (bv. van kleredrag, op dinees, in danssale, in badplase, op straat ens.; verder van groet, van eet, van geoorloofde grappe of “parlour jokes”, van bydra tot liefdadigheidsfondse, van gedrag in die openbaar, bv. aan tafel, in danssale, in goeie geselskap, ens., ens.). Sonder hierdie band val die maatskappy as ’n ordelike, menslike verband uiteen. Hierdie band is geen bewuste organisasie nie, maar ontstaan as’t ware vanself. Maar hierdie band word nie as ’n beperking van individuele vryhede gevoel nie, omdat dit uitwendig, pro forma is, en die innerlike soewereiniteit van die individu nie tref of krenk nie. Desnieteenstaande is hierdie band sterk, omdat elkeen by soveel moontlik ander (ten minste by hulle wat ’n vername posisie beklee) in tel wil wees. Hoe skaam is die individu, veral die vrou nie, as hy (respektiewelik sy) ’n etiketreël verbreek en nie aan een of ander mode saamdoen nie. Die swakker individue kleef as drenkelinge (ter wille van hulleself) aan die konvensiereëls vas. Want hierin word hul gelykheid met almal bevestig en beveilig. Die sterker individue aanvaar die konvensie as uitwendige of formele uitdrukking van die gelykheid van alle mense, maar eis dat dit net vir die openbare lewe sal geld. In hul private lewe het die maatskappy en die konvensie niks te sê nie. Hier besluit hul individuele soewereiniteit wat sal geskied. Die swakke en sterke individue sal (om genoemde verskillende redes) in die danssale hulle aan die dansetiket hou omdat dit so hoort. Maar die sterker individue sal as paartjies buite die danssaal (d.w.s. buite die maatskappy) op hulle eie wyse private lewensgelukkigheid soek, waarmee niemand anders iets te doen het nie. Op dinees sal die swakker en sterker here hulle aan die etiket hou, maar die sterker (hulle wat die konvensie aanvaar volgens wat dit is: ’n uitwendige, formele band), sal ’n paar ekstra “tots” in die private voorportale nie afwys nie. Op pieknieks gedra jongmense hulle solank hulle bymekaar is; wat geskied as hulle paarsgewyse verdwyn, gaan die maatskappy nie aan nie. Sowel in die openbaar as in die private lewe geld: so min as moontlik konvensie, soveel as moontlik individuele vryheid. Hier geld verder veral: geen inmenging van staat, kerk, huweliksbande, algemene sedewette, ens., nòg in die maatskaplike modes, nòg in die private kringe, wat aan maatskaplike verhoudinge en ervaringe hul ontstaan te danke het. Konvensie dien die individu, nie die individu die konvensie nie: dit is die prinsipe.

Die band van maatskaplike orde is dus die opportunistiese “dit word so gedoen” (“it’s done”; “it's not done”), ’n onredelike maatstaf van gedrag [#29] gegrond in die opportunisme van konvensievorming. Wie hom hieraan hou, voel hom in die maatskappy tuis. Wie hom hieraan stoot, word uitgestoot uit die maatskappy. Hy ontvang geen uitnodigings, ens. meer nie. So voel die jaloerse en die “narrow minded” hom uitgestoot uit die kringe waar hy eens tuis was, die een wat op sportgebied hom aan vuilspel, “foul-play” en onbillikheid, “unfairness” skuldig gemaak het, hom aldaar uitgestoot, geostraseer. Met etiketverbrekers word nie gereken nie. Dit is die wapen waarmee die maatskappy homself beveilig en bewaar. Dié wat aan die reëls op volmaakte wyse voldoen, is “gentlemen” en “ladies”, en hul bly dit, wat ook al in hul private lewensfeer mag gebeur, waar niemand anders iets mee te doen het nie. Ja, word iets van die private lewensfeer openbaar, dan beoordeel en veroordeel die maatskappy hulle, maar solank dit privaat bly (en is die private sfeer nie hoofsaak vir die individu nie?), bekommer die maatskappy hom nie daaroor nie, volgens die eis van nonintervensie, gegrond op die beginsel van individuele soewereiniteit. Die ideale van “gentleman” en “lady” is maatskaplike ideale, en alleen die swakker individue kleef daaraan vas in die private lewe. In die private lewe moet soewereine “natuurlikheid” geld, nie maatskaplike vorme nie. Dit is reg, want die mens is ’n redelik-sedelike wese, van nature gaaf en goed.

Natuurlik speel op maatskaplike gebied wedywer ook sy rol. Elkeen wil “in tel” wees. Populariteit is die maatskaplike deug van die Liberalisme. Die populêre staan wel in diens van ander individue, waarvan sy populariteit afhanklik is. Maar hy dien homself juis deur die maatskaplike eiewaarde wat populariteit verseker. Die suksesvolles in die wedywer tussen die gelyke, vrye individue word populêr. Dit is juis die populêres (die

“sterre” op die gebied van maatskaplike omgang, in die filmwêreld, die miljoenêrs, die lords, die rekordbrekers) wat deur hul voorbeelde navolging wek en konvensies verander en skep. Hulle mag hul veroorloof omrede hul wedyweringsprestasies (of tradisionele posisies) om ou konvensies deur nuwes te vervang. Die opportuniteit of geleentheid daartoe besit die gewone individue nie. Hierdie sterreverering met sy gepaardgaande populariteitstoekenning skep in die maatskappy ’n orde van opportunistiese voorbeeld en navolging, wat die ideale gesagsverhouding vir die Liberalisme daarstel, maar hier wesenlik geen gesagsverhouding is nie.

Maatskappye was daar altyd (nes volke, gesinne, state, ens.). Die Liberalisme vind egter juis in die maatskappyverhoudinge (in “society relations”) die ideale verbindingsvorm van soewereine individue, en sy beskouing van ander menslike verbande (van volk, gesin, staat, ens.) is daarom juis aan die maatskappy gespeen. Orals geld: die hoogste waarde van die menslike verband is sy betekenis vir die selfbepalende soewereiniteit van die individuele mens en van sy lewe, wat die moeite werd, ’n “life worth living”, moet wees. Dit is juis die maatskappy wat hierin die ander menslike verbande tot voorbeeld strek.[25]

29a. Vir die konsekwente Liberaliste is godsdiens eintlik oorbodig, of anders gestel is die mistieke belewing van die individuele menslikheidswaarde self godsdiens. Vir Liberaliste wat ook Christene wil wees, is godsdiens die mistieke broederskap van soewereine, gelyke, vrye individue, — in die sin van ’n liberale Christendom. Vir hulle geld dat op grond van die essensiële gelykheid van alle mense voor God en in Christus, die Christelike godsdiens bo alle geloofsverdeeldheid moet staan. Hierdie eis veralgemeen die konsekwente Liberalisme tot alle godsdienste. Op grond van die soewereine vryheid [#30] van die redelik-sedelike individu mag geen dogmas, belydenisse of wat dies meer sy, op die individu van bo of van buite afgeforseer word nie. Hoofsaak is dat die lewe bo die leer gestel word. Die lewe is tog meer as die leer. Verdienstelike godsdienstige leiers (Buddha, Mohammed, Christus, ens.), gee met hul lewe ’n voorbeeld vir ons lewe, en van hierdie is die lewe van Christus uitstaande, want sy individueel-menslike lewe van hoogstaande sedelikheid, vreedsaamheid, verdraagsaamheid, ens., het juis die essensieel menslike soewereiniteit, gelykheid en vryheid as mistieke voorbeeld vir alle mense (van alle volke, nasies en geslagte) op uniek-verhewe wyse uitgelewe. Onder sy godsdienstige leierskap sou alle godsdienstiges hulle kan verenig in ’n genootskap bo geloofsverdeeldheid; ’n genootskap wat die individuele menslikheidswaarde dien en bevestig. Hierdie genootskap sal ’n minimum dwang bevat en nie die selfbepalende soewereiniteit van die individu onteer deur van hom te eis dat hy bepaalde geloofsdogmas sal aanvaar nie. Met hierdie godsdiens is onversoenbaar die idee van ’n God wat Hom met menslike aangeleenthede bemoei en aan sy gebooie gehoorsaamheid eis. Daarom “so min as moontlik God”. In hierdie godsdiens van die soewereine mens sal die staat, of watter ander instituut ook al, hom nie inmeng nie. Van alle inmenging van wie ook al moet die godsdienstige mens geëmansipeer {bevry) word.

Maar mense wat godsdiens anders sien en beoefen moet omrede hul individuele soewereiniteit vrygelaat word. Deur verligting sal ook hulle wel mettertyd ’n godsdiens hul eie maak, wat die individuele en soewereine menslikheidswaarde tot volle reg en erkenning bring. Tussen alle godsdienste bestaan daar ’n natuurlike wedywer, — die voorwaarde van progressie, — wat juis verseker word deur die beleid van laissez-faire en die metode van vreedsaam indringende emansipasie. Waar wanverhoudinge ontstaan herstel die ewewig hom ook hier vanself.

Kerk en godsdiens mag hulle nie met politiek bemoei nie. In die eerste plek omdat dit hulle nie aangaan nie. In die tweede plek omdat dit vernederend is waar ons juis ’n minimum staat wil hê. Dit is vernederend vir die godsdiens, wat juis universeel die hoog-verhewe individuele, ewige menslikheidswaarde mistiek in ’n soewereine broederskap van gelyke en vrye individue wil belewe, om hom met politieke wedywer te bemoei. Ook met die wetenskap, huweliksake en ander kringe mag die kerk en die godsdiens hom nie bemoei nie.

Van die meer positief Christelike godsdienste staan die Metodisme die naaste aan ons, Liberaliste. Hier word geëis: individuele gelykheid van alle mense voor God en in Christus; individuele vryheid en dus soewereiniteit in die aanvaarding van die belofte van die kruis van Christus; die godsdienstige lewe is hoofsaak en leer is bysaak; lewensvroomheid is die hoogste godsdienstige deug; ’n minimum konfessie word geduld; hoofdoel is die redding of saligmaking van die grootste moontlike aantal individue ter wille van hulself; die Metodistiese kerk is eerder ’n genootskap as ’n kerk en handhaaf daardeur die ideaal van ’n minimum kerk; die Metodisme verwerp verder die uitverkiesingsleer, die leer van die erfsonde, die leer dat God met geslagte en nie net met individue rekening hou nie, die leer van Verbond, die beskouing dat kerklike organisasie volgens kleur-, ras- en volkslyne behoort te geskied; dit aanvaar ’n sendingsbeleid wat die individu verlig en ophef, ens. Dit is almal

[25] Vir kritiek sien § 28b, bl. 52.

bepalings waarmee ons, as Liberaliste, ons in ’n hoë mate kan versoen. Die Metodistiese leer van die sondigheid van die mens hinder ons nie, omdat die erfsonde ontken word en gehandhaaf word dat elke mens soewerein voor of teen Christus kan kies en homself kan vervolmaak. Die Metodistiese wedywer om “siele te wen” pas heeltemal [#31] in ons metode van versekering van vooruitgang deur wedywer. Daarom beskou ons, Liberaliste, die Metodisme ook as ’n bondgenoot en kan ons deur middel van hul godsdiens en hul sending, vreedsaam indringend, leiers op politieke, kerklike, opvoedkundige, wetenskaplike en ander gebiede vir ons Liberalisme wen.

Vir die Liberalisme is die sending gelyk aan die bring van beskawingsgoedere aan, en die verligting en opheffing van die primitiewe, onbeskaafde volke volgens sy gelykmakende en vrymakende grondbeginsels. Dit is vervolmakingsdiens (perfeksionisme) van die redelik-sedelik nog nie volkome ontwikkelde individu. Met ander woorde, dit is in wese humanistiese opvoedingsarbeid.[26]

30a. Alle kinders as potensieel volwaardige, soewereine, gelyke en vrye individue moet dieselfde kanse en geleenthede van onderwys en opvoeding hê. Daarvoor kan die staat die beste sorg. Die staatsonderwys moet vry wees, sodat ook die armste daarvan gebruik kan maak. Die staatskole behoort alle seksionalisme te bestry. Want verskille tussen mense is bykomstig, hul essensiële gelykheid hoofsaak. Die vorming van die rede en die wil van die toekomstige staatsburgers moet die soewereine en individuele menslikheidswaarde tot die hoogsmoontlike bloei bring, en hierin moet alle kinders gelykelik behandel word. Die staatskole moet aan almal gelyke kanse gee om hulle vir een of ander selfgekose beroep of professie te bekwaam. Die kinders moet soveel as moontlik kennis versamel, selfstandig leer dink, en deur kinderlike selfbesture leer om selfstandig te wil en saam te werk. Tug moet verstandige leiding wees, die daarstelling van gunstige geleenthede om die beste karaktereienskappe te vorm en te bestendig. Soos ’n plant gereeld water gegee word, maar self groei, moet die tug die beste omstandighede skep vir die vorming van die soewereine individualiteit. Waar kinders verkeerde dinge doen, moet met hulle geredeneer word, sodat hulle verstand en oordeel verlig word, waardeur hulle die verkeerde sal laat staan. Bevoorregting van groepe (rykes, godsdienstige groepe, e.d.m.) mag nie geskied nie.

Godsdiensonderwys is nie nodig nie, maar waar burgers dit in staatskole vereis, sal die godsdiensonderwys ’n onderwys bo alle geloofsverdeeldheid, ’n ondogmatiese onderwys wees, en mag nie almal verplig word om die godsdiensonderwys by te woon nie.

Geskiedenisonderwys (bv. in ons land) moet ook ’n onderwys bo groepsverdeeldheid wees. Hierdie onderwys moet die gemeenskaplike van die groepe beklemtoon en mag geen seksie aanstoot gee nie.

Vrede en verdraagsaamheid sal die gees wees waarin godsdiens- en geskiedenis-, ja alle onderwys gegee moet word.

Enkelmediumskole, soos in ons land bestaan, bevorder seksionalisme en behoort eintlik nie erken te word nie.

Van die kant van kerk, staat, ouers, ens. sal daar geen of hoogstens ’n minimum intervensie (inmenging) wees in skoolsake. Onderwysers sal aangestel word alleen volgens meriete of bekwaamheid (behaalde grade, jare van ervaring, gedrag in die verlede, e.d.m.) By sodanige aanstellinge mag nie teen een of ander seksie gediskrimineer word op grond van nasionaliteit (Jode, Engelse, Afrikaners, ens.) of van kerklidmaatskap nie.

Wil bepaalde groepe hul eie skole naas staatskole oprig, moet ons, Liberaliste, dit wel duld op grond van hulle individueel-soewereine vryhede, maar waar hier seksionele belange bevorder word, moet sodanige groepe (bv. kerke, ouergroepe, ens.) hul skole self bekostig en mag slegs ’n mate [#32] van staatsteun gegee word. Maar sodanige private skole moet oop staan vir alle leerlinge en aan die vereiste onderwyspeil en leerplan voldoen.

Universiteite behoort gelykelik oop te staan vir alle studente, afgesien van ras, afkoms, kleur, godsdiens, e.d.m., asook vir dosente, wat ook al hul ras, kleur, geloofsoortuigings, wetenskaplike standpunte, e.d.m. mag wees. Die hierdeur gewaarborgde wrywing van menings of wedywer van standpunte is gesond en noodsaaklik. Dit waarborg vooruitgang op wetenskaplike gebied en is heilsaam vir die vorming van die studente se eie, soewereine oordele insake wetenskaplike vraagstukke. Elke wetenskaplike mag sy eie insigte vorm en propageer. Inmenging van staat, kerk, of watter menslike verband of groep ook al in wetenskaplike aangeleenthede is ongeoorloof. Die aanvaarding van wetenskaplike teorieë deur wie ook al sal nie met geweld of dwang geskied nie, maar deur diskussie, redelike bewyse en oortuigingskrag, waardeur alleen die individuele oordeelsvryheid geëerbiedig word.

---

[26] Vir kritiek sien § 29b, bl. 54.

Waar die staat noodwendig universiteite moet ondersteun, omdat die instandhouding daarvan vir private groepe veels te duur is, en waar die wetenskap "goed van ons almal" is, sal die staatswette klousules moet bevat wat seksionalisme by die aanstelling van dosente uitskakel. Die P.U.K. vir C.H.O. bv. mag teen sodanige "gewetensklousules" in ons land skop, as 'n Calvinistiese inrigting is dit iets seksioneels en maak dit die wetenskap iets seksioneels. Daarom behoort dit eintlik nie van staatsweë erken en ondersteun te word nie. Die studente word daar in 'n broeikas geplaas en ontbeer die kanse om deur wrywing van menings vir hulle self, soewerein en vry te leer dink.[27]

31a. Ook die pers en perskringe het reg op verwesenliking van die hoë, vrye en gelyke individuele menslikheidswaarde. Vrye meningsuiting en vrye diskussie moet hier verseker bly. Nòg die kerk, nòg die staat, nòg watter ander menslike verband ook, mag die pers aan bande lê. Die ideale pers sal in sy vorming van die openbare mening deur "peaceful penetration" (vreedsame indringing) wat van oortuigingswerk gebruik maak, die individue probeer emansipeer (bevry) van alle invloede wat hul individuele en gelyke vryhede strem.

Uit die wrywing van meninge, o.a. in die pers, ontstaan die vooruitstrewende openbare mening (public opinion, die mees losse konglomeraat (verbinding) van individuele oortuigings), wat tot heil van almal op alle gebied leiding gee. Hierdie openbare mening hou hom van alle private aangeleenthede afsydig, maar ontwikkel in ooreenstemming met die wette van die staat en die konvensies van die maatskappy 'n kode van algemene beskouinge en waarderinge, wat progressief uitdrukking gee aan die stand van die beskawing op 'n bepaalde tydstip in 'n bepaalde land. Hiervolgens behoort beskawingsvyande (d.w.s. hulle wat die grondbeginsels van die Liberalisme probeer ondermyn) aan openbare sensuur onderwerp en in uiterste gevalle aan ostrasisme (verbanning uit die beskaafde kringe) blootgestel te word. Hierdie openbare mening moet met oortuigingswerk en propaganda gevorm word en staan uiteindelik in diens van die redelik-sedelike soewereiniteit van die individu as sodanig.[28]

32a. Die voorgaande is 'n skets van die gees en stelsel van die Liberalisme ideaaltipies gesien, — en verduidelik met voorbeelde uit die praktyk. In die praktyk het dit in verskillende lande verskillend ontwikkel deur verskillende benadrukking van die verskillende beginsels soos deur verskillende omstandighede vereis. Dit het soms deur bepaalde node en invloede minder konsekwent ontwikkel. Dit is soms met ander stelsels [#33] verbind. Maar as ons eers die Liberalistiese gees in sy suiwere gedaante leer ken het, kan die verskillende vorme van die Liberalisme soos dit in verskillende volke en op verskillende tye ontwikkel, uitgeken en na waarde en betekenis gekritiseer word.

In ons land het die Liberalisme in sy Brits-historiese vorm, met sy Brits-imperialistiese belangesfeer en met sy Brits-Joods-kapitalistiese geldmag, asook in sy bondgenootskap met die Britse Metodisme, verder in sy Brits-maatskaplike gees van "sportsmanship" en van "fairplay" op alle terreine van ons volkslewe, van maatskappy, van kerk, van staat, van die gesin, van die handel, ens. die openbare mening deursuur. Menige Afrikaner het Brits-gesind geword deur die toeëiening van die gees van die Liberalisme, wat hom sy eiewaarde as individuele mens, gelyk aan dié van elke ander (ook veral aan dié van die Brit, die uitstaande menstipe) leer besef het.

In Suid-Afrika worstel die Britse Liberalisme veral met die hardnekkige verset van die Afrikaner teen die Liberalistiese gelykmaking van blank en naturel, waarin sommige Engelse Afrikaners hom ondersteun. Dit is aanleiding vir die ontstaan van 'n Brits georiënteerde, Suid-Afrikaans gewysigde vorm van Liberalisme, wat in ons land met sy verskillende rasse ("multi-racial society") die rasprinsipe as 'n onderskeidingsprinsipe opportunisties wil erken sonder om aan die grondbeginsels van die Liberalisme te torring. Hierdie enigsins inkonsekwente toegif aan die eis van die praktyk (reeds in die voetnoot by § 23a, bl. 16 e.v. aangedui) bly die essensiële en individuele gelykheid en waarde van blank en naturel op eg Liberalistiese wyse handhaaf.[29]

---

[27] Vir kritiek sien § 30b, bl. 56.

[28] Vir kritiek sien § 31b, bl. 58.

[29] Vir kritiek sien § 32b, bl. 59.

DEEL B.

KRITIEK.

9b.[30] Waar die Liberalisme uitgaan van die individu (uit, deur en tot die individu alle dinge), handhaaf ons teenoor hierdie humanisme en individualisme: (1) dat God Drie-enig, die God van die Skrifte, Middelpunt van alle dinge is (uit Hom, deur Hom en tot Hom alle dinge); (2) dat die individu aan God en Sy ordinansies gehoorsaamheid verskuldig is, van Hom sy bestaan, talente en lewenstaak ontvang en Sy eer en verheerliking moet soek in al sy doen en late; (3) dat die mens nie net 'n individuele wese, maar in ewe grondliggende sin ook 'n sosiale wese is (wat reeds blyk uit sy liggaamsbou en sielstruktuur); dat sy sosiale aard nie aan sy individuele aard ondergeskik is nie, maar daaraan gelykwaardig is, en (4) dat hy as individu en as sosiale wese (volk, staat, kerk, gesin ens.) gelykelik van God sy roeping ontvang het en aan God verantwoordelik is. "Die mens is 'n individuele wese" is 'n halwe waarheid wat deur die tweede helfte aangevul moet word, nl. "die mens is 'n sosiale wese". Want hy is tegelyk individueel en sosiaal.

Ons waardeer die erkenning van die individuele waarde van die mens, — die Calvinisme het dit altyd beklemtoon. Ons waardeer bv. ook die hierop gebaseerde stryd teen slawerny en ander maatskaplike [#34] wanverhoudinge. Maar ons verwerp die eensydige vooropstelling en beklemtoning van die individu, wat teoreties noodwendig lei tot 'n miskenning van die van God gegewe eieaard van die sosiale. Dit lei veral tot 'n miskenning van die eieaard van die menslike verbande, wat meer is as 'n somtotaal van individue, en wat nie daar is ter wille van die individu as sodanig nie, maar naas die individu 'n eie van God gegewe bestemming het. Dit staan in beginsel gelyk met 'n vergoddeliking van die individuele mens.

10b.[31] Die mens is in die eerste plek 'n God-dienende, godsdienstige wese. Hy alleen van alle skepsele kan met God, die absolute Grond van alle dinge (bv. in gebed, lofsang, ens.) gemeenskap hê. Aan die godsdienstige geloof moet die hoogste waarde geheg word.

In die tweede plek is die mens as individu ook redelik en sedelik. Hy het naas sy geloof 'n daarmee in prinsipe harmoniërende verstand en wil. Die erkenning van redelikheid en sedelikheid deur die Liberalisme, waardeer ons. Die Calvinisme het altyd die redelikheid, verantwoordelikheid en mondigheid, ook van die individuele mens hoog gehou en tot die erkenning daarvan in die geskiedenis bygedra. Hierdie mondigheid veral ook deur die Calvinisme daadwerklik verseker, oordryf die Liberalisme egter tot selfbepalende, so te sê selfgenoegsame soewereiniteit, wat gelykstaan aan verheerliking en vergoding van die individu. Ons handhaaf dat die individu geen gesag uit homself het nie; — dat sy betreklike gesag van God gegee is en aan God se absolute gesag onderworpe is; — dat sy rede vir die gesag van Gods Woord moet buig en sy wil Gods ordinansies[32] moet gehoorsaam. (Vir die eintlike wese van gesag is die Liberalisme blind.) God en nie die mens is selfgenoegsame Beskikker van die mens se lewenslot. Die mens is 'n aan God verantwoordelike vervuller van sy van God gegewe roeping.

Maar naas geloof, rede, wil, moet ons nog soveel meer as fundamenteel erken, bv. kunsgevoel, regsbesef, honger, seksbehoeftes, drifte, ens. wat net so oorspronklik tot die mens behoort as sy redelikheid en sedelikheid. Ons mag die waarde van instinktiewe en biotiese vitaliteit (lewenskrag) in die mens nie onderskat ter wille van sy redelikheid en sedelikheid nie.

So blyk die beklemtoning, soos die Liberalisme dit doen, van die redelike en die sedelike in die mens ook eensydig te wees deurdat dit hierdie funksies as't ware vergoddelik in plaas van hulle onder die gesag van Gods wil te stel, en deurdat dit die ander menslike funksies onvoldoende erkenning gee.

11b.[33] Ook die gelykheidsideaal van die Liberalisme is waardevol, maar eensydig. Voor God en in Christus is alle mense gelyk, en as individue onderling het hulle ook heelwat gemeenskaplik. Maar as mense onderling en in hul verhouding tot mekaar is hulle ook ongelyk. Hierdie ongelykheid tussen hulle is net so essensieel as hul gelykheid, in sover hierdie ongelykheid juis deur God gewil en bepaal is. Vir die kardinale (van God gewilde ongelykheid van man en vrou, van nasies, volke en tale, van kerk, staat, volk, gesin, ens.; van individuele

---

[30] Vir uiteensetting sien § 9a, bl. 13.

[31] Vir uiteensetting sien § 10a, bl. 13.

[32] Vir my is ordinansies: goddelike bepalings, en ordonansies: menslike bepalings.

[33] Vir uiteensetting sien § 11a, bl. 13.

aanleg tot kuns, wetenskap, politiek, landbou, handel, ens. (almal van God gegewe talente); van gesagsdraers en onderdane, van leiers en volgelinge, van meerderes en minderes het die Liberalisme geen oop oog nie. Daar bestaan wel ook nie-essensiële gelykhede en nie-essensiële ongelykhede, maar ten opsigte van essensiële gelykhede en essensiële ongelykhede geld dat hulle al na gelang van [#35] omstandighede in ewewig gepaar moet word aanmekaar ondergeskik gestel mag word nie.

Die absoluutheid van die gelykstellingsideaal van die Liberalisme beperk ons (a) teenoor God. Want die mens is nie Gode-gelyk nie. Ons mag die mens nie vergoddelik nie. Die mens is ’n onselfgenoegsame en wetsgebonde skepsel van ’n algenoegsame God. Ons beperk dit (b) teenoor die essensiële ongelykhede wat tussen mens en mens en tussen mens en menslike verband en tussen menslike verband en menslike verband, ens. bestaan. Ons eis dat die van God bepaalde ongelykhede nie uitgewis nie, maar as gelykwaardig met die van God bepaalde gelykhede gestel sal word.

12b.[34] Die vryheidsideaal van die Liberalisme waardeer ons ook, want die menslike individu is ’n verantwoordelik handelende wese, met die vryheidsdrang in sy hart gelê en geen onverantwoordelike, outomatiese masjien nie. Daar bestaan individuele vryheid. Maar die individualistiese vryheidsidee van die Liberalisme beperk ons as volg :—

1. Teenoor God. Menslike vryheid is menslik, nie goddelik nie; betreklik, nie absoluut soewerein nie. Dit bestaan in heerskappy oor die natuur en in skepping van kultuur in gehoorsaamheid aan Gods bevel en volgens Sy ordinansies. Menslike vryheidsverwesenliking is vervulling van die roeping wat God aan die mens gegee het.

2. Teenoor die mag van die sonde. Deur die sondeval het die mens sy vryheid verloor, en gesien in sy verhouding tot God is hy geheel en al sondeslaaf. Hiervan bevry die soenbloed van Christus in prinsipe hom, wat die genade ontvang het om aan die kruis te glo. In hierdie bedeling bly die mens egter deur die sonde bevlek en sal eers in die volgende bedeling van die sonde volkome bevry wees. Sien ons die mens egter op homself (en nie in sy verhouding tot God nie), dus beskou van betreklike aardse deelstandpunt, — het die mens nog deel aan brokstukke vryheid, aan gebroke vryheidsfragmente van wat eenmaal volkome vryheid was. Hierdie gebroke en deur sonde deurdronge vryheid laat hom hunker na sy verlore vryheid en is die voortstuwende krag agter sy vryheidsdrang.

3. Teenoor ander as redelike en sedelike vryheid. Die Liberalistiese vryhede is uiteindelik herleibaar tot die sedelike en redelike vryheid. Daar bestaan ook vryhede van ander funksies, soos van godsdiens, van waardegevoel, van kunsgenot, van lewenslus, van sinnelike genietinge (wat as sodanig nie sleg is nie, maar soos alle vryhede misbruik kan word), e.d.m., wat as sodanig iets anders is as verstand en wil.

4. Teenoor sosiale vryheid. Die vryheid van ’n volk, of van die kerk, of van ’n gesin. of van die staat, of van die maatskappy, e.d.m. het ’n meer-as-individuele karakter en bestaan nie uit die aggregaat of som van individuele vryhede, wat in so ’n verband verenig en in sover nodig op ’n paar oorgedra is nie. Sosiale vryheid het ’n unieke eieaard gegrond in die geheelskarakter van die betrokke menslike verband. So is bv. die vryheid van ’n volk ’n unieke, organiese grootheid. Individuele en sosiale vryheid is verskillende, betreklike, maar gelykwaardige groottes, wat mekaar aanvul, maar in essensiële sin nie aan mekaar ondergeskik is nie. Individuele vryheid, sowel as sosiale vryheid is gedeeltelik. Die vryheid van die volle menslike persoonlikheid is individueel en sosiaal tegelyk.

5. Teenoor ongelyke vryheid. Naas vryhede, wat ons gelyklik besit, bestaan daar ook vryhede, wat ons ongelyklik besit. Die vryheid van die [#36] vrou is nie minderwaardig nie, maar tog andersoortig as dié van die man. Die man mag nie vir hom vroue-vryheid, die vrou nie vir haar manne-vryheid opeis nie. Want die van God gegewe roepings van elk verskil. Die vryheid van ’n kunstenaar om kuns te skep, van ’n geleerde om wetenskap te beoefen, van ’n landbouer, van ’n ingenieur, van ’n politikus, ens. verskil. Die vryheid van die individu is anders as dié van ’n menslike verband. Die vryhede van die kerk, van ’n volk, van ’n staat, van ’n gesin, van ’n skool, van die pers, van die wetenskap, ens. verskil ook onderling kwalitatief. Selfs die vryheid van volk en volk, van gesin en gesin, ens. verskil. Die vryheid van die gesagdraer verskil van dié van die onderdane. Die vryheid van die leier verskil van dié van die volgelinge. Die vryheid van die een (individu of menslike verband) mag nie die vryheid van die ander oorheers en sy roeping hom toeëien nie, in sover die betrokke vryhede verskil. Die grond van al hierdie ongelyke vryhede lê in die deur God bepaalde onderskeidinge en ongelykhede waarin die van God gegewe onderskeie roepings rus.

---

[34] Vir uiteensetting sien § 12a, bl. 13.

Maar nieteenstaande al hierdie beperkinge erken ons die waardevolle van die vryheidsleer van die Liberalisme. Ons mag die individuele vryheid, waarin alle mense gelykelik vry is, nie onderskat nie. Ek vrees dat ons as Calviniste dikwels geneig was om dit selfs soms te oorskat, waar ons bv. gewetensvryheid vir die individu opgeëis het sonder om hierdie gewete objektief te bind aan Gods Woord en Sy ordinansies in die natuur en kultuur[35]. So ook het ons bv. soms die vryheid van privaatbesit oorskat, en nie altyd verstaan dat privaatbesit nie iets absoluuts is nie, maar van Godsweë aan die mens geleen om sy roeping te vervul. Want die aarde behoort in absolute sin alleen aan God. Ook het ons nie altyd verstaan dat, kragtens ons sosiale bande, ons privaat besit, sover deur ons sosiale roeping vereis en sonder om ons individuele roeping te fnuik, ook in vrye diens van menslike verbande gestel moet word, nie. Ook het ons nie altyd verstaan dat daar gronde is vir die erkenning van sosiale besit as sodanig, omdat ook sosiale groepseenhede roepings van God het, nie. In hoeverre is dit bv. verdedigbaar [#37] dat ondergrondse goudbesit net as individuele privaatbesit en nie as volkbesit, en miskien selfs ook as mensheidsbesit beskou moet word nie?

13b.[36] Wedywer het waarde. Dit word ongesond as dit net ter wille van die eie individuele self geskied en sy perspektief met die lewe as 'n vervulling van 'n goddelike roeping verloor. Dit word ongesond as dit die goddelike ordinansies verwerp; verder as dit die gelyk- en andersoortige belange en regte van ander mense oor die hoof sien en harmoniese samewerking in die sosiale bindinge gegrond, uitskakel. Waar wedywer net op individuele vryhede rus, geen wet van God, geen gesag bo of buite die individu erken nie, verloop wedywer in bandelose, opportunistiese en selfsugtige uitbuitery van die minder-slimmes en minder-behendiges deur die slim meres en behendigers. "Slim-wees" as die kuns van uitbuitery word sodoende tot deug verhef. Die Liberalisme waardeer dit as deug. In sover staatswette en maatskaplike konvensies en ekonomiese kontrakte aan sodanige bandeloosheid perke stel, sal wedywer wat op net die individuele menslikheidswaarde rus, uiteindelik uitloop in so groot moontlike uitbuitery binne die perke van die wet, konvensie en kontrak. Dit alles lê wel nie in die oorspronklike bedoeling van die Liberalisme nie, maar is tog konsekwensie van sy grondstellings, verwesenlik onder mense wat van nature in sonde ontvang en gebore is. Wedywer mag, waar dit gesond is, vooruitgang bevorder, maar in 'n bedorwe wêreld wat nie met Gods gebod rekening hou nie, word dit ongesond en dra dit juis ook by tot die skepping en bestendiging van nuwe euwels.

14b.[37] Ware genade verstaan die Liberalisme nie. Vir hom is genade dit wat die swakkere wat homself nie kan handhaaf nie, van die sterkere smeek; — iets minderwaardigs, eintlik iets mens-onwaardigs. Vir ons is die vryhede, talente, e.d.m. geskenke van God, gawes van die Allerhoogste, dus in 'n bepaalde sin genade en geen verdienste nie. In besondere sin is die verlossing van die sonde deur die soendood van Jesus Christus genade en geen verdienste nie. In dit alles sien ons nie iets mensonterends nie. Ons waardeer die beklemtoning van die verdienste deur die Liberalisme. Verdienste erken ons ook. Maar behalwe die vernederende verdienste van die sondeverslawing, aanvaar ons menslike verdienste (skepping van kuns, vorming van wetenskap, bou van vliegmasjiene, radio's, e.d.m.) in sy fundering (1) in die gawes van God aan die mens, (2) in die moontlikhede wat God in die natuur gelê het om tot kultuur omgeskep te word, (3) in die roeping wat God aan die mens gee,

---

[35] Sal ons in bv. 'n Christelike staat die Liberalistiese gewetensvryheid erken, en elkeen wat hom op sy gewete beroep, vrylaat om volgens sy gewete te handel? Dit sou, gesien die sondige in die mens, tot anargie, willekeur en bandeloosheid lei. Die Liberalisme sal natuurlik verantwoordelike gewetensvryheid eis, d.w.s. gebaseer op die individu se eerlike redelik-sedelike insigte. Maar omdat die betrokke individu se eerlikheid moeilik bepaalbaar is, en omdat die redelik-sedelike insigte van individu tot individu so veelvuldig verskil en kan dwaal, asook meestal dwaal, en omdat die mens in sonde ontvange en gebore is, beteken dit in die praktyk tog maar erkenning van willekeur en gevolglik anargie. Die Calvinis eis die binding van die gewete aan Gods Woord. Hierdie gewete is objektief kontroleerbaar. Dit sal die eerste eis moet wees in 'n Christelike staat. Maar waar 'n individu geen Calvinis is nie, of selfs die Christendom verwerp, sal sy gewetensbesware in die eerste plek objektief gegrond moet wees, in die sin dat die individu sy besware moet formuleer en verdedig. In die tweede plek, al sal sy gewetensbesware nie uit 'n Christelike, aan die Skrif gebonde geloof voortspruit nie, is hulle alleen eerbiedigbaar insover hulle beslis nie contra Deum, d.w.s. in stryd met Gods wil en gebod is nie. Vir ander kan ons dus alleen gewetensvryheid toeken, in sover die gewete objektief gegrond en nie contra Deum is nie. (Ons sou hier kan byvoeg dat so 'n gewetensvryheid ook nie contra nationem (teen die volk), contra morales (teen die sedelikheid), ens. mag wees nie.) Willekeurige gewetensvryheid word die individu nie toegeken nie. Die toepassing van hierdie prinsipe sal altyd volgens omstandighede en met diskresie moet geskied. Want die bepaling van wat wel en wat nie contra Deum (contra nationem, contra morales, ens.) onder bepaalde omstandighede is nie, is nie altyd ewe enkelsinnig moontlik nie. In kritieke tye sal hierdie bepalinge enger getrek en strenger toegepas moet word as in meer normale tye. Bv. in tye van oorlog kan volksgevaarlik wees wat in tye van vrede nie as volksgevaarlik beskou hoef te word nie.

[36] Vir uiteensetting sien § 13a, bl. 13.

[37] Vir uiteensetting sien § 14a, bl. 14.

en ten slotte (4) in die doel wat alles dien, nl. die eer en verheerliking van God, die enige, groot Wonderdoener; — samevattend dus in sy fundering in geskenk, in genade. Want die mens het niks waarop hy homself kan beroem nie; — wie roem, roem in die Here.

Opvallend is dit dat in sy leer van verdienste die Liberalisme ruimhartig ("broadminded") is teenoor beginselverskille en teenoor metodes van wedywer, maar onbarmhartig teenoor die nie-verligbare individu wat uitsak. Die Christendom is omgekeerd streng teenoor die beginsel (en haat die sonde), maar barmhartig teenoor die mens (het die sondaar lief). Gepaard met hierdie hardheid van die Liberalisme teenoor die individu wat uitsak, wil dit tog ook mensliewend, humanitaries teenoor die swakkeres wees, in sover hulle opgehef en verlig kan word. Hierdie humanitariese opheffingswerk geskied nie uit liefde vir die individu as sodanig, en vir sy swakheid nie, maar uit waardering van die individuele menslikheidswaarde van elke mens en ook [#38] van die swakkeres. Wie egter hierdie humanitariese bejeëning onwaardig blyk te wees, word aan sy eie lot oorgelaat. Sy ongeluk kom op sy eie kop neer. Hoe hard bv. veroordeel die Liberalistiese konvensie die konvens oortreders nie! Die hardheid teenoor die swakkere individue en die "humanitarisme" van die Liberalisme sluit mekaar nie uit nie.

Die optimistiese geloof van die Liberalisme aan ewewigsherstelling deur progressie word deur die praktyk geloënstraf.

15b.[38] Die mens is nie van nature gaaf en goed nie, maar in sonde ontvang en gebore. Dit blyk reeds uit die praktiese konsekwensies van die Liberalisme, nl. uitbuitery, wantoestande, anargie op alle lewensgebied; al geskied dit alles bedektelik onder skyn van erkenning van die wette, konvensies, kontrakte, e.d.m. Omdat die erfsonde 'n feit is, moet die Liberalisme in die praktyk misluk en die vryhede wat dit aan die mens toevertrou, misbruik word.

Die eerste sonde van die mens is die waaraan juis die Liberalisme hom ook skuldig maak, nl.: die mens wil gelyk wees aan God; hy wil self beskik oor sy lewenslot en sy eie wette maak en gehoorsaam; hy wil selfverheerliking soek, in plaas van die eer en verheerliking van God.

Die beskawing wat die Liberalisme deur die redelik-sedelike vorming van die mensheid bring, is 'n uitwendige vernis oor iets wat innerlik verdorwe (sondig) is. Nie beskawing nie, maar bekering alleen sal die mensdom red. Bekering, d.w.s. afkeuring van menseverheerliking — en dus ook 'n afkeuring van die Liberalisme, — en toekering tot God, die absolute Soewerein oor die mens en oor alles wat Hy geskape het. 'n Oorlog vir die beskawing van die Liberalisme is 'n oorlog om die uitwendige vernis van 'n verdorwe mensheid te bestendig.

Sonder waarde is die leer van die Liberalisme dat die mens gaaf en goed is egter nie. Gesien in sy verhouding tot en afval van God is die mens in sy eenheid en geheelsbepaalheid deur die sondeval geheel en al verdorwe: daar is niks goeds in hom nie. Wat nog die skyn van goedheid mag hê is deur hierdie totalitêre sondeverband ook sondig. Maar as ons van blote aardse deelstandpunt, dus afgesien van die verhouding van die totale verdorwenheid van die mens tot God, die mens beskou, dan sien ons in die mens (nieteenstaande die sonde) tog onselfstandige sprankies van goedheid en onselfstandige brokstukkies van gaafheid, oorblyfsels van wat herinner aan die ongebroke goedheid van die pas geskape mens, toe God gesien het dat alles wat Hy geskape het baie goed was. Want die mens is nog nie 'n volkome duiwel nie, die aarde nog nie 'n volmaakte hel nie. Menslike liefde, medelye, opoffering, sorg, e.d.m. is nie duiwels nie, maar brokstukkies goedheid, ook al is hierdie sprankies van gaafheid in werklikheid onselfstandig en deur hul vervlegtheid met die sondige geheel van die mens tog deur sonde bevlek. Die Liberalisme het 'n oop oog vir hierdie brokstukkies van menslike goedheid, maar sien net nie hul onselfstandigheid en vervlegtheid in 'n sondige geheel raak nie. Daarom voel dit as sodanig ook nie behoefte aan die verlossende genade van die soendood van Jesus Christus nie. Die wese van die Liberalisme is dan ook heidens nieteenstaande die feit dat daar Christene is wat die Liberalisme aanhang.

16b. [39] Oor verdraagsaamheid, sien o.a. die artikels van ds. J.F. Mentz in *"Koers in die Krisis II"* en van my in *"Christendom en Wetenskap"* (Van Schaik). Aanvullend die volgende: —

[#39] Die sondige mens deur die Liberalisme geëmansipeer (vrygemaak) is nie verdraagsaam nie. Dit bewys die bedekte uitbuitery wat ons orals sien, en wat die gevolg van die Liberalistiese vryhede in die praktyk is. Maar dit daargelate, want ons wil verdraagsaamheid soos die Liberalisme dit bedoel, krities beskou.

---

[38] Vir uiteensetting sien § 15a, bl. 14.

[39] Vir uiteensetting sien § 16a, bl. 14.

Die Liberalis kan nieteenstaande sy verdraagsaamheidsleer ook onverdraagsaam wees, bv. waar hy "vir die beskawing en Christendom" veg, d.w.s. waar die gevaar bestaan dat sy eie grondbeginsels in die praktyk verwerp word. Let maar verder op die nouliks bedekte woede waarmee die Liberalistiese pers uitbars teenoor al ons Afrikanerbewegings wat die grondslae van die Liberalisme self prakties bedreig, terwyl hy wonderlik verdraagsaam is teenoor Jood, Heiden, Griek, Naturel, ens., van wie hy geen gevaar vrees nie. Let maar op sy onverdraagsaamheid teenoor ons wat 'n Christelike wetenskap beoefen. Ons is glo naïef, bekrompe, middeleeus, onwetenskaplik en nog ander lieflike dinge meer. Let ook maar op die houding van die Liberalis teenoor kerke wat hulle met politiek bemoei. Maar dit alles daargelate.

Die verdraagsaamheidsleer van die Liberalisme wortel in sy waardering van die soewereiniteit van die menslike individu — 'n soewereiniteit waaraan alle mense in prinsipe gelykelik deel het. In sover, op grond van die mondigheid van die individu, hierin 'n betreklike waarheid skuil, bevat die leer iets goeds. Maar deurdat hier die soewereiniteit van die individu tot enigste en fundamentele waarde verhef word, word hierdie verdraagsaamheidsleer verhewe (gesublimeerde) en verbloemde, universele egoïsme. Die mens, van nature juis nie gaaf en goed nie, maak daarom so gemaklik in die praktyk van hierdie verdraagsaamheidsidee gebruik as 'n bedekking vir gewetenlose, uitbuitende selfsug op alle gebiede van die lewe.

Die verdraagsaamheidsleer van die Liberalisme is, (nieteenstaande sy waardeerbare beklemtoning van die waarde van verdraagsaamheid) gesublimeerde egoïsme, omdat hierin die absolute soewereiniteit van God en die gesag van Sy ordinansies ter wille van die soewereiniteit van die individuele "ek" misken word. Verder omdat dit blind is vir die uniekheid van die sosiale verhoudinge, wat net so fundamenteel is as die individuele.

Die verdraagsaamheid van die Liberalisme wortel in selfliefde ('n mens kon sê: self-verheerlikende liefde) en in die hierop gebaseerde selfrespek. Hiervolgens moet jy verdraagsaam wees teenoor ander, omdat hulle nes jy soewereine en vrye individue is, en omdat die misgunning van hierdie soewereiniteit en vryheid aan hulle jou eie aanspraak daarop vernietig. Vir verdraagsaamheid wat in Christelike naasteliefde wortel is die Liberalisme blind, omdat dit die uniekheid van die sosiale verhoudinge (wo. die menslike verbande) nie insien nie. Die Christelike naasteliefde is 'n liefde teenoor die naaste, nie omdat hy nes jy is nie, maar juis omdat hy nie-jy, iemand-anders-as-jy en anders-as-jy is. Ter wille van hom, omdat hy juis iemand-anders-as-jy is, moet jy verdraagsaam wees en omdat hy ('n beelddraer van God nes jy) tog as 'n ander wese 'n ander taak van God ontvang het om te vervul. Dat ware verdraagsaamheid ook in die essensiële ongelykheid tussen mense rus, verstaan die Liberalisme nie. Sy verdraagsaamheidsleer is dan ook opportunisties, en nie prinsipieel soos die Christelike nie. Die Christelike verdraagsaamheidsleer wortel egter ook in selfliefde, — nie in 'n alle-mense-gelyk-makende selfliefde nie, maar in 'n selfliefde wat ook jou as iets besonders en iets anders daarstel as jou naaste. En waar jou naaste jou verhinder om jou van God gegewe bestemming te vervul eis hierdie selfliefde Christelike onverdraagsaamheid. Omdat jy jou naaste en jouself gelykelik moet liefhê, behoort verdraagsaamheid in self- en naasteliefde te wortel.

[#40] Dat onverdraagsaamheid ook 'n plig en 'n deug kan wees, verstaan die Liberalisme nie. Die Christelike verdraagsaamheidsleer eis veral onverdraagsaamheid teenoor die sonde, maar verdraagsaamheid teenoor die individu met sy swakhede deur die sonde veroorsaak en waarteen gestry word.

Dit alles geld nie alleen waar mense teenoor mekaar staan nie, maar ook waar mense teenoor menslike verbande en menslike verbande teenoor mekaar staan. Vir Christelike verdraagsaamheid en Christelike onverdraagsaamheid wat in gesinsliefde wortel, (bv. onverdraagsaamheid teenoor die indringend ontroubrengende derde party) of in die volksliefde (bv. onverdraagsaamheid teenoor ander, wat die volk strem om sy van God gegewe bestemming te verwesenlik) of in die liefde tot die kerk (almal verbande met 'n unieke eenheid en geheelskarakter), is die Liberalisme van huisuit blind.

Sy beroep op die Christelike verdraagsaamheidsleer is dus ongeregverdig. Ook sien hy nie in hoe alle verdraagsaamheid en onverdraagsaamheid wat in selfliefde en in naasteliefde, in individuele liefde en in volks-, kerk- en gesinsliefde, ens. wortel, uiteindelik gefundeer is in die liefde tot God met heel jou hart, met heel jou verstand, met heel jou siel en met alle kragte. Juis hierdie fundering verplig die Christen ook tot onverdraagsaamheid teenoor almal wat teen God stry, dus ook teenoor hulle wat die individu en die menslike verband (volk, staat, kerk. gesin. ens.) verhinder om sy van God gegewe roeping te vervul.

Onverdraagsaamheid kan dus ook 'n Christelike deug wees. Hoe heerlik onverdraagsaam was Christus nie teenoor die Fariseërs, die addergebroedsels nie. Hoe heerlik onverdraagsaam is die vrou nie wat haar man geen buite-egtelike flirtasies gun nie. Sy stry om die heiligheid van die unieke, deur God gegewe huweliksband hoog te hou. Hoe heerlik onverdraagsaam is ons Afrikaner-ondernemings nie teenoor almal wat ons volk wil

verhinder om sy van God gegewe roeping te verwesenlik nie. Wie hier nie onverdraagsaam is nie, is papbroeke en lamsakke in die stryd om Gods eer en om die vervulling van die deur Hom gegewe roeping.

Selfrespek is goed en waardevol, mits dit gegrond is in jou ware self onselfgenoegsame koningskind en beelddraer van God; en mits erken word dat hierdie self in sonde ontvange en gebore is; verder mits dit opkom uit ’n eerbied en respek vir God, die vrese van die Here, wat ons tot ’n taak op aarde geroep het. Dit impliseer op dieselfde wyse (mutatis mutandis) as gelykwaardig met selfrespek, die respek vir ander (nie omdat hulle nes jy is nie, maar omdat hulle as beelddraers van God, juis ook anders as jy is), dus die respek vir die naaste, ook vir kerk. volk, gesin e.d.m. Hoe min respek toon die Liberalisme vir hierdie unieke menslike verbande as sodanig nie! Om die respek vir God, die vrese van die Here nie eers te noem nie! Die Christelike selfrespek is in sy diepste wese: ootmoed. Die selfrespek van die Liberalisme, die respek vir die hoogheerlike waarde van die soewereine, selfbepalende individu impliseer hooghartige selfvergoding en is bedekte menslike hoogmoed.

Daar bestaan ’n negatiewe jaloesie uit selfsug en egoïsme, uit vrees en minderwaardigheidsgevoel gebore. Hierdie jaloesie sien nie in dat God ongelykhede daargestel en gewil het en dat hierom die een juis nie gelyk aan die ander mag wil wees nie. Elkeen behoort sy lewenstaak te vind in sy besondere goddelike roeping en moet die ander gun om in sy goddelike roeping te staan. Hierdie selfsugtige jaloesie is o.a. ook ’n vrug van die almal gelykmakende gees van die Liberalisme. Die stryd van die Liberalisme teen hierdie soort jaloesie in eie boesem is “sublimerende kompensasie”, d.w.s. nes die grootprater gewoonlik iemand is wat ’n lafaard is en grootpraat om [#41] sy lafhartigheid te bedek, so is die emosionele houding van die Liberalis teenoor jaloesie uit eie, bedekte selfsug gebore. Maar in elk geval, jaloesie uit selfsug gebore is ’n ondeug.

Hierteenoor bestaan egter ’n waardevolle, positiewe jaloesie, wat ’n hoogstaande deug is. Hierdie jaloesie wortel in die eer en verheerliking van Gods Naam en in die gehoorsaming van Sy ordinansies. Is God nie ’n jaloerse God nie? Behoort ons op aarde die eer van Sy Naam nie jaloers te bewaak nie? Behoort ons nie jaloers die van God bepaalde ongelykhede te eerbiedig en te bewaar nie? Behoort ons nie ons van God gegewe volksbestemming jaloers te verwesenlik nie: niemand mag ’n stremmende hand daarop lê nie! Behoort ons nie jaloers volgens Gods wet die reinheid van ons huwelikslewe hoog te hou nie: niemand, geen derde party mag dit onteer nie! Behoort die kerk nie sy belydenis in ooreenstemming met Gods Woord jaloers suiwer te hou teenoor aanvalle van ’n God-ontkennende wetenskap nie? Hierdie Godegehoorsame roepingsgetroue positiewe en heerlike jaloesie ken die Liberalisme met sy selfverheerlikende, platvloerse, selfsugtige en negatiewe jaloesieleer nie. Daarom sal die Liberalisme ook dade uit positiewe jaloesie gedoen volgens sy negatiewe jaloesieleer vertolk. Wee die arme vrou wat haar man buite-egtelike flirtasies uit positiewe jaloesie misgun, of die kerk wat uit positiewe jaloesie ’n teologiese professor afsit, ens. Hoe bitter, skerp en onverdraagsaam is die verwyte van die Liberalistiese kant in sodanige gevalle nie! Om dan verder van Liberalistiese kant te beweer dat (positiewe) jaloesie en (positiewe) onverdraagsaamheid uit ’n minderwaardigheidsgevoel en ’n vreeskompleks gebore is (vgl. hier die Liberalistiese kritiek op ons houding teenoor die Jode, die Kleurlyn, e.d.m.) is ’n sielkundige selfveroordeling van die Liberalistiese lewenshouding self, wat vir niks so bevrees is nie as vir die van God bepaalde ongelykheid tussen God en mens en tussen mens en mens, en tussen mens en menslike verband en tussen menslike verband en menslike verband, en wat elkeen wat hierdie van God bepaalde, essensiële ongelykhede wil bestendig met alle moontlike middels en heftigheid bestry. Want diep in sy wese voel die Liberalisme tog ongerus oor sy verhouding tot God.

Die “broadminded” blik na die toekoms bevat ’n waardevolle moment in sover die mens sy geleenthede en kanse moet ken, maar nie in sover dit ’n beginselkeuse betref nie. Die “broadminded” wegkyk (weg-van-die-verlede-af) verwerp ons, omdat God juis ook deur die verlede en deur die geskiedenis nou nog tot ons roep en ons ons weg wys. “Broadmindedness” is in sy wese anargies (wetteloos) omdat dit heerlik opportunisties aan elke individu (in sonde ontvange en gebore) en aan sy (verduisterde) rede ’n hoë soewereiniteit toeken sonder om dit te bind aan die objektiewe toets van Gods Woord- en natuuropenbaring, aan die Waarheid en aan beginsels. Ons moet hierdie “broadmindedness”, hierdie anargie (wetteloosheid) van die rede vervang deur “truthmindedness” (waarheidsgesindheid), wat ’n oop oog het vir die ordinansies van God, d.w.s. vir beginsels en vir hul verwesenliking in die verlede, hede en toekoms. “Broadmindedness” is ’n ondeug wat die Christendom ondermyn en die selfsug van die rede onder skyn van onselfsugtigheid vrye spel gee. Dat “truthmindedness” iets anders as “narrowmindedness” is, spreek vanself. Die Calvinis gun ’n ander ook sy oortuigings, nie uit “broadmindedness” nie, d.w.s. omdat elkeen, goed en gaaf gebore, reg het om met sy soewereine rede te besluit, wat hy sal glo en wat nie, maar uit die insig dat die rede van die mens as mondige wese deur die sonde verduister is, waardeur ongelukkig meningsverskille ontstaan, en uit die eis van

"truthmindedness", omdat die rede die waarheid sal dien. Daarom eis hy objektiewe [#42] toetsing van die oortuigings aan die waarheid en beskou hy 'n appèl aan die rede as sodanig as onaanneemlik.

Bostaande kritiek op die verdraagsaamheidsleer van die Liberalisme geld ook vir hul sg. groepsverdraagsaamheid van een groep tot 'n ander; juis omdat hulle groepe in vry verbonde, soewereine individue veranker sien.

Die vredesleer van die Liberalisme is onchristelik omdat dit die aangebore sondige natuur van die mens ontken en vrede onder mense nie fundeer in die grondliggende vrede van mens met God deur die genadige bekering op grond van die soenverdienste van die kruisdood van Christus nie. Eers as die mens in die regte verhouding tot God staan sal vrede op aarde kom en oorloë ophou. Maar hierdie vredesdaad kom van God en nie van die sg. goeie en gawe, "verdienstelike" mense nie. Gevolglik sal ook die Liberalisme nieteenstaande sy teoretiese pasifisme, sy leer van vrede, altyd oorloë bly voer, totdat God eenmaal sal sê: "Dit is genoeg!" Oorloë en wantoestande is euwels wat solank sal bestaan as wat die mens sondaar voor God is.

Maar pasifiste is ons nie. Selfs die kerk is 'n strydende kerk. Oral moet die mens stry om ter wille van Gods eer die samelewing te hervorm en die natuur tot kultuur om te vorm. Orals moet die mens veg vir vryheidsverwesenliking (d.w.s. roepingsvervulling) en teen stremminge hiervan. Orals moet hy stry teen die sonde. Dit is die lot van die mens op aarde. Oorloë is selfs verdedigbaar en verplig; bv. waar een volk die ander volk se vryheid ontneem, is verdraagsaamheid by die laaste nie regverdigbaar nie. Aggressiewe oorloë moet veroordeel word. Selfs opstand en teenstand teen die owerheid is geregverdig as dit gaan om die beveiliging van die geloof en die eer van God, want die mens moet God meer gehoorsaam wees as die mens. Waaragtige Christendom is militant, strydend en strydlustig, ter ere van God en om die koningskap van Christus op alle terreine van die lewe. Sy eintlike pasifisme is die belofte van die ewige lewe op 'n nuwe aarde, waarop 'n nuwe hemel sal neerdaal. Die herstelling van die wanverhouding tussen mens en God is die enigste voorwaarde van vrede tussen die mense. Dit kan die mens, en dus ook die Liberalistiese mens nie uit homself bewerkstellig nie.

17b.[40] Doel van die lewe is nie die grootste moontlike gelukkigheid (die grootste moontlike geestelike en stoflike welvaart) van die grootste moontlike aantal individue nie, maar eer en verheerliking van God in individuele en gemeenskaplike godsdiens en in die individuele en gemeenskaplike vervulling van die roeping wat God aan die mens (individueel en sosiaal) op aarde gegee het. Wie God se eer soek in al sy doen en late, is daardeur gelukkig, selfs in smart, armoede, lyde, ellende, beproewings en opofferings. Hierdie gelukkigheid kan niemand so 'n mens ontneem nie, en dit wortel in die liefde tot God met heel jou hart, met heel jou siel, met heel jou verstand en met al jou kragte, en tot jou naaste soos tot jouself. Dit is geen verdienste nie, maar genade en gawe en kan nooit verkry word deur te probeer die grootste moontlike aantal mense so gelukkig as moontlik te maak nie. Wie op die wyse na gelukkigheid strewe verloor dit en hou 'n onrustige gejaag na gelukkigheid oor, soos die geval is van die ryke met sy skatte, van die geleerdheidsvraat met 'n kop vol abstrakte teorieë, van die kunsvergodende kunsgenieter, van die wellusteling, ens.

Die mens wat sy gelukkigheid vind in die verheerliking van God in al sy doen en late, is in sy gelukkigheid rustig weens die verankering daarvan in die ewige Grond van alle dinge. Maar ook sy gelukkigheid bly [#43] onvolmaak op aarde weens die sonde. Daarom smag die gelowige na die hiernamaals, waarin sy saligheid volmaak sal wees.

Hierdie ewigheidsblik mis die gelukkigheidsoekery van die Liberalisme, wat eg humanistiese gelukkigheid uit, deur, tot en ter wille van die mens as sodanig begeer. Daarby kom dat nie vergeet mag word dat aardse gelukkigheid nie in gelykheid gesoek mag word nie, want nie almal is geroepe om stoflik welvarend, of geleerd, of kunsgenieter, ens. te wees nie. Bowendien is selfs die genot van heerlike kos, smaaklike alkoholiese drank, seksuele bevrediging, e.d.m. ten volle geoorloof solank hierdie gawes ook geniet word as gawes van God aan die mens, — tot Sy eer. Nie geheelonthouding van hierdie dinge is die regte strydmiddel teen die euwels van misbruik daarvan nie, maar beheerste, matige gebruik, soos God dit bedoel het. Dit sien die Metodisties georiënteerde Liberalisme nie in nie.

Die ideaal van die grootste moontlike gelukkigheid van die grootste moontlike aantal individue is in die laaste instansie op 'n veralgemeende selfliefde gebaseer — en dit bevat 'n waardevolle moment. Selfliefde is nodig, maar ondergeskik aan die liefde tot God en beperk asook aangevul deur naasteliefde. Dit verstaan die Liberalisme nie. Sy "grootste moontlike gelukkigheid van die grootste moontlike aantal mense" is, strik

---

[40] Vir uiteensetting sien § 17a, bl. 15.

geneem, geen naasteliefde nie, maar veralgemeende selfliefde, gegeneraliseerde egoïsme. Jy behoort nie die ander se gelukkigheid te begeer, soos die Liberalisme wil, omdat hy net so 'n wese is soos jy, d.w.s. 'n soewereine, selfbepalende, vrye mens nie, verder ook nie omdat elke mens gelyke reg op gelukkigheid het en omdat jou misgunning van die gelukkigheid van 'n ander jou eie reg op gelukkigheid vernietig nie, — maar omdat hy juis hy, d.w.s. 'n ander wese as jy is. Want sy selfheid staan as "die ander" juis antiteties teenoor jou selfheid, en op hierdie positiewe antitese (teenstelling) is waaragtige naasteliefde gegrond. Vir ware naasteliefde is die Liberalisme blind omdat dit nie die fundamentele karakter van sosiale verhoudings verstaan nie. Vir hierdie naasteliefde kan onder omstandighede geld dat jy met jou meerdere talente jou lewe aan 'n ander met minder talente moet opoffer. So iets verstaan die Liberalisme nie kragtens sy universeel-individualistiese en opportunistiese instelling tot die lewe en kragtens sy blindheid vir die originele diepte-dimensie (gesigspunt) van die sosiale verhoudinge waarop alleen ware naasteliefde kan bestaan nie. Daarom is die Liberalistiese naasteliefde blote humanitariese sentimentaliteit. wat aan almal, ook aan die swakkeres, wat 'n belofte van verbetering inhou, gelukkigheid wil verseker, nie omdat hulle "naastes" is nie, maar omdat die waarde van menslikheid, van individuele selfbepalende soewereiniteit soveel as moontlik (ook dus in hulle) verwesenlik moet word. So is bv. die slawe-bevryding van die Liberalisme nie uit liefde vir daardie mense as naastes gebore nie, want hulle was onbekend, maar uit die idee van hul slawetoestand. Waar die hulpbehoewendes bekendes is, raak die humanitariese gesigspunt van die Liberalisme nie in hul humanitariese optrede verlore nie, en word hier bowendien dikwels 'n helpende hand aangebied omdat die maatskappy dit verwag, of ter wille van eie populariteit, of om van 'n onbehaaglike gevoel deur die ellende gewek, ontslae te raak. Maar dit geskied nie uit waaragtige naasteliefde gegrond in die liefde tot God nie.[41] Ons tref dieselfde soort sentimentaliteit wat die humanitarisme van die Liberalisme kenmerk by die optrede van die S(ociety) (for) P(revention) (of) C(ruelty) (to) [#44] A(nimals) aan. Die goeie kern van voorkoming van diere-mishandeling ontken ek nie. Ek wys net op die sentimentele gesindheid van hierdie "humanitariërs" of beter "animalieers", wat die selfvernedering van hom wat diere mishandel, aan wie God die heerskappy oor die diere toevertrou het, nie in die eerste plek raaksien nie, maar sentimenteel in hoofsaak net die diere-pyn aanvoel, terwyl diere en mense tog "gelyke" regte op pynloosheid het.

Liberalistiese sedelikheidsideale, soos dié van "die grootste moontlike gelukkigheid van die grootste moontlike aantal mense" in die hande van mense wat in sonde ontvange en gebore is, lei tot uitbuitery van die sedelike op alle gebied van die lewe. Wie ken nie die sedelike anargie (wetteloosheid) wat onder skyn van geoorloof te wees, heers in badplase, in danssale, op partytjies, op piekniek s, in die huwelikslewe, ens. nie. Let hier o.a. net op die uitbuitery van seksuele genot in woorde, in kleredrag, in dade, ens. Let verder op die rol wat alkoholiese genietinge in kringe onder Liberalistiese invloed speel. Let op die jag op sensasies, die verslawing aan bioskope, ens. meer. Ook die Liberalisme werk juis dit alles in die hand, waar dit sedelikheid en sedelike vryheid as gelukkigheid opvat en sy verwesenliking aan die soewereine individue, in sonde ontvange en gebore, oorlaat.

18b. [42] In die laat-maar-loop- (die laissez-faire-) beleid van die Liberalisme sit 'n betreklike waarde in sover alles goed en ordelik gaan. Dit is bv. reg om spelers in 'n rugbywedstryd aan hul spel oor te laat, solank hulle (en die skeidsregter) volgens die spelreëls speel en niks verkeerds geskied nie. Selfs waar nie alles heeltemal in die haak is nie (bv. waar twee gehudes mekaar skawe), is dit goed om hulle aan hulself oor te laat en mekaar te laat vind. So ook in andere sfere van die lewe.

Maar as algemene beleid in die gees van die Liberalisme moet ons dit veroordeel. Eerstens omdat dit gegrond is in die beginsel van die soewereine waarde van die menslike individu, waardeur Gods hoogheid misken en die uniekheid van die menslike verbande nie raakgesien word nie. Ons eis hier geen laissez-faire (geen laat-maar-loop) nie, maar hervorming volgens die lig van Gods Woord op alle gebied van die lewe. Wantoestande hersien nie vanself nie, juis omdat die mens nie van nature gaaf en goed is nie, en as heerser oor die natuur geroepe is om omstandighede te hervorm. Ons eis dan ook aktiewe optrede van die bevoegde persone en menslike verbande om die wantoestande te bestry. Ons wil nie doen soos die Liberalisme wat deur die laissez-faire-beleid wantoestande laat ontwikkel nie, en agterna kom om humanitariese salfies sentimenteel aan die wonde van die wantoestande te smeer nie. Ons wil nie aan die gevolge van die wantoestande dokter nie, maar

---

[41] Ek wil daarop wys dat ek die ideaal-tipiese metode volg, en dat in die werklikheid baie Liberaliste uit naasteliefde handel. Die lewe is eenmaal ruimer as die stelsel. In die konsekwent Liberalistiese stelsel is daar vir ware naasteliefde geen plek nie.

[42] Vir uiteensetting sien § 18a, bl. 15.

hul oorsake bestry en hulle volgens die lig van Gods Woord hervorm, — en daaronder val seker ook die bevegting van die Liberalisme self.

Want aan die wantoestande wat ontstaan, het die Liberalisme self ook skuld. Deur sy geloof aan die goedheid en gaafheid van die mens, waarop sy laissez-faire- (sy laat-maar-loop)-beleid gebaseer is, ken die Liberalisme aan sondige mense heerlik-soewereine vryhede toe, wat hulle (teen die bedoeling van die Liberalisme in) misbruik, sonder dat (volgens die laissez-faire-beleid) daarteen opgetree word of kan word. ’n Mate van vryheidsbeperking bied wel die staatswette, konvensiereëls, kontrakte-stipulasies, e.d.m., waartoe die Liberalisme al meer verplig was, omdat die “laissez-faire”-beleid ongekende wantoestande in die hand werk, maar binne sodanige beperkings vind die grootste moontlike uitbuitery van die “swakkeres” deur die “sterkeres” op alle lewensgebiede nog plaas. Waar die Liberalisme juis eis dat die genoemde beperkings van individuele vryhede ’n minimum sal [#45] wees, gee dit aan die uitbuitery ’n maksimale speelruimte binne die beperkings. Dit gee bowendien aan hierdie uitbuitery ’n skyn van gewettigdheid en behoorlikheid. Omdat hierdie uitbuitery deur die genoemde beperkings gedek word en die individu as goed en gaaf deur die wêreld gaan, neem dit op bedekte wyse die skyn van die goeie aan. So lei die laissez-faire-beleid van die Liberalisme tot bedekte anargie (wetteloosheid) op alle lewensgebiede. Die volgende voorbeelde spreek ’n duidelike taal:—

Gewetelose uitbuitery op handels- en nywerheidsgebied met die oog op maksimale selfverryking ten koste van die onkundige koperspubliek is oorbekend. Bekend is bv. ook hoe ons goed-vertrouende boere hul plase deur sodanige uitbuitery verloor het. Uitbuitery deur advokate en prokureurs is ook nie onbekend nie en gemaklik waar die kliënte die wet nie ken nie. Mediese uitbuitery word nog nie openlik aan die kaak gestel nie, maar die talryke onnodige operasies (bv. van blindederms, ens.) spreek ’n duidelike taal. Ook hierdie uitbuitery is gemaklik, want die pasiënt weet van siektes bedroefd min af. Sy onkunde en sy geld word hier uitgebuit. Wie ken nie die uitbuitery van die kiesers se stemme deur intimidasie, viktimisasie, omkopery, drogredes, selfs deur die valse gebruik van godsdiens, vaderlandsliefde, regeringsondersteuning, ens. om die kiesers se stem te verkry sonder enige bedoeling om volgens die beginsels van die kieser te handel? Hoe word op politieke gebied nie gebruik gemaak van die onkunde van die kieser, van leuens en van bedekte en openlike laster nie. Is u onbekend met die uitbuitery van die sedes op seksuele gebied, bv. op pieknieks, in gemengde badplase, in danssale, in vriendskap van ’n derde met een van gehudes, ens.? Miskien weet u nie hoe op universitêre gebied die onkunde van gelowige studente soms uitgebuit word om hulle bv. tot die (nog nooit bewese) evolusieleer te “bekeer”, as gevolg waarvan hulle in groot getalle hul Bybelgeloof vaarwel sê. Het u al gemerk hoe die pers u gevoelens uitbuit om tot ’n ander insig gebring te word? Weet u wel van die parlementêre uitbuitery in die algemeen in vorm van intrige, ompratery, draadtrekkery, knoeiery, omkopery, ens., wat in omtrent alle Liberalistiese lande plaasvind? Het u al bemerk hoe die kunsskeppers u sekslus en sensasiedors uitbuit? Natuurlik doen nie almal aan sodanige uitbuitery mee nie. Natuurlik doen sommige mense met ’n bietjie gewete ’n bietjie daaraan mee. Maar, en dit is hoofsaak, die Liberalistiese beleid van laissez-faire gee die mense met ’n ruim gewete asook gewetelose mense, vrye kans om (onder die skyn van reg te handel en die wet te eerbiedig), gemene uitbuitery te pleeg sonder dat daarteen iets kan gedoen word, solank die beleid van die Liberalisme daardie gedeeltelike of volkome ploerte beskerm.

Hierby kom dat aan alle volks-, godsdiens-, sede-, kuns-, gesins- en maatskappy-ondermynende bewegings, ens. deur die laissez-faire-beleid vrye spel en vrye voedingsbodem gegun word, soos die verspreiding van Kommunisme (veral ook onder naturelle), praktiese Freudianisme, ongewenste sektarisme, e.d.m. Ondermynende huweliksopvattings, valse godsdienste, dwase wetenskaplike teorieë, ens. mag vryelik gepropageer word. Natuurlik binne die wet en die konvensie, wat natuurlik weer slegs ’n minimum beperking op individuele vryheid mag lê.

So bevorder die Liberalisme ’n bedekte uitbuitery en ’n bedekte anargie (wetteloosheid) op alle lewensgebied. Die wedywer word hier dan ook ’n gewetenlose uitoorlêery van die een oor die ander. Slimmer-wees-as-die-ander word ’n deugdelike lewensideaal en die hierdeur verkreë suksesse lewensmaatstaf van menslike waarde. Die ryke, die geleerde, die ster op een of ander gebied dwing ons respek af, afgesien daarvan hoe hierdie [#46] suksesse ook bereik mag wees — want daarmee het ander niks te doen nie; dit bly bedek, geheim en bewaar die goeie skyn. Onder die vaandel van menslik goedheid en gaafheid bevorder die beleid van die Liberalisme ’n bedekte stroom van wandade en wanverhoudinge. Asof die ewewig hom vanself sal herstel!

19b.[43] Daar sit ook baie waarheid in die geen-inmenging in die nonintervensie-beleid van die Liberalisme. Ons nonintervensie-beginsel noem ons in positiewe sin “soewereiniteit in eie kring”. Die kerk, die staat, die

---

[43] Vir uiteensetting sien § 19a, bl. 15.

maatskappy, die volk: die gesin, handel en nywerheid, die skool, die reg, die sedelike, die kuns, die wetenskap, e.d.m. het elk ’n besondere eieaard en daarmee ooreenstemmende roeping van God ontvang, op grond waarvan elk van hulle in eie kring soewerein is. Die taak van die kerk is die kerk s’n alleen; staat, maatskappy, ens. kan nie hierdie taak oorneem nie. Die taak van die staat is net die staat se taak, geen ander kringe kan dit oorneem nie. Elke kring het sy eie besondere taak, en geen kring mag ’n ander kring oorheers en sy kringstaak beheers nie. Geen ander kring het oor die soewereine bepaling van ’n bepaalde kring iets te sê nie. Waar die nonintervensie-beleid van die Liberalisme uitgaan van die gelykheid en vryheid van die soewereine menslike individue, daar gaan egter ons beleid van soewereiniteit in eie kring uit van die van God gegewe ongelykhede en daarmee gegewe ongelyke take. Hiermee word die kringe nie absoluut soewerein gemaak nie, omdat elke kring in sy taakvervulling teenoor God verantwoordelik is en sy soewereiniteit binne eie kring van God ontvang het. Met ander woorde ons nonintervensie-prinsipe is in teenstelling tot die Liberalistiese prinsipe van nonintervensie positief. Dit word gehandhaaf nie ter wille van individuele belange nie, maar volgens prinsipiële taak-onderskeidings deur God in die menslike verhoudinge gelê. Dit verwerp die goddelike soewereiniteit van die individu (en ook van die kringe) en lei dus nie tot bedekte anargie, waarheen die vryheidsidee van die Liberalisme vanself, nolens volens lei nie.

Dat die Liberalistiese beginsel van nonintervensie in ’n bepaalde sin histories bevorderlik was vir die betreklike verwesenliking van die Calvinistiese beginsel van soewereiniteit in eie kring, is nie te danke aan ’n verwantskap tussen die Liberalisme en die Calvinisme nie. Want hulle staan antiteties teenoor mekaar. Want die Liberalistiese beginsel van nonintervensie (en van laissez-faire) het slegs die negatiewe betekenis, dat die een hom nie met die ander se sake mag bemoei nie, omdat die ander op sy gebied soewerein is. Die Calvinistiese beginsel van kringsoewereiniteit daarenteen het ’n positiewe betekenis, nl. dat elke kring ’n van God gegewe bo-individuele, eie en enige taak te vervul het waartoe net en alleen die bepaalde kring van Godsweë geroepe is. Nou gee die Liberalistiese, negatiewe beginsel van nonintervensie in Liberalistiese state wel aan die Calvinistiese, positiewe beginsel van soewereiniteit in eie kring geleentheid tot verwesenliking; maar dit geskied ten spyte van die grondbeginsel van die Liberalisme, (nl. dié van die vrye, soewereine individu), wat daarmee bots. Die Calvinistiese verwesenliking van sy beginsel van kringsoewereiniteit ontstaan uit ’n wortel en ontwikkel in ’n gees, wat met dié van die Liberalisme onversoenbaar is. Met ander woorde, die historiese bevordering van die genoemde Calvinistiese beginsel deur die Liberalistiese nonintervensie-prinsipe, was toevallig, en mag nie aan verwantskap van stelsels toegeskryf word nie. Die Calvinistiese beginsel van soewereiniteit in eie kring is nie ’n Calvinistiese vertolking van die Liberalistiese prinsipe van nonintervensie nie, maar heeltemal iets anders.

[#47] Die beginsel van nonintervensie het aanvanklik betekenis gehad vir individue: die een individu het niks met die sake van ’n ander individu te doen nie. Die gees hiervan word vanself uitgebrei tot die menslike verbande en kultuurkringe: die een menslike verband (bv. kerk) het niks met die ander (bv. staat), die een kring (bv. godsdiens) het niks met die ander (bv. wetenskap) te doen nie. Hierdie verwydering van of verbod op inmenging is nogal iets waarop die Liberalisme hom beroem. Dit lei nou tot die leer van skeiding van terreine. Maar ook hierdie leer verwerp ons beslis, want, alhoewel elke kring op sy gebied of in sy funksie en taakvolvoering soewerein is, staan tog ook elke kring in ’n afhanklikheidsverhouding tot die ander kringe. Kringe is vervleg. Hulle kan onderskei, maar nie geskei word nie. Tussen alle kringe behoort ’n vrye wisselwerking te bestaan wat sowel die soewereiniteit van die kringe asook hulle wedersydse afhanklikheid van mekaar tot hul reg laat kom. So vul die een kring die ander aan. Op hierdie beginsel van vrye wisselwerking tussen die kringe behoort ’n harmoniese samewerking gebaseer te wees, “Behoort”, want deur die sonde geskied dit nie. Maar ons behoort daarna te strewe volgens die lig van Gods Woord, Kerk en staat het onderskeie terreine, elk sy eie taak. Maar die staat behoort die kerk volgens reg te beskerm en hom in sy soewereine taakvolvoering te beveilig (sonder om kerk te speel). Die kerk behoort die staat voor te lig en te vermaan waar hy teen Gods Woord handel (sonder om staat te speel). Die staat behoort die kerk se eise van bv. sabbatseerbiediging te verseker. Die kerk behoort sy lidmate te leer om die owerheid gehoorsaam te wees. Asof die kerk op politieke gebied niks te sê sou hê nie! Handel en sedelikheid mag nie geskei, alhoewel wel onderskei word. Asof die handel nie ook onder sedelike norme staan nie! Die godsdiens behoort die wetenskap te bevrug en vir selfvergoding te vermaan (sonder om self wetenskap te word). Die wetenskap moet die godsdiens help (sonder om godsdiens te word). Asof die godsdiens nie die wetenskap tot seën en vrug kan wees nie! Die staat maak van die vrugte van die wetenskap gebruik. Die wetenskap word deur die staat bevorder. Asof die staat nie propagering van valse wetenskap mag belet nie! So kan ons aangaan. Orals: vrye wisselwerking met volle erkenning van die kring-soewereiniteit en van die onderlinge kringafhanklikheid. Dit geld ook insake die verhouding van individu en individu, en van individu en menslike verband; omdat daar

naas sosiale ook onderskeie individuele take bestaan. Die private en die openbare lewe is kwalitatief gelykwaardige groottes (ons verwerp die Liberalistiese voortrekkery van die private lewe), en beide, in vrye wisselwerking staan teenoor God verantwoordelik. Maar waar deur die sonde 'n menslike verband of 'n persoon die soewereiniteit in eie kring van 'n ander persoon of van 'n ander menslike verband verkrag, moet die regshandhawer, d.w.s die staat, ingryp en weer die suiwere regsverhouding daarstel. Waar egter 'n kring sy van God gegewe taak nie vervul nie, moet 'n naasstaande kring die taak tydelik oorneem as noodgeval, totdat die betrokke kring sy eie taak self kan vervul. Die staat is geen nywerheids- en handelsinstituut nie, en mag alleen in noodgevalle, waar die algemene belang dit vereis, tydelik as sodanig optree. Die kerk behoort as sodanig nie skole te stig en die staat behoort as sodanig nie die geestesrigting van die skole te bepaal nie, maar hulle mag in noodgevalle tydelik hierdie ouertaak oorneem. 'n Genootskap mag nie sending drywe nie, maar waar die kerk sy plig nie doen nie of verkeerd doen, mag 'n genootskap in noodgevalle tydelik die taak oorneem. Hierdie oornames behoort altyd tydelik te wees, totdat die betrokke kring self weer sy plig besef en sy taak kan volvoer of omstandighede dit toelaat.

[#48] So sien ons die positiewe betekenis van die nonintervensie prinsipe. Die nonintervensie-beleid van die Liberalisme is egter bloot negatief ter wille van beveiliging van die sg. fundamentele vryhede van soewereine individue. Die positiewe eiewaarde van die menslike verbande en van die kultuurkringe as sodanig (kerk, staat, gesin, maatskappy, wetenskap, kuns, sedelikheid, ens.) verstaan hy nie en bevorder hy nie. Alles gaan hier net om negatiewe beveiliging van die hoë menslikheidswaarde van die soewereine individu in die diens waarvan hierdie menslike verbande en kultuurkringe staan.

Die nonintervensie (die nie-inmengings)-beleid pas egter die Liberalisme nie toe, as sy eie grondbeginsels in die gedrang kom nie. In sodanige gevalle moet bv. die Ossewabrandwag onwettig verklaar word, mag die A.N.S. geen gelyke regte met die N.U.S.A.S. hê nie, mag bv. die P.U.K. vir C.H.O. nie Calvinisties ontwikkel nie, want 'n wetenskap op Gods Woord gegrond, het vir die Liberalisme geen bestaansreg nie; en moet elke universiteit onder 'n gewetensklousule geplaas word, wat verbied om by universitêre benoemings na die geloofsoortuigings van die applikante te vra. In sodanige gevalle mag die Hollandse kerke nie aan politiek meedoen nie en mag die R.D.B. nie handel en nywerheid op nasionale grondslag ontwikkel nie. Maar die wetenskap word (heel inkonsekwent) wel toegelaat om aan die godsdiens voor te skryf, wat wel en wat nie aanvaar behoort te word. Intussen is die “Buy British” in die handel en die politieke gees in die Engelse kerke wel Liberalisties; of hoe het ek dit nou? Hierdeur (asook deur die uitbuitery volgens die laissez-faire-praktyk), word die nonintervensiebeleid van die Liberalisme 'n skyn-nonintervensie. Die Liberalisme (in ons land) kan nie vrygepleit word van bemoeisiekheid met persone en organisasies wat sy grondbeginsels nie aanvaar nie; en ook nie van 'n meet met twee maatstawwe in hierdie gevalle nie.

20b.[44] Daar sit waarheid in die eis van die Liberalisme dat die mens sy kanse en geleenthede moet gebruik. God stuur dit nie verniet nie. Dieselfde kans of geleentheid kom nie, of nie gou weer nie. Dis pligversaking en onverantwoordelik om dit te laat verbyglip. Maar ons is geen opportuniste nie, soos later aangetoon sal word; — die Liberaliste egter wel. Die grondbeginsels van die Liberalisme, nl. die van individuele soewereiniteit, gelykheid, vryheid, menslike goedheid en mededingingsreg, is as sodanig beleidsbepalend en geen opportunisme nie, maar omdat hier uitgegaan word van persone en hul waarde as hoogste maatstaf vir die lewe en nie van goddelike beginsel nie, word die hele praktyk van die Liberalisme een groot spel van opportunistiese handelinge.

In die woord “spel” sit in hierdie verband meer diepte as in die eerste oogopslag mag blyk. Want die Liberalisme is in wese 'n spel, 'n wedstryd (met 'n minimum reëls) om individuele (geestelike en stoflike) welvaart vir die grootste moontlike aantal mense te verseker; — 'n spel wat as lewenserns opgevat word, en die suksesse waarvan soveel as moontlik geniet moet word; — 'n spel wat soveel as moontlik aan sy eie lot oorgelaat moet word. Dit is vir die grootkapitalis “sport” om vorentoe te beur, ook al het dit juis die gevolg dat soveel as moontlik kleinkapitaliste uitgedruk word (waarvan ons land baie voorbeelde het). Dit is “sport” om 'n ander een by sy nooi uit te sit, as jy en sy daardeur gelukkiger word. Dit is “sport” van die rede om wetenskaplik godsdienstige en dus verouderde dogmas te oorwen. Nie dat dit alles as grap opgevat word nie, maar as lewenserns in die vorm van wedywer, wat een grootse spel is. Opportunisme, wat die kanse van [#49] vooruitgang as doel op homself gryp, maak dan ook van die lewe 'n ernstige spel van persoonlike belange.

Opportunisties is die Liberalisme in sy eis dat bo of buite die individu geen gesag (wat die staat en die maatskappy betref geen gesag wat nie in die individu uiteindelik wortel nie) mag bestaan nie; — daarin dat elke

[44] Vir uiteensetting sien § 20a, bl. 16.

individu volgens sy eie insigte sy koers sal bepaal; — daarin dat wedywer die hartaar van progressie en sukses blote verdienste is; — daarin dat die knapperes (hulle wat op die behendigste wyse hul kanse gryp) die meeste vooruitgang verdien; — daarin dat vertrou moet word dat die ewewig sigself herstel; — daarin dat die mens in beginselsake "broadminded" moet wees en in sake van suksesse verdraagsaam; — daarin dat almal in vrede behoort te lewe en nie beginselverskille ernstige strydpunte moet laat word nie; — daarin dat die doel van die lewe die grootste moontlike gelukkigheid van die grootste moontlike aantal mense is; — daarin dat die beleid van laissez-faire en van nonintervensie erken moet word; — asook in hul strydmetodes wat saamgevat kan word in die bepaling dat persone bo beginsels, persoonsbelange bo beginselverskille gestel moet word. Hierdie opportunisme is 'n prakties noodwendige gevolg van sy grondbeginsels, wat die soewereine waarde van gelyke, vrye, wedywerende individue bo alles stel. Die Liberalisme is dus in die praktyk noodwendige opportunisme. In § 22b (bl. 38 e.v.) kom ons hierop terug.

Ons is geen opportuniste nie. Want ons maak nie van geleenthede gebruik ter wille van hulle of ter wille van persoonlike belange as sodanig nie. Ons maak van ons kanse slegs gebruik om ons van God gegewe roepings te vervul; — en omdat ons hierdie gebruikmaking van ons kanse stel onder die wette van God en dit doen volgens die ordinansies in Sy Woord gegee; — d.w.s. omdat ons alle geleentheidsaangryping stel onder beginselleiding. Daarom beskou ons ons opvattinge van wat wedywer, reg op sukses, verdienstelikheid, ewewigsherstelling, verdraagsaamheid, vrede, doel van die lewe, die beleid van laissez-faire en van nonintervensie behoort te wees, nie opportunisties nie en veg ons ook nie met opportunistiese metodes nie. Ons stel steeds beginsels bo persone.

21b.[45] Daar sit waarde in die Liberalistiese leer van emansipasie (vrymaking). Ook ons soek bevryding, emansipasie. In die eerste plek van die mensverslawende sonde deur die kruis van Christus en dus deur die wedergeboorte (nie deur beskawing nie!). In die tweede plek deur stryd teen die voortwoekerende gevolge van die sonde. In die derde plek deur emansipasie van alle kragte, magte en invloede wat ons individueel en sosiaal (as volk, kerk, gesin, ens.) strem en verhinder om die van God gegewe roepings te vervul en sodoende ons vryheid te verwesenlik. So moet ons ook op alle gebied in ons land bevry word van die gees van die Liberalisme wat ons denke verwar en ons lewe vervals. Ons soek ook emansipasie van die Brits-Joodse geldmag wat ons volk onder hou. Ons streef na emansipasie van die Brits-imperiale konneksie, wat ons volk aan homself ontrou maak en dit vir hom onmoontlik maak om sy goddelike roeping te vervul, d.w.s. om waarlik vry te wees in Calvinistiese sin.

Ons wil op geen gebied van die lewe emansipasie van God, van Sy Woord, van Sy wette en van Sy ordinansies nie, want dit alles is waarheid en waarheid is die grond van vryheid. Die waarheid maak vry. Ons wil geen emansipasie van ons individueel en sosiaal deur God gegewe roeping nie, want Godegehoorsame roepingsvervulling is waaragtige vryheid. Ons wil geen emansipasie van die deur God gewilde ongelykhede nie, maar wil [#50] dit juis vryheidsverwesenlikend bevestig. Emansipasie van slawerny, van ongegronde vooroordele teenoor vroue, Jode, Naturelle, ook van die Liberalistiese vooroordele in hierdie aangeleenthede, begeer ons wel. Ons emansipasie leer buig voor die wil van God en voor die gesag van die Skrif. Die emansipasieleer van die Liberalisme egter wil bevryding hê van alle gesag behalwe van dié van die selfbepalende, soewereine individu, wat by almal gelyk is. Ons wil bevryding hê van alle Gode ongehoorsame magte en Sy wette oortredende kragte. Die Liberalisme wil bevryding hê van alle magte wat die gelykheid en vryheid van die soewereine individu beperk. Dit is die prinsipiële hoofverskille tussen ons en hulle. In die praktyk egter beteken Liberalistiese emansipasie by ons juis handhawing van die uitbuitende magsposisies van imperialistiese politiek en Brits-Joodse kapitalisme ten koste van ons roeping as Afrikaanse volk. Emansipasie daarvan begeer ons van harte omdat ons op geen ander wyse as Afrikaanse volk ons van God gegewe roeping kan vervul nie.

Die emansipasieleer van die Liberalisme soek gelykmaking en vrymaking van soewereine, selfbepalende individue, en hy verkry daardeur 'n skyn gelykheid en skynvryheid — 'n vernis wat bedek. Hoe dikwels het ons die woordjie "bedekte" al moes gebruik! Let daarop.

Skyngelykheid. 'n Witkaffer bly 'n kaffer en word nooit 'n Witman nie; nie alleen wat sy huidkleur betref nie, maar veral wat sy fisiologiese en sielkundige raseienaardighede betref. Hy dra net 'n valse skyn van blanke beskawing. 'n Vrou, wat aan die man gelyk wil wees in alles, 'n man-vrou bly fisiologies, psigologies en geestelik vrou. Sy is net in skyn aan die man gelyk. Jode met Afrikaanse burgerskap bly Jode. Afrikaners met Britse burgerskap bly Afrikaners. Eersgenoemde se Afrikanerskap en laasgenoemde se Britskap bly (afgesien

---

[45] Vir uiteensetting sien § 21a, bl. 16.

van bv. verengelsing van sommige individue van die Afrikaanse volk), skyn. In ure van krisis val die skyn weg, en word skyngelykheid ongelykheid.

Skynvryheid. 'n Kaffer wat Witman wil speel, verslaaf hom aan sy Witmansideaal en is nie vry nie. 'n Vrou wat man wil speel, word slaaf van haar manne-ideaal, 'n aap van die man, en is daarin nie vry nie. 'n Britse Afrikaner kan nooit as Afrikaner sy van God gegewe roeping vervul en vry wees nie. Die werkersmassas bly (in vergelyking met hul werkgewersgroep) nieteenstaande, maar juis ten gevolge van die Liberalisme onvry en onderdruk, verslaaf aan hul lot van slegte bewoning, arbeidsloosheid, honger, ellende, ens., en wel omdat die rykes in hul magsposisie die volle geleentheid geniet om hulle te verryk ten koste van die armes, waar regering en maatskappy in die laissez-faire (laat-maar-loop)-beleid glo. Die Afrikaner, onderworpe aan die Brits-Joodse geldmag, is slegs skynvry, ook al word honderdmaal beweer dat niks hom verhinder as hy bekwaam is om ook sy ekonomiese vryhede te gebruik nie. Afgesien daarvan dat hy deur die geldoormag sistematies ondergehou word, verhinder miskien nog sy sedelike besef hom om in sy finansiële transaksies gewetelooss te handel, terwyl die konsekwente gees van die Liberalisme hier nonintervensie van die sedelike in finansiële aangeleenthede eis. Die Afrikaanse volk met sy dominiale status is slegs skynvry, soos ons in § 32b (bl. 59 e.v.) sal aantoon.

Skynvry is verder die Liberalistiese individu self, omdat hy deur sy Liberalistiese selfverheerliking aan homself verslaaf word en aan die willekeur van sy sondige rede wat die goddelike gesag verwerp prysgegee is. Hierdie skynvryheid openbaar hom soos ons gesien het as gevolg van die sonde orals in die mens as bedekte anargie (wetteloosheid). Omdat anargie vernietig, sal die orde van die Liberalisme ook op sy tyd moet verbygaan

[#51] Ten slotte is die Liberalis in sy soewereine selfbepaling skynvry, omdat waaragtige vryheid van die mens (as individu en as volk) alleen moontlik is in gehoorsaamheid aan God en Sy ordinansies.

22b.[46] Daar sit waarde in die metode van vreedsame indringing. Die veg van die kerk met die swaard van Gods Woord is nie 'n stryd met geweld nie. Maar as mensverheerliking en nie die waarheid nie, doel van 'n vreedsame vegmetode is, word dit 'n gevaar, omdat die sondaar deur selfverheerliking so maklik betower word.

Dat die individu-verheerliking van die konsekwente Liberalisme heidens is, is duidelik, want dit verwerp die gesag van God en van Sy Woord. Dit verhef die mens tot selfbeskikker van sy lot en tot selfverlosser van sy euwels. Hierdie moderne heidendom gebruik heerlike Christelike idee: vryheid, gelykheid, broederskap, verdraagsaamheid, vrede, ens., maar vertolk dit in heidense gees. Aan die waarheidskyn van hierdie ideale is sy suksesse te danke. Sy skyn-Christelikheid is dan ook vir die Christendom van groter gevaar as die brute heidendom, wat openlik afgodies is.

Gevaarlik vir die Christendom is ook die metode van penetration pacifique (vreedsame indringing) van die Liberalisme. Dit is 'n subtiele metode wat die Christelike gees verower, sonder dat dit in sy onchristelikheid deurskou word. Die Liberalisme verskyn met hierdie metode as 'n wolf in skaapsklere; dit soek hiermee aanhangers in bedekte en vermomde vorm van betowerende skynvryhede en skyngelykhede, wat oppervlakkig beskou so wonderlik aanneemlik lyk dat selfs Christene die Liberalisme aanvaar, sonder om in te sien hoe dit hul Christelike geloof ondermyn.

Die konsekwente Liberalisme is 'n vyand van die Christendom, wat nie sommer as sy vyand herkenbaar is nie. Hy kom met die sagte en welwillende gekir van "geen geweld nie", van vreedsame bedoelings, van eerlik-bedoelde gelykheid en vryheid en is juis daardeur vir ons volk van groter gevaar as bv. die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme, wat direk herkenbaar is vir wat hulle is en in wat hulle wil hê. [47]

Dat ons volk reeds sover van sy Bybel en van "die God van sy Vaders" (Kestell) afgedwaal het, is grotendeels aan hierdie moderne, skyn-Christelike heidendom te danke, wat hom as vriend voordoen en deur die metode van "penetration pacifique" (vreedsame indringing) ongemerk by ons insluip en indring soos 'n dief in die nag. Die voorstanders van die Liberalisme snap self miskien nie altyd die verskil tussen Christendom en heidendom as hulle die leer van gelykheid, vryheid en goedheid van soewereine individue verkondig nie, en voel hul metode van "peaceful penetration" miskien ook nie as sluipmetode nie, veral ook nie waar hulle die Christendom ook sy "individuele" vryheid gun nie. Maar die Christendom, wat eenmaal die ware gees van die Liberalisme deurskou het, kan die vegmetode van "peaceful penetration" moeilik anders as 'n vegmetode van

[46] Vir uiteensetting sien § 22a, bl. 16.

[47] Ek hoef seker nie daaraan te herinner dat ek in hierdie bespreking van die Liberalisme nie van persone praat nie, maar van die gees van die konsekwente Liberalisme as sodanig, — ideaaltipies geskets.

’n vyand in die voorkomste van ’n vriend beskou. Die ware Christendom daarenteen kom openlik met die swaard van die Woord en veg openlik met die krag van die Evangelie en volgens die beginsels van Gods Woord.

En as ons op die gevolge van die Liberalisme in die praktyk let: uitbuitery onder die skyn van gewettigdheid, anargie (wetteloosheid) onder die skyn van orde, verslawing onder die skyn van vryheid; en as ons verder sien hoe ons volk deur hierdie wolf in skaapsklere vasgeklou gehou word, [#52] hoe ons volk deur die skyn-waardes van die Liberalisme betower word, hoe ons volk in modes, in denkwyses, in dade, in lewenshouding, ens. die Liberalistiese gees openbaar sonder om dit te besef, — dan vra ons ons met klemmende onrus af, hoe ons volk weer eenmaal hiervan bevry sal kan word.

Hoe het hierdie metode van vreedsame indringing nie ons kerklike leiers al gevang, ons ekonomiese leiers al verblind, ons politieke leiers al verslaaf, ons wetenskaplike leiers al betower nie! Hoe het hierdie metode van die Liberalisme nie reeds ons gesinslewe vervals, ons maatskaplike lewe oneg gemaak, ons sedelike lewe ondermyn en ons skoollewe vervlak nie! Hoe Liberalisties dink ons volk nie al op alle terreine van die lewe nie!

Waar die Liberalisme nie op positiewe wyse deur vreedsame indringing kan seëvier nie, gebruik dit behendige en subtiele negatiewe vegmetodes, waarin die skyn van vreedsame indringing uiteindelik slegs skyn blyk te wees.

Die eerste van hierdie vegmetodes spruit voort uit die oortuiging dat die waarde van die menslike individu bo alles staan en persone bo beginsels gestel moet word, waaruit volg dat kritiek op persone meteen die beleid wat hulle voorstaan en die dade wat daaruit voortspruit in diskrediet bring. Hierdie opportunistiese vegmetode voer geen stryd oor beginsels nie, maar oor persone, daargelate of dit die Sons of England of die Afrikanerbroederbond of wat ook al is, wat aangeval word. Die veronderstelling van sodanige aanvalle is dat as die teenstanders in hul persone aangeval word (m.a.w. as aangetoon word dat sodanige persone in een of ander opsig redelik-sedelik minderwaardig is en dus nie as soewereine maatstaf van alle dinge beskou kan word nie), dat dan hulle beskouings ook geen ernstige aandag werd is nie en hul voorbeeld geen ernstige navolging verdien nie. Dit is die sin van die kreet: “Backvelder!” Dit is die sin van die bestempeling van ’n gevierde volksleier as “histeries”. Wie heg nou waarde aan die opinies van Backvelders en van histeriese leiers? Eersgenoemde het sy selfbepalende soewereiniteit nie ontwikkel en verwesenlik nie, laasgenoem is daaraan ontrou en beide se redelik-sedelike selfbepaling staan op die laagste peil. Maar hy wat die gees van die Liberalisme aanvaar is volwaardige mens; na sy opinies moet jy luister! Die metode om ander te beklad en te beswadder, en om daardeur die saak waarvoor hulle staan, in diskrediet te bring, of die invloed wat hulle het te verswak, is ook by ons Afrikanerleiers nie onbekend nie.

Dieselfde metode word gebruik op wetenskaplike gebied (na neutrales en sg. onbevooroordeeldes word geluister, terwyl hulle wat op die gebied van die wetenskap die gesag van Gods Woord eerbiedig, middeleeus, bekrompe, ens. genoem word); op kerklik godsdienstige gebied (na vromes en verdraagsames word geluister, maar hulle wat die belydenis en dogmatiese waarhede handhaaf, word as slawe van wette en as onverdraagsaam gekenmerk; kerke wat aan politiek “deelneem”, “verlaag” hulself (ander nie); en so voorts op alle ander gebiede. Nou mag daar wel Liberaliste wees wat ernstig luister na wat andersdenkendes te sê het, maar in die praktyk lei die opportunisme van die Liberalisme tot die bogesketste strydmetode, saamgevat as: val jou teenstander in sy persoon aan deur aan te toon dat hy nie Liberalisties, d.w.s. soewerein selfbepalend optree nie, waaruit volg dat sy menings bevooroordeeld en onoordeelkundig moet wees; en prys die ondersteuners van jou geestesrigting, sodat aan hulle woorde meer aandag gegee kan word.

’n Variant van hierdie strydmetode is die cui-bono-vegmetode; die vegmetode van: “tot wie se voordeel strek dit?”. As teëstanders met iets [#53] nuuts of iets wat vir jou gevaarlik is, voor die dag kom, vra jouself dan af: wat sit daar agter? watter voordeel dink hulle om vir hulself met daardie nuwe saak te bereik? watter intrige sit hierin? Die metode veronderstel dat die teenstander net so opportunisties stry en nie saaklike en objektiewe bedoelings kan hê nie, — afgesien van enige persoonlike voordeel wat hulle miskien wel of nie persoonlik uit die saak sal kry. Ook dit geskied op alle gebiede van die lewe. So word by teenstanders onopregte motiewe gesoek. So het bv. ons wat ’n “Christelike Wetenskap” wil beoefen in ’n Universiteit “vir Christelike Hoër Onderwys” van Liberalistiese kant al die kompliment gekry dat ons met sodanige uitdrukkings ’n besonder behendige reklamemiddel om studente te trek, gevind het! So word bv. ’n arbitrasieverslag van iemand in diskrediet gebring deur te suggereer dat hy ’n vriend van een van die botsende partye is, of self voorsitter van

’n nuwe, die antitese oorbruggende komitee wou wees. Alles kom net op die sukses van die stryd aan! Hoe opportunisties die sukses verkry word is van minder belang.

Uit die opportunisme van die Liberalisme wat die persoon bo die beginsel stel, volg nog ’n ander vegmetode, nl. die bestryding waardeur dit wat die teenstander beoog as “sektaries” of “seksioneel” voorgestel word. Juis omdat die Liberalisme aan alle individue gelyke vryhede gun en ongelyke vryhede nie kan waardeer nie, moet dit elke beweging wat vir ongelyke vryhede veg, as sektaries bestempel en daarmee as verwerplik beskou. Op ekonomies gebied word Afrikaans-Nasionale ondernemings as sektaries of seksioneel veroordeel. Christelik-Nasionale Skole met erkende ouerregte of enkel-medium-Afrikaanse skole word bestry deur hulle sektaries te noem. Afrikaanse volkskonsolidasie in organiese sin is sektaries of seksioneel vir die Liberalisme wat as “volk” alleen ken die aggregaat of mengelmoes van o.a. Engelse, Afrikaanse en Joodse individue in ons land. Die skyn van nie-sektaries-te-wees (ook al is dit slegs skyn) moet hiervolgens bewaar bly en organiese verskille moet uitgewis word. Asof organiese groepsvorminge met organies onderskeie vryhede opgelos moet en kan word in ’n eenagtigheid of eenvormigheid wat alle fundamentele verskille vernietig. Maar hoe heerlik en bekoorlik is dit om deur die Liberalisme as non-seksioneel, as non-sektaries, as Liberaal geprys te word!

Die volgende vegmetode, wat uit die opportunisme van die Liberalisme volg, is die sielkundige analise van die teëstanders. As ons ongelykhede wil handhaaf (tussen man en vrou, tussen Blank en naturel, tussen Boer en Brit), dan kan die Liberalisme moeilik anders as om ons bestendiging van ongelykhede te verklaar uit ’n vreeskompleks of uit ’n minderwaardigheidsgevoel by ons. Want die gees van die Liberalisme is een van vertroue in die goedheid en gaafheid van alle individuele mense wat van nature as redelik-sedelike wesens soewereine selfbeskikkers oor hul lewenslot is. As ons, meen hulle, net maar voldoende vertroue het in die gaafheid en goedheid van die menslike natuur, dan sal ons die naturel dieselfde regte en vryhede gun wat ons vir onsself opeis, dan sal ons nie bang vir koalisie en versmelting van Brit en Boer wees nie, dan sal ons die vrou alles gun wat die man as sy voorreg beskou, dan sal ons welwillend van die handhawing van ongelykhede afsien.[48] Maar as ons ongelykhede bestendig, is dit ’n bewys daarvoor dat ons nie voldoende vertrou nie, m.a.w. aan ’n verdronge of bewuste vreeskompleks of minderwaardigheidsgevoel ly. Ons verontskuldigings vir die handhawing van ons beskouings (bv. dat God ongelykhede gewil het) is dan selfverblindende argumente (rasionalisasies) wat uit ons vreeskompleks of minderwaardigheidsgevoel voortspruit. So merk Liberaliste op dat as hulle [#54] met Afrikaners oor die kleurlyn spreek, hulle hul vererg, of skaam word of verbouereerd raak, — alles bewyse daarvoor, sê hulle, dat die Afrikaners ’n slegte gewete het, wat voortspruit uit hul dominerende houding teenoor die naturel, gegrond in ’n vreeskompleks of minderwaardigheidsgevoel teenoor die naturel.

Die Liberaliste sien egter nie in nie dat hul sielkundige analise van hul teenstanders voortspruit uit hul vertrouende bevoordeling (en bevooroordeeldheid ten gunste) van die soewereine, vrye, gelyk individue, en dat hierdie Liberalistiese vertroue hulle van huisuit verblind om ons houding insake bestendiging van ongelykhede te verstaan. Hulle sien nie in nie dat juis hulle lewens- en wêreldbeskouing van te vore (a priori) die Afrikaanse, of meer algemeen die Calvinistiese opvatting van sake vals vertolk, en dat die aangedraf-kom met hierdie voor-af-veroordeling die ergernis, of wat dies meer sy, by die Afrikaners wek. As bv. ’n Nasionaal-Sosialis op dieselfde wyse met ’n deur sy standpunt bepaalde vooraf-veroordeling die Liberalis nader, sal laasgenoemde hom net so vererg, — en sou sy ergernis dan ook aan ’n vreeskompleks, minderwaardigheidsgevoel, slegte gewete of wat ook toegeskryf moet word? Tog wel, volgens die argumentasiemetode van die Liberaliste hierbo genoem. Want die Liberaliste vertrou in hierdie geval die totalitariese volk en sy moontlikhede nie genoeg nie!

Die Liberalisme kan kragtens sy eie grondbeginsels (laat ons gerus maar sê vooroordele) ten gunste van die enkele mens en sy soewereine waarde nie anders as om ons organiese volksbewegings mis te verstaan en vals te vertolk nie, nog heeltemal daargelate in hoeverre hierdie Liberalisme bowendien (inkonsekwenterwyse!) Brits-bevooroordeeld is. Alleen as die Liberalisme van te vore toegee dat sy beskouingswyse, sy liberale beginsels verkeerd kan wees (wat hy met emosionele heftigheid gewoonlik ontken omdat die beginsels by hom religie geword het), sal hy in sake soos bogenoemde objektief kan diskusseer.

As laaste Liberalistiese vegmetode wil ek verwys na die metode van gepypkande argumentasies. Ons weet op die rugbyveld hoe die een speler die ander pypkan deur te maak asof hy soontoe wil verbypyl en dan meteens anderkanttoe verbyskiet. As ’n teenstander in sy argumente bepaalde indrukke wil wek, ontsenu dit deur te maak asof hy iets anders wou sê, en weerlê dit; of lê die nadruk op bysake onder skyn dat jy die hoofsaak weerlê; of veg met halwe waarhede onder skyn dat jy die hele waarheid aanbied; of verswyg jou swakpunte,

[48] Liberalistiese welwillendheid as deug het ek nog nie eers behandel nie!

steek feite wat jou saak benadeel weg; laat jou eie kant in die helderste kleure van reine onskuld verskyn, en laat die saak van jou teenstander so swart as moontlik lyk. Ons het in ons land met hierdie soort vegmetode al bittere ervarings gehad, selfs onder ons eie mense. Hierdie laaste metode handhaaf ook: hoofsaak is die sukses van die konkurrensie van kragte, die gevolge van propaganda; — maar die wyse hoe die sukses bereik word, — dit gaan niemand aan nie. Konsensieuse Liberaliste, wat van meer verhewe strydmetodes hou, sal miskien nie hierdie metode gebruik nie, maar hul leer van individuele vryheid vergun aan individue wat nie (soos hulle meen) goed en gaaf is nie, lei noodwendig tot hierdie soort uitbuitery van die waarheid en van die sedelikheid en van alles wat eerbaar is — tot eie voordeel.

Ons sou verder kon wys op die metodes van intrige, intimidasie, omkopery, ens., wat in oorsprong wel nie Liberalisties is nie, maar deur die Liberalisme vanself in die hand gewerk word deur Liberalistiese vryhede te gee aan wedywerende individue, “in sonde ontvange en gebore”, wat onder skyn van goed te doen hierdie vryhede misbruik.

[#55] Al hierdie metodes word ook wel deur nie-Liberaliste gebruik. Hulle is nie die privaat-patent van die Liberalisme alleen nie. Maar, en dis hoofsaak: (a) hulle vloei logies en psigologies uit die Liberalistiese gees voort, gebruik deur mense wat in sonde ontvang en gebore is, en (b) ons volk het hierdie vegmetodes van Liberaliste geleer en hom toegeëien, hoe pynlik en jammer dit ook mag wees.

Die Liberalistiese negatiewe vegmetodes is dus: (a) Kritiseer persone, bring hul soewereine redelikheid, sedelikheid en integriteit in diskrediet om hul saak te bestry; (b) vra na die voordeel wat iemand met ’n bepaalde beleid of saak wil behaal (vra na die cui bono), en bring daardeur die beginsels, saak en beleid wat so iemand voorstaan in diskrediet; (c) bestempel die beleid van jou teenstander as seksioneel, sektaries, dus enghartig en bevooroordeeld om sy saak in diskrediet te bring; (d) analiseer jou teenstander en toon dat die beleid en saak, waarvoor hy staan uit ’n vreeskompleks, uit ’n minderwaardigheidsgevoel, ens. ontstaan het; (e) ontsenu sy argumente deur hulle te pypkan, d.w.s. deur hulle te weerlê deur te maak asof jy hulle weerlê. Samevattend: Stel in jou stryd persone bo beginsels, persoonlike belange en voordele bo die waarheid. Want resultaat, effek, gevolg, oorwinning in die wedywer is hoofdoel van die stryd.

Ek mag hier wel daarop wys dat die beoogde doel van die negatiewe vegmetodes van die Liberalisme o.a. is om menslike verbande en groepe te skeur en te verbrokkel deur ’n wig in te dryf tussen leier en volgelinge, tussen die volgelinge onderling, tussen man en vrou, tussen verskillende menslike verbande, ens. Hierdie skeurmetodes laat die teenstanders in klein mekaar bevegtende groepe splits en laat hulle (as dit kan) in aparte alleenstaande individue uiteenval. Dit is mos “logies”, want “die menslike samelewing bestaan uiteindelik net uit aparte individue”.

As Calviniste eis ons vegmetodes tot eer van God, metodes wat op waarheid en die sedelikheid berus, ook al lei hulle gebruik tot persoonlike nadeel, beskimping en agteruitsetting. Ons stel beginsels bo persone, waarheid bo die lewe, koersvastheid bo swenking ter wille van tydelike voordele, en glo in “veritas vincet”: die waarheid sal seëvier. Dit beteken nie dat ons ’n vegmetode begeer wat geen rekening hou met die kanse en geleenthede nie, — maar ons eis dat die gebruikmaking van kanse nie opportunisties sal wees nie, en onder waaragtige, eerlike, koersvaste beginselleiding sal staan.

“Peaceful penetration” geskied dus positief deur die leiers op alle terreine “redelik” te oortuig van die “juistheid” van die beginsels van die Liberalisme en negatief deur opportunisties teenstanders in hul persone as “onredelik” te bestempel, waardeur die onredelikheid van hul oortuigings geïmpliseer word. En wie wil nie graag onder die “redelikes”, “broadminded”, “verdraagsames”, “welwillendes” gereken word nie! — en dit op alle gebiede: politiek, wetenskap, handel, godsdiens, kerk, gesinslewe, ens. ens. En wat kan hy teenoor die positiewe en negatiewe “peaceful penetration” aanvang behalwe as om juis die grondbeginsels van die Liberalisme te verwerp en daarmee te impliseer dat hy self ook nie ’n redelik-sedelik-soewerein-vrye wese is nie! Dit is die enigste moontlikheid, tensy hy die Liberalisme in sy valse skyn deurskou en ’n ander, bv. ’n Calvinistiese lewens- en wêreldbeskouing daarteenoor stel, waarin ’n betreklike soewereiniteit (mondigheid) van die individu, maar ook die betreklike selfstandigheid van volk, kerk, staat, ens. — almal onderworpe aan die absolute soewereiniteit van God, — erken word. Met deelargumente, redelike stukwerk, kan jy die Liberalisme nie oorwin nie. Die Liberalisme is ’n “totalitêre lewens- en wêreldbeskouing, [#56] wat alles totalitêr of universeel om die soewereine, menslike individu konsentreer, wat alleen met ’n ander “totalitêre” of universele lewens- en wêreldbeskouing, bv. die van die Calvinisme (wat alles uit, deur en tot God verstaan) effektief verslaan kan word. Hoe “totalitêr” of universeel die Liberalistiese idee van die soewereiniteit van die

menslike individu is, hoe universeel by alles in hierdie idee-verband inskakel, het wel geblyk uit sy opvattings van die menslike verbande, wat nou krities aan die orde kom.

23b.[49] Die menslike verband (staat, volk gesin, kerk, maatskappy, ens.) is nie 'n kollektiwiteit; 'n blote versameling nie, maar het 'n eie eenheid, 'n eie struktuur, 'n eie taak en bestemming, wat dit nie van die individue nie, maar van God ontvang het. Dit het 'n eie, van God bepaalde gesag. Dit is soewerein in eie kring. Dit bestaan nie ter wille van die individue nie, maar ter wille van Sy van God gegewe taak, bestemming en doel.

Sommige menslike verbande is losser en meer uitwendig (bv. die maatskappy), ander is hegter en meer intiem (bv. gesin en volk). Alleen in eersgenoemde is die enkeling tot 'n bepaalde hoogte maklik verplaasbaar van die een menslike verband in die ander. Wat laasgenoemdes bv. betref, kan die kind nie sy ouers kies nie, die enkeling nie willekeurig deel van 'n ander volk word nie.

Die Liberalisme erken tereg die individuele kant, die individualiteit van die menslike persoonlikheid. As individu gaan die mens dan ook nie geheel en al in die menslike verband op nie. Hy het 'n individuele kant wat buite die menslike verband bly, waarin hy net homself bly en nie verbandswese is nie. Maar aan die ander kant het hy ook 'n sosiale kant, wat hy nie in sy individuele lewe kan toesluit nie en wat nie in sy individualiteit opgaan nie. Hierdie kant sien die Liberalisme nie raak nie. Deur sy sosiale kant is die mens met ander mense verbind en vorm hy saam met hulle sosiale verbindinge, wat as sodanige 'n eie aard, 'n eie taak en 'n eie bestemming het. Hier moet ons drieërlei onderskei.

As sosiale wese staan (a) die enkeling teenoor die enkeling, (b) staan die enkeling teenoor 'n menslike verband (bv. my verhouding tot my gesin, of my volk, of my kerk, ens.) en (c) staan die een menslike verband (bv. die kerk) teenoor die ander menslike verband (bv. die staat). Die unieke eiewaarde, eiesin en eieaard van hierdie drieërlei sosiale verhoudinge kan die Liberalisme nie reg vat nie, omdat hy uitgaan van die individu, van die enkeling, as grondliggende beginsel en waarde. Die sosiale is nie aan die individuele, die individuele nie aan die sosiale ondergeskik nie. Die sosiale is nie tot die individuele, die individuele nie tot die sosiale herleibaar nie. Die sosiale is nie uit die individuele, die individuele nie uit die sosiale verstaanbaar nie. Beide, die individuele en die sosiale is ewe oorspronklik en vul mekaar aan. Naas individuele vryhede bestaan daar sosiale vryhede, en beide is uniek, oorspronklik en vul mekaar aan. Ons mag dan ook nie die een aan die ander ondergeskik stel nie. Sosiale vryhede beperk nie individuele vryhede nie, maar is andersoortige vryhede wat die individuele aanvul.

(a) Die Liberalisme gaan net uit van die eerste van die drie genoemde sosiale verhoudinge, wat hy dan individualisties waardeer. Hierdie verbinding tussen individue bou hy so los as moontlik ter wille van die eiewaarde en soewereiniteit van die individue. Hy noem hierdie verbinding maatskappy (society) en ken dit slegs sekondêre, die individu dienende betekenis toe. Vir die tipies sosiale as iets unieks en oorspronklik, as iets wat die individuele [#57] aanvul verblind sy individuverheerliking hom. Gevolglik het hy ook geen oog vir die unieke geheelskarakter, eieaard, bestemming en taak van die menslike verbande nie en ook nie vir die verhouding van die enkeling tot genoemde verbande nie en ook nie vir hul verhouding tot mekaar nie.

(b) Wat die verhouding van die enkeling tot die menslike verband betref gaan die individu nie geheel in die menslike verband op nie, — gaan hy net as sosiale wese, d.w.s. in sover hy 'n sosiale kant het in die menslike verband op, waardeur die menslike verband minder is as die som van die individue (persone), waaruit dit bestaan. Maar die menslike verband het aan die ander kant tog 'n eie eenheid, struktuur, wetmatigheid en bestemming, wat nie uit die individue en hul individuele bestemminge afgelei kan word nie. Hierdeur is die menslike verband weer meer as die som van die individue (persone) waaruit dit bestaan. Vanuit beide aspekte verwerp ons die Liberalistiese leer dat die menslike verband die optelsom, die aggregaat van individue is.

Bowendien kruis in die mens as sosiale wese die mees verskillende en onderskeie menslike verbande mekaar, en gaan ek, as sosiale wese nie geheel en al net in een menslike verband op nie. Maar daarenteen het elk van die menslike verbande tog sy unieke eieaard. So is ek bv. kerklidmaat, staatsburger, volksgenoot, gesinslid, lid van 'n bepaalde beroepsorganisasie, van 'n bepaalde politieke party, van die Ossewabrandwag, van verskillende verenigings, ens. Vir geeneen van hulle geld dat die menslike verband die som van individue is waaruit hulle bestaan nie. Vir geen van hulle geld dat hulle in die eerste plek daar is om die individu te dien nie. Menslike verbande is geen blote optelsomme, aggregate, konglomerate, of hoe u dit ook wil noem, van losstaande, maklik verplaasbare individue nie. Ons stel die menslike verband dan ook nie bo, maar ook nie

[49] Vir uiteensetting sien § 23a, bl. 16.

onder die individu as sodanig nie, maar daarnaas as gelykwaardige, prinsipieel onderskeie grootheid. Die individue en die menslike verband (met sy gesagstruktuur) het elk 'n van mekaar onderskeie, mekaar aanvullende, onselfgenoegsame, eie gesag en soewereiniteit wat aan die goddelike, absolute gesag en soewereiniteit onderworpe is.

Individu en menslike verband staan in die eerste plek in diens van God, en daarna in diens van mekaar. Doel op Homself is God alleen, maar onder Hom het individu en menslike verband, elk volgens sy eieaard 'n deur God bepaalde betreklike selfstandigheid en eie-doel, beide waarvan ewe onselfgenoegsaam, gelykwaardig en mekaar aanvullend is. Individu en menslike verband het onderskeie, tot mekaar onherleibare vryhede, 'n individuele vryheid en 'n menslike verbandsvryheid, wat dit nie van mekaar nie, maar van God het, en wat gelykwaardig is en mekaar aanvul. Die menslike verbandsgesag, verbandsoewereiniteit, verbandsvryheid is geen minimum of maksimum nie, maar positief, net wat dit is. Dieselfde geld van individuele gesag, soewereiniteit en vryheid. Daarom verwerp ons die "so min as moontlik kollektiewe dwang en so veel as moontlik individuele vryheid".

(c) Wat die derde verhouding betref, handhaaf ons dat elke menslike verband (soos kerk, staat, volk, gesin, ens.) 'n eie struktuur en eie taak het, en daarom aan die ander gelykwaardig is, nie tot die ander herleibaar is nie, ook nie in sy spesifieke bestemming en doel aan die ander ondergeskik is nie. Dit word uitgedruk met die beginsel van "soewereiniteit in eie kring". Daar bestaan geen menslike verband wat al hierdie verbande omspan nie. Die samehang van die menslike verbande is 'n veelvormige, 'n pluriforme [#58] vervlegting van wesensverskillende menslike verbande. Hierop kom ons in besonder later terug.

Maar al is hierdie menslike verbande onderling onderskeie, elk "soewerein in eie kring", elk met 'n "vryheid van eie bevoegdheid", hang hulle tog saam. Hulle is onderling vervleg, deurdat een individu aan verskillende van hulle tegelyk behoort en sy persoonlikheid 'n eenheid is, wat hy nie in dele (vir elke verband 'n deel) kan skeur nie. Hulle hang ook saam, deurdat die een menslike verband in die vervulling van sy eie bestemming die samewerking van die ander menslike verbande nodig het. Die menslike verbande is van mekaar afhanklik. Daar moet dus vrye wisselwerking tussen die menslike verbande bestaan, wat ek (volgens Prof. Vollenhoven en Prof. Dooyeweerd) sou kan formuleer deur die beginsel van "universaliteit in eie kring" of miskien beter deur die beginsel van "universele afhanklikheid van die eie bevoegdheid". Ook hierop kom ons later terug. Maar die eise van die Liberalisme dat die mens nie geheel en al in die menslike verband opgaan nie, dat hy teenoor die menslike verband ook 'n eie mondigheid en 'n eie verantwoordelikheid besit, is waarheidsmomente wat ons kan waardeer.

24b.[50] 'n Volk is vir die Liberalisme die optelsom of versameling van soewereine individue wat in een land onder een staat saamwoon. Die Suid-Afrikaanse volk bestaan hiervolgens uit alle blanke inwoners wat burgers van die Unie is, afgesien van hul huistaal, afstamming. ens. Ons verwerp hierdie meganiese, oppervlakkige, losse en breë "volksidee". Die volk is geen optelsom van individue nie, maar het, nes bv. 'n plant, 'n organiese karakter, 'n organiese eenheid. Haar eenheid, struktuur en karakter word bepaal deur vier beginsels, twee suiwer prinsipiële beginsels en twee praktiese beginsels.

(a) Sonder 'n organiese bloedsband, sonder 'n gemeenskaplike afstamming en bloedseenheid, is 'n verbinding van mense geen volk nie. Die organiese bloedsband is as't ware die "liggaam" van die volk.

(b) Sonder 'n organiese kultuurband. wat veral in die volkstaal tot uitdrukking kom, maar ook in die nasionale aspekte van kuns, sedelikheid, wetenskap, reg, handel, nywerheid, ens. is 'n verbinding van mense ook geen volk nie. Die organiese kultuurband is as't ware die "siel" van die volk. 'n Ware volk het dan ook slegs een taal.

Dit is die prinsipiële bepalinge van 'n volk. Prakties is die volgende nodig :—

(c) 'n Volk skiet sy wortels in 'n bepaalde land. Die landsband verinnig en verlewendig die volkseenheid. Die volk het 'n tuiste nodig. Soms egter word sy uit haar tuiste verja, soos bv. die Joodse volk wat eenmaal 'n land gehad het, maar nou oor die hele wêreld versprei is. Hierdie feit ontneem haar egter nie haar bestaan as volk nie.

(d) 'n Volk ontwikkel en word gevorm in en deur haar geskiedenis. Die historiese band, die roemryke dade van die voorvaders, van die volkshelde, die ervaringe van die voorgeslagte dra tot die volksaard en volksvorming by. Hierdie gemeenskaplik-historiese saamsnoering verdiep die volkseenheid en die gevoel van volkse

[50] Vir uiteensetting sien § 24a, bl. 17.

solidariteit. Soms egter word ’n volk versprei oor baie state, soos bv. die Jode, en dan het hierdie volksdele geen gemeenskaplike geskiedenis meer nie, soos hulle vroeër wel gehad het. Maar ook hierdie feit ontneem haar nie haar bestaan as volk nie.

Die laaste twee beginsels moet in die eerste twee gegrond wees. Sonder die eerste twee beteken die laaste twee op hulself nie veel nie. Hiervolgens [59] dan is volk in ons land enkel en alleen die Boerenasie. Die Jode is vreemdelinge, en slegs deel van ’n oor die hele wêreld verspreide volk. Die Engelse in ons land hou nog vas aan hul bloedsband en kultuurband met die Engelse van oorsee. Hulle het nog nie ’n eie bloedseenheid en eie kultuur in onderskeid van daardie Engelse gevorm nie. Daarom vorm die Engelse in ons land nog geen volk nie, maar is hulle ’n deel, ’n verlengstuk van die Engelse volk oorsee. Daarom bly so baie van hulle nog so sterk vashou aan die “Home”-idee.

Die volk is ’n organiese eenheid. ’n Volksgenoot is daarvan ’n organiese deel. Jy kan dan ook nie willekeurig een individu van een volk verplaas na ’n ander volk, soos die Liberalisme dit wil nie. Ek sal nooit ’n Japanner kan word nie, ook al gaan ek Japan my tuiste maak en Japanse burgerskap verwerf! Waar ek van een volk na ’n ander volk verhuis, word ek nie sommer deel van die nuwe volk nie, maar moet ek daarmee assimileerbaar wees, daarin ingeënt word en ingroei. Eers as ek daarin ingeënt is en ingegroei het, word ek langsamerhand volksgenoot. Maar dit beteken nie net dat ek op die wyse daardie volk as my volk aanvaar nie, maar ook dat daardie volk my as volksgenoot moet aanvaar. Dit is alleen met organies-assimileerbare elemente moontlik. Om lid te word van ’n ander volk is ’n organiese groeiproses nodig, waardeur ek in die organiese kultuurband ingroei en inleef, en deur huwelik (van self of van kinders) in die organiese bloedsband van daardie volk opgeneem word. Die organies-kulturele volksgenoot-wording waarin ek my met die volk se taal, kultuur, sedes, ens. identifiseer, is slegs ’n gedeeltelike en moet met die loop van die tyd deur direkte of indirekte bloedsmatige vereenselwiging met die volk verstewig word.

In ons land het die Boerenasie as enigste blanke volk in die Unie ’n besondere aard en ’n eie bestemming. Want God gee aan elke volk sy eieaard en eie taak. As die selfbewuste Afrikanerdom hom dan ook saamsnoer op kulturele, ekonomiese, politieke, volksgenotelike gebied om hom op al die terreine as eenheid te laat geld, dan is sy reg hier meteen sy plig en beide gewortel in die roeping wat God ons volk gee — nieteenstaande die Liberalistiese kritiek hierop van seksionalisme en sektarisme. Afrikaanse volkswording is geen sektarisme of seksionalisme nie, maar verwesenliking van die organiese geheelskarakter van die enigste blanke volk in ons land.

Alleen as u eg Liberalisties onder “volk” verstaan: Jood, Heiden, Griek, Italianer, Portugees, Engelsman, Broer en wie hier ook al Unie-burger mag wees, met hul gesinne, dan lyk Afrikanerkonsolidasie seksioneel te wees. Maar uitgaande van die organiese volkseenheid van die Afrikanerdom is die kritiek van seksionalisme onhoudbaar. Want hoe kan ’n organisme, ’n organiese geheel iets seksioneels of gedeeltelik wees? As volk het ons Afrikaners niks te doen met die vraag: “Wat van die Engelse?” nie. Want wat van hulle word, is in die eerste plek hul eie saak. Wil hulle ons taal en kultuur oorneem, met ons bloedsmatig verenig, een volk met ons word, dan kan ons hulle in sover hulle assimileerbaar is welkom in ons volksverband heet. Wil hulle dit nie doen nie, hoef hulle dit nie te doen nie. Vir die staat (as Unie, as politieke eenheid), is die vraag: “Wat van die Engelse?” ’n ander vraag. Hier moet, wat die toekoms betref, besluit word of hulle stemreg sal hê in ons republiek, of hulle taal offisieel erken sal word, of hulle as staatsburgers in alle opsigte dieselfde regte en voorregte sal hê as ons Afrikaners, e.d.m. Maar dit het niks te doen met die vraag of ons hulle as volksgenote in ons volksverband sal opneem nie. Ons kan dit nie met ’n wilsbesluit doen nie, want volksgenoot word jy alleen deur organiese ingroeiing in die bloed- en kultuurband van die volk. Maar selfs as [#60] staatsburgers sal ons moeilik Engelse hier kan erken wat nie met hul oorsese “Home” in alle opsigte wil breek nie.

Nie net die eieaard van die volk as ’n organiese eenheid is van God nie, maar ook die onderskeid tussen volk en volk, elk met sy eieaard, sy besondere bloedseenheid, sy besondere nasionale kultuur, sy enige roeping. En hierin alleen grond elke volk as volk sy reg op vryheid. Volkse vryheid is ’n organiese vryheid wat nie tot die vryhede van individue as sodanige herleibaar is nie.

Wat die probleem: “volk” betref, kom ons by die behandeling van die Nasionaal-Sosialisme daarop terug.

25b.[51] Ook die staat is ’n instelling van God. Nes die kerk op sy terrein en op sy wyse, moet die staat op sy gebied en op sy wyse die sonde en sy voortwoekering beveg. Hy doen dit deur die reg te vorm, die reg te ontwikkel, nuwe regsmoontlikhede te skep, ens. en die reg, waar nodig, met geweld te handhaaf.

---

[51] Vir uiteensetting sien § 25a. bl. 17.

Die Liberalistiese tendens om die individu nie geheel en al in die staat te laat opgaan nie, het waarde; tewens sy handhawing van die beginsel van individuele regte en vryhede (al oordryf hy dit alles ten koste van die sosiale wo. van sosiale vryhede en regte). Ook het waarde sy eis dat alle burgers voor die gereg gelyk is.

Oor die verhouding van die staat tot ander menslike verbande handel ons later. Hier beperk ons ons tot die verhouding van die staat tot die enkeling, of individu.

Die staat, met sy noodwendige, strukturele onderskeid van regering (owerheid) en onderdane, besit in sy owerheid (regering) ’n gesag of soewereiniteit. Hierdie gesag het die staat nie uit homself nie, soos die staatsabsolutisme leer nie, ook nie uit en van die soewereine individue nie, soos die Liberalisme of die sg. demokrasie leer nie, maar van God. God het die bestemming van die staat vasgelê deur Sy ordinansies vir die menslike verbande daar te stel en deur die staat, sowel in prinsipe as in sy historiese wording, as bestryder van onreg en as vormer en handhawer van die reg te bepaal. God het in die staat die gesagstruktuur met sy regeringsamp gelê; hierdie gesagsverhouding behoort wesentlik tot die staatstruktuur; daarsonder kan geen staat staat wees nie. Die owerheid regeer kragtens hierdie amp, het gesag op grond van die deur God bepaalde, en in die staatstruktuur “van nature” ingelegde gesagsverhouding. Daarom is die owerheid altyd aan God verantwoording skuldig vir die volvoering van sy taak, vir die vervulling van sy roeping, vir die verwesenliking van sy bestemming. Staatsgesag is daarom nie absoluut soos Gods gesag nie, maar afgelei van Sy gesag, en deur die goddelike gesagsinstelling in die staatstruktuur deur God op die owerheid oorgedra, deur God aan die owerheid verleen. Die owerheid regeer dus in naam van God en moet Sy bevele uitvoer, Sy ordinansies (soos in die Skrif en in die “natuur” geopenbaar) gehoorsaam. Die volk of die burgers wat geregeer word, het geen (juridiese, staats- of regeer-) gesag wat hulle aan die regering sou kan oordra nie. Die gesag kom nie van onder nie, maar van Bo, van God af. Die beginsel van volksoewereiniteit, d.w.s. van die valse demokrasie wat die regeergesag van die volk (die burgers) aflei, verwerp ons. Ons erken nie so iets as volksgesag in regeringsaangeleenthede nie. Wat ons wel erken, is dat die volk sy regering mag kies. Ons erken ook soveel as moontlik volksinvloed by die regering. Maar dit is iets anders. Ook aanvaar ons [#61] dat die regering volksvertroue moet hê en hom sedelik (nie juridies nie) aan die volk sal verantwoord. Maar ook dit is iets anders.

Ons verwerp die Liberalistiese opvatting van ’n minimum staat, en handhaaf: net soveel staat as wat die staat van God ’n roeping ontvang het. Ons verwerp die Liberalistiese eis dat die staat net daar is ter wille van die individu en konstitusioneel Liberalisties-individuele vryhede moet beveilig. Die staat is daar om die van God gegewe reg te vorm en te handhaaf, nie net die unieke regte van die individu nie, maar ook die spesifieke regte van volk, kerk, gesin, ens. as sodanig. Die staat moet nie net die unieke vryhede van die individu beskerm nie, maar ook die enigsoortige vryhede van volk, kerk, gesin, ens. as sodanig. As konstitusionalisme (die vorming van ’n konstitusie) nodig is, dan mag dit nie op die Liberalistiese, eensydige, individu-vergodende lees geskoei wees nie.

Die Liberalisme gaan uit van ’n botsing, nl. dié tussen ’n staat wat nodig is en wat die vryhede van die individu moet inkort, en die individu wat soewerein is en eintlik geen inkortinge van sy vryhede moes gehad het nie. In hierdie botsing word telkens prinsipieel ten gunste van die individu besluit in sover dit prakties moontlik is om die grootste moontlike aantal individue die grootste moontlike vryheid te gee. Dit lei in die praktyk tot oorheersing van die meerderheid oor die minderheid, en soms (via koukus-dwang) tot oorheersing van die minderheid oor die meerderheid.

Ons spreek nie van “inkorting” van vryhede van individue nie, omdat ons die individu nie wil verabsoluteer nie, omdat ons sy vryhede as uniek, maar onselfgenoegsaam beskou en hulle laat harmonieer met en aanvul deur die vryhede van die menslike verbande (waaronder die staat) wat elk ook uniek en onselfgenoegsaam is. Ons plaas al hierdie vryhede in hul organiese samehang en onselfgenoegsaamheid onder die absolute, selfgenoegsame vryheid van God. Hierdie vryhede laat ons in prinsipiële sin sowel gelykelik as ongelyklik geld, soos in **§12b** uiteengesit. Ons weier om die sentrale staatsmag soveel as moontlik te verswak ter wille van die individu, maar ook om dit soveel as moontlik te versterk ter wille van wie of wat ook al. Ons wil ’n staatsmag hê wat positief aan sy eie bestemming beantwoord en nie te veel en nie te min is nie, maar presies wat dit moet wees om effektief die reg van die individu en van die menslike verbande te vorm, uit te bou, te beveilig en te handhaaf.

Dat alle individue voor die reg gelyk is, en die reg niemand mag voortrek nie, aanvaar ons ook. Ons voer dit net verder deur: die reg mag die individu ook nie voortrek voor die volk of voor enige ander menslike verband, en ook nie omgekeerd nie.

En nou die Liberalistiese demokrasie!

Die vorm wat ’n regering het, is vir die Calvinisme geen saak van prinsipe nie, maar van praktyk, effektiwiteit, volksaard, geskiedenis, tradisie, ens. By ons pas ’n republiek, by die Duitsers nie. Of die regeringsvorm ’n monargie, ’n driemanskap, ’n republiek, ja selfs (in uitsonderlike noodgevalle as omstandighede dit vereis) ’n diktatuur is (mits ook die diktator hom hou aan Gods Woord en die regte van die individu en die selfstandigheid van die menslike verbande en van die kultuurkringe volgens Gods ordinansies eerbiedig), dit is as sodanig geen prinsipiële saak nie. Regeerders in al hierdie staatsvorme kan vir bepaalde omstandighede, tye, node, volksaard, e.d.m. almal volgens Gods ordinansies, die reg met mag handhaaf, en dus “goed” wees. Die Calvinis sal uit die aard van die saak waarskynlik ’n republiek[52] bo ’n diktatuur verkies, o.a. nie omdat hy in die sg. volksoewereiniteit [#62] glo nie, maar omdat hy wel glo in die mondigheid van die individu en van die volk en die grootste moontlike volksinvloed by die regering begeer. Vir hierdie invloed is ’n volksverteenwoordiging (volksraad) by die regering (president en ministersraad) nodig, — ’n volksafvaardiging wat deur die volk, hoe ook al (bv. deur kiesreg van gesinshoofde, deur beroepsafvaardiging, of deur beide, ens.) daargestel word en wat in die vorm van ’n parlementêre of ander organisasie die regering beïnvloed. Nie die parlement (of volksraad) het as sodanig juridiese gesag en is wetgewend nie (wel wetvoorstellend, wetbesprekend)[53], maar wel die regering (president in die eerste plek en sy ministersraad), wat dan ook nie afhanklik mag wees van ’n parlementêre (volksraads-) meerderheid nie. So kan ’n maksimale volksinvloed by die regering verseker wees, sonder dat die prinsipe van volksoewereiniteit, van Liberalistiese selfregering aanvaar word. So is die volksraad by die regering die mondige mondstuk van die selfstandige volk, wat sy belange, node en behoeftes voor die regering (die president en ministersraad) lê en met die regering die nodige wetgewing bespreek, die regering adviseer en beïnvloed en sedelike verantwoording van die regering vir sy dade verlang. Die volk, respektiewelik die staatsburgers, is mondige wesens en die regering se regsvorminge raak en tref hul belange, hul roepings, hul take. Hulle moet die geleentheid hê om in die vorming van wette met die regering hieroor te beraadslaag en die dade van die regering te kritiseer. Daarom is die volksraad nodig. Maar die beslissing van watter wette gevorm sal word en hoe hulle gevorm sal word, en hoe gehandel sal word, lê by die regering, nie by die volksraad nie. Want alleen die regering het juridiese of staatsgesag, en nie die volk nie. Die volk kies sy regering, beïnvloed hom, roep hom tot sedelike verantwoording, omdat die volk sedelik mondig is, maar die juridiese gesag rus by die regering, wat hy onafhanklik van ’n meerderheidstem in die volksraad moet handhaaf, en waarin hy alleen aan God en aan sy gewete verantwoordelik is. Die vorming van wette en die uitvoering van sy mag is uiteindelik sy verantwoordelikheid en nie dié van die volk of van die burgers nie. Van ’n valse demokrasie, van ’n volksregering of ’n selfregering wat van die volk of staatsburgers sy juridiese, sy regeergesag ontvang, is hier geen sprake nie. Ons erken demokrasie of volksregering alleen in die sin dat die volk sy regering kies (bv. die president wat die ministersraad benoem) en ’n volksverteenwoordiging (volksraad) daarstel, wat die wette wat gevorm word met die regering bespreek om sodoende maksimale volksinvloed in die wetsvorming te verseker en die regering sedelik te laat verantwoord vir sy dade.

Wenslik is dat hierdie regering ook geadviseer word deur ’n beroepsraad, waarin die onderskeie beroepe verteenwoordig is.

Die Liberalistiese demokrasie is uit die bose, want dit verwerp die gesag van God en van Sy Woord; want dit vergoddelik die soewereiniteit van die individu; want dit verstaan die organiese eenheid van die volk, wat geregeer word, nie; want dit verstaan die eintlike betekenis van gesag nie; want dit sien die selfteëspraak in die woorde: “selfregering” nie in nie; want dit laat die lot van die volk bepaal deur die somtotaal van individue, van wie die regering sogenaamd sy gesag sou verkry; want hierdie individue word deur wind en weer heen en weer geslinger, roep vandag “Hosanna” uit en skreeu môre “Kruis Hom”; want hierdie individue het geen regeringsgesag en regerigsbevoegdheid nie, maar moet [#63] juis geregeer word; want hulle laat hulle in verkiesingsveldtogte lei deur hartstogte, vooroordele en staan so dikwels magteloos teenoor die Liberalistiese uitbuitery van hul stemme deur agitators, intimideerders, omkopers, viktimiseerders, drogredenaars, sentimentuitbuiters, gewers van valse voorstellings van sake, ens.; want die Liberalistiese demokrasie is in werklikheid slegs ’n skyn-self-regering, ’n magspolitieke oorheersing deur die party wat oor die meerderheid van stemme beskik; want die meerderheid van die verkose parlementslede is willekeurig en verteenwoordig nie

---

[52] Ons volksaard en volksgeskiedenis eis dat ons volk republikeins geregeer sal word.

[53] Op hierdie punt is die Republikeinse grondwet deur die eenheidskomitee aanvaar, m.i. nie suiwer Calvinisties nie. Hier stem ek saam met wat Prof. C.J.H. de Wet in sy pamflette verdedig.

die sg. volkswil nie; want die “volkswil” is nie deur ’n parlementêre meerderheid van stemme bepaalbaar nie; want deur die Liberalistiese geloof in die gaafheid en goedheid van die mense en deur sy laissez-faire-beleid is selfs ook parlementslede nie verhewe bo draadtrekkery, omkopery, knoeiery, intimidasie, intrige, botsing van persoonlike belange, eersug, vrees vir die behoud van hul parlementsetels; want die Liberalisme lei ook in die parlementswese tot bedekte anargie; want die parlementêre regering loop op partydiktatuur uit wat die volk volgens partybelange fatsoeneer en daaraan onderwerp; want deur koukusdwang sit die meerheid van die koukus (wat selfs ’n minderheid in die parlement kan wees) deur allerlei behendigheid, slimmigheid, ompratery, intrige, ens. sy wil met die mag van meerderheid van stemme deur; want die minderheid, as dit sy wil wil deursit, moet allerhande kompromisse maak en moet die beginsels aan allerlei toevallige teeneise opoffer. So kan ons aangaan:

Maar hoofsaak is: (a) die regeergesag kom van God en nie van onder, van die individue nie; (b) die ware volksbelang word nie deur meerderheid van stemme (gemanipuleer deur na regeer-mag strewende partye) bepaal nie; (c) deur die sondigheid van die mens word demokratiese selfregering bedekte anargie (wetteloosheid).

Sommige van al hierdie foute mag ook in ander regeringsvorms voorkom, maar hulle kry in die Liberalistiese regime ’n tipies skynvrye, bedektelik anargiese en opportunistiese karakter.

’n Groot beswaar teen hierdie stelsel is veral ook dat dit die volk as individue beskou, die organiese volkseenheid in individue met individuele stemreg disintegreer en verbrokkel, en die volk as organiese eenheid, met sy organiese volksbelange geen geleentheid bied om volgens sy organiese belange geregeer te word nie.

’n Ander beswaar daarteen is dat die man wat geen belangstelling in politieke aangeleenthede het nie, en miskien glad nie bevoegd is om “homself te regeer” nie, hetsy deur gebrek aan insig in beginsel- en partysake, hetsy deur blinde vooroordeel, en wat dies meer sy, ’n stem het wat bv. gelykwaardig is aan dié van ’n Volksvader!

Nog ’n beswaar teen die Liberalistiese demokrasie is dat alles so dikwels aan toeval oorgelaat moet word wanneer partyvoorsitters of volksverteenwoordigers gekies word. Nie die beste man met die beste talente nie, maar die een wat goed kan knoei, drade kan trek, selfsugtig genoeg is, en ’n groot mond of baie geld het, word so dikwels gekies. Opportunisme speel hier noodwendig ’n groot rol! Eintlik is die hele parlementarisme en sy besluite, soos deur die Liberalistiese demokrasie gekonsipieer en verwesenlik, een groot opportunistiese spel, hoe ernstig hier ook gespeel mag word.

Bowendien, in ons eeu van oorwinning van tyd en ruimte deur elektrisiteit, petrol, stoom, ens., en die daarmee gepaardgaande haas en gejaagdheid, pas die Liberalistiese parlemente met hul gepraat en gepraat, en met hul verwysing van belangrike sake van kommissie na kommissie en met hul daaropvolgende verder gepraat nie. Groot volksvraagstukke bly op grond van [#64] intrige, draadtrekkery ter wille van botsende belange, ens., òf onopgelos (Armblankeprobleem, Jodekwessie, ens.), òf word na jare gesukkel met ’n onbevredigende kompromie op ’n manier opgelos (Naturellewette, Vlagwet). Dit alles geskied terwyl sodanige probleme dringende en volkome bevredigende oplossing vereis. Hierdie liggaam met sy Liberalistiese partymasjinerie, en ongesonde koukusstelsel (waardeur selfs ’n parlementêre minderheid kan regeer!) is te los, te swaar, te langsaam-bewegend om te kan konkurreer met ander regeringsvorme wat nou ontstaan het en blitsvinnig oorweeg, besluit en handel. Hierdie Liberalistiese demokrasie speel dan ook vinnig bankrot.

Maar genoeg, ek wil nie op meer besware hier ingaan nie.

Sodra u van die Volksraad sy wetgewende mag ontneem en dit slegs aan die regering (president met sy ministers) toeken, die Volksraad slegs ’n adviserende en beïnvloedende liggaam maak, met ’n maksimale volksinvloed op die wetgewing en met die reg om die regering tot sedelike verantwoording vir sy dade te roep; — verder sodra u die regering die reg gee om in noodtoestande vinnig op te tree met noodwette, maar hom tog verplig om aan die Volksraad verslag daaroor te doen; — en sodra sodoende die Liberalistiese partystelsel, koukusvergaderings, ens. verval, omdat die party nou nie meer na regeringsmag strewe en na stemmemeerderheid vry nie, — sal die meeste besware hierbo genoem wegval. Maar dan moet ook in die regering (president en ministersraad) die volkseenheid beliggaam wees en mag dit nie ’n Liberalistiese konglomeraat van botsende belangegroepe daarstel nie (deur bv., wat ons land betref, uit Jode, Britte, Afrikaners, ens. saamgestel te wees nie), maar moet dit met die volk ’n organiese eenheid van gees en van belange vorm.

Neem net die valse, Liberalistiese partystelsel. Die party strewe na regeermag. Om te regeer moet die party die meerderheid van stemme verower. Om hulle te verower moet allerhande drogredes, ompratery, intrige, kompromisse en selfs omkopery, viktimisasie en intimidasie toegepas word. Die regerende party het deur die meerderheid van stemme die regeermag in hande gekry. Hier gaan alles in die eerste plek om die regeermag. Het die party die mag in hande, dan knoei hy soos hy wil, en dwing hy met magmiddels sy sienswyse op die volk af, plaas die volk telkens voor voldonge feite, vorm 'n soort partydiktatuur oor die volk, en dit alles in naam van "selfregering" of demokrasie! As ons egter die valse idee van selfregering prysgee of die regering (president en ministersraad) onafhanklik maak van 'n volksraadmeerderheid, dan beteken getalle in die volksraad nie meer magsposisie nie. Want al het 'n party slegs een lid in die volksraad, kan hy net soveel invloed by die regering uitoefen as 'n party met baie lede: op die aantal van hul stemme kom dit dan nie meer aan nie! Maar dan verval met verkiesings ook die behoefte aan drogredes, omkopery, intimidasie, ens, meer. Die valse koukusdwang, wat iemand selfs teen sy beter wete in verkeerd laat stem, verval. Die onpersoonlike verantwoordelikheid verval; — in die Liberalistiese demokrasie is dit altyd 'n onsigbare iemand op wie jy die skuld kan afskuiwe. Hier by ons volksraad, soos ons dit begeer, rus die verantwoording op 'n aanwysbare persoon, uiteindelik op die president in eie persoon self; 'n koukus-ekskuus het hy nie! — en ook geen ekskuus wat sy verantwoordelikheid op die meerderheid van die volksraad afskuiwe nie! Daarmee verval dan ook die euwels wat ons teenswoordige partypolitiek aankleef. Solank ons Liberalistiese regeringstelsel nog bestaan, moet ons die aangewese party ondersteun. Want dit is die enigste metode om nog iets van ons volksbelang in die regering behartig te kry. Maar ons sal moet sorgdra dat ons 'n regeringstelsel kry wat nie op Liberalistiese lees geskoei is nie.

[#65] Liberalistiese, imperialistiese uitbreiding is uiteindelik bedekte selfsug wat die oorwonne nasies onder die skyn van 'n ware, maar in wese 'n valse (individu-verheerlikende en volksverbrokkelende) beskawing en onder die skyn van ware, maar in wese valse vryheid {wat uitbuitery vrye kanse gee) verkneg. Dit mag enkele voordele bring, want geen beweging bring net nadele nie. Maar alles wat vir die oorwonne volk spesifieke waarde en betekenis het, alles wat uitdrukking is van sy eie roeping as organiese volkseenheid, en al die daarmee samehangende waardes en ideale, word onderwerp aan die belange van die indringer, wat selfs met skyn van godsdienstige vroomheid die oorwonne volk probeer dankbaar maak vir alles wat hy verloor het en vir skyn-goedere moes verruil.

26b.[54] Handel, ekonomie, nywerheid, industrie, ens. is nie in die eerste plek daar vir die individu en sy belange nie. Dit moet in die eerste plek God dien, en daarna individuele en sosiale groepsbelange gelykelik behartig. Sy taak is nie in die eerste plek om wins te maak nie. Sy van God gegewe roeping is om die middele te verskaf wat die individue en ander kringe vir hulle besondere roepings nodig het. Die skilderende kunsskepper het 'n besondere roeping, maar wie verskaf hom doek, penseel, verf, ens.? Die musikus het musiekinstrumente nodig. Wie verskaf hom dit? Die huisvrou het lig, 'n stoof, meubels, strykysters, en ek weet nie wat alles nodig nie. Wie verskaf haar dit? Wie verskaf die middels wat nodig is vir onderwys op skool, vir godsdiensoefening in 'n kerkgebou, vir gemakliker vervoer van plek na plek, vir gesprekke op lang afstande. ens? Die mens het kos en klere nodig, die middele van voeding en bedekking. Wie verskaf hom dit?

Die individu en die menslike verbande het elk sy eie taak en roeping. Maar daar moet 'n kring, 'n organisasie of 'n menslike verband wees wat aan hulle al hierdie nodige middele vir die lewe en vir die roepingsvervulling in die lewe verskaf. Dit doen die kring of menslike verband van primêre en sekondêre produsente en handelaars. Hierdie middelverskaffende versorging van individue en van ander menslike verbande is die taak, roeping en bestemming van die ekonomiese menslike verband.

Hierdie middelverskaffing sal so geskied dat die nodige vir die individu en vir die menslike verbande verseker word, asook vooruitgang gewaarborg word, en dat die verskaffers self {werkgewers en werknemers) 'n behoorlike bestaan kan hê. Aan die uitbuiting van die krag van die werknemer deur die werkgewer ter wille van wins, moet 'n einde kom. Hulle, die werkgewers en werknemers vorm 'n onverbreeklike eenheid, nes bv. leiers en volgelinge op die gebied van wetenskap, kuns, godsdiens, ens. en behoort nie uiteengeskeur en in antitese teenoor mekaar gestel te word nie. Nou het hierdie versorgende middeleverskaffers as algemene middel geld nodig. Geld is dus middel vir versorgende middelverskaffers; — middel vir 'n middel. Dit behoort 'n heel ondergeskikte rol te speel in die daarstelling en verspreiding van middels. Ondernemings moet vanselfsprekend finansieel stabiel wees in die sin dat bankrotskappe so te sê uitgeskakel sal wees en dat werkgewer, asook werknemer, 'n behoorlike bestaan uit hul ondernemings kan maak, dat hulle wat die

[54] Vir uiteensetting sien § 26a, bl. 19.

verskafte middels nodig het, die middels teen redelike pryse kan verkry, ens. Maar die doel van middelverskaffing, d.w.s. versorging, moet nie bepaal word deur die verkoopbaarheid van 'n produk of deur die moontlike wins wat daarmee verseker is nie, maar deur sy nodigheid gebaseer op sy versorgende diens wat hy kan lewer. Ongesonde konkurrensie moet dan ook verval.

[#66] Die kapitalisme draai dit alles egter net om. Hoofsaak word hierdie ondergeskikte middel vir 'n middel, nl. die kapitaal. Hoofsaak word wins! In alle erns, — kan iemand dit eerlik beweer dat winsmakery 'n goddelike roeping is? Die ideaal van wins te maak ruk op egoïstiese wyse alles uit perspektief, maak die middel vir 'n middel tot hoofdoel en die doel tot middel. Meubels, voertuie, ens. word in die eerste plek nie gemaak omdat hulle vir verskillende beroepe nodig is nie, maar om maksimale wins te maak. As iets gemaak word wat die mense nie nodig het nie, dan moet hulle wys gemaak word dat hulle dit wel nodig het, moet 'n behoefte daarvoor geskep word, sodat hier op nuwe wyse wins gemaak en hulle tog uitgebuit kan word! Wonderlik dwaas tog is ons ou ondermaanse lewe!

Prinsipieel het iemand op inkome alleen soveel reg as wat sy roeping vereis. Sy roeping[55] sluit nie alleen selfversorging van homself en van sy gesin in nie, maar ook van ander individue en menslike verbande, in sover hulle sy roepingsweg kruis en hy in hulle roepingsverwesenliking moet saamhelp. Op 'n onbeperkte inkome het "van nature" geen mens reg nie, hoe behendig hy ook al in die poging om dit te verseker mag wees.

Naas individuele besit bestaan egter ook sosiale besit (volksbesit, kerkbesit, gesinsbesit) en hierdie sosiale besit mag nie individualisties gewaardeer en gebruik word nie. Ook die sosiale besitreg moet in die sosiale roeping gegrond wees.

Besitreg is geen absolute reg nie, maar alleen 'n onselfgenoegsame reg wat God, die Albesitter, aan die mens (individueel en sosiaal) verleen om sy roeping op aarde te kan vervul.

Op hierdie basis verval die antitese van Kapitalisme en Sosialisme, en word die individuele en sosiale belange ewewigtig en gelykwaardig aan mekaar gepaar.

Geldmaak as magsdoel van die lewe, as doel op homself, is 'n mensvergodende ideaal. Geldmaak is alleen geregverdig in 'n ondergeskikte sin as middel tot roepingsvervulling, en hierdie roepingsvervulling moet ter ere van God geskied. Die ideaal van geldmaak as doel op homself, is heidens. Maar ook vir die teenoorgestelde moet ons op ons hoede wees. Geldveragting, winsminagting, is ook onchristelik, omdat middels nodig is en geseën word as hulle reg aangewend word.

Die geskiedenis van die Kapitalisme, die grondsuil van die Liberalisme, veroordeel homself en wil ek hier nie bespreek nie.

Die waardevolle van die Kapitalisme erken ons, veral sy waardering van privaat besit en van privaat inisiatief. Want die individu het as individu pligte in die voorsiening van individuele (kapitaal)-middels vir sy bestaan (of vir dié van ander). Die fout van die Kapitalisme lê egter o.a. daarin dat dit ook in hierdie opsig die individu nie onder God en Sy ordinansies plaas nie, en dus verabsoluteer; dat dit die individuele en sosiale roeping van die ekonomiese kring of menslike verband nie verstaan nie; dat dit geen oog het vir die onderskeie spesifiek sosiale verbandsregte, vryhede, pligte en sosiale ondernemings as sodanige nie[56]; en dat dit die "natuurlike" verband van die ekonomiese versorging met die godsdienstige, sedelike, en ander norme op grond van die prinsipe van nonintervensie (geen inmenging) nie erken nie, en eis dat sedelikheid, sentiment, ens. met besigheid niks te doen sal hê nie; ten slotte daarin dat dit "vrye spel" gee aan [#67] ekonomiese uitbuitery en die verkopersgroep die kopersgroep op allerlei wyse laat uitoorlê met die oog op maksimum wins vir eersgenoemde.

Op die misstande deur die Liberalistiese Kapitalisme geskep (arbeidsloosheid, ens.) wil ek net wys. Ek spreek hier opsetlik van Liberalistiese Kapitalisme, want as reaksie daarteen het 'n nuwe soort Kapitalisme sy verskyning gemaak, nl. die sosialistiese, wat ons in die volgende hoofstuk behandel.

27b.[57] Die huwelik is 'n instelling van God. Dit is 'n vereniging van twee persone van teenoorgestelde geslag op so 'n wyse dat hulle 'n nuwe, bo-individuele, organiese verband, 'n enigsoortige twee-eenheid vorm, wat bepaal word deur die twee pole (a) van biologies-seksuele, wedersydse aanvulling en (b) van bo-biologiese, sedelike liefdestrou. Seksuele begeerte en sedelike liefde is beide nodig. Laasgenoemde gee aan die huwelik

---

[55] Vergelyk wat in hoofstuk 6 oor roeping gesê word.

[56] Die Liberalistiese Kapitalisme verstaan dan ook nie die strewe van volksbewegings, soos die R.D.B. nie.

[57] Vir uiteensetting sien § 27a, bl. 20.

sy bestendigheid. Neem die sedelike huweliksliefde weg, dan het u net paring, geen huwelik nie. Neem die biologies-seksuele grondslag weg, dan vernietig u die huwelik ook. Alleen die eenheid van beide as die grondfaktore van die nuwe organiese twee-eenheid maak die huwelik moontlik. Dit is geen losse verbinding van twee aparte, soewereine, maklik verplaasbare individue van teenoorgestelde geslag nie, maar ’n intieme, persoonlike verbandseenheid met ’n eiesoortige geheelstruktuur en spesifieke eie-wetmatigheid, en ’n unieke roepingseenheid wat bo-individueel, d.w.s. meer as die som van die verbonde individue is. Nie die individue is hier primêr en grondleggend nie, maar hul organiese verbondenheid in die huweliksverband, ook al beteken hierdie wedersydse aanvulling van mekaar vir elk van beide besonder veel.

Die huwelik het twee doeleindes: (1) die gehudes moet mekaar liefhê, mekaar in die twee-eenheid harmonies aanvul, mekaar help in hul gesamentlike verwesenliking van die huweliksbestemming, en (2) hulle moet die huwelik tot gesin ontwikkel en kinders voortbring. Sommige Calviniste stel eersgenoemde doel as primêr, ander laasgenoemde. Myns insiens is beide doeleindes ewe originêr, gelykwaardig en ewe fundamenteel in die huweliksverband. Die huwelik is nie net daar om kinders in die wêreld te bring nie, want die gehudes het in hul huweliksroeping teenoor mekaar nog ander, fundamentele liefdesverpligtinge. Maar dit is ook nie net daar om in mekaar se liefde, wedersydse aanvulling en onderlinge onderskraging die huweliksgelukkigheid deelagtig te wees nie. Beide doeleindes staan onder die soewereiniteit van God, en die gehudes is teenoor God verantwoordelik in hul verwesenliking daarvan.

Monogamie (een man en een vrou) is die prinsipieel suiwere huweliksvorm volgens die in Gods Woord geopenbaarde huweliksordinansies. Poligamie (een man en baie vrouens) en poliandrie (een vrou en baie mans) is vervalsinge daarvan.

Die intieme, organies-genealogiese verhouding tussen huwelik en gesin aan die een kant en die volkseenheid aan die ander kant, asook die huweliksmislukking van persone uit verskillende rasse, is gronde vir verwerping van gemengde huwelike. Persone uit twee verskillende rasse is bloedsmatig en geestelik so uiteenlopend dat die gemengde huwelik nie daardie intieme twee-eenheid kan verwesenlik wat die wese en eie-wetmatigheid van die huwelikstruktuur vereis nie, met die gevolg dat die huwelik tot blote paring gedegradeer word en die minderwaardige, innerlik-geskeurde bastard-nageslag sy plek in die samelewing nie kan vind nie.

Die ideale huwelikseenheid vereis naas verskil van persoonlikheid en karakter die grootste moontlike ooreenkoms van nasionaliteit, godsdiens en [#68] lewens- en wêreldbeskouing. Hoe minder in hierdie opsigte ooreenkoms bestaan, des te moeiliker kan die huwelik ’n biologies-sedelike, organiese eenheid en dus ’n sukses wees. Die toenemende huwelike tussen Afrikaners en Engelse (met hul Britse instelling) behoort in ons land dan eintlik ook ontmoedig te word, ter wille van die huwelikseenheid as sodanig, maar ook ter wille van die intieme relasie tussen volksorganisme (volkseenheid) en huwelik- en gesinsvorming. Huwelike tussen Protestante en Katolieke, tussen Christene en Paganiste, behoort ook ontmoedig te word, omdat die huwelikseenheid wat die huwelikstruktuur in prinsipe en normatief vereis, in sodanige huwelike ondermyn word. Waar die eenheid van die huwelik verbrokkel word deur nasionale en geloofsverskille het dit sy besondere nadelige, tweeslagtige invloed op die karaktervorming van die kinders, wat uit so ’n huwelik gebore word. Hierdie soort van gemengde huwelike teë te gaan, en huwelike tussen persone van verskillende nasionaliteit en geloof te ontmoedig, asook die verbod op gemengde huwelike tussen persone van verskillende rasse, beteken nie ’n krenking van die soewereine beslissingsreg van die individue wat wil trou nie, omdat in die eerste plek nie hul wil nie, maar die wil van God bo alles staan, en omdat verder die wese, sin en struktuur van die huwelik, soos deur Gods ordinansies bepaal, gehoorsaamheid vereis. Wie die voorreg begeer om te trou, moet die huweliksordinansies eerbiedig. Hierdie gehoorsaamheid is ’n voorwaarde van ware huweliksgelukkigheid.

Egskeiding behoort nie toegelaat te word nie, behalwe waar egbreuk gepleeg word, en die huwelikseenheid daardeur reeds verbreek is. Die huwelik is nie daar om die mens nie, die mens nie om die huwelik nie, maar die huwelik en mens is daar om God. Verder is die huwelik ook van betekenis vir ander menslike verbande (kerk, volk, staat, ens.) Waar twee persone in ’n huwelik verbind is, het hulle oor die vernietiging van hul huwelik geen vrye seggenskap nie, juis omdat die huwelik ’n instelling van God is, en die huweliksordinansies in gehoorsaamheid aan God betrag moet word; en omdat huweliksontwrigting ook tot nadeel van ander menslike verbande (kerk, volk, staat, ens.) is, en nie hulle alleen raak nie. Daarom moet gehudes wat met mekaar ongelukkig is, mekaar probeer soek en vind om die eenheid van die huweliksverband te verwesenlik in gehoorsaamheid aan die huweliksroeping waartoe die gehudes bestem is.

Ter wille van die huwelikseenheid behoort enigiets wat die apartheid van die individue in hul huweliksverband beklemtoon, vermy te word. Die Liberalisties georiënteerde huweliksvoorwaardes, die skeiding van huweliksgoedere behoort dan ook soveel as moontlik ontmoedig te word. Alleen ’n huwelik in gemeenskap van goedere kan die twee-eenheidskarakter van die huwelik ten volste verseker, in sover dit hierdie stoflike middele aangaan.

Ook die Liberalistiese beklemtoning van die apartheid van die gehudes deur te eis dat buite-egtelike flirtasies toegelaat sal word is huweliksondermynend en huweliksontwrigtend. Die sin, doel, struktuur, bestemming en wese van die huwelik vloek daarteen. Die buite-egtelike flirtasies oortree die huweliksordinansies deur God gestel. Die gesonde onverdraagsaamheid en gesonde, positiewe jaloesie om die huwelik heilig en hoog te hou behoort in die stryd teen sodanige flirtasie aangemoedig en versterk te word.

Geboortebeperking verwerp die Calvinisme, geboortereëling nie. Die gehudes is geen diere wat maar willekeurig seksuele gemeenskap kan geniet en die uitkoms aan God sal oorlaat nie. Hulle is immers mondige en verantwoordelike wesens wat ook in die verwekking van kinders verantwoordelik sal handel en aan God verantwoording skuldig is. As ernstige [#69] omstandighede (siekte van die man of van die vrou, sorgwekkende stoflike noodtoestande, ens.) dit onverantwoordelik sou maak om in ’n gegewe geval meer kinders te verwek, sal die gehudes hul omgang daarna reël. Maar om te bepaal: “ons wil net een of net twee of net drie kinders hê”, om die kindergetal willekeurig te beperk, mag ook nie. Dit is sonde om meganies die maksimum getal begeerde kinders vooraf te bepaal. Want kinders is gawes van God en die ouers mag nie met selfbeskikkende soewereiniteit en uit selfsugtige motiewe hierdie gawe, d.w.s. die kinderaantal willekeurig beperk nie. Hulle moet van tyd tot tyd hierin Gods wil soek en daarvolgens handel. Waar kinders verantwoordelik verwek kan word, is die plig tot kinderverwekking nie gegrond in die wil van die ouers nie, maar in die wil van God. Nie die mense het hulself hul seksuele verskille gegee nie, maar God. Die mens mag daarom nie willekeurig beskik oor die al- of nie-verwekking van kinders nie. Hy is ook aan God verantwoordelik vir die nie-verwekking van kinders. Groot gesinne is ’n seën van die Here, en die Armblankes, nieteenstaande hul gebrek aan geboortereëling, sal nog eenmaal op grond van hul groot gesinne — menslike gesproke, — die redders van ons volk blyk te wees. Nee, die voortplantingswil mag nie los staan van God en Sy gebod nie. Die kerk, asook die staat, moet hier sy stem laat hoor as die gehudes uit selfsugtige motiewe hul aantal kinders willekeurig beperk.

Die gebruik van kontraseptiese (bevrugtingvoorkomende) middels word deur die Calvinistiese beginsel veroordeel, en wel in die eerste plek uit prinsipiële gronde, afgesien dus nog van die praktiese argumente dat die gebruik van sodanige middels skadelik, veral vir die gesondheid van die vrou, asook sielkundig skadelik vir die karakters van die gehudes is. In ’n waarlik Christelike huwelikslewe sal die gebruik van kontraseptiese middels dan ook nie voorkom nie.

Aborsie (vrugafdrywing) is moord. Vrye liefde, prostitusie, proefhuwelike, ens. vloek teen die ordinansies van die huwelik deur God bepaal.

Die huwelik en die gesin het sy gesagstruktuur, en volgens goddelike ordinansie is die man daarvan die hoof. Dit beteken nie dat die vrou (as die hart van die huwelik) minderwaardig is nie. Hart en hoof is beide nodig. Dit beteken nie dat die vrou slaaf van die man of sy ondergeskikte of huishoudster, bediende of iets dergeliks is nie. Inteendeel, hulle is twee formeel gelykwaardige, mondige individue, wat saam (met hul onderskeie take) die huwelik vorm, saam in gemeenskaplike belange mekaar raadpleeg en saam besluit. Ons moet die huwelik nie soos die Liberalisme as twee individue wat verbind is, beskou en dan vra of een die hoof moet wees nie. Ons moet hier nie die nadruk op die individue lê nie. Ons moet die huwelik as ’n organiese twee-eenheid sien wat as organiese eenheid een hoof vereis. Hierdie hoof is volgens Gods Woord die man. Hy beslis as organiese hoof in raadpleging met sy vrou, en nie as ’n aparte individu nie. Hierdie ordinansie kan nie straffeloos misken word nie.

Al is man en vrou in essensiële sake gelyk en gelykwaardig, is hulle tog ook in essensiële sake ongelyk, die vrou vrou en die man man. Elk van beide het sy of haar van die ander onderskeie eieaard, liggaamsbou, sielstruktuur, talente, gawes, moontlikhede, ens. Die vrou is geroepe om vrou te wees en nie gelyk aan die man te wil wees nie. Waar die vrou mangelyk wil word, neem sy as haar ideaal iets wat nie met haar eieaard ooreenstem nie, en word sy aap van die man. Die Feminisme is dan ook ’n geesteskind van die Liberalisme. Die Liberalistiese gelykmaking van man en vrou wat ook so sterk uitkom in die Liberalistiese partytjies (waar man en [#70] vrou gelykelik alkohol gebruik en flirt en hierin as gelykwaardig beoordeel word), doen aan die van God gegewe vroulikheid van die vrou te kort en vorm ’n skyn-gelykheid. Vrouearbeid, vrouepligte,

vroueroeping in ooreenstemming met haar vroueaard is nie iets vernederends vir die vrou nie, al het dit veral met die huislike, met die liggaamlike, met die mediese versorging van die gesin, en met die opvoeding van die kinders te doen. Sy is ook sedelik en geestelik haar man tot hulp. Dit alles is liefdeswerk wat alleen 'n vrou en moeder op die regte wyse kan volbring, en waartoe sy in besonder geroepe is. Dit is van die intiemste gesins- en opvoedingsarbeid. Sy veral is die waarborg van die intieme gesinseenheid.[58] Daarom behoort dit ontmoedig te word dat die vrou buitehuisig word en mannewerk begeer, asof sy soort werk meerderwaardig sou wees. Mannewerk is andersoortig as vrouearbeid, maar nie meerderwaardig nie. Wie het al ooit besef wat die waarde van die moederliefde met die aan hierdie liefde gestelde versorgingseise vir die gesins- en volksbou is? Wie besef wat 'n gesonde huwelikslewe en intieme moedersorg vir kerk, volk en staat beteken? — en hoe huweliks- en gesinsverwaarlosing veral van die kant van die moeder, kerk, staat en volk ondermyn? Die hoë en heerlike waarde van vrou en moeder te wees, kan die Liberalisme nie ken nie.

Die huweliksbande mag nie as beperkinge van individuele vryhede gesien word nie, want individuele vryhede is onsself genoegsaam en deur hul eieaard juis al bepaal, as u wil "beperk", en aan hierdie vryhede doen die huweliksband nie te kort nie. Nee, die huweliksband, of beter die huwelikstaat, gee en verwesenlik nuwe vryhede, nl. daardie wat in die sosiale huweliksband moontlik is en geëis word. Hierdie positiewe liefdes-, versorgings- en onderskragingsvryhede en -voorregte van die huwelikstaat mag nie geminag en as minderwaardige teenoor die individuele vryhede beskou word nie. Ons moet waak teen die individu-vergoding van die Liberalisme, ook in die huwelik. Die huwelik het en bied sy eiesoortige, positiewe vryhede, gefundeer in die eieaard, struktuur en roeping van die huwelik, — vryhede wat sosiaal en as sodanig, bo-individueel is, — vryhede wat in 'n essensiële sin "gesamentlik", d.w.s. "ons"-ervarings is en wat "ons"-roepings vervul in alle sake wat die huwelikslewe as sodanig en die daaruitvoortspruitende gesinslewe raak.

Maar nieteenstaande al hierdie kritiek, bevat die Liberalistiese eise waardevolle momente, soos (a) die vrou het ook waarde en in bepaalde sin gelyk aan die van die man; (b) onverantwoordelike kinderverwekking is mens-onwaardig; (c) die huwelik is ook daar ter wille van die gehudes, ens. Hierdie waarheidsmomente verstaan die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme weer nie.

28b.[59] Om die teëstelling tussen Nasionaal-Sosialisme en Liberalisme skerp te vat, moet die onderskeid tussen gemeenskap (Gemeinschaft, Community) en maatskappy (Gesellschaft, society) skerp getrek word. [60] Hier moet ons stilstaan by die maatskappy (society) as daardie menslike verband wat vir die Liberalis die ideale verbindingsvorm van individue is, waarin die soewereiniteit van die individu die meeste tot sy reg kom.

Die maatskappy is 'n min of meer losse verbindingswyse van individue (mense op straat, twee vriende, koper-verkoper, ens.) sonder 'n bepaalde, spesifieke doel, en sonder of met slegs 'n nominale gesagsverhouding.

[#71] Ons handhaaf ook t.o.v. die maatskappy dat die menslike verband meer is as die som van individue waaruit dit bestaan; dat dit 'n eie sin en struktuur het, ens. Ons handhaaf m.a.w. dat selfs die maatskappy nie Liberalisties gesien moet word nie. Al erken ons geredelik dat die verbinding van mense in 'n maatskappy losser is as in 'n gemeenskap.

Verder handhaaf ons vir elke menslike verband dat dit in eie kring soewerein is, 'n eie struktuur, wese, sin en bestemming het, en dat dit ook geld vir die maatskappy. Verder aanvaar ons dat geen enkele menslike verband die ideale of prototipe is wat ander moet navolg nie, maar dat elke menslike verband sy eie ideaal in sig bevat, prototipe net van homself is. Dit is dus fout om staat, kerk, volk, gesin, ens. te probeer verstaan volgens die struktuur en in die sin van die maatskappy, soos die Liberalisme wil.

Gemeenskappe (soos die gesin en die volk) is volgens hul oorsprong en struktuur meer oorspronklik as die maatskappy. Maar omdat die menslike persoonlikheid nie geheel en al in 'n gemeenskap opgaan waar hy 'n intiem-individuele kant het wat in 'n baie definitiewe sin syne alleen is, en, omdat mense mekaar nie net in gemeenskapsverbande nie, maar ook in nuwe, ander relasies ontmoet, verskyn die maatskappy, die saamvatting van hierdie nuwe verbindingswyses as 'n soort bobou bo die gemeenskap. Die gesonde maatskappy wortel in die gemeenskap, hy is gefundeer in die vervlegting van gemeenskappe, waaruit nuwe relasies tussen mense moontlik word. Namate die maatskappy van sy fundering in die gemeenskap losraak, daarvan ontwortel word,

---

[58] En daardeur ook van eenheid in volk, staat en kerk. Let op die rol wat die moeder speel in die vertel van Bybelverhale en van verhale uit die volksgeskiedenis.

[59] Vir uiteensetting sien § 28a, bl. 21.

[60] Dit word voortgesit by die behandeling van die Nasionaal-Sosialisme.

neem dit ’n al meer losse en abnormale karakter aan, en verkry dit ’n skynbaar willekeurig-meganiese karakter, waarin die individu as’t ware hoofsaak word. Dit is hierdie, van die gemeenskapsband ontwortelde maatskappy wat nie meer sy lewenskrag en energieë uit die gemeenskappe (gesin en volk) en hul behoeftes put nie en as’t ware ’n bestaan op homself sou kan voer, wat die Liberalis as ideale verbindingsvorm van mense beskou, omdat die soewereiniteit van individue hier sy maksimale erkenning verkry.

Die gemeenskap is organies, die maatskappy het ’n organies-meganiese karakter, en is meer meganies of meer organies, al na gelang individuele tendense en individuele inisiatief of die gemeenskapstendense daarin deurwerk en tot openbaring kom. Maar as organies-meganiese verbinding van mense het die maatskappy tog sy eie wetmatigheid, struktuur, doel en sin, wat onvervangbaar is, en gelykwaardig aan dié van die gemeenskap — iets wat die Nasionaal-Sosialisme in sy bevoorregting van die gemeenskap vergeet.

Die maatskappy gee aan die individu, aan individuele inisiatief, aan individuele ontdekkings, aan individuele kultuurskeppinge, aan individuele arbeid en organisasie, ens. nuwe moontlikhede en groter speelruimte as die gemeenskap.

Die maatskappy gee ’n eiesoortige wisselwerkingsvlak tussen die gemeenskappe self, waarin individue uit verskillende gemeenskappe mekaar vind en beïnvloed, iets wat op die gemeenskappe weer terugwerk. Sy karakter is meganies-organies; soms meer meganies, soms meer organies, al na gelang van die vorm wat die wisselwerking aanneem.

Die maatskappy as tussenstruktuur tussen die organiese gemeenskappe en losstaande (meganies-geskeie) individue verskaf die basis vir die vorming van nuwe menslike verbande, met ’n meer spesifieke doel, met ’n eie gesagsverhouding en ’n eie struktuur, soos bv. wetenskaplike institute, handels- en nywerheidsorganisasies, advokate-verenigings, allerhande beroepsorganisasies, e.d.m. Tussen koper en verkoper, tussen twee vriende, tussen mense op straat, mag miskien geen gesagsverhoudinge bestaan nie, maar in bogenoemde [#72] op die maatskappy gefundeerde menslike verbande bestaan weer duidelike gesagsverhoudinge. Sodanige menslike verbande mag ook wel in ’n bepaalde sin in die gemeenskap (bv. die volk) wortel (en het dan wel ’n meer nasionale kleur), maar om as menslike verbande (soos ons hulle ken) te ontstaan, is ook hier ’n differensiasieproses uit die eenheid van die gemeenskapsband nodig. Die betrokke menslike verband benadruk in hierdie differensiasie sy identiteit teenoor die betrokke gemeenskap (volk), wat tog weer met die hulp van die (al is dit meer organies-bepaalde) maatskappy moet geskied. Neem as voorbeeld die staat wat individuele stem reg vooropstel en soos bv. in die Tsjeggo-Slowakye van ouds velerlei volke omspan in vergelyking met die Nasionaal-Sosialistiese Duitse staat van nou: in eersgenoemde geval “korreleer” of “val” die staat eerder “saam” met die maatskappy van individue, in laasgenoemde geval meer met die organiese volksgemeenskap. Tog is in beide die staat in die maatskappy gefundeer, in sover sy differensiërende regshandhawing in die teenswoordige vorm dit juis vereis. Maar in die eersgenoemde geval neem die staat ’n meer meganiese, in die laaste geval ’n meer nasionaal-organiese karakter aan, daargelate of die daarstelling daarvan kunsmatig is of nie.

Die maatskappy is dan ook eerder ’n een-veelheid; die gemeenskap ’n veel-eenheid. Maar beide is nodig en staan met mekaar in die mees onderskeie soorte van wisselwerkinge. Die Liberalistiese voorkeur vir die maatskappy is net so eensydig as die Nasionaal-Sosialistiese miskenning van die waarde van die maatskappy. Die maatskappy, gebore uit die kontakte van individue wat lede van verskillende gemeenskappe is, en wat aan nuwe menslike verbande gestalte gee (verbande wat nader aan of verder weg van die gemeenskap te staan kan kom) is in ons menslike samelewing net so nodig as die gemeenskap. Die beklemtoning van die betekenis van die maatskappy deur die Liberalisme, waardeer ons. Ons moet die maatskappy net nie deur die Liberalistiese bril sien nie, soos hierbo uiteengesit. Oor die vrymesselary met sy humanistiese (mensverheerlikende en mensvergodende) en moralistiese (die sedelike bo alles stellende, en selfs die godsdiens tot die sedelike herleidende) tendense, met sy eis van ’n non-konfessionele Christendom bo geloofsverdeeldheid, met sy perfeksionistiese (self-vervolmakings-) ideale, asook met sy deur eed versekerde gehoorsaamheid aan in die lááste instansie ménse-bevele, met sy broederskap-mistiek, wat die ware mistieke band met Christus (alleen deur Sy kerk moontlik) nie ken nie, met sy miskenning in dit alles van die betekenis van onderskeid van rasse, ens. verskyn later brosjures in *Die Ossewareeks*. Hier wil ek net sê dat die vrymesselary in prinsipe en wese, in instelling en handeling verwant aan die Liberalisme is en radikaal anti-Calvinisties en volksondermynend werk. Ook in ons land moet streng teen die vrymesselary opgetree word. Konvensies, hierdie “natuurlike” vorming van irrasionele (onredelike) gesagsverhouding in ’n menslike verband wat juis geen spesifieke gesagstruktuur het nie — is goed en nodig. Die Liberalistiese konvensie-erkenning, veral as slegs geldig vir die openbare, maatskaplike lewe, en sy bevestiging van die opportunistiese karakter daarvan, verwerp ons. Want al word

konvensies uit gegewe geleenthede gebore, behoort ook hulle normatief onder die ordinansies van God gestel te word, en sowel verslawing aan as verwerping van die konvensionele, as uiterstes vermy te word. Die konvensiereëls behoort daardie selfde organies-meganiese karakter te hê wat die maatskappy kenmerk, en nie slegs 'n willekeurig-meganiese, toevallige verbindingswyse van individue te wees nie. Hulle behoort die tradisionele en die progressiewe te paar, en nie in radikale sin tradisie-oorwinnend te wees nie (bv. konvensies, in sover hulle uiting gee aan die ordinansies van God behoort bestendig te word). [#73] Die verandering van konvensies behoort nie aan willekeurige sterre-navolging gebind te wees nie, maar aan die ontwikkelende, organies-meganiese eise en node van maatskaplike omstandighede, gestel onder normatiewe (wettelike) bepalings. Alhoewel hulle as't ware vanself ontstaan en verander, behoort hulle in hierdie proses tog ook onder die heerskappy en kritiek van die mens te kom. Want as heerser op Gods aarde moet die mens konvensies nie alleen skep nie, maar ook aan Gods ordinansies toets en waar nodig omvorm, rem, lei of aanmoedig, en nie aan hulle self oorlaat nie. Ook in sy konvensievorming is die mens 'n mondige en verantwoordelike wese.

Ook die private lewe stel ons onder die wet van God.

Populariteit streel menslike ydelheid en is, solank die mensbeskouing reg is, nie iets verkeerds nie, maar iets "natuurliks". Gefundeer in 'n Liberalistiese menswaardering is dit verkeerd. Die soek van populariteit ter wille van homself is mensvernederend, want die populariteitsoeker word die slaaf van hulle by wie hy populêr wil wees. Populariteit moet juis nie gesoek word nie. Dit moet as't ware vanself kom deur die doen van pligte, die vervulling van jou beroep in watter verband dit ook al met ander mag staan. Dit het dan ook juis 'n organies-meganiese, onopsetlik-opsetlike karakter, in sover die populêre as leier in een of ander opsig, as voorbeeld in een of ander rigting aanvaar word. Maar juis daarom is populariteit vir die populêre nie net 'n voorreg nie, maar juis iets intens verantwoordeliks. Die leiding, die voorbeeld wat die populêre gee, kan ander tot seën, maar ook tot vloek wees.

Samevattend, ons erken die eiewaarde en eieaard van die maatskappy, al vertolk ons dit anders as die Liberalisme, maar ons weier om die maatskappy as voorbeeld, as prototipe vir alle ander menslike verbande te sien, omdat elkeen kragtens sy eie soewereiniteit in eie kring sy eie voorbeeld of prototipe is.

29b.[61] Die Liberalistiese godsdiensverwerping soos dit konsekwent uit sy beginsels volg, of sy verdraaiing van die godsdienstige tot afvallige en afgoddienstige mensheidsmistiek, veroordeel homself. Die poging om tussen Liberalisme en Christendom te versoen lei tot 'n valse sintese, wat 'n selfteëspraak bevat. Waaragtige broederskap tussen mense is alleen in Christus moontlik en geregverdig. Hierdie broederskap vergoddelik die mens nie, en bring God alle eer toe, wat Hom toekom. Die konsekwent Liberalistiese broederskap is heidens.

Die Liberalistiese eis van godsdiens bo geloofsverdeeldheid is uit die bose, omdat 'n godsdiens, wat geloof, ongeloof, bygeloof en valse geloof omspan en verenig, 'n vervalsing van die ware godsdiens is. Die eis van 'n godsdiens bo geloofsverdeeldheid spruit hier voort uit die Liberalistiese beginsels van individueel-menslike soewereiniteit en van die inherente gaafheid en goedheid van die mens, beide beginsels wat die Calvinis verwerp. Waaragtige godsdiens buig voor en gehoorsaam die Waarheid. Die Waarheid moet die lewe vrymaak en lei. Die Waarheid moet geken, verstaan, geglo word, en kan alleen geken, verstaan en geglo word as dit in belydenisse, dogmas, oortuigings, ens. geformuleer word, belydenisse, dogmas en oortuigings wat geen dooie leringe is nie, maar lewendige en lewe-leidende kragte. Hierdie menslike formuleringe van die Waarheid mag eg menslik en gebrekkig wees, en is daarom altyd aan die Waarheid, soos in Gods Woord (en in Sy skepping) geopenbaar toetsbaar. Hulle moet, hoe menslik en gebrekkig ook al, die lewe van die mens koers gee en lei, iets wat moeilik is, omdat die lewe so groots en omvangryk, en die mens so [#74] beperk is. In hierdie sin staan egter die leer bo die lewe, die leer nl. as die Waarheid deur mense geformuleer as rigsnoere van hul handelinge en van hul lewe. Want die lewe, veral die godsdienstige, kan tog nie koersloos heen en weer slinger, deur elke wind in 'n ander rigting gewaai en geswaai word nie. Dit moet gerig wees op God en gestel word onder Sy gebod. Ons het hier nie te doen met willekeurige menslike teorieë en leringe waaronder die lewe moet buig nie, maar met menslike formulering van die Waarheid van God, in sover deur hom verstaanbaar en vir sy lewe as praktiese rigsnoer nodig. Vroomheid van lewenshouding en lewensgedrag moet dan ook vrug wees van die Waarheids-geloof. Wie egter vroomheid van die Waarheid ontwortel, die Waarheid aan die vroomheid ondergeskik stel, verloor die Waarheid, verval in godsdienstige mensverheerliking, en bou 'n uitwendige godsdiensskyn oor. Diepe vroomheid put sy krag altyd uit die Waarheid, en nie omgekeerd nie. Daarom sien ons ook dat die van die Waarheid ontwortelde vroomheid altyd verval en nuwe emosionele opwekkingsdienste vereis. Wie die Waarheid inderdaad deelagtig is, het 'n konstante lewenskoers in hierdie

[61] Vir uiteensetting sien § 29a, bl. 23.

sake en het geen behoefte aan kort-kort herhaalde opwekkingsmaneuvers nie, wat tog maar in hul Waarheidsontworteldheid en belydenisloosheid die buitenste kors en nie die inwendige kern van die sielelewe tref nie. Die ware belydenis en dogmas, beginsels en ideale behoort dan ook besielende, koersgewende kragte in die sielelewe van die mens te wees, en nie abstrakte, dooie formules nie.

Christus is die absolute godsdienstige Leier, met Wie Buddha, Mohammed, ens. onvergelykbaar is. Hy is die Seun van God wat die absolute Waarheid gebring het, en mag nie op een lyn met ander godsdienstige leiers, feilbare mensies, gestel word nie.

Christus het nie net vrede gebring nie, maar juis ook stryd.

Hy het nie net verdraagsaamheid gebring nie, maar juis ook onverdraagsaamheid.

Hy het die Waarheid gebring wat tot stryd en vrede, tot verdraagsaamheid en onverdraagsaamheid lei.

Onder die godsdienstige leierskap van Christus kan alleen ware gelowiges (d.w.s. hulle wat die Waarheid aanvaar, nie die belydenisloses nie) hulle verenig. Sy leer bring nie ’n geloof bo verdeeldheid nie, maar verdeel juis ware gelowiges, valse gelowiges en ongelowiges: “Wie nie vir My is nie, is teen My”, — die grondprinsipe van geloofsverdeling, wat geen Liberalisme kan en sal oorbrug nie.

Die gelowiges in Christus vorm saam die kerk. Die kerk is geen genootskap nie, maar ’n goddelike instelling met ’n eie mistieke eenheid. Vir die Calvinistiese opvatting van die kerk wil ek na die betrokke artikels “*Koers in die Krisis”* en na Totius se *“Die Bybel is die Woord van God”* (*Verkennerreeks*) verwys. Dat hierdie kerk juis ’n belydeniskerk sal wees, en dat die belydenis aan die Skrif, aan Gods Woord ontleen en weer getoets moet word, dat die kerk in spesifieke sin ’n Skrifkerk sal wees, wat die onfeilbare gesag van Gods Woord eerbiedig en deur hierdie Woordopenbaring van God in die vlees (Christus) en in die Bybel gelei sal word, — is vir die Calvinis vanselfsprekend. Dogmas is vir hom geen dooie leerstellings nie, maar inspirerende saamvattings van die geopenbaarde Waarheid van God, nodig vir leer en lewe. Omdat die Waarheid eerste voorwaarde van waaragtige godsdienstige lewe is, is die belydenis en ook die dogmas van grondliggende betekenis vir die godsdiens.

Ons eis teenoor die Liberalistiese “geen of so min as moontlik God” juis: soveel as moontlik God, God as die Een en die Al, as die Alfa en die Omega, van Wie ons gehoorsame en dankbare kinders is of behoort te wees.

[#75] Die staat en die politiek is nie iets onheiligs nie. Ook hier het die mens ’n roeping van God ontvang. Ook hier moet hy Gods eer en verheerliking soek. Ook hier moet hy Sy ordinansies gehoorsaam. Daarom is die godsdiens geroepe om met sy Waarheid staat en politiek te deursuur en op sy wyse sorg te dra dat op politieke en staatsgebied die politiek en die staat volgens die ordinansies van God hervorm word[62]. Teenoor Liberalistiese en Nasionaal-Sosialistiese en ander staatsbeskouinge, staatsbeleide en staatspraktyke is die kerk geroepe om die staat toe te roep: “So sê die Here, Ek alleen is God, julle is besig met politieke en andersoortige afgodery!” Teenoor politiek georiënteerde Sabbatsontheiliging, huweliksontwrigting, of wat ook a! volgens Liberalistiese, Kommunistiese, e.a. rigtings, moet die kerk die staat toeroep: “So sê die Here...!” En as die staat die volk strem om sy van God gegewe roeping te vervul, en sy van God gegewe bestemming te bereik, moet die kerk die staat ook die “So sê die Here, die God van volke en nasies “ voorhou. Die kerk is verplig om die staat te wys waar hy teen die wil en die gebod van God ingaan. Dit is geen vernedering vir die godsdiens of die kerk nie.

Die staat moet die godsdiens en die kerk beskerm deur regsvorming die nodige kanse van ontwikkeling te gee, ens., en as godsdienste ontstaan wat die Christendom ondermyn en die Christelike geloof vernietig, dan is die staat geroepe om deur wetgewing hulle aan bande te lê. Die staat (en ons bedoel nou hier die staat soos hy behoort te wees, nl. die Christelike staat) kan nie enige soort godsdiens in sy gebied van regshandhawing duld nie.

Ook ten opsigte van die wetenskap, die huweliks- en gesinslewe, handel en nywerheid, ens. moet die kerk waar nodig, die “So sê die Here...” stel.

Oor die Metodiste later iets. Die Metodisme stoel wel op eie wortel, maar dit is die Christelike godsdiens waarby die Liberalisme die beste aanpas, en waarvan die Liberalisme die behendigste gebruik vir die verwesenliking van sy eie doel maak. Liberalistiese ongeloof op alle gebied het veral deur die gebruik van die Metodisme die Christendom ondermyn. Die Liberalistiese sendingsbeleid is valse opvoedkunde, en glad geen

---

[62] Vir uiteensetting sien § 30a, bl. 24.

sending, geen verkondiging van die evangelie aan alle volke nie, omdat dit uitgaan van mensverheerliking en nie van die eer en heerlikheid van God en van die saligmaking van Christus deur die genade van die Kruis, ’n saligmaking van die in sonde ontvange en gebore mens nie.

30b.[63] Ook onderwys, opvoeding en universitêre vorming sien die Liberalisme in ooreenstemming met sy grondbeginsels, nl. dat mense in fundamentele sin gelyke, vrye, redelik-sedelike, soewereine individue is.

Ons waardeer die Liberalistiese stellings dat geestelike opvoeding en vorming ’n unieke waarde het, dat die mens tot verantwoordelike wese wat weet hoe om sy rede en sy wil te gebruik opgevoed moet word, dat aan alle kinders gelyke kanse en moontlikhede van onderwys en opvoeding gegee moet word, en dat die voorreg hiervan nie tot net ’n paar rykes of ’n paar van ’n hoër stand, ens. beperk mag word nie. Ook kan ons waardeer alles wat die Liberalisme in hierdie rigting gedoen het, bv. in verband met invoering van algemene onderwys vir kinders van alle burgers, afgesien van klas, stand, rykdom, posisie, ens.

Teenoor die Liberalisme stel ons egter dat die mens in die eerste plek ’n kind van God is; dat nie sy redelik-sedelike, maar juis sy godsdienstige opvoeding en vorming eerste erkenning verdien; dat die kind godsdienstig, [#76] redelik, sedelik, ens. opgevoed en gevorm moet word, maar seerseker ook liggaamlik, iets wat die Liberalisme nie na waarde skat nie, behalwe in sover dit sy waardering vir sportbetref. Die kind moet nie ter wille van homself in die eerste plek opgevoed word nie, maar tot eer en verheerliking van God, om die roeping wat God aan hom met sy aanleg, talente en moontlikhede geskenk het, op verantwoordelike en so bekwaam moontlike wyse te kan vervul. Die kind moet verder nie net as individu nie, maar ook as sosiale wese (as volksgenoot, as staatsburger, as gesinslid, ens.) opgevoed word. Hy moet die sosiale leer waardeer en moet leer om nie net op homself alleen nie, maar ook saam met ander, onder ’n bepaalde gesagsverhouding en met ’n unieke soort van samehorigheid en integriteit, op te tree en te handel, en wel omdat die menslike verbande (waarvan hy ook ’n deel is) ’n unieke struktuur, eie sin, taak en roeping het, en as sodanige eenheid behoort te funksioneer.

Hierdie eg-sosiale opvoeding ken die Liberalisme eintlik nie. Waar die Liberalisme van sosiale opvoeding spreek, bedoel hy dit as opvoeding tot harmoniese spanwerk tussen individue wat as individue soewerein, vry en gelyk is. Neem net as voorbeeld volksopvoeding, die nasionale opvoeding van ons jeug in ons land op ons Afrikaanse skole. Ons verwag dat ons kinders nie net as individue met individuele verantwoordelikheid opgevoed sal word nie, maar ook volksbewus gevorm sal word in die sin dat hulle hul Afrikanerskap, hul Afrikaanse geskiedenis, hul Afrikaanse taal, hul Afrikaanse kultuur, ens. met liefde en ’n gehoorsaamheid sal aanvaar as hul eie, en wel in die sin dat hulle genote is van ’n groter volksgeheel, wat ’n eie eenheid, struktuur, roeping, ens. het. Hulle sal met ander woorde nie as individue nie, maar as dele van ’n groter geheel, hul intieme verweefdheid met hierdie geheel moet leer waardeer en so tot volksdiens opgevoed word. In hierdie sosiale opvoeding staan die volk se verband voorop, nie die individuele beginsel nie. Hierdie opvoeding tot volksbewustheid en tot volksdiens noem die Liberalisme seksionalisme, waaroor later meer. So verstaan die Liberalisme ook nie die opvoeding tot liefde vir die kerk as ’n organiese eenheid nie, en eis hy ondogmatiese onderwys en ’n Christendom bo geloofsverdeeldheid, waaraan individue as individue gelykelik deel het. Deur hierdie nadruk op gelyke, soewereine individue wat opgevoed word, kan die Liberalisme alles wat waardevol is in die volksverband (bv. nasionale geskiedenis, nasionale helde, nasionale waardes) of in die kerkverband (die belydenis, die verbond, ens.) nie aanvaar nie, en eis hy (bv. in ons land) ’n “nasionale” opvoeding, waarin alles uitgelaat word, wat een of ander seksie kan seermaak, en ’n godsdienstige opvoeding, waarin net vrome lewenshouding aangekweek word. Daarmee ontneem hy die nasionale en die godsdienstige opvoeding sy eintlike lewenskrag, besieling en sin.

Die Calvinisme waardeer verder juis ook die ongelykheidsbeginsel in onderwys en opvoeding, al moet alle kinders gelykelik geleenthede vir onderwys en opvoeding ontvang. Nie alleen moet aard, aanleg en talente van die kind in besonder in aanmerking geneem word as basis vir differensiasie nie, maar selfs bv. die onderskeid tussen seuns en dogters — veral in middelbare onderwys, en hul onderskeie roepings maak die onderskeid tussen seuns- en meisieskole nodig. So ook sou gevoeglik tussen plattelandse en stedelike skole gedifferensieer kan word. Waarom is ’n radikale eenvormigheid en eenagtigheid nodig? Dit bots met die verskeidenheid deur God in die wêreld en die mensdom gelê. Eenvormigheid van formele sake, soos peil van onderwys, ens. is iets anders.

[63] Vergelyk hiervoor Hoofstuk 6.

Waar die kinders in die eerste plek aan die ouers toevertrou is, sal [#77] laasgenoemdes in die eerste plek die gees en rigting van die onderwys op skool moet bepaal asook op skoolkomitees die onderwysers (hul plaasvervangers wat nodig is omdat in ons samegestelde maatskappy met sy ingewikkelde eise die ouers die onderwys nie meer ten volle kan behartig nie) volgens hierdie gees aanstel. Die staat sal, omdat die skool sy toekomstige burgers opvoed en belang by die skool het en die ouers moeilik die hoë koste van onderwys alleen kan dra, die skool finansieel steun en saam met ander die graad en peil en omvang van onderwys bepaal. Die kerk sorg indirek deur sy lidmate dat die skool Christelik ontwikkel. Die skool sal, omdat hier ook die volk ontwikkel en gevorm word, gesond nasionaal (d.w.s. by ons: Afrikaans-nasionaal) wees. Die geskiedenisklasse sal in gesond nasionale en vir die toekoms inspirerende sin gegee en die kinders gesond volksbewus, d.w.s. bewus van hul volkse (by ons: Afrikaanse) roeping gemaak word. Die mees fundamentele onderrig sal egter die godsdiensonderwys wees, waarin die Waarheid van die Skrif volgens kerkbelydenis en dogmaties verkondig sal word, en wat al die ander onderwys op skool sal deursuur.[64]

In tug en karaktervorming gaan ons uit van die beginsel van die aangebore verdorwenheid van die mens. Tug moet nie net lei nie, maar ook straf. In beide gevalle moet dit in liefde geskied. Dit is nie voldoende om net die boom gereeld water te gee nie en hom self te laat groei nie, die boom moet ook, wanneer nodig, gesnoei word. Alleen deur strenge, alhoewel liefdevolle tug moet die kind beheers word, om daardeur selfbeheersing te leer. Die kind moet die tug leer bemin, — en wys word.

Kinders moet tot selfstandigheid ontwikkel word, maar om te gou kinderlike “selfstandigheid” en kinderlike “selfbesture” in te voer en vrye teuels te gee, beteken die miskenning van die taak van opvoeding. Kinders moet veral ook leer luister. Dit is verkeerd om die betekenis van die opvoedende woord te onderskat en aan die kinderlike daad ondergeskik te stel. Want van die woord gaan leiding en meer krag uit as vandag gemeen word, — terwyl bowendien die daad leiding van die woord vereis. Die woord verdiep die insigte, inspireer, vorm die gees en gee koers op ’n wyse wat die daad dit nie kan doen nie. Die opvoeding wat die woord by die daad agterstel, die kind meer laat doen as luister, kweek opportuniste.

Die Liberalistiese wedywer op skool en tussen skole, waarin in die eerste plek op prestasies (hoeveel 1ste klasse vir Matriek, hoeveel pryse op kunswedstryde, hoeveel oorwinnings op die sportgronde, ens.) gelet word, en waaraan die waarde van die betrokke skool gemeet word, is intens ongesond. Op die Christelik-Nasionale gees van die onderwys, op sy karaktervormende betekenis, ens. moet in die eerste plek gelet word. Rekordbrekers op skoolgebied word nie altyd die deeglikste en beste volksleiers nie!

Omdat die wetenskap ’n eenheid is of behoort te wees, en omdat ons die eenheid alleen kan verkry as sy fondamente hierdie eenheid vertoon, verder omdat hierdie fondamente afhanklik is van religieuse grondbeginsels, behoort universiteite (in elk geval universiteite wat Christelik wil wees) die reg te hê om op die geloofsoortuigings van hul dosente met hul aanstelling te let.[65] Omdat dit vir die Calvinis plig is om die wetenskap “In U lig” te [#78] beoefen en ’n Christelike wetenskap wat die gesag van Gods Woord eerbiedig, uit te bou, behoort ’n Calvinistiese universiteit as sodanig deur die wet erken te word, wat alleen moontlik is deur die afskaffing van die sogenaamde gewetensklousule. So ’n Calvinistiese universiteit harmonieer dan ook met ons Calvinistiese voortrekker-ideale en volksgeskiedenis. Ons teenswoordige universiteitstelsel is gebaseer op die Liberalistiese lewens- en wêreldbeskouing.

Die Calvinistiese universiteit gaan uit van die eenheid van geloof en wete, van werklikheid en Skrifopenbaring, omdat God ’n God van Waarheid is en Homself nie weerspreek nie. Hierdie uitgangspunt maak so ’n universiteit nie kerkisties nie, want lidmate van al ons drie Hollandse kerke kan Calviniste wees, trouens hul kerklike belydenisse is dit. Bowendien is dit nie die taak van die kerk as sodanig om die wetenskap uit te bou nie. Die verband van wetenskaplike navorsers is ook soewerein in eie kring, en is nie identies met een of ander kerk as sodanig nie.

“Uit God, deur God, tot God alle dinge”. Hierdie leuse pas die Calvinis ook op die gebied van die universiteitslewe en van die wetenskap toe. Om te beweer dat studente op so ’n Calvinistiese universiteit gevorm word soos plantjies in ’n glaskassie gekweek, is onsin, want die studente word hier met alle teorieë en

---

[64] Maar ek wil nie op al die sake ingaan nie. Vir verdere behandeling van ons opvatting van Christelik-Nasionale Onderwys, wil ek verwys na die betrokke artikels in *Koers in die Krisis* en na die betrokke brosjures in *Die Ossewareeks* en in *Die Verkennerreeks*, en na die artikels in die tydskrif *Koers*, asook na dr. E. Greyling se publikasies in *Die Tweede Trekreeks*.

[65] Vgl. in hierdie verband my Christendom en Wetenskap (Van Schaik) in Koers in die Krisis, in Koers en in The Critic.

strominge op die hoogte gebring. Die Calvinis is mos ’n stryder wat met sy twee voete in die volle werklikheid staan, en sy teenstanders deeglik moet ken, om hulle te kan verslaan.

Die Liberalistiese leer van die waarde van wrywing van opinies op ’n Liberalistiese universiteit waaraan dosente van alle ras, kleur, geloof en oortuiginge doseer, gaan nie op nie. Die genoemde voordeel is juis net skyn. Die student wat klasse kry van verskillende dosente met teenoorgestelde lewens- en wêreldbeskouings, kan daardie botsings nie peil nie, omdat die probleme met hom behandel, die botsings veronderstel en impliseer, maar nie eksplisiet (openlik) stel, ten minste nie voor die hoëre of hoogste klasse nie. Kom die student in hierdie klasse, dan is die wrywing van meninge wat so voordelig sou wees, betreklik uitgesluit, omdat hy dan al volgens sy dosent se mening leer dink het. Sodanige wrywing van meninge gebaseer op botsende fondamente, sonder deeglike fondament-analise is net verwarrend en nie eenheidsvormend nie. Ook hierdeur word chaos en anargie onder skyn van wetenskaplike objektiwiteit geskep.

Meningswrywinge op ’n eenheidsgrondslag, soos die geval in ’n Calvinistiese universiteit gegee is, het wel sy voordele en is nie verwarrend nie. Hier sal nie, soos op die Liberalistiese universiteit wel geskied, die student as reël tot opportuniste in een of ander of meer opsigte opgevoed word nie.

Die Liberalistiese leer van nonintervensie (geen inmenging) met sy konsekwensie, nl. die leer van die skeiding van terreine, wil wetenskap en godsdiens, wetenskap en sedelikheid, wetenskap en nasionaliteit, ens. skei. Ons onderskei, maar skei nie, en handhaaf dat as ideaal die universiteit in ons land nie alleen Calvinisties behoort te wees nie, maar ook ’n beslis Afrikaans-nasionale karakter behoort te hê, omdat dit ook die volk moet dien en die volkseuns moet opvoed, die volksprobleme moet oplos en die volkskultuur van geslag tot geslag moet oordra. Die universiteit alhier moet nasionaal wees, nie alleen wat sy medium van instruksie betref nie, maar veral ook wat sy hele geesteslewe betref.

Bowendien het die universiteite en die wetenskaplikes as sodanig ook sedelike pligte. Die vrye, anargiese propagering van beskouings wat gevaarlik (in radikale sin volks-, sedelikheids- en geloofsondermynend) is, is [#79] onsedelik en ontoelaatbaar. Tussen die Liberalistiese anargie en die totalitaristiese dwangheerskappy, tussen wetenskaplike bandeloosheid en wetenskaplike onvryheid, moet die Calvinis sy tussenweg vind, waaroor later.

31b.[66] Die Liberalistiese vryheid lei tot anargie (wetteloosheid, losbandigheid). Dit bevorder chaos onder skyn van orde. Let op hoe die pers onder skyn van waarheid te spreek, die waarheid verdraai — onder skyn van logies korrek te redeneer die leser ’n rat voor sy oë draai, onder skyn van die beskawing te bevorder sensasiejag hoogty laat vier. Let daarop hoe die pers godsdiens-, nasionale en soveel ander sentimente uitbuit ter wille van die voordeel van die groep wie se pers dit is. Ek wil nie al die euwels van die Liberalistiese pers opnoem nie. Die leser moet maar weer nalees wat oor die Liberalistiese vegmetodes gesê is (§ 26b), wat hierdie pers ook so kwistig gebruik.

Dit spreek vanself dat aan die anargie van die pers ’n einde gemaak moet word. Die pers kan nie maar bandeloos hot en haar tot sy voordeel lieg nie, want hy is aan sedelike beginsels gebind. Die pers mag nie ter wille van sensasie en eie voordeel allerhande onsedelike gebeurtenisse uitbuit en propageer en adverteer nie. Hy moet help die sedelike lewe hoog te hou. Die pers mag nie die volk, die gesin, die kerk, die geloof, ens. ter wille van eie voordeel ondermyn nie. Hoe sweep die pers nie arbeider teenoor werkgewer, vrou teenoor man, Brit teenoor Boer, naturel teen blanke wetenskap teenoor kerklike belydenis, die politiek teenoor die kerk, ens. op nie!

Dat die pers van eminente waarde kan wees, ook waardevolle sake propageer, ens. bestry ek nie. Maar ons rig die oog opsetlik op die Liberalistiese anargie in die pers, wat sy doel deur uitbuitende “peaceful penetration” (vreedsame indringing) wil bereik. Hoe het die Liberalistiese pers nie in ons land verwarring gesaai en skeuring in die hand gewerk tussen Afrikaners met dieselfde volksliefde en volkstrou!

Aan hierdie Liberalistiese anargie mag ons die perswese nie meer oorlaat nie. Om hom so te beheer dat hom sy verantwoordelikheid en nodige, gesonde vryheid ontneem word, mag ook nie. Tussen die twee uiterstes sal ons ’n weg moet vind wat die perseuwel oorwin sonder om die seën wat die pers kan wees, prys te gee. Daaroor later meer.

Die pers het ’n verantwoordelike, mondige roeping. Die vorming van die openbare mening is geen kleinigheid nie. Die leiding van individu, maatskappy, staat, volk, kerk, gesin, skool, ens. het ’n besonder hoë waarde. Die

---

[66] Vir uiteensetting sien § 31a, bl. 25.

betekenis van die opvoeding en vorming van die leser deur gereeld die vooruitgang van die menslike kultuur en gebeure op alle gebiede mee te deel en in verband daarmee leiding te gee, mag ons nie onderskat nie. As hierdie pers God dien, Sy ordinansies op alle gebied gehoorsaam, kan van hom ’n onbekende seën uitgaan. Maar hy word tot vloek as hy God en Sy gebod verwerp, Gods ordinansies ignoreer, wanorde, chaos, meningsverskille, belangebotsings, ens. verwek, groepe mekaar laat uitbuit, die Christelike geloof en sedes ondermyn, die gevoel van volkseenheid versplinter en vernietig, die volksliefde vervals, die gesinslewe ontwrig, sinnelike luste en sensasies uitbuit, sinlose rekordbrekery verhef, e.d.m. doen.

Liberalistiese vryhede, toegeken aan ’n persmag wat onder die invloed van die sonde staan, kan vir ons land en volk geen seën wees nie.

Die pers se bandeloosheid moet stopgesit word, maar tog nie onder staatsbeheer gestel word nie. Die pers moet bewus van sy mondigheid, [#80] verantwoordelikheid en roeping van sy opvoedingstaak van individue en van die menslike verband (van gesin, volk, kerk en staat, ens.) wees, en moet selfstandig, maar in afhanklikheid van ander, elkeen help roepingbewus maak en also vorm, sodat hy sy van God gegewe taak op aarde kan vervul.

32b.[67] Die Liberalisme is ’n lewens- en wêreldbeskouing wat omvattend van alle menslike doen en late, van alle menslike verhoudinge en probleme sy eie opvatting ontwikkel. Dit moet in sy geheel aanvaar of in sy geheel weerlê word. Stukwerk-kritiek op een of ander punt verslaan die Liberalisme nie. Die hoofkritiek moet dus gerig wees op sy uitgangspunt: die prinsipe van die hoë waarde en soewereiniteit van die vrye, aan alle ander gelyke, goeie en gawe menslike individu wat met die ander wedywer en daardeur vooruitgang en welvaart verseker. Weerlegging van die Liberalisme deur hierdie grondprinsipe links te laat lê en dan op kritiek van allerlei besonderhede in te gaan, moet misluk.

Die Liberalisme het baie waardevolle momente, soos telkens aangetoon. Maar deur hierdie waardevolle momente te baseer op sy grondprinsipe, word die waarde daarvan vervals. Hierdie waardevolle momente moet ons van daardie grondbeginsel, d.w.s. uit die verband met die Liberalistiese stelsel as geheel losmaak en aanvaar. Ons doen dit nie om hulle van die Liberalisme oor te neem nie, maar omdat hulle waar is en daarom in ons Calvinistiese lewens- en wêreldbeskouing tuishoort. Met die verwerping van die Liberalisme in sy geheel moet ons hierdie waardevolle momente behou. Die mondigheid en vryheid van die individu (verlos van sy Liberalistiese vergoding, gestel onder Gods absolute soewereiniteit, en aangevul deur die selfstandigheid en vryheid van die menslike verbande) — mag ons nie prysgee nie.

Die Liberalisme het ons volk sterk beïnvloed en aan sy voorvaderlike tradisies en sy Calvinistiese oortuiginge grotendeels vervreem. As ek dit sê, dan dink ek nie aan Afrikaners wat verengels het nie, maar aan ons Afrikaanse volk wat nog in merg en been, in hart en siel, Afrikaners wil wees en bly. Hoe is hulle opvattinge van volk en staat, van godsdiens en kerk, van huwelik en gesin, van produksie en handel, van onderwys en opvoeding, van pers en openbare mening, ens., nie Liberalisties vervals nie! Hoe is hul lewenswyse, hul lewenshouding, hul daaglikse gewoontes, hul etikette en modes, hulle wyse van omgang en stryd, hul ontspanning en sport, ens. nie Liberalisties bepaal nie! Politieke vergaderings, swembaddens, danssale, pieknieks, partytjies, “society-calls”, “morning-teas”, brugaandjies, wyse van vakansie-geniet (ja, die hele idee van vakansie is eintlik Liberalisties, die ware Calvinis ken rus en ontspanning, maar nie vakansie van sy roeping nie), ens. asem ’n Liberalistiese gees. Die verhoudinge van kinders tot ouers en omgekeerd van werkgewers tot werknemers en omgekeerd, van man tot vrou en omgekeerd, van lidmaat tot predikant en omgekeerd, van vriend tot vriend. ens., is meer Liberalisties as wat gemeen word. Ons volk verkeer in die geestelike ballingskap van die Britse Liberalisme, weggevoer van die geestelike erfnis van sy vaders.

Hierdie Liberalisme is egter maar ’n uitwendige kors van die lewe van ons volk wat in die komende krisisuur afgebreek moet word. Dat dit ’n kors is, het ons ossewafeeste van 1938 getoon, waar duidelik die diepere Calvinistiese lewenshouding en wêreldbeskouing van ons volk deur die kors deurgebreek het.

Maar intussen het naas die Brits-Liberalistiese tipe, waartoe menige Afrikaner hom “bekeer” het, in ons land ’n nuwe Afrikaans-nasionale Liberalistiese tipe ontwikkel. En ek vrees hy het gekom om te bly. Soos [#81] bekend, het die Engelse, die Hollanders, die Franse, die Amerikaners, ens. elk ’n eie Liberalistiese tipe, met die betrokke volksaard geassimileer, ontwikkel. By ons Calvinistiese, Afrikaanse volksaard pas die Liberalistiese tipe eintlik nie. Maar enigsins of meer vervreem van die Calvinistiese geloof van sy vaders, het hierdie Afrikaanse Liberalis tog sy verskyning gemaak onder predikante, universiteitsdosente, mediese dokters, advokate, politici, handelaars, ens. Op die boer, die landbouer, — die bewaarder van die eg-nasionale in elke

---

[67] Vir uiteensetting sien § 32a, bl. 25.

volk, het die Liberalisme die minste houvas gekry. Hierdie Afrikaanse Liberalis wil Afrikaans wees, nes die Britse Liberalis Brits wil wees; hy wil die Britse konneksie verbreek sien, ens., maar het as Afrikaner 'n Liberalistiese mentaliteit ontwikkel.

Die rede vir dit alles is die magsposisie van die Britse Imperialisme en van die Brits-Joodse Kapitalisme in ons land, gepaard met die Liberalisties georiënteerde (veral universitêre) onderwys en die invloed van die aan die Liberalisme verwante Metodisme.

Wat die laaste betref — die Metodisme met sy tipiese lewenshouding, bekeringsmetodes en leerstellings (hoe min ook al, of juis omdat hulle so min is) het 'n verbasend denasionaliserende invloed op ons volkslewe gehad, en deur sy valse leer van vrede tussen alle mense, tot 'n groot mate bygedra tot die verbritsing van ons volk. Dit is geen wonder dat so baie Metodiste onder ons volksgenote imperialisties geneig is nie. Die brug tussen die Metodisme en die Britse Imperialisme was die Liberalisme, wat as Britse Liberalisme met die Metodisme saamgewerk het.[68] Alleen die Calvinisme kan hierdie brug effektief vernietig en godsdiens en nasionaliteit op natuurlike wyse weer versoen.

Ons politieke stelsel (die parlementêre stelsel) is Liberalisties en daardeur het die Afrikaanse politieke partye, nieteenstaande hulle nasionale beginsels, 'n Liberalistiese struktuur verkry, wat hulle politieke sienswyse in sake strydmetodes, e.d.m. Liberalisties gevorm het. Hierdie partye soek magsposisies verseker deur die meerderheid van stemme en het dus deel aan al die Liberalistiese euwels van die valse demokrasie.

Ons ekonomiese stelsel is Liberalisties, en het ons volksgenote òf uit die ekonomiese sfeer uitgehou, òf Liberalisties leer konkurreer. (Dink maar net aan die Liberalistiese opportunistiese skeiding van besigheid en sentiment, van besigheid en nasionaliteit, van besigheid en moraal.)

Dit alles is verstaanbaar as ons in aanmerking neem dat ons volk voor, met en na die Anglo-Boere oorlog grotendeels ongeletterd was en nie geweet het watter houding teenoor al die nuwe dinge wat van oorsee oorgewaai het, aangeneem moet word. Deur sy onderworpe posisie na hierdie oorlog kon dit niks daarvoor in die plek aanbied en ontwikkel nie. Eers nou word ons volk weer selfbewus. Eers nou ontwikkel hy die energieë wat die daarstelling van 'n eg-Afrikaanse, nie-Liberalistiese en nie-Brits-Imperialistiese stelsel op alle lewensterreine moontlik sal maak.

Laat ons in hierdie nuwe ontwikkelingsfase onthou dat die egte en konsekwente Liberalisme heidens is, veral deur sy verheerliking en vergoding van die vrye individu. Laat ons besef dat die verbinding van hierdie heidense stelsel met Christelike beskouinge gevaarlik, dubbelslagtig en verwarrend vir ons Afrikanervolk is.

Maar ek wil nie hierop verder borduur nie. Ek wil ten slotte wyse op die metode van volksverbrokkeling en volksverskeuring soos die Britse Liberalisme dit telkens opnuut bepaal het.

Die Britse Liberalisme (met sy opportunisties-imperialistiese politiek, met [#82] sy opportunistiese uitbuitende kapitalistiese stelsel, met sy utiliteitsmoraal, met sy vereniging met die "positivisties-scientivistiese" wetenskapsopvatting, met sy unieke sportsgees, met sy sentimentele humanitarisme en met sy kostelik verwaande selfhoogskatting) — is Liberalisties, maar bo alles Brits! Elke individu, ook in ons land, moet gelyk en vry wees, as individu, maar soos die Brit dit is, dus op Britse wyse. Sy Britsheid konsolideer die Britte; — sy Liberalisme skeur ons volk.

Die soewereine individu wat vry en gelyk soos elke ander moet wees, vind in hierdie Brits-Liberalistiese selfagting sy voorbeeld, sy prototipe in die Brit self. Vry en gelyk soos die Brit — behoort die ideaal van elke mens te wees. Ook hier sal ons as soewereine individue waarlik vry en gelyk wees, as ons geestesinstelling maar Brits-Liberalisties is, as ons "a British mind" besit — ook al is ons huistaal toevallig Afrikaans. Dit is asof die Engelse hulle as uitverkore volk van God voel, asof hulle meen dat die openbare mening van Engeland die stem van God is, asof Gods orde van regsverhoudings die belange van Engeland is, asof Britse beskawing identies is met Christendom.

Britse Liberalisme is 'n soort nasionalisme (waarvan Britse imperialisme 'n konsekwensie is) wat in Liberalistiese sin algemeen menslik wil wees en die Britse individu as die wesenstipe van mens sien, en geen ander, hiervan onderskeie nasionalisme as gelykwaardig daarmee kan beskou nie of in sy imperium kan verdra nie. Die ander volke in sy ryk behoort as uit hul volksverband ontwortelde enkelinge hulle te vereenselwig met die Britse mens-tipe om as sodanig die vryhede van die soewereine menslike individu waardig te word. So

[68] Sien Ds. I.D. Vorster se artikel in *"Koers in die Krisis"*.

alleen is verstaanbaar dat die Britse Liberalisme so intens nasionaal is en so innig Liberalisties tegelyk. Want nasionalisme en Liberalisme is onversoenbaar, tensy jou volk as die volk, jou volksgenote as die soewereine individue, as die mense as sodanig beskou en beleef word, en geëis word dat ander volke hulle hierin sal inskakel, en dat ander volksgenote as enkelinge hulle hieraan sal aanpas. Daarom kan die Britse Liberalis dan ook so heerlik, met nederdalende simpatie glimlag oor daardie kortsigtige, seksioneel-ingestelde, kleine geeste, wat bv. Afrikaans (’n taal wat net in die suidhoek van die Afrikaanse kontinent gepraat word), handhaaf en Afrikaans dink, in plaas van Brits te wil wees, en daardeur ’n ruime, universele wêreld-instelling deelagtig te wil wees. Want word Engels dan nie oor die hele wêreld gepraat nie, en is nie alle mense wat nie Engels praat nie dan nie “foreigners” nie? Die egte Britse Liberalis voel dan ook nie die inherente botsing wat daar bestaan tussen sy uitgesproke nasionalisme en sy uitgesproke Liberalisme nie.

Die Liberalisme van die Britse Imperialisme skeur ons volk uiteen, want sy Liberalisme leer ons: alle mense, alle individue is soewerein, vry en gelyk. Elke individu moet as individu volgens sy redelik-sedelike insigte sy eie lewenslot bepaal, vasstel wat hy sal glo of verwerp, wat hy sal doen of laat staan. Julle Afrikaners is dieselfde mense as ons Britte, as individue net so gelyk, vry en soewerein, net sodanige waardevolle mense. Julle as individue het dieselfde beslissingsreg in sake julle (ook politieke) toekoms. Julle as individue is redelike wesens en ons beroep ons op julle redelike insigte: het ons nie reg nie, as ons sê dat elke individu soewerein, vry en gelyk aan elke ander is nie? Wil julle nie hierdie kardinale menslikheidswaarde waaraan julle as individue ook deel het, verwesenlik deur ons op gelyke en breë menslikheidsbasis te ontmoet en ons geskille redelik uit die weg te help ruim nie? [#83] Is ons voor God en Christus nie almal waarlik gelyk nie? As julle ons as gelyke, vrye en soewereine individue ontmoet, ook al praat julle ’n ander taal, dan is julle nie seksioneel of sektaries nie, maar breed, universeel, algemeen-menslik. Op hierdie breë, algemeen-menslike basis van gelyke, vrye, soewereine individue, waarin julle net soveel beslissingsreg het as ons, kan ons een groot verenigde “volk” in ons land vorm. (Toevallig is hierdie algemene menslikheidsbasis Brits, nie waar nie? Maar dit is tussen hakies.)

As die Liberalis so praat, dan bekoor hy die individu wat van sy individuele beslissingsreg bewus is. Dit werk soos ’n opium. Hy gee sy hand van samewerking aan die Britse Liberalis, want dit is tog nie onterend om op hierdie basis mekaar te ontmoet en as gelykes en vryes saam te werk nie? En so verlaat hy sy volk.

Die woordjie “opium” het ek opsetlik gebruik, want die Liberalisme is, soos ons gesien het, vir ons volksgenote bekoorlik; — sy irenesang, ’n verleiding wat ons aan ons eie volk ontrou maak.

Want die mens is nie net individu nie. Hy is ook volksgenoot (om my net tot hierdie menslike verband te beperk). Sy volk is ’n organiese eenheid, en wie hom van hierdie organiese eenheid Liberalisties laat losskeur, ondermyn sy volksbestaan. Bowendien gee God aan elke volk, ook aan ons Afrikanervolk, ’n eieaard, eie taak, eie bestemming en eie roeping, wat ons alleen as volk, in organiese volksverbondenheid kan vervul. Die Liberalistiese bekoring doen telkens ’n beroep op jou as individu (nie as Afrikaanse volksgenoot nie), en as jy as individu met hom saamgaan, verbreek jy in sover jy dit doen, jou organiese band met jou volk. So los die Liberalistiese irenesang ons volksorganisme (wat tog ’n eie organiese eenheid het, en meer is as die som van die individue daarin as volksgenote saamgevat) op in aparte, losstaande, maklik verplaasbare, gelyke vrye, soewereine individue. Hierdie individue assimileer hy in die breë Liberalistiese “volks”-verband, d.w.s. verbrits hy, want hierdie Liberalisme bly Brits, sy breedheid is Britse engheid.

Maar nie alle volksgenote laat hulle deur die Liberalistiese irenesang as individue uit hul organiese volksverband loswikkel nie. Die volk is ’n organisme, en telkens bly daar die organiese volkskern oor wat opnuut met handhawing van sy Afrikaanse identiteit, die stryd teen verbritsing aanvaar. Daardie volksgenote wat (deur aan hul soewereine, vrye individualiteit, gelyk aan dié van die Brit te glo) hulle egter wel van hul organiese volksverbondenheid laat loswikkel het; — hulle word geprys, geloof, “broadminded” genoem, welkom geheet en gebruik om nog ander mede-Afrikaners uit die organiese volksverband los te wikkel. Hulle leer om as groep van individue saam te staan teenoor die oorgeblewe organiese volkskern, waardeur ons volk verskeurd raak.

Hierdie verskeuringsproses herhaal hom telkens en kry ons nie net op politieke gebied nie.

Wil die Afrikaanse volkskern hom in sy Afrikaanse eieaard en bestemming handhaaf, dan word hy as seksioneel gebrandmerk, terwyl die volk ’n organiese geheel, ’n organiese eenheid en dus geen seksie is nie, en die afgedwaalde Afrikaners juis seksioneel is, nieteenstaande hulle die skyn aanneem van nie seksioneel te wees nie!

Neem as voorbeeld die ekonomiese terrein. Solank Afrikaners as individue saam konkurreer, swyg die Liberalis, want hierdie konkurrensie is Liberalisties, en bowendien het die Brits-Joodse kapitaal die mag in hande om hierdie Afrikaanse individue "op hul plek" te hou; van hulle is geen gevaar te vrees nie. Maar as die Reddingsdaadbond en dergelike bewegings uit die Afrikaanse volksorganisme opkom, en as volksorganisasies optree, probeer [#84] dieselfde Brits-Joodse Liberalisme om hemel en aarde te beweeg om dit te verhinder. Dieselfde geld van die stryd van die N.U.S.A.S. teen die A.N.S. Hierdie "seksionalisme" mag nie geduld word nie! M.a.w. nie net op politieke gebied nie, maar ook op ekonomiese en op universitêre gebied, ens. moet die volksorganisme in individue opgelos, in vrye, gelyke soewereine enkelinge opgebrokkel word, en dan sal hulle as "gelykes" erken en behandel (d.w.s. verbrits) word.

In hierdie oplossings- of verbrokkelingsmaneuver help die Metodisties georiënteerde kerke saam, dikwels of meestal sonder dit so in te sien, deurdat die Metodisme soos gesien aan die Liberalisme verwant is, en kerk en politiek, kerk en ekonomie, kerk en nasionalisme skei (i.p.v. net te onderskei), ons Metodistiese volksgenote op 'n sg. hoë super-nasionale niveau (staanplek) as enkelinge plaas, en op hierdie niveau (platform) laat besef dat voor God en in Christus almal, ook die Engelse landgenote, gelyk is en vreedsaam saam moet lewe. Die enigste redding van ons volk op kerklik-godsdienstige gebied is 'n breuk met die denasionaliserende Metodisme, en 'n terugkeer tot die egte Boere-Calvinisme wat ook politiek, volksbestaan, onderwys, ja alles onder Gods soewereiniteit en onder die koningskap van Christus plaas, sonder om daardeur die politiek, ekonomie, onderwys, ens. te verkerklik, of die kerk te "verstaats", te verekonomiseer, ens. Calvinistiese godsdiens is nie supernasionaal nie, maar maak die nasionale volk gelowig en vervleg aardse roeping met hemelse bestemming. Daarom neem die Calvinisme in elke land 'n nasionale vorm aan, nieteenstaande sy beginsels orals dieselfde is. Dit is dan ook begrypbaar dat Calviniste soos Paul Kruger, Marthinus Steyn, Christiaan de Wet, Kestell, Totius, e.a. altyd vir die organiese volkskern kant gekies het en teen die Liberalistiese opbrokkeling van ons volk in enkelinge, d.w.s. teen volkskeuring hul stem verhef het; — dat dit juis Calviniste was wat telkens weer die koers van volkseenheid aangewys en gehelp verwesenlik het. Alleen solank as wat die kerk 'n suiwer Calvinistiese klank laat hoor, kan hy 'n krag wees in die bestendiging van ons volkseenheid en in die verwesenliking van ons volksroeping. Des te meer hy 'n Metodistiese klank laat hoor, dra hy by tot volksverbrokkeling.

Afrikaners wat hulle deur die sirenesang van die Liberalisme uit hul organiese volksverband laat ontwortel het, het daardeur ware volksvryheid verruil vir 'n skynvryheid, volksgelykheid vir 'n skyngelykheid van Brits-Liberalistiese allooi.

Die Brits-Liberalistiese Westminsterstatuut het ons volk as organiese eenheid geen vryheid en gelykheid soos dié van die Engelse volk gebring nie. Hierdie vryheid word net vergun aan enkelinge uit hul organiese volksverband ontwortel. As ons volksgenote hulle nie uit hul volksverband laat lig het en as individue die beloftes van die Britse Liberalisme aanvaar het nie, maar as organiese volksgeheel hom kragtig laat geld het, sou daardie statuut net so min op ons toegepas gewees het as op Brits-Indië, want Liberalistiese vryheid en gelykheid kan alleen aan Liberaliste gegee word. Eers as die Liberalisme die volk in individue opgebrokkel het, en hierdie individue Liberalisties met die Britte saamwerk, waardeur die Britse Ryk nie meer vir hulle bevreesd hoef te wees nie, verdien hulle Britse vryheid en gelykheid. Ja, die Suid-Afrikaanse "volk" (in Liberalistiese sin) bestaan uit 'n konglomeraat van individue met verskillende huistale. Hierdie "volk" mag dieselfde status hê as Groot Brittanje, — maar nie die Boerenasie as sodanig nie! Hierdie Liberalistiese konglomeraat wat "volk" genoem word en waaraan Britse vryheid en gelykheid vergun word, vernietig egter juis ons organiese volksbestaan. Die dominiale status ken geen Boerenasie as organiese [#85] eenheid nie. Voorwaarde van die vryheid en gelykheid wat die Westminster-statuut ons gee is juis die opbrokkeling van Afrikanereenheid, die vernietiging van Afrikaner-vryheid, die ondergang van die Boerenasie as organiese eenheid en die verwerping van gelykheid van die Boerenasie as sodanig met ander volke. Voorwaarde van die Westminster-statuut is dat die volk in Suid-Afrika uit gelyke, vrye, soewereine individue bestaan, wat ook al hul huistaal mag wees. Die vryheid en gelykheid wat ons nou besit, is eg Liberalisties, 'n skyngelykheid en skynvryheid, bestendig deur die Britse politieke en ekonomiese magsposisie in ons land, wat altyd eers Brits is, en dan Liberalisties, — terwyl hulle van ons eis om eers Liberalisties te wees, en dan Afrikaners in die sin van losstaande aparte individue, sonder 'n organiese volksverband, gelyk en vry, soos die Brit.

Ten slotte iets oor ons Afrikaanse volksleiers — op alle gebiede van ons volkslewe.

Daar is die figuur wat met hoof en hart Brits-Liberalisties is en dus Britsgesind. Dit is geen tragiese figuur nie, maar 'n patetiese figuur.

Daar is die figuur wat met sy hoof Afrikaans is, met sy hart Brits-Liberalisties. Hy is ook geen tragiese figuur nie, maar 'n dubbelnatuur, 'n bolmakisie-tipe wat op twee stoele sit en kort-kort verenig en saamsmelt, en daarna weer uit verstandelike oorwegings by sy volk aansluit. Hierdie onegte en valse tipe is gewoonlik 'n swakke figuur.

Maar dan is daar die eg-tragiese, Afrikaanse volksleierstipe wat met sy hart warm nasionaal voel, maar deur sy opvoeding en ervaring met sy hoof Liberalisties dink, en wel in Britse sin, en oor ons Engelse medeburgers bekommerd is. Dit is daardie tragiese figuur wat hom alleen by sy volk waarlik tuis voel, na sy volk verlang, en na wie sy volk verlang, maar wat tog van sy volk geskeie leef, volksfeeste nie kan bywoon nie, omdat sy verstand hom daarvan afhou.

Aldrie tipes is volksgevaarlik, omdat hulle mede-Afrikaners ter goeder trou van die volksorganisme vervreemd. Die eerste is die mins gevaarlike, want hy word direk uitgeken; die tweede is nie so gevaarlik as die derde nie, omdat sy persoonlikheid gewoonlik te swak is. Maar die derde dra onbedoeld die meeste tot volksverbrokkeling by op grond van die wederkerige liefde tussen hom en sy volk. Dit is hy wat telkens die volk tot vereniging, samesmelting, koalisie en dus tot volksverbrokkeling beweeg.

Naas hierdie drie tipes van volksleiers kry ons leiers wat met hart en hoof nasionaal, Afrikaans is, maar 'n tipiese Afrikaans-Liberalistiese kyk op sake ontwikkel het. Hulle lei wel nie tot versmelting en koalisie nie, maar dra op verskillende wyse tog by tot 'n min of meer uitwendige volkskeuring. Daarnaas kry ons die Calvinistiese volksleier. Ten slotte ontwikkel 'n nuwe Afrikaanse leierstipe: die Afrikaans-Nasionaal-Sosialistiese. Van hierdie drie sal alleen die Calvinistiese ons daardie republiek kan verseker wat by ons volksaard pas en wat ons volk sy ware roeping kan laat vervul.

Maar hoe dit ook sy, ons moet leer insien dat volkskeuring in die verlede te danke is aan Liberalistiese verbrokkeling van ons volksorganisme in alleenstaande enkelinge. Hierdeur word ons volk oorgelewer aan die Brits-Liberalistiese oormag op kerklike, maatskaplike, politieke, wetenskaplik, ekonomiese en soveel ander terreine. Hierdie verbrokkeling geskied deur met die metode van "peaceful penetration " (vreedsame indringing) vooraanstaande volksleiers op alle gebied vir die Liberalisme te wen, en hulle dan nolens volens (vanself) te gebruik om ook ons volk (d.w.s. hul volgelinge) tot die Liberalisme te bekeer, d.w.s. om ons organiese volkseenheid op te brokkel.

[#86] Ons volkskeuring van vandag is o.a. te danke aan die Liberalistiese struktuur van die parlementêre partypolitiek, waardeur 'n Afrikaanse politieke party ander organisasies, wat ook republikeins wil optree, as konkurrente aanvoel en van hulle verwag, volgens die Liberalistiese leer van skeiding van terreine, die politieke gebied te verlaat, of hulle aan die na mag strewende partypolitieke leiding te onderwerp. Dit alles, terwyl in beginsel en ideaal tussen hulle geen verskil bestaan nie.

Volkskeuring kan in ons land uiteindelik alleen deur die Calvinisme oorwin word, omdat dit die historiese lyn van ons volksverlede is, en omdat dit die Liberalisme oorwin, sonder sy ware momente te verwerp, en, soos ons sal sien, ook die Fascisme, Kommunisme (Bolsjewisme), en Nasionaal-Sosialisme oorwin, sonder om hulle ware momente te verwerp. Die Calvinisme is nl. die ruimste, mees omvattende van al die stelsels, omdat dit alle soewereiniteit uiteindelik in God veranker en aan die samehangende onderskeidinge Gods op aarde volle reg laat wedervaar. Dit word in Hoofstuk 6 verduidelik.

[#87] Hoofstuk 3.

DIE KOMMUNISME (BOLSJEWISME)

DEEL A.

UITEENSETTING.

33a. Die Kommunisme[69] (Bolsjewisme) is ’n soort sosialisme. Die sosialisme gaan uit van een of ander menslike verband (staat, volk, kerk, maatskappy, arbeidersklas, ens.) en handhaaf dat die sosiale belangriker as die individuele is, dat die menslike verband meer beteken as die enkeling, dat die belang van die geheel van so ’n verband hoër staan as die belang van die individu, en dat die individu aan so ’n verband ondergeskik is. Dus eis die sosialisme in verskillende opsigte dat die individuele mens hom aan so ’n menslike verband sal onderwerp en as individuele mens eintlik niks teen so ’n verband in te bring het nie. Sosialisme maak dus die enkeling onmondig en stel hom in diens van die geheel, d.w.s. van die betrokke menslike verband.

Daar is verskillende soorte van sosialismes, bv. kerklike (soos die Rooms-Katolieke kerk, waar die individuele gelowiges onmondige leke is), die staatse (waarvan die Fascisme ’n voorbeeld genoem kan word), die volkse of nasionale (waarvan die Nasionaal-Sosialisme die voorbeeld is), die ekonomiese, waarmee ons nou te doen kry. Die ekonomiese sosialisme is in sy strengere en engere vorm Kommunisme (Bolsjewisme). Die Kommunisme (Bolsjewisme) verskil van die ruimere, ekonomiese sosialisme in hoofsaak daarin dat laasgenoemde die produksiemiddels van ’n land of volk onder staatsbeheer plaas of in staatsdiens stel, maar privaatbesit in ’n sekere sin wil erken, terwyl eersgenoemde nie net die produksiemiddels nie, maar ook alle privaatbesit “sosialiseer” d.w.s. aan die menslike verband (die staat) oordra, en sodoende die reg van privaatbesit verwerp. Alle goedere behoort hiervolgens aan almal gesamentlik; alle privaatbesit is ’n vorm van diefstal.

Die Kommunisme (Bolsjewisme) is ’n geesteskind van die Liberalisme, maar ’n stout kind wat anders wil as sy geestelike ouer. Dit is gebore as reaksie teen die nood van die uitgebuite werker wat onder die Liberalisties-kapitalistiese stelsel met sy grootindustrië en fabriekswese deur stoflike-ekonomiese ondergang bedreig was. Dit eis nie net dat hierdie werker gered moet word nie, maar ook dat hy (as werkersklas) alleen-baas in die wêreld sal wees. Hier word die werker en sy belange tot uitgangspunt, doel en norm, tot hoofbeginsel van alle menslike verhoudinge gestel.

In hierdie werkersklas is volgens die Kommunisme (Bolsjewisme), nes vir die Liberalisme, alle individue gelyk en gelykwaardig. Verskille van geslag, nasionaliteit, ras of kleur, ens. word nie erken nie. Die werker word in die eerste plek as handwerker gesien, en onder werkersklas word verstaan die [#88] proletariaat. Hierdie proletariaat word nie gesien as ’n menslike verband met ’n bo-individuele eenheid nie, maar — Liberalisties — as ’n konglomeraat (’n versameling) van individue, wat maats, makkers, “comrades” is en wat in ’n makkersverhouding, in ’n maatskappy (dus formeel as maatskappy in Liberalistiese sin) saamwerk. Dis die ideaal: ’n Werkersmaatskappy sonder spesifieke gesagsverhoudinge. Maar om daar te kom moet die werkersklas eers ’n politieke diktatuur vorm, waaroor later.[70]

34a. Nes die Liberalis het die Kommunis ’n oop oog vir die ekonomiese belange. Maar waar die Liberalis die individu as redelik-sedelike, vrye wese sien, sien die Kommunis die mens in die eerste plek as werker, wat vir hom die een en die al is, d.w.s. as ’n wese wat stoflik-ekonomiese welvaart soek, en in die soek hiervan aan stoflik-ekonomiese natuurwette gebonde, en dus onvry is. Die mens dus as ekonomiese wese, die werkersklas dus as ekonomiese maatskappy, word hier die hoofprinsipe, waaruit alle ander menslike verhoudinge verstaan, ja, die hele lewens- en wêreldbeskouing van die Kommunisme afgelei word. Privaatbesit van ’n individu moet vervang word deur die gemeenskaplike besit, omdat alles aan almal, d.w.s. aan die hele maatskappy behoort.[71]

---

[69] Ook die Kommunisme het verskillende vorme aangeneem. Ek beperk my tot die Bolsjewistiese vorm, wat ek ideaaltipies, volgens die grondbeginsels van Marx en veral van Lenin behandel. Die historiese agtergrond en die spesifiek ekonomiese teorie van die Bolsjewisme behandel ek nie. Die Kommunisme word baie kort behandel, nie omdat dit onbelangrik en in ons land ongevaarlik sou wees nie, — inteendeel! — maar omdat ons belangrike publikasies in Afrikaans daaroor het, waarna ek die leser verwys, o.a. nl. dr. N. Diederichs: *“Die Kommunisme”*, dr. H.P. Wolmarans: *“Kommunisme en Suid-Afrikaanse Vakunies”* en die betrokke artikels in *“Koers in die Krisis”*.

[70] Vir kritiek sien § 33b, bl. 68.

[71] Vir kritiek sien § 34b, bl. 69.

35a. Die gevolg hiervan is die uitgesproke materialisme van die Kommunisme. Stof, materie is die bron waaruit alles voortvloei en verklaar moet word. Dit is die enigste werklikheid wat bestaan. Gees en siel is maar vorme of eienskappe van stof. Geskiedenis is 'n stoflike gebeure wat net deur stoflik-ekonomiese wette bepaal word. Die wette van die geskiedenis is nes die stoflike natuurwette wat geen uitsondering toelaat nie, 'n deterministiese gebeure waarin geen vryheid bestaan nie. Die wetenskap is alleen solank aanvaarbaar as wat dit, as resultaat van die stoflike, alles stoflik verklaar.[72]

36a. Vandag heers daar onder die mensdom (die demokratiese bende met hul kapitalistiese stelsel) chaos, omdat die werker onderdruk word. Maar eenmaal sal deur die invloed en optrede van die Kommunisme 'n ideale, maatskaplike werkersparadys ontstaan, waarin die mensdom nie volgens klasse, volke, state, gesinne, kerke, ens. nie, maar maatskaplik-ekonomies as gelyke makkers georganiseerd sal wees, en wel soos 'n magtige fabriek of sindikaat waarin die proletariaat al is wat bestaan, al is wat mag het. In hierdie paradys sal ekonomiese goedere so volop wees, dat alle werkers volkome stoflike welvaart sal geniet. In hierdie paradys sal elkeen werk volgens sy bekwaamheid en soveel loon ontvang dat hy alles wat hy vir sy stoflike welvaart nodig het, sal kan kry. Hier sal geen staatswette, geen godsdienstige gebooie, geen sedewettte, geen andersoortige moenie-bepalinge die werker dwing om te doen wat hy nie wil nie. Hierdie paradysleer van die Kommunisme noem ons sy utopisme (Utopie = paradys). 'n Regering met geweld, soos dit vandag nodig is om die paradystoestand te bereik, sal daar dan nie meer wees nie.[73]

37a. Maar om dit te bereik moet die werkers oor die hele wêreld hulle organiseer en alles wat met hierdie ideaal in stryd is, afbreek. Die ellendige onderdrukking van die werkersklas, die proletariaat, is te danke aan die kapitalistiese klassestryd van werkgewers teen werknemers, van die besittende klas teen die nie-besittende klas, — 'n stryd waarin die demokratiese staat [#89] die kant van die kapitalis kies. Ons, Kommuniste, moet alles afbreek wat die besittende klas opgebou het, alles vernietig wat vir hierdie klas waardevol is. Ons moet ons werkers oor die hele wêreld tot 'n klas-beweging saamsnoer, wat met alle moontlike magsmiddels, propagandamiddels en rewolusies die besittende klas, die kapitaliste, bestry en oorwin. Sonder rewolusie, sonder klassestryd oor die hele wêreld sal ons geen wêreldheerskappy kan bereik nie. Om dit te bereik moet die werkers in 'n staat hulle saamsnoer onder 'n politieke diktatuur, wat blindelings gehoorsaam moet word. Alleen deur konsekwente afbreekwerk en nihilisme (vernietiging van alles wat die besittende klas tot besittende klas maak) kan die diktatuur van die werkersklas sy ideaal bereik.[74]

38a. 'n Werker is 'n ekonomiese goedere voortbrengende wese. Dit is sy diepste sin. Nasionale verskille tel dus nie. Hy is as werker internasionaal, of beter, kosmopoliet, d.w.s. wêreldburger. Die Kommunisme is anti-nasionaal. 'n Kleremaker hier of elders is as werker dieselfde wese. Ons erken as Kommuniste nie die reg om die mensdom wat alleen uit die werkersklas behoort te bestaan, in volke te verdeel nie. Volke is kunsmatige skeppings. Rasseverskille tel ook nie. Hulle is toevallig en bykomstige skeppings. Wesentlik tot die mens behoort alleen sy stoflike welvaart, sy ekonomiese goedere voorfbrengende arbeid en die ekonomiese wette wat die doen en late van die mensdom beheers. Daarom, proletariërs van alle wêrelddele, van alle sg. nasionaliteite en rasse, verenig julle as werkers onder een vaandel, afgesien van nasionaliteit, ras en kleur.

Een interessante opmerking wil ek hier maak. In nasionaal-georiënteerde lande word veral die boer as natuurgetroue draer van die nasionale gees beskou. Die trek van die boere na die stede word hier bestry. In Rusland egter word omgekeerd die land nader aan die stad gebring, dus verstedelik![75].

39a. Om ons ideaal van 'n werkersparadys, waarin elkeen volkome stoflike welvaart sal geniet en dus gelukkig sal wees te verwesenlik, moet ons die bestaande demokraties-kapitalistiese staat omskep tot 'n proletariese diktatuur, tot 'n werkerstaat wat met geweld die klassestryd ten gunste van die werkersklas beëindig. As dit eenmaal bereik is, sal die staatlose werkers-maatskappy, die ideaal van die menslike samelewing, vanself tot stand kom.

Die staat moet nou gebruik word as middel tot daardie doel. Op homself of as sodanig het die staat geen bestaansreg nie. Die werker ken net stoflik-ekonomiese wette wat alles reël. So iets as reg (of wat gewoonlik daaronder verstaan word), bestaan nie. Al wat bestaan is die ekonomiese wette en die mag wat hulle verskaf.

---

[72] Vir kritiek sien § 35b, bl. 70.

[73] Vir kritiek sien § 36b, bl. 71.

[74] Vir kritiek sien § 37b, bl. 71.

[75] Vir kritiek sien § 38b, bl. 71.

’n Staat wat op iets anders as hierop, en wel op sg. “reg” gebou is en “reg” moet handhaaf, is bedrog, is ’n illusie. Die staat is ’n magsinstelling. Hierdie magsinstelling is vandag nodig in die klassestryd van die werker teen die ander burgerlike klasse. Hierdie magsinstelling moet ons as ’n Kommunistiese diktatuur gebruik om die besittende klasse te oorwin. Vir ons is die staat ’n geweldstaat waarmee ons ons ideaal wil bereik. Die staat as sodanig is maar ’n kunsmatige skepping uit die klassestryd gebore. Dit verdeel die mensdom in besitters en nie-besitters. Ons gebruik nou die staat om die klassestryd uit te roei en ons werkersutopie (werkersparadys) te verwesenlik. Die onderskeid van besitters en nie-besitters moet wegval. Op privaatbesit het niemand reg nie, want alles behoort aan almal (Kommunisme). Die Kommunistiese staat (nou insidenteel: Rusland, die bolwerk van die Kommuniste) is ’n noodwendige tussentoestand tussen die valse staat van die besittende klasse (wat net geskep is om hul [#90] besittinge vir hulle te beveilig en die werkersklas te onderdruk) én die toekomstige staatlose werkersmaatskappy. Vandag begeer ons die staat om die staat af te kan skaf. Ons gaan dit afskaf as ons werkersklas eenmaal wêreldheerskappy in hande gekry het. Hierdie staat wat ons nou nog begeer moet ’n geweldstaat, ’n diktatuur wees. Anders sal ons nie ons ideaal bereik nie.

’n Diktatuur is hiervolgens ’n magsinstituut, deur geen wette beperk en aan geen regulasies onderworpe nie. Hierdie diktatuur moet alle middels van produksie en distribusie, alle ekonomiese kragte en moontlikhede sosialiseer (onder staatsbeheer stel) en hierdie ekonomiese mag gebruik vir verwesenliking van sy doeleindes. Ook moet hierdie diktatuur met geweld en dwang optree waar nodig. Vrees vir hierdie mag gee aan hierdie mag krag! Vreesverwekking en skrikbewind is nie ’n toevallige karakter van staatsregering nie. Die staatsregering moet ’n diktatoriale, outoritêre stelsel van geweld wees, en moet elke oomblik bereid wees om van bo af te straf. Dit moet geweld tot wet verhef. Moenie die beskuldigde vra wat hy gedoen het nie, maar vra hom tot watter klas hy behoort. Dit behoort in die eerste plek sy lot te bepaal. Volgens hierdie reëls tree die geheime polisie op, wat in ’n diktatuur ’n noodwendigheid is.

Het ons eenmaal met geweld die werkersklas sy wêreldheerskappy verseker, dan verskyn die utopie, die werkersparadys vanself, en verval die nou nodige skrikbewind.

Die diktatuur moet homself ook handhaaf deur strenge sensuur toe te pas op enige publikasie wat teen sy belange ingaan, soos boeke, tydskrifte, e.d.m., en teen enige propaganda (bioskoop, teater, vergaderings van wie ook al) wat nie op positiewe wyse Bolsjewisme propageer nie.

Op die verhouding van die staat tot werkersorganisasies, “trade unions”, en hul Bolsjewistiese propaganda en optrede gaan ons hier nie in nie. Wat die Bolsjewistiese, politieke party betref, dit omvat as politieke magsorganisasie (in noue samewerking met die diktatoriale regering) net ’n deel van die bevolking, en word as die enigste politieke party erken. Omdat alle lede as mense gelyk is, het dit die skyn van ’n demokratiese karakter. Maar die party is in die hande van slegs ’n paar wat outoritêr beveel, en waarvan die diktator die hoof is. Om ’n lid van die party te word, moet iemand van sy Bolsjewistiese oortuigings, neigings en aanleg bewys lewer. Kort-kort word die partylede weer ondersoek met die oog op hul oortuigings en neigings, en wel om die party Bolsjewisties skoon te hou en om elemente wat nie ten volle vertroubaar is nie, uit die party uit te skop.

Onder die ekonomiese nuwe orde deur die Bolsjewisme ingestel, val ook die afskaffing van Sondae en rusdae, van godsdienstige feesdae, verder die instelling van die vyf-dag-week, ens.; dan ook die volkome gelykstelling van man en vrou as mense, d.w.s. as werkers. Al hierdie werkers moet leer dat hulle ter wille van hulself hulle aan die diktatuur vrywillig moet onderwerp, vir die diktatuur moet werk, en dat hulle deur dit te doen, dit vir hulself in hul eie belang doen.[76]

40a. Omdat ekonomiese wette alles beheers, en omdat in die Bolsjewistiese staat (Rusland), Kommunisme heers, omdat hierdie staat alleenbesitter is en geen privaatbesit bestaan nie, verder omdat die staat vir almal sorg, aan almal werk verskaf en almal van die nodige voorsien, — daarom is die huweliksinstellings (iets wat op private besit gebaseer is), onnodig.

[#91] Die huwelik is geen goddelike instelling nie. Dit is nie eers ’n wettelike instelling nie. Dit is selfs geen burgerlike kontrak nie. Twee persone van die teenoorgestelde geslag kan saamleef en kinders verkry en uitmekaar gaan wanneer hulle wil, en kan die feit dat hulle saamleef laat registreer of nie, soos hulle dit begeer. Elkeen van beide gehudes kan sy of haar naam hou of verander — nes die begeerte is — as hulle saam gaan woon. Tussen wettige en onwettige kinders bestaan geen wetlike verskil nie.

---

[76] Vir kritiek sien § 39b, bl. 72.

’n Huwelik is dus vir die Bolsjewisme ’n vereniging, vrywillig aangegaan en vrywillig opgebreek, waarby die enigste belang van die staat is om die goeie versorging van die kinders te waarborg of te onderneem. Die twee wat trou, trou hulleself. Hulle word nie getrou deur ander (magistraat, ens.) nie. Vir trou moet beide partye toestem, vir skei is die beslissing van een voldoende. Huweliksregistrasie is blote formaliteit. As met skeiding een van die partye hom- of haarself nie kan onderhou nie, moet die ander dit vir ses maande lank doen. Daarna is dit nie meer nodig nie. Die ideaal is dat ook hierdie bepaling afgeskaf sal word.

Teen prostitusie het die Bolsjewisme geen beswaar nie. Dit is trouens geen euwel waar die huwelik geen “wettige” instelling meer is nie.

Die vrou is in alles aan die man absoluut gelyk. Die ekonomiese wette maak tussen hulle geen verskil nie. Sy doen dieselfde werk as die man. Sy kry ’n paar maande voor en ’n paar maande na die geboorte van ’n kind verlof om nie te werk nie, met behoud van volle salaris. Sy moet dieselfde deel as die man bydra tot die daarstelling van die toekomstige, ideale werkersmaatskappy. Mans en vrouens, verenig julle dus as volkome gelykes in alle opsigte onder die banier van die Kommunisme! Moenie glo aan daardie drogredes van die besittende klasse wat beweer dat die huweliks-instelling van goddelike oorsprong is nie! Huwelike is illusies. Hulle is kunsmatige skeppinge wat tussen man en vrou ’n onderskeid wil maak, en die vrou van die man afhanklik wil stel. Trou en skei wanneer julle wil. Paar wanneer julle wil en los mekaar wanneer julle wil. Die kinders as toekomstige werkers behoort aan die staat. Die staat sal vir hulle sorg. Hy doen dit in sy kinder- en jeugorganisasies, in sy kleuterskole en ander inrigtings vir onderwys. Die staat sal die kind versorg totdat in ons komende werkersparadys die werkersmaatskappy as alleenbestaande en alleenheersende sy klas as maatskaplike, makkerlike organisasie die kinderversorging outomaties en vanself sal reël.

Die sogenaamde sedewette vir die huwelikslewe bestaan nie. Hulle is illusies deur die besittende klas uitgedink. Al wat bestaan is stoflike welvaartsbelange van die werkersklas, — en wat dit bevorder is goed, wat dit bestry is verkeerd. Sedelikheid as iets anders as dit bestaan nie. Die sogenaamde sedewette moet vervang word deur natuurlike wette wat die stoflik-ekonomiese gebeure beheers. As daar so iets as sedewette sou bestaan, dan is dit net daardie wyse van juiste gedrag deur die ekonomiese gebeure gereël: die ekonomiese wette bepaal wat wel en wat nie sedelik is nie. Omdat ons diktatuur die toekomsstaat wil verseker, moet elkeen met fanatisme hom hieraan gee en hom hiervoor opoffer, waar nodig, selfs met sy lewe. Onderwerping aan die staatsdiktatuur is dan ook ’n hoogstaande deug. Kommunisme is dus anti-sedelik.[77]

41a. Die werker, hierdie waaragtige mens, ken net stoflik-ekonomiese welvaart en ideale. God is ’n illusie deur die besittende klas uitgedink om die werkers vrees in te boesem en soet te hou. Godsdiens is opium vir die werker, die “volk”. Dit verlam sy rewolusionêre gees, sy dadekrag, sy [#92] versetlus. Die kerk het geen bestaansreg nie en moet uitgeroei word. Die Christendom is ’n dwaasheid en ’n valsheid wat vernietig moet word. Geloof in God is ’n slawegeloof, die mens onwaardig.[78]

42a. Onderwys en opvoeding, asook wetenskaplike en kulturele vorming, en ook die nodige ontspanning en afleiding moet alles Kommunisties hervorm word.

So jonk as moontlik moet die staat van die kleingoed klein Kommuniste maak. Ouerlike outoriteit en kinderlike gehoorsaamheid is eintlik geen deugde nie en word oorwin deurdat die kleinspan so vroeg as moontlik in die Kommunistiese organisasies geïntegreer word. Waar die ouers anti-Kommunisties dink en praat, moet die kind sy ouers veroordeel en aangee. Ouerlike outoriteit mag alleen geduld word in sover die ouers die kinders Kommunisties leer dink.

Op die staatsbeheerde skoolstelsel wil ek hier nie in besonderhede ingaan nie en volstaan met die opmerkings dat dit op Bolsjewistiese lees geskoei is en tot doel het: verbolsjewisering van die hele Russiese volk. Die skool is middel om die kind anti-godsdienstig, anti-kerklik en anti-Christelik te leer dink. Die kind word hier veral tegnies, as werker, met tegniese werkersvaardigheid gevorm. Alle onderwys en opvoeding moet die kind leer om ’n goeie “burger”, of beter “makker” te word in die Kommunistiese “staat”, of beter “werkersmaatskappy”.

[77] Vir kritiek sien § 40b, bl. 74.

[78] Vir kritiek sien § 41b, bl. 74.

Op skool en universiteit, in tegniek en wetenskap word die materialistiese opvatting van sake bevorder, aan die natuurwetenskappe en laboratorium-ondersoek van staatsweë die hoogste aandag gegee, en die godsdienstige en geestelike beskouings van sake bestry.[79]

43a. In die Kommunistiese gees moet egter nie net Russe opgevoed word nie. Dus werkers van alle wêrelddele, afgesien van nasionaliteit en ras, afgesien van seks en kleur, organiseer julle as gelykes onder die banier van die Komintern (die internasionale organisasie van die Kommunisme), wat wel sy setel veral in Rusland (Moskou) het, maar werkers in alle wêrelddele organiseer! Vorm vakunies en ander organisasies, propageer ons idee orals waar werkers werk. Agiteer, maak werkers ontevrede, hits hulle op teenoor hulle werkgewers, en teenoor ander magte van die besittende klasse, sweep hulle op, bekeer hulle! Maar doen dit onder strenge dissipline en strenge gehoorsaamheid aan die sentrale diktatuur van die Komintern. Waar groepe arbeiders vir loonsverhoging agiteer, sluit by hulle aan, vuur hul ontevredenheid aan, mobiliseer die massas tot staking, bied julle aan as vegters vir hulle belange, en laat sodoende julle Kommunistiese suurdeeg deur hulle geledere heen werk! Lei sodoende die massas in rewolusionêre gees, maak hulle bereid vir die groot wêreldrewolusie wat ons aan die gang gaan sit, span hulle in ons groot rewolusionêre beweging tot wêreldheerskappy in, — die enigste wat eenmaal die mensdom gelukkig sal kan maak. Maar waar die werkers tevrede is, behandel hulle met takt. Sluit aan by hulle node. Laat hulle hierdie node skerp bewus word. Stel oplossings daarvan voor en skakel hulle so op indirekte wyse in ons Kommunistiese wêreldbeweging in. Moenie in sodanige gevalle ons beginsels prontuit noem nie. Noem net daardie deel van ons programme wat hulle kan aanvaar. Soek om deur vreedsame, taktvolle, slimme indringing in hul ontevredenheid hulle vir ons te wen, sodat ook hulle makkers van ons geweldstaat kan word, en aan ons wêreldrewolusie deel kan neem. Want Kommunisme is in merg en been rewolusionisme, deur en deur opportunisties in sy strydmetodes.[80]

[#93] DEEL B.

KRITIEK.

33b.[81] In soverre sosialisme die selfstandigheid en kringsoewereiniteit van 'n menslike verband beklemtoon, bevat dit momente van waarheid. Maar in soverre dit naas die betrokke verband nie die selfstandigheid van ander menslike verbande erken, en ook nie die unieke mondigheid van die enkele mens aanvaar nie, en ten slotte sy eie selfstandigheid nie onder die absolute soewereiniteit van God stel nie, — is die sosialisme verwerplik.

Wat die ekonomiese sosialisme in ruimer sin betref, mag in gegewe gevalle bepaalde produksiemiddels onder staatsbeheer gestel word, waar noodomstandighede en die algemene belang dit vereis. Want daar bestaan so iets soos sosiale besit, sosiale ekonomiese belange, ens. Maar dit moet steeds gepaard gaan met erkenning van die reg van private inisiatief en van private produksiemiddels en besit in ekonomiese ondernemings. In soverre hierdie sosialisme dit nie doen nie, gaan hy verkeerd.

Die Kommunistiese (Bolsjewistiese) eis van sosiale besit is 'n halwe waarheid, wat aangevul moet word deur die eis van individuele besit. Die radikale verwerping van private besit maak die Kommunisme (Bolsjewisme) vir ons onaanneemlik. Alle besit in absolute sin, is van God. In betreklike sin vertrou Hy aan die individu en die menslike verbande besit toe, leen Hy dit aan hulle om daarmee hul roepings te vervul. In sover daar individuele naas sosiale (volks-, kerklike, ens.) roepings bestaan, bestaan daar reg op private naas sosiale besit.

Saam met die Kommunisme[82] waardeer ons sy belangstelling in die werker en voel ons bekommerd oor sy lot. Ons voel ons verplig om die node en gevare, wat hom bedreig te bestry. Ons mag hom nie aan sy eie lot oorlaat nie.

Arbeid veredel en dit is die roeping van elke mens om te werk. Maar die mens werk in die eerste plek om die verheerliking van God, wat hom sy taak op aarde gegee het, en nie in die eerste plek vir stoflike welvaart nie. In die tweede plek neem sy arbeid die vorm van harde werk ("sweet van die aanskyn") as straf op die sonde

---

[79] Vir kritiek sien § 42b, bl. 75.

[80] Vir kritiek sien § 43b, bl. 75.

[81] Vir uiteensetting sien § 33a, bl. 63.

[82] Onder Kommunisme verstaan ons voortaan net Bolsjewisme. Vir omvattende kritiek verwys ek na die reeds genoemde publikasies, en verder, waar verwante probleme met dié van die Liberalisme behandel word, na die kritiek in die vorige Hoofstuk op sodanige punte gegee.

aan. In die derde plek is jou arbeid, d.w.s. jou natuurbeheersing, kultuurskepping en roepingsvervulling, nie net ter wille van jouself nie, maar ook ter wille van jou naaste, gesin, volk, ens., aan jou gegee. Met jou arbeid het jy nie net ’n plig teenoor jouself nie, maar ook teenoor ander.

Daar is baie soorte van arbeid, almal formeel gelykwaardig. Om hiervan die handewerk uit te sonder as prototipe, as voorbeeld van alle arbeid as sodanig, is eensydig. Maar handewerk is net so heerlik, net so min mensvernederend en net so mensverdelend as enige ander soort werk.

Van die verskillende menslike verbande (kerk, volk, staat, gesin, ens.) kies die Kommunisme die ekonomiese kring van produsente (wo. veral die nywerheids- en industriekring) as die fundamentele, as die enigste wat eintlik bestaansreg het. Sy waardering vir hierdie menslike verband stel ons op prys.

[#94] Maar sy verheffing van hierdie menslike verband tot die eintlike menslike verband, sy “vergoddeliking” van hierdie kring, is eensydig en vals. In die eerste plek staan bo alle menslike verbande God, aan Wie die menslike verband sy eieaard te danke het, en aan Wie die menslike verband verantwoording verskuldig is. In die tweede plek bestaan daar naas die menslike verband van fabrieks-, industriële- en handelsorganisasies ook nog ander menslike verbande, nl. die kerk, die volk, die gesin, die staat, die maatskappy, ens. wat aan hierdie menslike verband (in formele sin) gelykwaardig is. Elk van hierdies het ’n eie taak wat die eersgenoemde menslike verband nie kan oorneem of behartig nie. Ook elk van hulle moet in sy selfstandigheid erken word. Dit is verder verkeerd om hierdie menslike verband as ’n maatskappy in Liberalistiese sin op te vat.

Maar ten opsigte van hierdie menslike verband van produsente, van fabriek- en industriewese en van die handelswese maak die Kommunisme nog ’n groot fout. Die Kommunisme gaan uit van ’n valse leer van klassestryd, van ’n stryd tussen werkgewer en werknemer, tussen werker en kapitalis, tussen die burgerlike en die werkersklas. Hierdie leer is gevorm na aanleiding van die ellende van die werkers deur die Liberalisties-Kapitalistiese stelsel veroorsaak. Hierdie leer van klassestryd skeur die nywerheids- en fabriekskringe in twee dele. Dit wil die een deel, die werkers oor die hele wêreld in ’n organisasie verenig wat wêreldheerskappy moet verkry. Hierdie menslike verband as werkersklas is ’n kunsmatige skepping, as u wil ’n illusionêre saak. Dit is geen menslike verband met ’n eiesoortige roeping, met ’n van God verkreë eieaard, met ’n eie soort van eenheid, wetmatigheid, struktuur en met spesifieke gesagsverhoudings nie. Dis iets willekeurigs.

Wat sou ’n mens daarvan moet dink, as bv. ten opsigte van die kerk dieselfde gedoen sou word, en tussen predikant en kerkraad aan die een kant en die orige gemeentelede aan die ander kant ’n wig ingedryf sou word, en die genoemde gemeentelede van alle kerke oor die hele wêreld ’n verenigde front sou maak teenoor die kerkrade en predikante? Of as in die verskillende state die onderdane hulle sou verenig en hulle teenoor die regerings sou stel? Of as in verskillende volke die volgelinge hulle sou verenig en teenoor die volksleiers stel? Of as in gesinne die kinders hulle sou verenig en teenoor die ouers stel? Is al sodanige groeperings nie sinloos nie? Vorm hulle eenhede? Nee, in die kerk vorm predikant en kerkraad saam met die gemeentelede ’n eenheid, in die staat vorm die owerheid en die onderdane saam ’n eenheid, in die volk vorm die leiers en volgelinge saam ’n eenheid, in die gesin vorm die ouers en kinders saam ’n eenheid, en so ook in die fabrieks- en nywerheidsondernemings vorm die werkgewers en werknemers saam ’n eenheid. Elk van hierdie eenhede het ’n eie roeping, ’n eie taak, ’n eie doel, ’n eiesoortige struktuur en wetmatigheid. Die antitese, of teëstelling, waarvan die Kommunisme uitgaan, nl. die botsing wat hy vooropstel en as klassestryd beskou, d.w.s. die botsing tussen werkgewer en werknemer, is vals. Dit blyk reeds daaruit dat sodra ’n arbeidersgroep die leisels in hande neem, dit weer leiers, m.a.w. werkgewers daar moet stel.

In ’n Christelike organisasie sal die werkgewers en werknemers hul samehorigheid besef, en waar botsings voorkom, dit onderling in hul eie kring reël. Want hier word geëis dat die werkgewer, die gesagdraer, die belange van die werknemer (die volgeling of onderhorige) op sy hart sal dra en dat die werknemer die leiding en bepaling van die werkgewer sal behartig. Die valse leer van die Kommunisme moet dan ook verklaar word as reaksie teen die Liberalisme. Nes die Liberalisme sien die Kommunisme net individue [#95] en hul verhoudings, en sien dit die eenheid en eieaard van menslike verbande nie in nie. Maar die Liberalistiese wedywer tussen individue op ekonomies gebied het ’n groep individue wat met ekonomiese ondergang bedreig was, nl. die werkers, kunsmatig verplig om hulle as ’n aparte klas, as proletariaat, te verenig en so teenoor die onderdrukkende groep van individue, die werkgewers of kapitaliste op te tree. Die oplossing van die stryd tussen werkgewer en werknemer lê nie in die uitspeel van die werkgewers teenoor die werknemers of omgekeerd nie. Hulle belange val logies saam. Die oplossing is geleë in die insig, dat die fabrieks- en nywerheidskringe as menslike verband ’n eiesoortige eenheid vorm, wat gesagdraer en onderdaan, leier en

volgeling, dus werkgewer en werknemer beide vereis, en dat in hierdie kring beide mekaar se belange in die kringseenheid moet behartig.

Dit moet geskied nie ter wille van hierdie menslike verband as sodanig en alleen nie, maar ook ter wille van die vervlegting van hierdie menslike verband met ander menslike verbande (volk, staat. kerk, gesin. ens.) D.w.s. in hierdie samewerking tussen werkgewer en werknemer moet steeds in die oog gehou word dat die ekonomiese, menslike verband samewerking moet soek met volk, staat, kerk, gesin, ens. en dat hul respektiewe belange behartig sal word, in sover hulle van die genoemde, ekonomiese menslike verbande afhanklik is. Vergeet mag ook nie word nie dat die ekonomiese, menslike verband ook van die ander afhanklik is. Want jy kan die nywerheids- en fabriekskringe nie van die ander menslike verbande isoleer nie. Hulle is almal onderling vervleg, staan met mekaar in wisselwerking en moet saamwerk sonder dat die een oor die ander heers, d.w.s. met die erkenning van die kringsoewereiniteit van elk. Dit alles in roepingsvervullende diens van God.

Net so min as die Liberalisme het die Kommunisme 'n insig in die ware wese van gesag. Daarom verstaan dit nie die verhouding van werkgewer en werknemer, of van leier en volgeling, of van gesagdraer en gesagsonderdaan nie. Dit vervang hierdie van God in die menslike verbande bepaalde verhouding deur dié van geweld, van mag en van dwang, want sy stryd tussen die klasse is 'n valse stryd om mag — nie om reg nie.

34b.[83] Die mens, as individu of as verbandswese, is in die eerste plek 'n godsdienstige wese, maar dan ook (in elke funksie of eienskap op eie wyse) 'n sedelike, redelike, regsvormende, kunsskeppende, ekonomiese goedere skeppende, bewuste, lewende, liggaamlike wese, ens. Van al hierdie funksies of eienskappe van die mens stel die Liberalisme die selfbeslissende redelik-sedelike funksies voorop. Die eensydigheid hiervan het ons reeds gekritiseer. Maar net so eensydig is die Kommunisme. Dit sien die mens net as ekonomiese wese.

Sy waardering vir die ekonomiese verstaan en billik ons. Sy eensydigheid om die mens geheel en al net as ekonomiese wese te wil sien, verwerp ons. Die sin van die ekonomiese is om te sorg, nl. om die middele wat vir die goddelike roepingsvervulling van ander menslike verbande en van die enkeling nodig is, te verskaf. Hierdie teosentriese (in God verankerde) opvatting van die ekonomiese vervang die Kommunisme deur 'n opvatting wat aan die ekonomiese 'n absolute eiewaarde toeken. Hierdie eiewaarde word veranker in die mag van die ekonomiese middele, wat veral in produksie, geld (kapitaal) en besit geleë is. Hierdie ekonomiese mag moet uit die hande van die kapitaliste en van die besitters weggeneem word en aan die werkersklas, die werkersmaatskappy as geheel (d.w.s. as som van individuele werkers) gegee word. Kommunisme is dus anti-kapitalisties in sover dit die Liberalistiese [#96] soort van kapitalisme betref. Nie die enkeling nie, maar almal saam het gelyke en gesamentlike reg op ekonomiese voordeel en ekonomiese welvaart. Hierdie vervalsing van die ekonomiese as doel op homself, hierdie verabsolutering van die produksie-, geld- en besitmag in sosialistiese of kommunistiese sin, verwerp ons. Nie net die werkersmaatskappy nie, maar ook die individu en ook die volk, ook die staat, ook die kerk, ook die gesin, ens. het elk as sodanig behoefte aan en reg op ekonomiese versorging, voorsorg, d.w.s. ook besit. Hierdie besit is geregverdig in sover nodig vir die volkome roepingsvervulling van elk. Besit, ja alle ekonomiese mag moet dan ook ter ere van God roepingsvervullend aangewend word en is deur die Groot Besitter aan die mens geleen om sy taak op aarde te kan vervul. Geen mens, geen menslike verband het absolute reg op besit nie, want alles wat is, behoort aan die Here.

Die vervulling van die ekonomiese funksie moet by die mens so geskied dat hy nie in die eerste plek probeer om ryk te word nie, maar om God te dien deur sy taak of roeping op aarde te vervul. Dit moet in die tweede plek staan onder leiding van en in wisselwerking met die godsdienstige, die sedelike, die redelike, die kunsvolle, ens. Jou ekonomiese sin mag nie jou godsdienssin, sedelikheidsgevoel, regsbesef, ens. oorheers en verdring nie, maar moet daarmee harmonies saamwerk. Net so min as wat laasgenoemdes eersgenoemde mag verdring of oorheers. Want ekonomiese pligte is ook van Godsweë aan die mens gestel.

Die Kommunistiese leer handhaaf 'n ekonomiese determinisme. D.w.s. die ekonomiese wet beheers alle doen en late van die mens. Vir menslike vryheid is hier geen plek nie. Die mens word hier uiteindelik 'n rat in die ekonomiese masjiene. Asof die mens nie ook die ekonomiese moet beheers nie!

35b.[84] Stof, materie bestaan. Maar lewe, siel, bewussyn, gees, wat almal juis nie materie is nie, bestaan ook. Laasgenoemde is van eersgenoemde, maar eersgenoemde is ook van laasgenoemde afhanklik. Bo alles bestaan God, Skepper ook van die materie.

---

[83] Vir uiteensetting sien § 34a, bl. 64.

[84] Vir uiteensetting sien § 35a, bl. 64.

Maar dan bestaan daar ook unieke verskynsels wat nie bloot materie en ook nie bloot geestelik is nie, maar geestelike omvorming, verwerking of beheersing van materie is, nl. die kultuurvoorwerpe soos skilderye, musiekstukke, regsvoorwerpe, taal, ens. waaronder, let wel, ook die ekonomiese goedere val. Ekonomiese voorwerpe is nie bloot materie of stof nie, maar materie of stof plus (d.w.s. beheers deur) die ekonomiese sin, waardering, insig en vorming van die menslike gees. ’n Tafel, ’n muntstuk, ’n ploeg, ’n yskas, ens. is nie net blote materie nie, maar geestelik verwerkte materie. Hulle is sonder die menslike gees onverstaanbaar en onbestaanbaar. Hulle is nie blote natuur nie (soos stof, plant en dier) nie, maar kultuur. Ons verwerp dus die Kommunistiese vervalsing van die ekonomiese tot die bloot-stoflike, van die kultuur tot bloot-natuur. Ons verwerp sy materialisme.

Die primêre ekonomiese wette is geen natuurwette nie, maar norme en ideale, waarvolgens die mens roepingsgetrou die ekonomiese wêreld, die ekonomiese kultuur behoort te vorm. In plaas dat die mens egter volgens hierdie norme handel, laat hy hom deur sy vervalsing van die ekonomiese, net deur die ekonomiese feite en hul interreaksies lei en probeer hy uit hierdie sekondêre wetmatighede die ekonomiese te verstaan, veral met behulp van statistieke berekeninge. Daardeur word alles op sy kop gesit. Hy erken wel die sg. menslike faktor (bv. die manipulasie van die geldwaarde), maar hy sien nie in nie dat alle ekonomiese handelinge die mens vereis en menslik is; dat alle ekonomiese dade van die mens aan objektiewe norme gebonde is, — [#97] norme wat hy kan oortree en die oortreding waarvan tot vervalsings van die ekonomiese lei. In sover die ekonomiese deur sy natuur- of stofverankerdheid sekondêre wetmatigheid vertoon, behoort hierdie wetmatigheid in die diens en onder die leiding van die normatiewe gestel te word. Deur egter, soos die Kommunisme wil, die ekonomiese wetmatighede as bloot natuurwetmatighede op te vat, gee hy foutiewelik menslike vryheid prys in ruil vir ’n ekonomies-materialistiese determinisme. En dit verwerp ons.

Geskiedenis word seker ook deur ekonomiese gegewens bepaal, maar ook deur nasionale, juridiese, religieuse, en soveel ander faktore meer. Maar uiteindelik is dit die mens wat natuurbeheersend en kultuurskeppend op verantwoordelike wyse geskiedenis maak. So veronderstel geskiedenis dus noodwendig menslike vryheid.

Om die wetenskap materialisties te kneg, sielkunde, geskiedenis en ander kultuurwetenskappe alleen te erken in sover hulle materialisties georiënteerd is, is ’n vervalsing daarvan. Die wetenskappe van die stoflike moet die stoflike tot sy reg laat kom. Maar die wetenskappe van die lewe, die bewussyn, denke, taal, kuns, sedelikheid, reg, godsdiens, ens. en van die waarhede Gods (die teologie), moet hul eie voorwerpe van ondersoek, wat nie stof as sodanig is nie, tot hul reg laat kom.

36b.[85] Dat ook die Kommunis na ’n paradys verlang, waardeer ons. Die mens, slaaf van die sonde, sal altyd na verlossing sug, waarin hy ook al sy verlossing mag soek. Maar die Kommunistiese paradys is ’n hersenskim. Ook al sou hierdie stoflik-ekonomiese hemel en heerlikheid verwesenlik word, dan nog sal die mens deur sy sondigheid daarin rusie maak en stryd om mag aanknoop. Hy sal dit kan doen juis omdat die ekonomiese geen natuur-wetmatigheid as sodanig is nie, maar normatief en menslike vryheid veronderstel.

Hierdie paradys is ’n hersenskim, omdat die mens as godsdienstige, redelike, sedelike wese, ens. met die bloot ekonomiese hemel alleen nooit tevrede, d.w.s. gelukkig sal kan wees nie.

Hierdie paradys is ’n hersenskim, omdat die mense nie net gelyk nie, maar ook ongelyk is. Die Liberalistiese gelykheidsideaal beteken verarming van die ryke moontlikhede in die menslike natuur gelê. Die Kommunistiese werkersmaatskappy sal hierdie rykdom van verskeidenheid ook geen reg laat wedervaar nie en sal die mense daardeur ongelukkig maak. Bowendien ken hierdie maatskappy geen ware gesagsverhoudings nie, en kan dit alleen deur ’n onverdraagbare tirannie, deur ’n diktatuur wat die mondigheid van die individu verkrag, ordelik gehou word.

Die utopisme (paradysleer) van die Kommunisme is ’n wilde droom wat geen rekening hou met God en met die menslike sondigheid en verskeidenheid nie. Dit mis die ewigheidsblik op die Kruis van Christus, wat alleen die belofte van die nuwe hemel op ’n nuwe aarde inhou.

37b.[86] Opsetlik het ek eers stil gestaan by die positiewe ideaal van die Kommunisme. Maar hierdie positiewe ideaal is veranker in sy negatiewe houding tot die bestaande. Die Kommunisme is primêr negatief. Dit is ’n lewens- en wêreldbeskouing van wrok, haat, afguns, ontevredenheid met die bestaande. Dit is uit hierdie ontevredenheid gebore en word deur ontevredenheid gevoed en groei deur ontevredenheid te wek. Dit is ’n

---

[85] Vir uiteensetting sien § 36a, bl. 64.

[86] Vir uiteensetting sien § 37a, bl. 65.

negatiewe reaksieverskynsel wat net wil breek en vernietig. Dit is dus ’n vorm van nihilisme. Gebore uit ’n klassestryd propageer dit klassestryd. Dit wil ’n [#98] wêreldrewolusie bewerkstellig wat God, godsdiens, kerk, sedelikheid, reg, die regs, die volk as sodanig, ens. verwerp en vernietig: deur ’n willekeurige diktatuur daar te stel wat net mag en geweld ken, en hom aan niks anders gebonde ag as aan die wette van die ekonomiese lewe nie.

Sy ontevredenheid kan ons verstaan. Die lot van die proletariaat in ’n Liberalisties-Kapitalistiese orde van sake is seker nie benydenswaardig nie. Maar ons wil die oorsake van die ellende van die werker nie deur rewolusie en lewensvervalsing oorwin nie, maar deur reformasie, deur sondebelydenis en deur stryd volgens die beginsels van Gods Woord. Die eintlike stryd op aarde is die tussen lig en duisternis, tussen God en die duiwel, tussen die dien van God en die mag van die sonde. Dit is die fundamentele stryd wat hier op aarde aan alles ten grondslag lê; en nie die klassestryd nie; nie die ophitsing van klas teenoor klas nie. Uit die Liberalisties veroorsaakte klassestryd op ekonomiese gebied wil die Kommunisme alles verklaar. Hierdeur vervals hy sy blik op die hele wêreld en op die hele lewe van die mens.

Het ons eenmaal met die valse leer van die klassestryd gebreek, dan moet ons die hervorming van die ekonomiese, menslike verband (in sy selfstandigheid asook in sy afhanklikheid van ander menslike verbande) volgens Christelike beginsels so aanpak, dat ook die werker ’n menswaardige lewe tot eer van God kan lewe. (In ons land begin die R.D.B. die eerste fondament daarvoor te lê.)

38b.[87] Die Kommunis is blind vir die volk as ’n organiese, deur bloed- en kultuurbande bepaalde geheel. Ook is hy blind vir die onderskeid van volk en volk, elk met sy taal, taak en roeping, — onderskeidinge wat God in die geskiedenis van die mensdom gewil het. Hy sien nie in dat ’n volk iets anders is as die werkersklas of werkersmaatskappy, dat beide onderskei moet word, en dat beide mekaar nodig het. Met ander woorde besef hy nie dat ook die werker nie net ’n individuele roeping en plig het nie, maar ook ’n sosiale roeping en plig het en ook aan nasiebou, aan die ekonomiese uitbou van sy volk moet saamwerk, en dat sy volk ook hom moet dra en skraag.

Die Kommunistiese miskenning van volks- en rasverskille, van onderskeid van taal en kleur, sy volksontwrigtende en volksvernietigende optrede, sal nie die ellendige toestande van die werkers verbeter nie, maar dit eerder vererger. Nasionale, deur volksliefde verpligte optrede sal eerder die lot van die werker beter maak. Want die werker het as volksgenoot sedelike reg op die liefde van sy volk.

Die werker het as werker ook ’n internasionale (naas individuele en nasionale) roeping. Sy produksie en ware moet ook vir ander volke (en hul roepings) as ekonomiese, d.w.s. as versorgingsmiddels diens doen. Tereg beklemtoon die Kommunisme die internasionale gesigspunt. Maar hier word nie alleen vergeet dat die arbeider ook volksgenoot is en dus ook ’n volkse roeping teenoor die eie volk het nie, maar ook dat gesonde internasionalisme nasionalisme veronderstel en op die onderskeid en onderlinge afhanklikheid en samewerking van volke as sodanig rus. Met ander woorde behoort die werker veral as volksgenoot internasionale samewerking te soek. En dit maak die anti-nasionale strekking van die Kommunisme onmoontlik.

Omdat die mens egter ook individu, en nie net volksgenoot is nie, kan by ook met individue van verskillende lande samewerking soek. Dit noem ons kosmopolitanisme (wêreldburgerskap), en nie internasionalisme nie. Die kosmopolitanisme is egter as ’n verbindingsvorm van alle werkers uitgesluit, omdat daar geen kosmopolitiese, menslike verband bestaan nie, en alle kosmopolitiese wisselwerking, ’n wisselwerking tussen enkele individue of [#99] groepe is, wat as sodanig om prinsipiële (strukturele) en praktiese gronde baie eng en beperk in omvang moet wees en bly. Bowendien sal gesonde kosmopolitiese kontakte altyd in vervlegting met volkse (en staatse) kontakte moet geskied. Want ook die kosmopoliet word deur die volk (en ook deur die staat) beperk en aangevul, en kan sonder die volksverband (en staatsverband) sy taak nie volvoer nie.

39b.[88] (a) Die staat rus op klassestryd van die besittende klas teen die nie-besittende klas. (b) Die werkers, die nie-besittende klas, moet hierdie stryd wen deur die kapitalistiese staat tot ’n proletariese diktatuur om te skep, om (c) daarna die staat self af te skaf en die paradys van ’n werkersmaatskappy te verwesenlik. So word die ontwikkelingsgang deur die Kommunisme gesien. Die proletariese diktatuur is die teenstelling tot en oorwin die kapitalistiese staat. Die werkersmaatskappy is die teëstelling tot en beëindiging van die staat as sodanig. Hierdie ontwikkelingsgang is ’n ontwikkeling deur teenstellings heen, waarin telkens die vorige teenstelling

---

[87] Vir uiteensetting sien § 38a, bl. 65.

[88] Vir uiteensetting sien § 39a, bl. 65.

oorwin word. Hierdie leer van ontwikkeling deur teenstellinge te oorwin het die Kommunisme van Marx en het Marx van Hegel (wat dit idealisties bedoel het) gekry. Op hierdie (antitetiese of dialektiese) ontwikkelingsteorie gaan ons nie in nie, al vorm dit in ’n bepaalde sin die agtergrond van die Kommunistiese lewens- en wêreldbeskouing. Daarvoor en vir sy weerlegging verwys ek na die reeds genoemde literatuur. Maar al word hierdie leer nou bewys vals te wees (en dit kan gemaklik aangetoon word verkeerd te wees), sal die Kommunistiese praktyk en doelstellings daardeur nie gewysig word nie. Die teorie dien dan ook nou net as ’n rasionalisasie (’n redelike vergoeliking) van sy strewe.

Die werkersparadys is, soos ons reeds aangetoon het, ’n onverwensenlikbare mite, ’n nie-realiseerbare illusie. Die van God verordineerde onderskeidinge tussen kerk, volk, staat, gesin, ens. met hulle respektiewe strukture, take, gesagsverhoudings sal naas die maatskappy bly bestaan en deur geen ideale maatskappy vervang word nie. Die vernietiging van hierdie menslike verbande en hul vervanging deur die werkersklas (tot ideale maatskappy verhef) is prinsipieel en prakties onmoontlik.

Die staat is geen middel tot ’n doel nie, want hy het ’n eie roeping, nl. die van regsvorming en regshandhawing. Hierdie roeping kan geen ander menslike verband oorneem nie. Die staat sal bly so lank hierdie menslike bedeling bestaan. Na die oordeelsdag, wanneer ’n nuwe hemel op ’n nuwe aarde neerdaal, sal daar geen staat meer wees nie. Want sy bestaansgrond (nl. regsvorming en regshandhawing) veronderstel die sonde en die eis dat die voortwoekering van die sonde getemper en beheers moet word; — hierdie bestaansgrond van die staat sal dan nie meer bestaan nie. Hierin het die Kommunisme reg, nl. dat in die toekomsparadys, wat hiernamaals verwesenlik gaan word, geen state sal bestaan nie. Maar hierdie oorwinning van die staat geskied nie deur mensemag nie, maar alleen deur die soenverdienste van Christus, wat as Herskepper ’n staatlose orde eenmaal sal daarstel.

Die ontwikkelingsleer van die Kommunisme staan in ’n noue verband met sy ekonomiese leer van meerwaarde, op grond waarvan hy die Kapitalistiese orde wil oorwin. Ook op hierdie teorie gaan ons nie in nie, en verwys ons vir kritiek daarop na die reeds genoemde literatuur. Ook al bewys ons dat hierdie teorie geen steek hou nie (en hy is onhoudbaar), sal dit die Kommunistiese lewenshouding, sy lewensdoel en wêreldbeskouing nie verander nie. Ook hierdie leer dien meer as rasionalisasie (redelike vergoeliking) van sy strewe.

Hierby moet gevoeg word dat die staat nie geroepe is (tensy in [#100] noodgevalle en in beperkte sin, waar ander menslike verbande hul plig verwaarloos of die algemene belang dit vereis) om die roeping en taak van ander menslike verbande oor te neem nie, en bv. self ’n industriële en bedryfsorganisasie te word nie. Sy funksie en taak bly primêr beperk tot regsvorming en regshandhawing. (So is dit ook nie die taak van die staat om kuns te skep, wetenskap te vorm, kerk te speel, kinders te verwek, ens. nie.)

Die identifikasie van die staat met die werkersklas en van die werkersklas met die staat is ook verkeerd. Die staat is met geen enkele menslike verband (kerk, volk, gesin, “werkersklas”, ens.) identifiseerbaar nie. Hy staan teenoor al hierdies, en moet vir en onder hulle reg handhaaf en reg vorm.

Die staatsopvatting van die Kommunisme rus op die beginsel van klasse stryd. Hier sit waarheid in, maar die waarheid word eensydig gegryp en vals vertolk. Want die staat is nodig ter wille van alle soorte van stryd (bv. tussen individue, tussen werkgewer en werknemer, tussen gesinne, tussen kerk en staat self, tussen skool en, ouers, tussen mense of groepe wat kontrakte verbreek, mekaar uitoorlê, ens. dus tussen individue, tussen individue en menslike verbande en tussen menslike verbande en menslike verbande). Orals heers sonde, orals word onreg gepleeg, orals bestaan stryd, orals moet orde gehandhaaf word. ’n Instelling is dus nodig wat onreg herstel en orde handhaaf, nl. die staat. Die staat is dan ook noodwendige gevolg van die sonde en moet die uitwendige gevolge van die sonde uitwendig bestry deur reg met geweld te handhaaf. Was daar geen sonde nie, dan was die staat nie nodig nie. Die staat is dus om die sonde daar, nie net om die stryd tussen die besittende en die nie-besittende klas te besleg nie.

Om verder te eis dat die staat die stryd moet besleg ten gunste van die nie-besitters, die werkersklas, is foutief, omdat die staat reg moet handhaaf en private besit geen onreg is nie. Die staat moet egter nie net onreg bestry en reg handhaaf nie, maar moet die gesonde ontwikkelingsgang van die mens bevorder deur vir die individu en die menslike verbande al na gelang van nuwe ontwikkelingseise nuwe reg te vorm en nuwe moontlikhede daardeur te skep.

Vir die Kommunisme is die staat geen regstaat nie, maar ’n blote magstaat, wat reg as sodanig verwerp en net geweld ken. Dat die staat mag nodig het, sonder mag nie kan bestaan nie, daarin het die Kommunisme gelyk. Was daar geen polisie, geregshowe, boetes, tronke, soldate, ens. nie, dan kon die staat homself nie handhaaf

nie. Maar die staat mag geen mag net ter wille van mag begeer nie. Sy roeping is juis om met mag en geweld reg te vorm en reg te handhaaf. Sy magsgebruik moet gelei word en moet onderworpe wees aan die regsbeginsels. Die staat het twee suile. Hy het beide nodig, nl. reg en mag; — reg as leidingsbeginsels; — mag as uitvoeringsbeginsel. Die opvatting dat die staat blote magstaat is, verwerp ons.

Die staatshoof is aan God en aan sy gewete verantwoordelik vir sy dade, vir die regshandhawing en regsvorming, waarvoor hy die staatsmag gebruik. Hy is gebonde aan die ewige regsbeginsels, soos in Gods Woord geopenbaar. Hy moet die vertroue van sy staatsburgers hê en sy dade aan hulle sedelik verantwoord, want hulle is mondige wesens. Maar sy gesag verkry hy nie van hulle nie, maar van God, wat in die staatse regeer-amp die gesagsonderskeid tussen gesagdraer en onderdaan struktureel bepaal het; en in Wie se Naam hy regeer. Met hierdie bepalinge is onversoenbaar die idee van ’n magsdiktatuur, soos die Kommunistiese, wat reg verwerp het; wat hom nie gebonde ag aan die goddelike ordinansies vir die onderskeie menslike verbande en individue nie; wat godsdiens en sedelikheid vertrap; [#101] wat oor gewetensbesware heenstap; en wat alleen erken die willekeurige wilsbeslissinge van die “almagtige” diktator.

Die beswaar hier gaan teen ’n diktatuur wat net op geweld gebou is en reg verwerp. In noodtye sou ons wel ’n diktatuur kon aanvaar, solank hierdie diktator hom aan God verantwoordelik vir sy dade ag, die reg erken en handhaaf en die goddelike ordinansies orals eerbiedig. As duursame regeringsvorm vereis die Calvinis egter ’n regeringsvorm waarin die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die menslike verbande meer direk in die regeringsvorm gewaarborg is, bv. daardeur dat die regeringshoof op bepaalde tye gekies word, en in ’n volksraad hom aan sy onderdane sedelik verantwoord. Hierdie sedelike verantwoording vernietig nie die juridiese of staatse regeergesag, wat die regeringshoof kragtens sy amp van God en nie van sy onderdane verkry het nie. Want hy kan dan ook teen die meerderheidswil van die volksraad handel.

Om deur geweld, vreesaanjaging, verskrikking te regeer, soos die Kommunistiese diktatuur doen, is benede alle kritiek.

Ook die strenge sensuur in belang van die magstaat verwerp ons.

Die erkenning van slegs een politieke party in so ’n magstaat is ook verwerplik, omdat hier geweld ter wille van geweld gesoek en beoefen word; verder omdat die party hom nie aan die reg bind nie; ten slotte omdat elke volk en staat meer as een rigting van lewens- en wêreldbeskouing verteenwoordig, op grond waarvan meer as een politieke party bestaansreg het. Partye is geen euwels nie, as hulle nie magsinstellings, wat (in Liberalistiese of Bolsjewistiese sin) wil regeer, is nie, maar as hulle liggame is wat die regering adviseer en beïnvloed en tot sedelike verantwoording roep, maar waarvan die regtergesag onafhanklik is, in die sin nl. dat die regering onafhanklik is van die meerderheid van die volksraadlede — hoe ook al in partye verdeel.

Die afskaffing van rusdae (Sondae), ens. verwerp ons om bekende redes.

40b.[89] Die werker is nie net werker nie, hy is ook gesinslid. Die Kommunisme het ’n perverse, ’n verdraaide huweliks- en gesinsopvatting, wat geen oog het vir die unieke organiese eenheid, struktuur, waarde en roeping van die gesin en van die huwelik as goddelike instelling nie. Vir die unieke onderskeid van man en vrou en hul onderskeie roepings in die huweliks- en gesinslewe is dit blind. Die beginsel dat die kinders in die eerste plek van Godsweë aan die ouers toevertrou is en dat die ouers in die eerste plek verantwoordelik is vir die opvoeding van hul kinders, verwerp die Kommunisme ten onregte. Vir die unieke, sedelike liefdesverhoudings tussen eggenotes (wat meer is as net begeerte na seksuele omgang), verder tussen ouers en kinders en tussen kinders onderling liefdesverhoudings wat op ’n ryk geskakeerde wyse die gesinslewe in ’n intiem-unieke band vervleg, het die Kommunisme geen oog nie. Vir die feit dat die gesinslewe nie net met ekonomiese sorge, maar ook met geestelike en veral met godsdienstige aangeleenthede te doen het, is die Kommunisme blind.

Die Kommunistiese opvatting van die huwelik verlaag die mens. Dit vernietig alles wat die huwelik verhef en veredel. Dit vernietig die huwelik as sodanig. Dit verprostitueer die huwelik. Seksuele omgang tussen gehudes, gedra en gelei deur die sedelike liefdeband is nie iets laags nie. Maar seksuele omgang sonder hierdie liefdeband is blote “dierlike” paring. Die Kommunistiese opvatting van die huwelik is niks meer as dit nie.

Teenoor die Kommunistiese beskouing oor die verhouding van man en vrou handhaaf ons dat man en vrou as mense gelyk en tog ook ongelyk is; — [#102] dat hulle na liggaamsbou en sielelewe ooreenkom en verskil; — dat beide ’n verskillende aard en aanleg, taak en bestemming op aarde, en in besonder in die huwelikslewe het; — dat beide in die huweliks- en gesinslewe mekaar aanvul — soos hoof en hart in ’n menslike liggaam. Die

---

[89] Vir uiteensetting sien § 40a, bl. 66.

huwelik is ’n deur God ingestelde twee-eenheid, wat lewenslange, sedelike trou as fondament vereis. Egskeiding, behalwe omrede egbreuk, is nie geoorloof nie.

Die sedelike en die sedewette kan saamgevat word in die bepaling: “Jy moet jou naaste net so liefhê as jouself”.[90] Hulle geld vir die huweliks- en die gesinslewe, maar ook vir die volkslewe, ja orals waar mens teenoor mens staan. Die sedelike het ’n unieke eieaard, ’n besondere waarde, wat nie in terme van ekonomiese goedere, ekonomiese handelinge of ekonomiese wette verklaar kan word nie. Dit is “soewerein in eie kring”. Die Kommunistiese verwerping van die sedelike verlaag die mens.

Die sedelike en die ekonomiese mag egter nie geskei word nie. Hulle hang ook saam. Die sedelike handelinge moet gebruik maak van die ekonomies-nuttige. Die ekonomiese handelinge moet onder leiding van die sedelike staan (anders sou bv. diefstal, vermorsing van goedere, verkwanseling van besit, wat ook vir roepingsvervulling nodig is, woekerwins, ekonomiese uitbuitery, ens. geoorloof gewees het).

Onderwerping aan ’n staatsdiktatuur (soos bv. die Kommunistiese) is nie sedelik nie. Gehoorsaamheid aan die owerheid wel. In die eerste geval het ons net ’n dwang-, ’n magsverhouding van die een tot die ander. In die ander geval die eerbiediging van die deur God gewilde reg en regsverhoudings. Die geweldmisbruik, skrikaanjaging, terreur, ens. van staatsweë is nie anti-sedelik nie, dit is in die hoogste mate onsedelik.

41b.[91] Op die Kommunistiese bestryding van die Christendom en van die Christelike godsdiens, op sy Christenvervolging en Christenmarteling wil ek net wys. Dit alles volg noodwendig uit sy uitgangspunt. Sy anti-Christelikheid, ateïsme, en anti-godsdienstigheid is sy vloek in besondere sin.

Sy verering van die stoflike welvaart, van die ekonomiese goedere, sy onderwerping van alles wat bestaan aan ekonomiese belange is egter in die laaste instansie tog maar ook godsdiens, al is dit afgodediens: aanbidding van die ekonomiese mag, wat die maatstaf, bron, norm en wet van alle dinge word. Dit is ’n afgodediens van die laagste soort. So blyk die Kommunisme tog sy godsdiens te hê waarin i.p.v. die ware God die blinde mag van stoflike welvaart aanbid word, en waaraan alle werkers deel moet hê ter wille van die mens, as vereerder, verheerliker en genieter van die ekonomiese goedere.

Beide die Liberalisme en die Kommunisme soek menseheerlikheid i.p.v. eer en verheerliking van God. Beide is in wese heidens en humanisties (mensvererend). Maar die Liberalistiese humanisme is ’n fynere en veel meer verhewe vorm van humanisme as die brute, gewelddadige, growwe en materialistiese vorm, wat die Kommunistiese humanisme aanneem.

42b.[92] Opvoeding en onderwys behoort in die eerste plek aan die ouers, aan wie die kinders van Godsweë toevertrou is. Die kinders moet in die eerste plek as kinders van God opgevoed word, maar dan ook vir hul aardse taak en roeping ten volle bekwaam gemaak word. Hierdie roeping is individueel en sosiaal. D.w.s. as individue en as gesinslede, volksgenote, staatsburgers, ens. moet hulle gevorm word. Dit alles verstaan die Kommunisme nie. Kinders is geen staatseiendom nie. Die staat het egter die plig [#103] om deur regsvorming en regshandhawing, asook deur ondersteuning, die onderwys en opvoeding tot die hoogs moontlike bloei te help opvoer.[93]

Kinderlike gehoorsaamheid aan die ouers, hierdie wonderlike gesagsprinsipe, is die basis van alle latere gesagserkenning, ook van die teenoor die skoolonderwyser, teenoor die volksleier, teenoor die staatsregeerder, teenoor die kerkraad, ens. Wie hieraan torring en die kinders leer om teenoor hulle van nature gegewe gesagsdraers, hul ouers, ongehoorsaam te wees, ondergraaf die gesonde gesagsrelasie van die hele menslike samelewing.

Dat op skole veral tegniese en praktiese onderwys, veral ook handvaardigheidskunde gegee word, is goed. Maar dit mag nie geskied ten koste van die onderwys deur medium van die woord, waar die kind moet luister nie. Luister is een van die allerbelangrikste voorwaardes van onderwys. Die woord is een van die allerbelangrikste middels van onderwys. Want die mens is nie net ’n wese wat handel nie, maar ook ’n wese wat moet verstaan. Hy moet verstaan die Wil van God, Sy ordinansies, die sin van sy vaderlandse geskiedenis,

---

[90] Sien my *“Die Grand van die Sedelike”* (Verkennerreeks No. 3).

[91] Vir uiteensetting sien § 41a, bl. 67.

[92] Vir uiteensetting sien § 42a, bl. 67.

[93] Sien hieroor betrokke literatuur in *“Koers in die Krisis”*, in *“Die Ossewareeks”* en in *“Die Verkennerreeks”*, asook dr. Greyling se werke in *“Die Tweede Trekreeks”*.

die skoonheid van die natuur, die heerlikheid van sedelike trou, die mag van die waarheid, die sin van sy roeping, ens. En om hom dit aan sy verstand te bring is die openbarende woord en die luisterende oor onmisbaar. Wie ore het om te hoor, laat hom hoor wat van hom in sy lewe verwag word.

43b.[94] Nihilisme, vernietiging van die bestaande orde, nie net van die politieke en ekonomiese orde nie, maar ook van die godsdienstige en sedelike orde, van alle hoëre geestelike waardes van die menslike kultuur is die oogmerk van die Kommunisme. Alles wat mooi, heerlik, verhewe en goed is moet prysgegee word vir die genieting van stoflik-ekonomiese welvaart. Ons erken dat ook stoflike welvaart ’n waarde het en geniet mag word, maar veroordeel die Kommunistiese verafgoding hiervan en sy opoffering van alles wat bestaan aan hierdie afgod.

Om sy ideaal te bereik predik hierdie nuwe godsdiens die leer van rewolusie. Ons verwerp die idee van rewolusie as sodanig. Ons verwerp dit waar (soos by die Kommunisme die geval is) rewolusie ’n regsmiskennende en regsvernietigende gewelddadige optrede is. Want ons stel teenoor die rewolusie nie ewolusie nie (die mens is meer as ’n bloot ontwikkelende en aan omstandighede aanpassende wese), maar reformasie. Ons eis reformasie, omdat ook die geskiedenis van oomblik tot oomblik in Gods hand is en Gods wil openbaar; omdat in elke tyd van die geskiedenis, nieteenstaande erkende wantoestande, tog ook regsgegewens en regsverhoudings bestaan, wat goed is en gehandhaaf moet bly, waarby aangesluit moet word en wat nie prysgegee of vernietig mag word nie. Aansluitend by die waardevolle, die goeie in die verlede en hede, moet ons vir die toekoms die verkeerde omvorm volgens Gods wil en wet al na gelang van die eise van omstandighede. Reformasie vernietig nie die verlede nie, wat rewolusie wel wil doen. Reformasie soek die nuwe vir die toekoms, wat ewolusie nie doen nie. Reformasie vat die goeie in rewolusie en in ewolusie saam, maar bevat ’n unieke eie betekenis, wat die ander nie het nie, en wat alleen gegryp kan word deur erkenning van die lig van Gods Woord op ons ondermaanse gebeure.

Hiermee wil ek nie beweer dat reformasie altyd pasifisties moet optree en nie ook van mag gebruik moet maak nie. Want jy kan swere aan die volksgeskiedenis sonder ’n deeglike operasie dikwels nie genees nie. Bowendien word oorloë vir regshandhawing op jou afgeforseer. Maar, en dit is ons beswaar teen alle rewolusie: met die goeie in die verlede mag jy nie breek nie. [#104] Die nuwe, wat die hervorming bring, moet met wat in die was, verbind word.

Reformasie is natuurlik nie net ’n godsdienstig-kerklike beweging nie. Nodig is van oomblik tot oomblik ’n gedurige reformasie van individue en van al die menslike verbande, en ook van al die kultuurkringe, soos wetenskap, kuns, reg, e.d.m.

Hierdie reformasie geskied volgens beginsels, volgens Gods ordinansies. Dit gryp die geleenthede aan om daarvan die beste te verkry, maar stel die gebruikmaking van jou kanse onder Gods Woord en wet. Daarom is reformasie nie opportunisties nie. Rewolusie is opportunisties in sover dit die regte en die goeie van die verlede misken, terwyl die Kommunistiese rewolusie, wat van geen reg wil weet nie, en net mag erken, opportunisme van die laagste soort is, wat geen middels, hoe gemeen en oneerlik ook al ontsien nie, solank sy doel maar bereik word.

Kommunisme is in ons land ’n ellendige gevaar, nie net in die industriële sentra onder ons blanke bevolking nie, maar veral waar dit onder die naturelle-stamme versprei word. Besef ons volk en owerheid wel voldoende wat dit beteken as die naturelle in ons land Kommunistiese hordes word?

---

[94] Vir uiteensetting sien § 43a, bl. 67.

[#105] Hoofstuk 4.

DIE NASIONAAL-SOSIALISME — DEEL A.

UITEENSETTING.

44a. Die Nasionaal-Sosialisme is uit die lewe van die volk gebore. Dit is ’n nasionale beweging eerder as ’n bepaalde teorie, waarvolgens die samelewing ingerig moet word. Die beweging ontwikkel al voortgaande sy idee uit sy ervaring. Die lewe is meer as die leer, en die ’n Nasionaal-Sosialistiese leer kom na en is produk van die Nasionaal-Sosialistiese lewenservaring en -ontwikkeling van die Duitse volk. Dit is ’n volksvernuwing, ’n volksverjonging, waaruit nuwe volkskrag en grootse volksdade gebore word.[95]

45a. Nie die individuele mens en sy soewereine waarde, soos die Liberalisme wil, en ook nie die werkersklas of werkersmaatskappy, soos die Kommunisme (Bolsjewisme) wil nie, maar die volk. die nasionaal gegewe volkseenheid is die konkrete en selfstandige werklikheid, waaruit die menslike samelewing verstaan moet word en wat aan hierdie samelewing sy sin en waarde gee. Nes bv. ’n boom as organiese eenheid ’n bestaande, konkrete, selfstandige werklikheid is, en nie die aparte takke, blare of wortels nie, en nes hierdie takke, blare en wortels van die boom as organisme afhanklik is en aan die boom as organiese geheel hul funksies, plek, taak, eieaard, doel, ens. te danke het, en nes die takke, blare en wortels op hulself, d.w.s. losgeskeur van die boom nie kan bestaan nie, maar doodgaan, so ook is die volk ’n organisme, ’n organiese eenheid, waarvan die individue, die ander menslike verbande en die onderskeie kultuurkringe afhanklik is, en waarsonder hulle nie kan bestaan nie, en waardeur elk sy doel, taak, eieaard, lewenssin, waarde, funksie, ens. bepaal kry.

Hoofsaak is die volk. Van sekondêre belang is die individu, die ander menslike verbande en die kultuurkringe. Die individu vind sy bestemming in sy volksverbondenheid, in sy volksdiens. Het hy nie uit die volk voortgekom nie? Was die volk nie voor hom daar nie? Ontwikkel hy nie sy volle persoonlikheid in en danksy die volk nie? Daarom moet dan ook ’n grenslose liefde hom aan sy volk verplig. As deel van sy volk het hy alles, wat hy is en kan doen aan sy volk te danke. Hy kan alleen vry wees as hy volgens sy volksgeworteldheid ter wille van die volksgeheel handel. Hy, sy kragte en sy vryhede behoort in goeie en in slegte tye, in vreugde en in lyde geheel en al aan sy volk, waaraan hy met vlees en bloed, met liggaam en siel verpand is. Elke offer wat hy vir die volkswording en in belang van die volksgeheel bring, is goed en reg. Hy as individu is eintlik niks nie, sy volk is alles. Hy is alleen iets in sover sy volk in en deur hom handel. Die individu op homself beskou, los van sy volksverband, het geen sin, geen [#106] konkrete bestaan nie; hy is ’n abstraksie. Alleen die volk is volle, selfstandige en konkreet-bestaande werklikheid. En so ook is die ander menslike verbande (gesin, staat, nywerheids- en handelskringe, wetenskaplike kringe, skole, ens.; vir die kerk word in ’n beperkte sin ’n uitsondering gemaak, waaroor later) in hul diepste wese volks,[96] volksgebonde, volksverankerd, van die volk afhanklik en staan hulle in diens van die volk. Hulle het geen eie selfstandigheid nie, maar behoort aan die volk. Hulle bestaan uit, in en tot die volk; hulle bestaan ter wille van die volk en vind hulle bestemming in volksdiens. Hulle moet almal, nes die individu, in die volksgeheel ingeskakel wees en uit die volksgeheel leef tot diens van die volk. In hul volksverband vind hulle hul eintlike sin en roeping. Soos takke, blare en wortels ’n inherente, organiese eenheid met die boom vorm, moet hierdie ander menslike verbande ook innerlik een met die volk, as sy organiese dele, of organe wees.

Ook die kultuur (sedelikheid, reg, kuns, die ekonomiese taal, wetenskap, sosiale etikette, kleredrag, ens.) het geen selfstandige bestaan buite die volksverband nie. Die kultuur word deur die volk geskep. Die kultuur word deur die volk voortgebring as vrugte van volksinspanning en volkslewe. Die onderskeie kultuurkringe vind hulle sin en waarde alleen in die volksverband, in die betekenis wat hulle vir die volk in sy wording en ontwikkeling het, d.w.s. in die verrykende, veredelende en verhogende diens wat hulle die volk lewer. Die volk is die middelpunt van die menslike samelewing, die sentrum, wat die individu, die ander menslike verbande en die kultuurkringe saamtrek. Die volk is die lewende, organiese patroon, waarvolgens al hierdies tot ’n organiese eenheid saamgeweef word; waarin hulle ingeskakel is. Dit is die volk wat die individue, die ander menslike verbande en die kultuurkringe innig tot ’n eenheid verenig en een maak. In dit alles is dit die volk alleen wat van binne uit ’n moontlike verskeurdheid in sy eie boesem kan en moet genees en oorwin. In en deur middel van dit alles moet die volk sig in arbeid en stryd ophef en opvoer tot die hoogste hoogtes, wat hy volgens sy eieaard kan bereik, tot die hoogste waardes, wat hy getrou aan homself kan verwesenlik.

---

[95] Vir kritiek sien § 44b, bl. 103.

[96] Vir die gebruik van die woord “volks” sien die artikel van Prof. D.F. Malherbe in *“Koers in die Krisis”*.

Die volksidee is dus alomvattend, totaal, totalitaries, op alles beslagleggend. Nie die staat nie, maar die volk is primêr totalitaries van karakter in die lewe en in die leer van die Nasionaal-Sosialisme. Almal en alles is aan hierdie volk verbind. ’n Onvernietigbare volkstrou moet almal en alles besiel. Die eer en die waarde van die volk moet vir en deur almal bo alles gestel word.

Ander volke het ’n ander eieaard as die Duitse. Dit is hulle saak hoe hulle hul lewe wil lewe en volgens watter leer hulle hul bestemming wil' verwesenlik. Vir die Nasionaal-Sosialis is die belewing van die totalitaries gevatte, Duitse volkseenheid die een en die al.[97]

46a. Om hierdie volksidee skerp te vat, en om te weet watter betekenis aan die woorde nasionaal en sosialisties geheg word, moet ons eers die onderskeid van maatskappy en gemeenskap trek.

Die Liberalisme en die Kommunisme sien die ideale menslike verband as ’n maatskappy. Die Liberalisme fundeer sy volksbegrip (as ’n aggregaat of som van aparte individue, maklik van een menslike verband in ’n ander verplaasbaar) [#107] in die maatskappy (society), as die ideaal en prototipe (voorbeeld) vir alle menslike verbande. Die Nasionaal-Sosialisme sien die grondliggende en alomvattende volksverband as ’n gemeenskap (community). Die maatskappy is die mees losse verbinding van individue, waarin elkeen primêr sy eie belange behartig, sy eie waarde verwesenlik, sy eie gang gaan en sy eie lewe lewe (soos bv. die geval is met ’n klomp mense op straat. in ’n winkel, op ’n vergadering, op ’n sportveld. ens.) Dit het verder ’n minimum aan gemeenskaplike reëls, etikette, usansies. konvensies, ens. nodig (in sover nl. dit deur die harmoniese verkeer tussen die individue vereis word). Die maatskappy bestaan vervolgens in ’n bepaalde sin uit, om en ter wille van die individue, wat daarin verenig is. Dit is as’t ware ’n min of meer toevallige, opportunistiese, min of meer uitwendige verbindingswyse van individue (met so te sê geen spesifieke gesagsverhouding nie). Die gemeenskap (soos die volk, die gesin, ens.) is daarenteen net omgekeerd ’n innige, innerlike en intieme verbindingswyse van individue. Hier is verder die gemeenskap en die en die gemeenskapsband hoofsaak en die individue aan die gemeenskapstruktuur en gemeenskapsband (met sy innerlike gesagstruktuur) onderworpe. Hulle staan juis in diens van die gemeenskap. In ’n maatskappy leef elke individu so te sê sy eie lewe, dink hy sy eie gedagtes, beleef hy sy eie aspirasies, stry hy sy eie stryd. In ’n gemeenskap daarenteen, het alle lede van die gemeenskap ’n samehorigheidsgevoel, lewe hulle gesamentlik die gemeenskapslewe, dink hulle dieselfde gedagtes, belewe hulle saam dieselfde gemeenskaps-aspirasies, stry hulle gesamentlik die gemeenskaplike stryd. As in ’n maatskappy een van die individu ly en worstel, merk die ander dit miskien gladnie op nie, terwyl die maatskappy, in sy geheel geneem, hom daar nie oor bekommer nie en nie daaronder ly nie. Maar as in ’n gemeenskap een van sy lede ly en worstel, ly die gemeenskap saam (as bv. in ’n gesin een van die lede ernstig siek word, tas dit die hele gesin as organiese eenheid aan en ly almal saam; of as die Armblankedom wegsink, ly ons as hele volk daaronder). Die band van die maatskappy is min of meer uitwendig; dit het in ’n bepaalde sin ’n willekeurige en meganiese karakter. Die band van die gemeenskap is innerlik. natuurlik en organies. ’n Individu is maklik uit een maatskappy in ’n ander verplaasbaar. Maar ’n lid van ’n gemeenskap kan nie maklik vanuit een gemeenskap in ’n ander gemeenskap geplaas word nie weens die organies gegewe bloed- en kultuurbande. ’n Individu kan kies in watter maatskappy hy hom wil vestig. ’n Kind kan nie sy ouers kies nie; ’n volksgenoot word in ’n volk gebore en kan moeilik genoot van ’n ander volk word, tensy hy assimileerbaar is, en organies (deur bloed- en kultuurbande) daarin geënt word en daarin ingroei. In ’n gemeenskap behoort die gesagsverhouding wesentlik tot sy struktuur, terwyl die maatskappy nie deur ’n spesifieke gesagsverhouding gekenmerk word nie; — en waar tog so iets gegee is, daar word dit so te sê tot ’n minimum, selfs iets nomineels, gereduseer.[98]

Waar die Liberalisme die menslike verbande (waaronder die volk) in analogie van die maatskappy wil sien, wil die Nasionaal-Sosialisme die volk as die grondliggende gemeenskap beskou. Waar eersgenoemde die gemeenskap nie verstaan nie, daar het laasgenoemde geen hoë waardering van die maatskappy nie, en sien dit die maatskappy as ’n ontwortelde mensheid.

Die eintlike sosiale band wat die Nasionaal-Sosialisme as die grondliggende erken, is die gemeenskapsband. Daarom is die Nasionaal-Sosialisme iets heeltemal anders as die Kommunistiese Sosialisme. Die [#108] Kommunistiese (Bolsjewistiese) Sosialisme wil, nes die Liberalisme, uitgaan van die maatskappy (wat as ’n uitwendige vereniging van gelyke individue gesien word), maar dit wil in teëstelling tot die Liberalisme (wat

---

[97] Vir kritiek sien § 45b, bl. 103.

[98] Die antitese tussen maatskappy en gemeenskap het ek so skerp as moontlik gestel. Vgl. verder wat o.a. in § 28a en in § 28b, daaroor gegee is.

die individu as ’n redelik-sedelike wese sien), die maatskappy (1) as slegs ’n werkers-, of proletariese maatskappy sien, en (2) deur die ekonomiese wette alles laat beheers, waardeur die individue hul vryheid verloor en deur die sosiale, maatskaplike geheel beheers word. Die Nasionaal-Sosialisme daarenteen wil ’n soort Sosialisme hê wat organies en gemeenskapsgebonde is, waarin geen klas, ook nie die werkersklas spesiaal bevoorreg word nie; en waarin elke gemeenskapslid en elke menslike verband vry en organies bydra tot bevordering van die gemeenskapsgeheel. Die Nasionaal-Sosialisme sien hierdie gemeenskap as volk, as nasie. Sy Sosialisme is dus wesenlik volksgebonde, nasionaal, en vind sy sin daarin dat dit van, uit, deur, tot en ter wille van die volk as ’n organiese, konkreetgegewe gemeenskap verwesenlik word. Waar die Kommunistiese (Bolsjewistiese) Sosialisme een klas bevoorreg (nl. die werkersklas) en dus op klassestryd rus, — daar wil die Nasionaal-Sosialisme solidaries van die volkseenheid uitgaan en verwerp dit die beginsel van klassestryd. So is dan elke individu (volgens die Nasionaal-Sosialisme), as ook die ander menslike verbande op die volksgemeenskap aangewys, van die volksgemeenskap afhanklik en verwesenlik hulle hul bestemming alleen in hul innerlike en organiese verbondenheid met die volksgemeenskap. ’n Individu, of ’n menslike verband, of ’n kultuurkring wat hom van hierdie innerlike, organiese samehorigheidsband losmaak en ’n geïsoleerde bestaan wil lewe, is iets wat sinloos is. Hy is aan sy bestemming ontrou en leef, nes die afgesnoeide takke van ’n boom, ’n onvrugbare lewe en sterf ’n eensame dood.

Die Nasionaal-Sosialisme sien dan ook die volk as ’n vergrote familie met ’n organiese eenheid van bloed en gees, van siel en liggaam, van natuur en kultuur. Hierdie eenheid word nie bepaal deur toevallige en willekeurige staatsgrense (iets wat vir maatskappye indifferent[99] is) nie. Dit word bepaal deur die organiese eenheid van afstamming, en daardeur deur die innerlike, organiese eenheid van gemeenskaplike samehorigheid. Hier is individue en ander menslike verbande verbind buite hul willekeurige beslissinge om, — en wel deur ’n band wat nie van buite af opgelê word nie, maar deur ’n band wat van binne af, natuurlik en innig, organies groei, en wat in wese sosiaal en nasionaal is. Van hierdie innige, innerlike, organiese, nasionaal-sosiale gebondenheid aan mekaar en aan die volksgeheel moet elke volksgenoot, elke menslike verband, elke kultuurskepper, hom bewus word, sodat die volk ook inderdaad een volk sal wees, en as een volk sal lewe en sal handel, volksverbrokkeling (soos deur die Liberalisme veroorsaak) sal oorwen, en volksvernietiging [soos deur die Kommunisme (Bolsjewisme) bedreig] sal voorkom.

Elke individu, elke ander menslike verband, elke kultuurskepper moet opgevoed word om uit die kennis van sy volksverbondenheid te handel, elk op sy plek in die volksgeheel, elk volgens die taak deur die volksgeheel van nature (d.w.s. volgens ’n aangebore aanleg) aan hom opgedra, elk in diens van die volksgeheel. Die hoogste roeping van elk is volksdiens. Volksdiens staan bo selfdiens, volksbelang bo eie belang, volkswelvaart bo eie welvaart, volksnut bo eie nut. Hiervolgens moet elke individu en elke ander menslike verband sy arbeid en krag, sy aanleg en talente, sy gevoel, wille en denke in die diens van sy volk stel, en homself met alle middels wat hom tot beskikking staan, wy aan die belange van sy volk, wat hom omvat en aan wie [#109] hy sy bestaan en vryhede te danke het. So alleen sal elke individu sy volle persoonlikheid en elke menslike verband sy volle bestemming, en elke kultuurgebied sy volle sin kan vorm en verwesenlik. Dit is Nasionale (volksbepaalde) Sosialisme (samehorigheidsleer).[100]

47a. Die Liberalisme sien die individu as ’n redelik-sedelike wese. Die Kommunisme (Bolsjewisme) sien die werkersklas as ’n ekonomiese organisasie. Die Nasionaal-Sosialisme sien die volk primêr as ’n deur bloed en bodem bepaalde organisme. Wat ’n volk tot ’n volk maak is dus in die eerste plek en in hoofsaak die faktore van bloed en bodem, — die organiese, innerlike, natuurlike en saamsnoerende bloedsgemeenskap, — saam met die innerlike, natuurlike en organiese gewortelheid van die volk in die land van sy vaders, wat met hul bloed en sweet deurdring is. Bloed en bodem bepaal die worteleenheid van die volk.

Vir redelikheid, sedelikheid, kuns, wetenskap, die ekonomiese (ook die godsdiens) het die Nasionaal-Sosialisme wel waardering en ag hy dit vir die volksbou en volkswording van unieke belang. Maar hierdie kultuurfaktore bepaal volgens die ideaal-tipiese Nasionaal-Sosialisme, nie die substansie wat ’n volk tot ’n volk maak nie. Hulle is nie die fondament van die volksbestaan nie. Hulle is juis afhanklik van en gewortel in die faktore van bloed en bodem. Hulle moet juis volks wees, produkte van die deur bloed en bodem bepaalde organiese volksenergieë. Hulle bestaan nie in abstracto op hulle self nie. Hulle is dan ook nie die wortels van die volksboom nie, maar as’t ware sy bloeisels en vrugte. Hulle moet juis die volksgroei tot groter hoogtes opvoer en bo-aan skitter as volkse prestasies. Hulle moet (nes die bloeisels en vrugte van ’n boom) hul krag

---

[99] Ook dus vir die Liberalistiese volksopvatting aan die maatskappy georiënteer.

[100] Vir kritiek sien § 46b, bl. 105.

van die wortels (bloed en bodem) ontvang om hulle eie besondere take te kan vervul. Hulle (die kultuurfaktore, die geestelike bepalings) moet in hul afhanklikheid van bloed en bodem (die natuur) gesien word en in diens van die deur bloed en bodem bepaalde volksgeheel gestel word.[101]

48a. Dit is verkeerd om ’n antitese tussen volk en staat te wil maak. Die staat is van die volk onskeibaar. Die staat is nie ’n blote aggregaat (som) van individue met so min as moontlike sentrale gesag, soos die Liberalisme wil met sy leer van “so min as moontlik staat” nie. Maar die staat is ook geen regslose magsinstelling (van die werkersklas), met ’n maksimum heerskappy, totdat die staatlose werkersparadys bereik is, soos die Kommunisme (Bolsjewisme) wil nie. Sowel die “te-min-staat” as die “te-veel-staat” verwerp die Nasionaal-Sosialisme. Want die staat, al het dit mag nodig om reg te handhaaf, is positief gebonde en het ’n positiewe funksie en taak. Dit is gebonde aan die volk wat hom voortbring. Dit is gebonde aan die volkse reg wat gevorm en gehandhaaf en uitgebou moet word. Die staat mag nie willekeurig doen en laat wat hy wil nie, maar moet deur en deur volks wees. Want die volk is hoofsaak, die volk is die konkreet bestaande, selfstandige werklikheid. Die volksbelang is vir die staat die norm, die maatstaf die wet. Die staat moet organies met die volk verbind wees, moet volkse staat wees, en moet in sy organisasie en in al sy optrede die organiese gemeenskapskarakter van die volk tot volle uitdrukking laat kom. Die volk is die mees fundamentele draer van die staat.

Die volk kom vanself tot die staat, vorm dit as’t ware uit en in hom. Maar die staat moet op sy beurt die volk weer polities organiseer en lei en doelbewus tot sy eie, hoogste bestemming opvoer. Die volk is ’n organisme; [#110] die staat is ’n organisasie. Die volk leef en word as’t ware op ’n instinktiewe wyse; die staat handel opsetlik. Die volk het sy politieke organisasie, nl. die staat as ’n inherente deel van die volksgeheel nodig, wat hom polities vorm, lei, selfbewus en sterk maak. Die staat vind sy bestemming in sy volksgeworteldheid, in sy roeping om volks te wees en moet deur sy politieke leiding die volk dien. So is die volk die fondament waarin die staat rus en dit stel die doel daar wat die staat moet verwesenlik. Die staat is die volkse instrument wat op hierdie fondament die volk polities vorm en lei. Dit stuur die volk opsetlik en doelbewus in die koers waarheen dit instinktief wil gaan.

Miskien sou die volgende voorbeeld die verhouding van beide goed illustreer. Die mens is ’n organiese eenheid (nes die volk). ’n Inherente, organiese deel van hom is sy harsings met sy senustelsel (nes die staat van die volk). Hierdie harsings en senustelsel is in die mens as eenheid verweef en daarvan afhanklik (so ook die staat in en van die volk). Maar hierdie harsings en senustelsel tree leidend, verbindend, koersgewend op (so ook organiseer die staat die volk polities).

Die staat met sy volkse karakter, met sy doel om volkse reg te skep, te bevorder, te ontwikkel en te handhaaf, is die mees omvattende, organisatoriese lewensvorm van die volk. Dit omvat sowel die openbare as die private lewe, sowel die individuele lewe as die lewe van die ander menslike verbande, sowel die natuurlike as die kulturele lewe. Die staat is nie ’n blote fabriek, versekeringsinstituut, handelsmaatskappy, ens. nie, maar ’n volkse organisasie, wat ’n alomvattende verbinding van alle geestelike en fisiese, van alle uitwendige en inwendige lewe van die volk daarstel. Dit vorm hierdie volkslewe tot ’n energieke, beweeglike, organisatoriese volksgeheel. Dit ontvou die beste en rykste van die volkse liggaam, van die volkse siel, van die volkse gees volgens die oer-einste wese van die volk self. Die staat is dus die totalitariese instrument en organisasie van ’n totalitariese volk. Dit het sy totalitariese karakter te danke aan die totalitariese eieaard van die volk, wat hy dien.

Die volk is dan ook doel op homself. Die staat is net ’n middel tot ’n doel, nl. tot die polities-omvattende, organisatoriese verwesenliking van die beste in die volk. Die volk as natuurlik groeiende organisme word deur die staat (wat uit hom te voorskyn tree, en wat hy uit en van homself vorm) as ’n organisasie tot sy hoogste bloei aangehelp. Die staat, wortelende in die volk, is ’n organiese organisasie wat die volksdommelike beveilig, aktief aanhelp en tot hoogste natuurlike en geestelike vryheid en prestasies opstu. Hierdie volkse staat sal die oer-ras-elemente van die volk (wat primêr juis bloedsbepaald is) en die nodige lewensruimte (waar die volk juis ook primêr bodembepaald is, en nes ’n boom aarde nodig het om daarin sy wortels te kan skiet) bewaar en bevorder, en sal sodoende die innerlike (deur bloed en bodem bepaalde) volksubstansie voortlei op sy kultuur-vormende, kultuur-gewende, kultuur-spanderende en kultuurwaardes-skeppende lewensweg.

In geen staat ter wêreld handhaaf die Nasionaal-Sosialisme, het die staat meer reg om namens die gehele volk te spreek as in die Nasionaal-Sosialistiese Duitsland nie. Hier het ons egte, sinvolle en ware demokrasie, — nie in

[101] Vir kritiek sien § 47b, bl. 106.

die Liberalistiese sin dat elke individu ’n selfstandige seggenskap in die regering het nie, maar in die sin dat die volk as organiese eenheid, as nasionale geheel, as ’n natuurlike organisme in die staat homself regeer.

Die volksoewereiniteit is daarom ook geen soewereiniteit van gelyke en gelykwaardige, aparte, selfstandige individue soos die Liberalisme wil nie, maar ’n soewereiniteit van die volk as organiese eenheid, wat in die alomvattende staatsleiding (die Führer) sy hoogste organiese uitdrukking vind. Die staat het as sodanig, d.w.s. in teëstelling tot die volk, geen soewereiniteit nie. [#111] Alleen in sy uniek-organiese verbondenheid met die volk, as volkse staat, as organiese, politiese, volkse selfleiding en selfregering, het die staat volle volkse soewereiniteit en gesag.

Hierdie staatsgesag, hierdie in die staat tot uitdrukking gekome, organiese volksoewereiniteit moet totalitaries wees. Waar die volk die alomvattende, totalitariese organisme is, daar moet die staatsgesag as volkse selfekspressie ook oor alles gaan en totalitaries wees, nie in die sin van ’n staatstotalitarisme nie, maar in die sin van ’n in die staat verwesenlikte en te verwesenlike volkstotalitarisme. Die hele volk is dan ook die politieke arbeidsveld van die Nasionaal-Sosialistiese staat: landbou, nywerheid, handel, gesinslewe, wetenskap, kuns, ens., dus die openbare en die private lewe van die volk en van al sy dele (individue en menslike verbande) en die kultuurkringe staan onder staatstoesig en staatsleiding. So is die volk, nie die individu nie, die grondwaarde vir alle politieke gebeure, politieke gesag, politieke soewereiniteit en vir politieke regverdiging van sy dade. Nie die individu, die gesin, die werkersklas, die kerk, die staat, of wat ook nie, maar alleen die volk, met sy natuurlik-organiese eieaard en met sy onafwysbare reg van selfstandigheid is die laaste werklikheid, waarop die politieke gesag, orde en mag van die staat aangewys is. Die totalitêre, volkse beginsel as sodanig en in sy totalitariese implikasies is die politieke, algemeengeldige postulaat. Die volk is die alfa en omega van die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing. Daar bestaan dan ook geen openbare of private aangeleentheid wat hierdie totalitariese gemeenskap, nl. die volk nie aangaan nie, en waarin die staat ter wille van die volk niks te sê het nie, en nie in die belang van die volk mag optree nie. Nes die vader ook moet weet wat sy kind in die geheim en privaat doen, moet die staat ook toesig hou oor die gesonde, eg-volkse ontwikkeling van die private lewe van die individu en van die verskillende menslike verbande — ook al is die instelling van die geheime polisie hiervan ’n noodwendige gevolg.

Volk en staat is een. Hoofsaak is die volkse gees, die volkse karakter van die staat, nie die staatsvorm nie. Of die staat ’n monargie of ’n Führer- (’n Leier-) -staat sal wees, en of dit selfs ’n republiek met ’n president sal wees, hang eintlik net af van politieke doelmatigheid, omstandighede, volksaard, ens. Die staatsvorm is vir die Liberalisme ’n essensiële aangeleentheid, omdat die Liberalisme ter wille van die vryheid van die individu so min as moontlik gesentraliseerde staatsmag wil hê en soveel as moontlik individuele, dus gedesentraliseerde vryheid eis. Vir die Kommunisme (Bolsjewisme) is die vraag van die staatsvorm een van praktiese noodwendigheid, omdat die staat magstaat moet wees, wat die klassestryd ten gunste van die proletariaat moet beëindig om eenmaal die paradys van ’n werkersmaatskappy te skep; daarom word hier ’n diktatuur as ’n magsorganisasie geëis. Vir die Nasionaal-Sosialisme is die staatsvorm ’n bysaak, solank die staat die volkse gees asem, uitleef, verwesenlik, d.w.s. waarlik volks van karakter is. ’n Nasionaal-Sosialistiese monargie, republiek of Leierstaat is dan ook iets anders as ’n Liberalistiese republiek of monargie, of as ’n Kommunistiese (Bolsjewistiese) diktatuur. Die volkse staat, wat ook al sy vorm mag wees, moet die volk totalitaries volksbewus maak en tot sy alomvattende volksroeping opvoed, en vyandigheid teenoor die totalitariese verwesenliking van die volksidee bestry en oorwin. Dit, hierdie volkse gees, is hoofsaak — nie die toevallige staatsvorm nie. Hierdie gees sal die mededinging en indringing van die gees van die Liberalisme of van die Kommunisme (Bolsjewisme) met hand en tand bestry.

Waar die Liberalisme met sy konstitusionalisme so veel as moontlik die [#112] bevoegdhede van die staat beperk en die vryhede van die soewereine individu beveilig, wil die Nasionaal-Sosialisme die staatsbevoegdhede nie beperk nie, maar totalitaries sy gang laat gaan, so lank dit die volkse gees, die volksidee verwesenlik, die volle volksbelange behartig en hierdie organies gegewe volksbelang as maatstaf, wet en norm neem. Maar hierdie staat is geen magstaat nie, soos die Kommunistiese (Bolsjewistiese) staat nie, — dis ’n regstaat. Die regeerder (die leier, Führer) van hierdie staat is geen diktator nie, nog minder ’n tiran. ’n Tiran ken net sy willekeurige, persoonlike belang as maatstaf. Die Kommunistiese (Bolsjewistiese) diktatuur verwesenlik met geweld die Kommunistiese (Bolsjewistiese) ekonomies-materialistiese magte. Maar die leier of Führer is niks minder as juis: Leier (Führer) nie. Hy is nie Liberalisties gebind aan die wil van sogenaamde soewereine individue oor wie hy regeer nie. Hy beheers ook nie willekeurig die ekonomiese kragte van die proletariaat nie. Hy mag ook nie sy persoonlike willekeur laat botvier nie. Hy moet in hom en in sy optrede die volksidee beliggaam en is in sy handel gebonde aan volkse reg, volkse belange, volkse waardes. Die reg,

wat hy polities moet skep, vorm, uitbou en handhaaf is aangebore, deur gewoonte gevormde en deur allerhande omstandighede sigself ontwikkelde volkereg. Hiervan is die middelpunt of die grondslag, die prinsipe dat die reg die instandhouding en bevordering van die organiese, rassuiwere volksgemeenskap dien. Volgens hierdie regsbeginsel lei die leier of Führer, regeer hy die volk totalitaries. As leier of regeerder besit hy totalitaries politieke gesag en die volle staatsmag. Maar hy mag hierdie magsmiddels net gebruik om volkse reg te vorm en volkse belange te behartig. Hy moet die magsmiddels gebruik om die volksgenote en die menslike verbande wat deur die volk omvat word (die hele volk dus) volksbewus te maak. Hy moet die volk sigself getrou en ten volle laat "vervolks". Hy moet die volk totalitaries help om onbekende, volkse hoogtes te bereik.

Die Nasionaal-Sosialistiese staat is daarom juis 'n leierstaat, geen diktatorstaat of diktatuur nie. 'n Volkse staat wat ekspressie gee aan die eenheid van die volk as 'n natuurlike organisme moet daardie eenheid in 'n organies-sentrale leiding van een persoon veranker. Want twee of drie of meer individue (wie dink nie aan die spreekwoord: soveel hoofde, soveel sinne, nie?) gee aan die organiese eenheid van die volk geen juiste uitdrukking nie. Soos 'n bewuste organisme (dier of mens) onder een sentrale leiding funksioneer (bv. soos die mens net één "ek" het), so behoort die leiding van 'n volkse staat in een persoon geïnkorporeer te wees. Met twee of meer hoofde, elk met soewereine beslissingsreg, kan die volkse eenheid hom nie verwesenlik nie. Daar moet net een leier wees, in wie se leierskap die hele volk gekristalliseer staan, en wat dus kan sê: "ek is die volk". Hy het as sodanig alleen-beslissingsreg. Sy woord word dus wet. Sy beslissing is gebonde aan die organiese volkseenheid, volksbelang, en die volkse reg wat in sy persoon as't ware soos in 'n brandpunt saamgetrek is. Hierdie leier ontvang sy absolute gesag nie van sy persoon as individu nie, maar van die volksorganisme wat in die persoon van die leier sy sentrale en gesentraliseerde self-leiding konsentreer. Ook die Führer het geen sin en bestaansreg as individu nie. Alleen die volk is die konkreet bestaande werklikheid. Die Führer, as volkse leier, beklee in die volk 'n volkse posisie. Hy regeer dan ook nie namens die volk nie, maar is die konsentrasiepunt van die sigselfregerende organiese volksgeheel. Die volkse reg waaraan sy beleid en beslissinge gebind is en wat hy organisatories vorm, uitbou en handhaaf, is geen uitwendige reg, geen uitwendige stelsel wat van bo of van buite op hom afgedwing word nie. Dit is iets organies en innerliks juis ook omdat die [#113] volksgeheel met sy volkse reg juis in sy persoon as leier gekristalliseer gegee is en in sy persoon as in 'n brandpunt saamgetrek is. Daarom is sy wil volkse[102] wil. Daarom is sy wil volkse wet. As individu het die leier net so min selfstandigheid as 'n ander individu. As leier konsentreer sig die hele "volkse selfstandigheid" in sy persoon. Leier en volk as twee aparte, geskeie, teenoor mekaar staande eenhede te beskou is dan ook dwaasheid. Leier en volk is net so organies een as wat die sentrale leiding (harsings, gees, "ek') van 'n mens met daardie hele mens een is. In die persoonlikheid van die leier vind die volk homself dan ook terug en aanvaar dit sy leiersgesag en leiersbeslissing nie as die wilsbeslissing van 'n individu of van 'n diktator wat met absolute magsmiddels op die volk afgedruk word nie, maar as iets wat uit homself, deur homself, tot homself kom. Die leier lei die volk en gee hierdeur saam met die volk aan die ervaring om 'n organiese, innigverbonde volksgemeenskap te wees lewendige en werklike gestalte.

Die volkse staat is in hierdie sin 'n leierstaat, en hieruit volg sy karakter van gesagstaat, outoritêre staat. Die leier het die gesag, hy besluit en handel outoritêr; — die volk, in al sy manifestasies, gehoorsaam. Die gees en wil van die leier besiel die staatswese, sy wil is wet; — die volk in al sy dele is daaraan onderworpe. Die leier staan nie teenoor die individue van sy volk, sy volksgenote, nie, nie teenoor die volksraad (Reichstag) nie, nie teenoor die staatsburgers vir sy dade verantwoordelik nie. Hy is verantwoordelik aan sy volkse gewete alleen, d.w.s. aan die volksgeheel, soos dit in sy persoon gekonsentreerd is. Maar die volksgenote, die volksverbande, die burgers, ens. is aan hom gehoorsaamheid verskuldig. As enkelinge, as besondere menslike verbande het hierdie organiese dele (ledemate) van die volksorganisme geen gesag nie en dra hulle dus ook nie hulle gesag aan die leier oor nie. Hulle is juis aan sy gesag onderworpe kragtens die organiese konsentrering van die gesag van die volksorganisme in sy sentrale leiding, d.w.s. in die persoon van die leier. Nes elke organisme op natuurlike wyse tussen sentrale leiding (die "ek") en organe of organiese dele (bv. die ledemate), wat onder die sentrale leiding staan differensieer, differensieer hom in die volksgeheel vanself outoriteit (leier, gesag) en verantwoordelikheid (onderdane, volgelinge). Die gesag kom dus nie van onder (van die individue soos die Liberalisme wil nie), maar van bo, van die volkse "ek".

Die leier word nie gekies nie, maar is kragtens sy persoonlike bevoegdheid, bekwaamheid, leiersaanleg, ens. van nature as leier aangewys; hy benoem as't ware homself. Tree hy af, dan benoem hy sy opvolgers volgens

[102] Dit is die geval, ook al handel die leier teen die wil van die meeste volksgenote in; sy wil alleen is ware volkswil.

dieselfde eise van volksleierskap. Onder hom stel hy onderleiers aan, hulle onder hulle weer verdere onderleiers, telkens met die goedkeuring van die leiers bo hulle, en so verder, tot by die onderste trappe in die rangorde van leierskap. Hier geld die prinsipe: outoriteit en gesag teenoor hulle wat van laer rang is, en verantwoordelikheid en gehoorsaamheid teenoor die wat van hoër rang is, met ander woorde, gesag van bo, verantwoording van onder. Hierdie hiërargiese gesagsprinsipe moet gesien word in sy organiese verband met die volksgeheel. Die leier beslis. Maar hy maak vrywillig waar moontlik en nodig gebruik van raadgewers. Wat egter ook hul raad mag wees, sy wil gee die deurslag en moet gehoorsaam word. Dit geld vir die hele hiërargie van leierskap, met dien verstande dat die wil van die onderleiers aan die wil van die leier (Führer) onderworpe is. So trag die Nasionaal-Sosialisme die gesagsbeginsel wat die Liberalisme en die Kommunisme (Bolsjewisme) nie verstaan en nie ken nie, tot sy reg te laat kom. Die eenheid van die leierstaat [#114] word in die praktyk verseker deur die volksbepaalde outoritêre houding van die gesagsdraers en die hieraan volksbepaalde verantwoordelike houding van die onderdane (resp. volksgenote, volksverbande). Die verhouding van leier en geleides bepaal dus prinsipieel en prakties die volksorganisme self. Die eenheid van die leierstaat lê nie in sy eie totaliteit nie, maar in die volkstotaliteit, wat vir die bestaan van die staat voorwaarde is. Hierdie staat is die politieke lewensvorm van die volk self, daardie lewensvorm wat leidend en outoritêr tegelyk aan alle lewenskringe van die volk en aan alle volksgenote volkse vorm gee, d.w.s. die volkse staatsidee as eenheidshouding in die hele volk tot uitdrukking bring.

Aanleg tot leierskap is aangebore, nes aanleg tot bepaalde beroepe (bv. ’n onderwyser word gebore, nie gemaak nie; so ook ’n kunstenaar, ens.) So ’n leier steek kragtens sy aangebore leierskap kop en skouers bo sy volk uit. Hy moet o.a. die eienskappe besit van moed, idealisme, politieke instink, redenaarstalent, logiese denkkrag, intuïsie, waarheidsliefde, sin vir regverdigheid, karaktervastheid, beslissingskrag, ens.

Die Nasionaal-Sosialistiese staat is nie net ’n leierstaat en ’n outoritêre staat nie, maar ook ’n organies saamgestelde beroepstaat. ’n Organisme is nie ’n eenagtige iets sonder verskeidenheid nie, maar ’n eenheid in veelheid, ’n totaliteit van verskeidenheid. Hoe verskil nie wortels, takke, blare, bloeisels, vrugte, ens. van mekaar nie. Hoe verskillend is almal se funksies en bydraes tot die eenheid van die organisme nie. So ook differensieer sig in ’n bepaalde organiese orde en rangskikking die onderskeie beroepe in die diens van die volksgeheel. Hierdie beroepe verskil in funksie en taak, en vir elk het die volk die beste kragte met die beste talente nodig.

Hiervolgens verwerp die Nasionaal-Sosialisme die Liberalistiese idee van ’n massa van gelyksoortige en gelykwaardige individue wat hulle op grond van hierdie essensiële gelykheid samehorig voel. Maar dit verwerp hiervolgens ook die bevoorregting van een klas (of stand) bo ’n ander, soos bv. die Kommunisme (Bolsjewisme) die werkers-, die handwerkerstand bevoorreg, of soos vroeër die adelstand bevoorreg geword is. Teenoor die Liberalisme handhaaf dit die organiese beroepsverskille. Teenoor die Kommunisme (Bolsjewisme) weier dit om ’n bepaalde beroep, klas of stand te bevoorreg. Teenoor die Liberalisme handhaaf dit dat die boeregemeenskap ’n unieke, volkse funksie het, maar eweneens die industriewerker, die opvoeder, die juris, die medikus, die geleerde, die politikus, ens. en dat hier juis hoofsaak is om nie te let op hul gelykheid as mense nie, maar op hul onderskeie ongelyke volkstake, organies deur hul volksdommelikheid saamgebind. Teenoor die Kommunisme (Bolsjewisme) handhaaf dit dat almal (alle “klasse”), alle beroepsgenote, gelykwaardig is in hul volksgenotelike binding, gelyk is in die aangesig van dood, gevaar en lewe as sodanig, en dat deur die gelykwaardigheid van die beroepe en hul organiese, volksdommelike verband daar nooit ’n teenstelling, ’n stryd of kloof tussen die beroepe (en “klasse”) mag en behoort te wees nie. Dit verwerp hier prinsipieel die Kommunistiese (Bolsjewistiese) klassestrydleer en vervang dit deur die leer van organiese beroepsdifferensiasie as volksbepaald, d.w.s. in hul harmoniese organies-verbonde fundering in die volkseenheid.

In sover die beroepsgenote deurdronge is van hierdie totalitariese binding van hul pligte en arbeid aan die volksorganisme, is hierdie harmonie verseker. Die nasionale, die volksbepaalde eenheidsdrang moet alle onderskeie beroepe deurdring en tot volksdiens verdiep, waardeur die Nasionaal-Sosialistiese beroepstaat sigself kan wees.

Maar elk van hierdie aspekte, nl. dié van die leierstaat, dié van die [#115] outoritêre staat en dié van die beroepstaat is, op homself geneem, onvolledig. Eers aldrie saam gee die volle, konkrete beeld van die Nasionaal-Sosialistiese volkstaat, en hierdie eenheid ontstaan deur die Gleichschaltung, die organisatoriese ineenskakeling van alle beroepe in die staatsverband op grondslag van die volksdommelike.[103]

---

[103] Vir kritiek sien § 48b, bl. 107.

49a. Tussen die staat, of beter die regering, d.w.s. die Führer en die volk, dus tussen die staat as organisasie en die volk as organisme staan die politieke party, die N.S.D.A.P.[104] In die Führer word drieërlei leierskap organies gekonsentreer: hy is volksleier, staatshoof en partyleier.

In ’n totalitariese staat kan net een party bestaan. Die Liberalistiese idee van politieke partye vereis ’n wedywer tussen hulle, ’n wedywering wat vooruitgang moet verseker. Elk van hierdie partye verteenwoordig ’n bepaalde groep van soewereine individue, van wie dit sy gesag verkry, en in opdrag van, asook namens wie dit optree en in die parlement aan die regering deelneem. Hierdie opvatting van die partywese veronderstel juis noodwendig ’n veelheid (hoe veel, of liefs hoe gering in aantal ook al) van politieke partye, met hul belange-wrywinge, parlementêre diskussies, debatte, langgerekte kritieke en vertrouensmosies soekende verantwoording aan die kiesers en kiesersgroepe. Deur die praktyk, asook deur die prinsipe was hierdie partye verplig om na stemme van die kiesers te vry, na die pype van die sg. soewereine volksmening (willekeurige mening van die soewereine kiesers) te dans, en moes hulle om enigsins solidêr in die parlement te kan veg, koukusdwang instel. Deur die opportunisme van hierdie partystelsel het hulle gedurig onder invloed van kompromisse, intrige, draadtrekkery van belanghebbendes, omkopery, intimidasie, ens. gestaan, en het hulle probeer om hul magsposisie by die kiesers te bestendig deur viktimisasie, intimidasie, sentiment-uitbuitery, drogargumente, omkopery, beswaddering van teenstanders, ens. waar nodig toe te pas.

Met dit alles wil die Nasionaal-Sosialistiese, politieke party finaal breek deur die partywese op ’n heel ander basis te stel. In ’n Nasionaal-Sosialistiese staat word erns gemaak met die organiese volkseenheid, met die idee van een volk wat die een en al is waaromheen alles draai. In so ’n staat kan net een leier, die Führer, regeer, en kan slegs een politieke grondbeskouing bestaan. Hieruit volg logies konsekwent dat daar ook net een party erken kan word, nl. daardie een wat in wese, omvattendheid en doelstelling suiwer volks is. Gevolglik het die Nasionaal-Sosialistiese staat die ander politieke partye afgeskaf deur hulle onwettig te verklaar, of deur hulle te versoek om hulle self sonder reseringsdwang op te los, — wat ook geskied het. Volgens wet word geen stigting van ’n ander politieke party toegelaat nie. Die N.S.D.A.P. word erken as die enigste draer van die Duitse, politieke gedagte. Hierdeur word die moontlikheid van politieke, volksverskeurende meningsverskille uitgeskakel.

Hierdie een party is egter wesenlik geen party, geen fraksie meer nie, omdat dit die enigste volkspolitieke organisasie is wat wettelik erken word en vir die hele volk staan. Dit is slegs ’n georganiseerde, politieke volksbeweging, wat die tipe: politieke mens, vorm. Die lede van hierdie beweging of party is dan ook ’n soort politieke elite, ’n soort politieke aristokrasie van die volk wat deur ’n natuurlike proses gedifferensieer word, bv. deur hul politieke aanleg, hul oortuigdheid van die Nasionaal-Sosialistiese beginsels, deur moedige trotseer van gevare (wat bv. aansluitendes by die party vroeër gedreig het), deur onbaatsugtige offers in belang van die volksgeheel en [#118] deur ander persoonlike prestasies vir die Nasionaal-Sosialistiese politiek van belang.

Hierdie politieke elite, beweging of party verteenwoordig nie die volk nie, maar vorm die gekristalliseerde, politieke uitdrukking van die volk, en staan in hierdie sin vir die hele volk. Dit is die politieke opvatting, gewete en wil van die volk as organisasie. Sy taak of funksie is om as die draer van die staatsgedagte die praktiese skakel tussen leier (Führer) en volk te vorm. Hy moet die toekomstige politieke leiers en onderleiers opvoed en vorm volgens die hoë eise aan sodanige leierskap gestel. Hy moet die volk bearbei, politiek bewus maak en volgens die Nasionaal-Sosialistiese beginsels opvoed, d.w.s. hy moet die politieke eenheidsfront van die hele volk in al sy lewenskringe (kultuurgebiede, menslike verbande, openbare en private lewe) verseker en bestendig. Daardeur skep hy die voorwaardes vir die stabiliteit van die leiding, d.w.s. vir die bevestiging van ’n konstante vertrouensverhouding tussen leier en volk op grond van ’n gemeenskaplike volkspolitieke kyk op sake. Hy moet verder in volle verantwoordelikheid aan sy hoof, die leier, en as politieke middel in sy hand, hom dien, hom adviseer, sy beleid en beslissinge propageer en die volk Nasionaal-Sosialistiese vorm. So bewaar die party die band tussen leier en volk as ’n ononderbroke en onvernietigbare werklikheid en voorkom dit enige moontlike volksverbrokkeling of dreigende volkskeuring. So mobiliseer dit alle geestelike kragte van die volk polities. Sy aristokratiese karakter as politieke beweging en as organisasie van seleksie en vorming van toekomstige leiers verskil van ander aristokrasieë daarin dat laasgenoemdes hulle afsydig van die volk hou, terwyl die party hom daarenteen met die volk identifiseer, deur van die volk uit te gaan en volk en leier tot eenheid saam te smee. Die party is dan ook onlosmaaklik vervleg met volk en staat, en gee vorm aan die in die volk rustende outoritêre vryheid.

---

[104] National-Sozialistische Deutsche Arbeiterspartei.

So neem die party (en nie die volk nie) die volkse leiding en verantwoordelikheid in politieke sake op hom. Daarom sal die beste Nasionaal-Sosialiste partygenote wees en aan die beste partygenote sal die staatsleiding toevertrou word. Strenge dissipline, vermy van onnodige twisvrae en redenerings, doen i.p.v. praat, getrouheid en selfverloëning, lojaliteit en kameraadskaplikheid, volharding en diskreetheid, dapperheid maar geen brutaliteit nie, ens. moet van die partygenote kenmerkend wees. (Op die organisasie van die party in groter en kleiner kringe (selle), ens. gaan ons nie in nie.)

Volgens die Nasionaal-Sosialisme kom eers die volk, dan die party en dan die staat. Die party spruit uit die volk en dra die staat. Die party is dan ook prinsipieel sterker as die staat. Maar bo almal staan die Führer, die leier van aldrie.[105]

50a. Één volk, één staat, één leier, één politieke party — in innig organiese eenheid vervleg, — dit is die totalitariese, Nasionaal-Sosialistiese ideaal, formeel gesien. Maar voor ons verder die samestelling van hierdie volkse staat analiseer, moet ons teruggaan tot die materiële bepaling van hierdie totalitaries eenheid, soos ons dit in § 47a gestel het, nl. dat die volk primêr bepaal is deur die faktore van bloed en bodem.

Van volk, staat, leier en party is die laaste fondament die volk. Die Nasionaal-Sosialisme wil in die eerste plek ’n volkstotalitarisme verwesenlik, nie ’n staatstotalitarisme nie. D.w.s. dit wil alles, staat, regering, party, boeregemeenskap, gesin, handel, nywerheid, die mediese dienste, die pers, opvoeding, sedelikheid, wetenskap, kuns, ens. net sien in hul volksgebondenheid, [#117] volksverankerdheid, volksbepaaldheid, volksdommelikheid, volksdienendheid. Dit wil al die genoemde menslike verbande en kultuurkringe verstaan en verklaar vanuit die alomvattende, d.w.s. totalitariese volksidee. Die staat is slegs in sekondêre sin as organisatoriese middel in die hand van die volk totalitaries.

Die volksidee, van waaruit alles verstaan en begryp moet word, die volk, wat grond en fondament van alles is, word in fundamentele sin nader bepaal as ’n bloedsmatige, bodembepaalde organiese eenheid. Dit moet ons goed onthou as ons die grondleggend irrasionele, instinktief groeiende en instinktief handelende karakter van die Nasionaal-Sosialisme wil verstaan, maar veral as ons sy totalitariese ideaal van rassuiwerheid en die implikasies hiervan wil begryp.

Dat die organiese bloedsband ’n konstitutiewe, ’n fundamentele faktor in die wording van volke is (iets wat die Liberalistiese en Kommunistiese (Bolsjewistiese) volksidee nie reg verstaan nie) dat sonder bloedsgemeenskap ’n groep individue nooit ’n volk kan wees nie, aanvaar ook ons. Maar hoe dit nou verklaar moet word dat die Nasionaal-Sosialisme hierdie deur bloed en bodem bepaalde volksgemeenskap totalitaries, selfgenoegsaam leer beskou het, is ’n vraag wat ons hier nie kan beantwoord nie. Ons sou miskien daarop kan wys dat die Duitse volk in die oorlog van 1914—1918 sy uniekheid leer besef het deur die ervaring dat die hand van as’t ware die hele orige wêreld teen hulle gekeer was, dat die politieke, ekonomiese, kulturele en andersoortige uitbuiting van hierdie volk deur ander volke, veral deur die Jode, hierdie besef van uniekheid opnuut bevestig het, en dat die Liberalistiese beleid van oplossing van die Duits-wetenskaplike, -ekonomiese en -politieke vraagstukke met hierdie ervaring gebots het, en instinktief die Nasionaal-Sosialistiese instelling tot die “irrasionele” lewensprinsipe, waarom veral die stryd gegaan het, laat teruggryp het. Maar hoofsaak is vir ons dat hierdie totalitariese volksidee met sy vooropstelling van die faktore van bloed en bodem as ’n effektiewe prinsipe en ’n werkende ideaal ’n geheel nuwe Duitsland te voorskyn geroep het, en dat hierdie beginsel ook daadwerklik totalitaries, in al sy implikasies toegepas word.

Want dit gaan hier nie om ’n geteoretiseer of bv. rassuiwerheid wel of nie bestaan nie. Watter argumente en teorieë Nasionaal-Sosialiste ook ten gunste van die bestaan daarvan mag gee. Dit gaan hier om die belewing van die deur bloed en bodem bepaalde Duitse volkseenheid as iets wat rassuiwerheid veronderstel. Daarom is die Nasionaal-Sosialiste dan ook in ’n bepaalde opsig reg as hulle beweer dat in die wording van die Nasionaal-Sosialistiese Duitse staat die lewe aan die leer voorafgegaan het.

Uitgaande van hierdie rasprinsipe volg dat alleen rassuiwer Duitsers tot die Duitse volkseenheid kan behoort. Gevolglik kan alleen sodanige Duitsers staatsburgers wees (in teenstelling tot Duitse staatsonderhoriges wat nie Duitsers is nie, soos Jode, Pole, Sigeuners, ens.) Alleen staatsburgers mag volle staatsregte en voorregte geniet, aan die regering[106] deelneem, aan die Nasionaal-Sosialistiese party behoort, mediese diens aan medeburgers, respektiewelik volksgenote lewer (iets wat veral negatief bedoel is in die sin dat bv. Joodse medici as ’n reël nie

[105] Vir kritiek sien § 49b, bl. 112.

[106] D.w.s. lede van ’n ander volk, die “bloedsvreemdes” (bv. die Jode) mag nie deel aan die politieke leiding hê nie.

Duitse siekes mag behandel nie). Alleen staatsburgers, rassuiwer Duitsers dus, mag staats-, respektiewelik regeringsamptenare wees, ens. meer.

Die Nasionaal-Sosialistiese anti-Semitisme is ’n praktiese gevolg van die belewing van Duitse, bloedsmatig bepaalde volksdommelikheid wat teenoor [#119] die Joodse uitbuitery in reaksie gekom het. Die houding teenoor die Jode[107] is positief bepaal en is ’n positiewe vereiste van die grondbeginsel van rassuiwerheid, wat ’n stuk Nasionaal-Sosialistiese lewenservaring eerder as ’n geteoretiseer is. Maar dat die anti-Semitisme, die intensiewer vorme van daadwerklike optrede teenoor die Jode aangeneem het, as wat deur die genoemde positiewe beginsel vereis is, moet grotendeels negatief verklaar word as ’n reaksie-verskynsel teenoor Joodse uitbuitery van die Duitse volk op ekonomiese, politieke, kulturele, e.a. gebiede. In prinsipe altans word ’n Jood in Duitsland geduld, mits hy hom nie in eg-Duitse aangeleenthede bemoei nie en mits hy die ontwikkeling van rasegte Duitsdommelikheid en volkse belange nie bemoeilik, en die voorregte van die Duitse staatsburgers op politieke, ekonomiese, kulturele, e.a. gebiede nie ook vir hom opeis nie. Maar Jode mag geen staatsamptenare, geen joernaliste, geen regters, geen advokate, geen toneelspelers in Duitse teaters, ens. wees nie.

Staatsburgers is dus net Duitsers van Duitse afstamming, en bv. nie Jode nie. Duitsers is staatsburgers afgesien van hul godsdienstige konfessies, maar daaroor later. Die geheel van die staatsburgers is die Duitse volk in politieke gestalte en vorm.

Hierdie Duitse staat moet deur wetgewing Duits gehou word. Hierdie wetgewing moet veral en in die eerste plek die rassuiwere volksubstansie bewaar, beveilig en bevorder, bv. ten opsigte van die huwelik, voorkoming van ’n met erflike siektes belaste nageslag, van volkshigiëne, van die Duitse eer, van die opvoeding van die Duitse jeug, ens. Hierdie raswette word as grondwette beskou.

So word op alle gebied konsekwent die implikasies van die prinsipe dat die volk as eerste en mees grondliggende werklikheid, bloed- en bodembepaald is, orals deurgetrek.[108]

51a. Die Nasionaal-Sosialistiese regering het nog wel sy Reichstag (“volksraad”) en sy Landstage (“provinsiale rade”). Maar nadat die ander politieke partye afgeskaf is of hulself ontbind het, het hierdie regerings ’n vorm verkry wat radikaal anti-Liberalisties is, getrou aan die prinsipe dat die Nasionaal-Sosialistiese staat ’n outoritêre leierstaat is. Die lede van hierdie regerings word nie verkies nie, maar van bo af, uiteindelik dus deur die leier self, uit die lede van die politieke elite, die N.S.D.A.P. benoem. Hierdie regeringslede verteenwoordig dan ook nie die “kiesers”, die volk nie, maar is politieke kristallisasie, ekspressie van die volk self. Hulle lei die volk. Teenoor die leier (Führer) staan hulle as adviseurs, as rade, raadgewende groepe, en hulle stem nooit nie, d.w.s. beslissings word nie met meerderheid van stemme getref nie. Hulle gee raad, en die leier beslis en gee uitspraak. Hulle vorm die lewendig verbindingskakel tussen leier en volk. Waar elkeen van hulle raadgee volgens sy beste insigte, en die leier beslis, en waar almal die grondliggende volksbelange volgens Nasionaal-Sosialistiese beginsels toegedaan is, bestaan onder hulle geen fraksies, botsende groepe of wedywerende partytjies nie. Dit altans is die ideaal.

Die Nasionaal-Sosialistiese regering het met die Liberalistiese konstitusionalisme gebreek. Die Liberalisme het geëis dat in ’n grondwet die aangebore grondregte van die soewereine individu met sy aangebore grondvryhede vasgelê en beskerm sou word. Die Nasionaal-Sosialisme [#119] verwerp hierdie Liberalistiese konstitusionalisme op grond van die volgende oorwegings: (i) Die individu is geen selfstandige grootte met grondregte en grondvryhede nie, alleen die volk is so iets. Die individu het eerder net pligte teenoor die volk. In sover hierdie grondregte en grondvryhede van die volk ongeskonde bewaar bly, is die individu as onselfstandige, organiese deel van die volk volgens sy volksbestemming ook beveilig. Daar bestaan dan ook geen grondregte wat burgers as sodanig sou besit en waarop die volkse staat nie sou mag ingryp nie. Alle regte wat ’n burger kry, kry hy van die volk, resp. van die volkse staat. Hulle is verpligtende voorregte, eintlik dus pligte, staatse verwesenlikinge van volkse reg. Die volkse staat het die plig om hierdie reg te vorm en regverdig te handhaaf. (ii) Die volkse reg is as’t ware in die ontwikkelende volk, in die groeiende volkse substansie gegrondves en georden. Hoofsaak is die verankering van die grondregte in die groeiende volk self en nie die formulering daarvan in ’n grondwet nie. Hierdie volkse reg is nie iets doods en staties nie, maar groei uit en saam met die volk. Daarom moet die grondwet wat die grondregte formuleer, volle speling laat vir

[107] Volgens wet kan ’n Jood nog ’n leier wees van sy eie industriële en ander ondernemings, en mag hy Duitsers in diens neem, iets waarteen sommige Nasionaal-Sosialiste protesteer. Want hoe kan hy as sodanige leier sy werknemers in Nasionaal-Sosialistiese gees lei?

[108] Vir kritiek sien § 50b, bl. 113.

hierdie dinamiek van die volkse lewe, en nie — soos die Liberalistiese konstitusionalisme — abstrakte dooie, die lewensontwikkeling remmende, statiese grondregbepalinge neerlê nie. Die grondwet is dan ook nie resultaat van die denkwerk van ’n vergadering nie. Die grondregte hang dus ook nie van ’n dokument af nie. Maar die grondwet is in die hart en gewete van die Duitse mens geskryf. Dit groei volgens die wil van die politieke leiding organies uit die behoeftes van die volk uit. (iii) Die Liberalisties konstitusionalisme gaan uit van ’n teëstelling van staat en individu. Die Nasionaal-Sosialisme gaan uit van die organiese eenheid van volk en staat. Eersgenoemde moet die individu teenoor die staat beveilig. Laasgenoemde hoef nie die volk teenoor die staat te beveilig nie, juis omdat die staat die politieke lewensvorm van die volk self is en die volk in sy vorming van sy grondregte tot staat word. Die volk het dus ’n wetlike konstitusie eintlik nie nodig nie. Die grondregtelike orde lê in die volk self, onafhanklik van die sg. juridiese beslissings en dokumentasie deur vergaderinge van wie ook al. Hierop en op die ontwikkelinge hiervan is gebaseer die programme van die party (die N.S.D.A.P.) — wat eintlik die wordende Nasionaal-Sosialistiese konstitusie daarstel. Hierop weer word die wetgewings gebaseer. Die politieke grondwet is dus geen ooreenkoms tussen wedywerende individue of ’n kompromie tussen botsende partye nie, en ook geen diktatuur van een party oor die ander nie, maar ’n onmiddellike politiese vormgewing en ontvouing van die oorspronklike volksgemeenskap self. Daarom is in die Nasionaal-Sosialistiese opvatting en verwesenliking van die grondwet die Liberalistiese, demokratiese selfsug, sy vooropstelling van eie belang, aanvalle op die gemeenskap, intrige en uitoorlêery van partye, ens. uitgeskakel. Die geldigheid en krag van die Nasionaal-Sosialistiese, grondwetlike orde groei uit die organiese bestaan en roeping van die volk. As die volk op versoek van die leier deur stemming ’n oordeel uitspreek, dan geskied dit nie omdat die grondwet dit sou vereis of omdat die grondwet daardeur gesag sou verkry nie. Hierdie uitspraak is slegs ’n vertrouende erkenning en bekragtiging deur die volk dat die grondwetlike orde, soos dit sig polities-organies vorm, sy eie orde is.

In die Nasionaal-Sosialistiese staat verkry ook die amptenare ’n nuwe, volkse sin. Hulle word hier volksdienaars in die volste sin van die woord. Hulle moet staatsburgers wees, alhoewel nie noodwendig lede van die politieke party (die N.S.D.A.P.) nie. As staatsamptenare moet persone aangestel word wat kragtens hul aanleg en ontwikkeling die beste daarvoor geskik is. Hier word alle Liberalistiese burokrasie uitgeskakel. Die hele amptenaarsorganisasie moet ingerig wees om met die nodige deeglikheid en spoed [#120] regeringsbevele uit te voer, probleemoplossinge te verseker, ens. In die Nasionaal-Sosialistiese staat lewer die milisie (die weermag); die leër, asook die polisie, volksdiens. Die hele strydbare mannekrag is tot militêre diens verplig en moet daarin so deeglik as moontlik gevorm word. Die volk word dus ook militêr gevorm, militêr nie in Liberalistiese sin as middel vir verkryging van sake wat sonder ’n leër nie verkry kan word nie, maar militêr as ’n uitdrukking van die volkse gesindheid en as ’n aspek van die volkse eieaard. Die Nasionaal-Sosialistiese staat erken ten slotte geen privaatgebied van individue waarin die volk geen belang en waarop die volk geen reg sou hê nie, omdat dit politiese uitdrukking van die hele volk is en die Liberalistiese antitese van private en openbare lewe nie erken nie. Daarom moet hierdie staat tot die instelling van die geheime polisiediens oorgaan om orals, nie net in die openbare nie, maar ook in die private lewe (in sover die private lewe volksvyandig en volksgevaarlik ontwikkel), orde te handhaaf en om sodoende orals die gesonde volksbou en volksgroei te verseker. Al hierdie punte wil ek hier slegs noem, sonder om op besonderhede in te gaan.

Waar die politieke party uit die politieke elite saamgestel is, daar vorm die amptenare ’n bestuurselite en die soldate ’n militêre elite. Aldrie moet saamwerk en vind hul eenheid in hul organies verbonde volksbepaaldheid.[109]

52a. By die Duits-Nasionaal-Sosialistiese regswese wil ek egter effens stilstaan. Ook hier is die volk die grond van die reg, die draer van die regsidee. Reg is in politieke sin die vorming en gestaltegewing van die bestaande politieke, volkse substansie. Alle regsvorming moet volksbepaald wees. Vir die individu as sodanig, dus afgesien van sy volksband, bestaan daar geen reg nie, alleen vir hom in sy verhouding tot en gebondenheid aan sy volk. Dit is bowendien nie iets stars nie, maar iets wat vloei en gedurig ontwikkel, juis omdat dit gegrond is in die dinamies-ontwikkelende volksubstansie en sy orde. Die Liberalistiese skeiding van private en openbare reg is verkeerd, omdat beide saamhang en in die volksgeheel ’n eenheid vorm. Die skeiding het hier sy sin verloor. Die private reg van die persoonlikheid, gesinslewe (wat ’n pilaar van die volk is), van besit, ens., verdien betreklike erkenning in sover dit die volksbestaan bevorder. Die regsidee moet ’n organiese eenheid wees. Hierdie volkse regsidee moet met die volkse staatsidee eiendom van die hele volk word.

---

[109] Vir kritiek sien § 51b, bl. 114.

Die regspleging moet nie soos by die Liberalisme teenoor die staat beskerm word nie, maar in lewendige gemeenskap met volk en staat gebring word. Die leier besit dan ook regtelike gesag. Die regspleging stel die volksbelange in alle lae of sfere voorop en verseker volksgenote vryheid in sover dit met die volksbelange en volksorde verenigbaar is. Doel van regspleging is instandhouding van die volksgemeenskap. Reg is alleen dit wat die volksgemeenskap dien. Daarom moet die staatsmag ook volksbepaald wees, die volkse belange bevorder en die doel van die reg dien. Die staatsmag staan dan ook onder die reg en is slegs middel in diens van die volk. En waar die volk bloedsbepaald, d.w.s. ’n organiese eenheid is, mag slegs een reg vir een volk geld. Die reg is dus nie internasionaal nie, d.w.s. is nie vir alle mense dieselfde nie. In die middelpunt van die regslewe staan die bloed- of rasbepaalde denke. Want die reg sal in die eerste plek die rassuiwerheid moet bewaar.

Die regter, advokaat, ens. moet nie, soos by die Liberalisme, net vakkundig geskoold word en die hele wetboek “deurvreet” nie, maar moet veral ook opgevoed word in die Nasionaal-Sosialistiese, politieke lewens- en [#121] wêreldbeskouing. Die sentrale, volkse regsidee moet sy eie word. Benoemings van juriste sal dan ook nie net kan geskied volgens hulle intelligensie nie, maar veral ook volgens hul aanleg om volgens Nasionaal-Sosialistiese staatsgees, dus volgens ras-, en bloedsbepaalde gesigspunte hul oordele te vorm. Die regter is behoeder van die volkse reg. Hy word tot regspleging volgens die volkse staatsidee beperk. Sy werk lê nie in die politieke sfeer nie. Maar op sy eie gebied geskied die regspleging dan ook waarlik “in naam van die volk”. Regspleging is nie abstrakte toepassing van abstrakte wette en norme op bepaalde feite nie, maar is hoogwaardige beslissing volgens die konkrete, volkse regsposisie van die feite.[110]

53a. Die Nasionaal-Sosialisme het ’n besondere liefde vir die boeregemeenskap, omdat die boer so naby en so innig verweef met die land, die volkse bodem, leef, en in sy natuurgetroue houding die bloedsgemeenskap inniger belewe en handhaaf, en dus meer of intiemer volks is en leef, as’t ware van nature meer nasionaal is, as bv. die stedeling. Volgens die Nasionaal-Sosialisme is die boeregemeenskap dan ook die basis van die nasionale lewe, die bron waarvandaan die volk gedurig vernude lewenskrag ontvang. Die wetgewing wil dan ook die boerestand, gespruit uit die bloed van die Duitse volk, in stand hou en bevorder.

Die boeregemeenskap moet verlos word van die Liberalisties-Kapitalisties-plae van grondspekulasie, van valse wedywer tussen allerhande selfsugtige belange (soos bv. gegee is, waar een groep begeer dat die pryse van aartappels sal val, ter wille van hul varkboerdery, ook al sou daarmee duisende aartappelboere bankrot speel), verder van die markspekulasies wat winste soek, ook al word die boer daardeur van sy plaas gedrywe, van die swaar drukkende verbandslaste, ens. Die boerebedryf moet so georganiseer word dat dit volksgesond is, vir die volk kan verskaf wat die volk nodig het, ter wille van die volk, waarvan die boeregemeenskap een van die belangrikste gemeenskappe is wat op ’n volkswaardige bestaan volkome reg het. Gesorg moet word dat die plase nie aan die boere ontvreem word nie; dat plase van ’n bepaalde grootte in die hande van een familie bly, en slegs van vader op seun[111] sal oorgaan; — en dat die boere vir hul produkte deur die staat bepaalde pryse sal kry, wat hulle ’n volkswaardige bestaan en die moontlikheid om die boerdery deeglik aan die gang te hou, verseker. Ensovoorts.

In die gees vorm die Nasionaal-Sosialistiese staat sy landbouwette.[112]

54a. Die nywerheids-, industrie-, handelskring, ens. moet ook volksbepaald wees, moet ook in die teken van volksdiens staan, en is ’n gedeeltelike vervulling van die volkse taak wat die volkse staat as politieke totaaltaak het. Eers kom die volksbelange, vervolgens die volkse-staatsbeleid, en daarna die handel en die nywerheid wat volk en staat dien. Beide mag nie uitmekaar geskeur word en teen mekaar uitgespeel word nie. Hulle vorm op volkse grondslag ’n samehorige eenheid. Ook hier verskil die Nasionaal- Sosialistiese opvatting radikaal van die Liberalisties-Kapitalistiese. Die staat moet aan die nywerheid en handel leiding gee. Hy moet hulle in volkse sin vry maak en verlos van volksskadelike dwang. Ook hier moet gesorg word dat nywerheid en handel binne die raamwerk van die volkse belange gesond en kragtig ontwikkel. Die nywerheid en handelswese tree in naam en diens van die volk op.

Privaat-inisiatief moet aangemoedig word, mits dit volksdienend [#122] ontwikkel. Want ook privaatondernemings het alleen waarde en sin as hulle bydra tot die vorming en ontwikkeling van die volk as geheel op die bepaalde gebied.

---

[110] Vir kritiek sien § 52, bl. 116.

[111] Daardie seun sal ook tot bepaalde hoogte sorg moet dra vir sy behoeftige broers en susters.

[112] Vir kritiek sien § 53b, bl. 116.

Arbeid (van kop en hand) is die kapitaal van die staat in ’n besondere sin. Die kragte van die volk is meer werd as goud. Die arbeider is sy loon waardig, elk volgens sy prestasie en nie volgens die aard van sy arbeid nie. Die werk van ’n goeie arbeider is meer werd as dié van ’n slegte kunstenaar. Die waarde van elke arbeid word bepaal deur sy betekenis vir die heil van die volk as geheel. Gelyke lone moet afgeskaf word. Die lui of slegte arbeider verdien nie soveel as die flukse en goeie nie. Ophoping van winste ten koste van dié van volksgenote, mag daar nie wees nie.

Alle besit verplig en moet in die diens van die volk gebruik word. Vervolgens behoort daar geen inkomste te wees waarvoor nie gewerk word nie.

Aanleg en talente verplig tot besondere dienste aan die volk. Spekulasie met besit (grondbesit, kapitaalbesit. ens.) moet afgeskaf word. Wat iemand besit moet hy deur arbeid verdien het. Verslawing aan rente wat betaal word aan geldskieters wat self nie vir daardie inkomste werk nie, behoort afgeskaf te word, sonder dat regmatige rente afgeskaf word.

Die volksbesit behoort aan die hele volk en moet ter wille van die volk bewaar en vermeerder word. Verkoop van besit (plase, aandele) aan vreemdes en uitlanders moet verbied word. Kapitaal mag nie uit die land weggestuur word nie.

Die volkse nywerheid en industrie moet in die belang van die volk so hoog as moontlik ontwikkel word. Dit beteken nie ’n verwesenliking van ’n volkome nasionaal-ekonomiese selfstandigheid (autarkie) nie. Maar dit wil in teenstelling tot die Liberalistiese internasionale wêreldhandel die volkse, nasionale en politieke beginsels ook op die ekonomiese gebied tot gesonde geldigheid laat kom. Buitelandse handel is dus goed in sover dit die volkse ekonomiese lewe bevorder, — sleg in sover dit vir die volkshandel en nywerheid gevaarlik en nadelig is.

Orals geld dat die voordeel van die volk hoër staan as en verkies moet word bo eie voordeel. Dit verstaan die Liberalistiese Kapitalisme nie. Die heil van die volk eis dan ook dat goeie ware so billik as moontlik gelewer sal word.

In dié gees vorm die Nasionaal-Sosialistiese staat sy ekonomiese wette. Werkloosheid is ’n euwel en word deur die wet verbied. Stakings word nie toegelaat nie. Die staat sorg daarvoor dat elkeen werk het, en daardeur in sy lewensonderhoud kan voorsien.

Die Duitse Arbeidsfront verenig alle hand- en kopwerkers in ’n arbeidsgemeenskap en wil die vertroue tussen werkgewer en werknemer bevorder. Hy sorg vir die oplossing van alle moontlike moeilikhede wat mag ontstaan. Naas hom mag geen vrye arbeidersverenigings bestaan nie. Die arbeidsfront sorg vir vakopleiding van arbeiders en beheer die bekende organisasie “Krag deur Vreugde”, ’n organisasie wat ontspanning en vakansie vir die arbeiders reël. Die arbeidsfront is nou verbind met die N.S.S.A.P.[113]

55a. Aan die huwelik- en gesinslewe heg die Nasionaal-Sosialisme besonder waarde. Want die huwelik (en die gesin) is, as ’n sel van die volkse organisme, van uitstaande betekenis vir die groei van die volk, asook vir die handhawing van volkse rassuiwerheid. Dit het dan ook slegs volkse betekenis, [#123] maar as sodanig ’n grootse betekenis. Dit moet geheel en al in diens van die volk gestel word. Volksdiens vorm sy eintlike bestaansreg.

Die Nasionaal-Sosialisme beskou die individuele mens nie as ’n aparte wese soos die Liberalisme nie, maar as lid van ’n gesin en daardeur van die geslag en van die alles omvattende volk. Die geslag en geslagslinies het vir die Nasionaal-Sosialisme dan ook besonder waarde. Die opstelling van geslagsregisters met die oog op die hoë waarde van rassuiwere (bloeds-aristokratiese) geslaglinies, asook met die oog op antropologiese (mensekundige) ondersoek in verband met die oorerwingsleer, word amptelik onderneem. Uitstaande erfstamme kom in besondere sin onder staatsorg en sal van staatsweë in hul verdere ontwikkeling bevorder word. Die ontwikkeling van ’n adel van bloed en bodem stel die Nasionaal-Sosialisme dan ook in vooruitsig.

Die staat moet die rassuiwerheid van die volk beskerm. ’n Huwelik tussen ’n Duitser en ’n nie-Duitser word verbied in sover sodanige huwelik volgens die oorerwingsleer vir die Duitse volk skadelik is. ’n Huwelik van persone uit twee verskillende rasse (bv. tussen ’n Duitser en ’n Jood, of ’n Naturel, of ’n Mongool, of ’n sigeuner) word nie toegelaat nie. ’n Huwelik tussen ’n Duitser, ’n Nederlander, ’n Boer, ’n Sweed, ’n Brit, ’n Skandinawiër, word toegelaat.

---

[113] Vir kritiek sien § 54b, bl. 116.

’n Huwelik tussen persone waarvan een of beide ’n oorerflike siekte het, moet verhinder word. Sterilisasie is wetlik moontlik gemaak, en word in enkele gevalle selfs verplig. Huweliksadvies moet gegee word. Gesondheidsertifikate van persone wat wens te trou, word verwag. Die volksgenote moet opgevoed word in die rashigiëniese denkwyse en gevoel. Dit alles moet geskied sodat gesorg word dat alleen wie gesond is, kinders sal verwek. Dit is ’n skande as jy oorerflike siektes het, om tog nog kinders in die lewe te bring. Dit is ’n hoogste eer om in sodanige gevalle van kinderverwekking af te sien.

Groot gesinne is in belang van die volk en is daarom wenslik. Redes vir die agteruitgang van die geboortesyfer is o.a.: gebrekkige familie- en volksgevoel, selfsug (om gemaklik en lekker te leef), oormatige werk, gebrek aan inkomste, erfenis-benadeling van groot families deur die wet, die graad van ontwikkeldheid van die ras (hoër ontwikkelde rasse het ’n kleiner geboortesyfer as laer ontwikkelde rasse), ens. Hoër stande vertoon ’n laer geboortesyfer as laer stande, stedelinge laer as plaasbewoners, Noorse rasse laer as ander rasse. Hierdie agteruitgang van geboortes moet op natuurlike, nie-skematiese wyse bestry word met die oog op die belange van die Duitse volk. Alleen hulle wat ’n deugdelike nageslag sal kan voortbring sal met die oog op gesinsvermeerdering, waar nodig, aangehelp word. Die verbetering van die geboortesyfer word aangemoedig deur huwelikstoelaes (as lening of as geskenk), deur belastings-vermindering van gehudes in vergelyking met ongehudes, en van groot gesinne in vergelyking met klein gesinne, deur vermeerdering van inkomste van gehudes en volgens grootte van gesinne, deur by aanstelling voorkeur te gee aan kinderryke familievaders, deur uitsluiting van erfreg van ongehude en van kinderlose, ouere persone, deur erfenisse van persone met minder as ’n minimum aantal kinders hoog te belas, deur van staatsweë vir die opvoeding en onderwys van kinders uit groot families te help sorg, veral as die ouers of die voog vroegtydig gesterf het, deur verskaffing van billike en gesonde woninge vir kinderryke families, deur die gehude hoër te leer ag as die ongehude, en die kinderryke hoër as die kinderarme gesinne, deur gesonde familiegevoel aan te kweek, deur die pligsgevoel te wek dat kinderverwekking ’n plig teenoor die volk is, deur bestryding van die feminisme, deur die arbeidster hoër te leer ag as die luukse [#124] dametjie, deur bestryding van ongesonde erotiek en naglewe, deur die trek na die stede teë te gaan en die trek na die plase te bevorder, ens. In hierdie gees en volgens hierdie lyne vorm die ’n Nasionaal-Sosialistiese regering dan ook die nodige wette.

Die biologiese verskil van man en vrou moet ten volle gewaardeer word. Die vrou se ideaal is dié van eggenote en moeder. Haar plek is in die eerste instansie haar huis. Die manlike ideaal is dié van die held. Hy sal met sy manlike kragte verdien en sy gesin versorg. Seuns en dogters sal tot egte manne en vroue opgevoed word.

Die huweliks- en gesinslewe staan in diens van die volk. Kinderverwekking (mits die ouers geen oorerflike siektes het nie) bevorder die volksontwikkeling en is daarom plig. As sedelike (volksdienende) ideaal is die huwelik ’n duursame instelling. Daarom eis die Nasionaal-Sosialistiese volksidee dat egskeidings nie vergemaklik sal word nie. Dit eis dat die gehudes aan die eenheid van hul huwelik sal vashou. Hierdie eis is strenger by kinderryke gesinne, swakker by kinderlose huwelike. Maar dit weerspreek ook die volksbelang as geëis sou word dat geen egskeidings toelaatbaar sou wees nie, — omdat in ’n ongelukkige huwelik die huwelikseenheid vernietig is, die gehudes mekaar daagliks bestry, en juis daardeur hul krag verteer en dit sodoende aan die algemene volksdiens onttrek. Veral moet egskeidings bevorder en huwelike onwettig gemaak word waar ’n Duitser met iemand van ’n ander ras gehuud is, en waar huwelike deur oorerflike siektes erfbelaste kinders in die lewe sou bring.

Die gebruik van kontraseptiese (bevrugtingvoorkomende) middels behoort ’n minimum te wees of nie te bestaan nie. Uit sedelik-eugenetiese gronde is hul gebruik geoorloof.

Volgens die volkse idee is huwelike op gemeenskap van goedere idealer as op huweliksvoorwaardes. Die man beheer die gemeenskaplike besit, maar hy doen dit nie in individuele sin nie. Sy regte en pligte is hier gemeenskaplik en dien die gemeenskaplike nut van die volkse huwelik. Sy hoofskap mag hier nie individualisties gesien word nie.

Buite-egtelike geslagteverkeer behoort ontmoedig te word, omdat duursame huwelike die hegte basis van die volksontwikkeling vorm. Waar buite-egtelike omgang plaasvind moet dit onderworpe wees aan dieselfde rasbeskermende en eugenetiese wette wat vir die huwelik geld (so mag bv. ’n Duitser en ’n Jood geen geslagsgemeenskap hê nie). Waar kinderverwekking in die huwelik sedelike plig, kinderverwekking in buite-egtelike omgang onsedelike genotsgemeenskap is, staan die onegte kind sedelik nie op dieselfde trap as die egte nie. Onsedelike verwekking van onegte kinders moet bestry word. Maar ’n ongehude moeder wat uit sedelike

begeertes ’n kind gekry het, terwyl sy geen kans op huweliksaansoeke het nie, behoort nie as ’n skande beskou te word nie.[114]

56a. Ook die mediese diens moet waarlik volks van karakter wees. Die mediese diens moet volks gesosialiseer word. Ook vir die mediese dokter geld dat volksbelang bo eie belang staan, dat hy volksdiens bo eie wins moet stel. Die mediese diens staan dan ook onder toesig van die volkse staat, in besonder onder ’n mediese ryksbestuur wat deur ’n mediese raad bygestaan word, en wat toesig het oor die hele mediese beroep, die hele volksgesondheid, die handhawing van die mediese eer, die opleiding van mediese dokters, hul verspreiding oor die hele land, ens.

In elke stedelike en landelike distrik is ’n gesondheidsbeampte, wat o.a. die plig het om die beginsels van volkshigiëne, rassuiwerheid, oorerflikheid, [#125] ens. te propageer, burgers wat nie gereeld deur dokters behandel word nie, te behandel, persone wat wil trou medies te ondersoek en te adviseer, ens. Die hele volk moet dan ook in staat gestel word om mediese behandeling te geniet.

Van die vroegste jare af word toesig gehou oor die gesondheid van die jeug. Gesondheidsertifikate vir die Hitlerjeug is ingevoer. Fabrieksarbeiders en higiëniese fabriekstoestande word gereeld medies ondersoek. Siektes word voorkom deur allerhande nodige maatreëls, waaronder rus-, sport- en reisverskaffing aan vermoeide arbeiders (bv. deur die organisasie “Krag deur Vreugde”), deur vroue te verbied fabriekswerk te doen waarvoor hulle nie geskik is nie, ens.

Wat die mediese professie betref, word sektarisme (bv. tussen allopatie, homopatie en natuurgenesing, ens.) verbied. Alle rigtings in die mediese wêreld moet gekoördineer word om die beste te lewer wat moontlik is vir die gesondheid van die volk. Die hoogste taak van die mediese professie is die handhawing van volksgesondheid deur beveiliging van rassuiwerheid, deur bestryding van ongewenste erflike aanleg en oorerflike siektes, die voorkoming van ’n (weens oorerwing) sieklike nakroos, die bevordering van gesondheid waarborgende toestande en gewoontes, ens.

Sterilisasie (onvrugbaarmaking) sal medici toepas waar dit deur bevoegde mediese outoriteite voorgestel of vrywillig aangevra word, mits nodig, d.w.s. mits ongewenste en oorerflik-nadelige aanleg bestaan. In bepaalde gevalle mag dwang toegepas word, nadat appèl daarteen by die hoogste hof (die “Erbgesundheidsobergericht”) misluk het. Verpligte sterilisasie en kastrasie kan ook op gewoontemisdadigers toegepas word.

Die mediese professie moet saamhelp om die volk op te voed tot rassuiwere en volkshigiëniese insigte. Die beveiliging van rassuiwerheid, sowel in positiewe as in negatiewe sin is die sine qua non, die mees fundamentele grondvoorwaarde vir die mediese professie.[115]

57a. Ook die pers het as doel: volksdiens, en staan as deel van die volk onder staatstoesig. Die pers mag nie as ’n finansiële onderneming as sodanig beskou word nie, maar het as taak volksopvoeding en volkse kultuurverspreiding. Dit spreek in naam van die volk en nie in die naam van een of ander groep nie. Die tydskrif het ’n opvoedende, kulturele en politieke taak van die hoogste, volkse waarde.

Professionele joernaliste moet staatsburgers (dus Duitsers) wees. Hulle het nie net die negatiewe plig om nie die wet te oortree nie, maar in die eerste plek die positiewe plig om eerlik en getrou mee te deel wat hulle weet wat die waarheid is. Kritiek mag nie oordryf word nie. Joernaliste mag nie die openbare mening verlei en mislei nie, mag nie iets teen die staatsgesag of teen die volksbelang publiseer nie, mag nie die volkswil verlam nie, mag nie die Duitse kultuur, handel en nywerheid, ens. benadeel nie, mag niks wat die eer en eerbaarheid van die Duitse burger skend, publiseer nie. Ook hulle moet die volk dien. Die joernalis self wat hier oortree, sal as skuldig beskou word, en nie ’n anonieme, verantwoordelike redakteur nie. Die uitgewer word as skuldig beskou as hy iets publiseer wat nie mag nie. Dwang om iemand iets te laat publiseer wat hy weet dat dit nie waar is nie, omkopery, ens. is ongeoorloof.

Die pers staan onder staatstoesig. Dit is die soewereine reg van die staat om die openbare mening te kontroleer, of ten minste te bewaak. Die pers mag niks teen die staat onderneem nie. Die staat verwag van die pers [#126] geen serviliteit (slaafsheid) nie, maar positiewe samewerking in van die volk.

Die uitgewer het dieselfde sedelike (volksdienende), kulturele en opvoedende pligte as die joernalis. Handelsmaatskappye, sindikate, ens. mag geen tydskrifte uitgee nie. Want die pers behoort aan die gehele

[114] Vir kritiek sien § 55b, bl. 117.

[115] Vir kritiek sien § 56b, bl. 118.

volk. Waar in ’n stad of dorp te veel tydskrifte bestaan, moet die oortollige afgeskaf word, sodat die ander ’n ekonomies-gesonde bestaan sal hê.[116]

58a. Die kind, die jeug behoort aan die volk en moet volks opgevoed word. Hy moet leer dink en handel, ja, veral leer handel as ware volksgenoot. Hy moet leer om innerlik sy volksgemeenskap te belewe volgens die innige, deur bloed en bodem bepaalde wese van die Duitse volk. Van sy intieme verbondenheid met sy volk moet hy bewus word. Hy moet dit leer besef en waardeer, om daardeur as waardige volksgenoot eenmaal sy volkse roeping waardig te kan vervul.

Liggaamlik moet hy so gesond en kragtig as moontlik opgevoed word. Mediese en higiëniese toesig oor sy groei en ontwikkeling is noodsaaklik. Gesondheidskaarte moet van elke skoolgaande kind die nodige informasie verskaf. Liggaamlik moet hy deur gimnastiek, sport, spel (veral ook deur volkspele) en arbeid so sterk as moontlik ontwikkel. Op latere leeftyd vul die verpligte militêre diens dit aan.

Verstandelik moet hy die nodige kennis verkry wat vir sy volksdiens nodig is. Geen onnodige geleerdheid nie. Wat het die volk aan geleerde vrate met koppe vol abstrakte en nuttelose kennis? Die blote leer van iets maak jou nie waardevoller nie. Die skoolleerplan moet dan ook noodwendig, wat die verstandelike vorming betref, gereduseer word tot essensiële kennis en onnodige en nuttelose geleerdheid uitskakel. Die Liberalistiese eis van meer sillabusse, meer leer, meer skole, is ongesond. Geestelik (wat sy lewens- en wêreldbeskouing betref) moet die kind. in Nasionaal-Sosialistiese gees opgevoed word, sy taal leer bemin, op die geskiedenis van sy volk leer trots wees, Duitse kultuur leer waardeer, ens., sodat hy hom een met sy volk leer voel, sy volksgebondenheid bewus word en in sy latere lewe sy aangewese plek in die volkslewe in die diens van die volk sal kan inneem.

Nie net die skool nie, maar veral ook die Jeugbeweging (Hitler-Jugend) en die arbeidsdiens moet hierin saamwerk. In hierdie vorming van die jeug moet veral daarop gelet word dat elke jongeling se besondere talente geleentheid kry in die aangewese rigting ontwikkel te word. Waar nodig, sal dit geskied met besondere staatsondersteuning. Die toekomstige leiers moet volgens die vereiste aanleg en moontlikhede uitgeken, uitgesoek en tot leiers opgevoed word.

Die skool wat in dit alles ’n belangrike rol speel, is in wese ’n volkskool, d.w.s. in praktyk ’n volkse staatskool, terwyl die Jeugbeweging en arbeidsdiens ook onder spesiale toesig van die volkse staat staan, met die betrokke leiers bo-aan, wat persoonlik aan die Führer verantwoordelik is.

Op die mediese en higiëniese toesig oor die vorming van die jeug wil ek nie in besonderhede ingaan nie, en wil ek volstaan met die opmerking dat dit baie deeglik geskied. Aan twee sake wil ek kortliks aandag gee, nl. aan die liggaamlike opvoeding deur gimnastiek en sport en aan die arbeidsdiens. Die Nasionaal-Sosialistiese waardering van volkspele wil ek net weer noem.

’n Gesonde gees woon net in ’n gesonde liggaam, en dit geld veral vir die volk veel meer nog as vir die individu. Met die eensydige vorming van die gees met gepaardgaande verwaarlosing van die liggaam moet gebreek [#127] word. Die liggaam moet gehard en gestaal word met die oog op die stryd van die volkslewe en met die oog op ’n gesonde en kragtige nageslag. ’n Wetenskaplik minder ontwikkelde, maar liggaamlik gesonde mens beteken as reël vir die volk meer as ’n geestelik, hoog-ontwikkelde swakkeling. Liggaamsvorming is nie die taak van die enkeling nie, maar van die volkse staat. Die volkse staat moet in die eerste plek nie blote kennis inpomp nie, maar kerngesonde liggame kweek. Eers in die tweede plek kom die geestelike en verstandelike opvoeding in aanmerking. Liggaamlike prestasies moet hoog gewaardeer word en daarom moet gimnastiek en sport soveel en so hoog moontlik bevorder word. Gesonde liggaamsontwikkeling is volksplig, want elkeen moet sy beste kragte wat hy uit sy liggaam kan haal, in diens van sy volk stel. Vir die vorming van die persoonlikheid as volksgenoot, is liggaamsontwikkeling noodsaaklik. Liggaamsopvoeding moet ’n inherente en die grondliggende deel van die algemene opvoeding word, omdat liggaam en siel nou vervleg, saam ’n eenheid is, en siel en gees eers in ’n gesonde liggaam kragtig en gesond kan groei en gevorm kan word. Ook deur gimnastiek en sport moet die jeug sy volksverbondenheid leer waardeer en volks opgevoed word. Ook tot die verwesenliking van die ideaal van liggaamskoonheid, die manlike in onderskeid van die vroulike, moet gimnastiek en sport bydra, sodat die tipiese Germaanse mens ook liggaamlik tot sy hoogste uiting kom. Gimnastiek en sport moet bydra om die Duitse volk deur liggaamskrag en handigheid te laat glo aan sy onoorwinlikheid. Veral die waarde van liggaamlike dissipline deur gimnastiek en sport gegee, mag nie onderskat word nie. Van belang is verder dat ook op hierdie gebied leiers uitgesoek en gevorm word.

---

[116] Vir kritiek sien § 57b, bl. 118.

Want ook gimnastiek en sport, hierdie dissipline van die liggaam, moet ingeskakel word in die vorming van die volksdissiplinêre leiers-hiërargie met die oog op die vorming van die regte volksleiers vir die toekoms.

In hierdie gees word liggaamlike opvoeding as ’n omvattende volkstaak in Nasionaal-Sosialistiese Duitsland behartig.

Maar die jeug moet ook sy volk leer ken en leer werk. Dit is deel van sy opvoeding. Die stedeling moet die land, die landeling die stad leer ken. Dit geskied veral deur die “arbeidsdiens”.

Die hele jeug moet leer arbei en arbeid leer waardeer. Want arbeid veredel. Daar is niks vernederends in werk nie, inteendeel, werk verhef. Die Duitse volk moet ’n arbeidende volk wees. Die arbeid van elkeen moet in die diens van sy volk staan. Arbeid is, ekonomies beskou, kapitaalkrag. Dit is in die algemeen voorwaarde van alle kulturele vooruitgang.

Die “arbeidsdiens” is ’n opvoedkundige, volkse instelling. Elke jong Duitser moet hierby aansluit tussen die tyd wat hy die skool verlaat en vir militêre diens opgeroep word. Ook hier word die jeug in Nasionaal-Sosialistiese sin en gees opgevoed. Ook hier word selektief leiers gevorm en aan hulle leiding toevertrou. Die manlike jeug kom in groepe saam en kamp uit waar hulle werk. Hulle kry daar die nodige teoretiese en praktiese onderrig vir die werk wat hulle moet aanpak. In rustyd leer hulle om deur volksang (’n magtige middel), volkspele, gimnastiek en sport, ens. om gesamentlike volkse tydverdryf te waardeer. Hulle werk op plase, help met die boerdery, help die vrugbaarheid van die grond verbeter, voer irrigasie-skemas deur; hulle help (nie as reël nie) om paaie te maak; hulle help in fabrieke, ens. Die vroulike jeug moet ook alle moontlike volkskontakte verkry, haar volk leer ken en volksdiens leer beoefen. Hulle help oorwerkte of siek moeders; hulle los moeders van groot gesinne met hul werk af; hulle help met siekeverpleging; hulle help met plaaswerk; hulle help met kindertuinleiding, ens. [#128] Die voordele hiervan is dat die hele jeug die hele volk leer ken, dat die hele jeug arbeid leer waardeer, en dat die hele jeug, voordat dit met nuwe pligte in die geledere van die volwassene inval, die volk deur sy arbeidskrag leer dien. Ook die arbeidsdiens is totalitêr en staan onder staatstoesig.

Die Hitler-jeug het kontrole oor die ander jeugorganisasies gekry, staan onder staatstoesig, en is ’n liggaamlik-, sedelik- en nasionaal-opvoedkundige beweging wat die hele jeug omvat en met ’n soort eie-inisiatief volksdiens leer en volksdiens beoefen. Die jeug moet ’n eenheid wees, en as eenheid leer saamstaan, sodat niks later hulle uitmekaar sal skeur nie. Dit omvat vanselfsprekend die jeug van verskillende godsdienstige oortuiginge en laat die spesiaal-godsdienstige vorming aan die betrokke kerke oor. Die kerklike jeugorganisasies (in sover hulle mag bestaan), mag egter niks doen wat tot die taak van die Hitler-jeug behoort nie. Hoofsaak is dat die jeug hier in die gees van die Nasionaal-Sosialisme opgevoed word en homself opvoed. Die jeug lei die jeug. Hierdie beweging word in groepe opgedeel van 10-14, van 14-18 en tot 21 jaar. Die beweging bestaan uit eenhede of selle, elk met ’n eie leier, ens. Die jeug gaan saam uit. Die mooiste natuurtonele van die vaderland word besoek en geniet. Aldáár word uitgekamp. Orals op hul togte staan hul losieshuise vir hulle en wag. By hul ouerlike huise, of op reis, in kampe, of waar ook al word kameraadskap aangekweek. Aldáár word gesamentlik volksliedere gesing, vertel, aan volkspele deelgeneem, na die spesiaal vir hulle bedoelde draadloosuitsendinge geluister, sportbeoefen, ens. Maar hoofsaak bly dat hulle hul die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing eie sal maak, dit intiem leer belewe en in kameraadskap hul volkseenheid daadwerklik hul eie leer maak.

Tussen Skool, arbeidsdiens en die jeugbeweging, bestaan daar noue samewerking. Hierby kom nog veral die militêre opleiding in tipies Nasionaal-Sosialistiese gees. Militarisme is hier nie “utilisties” nie, ’n soort middel met die oog op imperiale uitbreiding nie. Hier word ’n nasionale, totalitêre, heldhaftige gesindheidsmilitarisme beoefen wat die militêre opleiding leer belewe as volkse plig, as volkse staling van kragte en as volkse opvoeding om vir enige noodgeval bereid te wees tot die hoogste volksdiens: die gee van jou lewe vir jou volk. Nes die hele jeug in die Hitlerjeug saamgebind is, is die hele manlike volksdeel in die milisie tot ’n eenheid saamgesnoer as die volk in wapens.

In hierdie opvoeding van die jeug word wel aan liggaamsontwikkeling, -gesondheid, -krag, -arbeid, -staling, ens. die grondliggende waarde toegeken, maar daarna word ook kulturele opvoeding hoog gewaardeer. Taal, kuns, geskiedenis, en al die ander onderwysvakke moet ook in konsekwent Nasionaal-Sosialistiese gees aan die kind gebring word. Liggaam, siel en gees vorm ’n inherente eenheid en ’n onderwys wat slegs een deel hiervan behartig bly vrugteloos en sonder gevolg. Alle onderwys moet meteen liggaams- en karaktervormend wees. Godsdiensverskille mag nie die volkseenheid verbrokkel nie. Daarom sal skoolopvoeding in Nasionaal-

Sosialistiese gees geskied, terwyl skole van bepaalde kerklike konfessies gesluit of onder strenge restriksies geplaas word.[117]

59a. Die volk as konkreet bestaande werklikheid is deur bloed en bodem bepaal. Dit is ’n organisme, soos bv. ’n plant of ’n boom. Hierdie organisme bring volgens sy aard (d.w.s. deur bloed en bodem bepaalde) vrugte voort. D.w.s. die volk skep as lewende organisme kultuur. Kultuur is volksverankerd. Dit spruit uit die lewendige volkseenheid voort, vind [#129] daarin sy bestaan, sy sin en sy doel. Ook kultuurskepping staan dus in die teken van volksbevordering, volksverheffing, d.w.s. volksdiens. In hierdie volksdiens verhoog die kultuur die volk en voer dit die volk op na hoëre vryhede. Die volk skep so sy eie kultuurwaardes as die enigsmoontlike draer daarvan en in diens van sy eie ontwikkeling na hoëre hoogtes.

Ons Nasionaal-Sosialiste is nie kultuurvyandig nie. Inteendeel, ons soek kultuurbevordering in ’n intens gesonde sin. Ons breek met die valse, individualistiese, utilistiese opvatting van kultuur en beskawing wat die Liberalisme wil verwesenlik, en vervang dit deur ’n lewendige volksgetroue en volksdienende kultuur en beskawing.

Daar bestaan geen abstrakte, geen absolute waardesisteem of waardenorme wat bo die volk sweef en waaraan die kultuur sou moet beantwoord nie. Volke moet volgens hulle eieaard, hulle eie moontlikhede, hulle eie bepaaldhede verstaan word. Hul kultuur moet van hieruit begryp word. Daar bestaan geen algemene gees, geen algemene kultuur wat supernasionaal bo die volke sweef nie. Kultuur is nie iets bo-nasionaals nie, maar is deurgaans volks, innig en intiem nasionaal in oorsprong, wese, karakter en doel. ’n Bo-nasionale waardesisteem bestaan nie. Elke waardesisteem word bepaal deur volkse beginsels, as u wil deur volkse “vooroordele”. Daarom mag die een volk sy waardesisteem ook nie vir ’n ander laat geld of aan ’n ander opdring nie. Vir elk geld sy eie. Met die fiksie van ’n bo-nasionale waardemaatstaf moet gebreek word. Dus ook op die gebied van die kultuur moet die Nasionaal-Sosialistiese volksbeweging tot uitdrukking kom.

Die volk is dus die voorwaarde waaraan die kultuur as konkrete, uit die volk gebore volksgees gebind is. Die kultuurwaardes kan nie as iets selfstandigs los van en bo die volke sweef nie. Gegee is nie ’n hemel van kultuurwaardes en kultuurnorme wat ons moet gehoorsaam nie. Die waardes en norm (wette) het konkrete kontak met die lewe en die bloed van die volk, waarvan hulle vrugte skeppinge is, en waarin alleen hulle hul wese en bestaan vind. Die kultuur en kultuurwaardes van ’n volk bly nie bestaan as die volk verdwyn (bv. uitsterf) nie. Hulle verdwyn saam met die volk. Want hulle kan nie verder leef tensy in ’n volk uit wie, deur wie en tot wie hulle bestaan nie. Die kultuur en kultuurwaardes het geen abstrakte ewige lewe nie. Hulle leef of bestaan alleen in hul binding aan volke uit wie hulle gekom het. Verdwyn ’n volk, dan leef sy kultuur en kultuurwaardes alleen in sover verder as wat ’n ander volk hierdie vrugte hom toe-eien en as sy eie dra en bevorder.

Om die kultuur dus goed te verstaan, moet ons dit in sy volksgebondenheid, veral in sy ras- en bloedsbepaaldheid verstaan. ’n Grondige kennis van die lewe en van die lewenswette (bv. die oorerflikheidswette) is nodig. Ons bewaar die kultuurwaardes van ons volk vir die toekoms deur ons volk as ’n suiwere ras en as ’n volk van suiwere bloed te bewaar en te laat groei en ontwikkel. So moet ons aan die nageslagte verder gee wat ons ontvang het. Die suiwer bloed as worteldiepte, as oorsprong van alle kultuur moet waarborg wees vir oordrag van die kultuur van die een geslag op die ander.

Tot die Duitse kultuur behoort sy hele verlede, hede en toekoms, en nie net sy hede nie, omdat tot die Duitse volk behoort al die voorgeslagte, al die lewendes en al die nageslagte as ’n groots voortbewegende, organiese eenheid.

Dus: één volk, één land, één staat, één party, één leier, één taal, één kultuur, één geskiedenis, — hierdie organiese volksbepaalde eenheid is die ideaal wat verwesenlik moet word.

Onder kultuur word verstaan godsdiens, wetenskap, kuns, sedelikheid, [#130] taal, geskiedenis, handel en nywerheid, ens. en alles wat hierbo van kultuur in die algemeen gesê is, geld vir elk van hierdie kultuurvorme in besonder.

Waar die staat die totalitêre organisasie van die daaraan ten grondslagliggende totalitêre volksorganisme is, daar het die staat ook ’n kultuurtaak. Kultuurbeheer en kultuurpropaganda (in die sin van opvoeding van die volk tot kultuurskepping en kultuurwaardering) beoefen die Nasionaal-Sosialistiese staat dan ook in totalitêre sin. Volksverligting in hierdie gees moet beoefen word. Veral die pers, die uitsaaidiens, die filmwese (of

---

[117] Vir kritiek sien § 58b, bl. 119.

bioskoopwese) en die teater moet hiervoor ingespan word. Hulle moet volkse kultuur tot die volk bring, die volk kultureel-volks opvoed. Die skepping en genieting van volkse letterkunde, volkse musiek, volkse handwerk, volkse beeldhoukuns, volkse argitektuur moet aangemoedig en bevorder word. Volkse lewensgenot, soos die vereniging van "Krag deur Vreugde" wil verseker, moet tot die volk, tot die werker, tot almal wat dit ontbeer gebring word. En oor dit alles beoefen in die laaste instansie die volkse staat beheer.

Die gevolg van hierdie beleid is (om hier veral die kuns te noem) dat die teaters wat vroeër leeg was, middelpunte van genotvolle volkse, intellektuele en artistieke kultuur geword het, dat die filmwese 'n aantal skitterende kunswerke voortgebring het, dat die pers nie meer volksondermynend is en groepe van kapitaliste bevoordeel nie, maar Duitse lewe, Duitse belange en Duitse kultuur en ideale bevorder, dat die letterkunde gereinig is van volksvernederende invloede, dat Duitse argitektuur, ens. nuwe hoogtes bereik, dat ware volksmusiek opnuut geniet word en die hele volk as volkse eenheid sy volkse kultuur tot sy eie maak.

Op besonderhede kan ek hier nie ingaan nie, en wil van hierdie kultuuropvatting meer in besonder slegs die Nasionaal-Sosialistiese wetenskaps-, sedelikheids- en godsdiensopvattinge behandel.[118]

60a. Ook die wetenskap is volksaak. Dit is nie in belang van die volk dat die volkskragte gegee word aan ydele en onvrugbare geleerdheid, aan abstrakte, nuttelose en sinlose geteoretiseer, of dat die uitwerking en propagering van valse, leuenagtige, die volk ondermynende teorieë, soos bv. dié van die Kommunisme (Bolsjewisme) toegelaat sal word, of dat die man van wetenskap en navorsing aan die universiteite en navorsingsinrigtings vyand van die Duitse volk sal wees nie. Aan Duitse universiteite sal net Duitsers doseer. Hulle hoef nie noodwendig Nasionaal-Sosialiste te wees nie. Maar hulle word verwag niks te propageer wat die Nasionaal-Sosialistiese staat kan benadeel nie. As 'n dosent persoonlik tot oortuiginge kom wat die volk, die volkse bewussyn of die volkse staat kan ondermyn, moet hy die oortuiginge vir homself hou.

Die wetenskap moet in volle diens van die volk staan. Dit moet deur die volkse staat in die volkseenheid ingeskakel word en wel in belang van die hele volk. Want die wetenskap is produk van die volk, vrug van volkse denke en inspanning en dit sweef nie in spekulatiewe hemels hoog bo die volk nie. Trouens, in elke tyd vorm elke volk volgens sy node sy wetenskap en gee hy dit 'n volkse gestalte. Die wetenskap behoort nie tot die private sfeer van die individu wat maar na hartelus teorieë kan bou nie, maar dit behoort aan die volk. Die wetenskap het sy wortels in die volkse lewe, word bepaal deur die volkse aard, word gebind aan die volkse moontlikhede. Die abstrakte, teoretiserende en drooggeleerde denke leef nie en is nie vrugbaar nie. Die ware, lewende wetenskap sluit hom aan by die konkreet, vloeiende, volle lewe van die volk wat as konkrete lewe sig aan die wetenskap ontsluit. Die gesonde wetenskaplike houding is dan ook daar waar die wetenskaplike [#131] hom een met die volk voel, sy volksverbondenheid bewus is, en waar die wetenskap uit hierdie eenheid met volk en staat groei. Volkse wetenskap is organies gegroeide wetenskap. Dit is geen blote geleerdheid, geen blote begripskonstruksie nie, maar is teoreties en prakties in die volle, organiese lewe ingeskakel. Dit is die deur bloed en bodem bepaalde volksorganisme wat die wetenskap en die wetenskaplike waardes as vrugte dra. Dit is die volkse persoonlikheid wat in besonder hierdie vrugte vorm en gestalte gee. Die wetenskap word onvrugbaar as dit hom van die volkse lewe skei en ver bo die wording en die werke van die volk in 'n van die volk geskeie hemel wil troon.

Ook die wetenskaplike is militant, volkstryder, smeër en hanteerder van geestelike wapens in diens van die wording en ontwikkeling van sy volk. Hierdie strydende wetenskap is 'n skeppende daad van die volk self, wat deur die inspanning van die volkse persoonlikheid as wetenskapskepper ontstaan. Wetenskapsvorming is geen liefhebbery nie, maar verantwoordelike roeping uit en teenoor die volk. Die wetenskaplike is aan sy volk verantwoording skuldig as hy verkeerd lei. Hy kan nie bak en brou soos hy wil nie. Nog verantwoordeliker is die propagering van die wetenskap. Onverantwoordelik is dit om toe te laat teorieë te propageer wat die volk benadeel en sy fondamente ondergrawe. Die wetenskaplike moet van sy volkse verantwoordelikheid ten volle bewus wees, anders is hy as wetenskaplike ongeskik, en die staat bewys die volk 'n diens as hy hom die universiteitsbetrekkinge ontsê. Nie net intellektuele aanleg nie, maar veral ook volkse verantwoordelikheidsgevoel, nie net kennis nie, maar ook karakter hoort tot die grondsuile van wetenskapsvorming.

Beweer word dat ons deur die inskakeling van die wetenskap in die lewendige volksverband die wetenskaplike navorsing belemmer en die denke onvry maak. Dit word veral deur hulle beweer wat handhaaf dat die wetenskap onbevooroordeeld, d.w.s. veronderstellingloos moet gevorm word. Hulle vergeet egter dat daar nie

---

[118] Vir kritiek sien § 59b, bl. 121.

so iets soos ’n onbevooroordeelde wetenskap bestaan nie. Elke wetenskap rus in veronderstellings. Elke wetenskap veronderstel ’n bepaalde lewens- en wêreldbeskouing. Jy mag juis nie die wetenskap los van die lewe en van die mens beskou nie, omdat dit sy produk is. Die Nasionaal-Sosialisme wil geen subjektiewe wetenskap hê nie, waar juis elke individu volgens sy subjektiewe oortuiginge wetenskap vorm nie, — maar wil objektiewe wetenskap hê en bind die wetenskap daarom aan die objektief-konkrete werklikheid, nl. die volk waarin die wetenskap wortel, waaruit dit gebore word en in wie se diens dit staan. Die sin en vorming van die wetenskap is onskeibaar gebonde aan die gestalte wat die volk dit gee. Die wetenskap behoort dan ook te wortel in die lewens- en wêreldbeskouing van die volk. Dit behoort die volksdommelike as sy objektiewe grondslag aan te neem. Die Nasionaal-Sosialisme ontneem die wetenskap nie sy onafhanklikheid nie, maar gee hom daardie objektiewe grondslag wat “van nature” tot hom behoort, en waarop hy alleen sinvol en vrugbaar kan ontwikkel. Die wetenskap is en behoort te wees die gedeeltelike uitdrukking van die totaal-lewe van die volk wat vir hom sy aard, grense, weg en moontlikhede bepaal.

Die wetenskap is vry as dit aan sy volksdommelike wese beantwoord en op die volksdommelike grondslag ontwikkel. Hierdie vryheid is nie anargies (wetteloos) in die sin dat elke wetenskaplike wetenskap kan beoefen soos hy wil nie, maar is objektief gebonde aan die volksaard waaruit dit spruit. Die vryheid-waarborgende volksgebondenheid van die wetenskap gee hom sy eenheidspunt, sy organiese eenheidskarakter waarsonder dit sou uiteenval in ’n aantal losse en onsamehangende vakke. Die volk is die lewende [#132] middelpunt van die wetenskap wat die wetenskapskepping ’n verantwoordelike daad maak en uit die gevangenis van sinlose, abstrakte kontemplasie bevry. Wetenskaplike vryheid is nie losheid van volk en van werklikheid nie. Dit is geen verlore-raak in teoretiese abstraksies nie. Want die mens is of het nie ’n vryswewende intellek nie. Die mens is ’n volksgebonde wese, ook in sy denke, navorsing en wetenskapsbeoefening. Daardie gedagte dat die wetenskaplike mens in ’n eiland van salige teoretiese kontemplasie woon, moet verwerp word. Die wetenskap mag dan ook nie misbruik word om leuens, valse ideologieë en wat dies meer sy te versprei nie. Die staat doen die wetenskap ’n diens om die universitêre leerstoele te weier aan mense wat die volkse verantwoordelikheid, volkse vryheid en volkse objektiwiteit van die wetenskap verwerp en onwetenskaplike, volksvyandige of volksondermynende beskouinge propageer.

Hieruit blyk dat die wetenskap nie aan die politiek of aan die N.S.D.A.P. as sodanig gebonde is nie. So iets soos ’n party-amptelike wetenskap bestaan nie. Maar seker is dat die wetenskap sy oorsprong, sin en doel vind in sy organiese volksverbondenheid. Die wetenskap behoort nie aan die politieke party nie, wat slegs ’n uitdrukking van die volk op die politieke gebied is, maar aan die hele volk. Wie sy volksverbondenheid as wetenskaplike besef en uitleef, is wetenskaplik vry. Wie dit nie doen nie, is dit nie. En dit is iets anders as politieke vryheid, respektiewelik onvryheid.

Die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing is geen vyand van die wetenskap nie, maar het die wetenskap lief en bevorder hierdie liefde in sy organiese samehang met die omvattende liefde tot die volk. Dit bestry net die akademiese duisterhede van ’n volksvreemde en volksondermynende wetenskap, — nie om die wetenskap aan te tas nie, maar om die wetenskap weer aan die volk en die volk weer aan die wetenskap terug te gee, — en om daardeur die wetenskap vry te maak. Want volksdommelikheid en vryheid, Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing en vryheid van ondersoek vorm die twee grondpilare van ware wetenskap. Ware wetenskap is dan ook hulpmiddel van die Nasionaal-Sosialisme, en die Nasionaal-Sosialisme is bevryder van die wetenskap. Want alleen ’n wetenskap wat met die lewe van die volk en die grondslae van haar bestaan ooreenstem, is vry, — en hierdie basis gee die Nasionaal-Sosialisme aan die wetenskap. Wanneer die wetenskap van die volk vervreem raak, word dit ook van die waarheid vervreem.

Hiermee word nie bedoel dat die Duitse, volkse wetenskap nou selfgenoegsaam en geïsoleerd van die wetenskap van ander volke moet leef nie. Want ook hier is uitruiling van wetenskaplike goedere, nes uitruiling van ekonomiese goedere, tot voordeel van die betrokke volke. Die sin en eenheid van die wetenskap is egter nie internasionaal of supernasionaal van karakter nie, omdat die wetenskap nie soos ’n godheid bo die volke sweef nie, — en omdat wetenskaplike denke geen abstrakte algemeengeldige denke is nie, maar juis konkrete volksgebonde denke is, innig nasionaal van aard, deur sy organiese binding met die volk as organiese eenheid. Ons wil nie die wetenskap verafgod as ’n abstrakte godin daar bo in die teoretiese wolke nie. Ons wil dit ook nie prysgee aan die anargie wat gegee is, waar elke individu met ’n soewereine intellek sy eie teorieë kan vorm soos hy lus het nie. Maar ons wil die wetenskap erken en gebruik vir wat dit is: begrensde, betreklike produk van volkse, intellektuele inspanning in diens van die volkse lewe. Wie dit verwerp raak op ’n dooie spoor en vorm valse wetenskap.

Ons het dan ook geen hoë agting vir ’n nuttelose geleerdheid wat bestaan uit ’n intellektuele beheersing van allerlei sinlose en valse beskouinge en onvrugbare teorieë nie. Ons wil kennis hê, gedra en besiel deur sy volksverbondenheid. [#133] Want wat vrugbaar is en die volk so dien, is alleen waar. Wetenskap en waarheid mag hulle band met die lewe en die konkrete werklikheid, d.w.s. met die volk, nie verbreek nie. Daar bestaan geen waarheid ter wille van die waarheid, geen wetenskap ter wille van die wetenskap nie. Waarheid is die weg en die vormingswet van die wetenskap as volkse grootte. Wat die volk in hierdie waarheidsvorming as taak gegee is, wortel in dit, wat aan die volk meegegee is, d.w.s. in wat die aard en natuur van die volk self is. Die vraag na waarheid en onwaarheid is nie ’n vraag na formele, logiese en abstrakte juistheid of onjuistheid nie, maar ’n vraag van vrugbaarheid of onvrugbaarheid van jou teorieë in die diens van die volk. Vir elke volk bestaan juiste waarhede. In sover die wetenskap vrugbaar is en stimulerend werk in die belang van die volk, is dit waar; — en dit is hoofsaak. Die ware wetenskap is dan ook gebind aan die lewenswette van die volk. Dit geld slegs vir die volk, waaruit hierdie waarheid ontspruit het. Dit help nie om met mense wat dit verwerp te diskusseer nie. Die bewys wat vir ons geld is die resultate. Let maar op die geweldige prestasies van die Nasionaal-Sosialisme en van die verwerkliking van sy teorieë sedert die Nasionaal-Sosialisme aan die bewind gekom het. Op uitsonderlike wyse het die geskiedenis die waarheid van die Nasionaal-Sosialisme bevestig. Wie waarheid soek sal dit nie vind as hy die waarheid ter wille van die waarheid soek nie, maar alleen as hy sy volk dien. Volk en waarheid is een. Daarom is volstrekte akademiese vryheid iets onsinnigs. Ook die universiteit het wat hy is en behoort te wees aan die volk te danke. Hy is net ’n orgaan van die volk en vind sy bestaansreg slegs in die soek van waarheid, d.w.s. in die diens van sy volk.[119]

61a. Die eerste formele beginsel van sedelikheid is dat die gemeenskap, die geheel hoër staan as die individu, dat belang van die gemeenskap bo dié van die individu bevorder moet word, dat die voordeel van die gemeenskap verkies moet word bo eie voordeel. In hierdie opsig word sedelikheid sosialisties gesien.

Die Nasionaal-Sosialisme wil egter ’n volkse sosialisme. Gemeenskapsdiens is hier volksdiens. Volksdiens is die materiële bepaling van sedelikheid. Volksdiens wortel in volksliefde, daardie wonderlike mense-saambindende krag. Iemand handel sedelik as hy uit ’n grenslose liefde vir sy volk volksdiens beoefen. Hy wat inkeer tot die volkse eenheid, waardeur alleen die veelheid tot eenheid verbind word, — hy wat volkseenheid bevorder uit volksliefde, handel sedelik. Hy doen dit wat met ’n innige nasietrots liewer as Duitse straatveër sy volk in Duitsland dien, dan as om koning van ’n ander land te wil wees. Hierdie volkse opvatting van sedelikheid verwerp die beginsel van klassestryd, asook dié van wedywer en konkurrensie tussen individue en tussen klasse. Dit stel as eis dat elke volksgenoot volksmaat is en jou liefde werd is, omdat hy tot jou volk behoort. Dit sien nie die volksgenote as ’n massa waarin elkeen vir homself moet sorg, soos die Liberalisme dit doen, nie. Dit sien elke volksgenoot as jou broeder, wie se hoeder jy is en behoort te wees. Dit eis verder dat elkeen as volksgenoot reg het op ’n ordentlike lewe, waarin hy deur arbeid kan dien en in sy onderhoud kan voorsien, dat elkeen volgens sy eieaard en besondere aanleg as volkse individu sy plek in die volkse geheel sal vol staan. Almal verdien sorg, vir almal moet gesorg word en almal moet sorg, omdat hulle tot die volk behoort, deel is van die volkse eenheid.

Die volk is egter ’n deur bloed en bodem bepaalde eenheid. Die eerste sedelike eis is daarom om die bloedsband suiwer te hou en dit as hoogste [#134] maatstaf van sedelike handelinge te beskou. Dit is elkeen se sedelike plig om vir die bloedsuiwerheid en bloedsgesondheid van die volk te waak, in sover dit van hom afhang. Hierop is gebaseer die volgende plig, nl. om die wese, moontlikhede, prestasies van die volk tot die hoogste moontlike bloei te help ontwikkel. Die eie liggaam moet gestaal, die geesteskragte ontwikkel, die volkse persoonlikheid gevorm, die volkse bewussyn versterk word — alles ter wille van die volk. Hulle is almal rasegte sedelike eise.

Die mens is nie gebore om welvaart te soek en in gemaksug te lewe nie, maar om sy volk te dien deur te arbei. Arbeid is die middel, uitdrukking en verwesenliking van volksdiens en volksliefde, en het gevolglik ’n hoë sedelike waarde. Die volk moet dan ook ’n kragdadige arbeids-ethos hom eie maak en aanvaar. Hierdie arbeid moet ’n genot wees, ’n vreugde, waaruit nuwe arbeidslus en nuwe arbeidskrag geskep word.

Arbeid is ’n tweelingsboetie van stryd. Die Duitse volk moet ’n sedelike arbeidsgemeenskap, ’n strydende gemeenskap wees, wat in ’n harmoniese saamspanning van kragte, volksveiligheid en volksbloei verseker.

Die staat, as sedelike uitdrukkingsmiddel van die volkse eenheid, moet die voorwaardes en die moontlikhede skep dat elke volksgenoot van hierdie sedelike arbeids- en strydgemeenskap ’n aktiewe lid kan wees.

---

[119] Vir kritiek sien § 60b, bl. 122.

Volskdiens wat in volksliefde wortel, is die alomvattende sedelike deug. Dit vind sy verwesenliking in die volgende spesiale sedelike, d.w.s. volkse of volksdienende deugde:—

Eer: die naam en uitwendige waardigheid van die volk moet ongekrenk bewaar bly.

Vryheid: die moontlikheid tot selfstandige volksdiens.

Verantwoordelikheid en gesagseerbiediging: die erkenning van die volkse gesag, en die volksdienende gehoorsaamheid hieraan.

Outoriteit: die erkenning en aanvaarding van, asook die uitoefening van outoritêre, gesagsvolle, volksdiendende leiding.

Waaragtigheid en waarheidsliefde: ooreenstemming van die uitwendige dade (nie met 'n uitwendige dogma nie, maar) met die innerlike, persoonlik-volkse syn, worde, wille en denke.

Moed en dapperheid: heroïese offervaardigheid in diens van die volk. Trou of getrouheid: duursame oorgawe aan, diens aan en behartiging van die volksbelang; duursame oorgawe en gehoorsaamheid aan hulle wat as gesagsdraers leidend ons in hierdie volkse oorgawe, diens en behartiging voorgaan.

Regverdigheid: die gun aan elkeen om met sy besondere talente en bevoegdhede die volk te dien, en die versekering dat elkeen hiervolgens die volk kan dien; die eis, dat elkeen wat sy volk nie wil dien nie, ook volkse voorregte sal moet mis, en strafbaar sal wees (bv. wie nie werk, sal ook nie eet nie).

Ridderlikheid: die afkeer van liggaamlike wreedheid en die erkenning van die volksgenotelike eer en waarde in 'n ander (— ook daar waar die ander lid is van 'n ander volk).

Al hierdie deugde bring tot uitdrukking offervaardigheid, diensbereidheid in belang van die volk as geheel.

Uit dieselfde gesindheid word gebore die respek vir andere volke.

Volksdienende liefde, m.a.w. sedelikheid, moet veral ook sy uiting vind in die geleentheid wat die staat daartoe skep, bv. om by te dra tot die Nasionaal-Sosialistiese welvaarts-organisasies, die Duitse Rooikruis-vereniging, die Protestantse en Katolieke Evangelisasie, die Nasionale Winterhulp, die Hulp aan Moeder en Kind. ens. Dit is volkse, sedelike ondernemings wat gebaseer is op die beginsels: (a) beroep op die gemeenskap vir hulp [#135] is nooit van groter waarde as pligte teenoor die gemeenskap nie; (2) elke individu is verplig om konsensieus volgens sy vermoë sy volksgenote wat in moeilikheid en ellende verkeer, te help. Beide beginsels word saamgevat in: één vir almal en almal vir één. Miljoene mense moet so gehelp word en word so gehelp. Hierdie hulp sal egter nooit die vorm aanneem van Liberalistiese-humanitariese liefdadigheid nie. Die hulp moet 'n geleentheidsverskaffing aan die hulpbehoewendes wees om, waar moontlik, die volksdiens op volkswaardige wyse self te kan behartig.

Sedelikheid (volksliefde, volksdiens, volkse offervaardigheid en volkse diensbaarheid) is plig. Alleen die volkse organisme as eenheid het regte. Hierdie plig moet as voorreg gewaardeer en beoefen word.[120]

62a. Dit is 'n klein sprong van die Nasionaal-Sosialistiese opvatting van sedelikheid na die konsekwent Nasionaal-Sosialistiese opvatting van die godsdiens. "Konsekwent", — want die Christelike geloof is selfs in Duitsland te kragtig vir die Nasionaal-Sosialisme om die volle konsekwensie van sy uitgangspunt aan te durf, uit te lewe en van staatsweë te verwesenlik, in sover altans dit die Christelike Kerke en die Christelike geloof geld. Maar daar is genoeg radikales in Duitsland wat hier die volle konsekwensie wel aandurf. Bekend in hierdie verband is Rosenberg, wat uitroep: "Ewig Duitsland gaan bo God!" en "Geen God kan van ons meer verg nie as dat ons sal werk vir ewige Duitsland!" Maar laat ons eers, ideaaltipies, en dus op positiewe wyse die konsekwent Nasionaal-Sosialistiese beskouing van godsdiens skets.

Is volksdiens: die liefde tot die volk "met heel jou hart, met heel jou siel, met heel jou verstand, met alle kragte", — is hierdie mistieke belewing van fundamentele volksgebondenheid in die laaste instansie nie intens religieus, godsdienstig nie? Behoort in die religieuse lewe van die volk die volk nie die een en die al te wees nie? Is dit nie die taak van hierdie volkse godsdiens om spanningsverhoudinge binne die volk op te hef, om te streef na 'n mistieke nasionale sielseenheid nie? Skep dit nie by elkeen die totalitêre, volkse eenheidsdrang nie, die mistieke behoefte aan 'n misterieuse belewing van die goddelikheid van die volk nie? Is vroomheid en ander godsdienstige waardes nie juis verenigbaar met die verering van die ras nie? Moet die godsdiens nie die

[120] Vir kritiek sien § 61b, bl. 124.

goddelike bloedsbepaalde eieaard van die ras in stand hou, eer en dien nie? Moet die volk nie in geweldige wils- en geloofskrag homself meester word nie? Is dit alles nie die suiwerste religieusiteit nie? Moet nie juis hierdie mistieke, volkse godsdiens elke volksgenoot deurdring en almal saam tot 'n onverbreeklike eenheid smee nie? Die "god" van die godsdiens is hier die volk self. Hierdie vrae beantwoord die radikale Nasionaal-Sosialiste toestemmend. Minder radikaal is hulle wat tussen "god" en volk onderskei, die Duitse volk as uitverkore volk beskou, die volkse ras verheerlik en in sy diepste sin as gedagtes van "god", wat totalitêr verwesenlik moet word, opvat. Hierdie "god" is egter nie die God van die Skrifte nie.

'n Mate van dualisme (dubbelslagtigheid) kry ons by daardie min of meer radikales, wat godsdiens as privaat saak beskou (nie privaatsaak in Liberalistiese en dus negatiewe sin nie, maar as privaat saak) in die sin dat die volkse persoonlikheid in sy godsdiens en in sy verwesenliking van religieuse waardes homself tot volkstrou verplig, iets waarvan hy, as hy religieus lewe, nie kan loskom nie. So dien die mens in sy private godsdiens en gewete, as vrye volksgenoot die volksbelang, en gee sy godsdiens op indirekte wyse vrugbaar gestalte aan die volkseenheid.

[#136] In al hierdie beskouinge geld dat die godsdiens alleen betekenis het in sover dit die ras, die volksaard dien. Wanneer volke verdwyn, sal daar ook geen godsdiens meer wees nie.

Uit al hierdie beskouinge volg dat die enigste of hoof-konfessie hier is: die Nasionaal-Sosialistiese erkenning van die grondliggende en absolute waarde van die bloedsbepaalde aard, karakter en waarde van die volk of ras.

a. Sommige aanhangers van dergelike beskouings het 'n kerk, of beter, 'n genootskap (Die Duits Nasionale Kerk) van *Duitse gelowiges* wat bloedsuiwer is (d.w.s. geen Joodse of gekleurde bloed deelagtig is nie), wat tot geen vrymesselaars-losie behoort nie, en geen ander godsdiens aanhang nie, gestig. Hulle soek 'n godsdienstige, nasionale wedergeboorte van die Duitse volk en eis dat die aard en karakter van die Duitser gehoorsaam sal word as 'n gebod van die Ewige. Hulle handhaaf dat die Ewige in die lewe self die polsslag is en dat die mens hiervolgens en hier op aarde na volmaaktheid moet strewe, iets wat alleen moontlik is deur te luister na die bevele van bloed en ras. Dat hulle die Bybel verwerp en die ou heidense, nasionale, godsdienstige voorgeskiedenis van die Duitsers weer in ere herstel, spreek wel vanself. Daar is meer dergelike bewegings in Duitsland, maar geeneen van hulle word in die offisiële sin waarin die staat die Katolieke en die Lutherse (Evangeliese) kerke erken, erken nie, al word hulle van staatsweë wel vrygelaat om hulle vir hul ideale te beywer en volgens hulle lyne te ontwikkel. Veel vordering skyn hierdie bewegings nie te maak nie.

b. Vervolgens kry ons die standpunt van die *Duitse Christene* wat as Luthers-gelowiges die Christendom met die Nasionaal-Sosialisme wil versoen, die Lutherse kerk in diens wil stel van die Nasionaal-Sosialistiese ideologie, die kerklike dogmas nuwe, Nasionaal-Sosialistiese betekenis en waarde wil gee, die Joodse invloede uit die Bybel wil verwyder, die Christelike geloof aan die aard en karakter van die Duitse volk wil aanpas, kerk en staat wil versoen en as wagwoord stel: "Ons sending is Duitsland! Ons krag is Christus!" Hulle wil geen nasievergoding, soos die Duitse Gelowiges, die Duitse Nasionale Kerk, hierbo genoem, wat met hand en tand die Christendom as 'n dwaasheid beveg nie. Hulle beskou dat 'n nasionalisme wat sy sedelikheid vergoddelik en daarmee tevrede is, en wil handhaaf dat dit die genade van God en die offerande van Jesus Christus nie nodig het nie, veroordeel en verwerp moet word. Maar hulle handhaaf tog dat nasionalisme nie op godsdienstige gronde verwerp mag word nie, en juis deur die Christelike geloof bevrug moet word.

c. As kerklike opposisie teenoor die Duitse Christene staan binne dieselfde Lutherse kerk die *Konfessionele*, die ortodokse Christene (waaronder ook die dialektiese rigting van Karl Barth val), wat in 'n heftige konflik met die Duitse Christene, maar veral ook met die Nasionaal-Sosialistiese staat geraak het. Die leiers van hierdie rigting is van staatsweë geskors en het in gevangenisse en konsentrasiekampe beland, omdat hulle die indringing van die Nasionaal-Sosialisme in die kerk weerstaan het, en omdat hulle hul verset het teen die magsmisbruik van die staat in kerklike sake, veral ook teen die optrede van die deur die staat aangestelde ryksbiskop. Die konfessionele Christene het onder 'n voorlopige saamgestelde leiding gedurende hierdie stryd 'n skrywe aan die regering gerig, waarin o.a. gevra is of die regering met daardie verantwoordelike staatsleiers wat die Duitse volk deur hul toesprake ontkersten, verder sal saamwerk; — of die regering deur hulle maar te laat begaan hul koers as die offisiële koers van die regering gaan wettig. Verder is in daardie skrywe die aandag van die regering gevestig op die skade wat veroorsaak word deur die misbruik van die woorde [#137] "positiewe Christendom" wat die N.S.D.A.P. voorstaan, terwyl die kerk geen kans gekry het om die misvattinge hier voor 'n uitgebreide kring te weerlê nie. Daardie skrywe teken vervolgens protes aan teen die feit dat die staat in intieme kerkaangeleenthede ingryp en die selfstandigheid van die kerk krenk; — asook daarteen dat die kerk in haar bestaan en in haar geldelike sake van die staat afhanklik gehou word, van die

vryheid van haar inrigting en van haar verkondiging beroof word en tot dulding van die dwaalleer gedwing word. Protes word ook aangeteken teen die “ver-ont-konfessionalisiering” van die opvoeding van die jeug in die jeugbeweging en op skool, wat die kerk en die ouers in gewetenskonflikte teenoor die owerheid plaas. Aangetoon word dat “bloed”, “ras”, “volk” en “eer” in die Nasionaal-Sosialistiese wêreldbeskouing ewigheidswaardes verkry, terwyl Gods Woord die sondigheid van alle mense leer, en die Christelike geloof teenoor die anti-Semitisme die leer van naasteliefde plaas.

Vervolgens word in daardie skrywe besorgdheid uitgespreek oor die feit dat ’n aan die Christendom vreemde sedelikheid die volk binnedring met die leer dat goed en reg is wat nuttig vir die volk is, waardeur ’n valse opvatting van die begrip van vrywillige diens bevorder word en waaragtigheid aan volksutiliteit ondergeskik gemaak word, iets waaronder die evangeliese kerk, sy lewe en sy pers ly. Bedroefdheid word uitgespreek oor die verlaging van die waarde van die eed-aflegging wat van baie mense kort-kort verlang word, waardeur Gods Naam ontheilig word; —’n eedaflegging wat selfs van onmondige kinders geëis word, o.a. teenoor die Führer; ’n eedaflegging wat herhaaldelik om een of ander rede tot ’n nie-gebind-voel aan die eed en tot eedverbreking aanleiding gegee het. Aangetoon word dat ook op ander wyse die gewetens van die kerklidmate beswaar word. Die skrywe teken verder protes aan teen die bestaan van konsentrasiekampe en teen die feit dat die maatreëls van die geheime polisie nie voor ’n hof getoets kan word nie. Ten slotte word protes aangeteken teen die feit dat die Duitse volk homself tot maatstaf van alle dinge stel, iets wat menslike hovaardy is, — en dat die volk al meer aan die Führer die religieuse waarde van ’n priester toeken, ja, van ’n middelaar tussen God en volk.

Op die stryd tussen die regering en die Konfessionele Christene, op die aanstelling van Müller, wat later weer weens die moeilikhede as ryksbiskop moes aftree, op die houding van minister Kerll, op die geval Niemöller, op die deur die staat bevole ontbinding van sinodes, op die verbod van kerklik konfessionele propaganda (bv. deur hul tydskrifte en ander publikasies, as ook hul openbare optrede te verbied), op die skorsing, gevangeneming en in konsentrasiekampe-werping van kerklike leiers, ens. wil ek nie in besonderhede ingaan nie, buite die konstatering van die feit dat die stryd intens heftig was, en dat, al het die regering plek-plek toegegee, die stryd nag lank nie op ’n end is nie.

Die offisiële standpunt van die regering (al is hy as ’n reël persoonlik in simpatie met die Duitse Christene) word die beste aangedui deur artikel 24 van die programme van die N.S.D.A.P., nl.: “Ons eis vryheid van alle godsdienstige konfessies in die staat, in sover hulle die bestaan van die staat nie in gevaar stel nie, of met die sedelike besef van die Germaanse ras in botsing kom nie. Die party as sodanig staan op die standpunt van ’n positiewe Christendom, sonder om hom te bind aan ’n bepaalde konfessie”.

Hiervolgens is aan die Roomse Kerk en aan die Duitse Evangeliese (d.w.s. die Luthers-Protestantse) Kerk erkenning gegee, en met hulle ooreenkomste gesluit. Die regering het by sy intrede in 1933 by monde van die Führer uitdrukking gegee aan die oortuiging dat beide Christelike kerke [#138] (resp. konfessies) baie belangrike faktore is vir die instandhouding van die Duitse volkswese. Teenoor beide is egter gehandhaaf dat hulle hul afsydig moet hou van inmenging in staatsake, dat kerklike aansprake op buite-godsdienstige gebied verbied word, dat hulle hul moet besig hou slegs met die hemelse en ewige dinge en. in sover hulle daarmee te doen kry, volkseenheid moet bevorder. Die kerk rig haar tot God, die staat tot die volk. Waar dit geskied sal die regering die regte van die kerk nie skend en die verkondiging van die evangelie van Jesus Christus nie belemmer nie. Maar die regering sal volkseenheid beveilig ook teenoor die ingrype van watter konfessionele bewegings ook al en teenoor wie ook al die volksbewussyn krenk of die volkse sedelikheid ondermyn.

In sover immoraliteit in die Rooms Katolieke Kerk dit noodsaaklik gemaak het, en kerklik-politieke beweginge binne daardie kerk dit vereis het, het die regering kragdadig teen daardie kerk opgetree.

Wat die evangeliese kerk betref, is Hitler (alhoewel Katoliek van geloof) tog as hoof van die staat meteen hoof van die kerk, volgens die ou bekende bepaling van Luther, wat geglo het dat die kerk in die hande van die vorste veilig sou wees, en wat daarom die hoof van die staat as hoof van die kerk aanvaar het. Om die dwarstrekkery, onderlinge konkurrensie en onderlinge getwis van die min of meer 28 Lutherse kerke (elk met sy eie Liturgie, ens.) te oorwin, het die regering die reeds bestaande kerklike aliansie in een kerk omgeskep (met vier onderskeie kerke in vier provinsies) en onder die sentrale kontrole van die ryk geplaas. Op die eerste nasionale sinode van hierdie kerk was die Konfessionele Christene in die minderheid. Die Duitse Christene het omtrent twee-derdes meerderheid gehad. As ryksbiskop is Müller gekies. Die stryd wat intussen hier ontstaan het en deur die verkiesing van Müller verskerp is, veral op grond van sy Nasionaal-Sosialistiese instelling tot kerklike aangeleenthede, het die regering verplig om deur Kerll, ryksminister vir kerkaangeleenthede, met behulp van verordeninge orde te laat herstel in die stryd tussen die Duitse Christene (met hul gewettigde

bestuur) en die Konfessionele Christene (met hul voorlopige bestuur) waardeur laasgenoemde in direkte konflik met die staat gekom het. Minister Kerrl het 'n ryksbestuur vir die kerk. met lede van alle konfessies, saamgestel, maar moes later die komitee weer ontbind omdat 'n oplossing onmoontlik was. In 1937 is bepaal dat die kerk haarself opnuut sal konstitueer met volle vryheid, en volgens die wense van die sinode, om sodoende 'n nuwe orde van sake te skep. Literatuur oor die verdere verloop van sake het ek nie in hande kon kry nie. Van ooggetuies wat nog gedurende 'n deel van die oorlog in Duitsland was, weet ek dat beide rigtings nog bestaan, en dat die Konfessionele kerke Sondags tot oorlopenstoe vol is, terwyl die kerke van die Duitse Christene betreklik leeg bly. Dat die oorlogsnood 'n definitiewe invloed op die kerkstryd moes gehad het, spreek wel vanself.[121]

63a. Vryheid is nie die bevoegdheid van elkeen om te doen wat hy wil nie. So iets is willekeur en anargie. Die verlof om jou eie belange te verwesenlik en daardeur die gemeenskap en die samelewing te vernietig, is geen vryheid nie. Vryheid is nie die sedelike verantwoordelikheid van die individu as sodanig om individualisties op te tree en sy gemeenskapsondermynende ideologie in werklikheid om te sit nie. Vryheid is nie individuele selfheerlikheid en individuele heerskappy nie.

Nog meer vryheid is nie eers iets individueels nie. Die individu as sodanig het geen individuele vryheid nie. Want 'n individu as sodanig is 'n abstraksie — hy bestaan mos nie op homself nie. Om vryheid as [#139] individuele gehoorsaamheid aan eie individuele bestaan, aan jouself as individu te laat geld, is 'n fiksie.

Want die enigste konkrete werklikheid wat bestaan en vry kan wees, is die volk, en individue word uit, in en vir die volk gebore, individue het buite die volksverband geen sin nie. Individue het aan die volk te danke wat hulle is en het. Die individu as persoonlikheid is 'n volkse grootheid, is in wese volksdeel, volksgenoot en vind nie in sy individuele lewe sy arbeidsterrein nie, maar staan in diens van sy volk.

Alleen die volk is vry, en elke individu is alleen vry in sover hy deur volks te handel aan die volkse vryheid deel het. Sy maat van vaderslandsliefde en volksdiens is sy maat van vryheid. Die vrye persoonlikheid funksioneer as waardige lid van die volk. Sy skeppende krag en prestasies is volkse handelinge. Hy kan alleen skep en presteer as lid van die volk, sy handelinge is noodwendig volksgebonde en vind alleen hierin hul sin.

Die mens is in sy wese volks. Gevra mag nie word waarvan hy vry is nie, "Vry van die volk" is 'n dwase idee. Gevra moet word waartoe is hy vry. Die antwoord is dat hy vry is om sy volk te dien. Want vryheid, as volkse werklikheid, is 'n teleologiese ('n doelbepalende) begrip. Die vryheid van die individu is skeppende diens ten behoewe van sy volk, waarvan hy 'n integrerende deel is. So is die vryheid van die individu in sy wese en doel gebonde aan die volksaard. Vry is enigeen wat volgens sy wese (dus volks) handel, en hierdeur volksdienend optree. Nes die individu sy voorregte en pligte van die volk ontvang, ontvang hy sy vryheid van die volk om daarmee volksbevorderend op te tree. Wie uit volkse pligsbewussyn en dus in ooreenstemming met die volksbelang handel, is vry. Sy vryheid het hy van sy volk, deurdat die volk vry is en hy in sy pligsbewuste handelinge aan hierdie volksvryheid deel het. Vrye dade is dan ook altyd verantwoordelike handelinge in en teenoor die volk. Vryheid is wesentlik gehoorsaamheid aan die roepstem van die volk, — volksdiens. Vryheid en gebondenheid, vryheid en gehoorsaamheid, vryheid en diens is as volkse vryheid van die individu een en dieselfde.

Hierdie vryheid ontneem die individu nie sy stukrag tot inspanning, dit belemmer nie sy strewe na vooruitgang nie. Want hy vind in sy volksliefde die nodige energieë vir sy vrye arbeid en stryd. Hierdie volkse vryheid is nie die end van alle vryheid, van alle skepping, van alle kultuur nie. Dit is juis die voorwaarde van ware vryheid en van waaragtige kultuurskepping. Die sogenaamde vryheid van die individu is 'n hersenskim en beteken bandeloosheid. Volkse vryheid bestendig egter die natuurlike volksorde en volksordening. Dit is die mees natuurlike vryheid. Dit maak van die individu wat binne en vir die volk presteer 'n persoonlikheid, wat deur sy besondere volksbepaalde aanleg sy volkse stempel op die volksgeskiedenis afdruk. Die sogenaamde individuele vryheid daarenteen is onnatuurlik en vernietig die orde en natuurlike ordening van die volk.

So moet die ware vryheid van die individu van die vryheid van die volk afgelei word. Dit geld ook vir die Führer. Ook hy het geen sogenaamde vryheid as individu nie, want hy is 'n volksgebonde persoonlikheid, volkse leier, en verkry ook sy vryheid van die organiese volksgeheel, wat hy geroepe is om getrou te dien deur te lei.

---

[121] Vir kritiek sien § 62b, bl. 125.

Wat hier van die vryheid van die individu gesê is, geld ook vir die vryheid van die menslike verbande, bv. die gesin, die skool, die jeugbewegings, die boeregemeenskap, die nywerheidskringe, die pers, ens. en ook vir die kultuurkringe, bv. kuns, wetenskap, sedelikheid, reg, ekonomie, ens. So kan ware vryheid van die pers alleen bestaan in die bevordering van die [#140] volkseenheid, in die opvoeding van die volk tot volksbewuste denke, in die bevordering van die volksbelang. Die pers wat nie hieraan beantwoord nie, is juis daardeur onvry, bandeloos, en mag nie geduld word nie. Volksondermynende sedelikheid is geen vryheid nie, maar bandeloosheid, en moet bestry word. Vryheid van wetenskap en van onderwys kan bestaan as dit die primitiefste voorwaardes vervul wat van elke staatsburger, van elke volksgenoot vereis word, nl. volksdiens. Wie aldus grondliggende volksbewuste denke as sy eie aanvaar, kan ongehinderd en vry dink, vry wetenskap beoefen en vry doseer. Wie dit verwerp, skakel homself uit die geesteslewe van die volk uit en verloor daardeur sy reg van wetenskapsbeoefening en onderwys. Godsdiensvryheid beteken in hierdie verband positief: bevordering van volkseenheid; en negatief, in sover die kerk en die godsdiens hom op die ewige en hemelse sake rig: verwydering van konfessionele invloede uit die lewe van die politiek. Waar die kerk en godsdiens hulle hieraan hou, sal die staat hom ook afhou van die kerklike terrein en hom nie meng in kerklike sake nie.

Hierdie vryheid eis die Nasionaal-Sosialisme vir die Duitse volk. Maar daarmee erken dit ook die bestaan van ander volke en hul reg op hul vryheid. Elke volk moet as ’n gegewe feit erken word en die reg gegun word om sy eie belange op sy wyse en volgens sy volksaard te behartig. Want elke volk is selfstandig, het sy besondere eieaard en het as sodanig dieselfde regte en dieselfde reg op vryheid as elke ander volk. Die verskil van grootmagte en kleinstate, van meerderheidsvolke en minderhede word hierdeur prinsipieel verwerp, asook die imperialisering, onderwerping en denasionalisering van vreemde volke. Die onbeperkte erkenning van die lewensreg van elke volk en van elke volksgroep moet vooropgestel word. Met dit alles handhaaf die Nasionaal-Sosialisme in alle konsekwensie dat die Duitse Nasionaal-Sosialisme geen uitvoerartikel is nie. Elke volk moet self sy lewensvorm en sy lewens- en wêreldbeskouing bepaal en word nie verwag die Nasionaal-Sosialistiese orde oor te neem nie. Daarom verwerp die Nasionaal-Sosialisme ook die beginsel van Germanisering (d.w.s. “ver-ont-nasionalisering”) van ander volke en beskou dit die ideaal van ’n pan-germanisme as inherent verwerplik. Duitsland wil in vrede en vriendskap met elke volk saamleef op die beginsel dat elke volk sy eie heil volgens sy eieaard sal bepaal. Op hierdie basis moet ’n nuwe Europese orde daargestel word wat later oor die hele wêreld versprei moet word.[122]

64a. Volgens die in hierdie hoofstuk geskeste volkse beginsel as fondament van ’n eie lewens- en wêreldbeskouing, het die Nasionaal-Sosialisme die Duitse staat omgevorm, daargestel en die groot volkse probleme op alle gebiede van die lewe en van die kultuur, en probleme in verband met die verhouding van individue tot menslike verbande aangedurf. Deur die beginsel van outoritêre staatsleiding toe te pas, het dit daarin onloënbare suksesse behaal. Die vernederende bepalinge van die verdrag van Versailles is vernietig. Die arbeidsloosheidsvraagstuk is so te sê opgelos. ’n Nuwe mediese orde is daargestel. Die volk is bevry van Joodse en van buitelandse uitbuitery. Volkseenheid is bewerkstellig. ’n Nuwe ekonomiese orde is geskep. Die geboortesyfer word verhoog. En nog baie meer word gedoen. Dit het die Duitse volk weer nuwe moed en ideale gegee vir sy lewe en sy stryd, ’n nuwe nasietrots verwek, tot nuwe prestasies opgevoer. Die Nasionaal-Sosialistiese beweging het dit alles in ’n betreklik korte tyd gedoen. Waar die Liberalistiese lande in hul parlemente deur die vryheid van die individuele seggenskap, van die individuele woord en van die individuele [#141] stem logge liggame is wat swaar beweeg, meer praat as doen, groot volkse probleme nie oplos nie, ens., — daar is die Nasionaal-Sosialistiese staatsvorm in staat tot blitssnelle optrede. Vandag word die probleem ingesien en ondersoek, môre word voorstelle vir oplossing aangebied, een man besluit en laat handel, waardeur die oplossing oormôre onderneem en volvoer word. Dit gee die Duitse volk ’n geweldige voorsprong in sy handelinge en optrede bo ander volke. Hiermee kan die ander Liberalisties geregeerde volke nie konkurreer nie, tensy hulle prysgee wat vir die Liberalis juis hoofsaak is: die vrye seggenskap van die soewereine individu en die daarmee gepaardgaande desentralisasie van die staatsmag. Hierdeur verplig die Nasionaal-Sosialisme volke met Liberalistiese regeringsvorme tot ’n ontwikkeling wat met hul Liberalistiese beginsels in stryd is, — ten minste as hulle in die stryd vir die bestaan van die volke nie wil agterraak en ondergaan nie. Daarmee word ’n nuwe internasionale orde ingelei. Maar die Nasionaal-Sosialisme wil aan hierdie orde nie ten grondslag lê die Liberalistiese beginsel van konkurrensie en wedywer nie, maar die volkse beginsel van erkenning van die unieke waarde van elke volk en van sy reg op ’n ordentlike lewensbestaan. Op grond hiervan word internasionale, volkse samewerking en harmonieuse saam-skakeling van die soewereine volksbelange as basis

[122] Vir kritiek sien § 63b, bl. 126.

van ’n nuwe orde gestel. Hierdie harmonisering van belange erken naas die soewereine eiewaarde van elke volk, sy reg op ’n “Lebensraum” (’n plek om te bewoon), asook die feit dat geen volk outargies (volkome onafhanklik van ander) is nie, op grond waarvan vriendskaplike en vrye uitruil van ware in sover volke daaraan behoefte het, nie net van ekonomiese, maar ook van ander kulturele ware, noodsaaklik word. Die volke moet, elk met behoud van sy eieaard, sy soewereiniteit en sy vryheid in vriendskap saamlewe, mekaar se node erken en orals waar moontlik mekaar tot vrye diens wees. Dit geskied daar op die beste wyse waar een volk in die daarstelling van die internasionale orde die leiding neem. In hoeverre hierdie eksperiment van daarstelling van ’n nuwe, volkse of nasionale orde onder die volke, met uitskakeling van konkurrensie, wedywer en uitbuitery ’n sukses sal wees, sal die toekoms moet leer.[123]

DEEL B.

KRITIEK.

44b.[124] Die bewering dat in die Nasionaal-Sosialistiese beweging die lewe aan die leer, die ervaring aan die teorie voorafgaan, is ten dele waar, in sover die Nasionaal-Sosialiste nie met ’n in besonderhede uitgewerkte teorie of stelsel begin het nie, en die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing met die groei van die beweging al duideliker lyne vertoon het en stadigaan meer omvattend en meer in besonderhede uitgewerk is.

Maar daarteenoor staan dat die lewe van die mens altyd onder leiding van waarheid of leuen, van ware of van onware idees of beginsels staan. Die lewe is nie meer as die waarheid nie. Die lewe word gelei of gestuur na ’n doelpunt wat die mens deur sy insig in die lewensprobleme aan die lewe stel. Want die mens is heerser ook van sy lewe, nieteenstaande sy [#142] verslawing aan die sonde en sy verduisterde rede. Sy kennis en insigte (hoe ook al van sy node en behoeftes afhanklik), gee aan sy lewe koers. Al was die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing nie van die begin af in besonderhede uitgewerk nie, die grondidee wat daaraan ten grondslag lê, die grondbeginsel waaruit dit as’t ware voortvloei, nl. die totalitêre volksidee, was van die begin af aanwesig en dit was die rigtingsbepaler van die Nasionaal-Sosialistiese beweging. Met eg-Duitse, logiese konsekwensie en sistematiek het uit hierdie grondidee die Nasionaal-Sosialistiese stelsel gegroei, respektiewelik voortgevloei, net hier en daar deur die praktyk getemper.

Waarheid (soos die mens dit vat en formuleer in sy idee en in sy leer, juis of verkeerd gegryp) en lewe kan nie geskei word nie, al is hulle onderskeibaar, en al is hulle altyd gelyktydig gegee. Want die mens is ’n kennende wese, en verantwoordelik in sy optrede. Hy handel nie soos ’n dier wat geen kennis en verantwoordelikheid het nie. Met sy rede en geloof bepaal by die rigting waarin by die oplossing van sy lewensprobleme soek. Die lewensprobleme is aanleiding vir die rede om ’n uitweg te soek, maar die uitweg wat aanvaar word, word deur sy insigte bepaal.

Daarom, al het die Nasionaal-Sosialistiese beweging aanvanklik geen uitgewerkte leer gehad nie, dit het tog volgens die idee beweeg wat as leidraad en grondbeginsel vir die uitwerking van sy lewens- en wêreldbeskouing gedien het, hoe ook al die besonderhede deur die ervaring algaande weg medebepaal is.

45b.[125] Ons waardeer die Nasionaal-Sosialistiese insig dat die volk iets besonders, iets unieks, iets met ’n eieaard is. Dit verstaan die Liberalisme en die Kommunisme (Bolsjewisme) nie. Die volk het ’n eiesoortige eenheid, ’n eie struktuur, ’n eie sin, ’n eie taak en bestemming, wat syne alleen is.

Ook het die Nasionaal-Sosialisme reg met sy bewering dat die volk ’n organiese eenheid, ’n organisme is. Die volk is meer as die optelsom van sy dele, die volksgenote, nes ’n boom meer is as wortels + stam + takke + blare + bloesems. Want ’n organisme is ’n oorspronklike eenheid en nie ’n losse aaneenvoeging van dele nie.

Ook onderskryf ons die Nasionaal-Sosialistiese oortuiging dat die volksgenote, afsonderlik en gesamentlik die volk moet liefhê en met hul beste kragte moet dien. In tye van nood mag selfs verwag word dat die volksgenoot sy lewe vir sy volk sal gee. As die volk in sy geheel ly, dan ly daardeur elke volksgenoot; of as ’n deel van die volk ly (dink aan ons Armblankedom), dan ly die hele volk daardeur. Wat met die volk as geheel gebeur, gebeur met die volksgenote, wat met die volk tot ’n organiese eenheid verbind is. Wat met ’n deel van die volk gebeur, gebeur met die volk as geheel. Die volksgenote moet dan ook as volksgenote oor mekaar

[123] Vir kritiek sien § 64b, bl. 128.

[124] Vir uiteensetting sien § 44a, bl. 77.

[125] Vir uiteensetting sien § 45a, bl. 77.

besorgd wees, mekaar waar nodig aanmoedig en help en gesamentlik hul kragte inspan, sodat die volk sy bestemmmg sal bereik en sy van God gegewe roeping kan vervul.

Maar (en dit verwerp die Nasionaal-Sosialisme ten onregte), die mens is nie net volksgenoot nie. Die mens het ’n individuele en ’n sosiale kant. Sy sosiale kant mag in ’n bepaalde opsig aan sy volk behoort, dit behoort in ’n ander opsig ook aan sy kerk, ook aan sy gesin, ens. Daarenteen het hy ook ’n individuele kant, wat intiem sy eie alleen is, aan hom as individu alleen behoort, en waarop geen menslike verband, ook nie die volk, aanspraak mag maak nie.

[#143] As hy in sy binnekamer bid, aan God sy sondes bely en met sy individuele node worstel, as sy gewete hom oor iets intiem-persoonliks aankla, as hy sy intiem-individuele oortuigings aangaande sake wat hom alleen raak, vorm, dan het ons met individueel-mondige ervaringe te doen, wat nie “volks” is nie en waarin die volk nie kan indring nie. Tussen die mens as mondige individu en sy God mag die volk nie tussenbeide kom nie. Hierdie individuele kant van die mens gaan nie in sy volksverband op nie. Die mens staan met sy sosiale kant in die volk, met sy individuele kant naas en selfs teenoor sy volk.

Maar omgekeerd mag die mens as individuele wese ook nie tussen die volk as organiese eenheid en sy God inkom nie. God staan tegelyk bo individu en volk. Hy roep beide (afsonderlik en gesamentlik) ewe onmiddellik tot verantwoording. Die menslike persoonlikheid is ’n eenheid wat eensdeels ’n inherente, onafskeibare deel van sy volk vorm (ook van sy kerk, van sy gesin, ens.), en wat andersdeels buite die volksverband staan. Om te sê dat die mens individu is, is ’n halwe waarheid. Maar om te sê dat die mens volksgenoot is (of kerklidmaat, of gesinslid, ens.) is ook ’n halwe waarheid. Die mens is individueel en sosiaal tegelyk, beide in ewe fundamentele en gelykwaardige sin. Die Nasionaal-Sosialistiese eis dat die mens geheel en al ’n onselfstandige onderdeel van die volk is, is eensydig en foutief.

Kerk en volk, of staat en volk, of gesin en volk, ens. is ook nie identies nie. Elk van die menslike verbande het ’n eie struktuur, sin, aard, taak, bestemming en roeping. Elk van hulle is soewerein in eie kring, hoe hulle onderling ook al vervleg en van mekaar afhanklik mag wees. Die kerk (as instituut), die staat, die gesin, ens. het ’n volkse kant, deur hul vervlegtheid met die volk, maar elk van hierdie menslike verbande het iets besonders, wat nie “volks” is nie. Die kerk is geen onderdeel van die volk as sodanig, die staat, die gesin, ens. ook nie. Ook hulle staan eensdeels in en andersdeels naas en teenoor die volk. Elk van hierdie menslike verbande het ’n eie selfstandigheid, waarop die volk as sodanig geen aanspraak het nie. In hierdie selfstandigheid is hulle (nes die volk) onmiddellik aan God verantwoordelik en moet hulle (nes die volk) in die eerste plek God dien. Hulle is geen onselfstandige dele van die volkse organisme as sodanig nie. Hulle vind hul eintlike bestemming in iets anders as in volksdiens, hoe hulle ook al deur die onderlinge vervlegting die volk, en die volk hulle tot diens kan wees.

Ook die kultuurkringe is soewerein in eie kring. Ook hulle het ’n eie wetmatigheid, waarde en sin, wat hulle as sodanig van God en nie van die volk het nie. Sedelik goed is wat God as sodanig bepaal het, en nie net wat in die volksbelang is nie. Waar is wat God as sodanig bepaal het, en nie net wat die volksontwikkeling bevorder nie. Reg is wat God as sodanig bepaal het, en nie net wat die volksbelang vereis nie. Skoon is wat God as sodanig bepaal het, en nie net wat die volkslewe aangenaam maak nie. So kan ons aangaan. Dit is die geval, al is sedelikheid, reg, waarheid en skoonheid, ens. ook met die volkslewe verbind; en al het sedelikheid, reg, wetenskap en kuns, ens. ook ’n nasionale aspek. Naas volkse sedelikheid bestaan daar individuele sedelikheid, maar ook die sedelikheid van die gesin, van die maatskappy, van die kerk, ens. Naas volksreg bestaan daar die reg van die individu, maar ook gesingsreg, kerkreg, ens. Kuns het ’n nasionale en ’n individuele aspek. Vir hierdie kultuurkringe geld deur God bepaalde wette, norme en ideale, waaraan die betrokke kultuurskepper (as individu en as volk, staat, gesin, ens.) behoort te gehoorsaam. As sodanig is die kultuur geen onderdeel van die volkslewe nie, hoe dit ook al van volkse [#144] inspanninge afhanklik mag wees en hoe dit ook al die volk direk of indirek mag dien.

Ons waardeer die Nasionaal-Sosialistiese beklemtoning van die eieaard van die volksverband en van die verpligting van die volksgenoot om die volk te dien. Maar ons kan die oordrywing van die volkse beginsel nie aanvaar nie. Die volksidee is nie alomvattend of totalitêr nie. Dit kan nie op alles van die mens beslag lê nie, hoe ook alles met die volk vervleg of verbind mag wees. Volkstrou is nodig, maar ook getrouheid aan jou individuele roeping, aan jou kerk, aan jou staat, aan jou gesin, ens. Al hierdie vorme van getrouheid staan onderworpe aan die mees fundamentele trou, wat die mens as individuele wese en as menslike verband aan God, Drie-enig, Skepper van hemel en aarde verskuldig is. Die eer en verheerliking van God moet oral gesoek

word, en hieraan onderworpe moet vir die eer en die naam van volk, staat, kerk, gesin, ens. en van die individu gewaak word.

Deurdat die Nasionaal-Sosialisme die volkswaarde en volksverband totalitaries alles laat omvat, individu en ander menslike verbande daaraan ondergeskik stel, die kultuur geheel en al aan die volksbelang onderwerp, geen rekening hou met die God van die Skrifte en met Sy ordinansies nie, die volk tot norm, wet en maatstaf van alle menslike doen en late in verband met sy tydelike belange stel, — daardeur is hier in prinsipe, in tendens en implisiet ’n volksvergoding aan die woord, wat maklik tot aktuele volksvergoding lei. Volksbeklemtoning is nodig. Van die noodsaaklikheid hiervan in ons tyd is ons hier in ons sonnige Suid-Afrika nog lank nie bewus genoeg nie. Maar ’n volksoordrywing wat die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die ander menslike verbande, asook van die kultuurkringe verontagsaam en verkrag, ’n volksoordrywing wat tot volksvergoding lei, mag ons nie aanvaar nie.

’n Innige, maar geen grenslose liefde nie, moet die mens aan sy volk verbind. Alleen God mag hy grensloos liefhê. Die mens behoort geheel en al, met liggaam en siel, met vlees en bloed slegs aan God, hoe intiem hy ook al as volksgenoot tot sy volk behoort. Die volk is nie die enigste middelpunt van die menslike samelewing nie. Die kerk, die gesin, die staat, ens. is dit elk op sy wyse ook. Maar in absolute sin is God alleen middelpunt van die menslike samelewing.

Maar nieteenstaande al hierdie kritiek, mag ons die waarde wat die Nasionaal-Sosialis in die taak en bestemming van die volk sien, wat hy aanvaar in sy verpligtheid om innerlike, volkse geskeurdheid te oorwin, wat hy erken in sy taak en stryd om die volk tot die hoogste moontlike hoogtes op te hef, ens. nie onderskat nie. Want in ons teenswoordige Liberalistiese vergoding van die individu besef ons vandag nie ons volkse roeping en volkse pligte genoeg nie. Ons besef bv. nie dat deur in ons land ’n ander taal te praat as ons eie (in besighede, op reis, ens.), deur veral by Koelies, Jode, Engelse, ens. te koop in plaas van by ons volksgenote, en deur ander dergelyke dinge te doen, ons ontrou aan ons volk is en ons volk ondermyn.

As laaste kritiese opmerking wil ek daarop wys dat die Nasionaal-Sosialistiese volksverheerliking net vir die Duitse volk bestem is. Dit impliseer volgens die Nasionaal-Sosialiste self dat elke volk sy eie heerlike volksbestemming sal uitwerk, elke volk is vir homself en alles wat hy omvat dié wet, dié norm en dié waarde. Hiermee word die eenheid van die menslike geslag in Adam en in Christus verwerp. Soos die Liberalisme soewereine, aparte individue as uitgangspunt het, is hier as uitgangspunt gegee soewereine, aparte volke, hoe ook al tot samewerking verplig. Die verabsolutering van [#145] die volk as sodanig en die erkenning dat baie volke (elkeen waarvan iets absoluuts is) bestaan, vernietig die eenheid van die menslike geslag.

Aan die ander kant moet ons waardeer die nadruk wat die Nasionaal-Sosialisme daarop lê dat elke volk, volgens sy eieaard, iets besonders is en ’n eie bestemming het. Die Skrif leer ons dat God die lotgevalle van die volke bestier en die onderskeie volke en tale gewil het en aan elk sy besondere roeping gee. Die Skrif lê besondere nadruk op die fundamentele betekenis van die verskeidenheid van die volke in die verwesenliking van Gods raadsplan deur die loop van die eeue heen.

46b.[126] Tussen maatskappy en gemeenskap moet skerp onderskei word. Die Liberalisme en die Kommunisme (Bolsjewisme) dwaal daarin dat hulle die maatskappy as die eintlike menslike verband sien, vir die gemeenskap eintlik geen plek het nie en sy wese nie verstaan nie. Maar die Nasionaal-Sosialis dwaal weer daarin dat hy die maatskappy nie tot sy reg laat kom nie. Beide is nodig, elk volgens sy eieaard en saam in vervlegting.

Die Nasionaal-Sosialisme fouteer verder daarin dat dit as eintlike en enige gemeenskap net die volk sien, en die gesin daarvan ’n onderdeel maak, nes bv. die sel van my liggaam ’n onderdeel van my liggaam is. Volk en gesin, hoe ook al vervleg, is twee onderskeie, selfstandige gemeenskappe, elk met ’n eie struktuur, waarde, sin en bestemming. Die gesin het as gesin ’n eie selfstandige sfeer, wat nie volks is nie, hoe die gesin ook al met die volksverband vervleg mag wees. Die gesin staan in en naas die volk. Dit bevind hom nes die volk binne en teenoor die staat. Naas volksreg bestaan daar ook ’n gesinsreg. Die gesin het sy gesinsgodsdiens en sy deur God aan hom toevertroude opvoeding van die kinders, wat as besondere gesinstaak (met sy eie gesagsverhouding) nie volks is nie, hoe nasionaal die ouers hul kinders ook mag en moet opvoed. Die gesin het sy eie liefdesbande tussen die ouers onderling, tussen ouers en kinders en tussen die kinders onderling wat heeltemal iets anders is as volksliefde. So kan ons aangaan. Die volk is geen vergrote gesin nie. Beide verskil fundamenteel in struktuur, eieaard en roeping. Elk is soewerein in eie kring, hoe beide ook van mekaar afhanklik mag wees, en mekaar tot diens mag strek.

---

[126] Vir uiteensetting sien § 46a, bl. 78.

So ook is die verbinding van die ander menslike verbande met die volk ’n vervlegting, maar geen inskakeling van hulle binne die groter volksverband nie, hoe intiem die vervlegting ook mag wees, hoe hulle ook almal die volk en die volk hulle tot diens mag en kan wees.

Volksdiens staan bo selfdiens, volksbelang bo eiebelang, volkswelvaart bo eie welvaart, volksnut bo eie nut as u teenoor mekaar stel: die volk as geheel en die volksgenoot. Maar die mens het naas sy volkse kant ook ’n individuele kant, en sy individuele kant is aan sy volkse kant formeel gelykwaardig. Beide vul mekaar in die eenheid van die menslike persoonlikheid aan. Hoeveel waarheid daar ook in die genoemde stellings mag steek, word dit tog beperk deur die belang en roeping van die mens as individuele wese, wat van Godsweë ook tot selfliefde (tot vervulling van sy individuele roeping) verplig is. Om te eis dat iemand in ’n gegewe situasie sy volksbelang sal bevorder ten koste van sy gewetensrus teenoor God, volksnut moet soek wat met sy individuele geloofsoortuigings bots, sy sieleheil ten behoewe van volkswelvaart moet verwaarloos, gaan te ver. Volksbelang en individuele eiebelang, volkswelvaart en individuele eie welvaart, volksnut en individuele eie nut, ens. moet in ewewig gesoek en gepaar word; hulle moet in harmonie bevorder word, volgens die ordinansies van God, [#146] toegepas op gegewe situasies, volgens gegewe node. Beide moet in onderlinge harmonie aan die eer en verheerliking van God onderwerp word.

Elke menslike verband en elke individu moet elk op sy wyse volgens sy eieaard sy bestemming verwesenlik. Hulle almal moet ook in intieme, onderlinge wissel- en samewerking harmonies gesamentlik hul gegewe roepings vervul.

47b.[127] Veral vier faktore, nl. die bloedsband,[128] die kultuurband, die landsband en die geskiedenis (die historiese band), maak ’n volk tot wat hy is. Tereg erken die Nasionaal-Sosialisme die organiese bloedsband en die landsband waarin die volksboom gewortel staan.

Die organiese bloedsband is prinsipieel nodig. Neem dit weg, dan vernietig u die volk. Daarom is die Liberalistiese opvatting van ’n volk geheel en al verkeerd. Volgens die Liberalisme behoort tot ons Afrikaanse volk alle blanke individue wat hier saamwoon en wat dieselfde geskiedenis deurmaak, wat ook al hul huistaal mag wees. Hierdie konglomeraat (vereniging) van individue is geen volk nie. Met hierdie kritiek van Nasionaal-Sosialistiese kant stem ons saam. Volgens die Nasionaal-Sosialistiese beskouingswyse behoort tot die Afrikanervolk net die Boerenasie, almal in wie se are Voortrekkerbloed vloei, saam met hulle wat deur die huwelik in hierdie nasie as’t ware ingeënt is. Hierin stem ons saam.

Waar die bloedsband ’n wesensnoodwendigheid, ’n prinsipiële bepaling, dus ’n sine qua non vir die volksbestaan is, daar is die landsband ’n praktiese vereiste, veral in die volkswording. Neem die landsband weg (bv. die Jode het geen vaderland op die oomblik nie, maar swerf as vreemdelinge tussen die verskillende ander volke rond), dan hef ons nog nie noodwendig daarmee die volksbestaan op nie (bv. die Jode vorm nog ’n volk). Maar die belang van hierdie band mag nie onderskat word nie, en ons waardeer die Nasionaal-Sosialistiese beklemtoning daarvan. Deurdat ons land deel van die Britse Ryk uitmaak, is in ’n bepaalde sin ook ons volk van sy land vervreem, ook dit beïnvloed sy bestaan.

Die kultuurband (wat in die volk se tradisies, taal, gewoontes, sedes, reg, kuns, wetenskap, ens.) tot uiting kom, is ook ’n prinsipiële band waarsonder die volk geen volk is nie. Waar die bloedsband die volk se “liggaam” genoem sou kon word, sou die kultuurband die volk se “sier” genoem kon word. Die volk het “siel” en “liggaam” beide nodig. Hierdie kultuurband is, nes die bloedsband, organies. Die Nasionaal-Sosialiste erken en waardeer wel volkse kultuur, maar hulle (afgesien van enkele uitsonderinge) stel dit aan bloed en bodem ondergeskik, sien dit net in sy afhanklikheid van bloed en bodem en beskou dit dus nie ’n oorspronklike band te wees nie. Hier verskil ons van die Nasionaal-Sosialisme. Die organiese kultuurband is nie tot die organiese bloedsband herleibaar nie, nes siel nie tot liggaam herlei kan word nie, — hoe ook al die bloedsband en die kultuurband onderling van mekaar afhanklik mag wees. Die Nasionaal-Sosialisme is hier naturalisties. Ons handhaaf dat beide, die bloedsband en die kultuurband, oorspronklike, alhoewel onderskeie, prinsipieel noodwendige faktore is vir die samestelling van ’n volk. Die kultuurband is vir ’n volk ook ’n sine qua non, ’n grondvereiste. Neem die kultuurband weg, dan vernietig u die volk. Volgens hierdie band behoort tot ons Afrikanervolk almal wat ’n Afrikaanse gees openbaar, die Afrikaanse kultuur as hul kultuur aanvaar, die Afrikaanse taal as hul eie taal gebruik. Kultureel kan buitelanders hulle met die Afrikaanse kultuur laat assimileer, en dit is ’n organiese groeiproses, waardeur hulle [#147] kultureel deel word van die Afrikaanse

[127] Vir uiteensetting sien § 47a, bl. 79.

[128] Vgl. § 24b, bl. 43 e.v.

volk. Maar persone van Afrikaanse bloed kan hulle van die Afrikaanse volk ook vervreem, deur die Afrikaanse kultuur te minag, hulleself met ’n vreemde kultuur te vereenselwig.

Die geskiedenis is die laaste band vir die volksbestaan. Elke volk kyk met trots op sy verlede, op die roemryke dade van sy helde, waaruit dit besieling vir die toekoms put. Hierdie band is in die volkswording nodig. Dit is egter ’n praktiese en geen prinsipiële band nie, in sover ’n volk wat onder ander volke verdeel is, en waarvan elke deel nou ’n ander geskiedenis deurmaak (soos bv. weer die Joodse volk) daardeur nog nie sy volkse bestaan verloor nie. Op die duur egter gaan ’n volk onder ander volke verdeel in die meeste gevalle verlore, — tensy die bloedsband streng en suiwer bewaar bly en sterk aan die kultuur (tradisie) vasgehou word. Die Nasionaal-Sosialisme erken wel die waarde van die geskiedenis vir die volk, maar stel die historie aan die geneties-suiwere raslinies (d.w.s. aan die bloedsband) ondergeskik. Ons beskou die volksgeskiedenis ook as ’n besondere band, as ’n openbaring van Gods wil met die volk.

Hierdie vier fundamentele bande (en nie net die fundamentele bloedsband nie) maak ’n volk tot wat dit is. Hulle bepaal saam sy eieaard en sy van God gegewe roeping.

48b.[129] Volk en staat is nie dieselfde nie. Een staat kan verskillende volke omvat, en een volk kan onder verskillende state onderverdeel word. Vir eersgenoemde geval is bv. die vroeër Tsjeggo-Slowaakse en die Jugo-Slawiese state voorbeelde. Vir laasgenoemde geval kan ek verwys o.a. na die Duitsers van Suidwes-Afrika wat onder die Unie val, en die Wolga-Duitsers wat onder Rusland val, en die Duitsers in Duitsland; of na die verdeling van die Joodse volk onder verskillende state.

’n Volk groei organies. ’n Staat kan, as hy met een volk saamval, ’n organiese groeiaspek vertoon, maar is as organisasie tog in ’n definitiewe sin ook meganies. Daarom kan state so te sê na “ willekeur” geskep word, soos die reeds genoemde vroeëre Tsjeggo-Slowaakse en Jugo-Slawiese state.

Gestel nou ons het in ’n bepaalde land net een volk en een staat. Is die staat identies met, val dit saam met, korreleer dit geheel en al met die volksorganisme, soos die Nasionaal-Sosialisme wil; — of met al die individue wat in daardie land saamwoon, soos die Liberalisme wil; — of met die onderskeie beroepsorganisasies in daardie land gevorm, soos die Fascisme wil; — of, as u dit verkies, met die verskillende gesinne, wat in daardie land bestaan; — of selfs met die een kerk van daardie land? Nee, omdat die staat as menslike verband ’n eie struktuur, sin, taak en bestemming het, wat van die volk, van die individue, van die beroepsorganisasies, van die gesinne en van die kerk, ens. onderskeie is; — en omdat die staat vir volk, individu, beroepsorganisasie, gesin en kerk, ens. en vir hul onderlinge verhoudinge reg moet vorm en reg moet handhaaf. Ons moet hier onthou dat die individu mondig, en elk van die menslike verbande, en dus ook die staat, selfstandig is.

’n Staat kan in sy regeringstruktuur meer volksbepaald wees (Nasionaal-Sosialisme), of meer op individuele stemreg gefundeer wees (Liberalisme), of meer volgens beroepsorganisasies korporatief saamgestel wees (Fascisme), of meer op die gesinsverband rus (wo. die Patriargale regeringsvorm), of dit kan selfs in ’n bepaalde klas (bv. die werkersklas, soos in Rusland, of die adelstand, soos vroeër) gefundeer wees, of dit kan soos die Rooms Katolisisme verkies, kerkstaat wees, ens. Maar dit is almal histories suiwer of onsuiwer wordingsvorme waarin die struktuur, sin en bestemming van die staat verwesenlik word. As staat is dit tog onderskeie van al hierdie menslike verbande en van die som van individue. Met ander woorde, watter praktiese [#148] verband daar ook mag wees tussen die staat en die ander, volgens sy wese, eieaard, struktuur en roeping, is hy met geen van hulle identifiseerbaar nie, en val hy met geeneen van hulle geheel en al saam nie, — hoe hy ook al met almal vervleg mag wees.

Tog skyn my die mees natuurlike of intieme korrelasie dié van volk en staat te wees; — omdat histories die staat oorspronklik uit die volk te voorskyn getree het.; — omdat die verhouding “een volk met een staat” ’n soort ideale, organies-harmoniese samehorigheid tipeer; — en omdat die volk as die groter liggaam tog ook intiem met die gesinne en met die beroepsverbande vervleg is of behoort te wees. Maar identifiseer mag ons hulle nie, omdat die staat nie net met die volk nie, maar ook met die gesinne, met die beroepsorganisasies, met individue, met die kerk, ens. met elk in ewe oorspronklike sin in sy regsvorming en regshandhawing te doen het. Die bepaalde korrelasie tussen staat en die ander skyn my intiem saam te hang met die nood van die tye. Elke eeu het sy taak en roeping. In die vorige eeu, met die opkomende individualisme (Liberalisme), met sy “vrymaking” van die individu en die beklemtoning van individuele inisiatief en individuele inspanning, met sy loswikkeling van individuele energieë, sou volkse state (soos bv. die Nasionaal-Sosialisme vandag wil verwesenlik), moeilik verwesenlik kon word. Met ander woorde, dit was nodig in die vorige eeu, ter wille van

---

[129] Vir uiteensetting sien § 48a, bl. 80.

die aktuele, meerdere mondigwording of mondigmaking van die individu, dat die state minder volks of nasionaal saamgestel sou word; — terwyl vandag, met die nood van die volke, dit eerder nodig mag wees om state meer nasionaal te oriënteer. Maar in elk geval — afgesien van hierdie korrelasie-vraag — is die mees harmoniese samewerking gegee waar volk en staat territoriaal saamval. Twee of meer volke in een staat verbind, skep vanself konfliksituasies.

Na hierdie inleidende opmerkings kan ons nou die Nasionaal-Sosialistiese staatsopvatting behandel.

Staat en volk is nie skeibaar nie, maar wel onderskeibaar in die sin dat elk 'n selfstandige menslike verband (met 'n eie struktuur, sin en roeping) is. Elk van beide is soewerein in eie kring. Desnieteenstaande is hulle vervleg, in sover beide op mekaar aangewys is. Die staat moet ook die volkereg (naas die reg van die individu, van die gesin, ens.) vorm en handhaaf. Hy moet die volk regeer, en is daardeur juis ook van die volk afhanklik. Die staat kan nie die volkstaak behartig nie, die volk nie die staatstaak nie. In sover staan hulle teenoor mekaar. Die staat staan teenoor die volk in sy regsvorming, en regspleging. Die volk staan teenoor die staat in sy daarstelling van die regering en in sy eis aan die regering om hom vir sy dade sedelik te verantwoord. Maar hierdie teenoor-relasie veronderstel hul vervlegting, hul in mekaar verwikkeldheid.

Ook ons eis "nie te veel staat nie" en "nie te min staat nie", maar net soveel staat, as wat sy selfstandigheid. sy soewereiniteit in eie kring vereis. Dit is 'n direkte, positiewe bepaling en nie 'n indirekte (deur die volk gegewe) bepaling, soos die Nasionaal-Sosialisme dit stel nie. Die staat moet nie net volkse reg nie, maar ook dié van die gesin, van die beroepsorganisasies, van die individu, van die kerk, ens. vorm en handhaaf. Die staat is dus nie 'n inherente deel van die volk, die volk ook nie van die staat nie, nieteenstaande hulle intiem vervleg is.

Die volk is selfstandig, maar die staat ook. Die staat het 'n eie positiewe funksie en is nie net middel tot 'n doel, soos die Nasionaal-Sosialisme wil nie. Maar dat die staat o.a. ook juis die volksdommelike moet beveilig, die volksbelange moet behartig, die volk teen volksondermynende magte moet beskerm, die volk moet aanhelp tot hoër prestasies, is korrek gesien. Die staat moet [#149] egter ook dieselfde doen ten opsigte van die ander selfstandige verbande en ten opsigte van die individu.

Volksoewereiniteit in Liberalistiese sin, die sg. demokrasie, waar die "volk" uit vrye en gelyke individue sou bestaan en die regering sy gesag van hierdie individue sou verkry, op grond waarvan hierdie individue, hierdie "volk" homself sou regeer, verwerp ons. Volksoewereiniteit in Nasionaal-Sosialistiese sin, waar die volk as organiese eenheid sy gesag konsentreer in die volkse "ek", die Führer, verwerp ons ook. Die regering (volgens ons ideaal: die president) verkry sy gesag nie van individue of van die volkse organisme nie, maar van God. Demokrasie wat die gesag aan mense ontleen en nie van God aflei nie, kan ons nie aanvaar nie. Ons aanvaar net demokrasie in die sin dat die regering 'n regering van die volk is, d.w.s. 'n regering deur die volk daargestel, 'n regering wat hierom aan die volk sedelik (nie juridies nie) van sy dade verantwoording moet doen. Juridies is die regering soewerein en handel hy verantwoordelik teenoor God en sy gewete, — nie teenoor hulle wat regeer word nie. Die regering (by ons die president en ministersraad), moet dan ook onafhanklik van 'n volksraadmeerderheid kan regeer. Dus geen demokrasie in die sin dat die volk (as som van individue of as organiese eenheid) gesag het nie. Maar net demokrasie in die sin dat die regering (die president by ons) deur die volk gekies word. Geen demokrasie in die sin dat die volk homself regeer nie. Maar wel demokrasie in die sin dat die volk sy eie regering daarstel. Die regering ontleen sy gesag aan sy amp, nie aan die volk wat hom kies en in daardie amp plaas nie. God het die gesagsverhoudings (regeerampte) in die menslike verhoudinge vasgelê, en daarom lei ons die regeergesag van God af en is die regering aan die absolute gesag van God verantwoording skuldig en moet hy volgens die ordinansies van Sy Woord regeer.

Die volk is nie totalitaries nie, omdat die ander menslike verbande ook selfstandig is, hoe hulle ook al met die volk vervleg mag wees, en omdat die individu 'n individuele mondigheid (naas 'n volkse verbondenheid) het, wat nie volks is nie. Die staat is ook nie totalitaries nie. Hy is egter in sy een funksie van regsvorming en regshandhawing universeel en omvat hierin alle menslike doen en late. Die staat as sodanig skep geen kuns nie, beoefen geen wetenskap nie, bekeer geen ongelowiges nie, verwek nie kinders nie, ens. Die staat moet dit vir die individu en die ander menslike verbande moontlik maak om hulle van God gegewe roepings regmatig te vervul, maar kan self nie hierdie roepings oorneem en behartig nie. Die staat moet die mondigheid van die enkeling en die selfstandigheid van ander menslike verbande, asook van die kultuurkringe, eerbiedig. Hy moet buig vir die ordinansies en bepalinge wat God vir dit alles vasgelê het.

Die staatsvorm (monargie, oligargie, aristokrasie, demokrasie, republiek, diktatuur, ens.) is nie iets prinsipieel nie, daarin het die Nasionaal-Sosialisme reg. Watter regeringsvorm gekies word, hang af van die aard en die

ontwikkeling van 'n volk, van die nood van die tye en van die omstandighede, waarin 'n volk hom bevind, ens. Vir ons is die republikeinse volksregering die aangewese regeringsvorm weens die aard van ons Afrikanervolk, weens die tradisie van ons geskiedenis en omdat daarin, volgens Calvinistiese ideaal, die mondigheid van die volk en die volksinvloed op die regering die beste erkenning en verwesenliking kan vind. Die Liberalisme wou die staatsvorm beheer en sy (met die staatsvorm gegewe) mag beperk om die soewereiniteit van die individu te beveilig. Daarom speel die vraag van die staatsvorm hier so 'n groot rol. Maar ons eis tog dat die staatsvorm prakties beheer moet word om die individu [#150] (nie ter wille van sy sg. soewereiniteit nie), as ook die volk, die kerk, die gesin, ens. te beveilig, sodat tirannie uitgeskakel sal word. Daarom verkies ons gereelde verkiesings van ons president en van die volksraadlede. (Natuurlik nie net hierom nie, maar ook omdat volk, individu, gesin, ens. mondig en selfstandig is.) Daarom eis ons dat selfs die president deur 'n geregtelike prosedure afgeset sal kan word as hy onkonstitusioneel handel en sy magte sodoende te buite gaan. Die staatsvorm, al is dit geen prinsipiële kwessie nie, is vir ons tog geen bysaak nie, en ons eis dat dit sodanig sal wees dat dit alle regte van die individu en van die ander menslike verbande sal kan waarborg. M.a.w. eis ons ten opsigte van die staatsvorm die versekering dat die ordinansies van God op alle gebiede tot hul reg sal kan kom.

Die Liberalistiese konstitusionalisme, asook die Nasionaal-Sosialistiese anti-konstitusionalisme, verwerp ons. 'n Konstitusie wat die regering bind aan die erkenning van die van God gegewe regsbeginsels vir individu, menslike verbande en kultuurkringe is nodig. Die regering wat hier oortree, moet deur 'n geregtelike prosedure afsetbaar wees. Maar die konstitusie moet tog ook weer soveel ontwikkelingsmoontlikhede hê en in dié sin ruim en plooibaar wees dat dit aan alle ontwikkelingsmoontlikhede en ontstaan van nuwe omstandighede en node vrugbaar kan aanpas en hul vrugbare ontwikkeling kan verseker. M.a.w. dit moet nie die ontwikkeling van individu, menslike verbande en kultuurkringe rem en strem nie.

Die staat is 'n instelling wat reg met geweld handhaaf; — maar nie net die volkse reg nie, ook die reg van die individu en van die ander menslike verbande. Hierdie reg is nie net staties nie, — dit betoon die Nasionaal-Sosialisme tereg, — dit word en groei met die ontwikkeling van die individu, van die menslike verbande en van die kultuurkringe. Maar dit is in sy gebondenheid aan die eieaard van die staat self en aan die ordinansies van God, aan die onveranderlike eieaard en selfstandigheid van die menslike verbande en van die kultuurkringe, asook aan die mondigheid van die individue, staties. Die konstitusie moet beide momente, die statiese en die dinamiese tot hul reg laat kom.

Ons spreek van volksleiers, maar ook van staatsregeerders. 'n Regeerder is iets anders as 'n leier. Hy bepaal, beslis en handhaaf sy bepalings en beslissinge met geweld. Sy mag waarborg sy stabiliteit. Dit is nie die geval met 'n leier nie. 'n Leier is iemand wat koers wys en die voortou neem, maar geen geweld gebruik nie. Sy "mag" is 'n geweldlose invloed en hang net af van sy besondere aanleg, talente, prestige en prestasies. Sy leiding word deur sy mondige volgelinge as die beste erken en vrywillig gevolg. Die stabiliteit van sy leiersposisie hang van sy gedurig presterende leiding af. Daarom is die idee van 'n leierstaat verkeerd. 'n Staat is altyd 'n regeringstaat. Staatse heerskappy rus noodsaaklik op mag en geweld, — al is dit aan die reg gebind. Die regeerder is aan die reg gebind, en mag daarom geen diktator of tiran wees wat met die reg geen rekening hou nie. Maar die reg moet hy met geweld en mag vorm en handhaaf. Dit sluit egter nie uit dat 'n volksleier ook tegelyk 'n staatsregeerder kan wees nie. Maar as regeerder is hy geen leier nie.

Wat egter in die leierstaat van die Nasionaal-Sosialisme wel van belang is, is die konsentrering van die regeer-verantwoordelikheid in een persoon. By die Liberalisme is die verantwoordelikheid eintlik onpersoonlik. Die kabinet skuil agter die partykoukus, die partykoukus agter die onsigbare kieserskorps. Nes by die Nasionaal-Sosialisme is ook volgens ons die regeerder (by ons die president) persoonlik verantwoordelik vir die uitvoering van alle gesag van die regering. Hierdie staatshoof, met sy persoonlike [#151] verantwoordelikheid, kan 'n kompromielose eenheid van leiding gee. Hy is gebonde aan die konstitusie, is sedelik aan die volk verantwoordelik en moet daarom die vertroue van die volk hê. Hy word op gereelde tye gekies, is deur 'n wetlike prosedure afsetbaar waar hy onwettig handel, maar is as juridiese beslisser, as staatshoof, d.w.s. as regeerder, slegs aan God en sy gewete verantwoordelik. Hy regeer dan ook onafhanklik van 'n volksraadmeerderheid. Hierom, en nie om Nasionaal-Sosialistiese motiewe nie, is 'n een-regeringshoof die gewenste. In sy persoon behoort alle regeringsgesag en regeringsmag gekonsentreer te wees. Hierdie staatshoof is nie die "ek" van die volk nie. In sy leierskap, of beter: regeer-amp, is hy nie die kristallisasie van die hele volk nie. Want sy gesag is net staatkundig en nie totalitêr nie. Hy is slegs hoof van die regering, van die staat wat reg vorm en met mag handhaaf. In hom regeer die organiese volksgeheel nie homself nie, maar deur hom word die hele volk geregeer. Hy regeer nie namens die volk nie, maar namens God, wat

staatsontwikkelings met hul gesagstrukture gewil en Sy ordinansies daarvoor bepaal het. Hy sal volgens reg regeer, nie net volgens die volkse reg nie, maar ook volgens die reg van ander menslike verbande en van die individu, asook volgens die beginsels van die kultuurkringe, samevattend volgens die ordinansies van God. Op hom moet die volk dan (bv. deur die volksraad) soveel as moontlik invloed kan uitoefen. Hom kan die volk (bv. deur die volksraad) tot sedelike verantwoording van sy dade roep. Maar hy regeer; hy alleen het juridiese regeer-gesag.

Wat egter in die Nasionaal-Sosialistiese opvatting van die volksleier verkeerd en gevaarlik is, is dat sy gesag totalitêr is. In die hande van een persoon word alle gesag oor alle volkse sake gekonsentreer. Daar is niks wat buite sy bevoegdheid val nie. Oor alle volksgenote, oor alle menslike verbande (afgesien miskien van die kerk, waarvoor in ’n bepaalde opsig ’n uitsondering gemaak word), oor die private en publieke lewe, oor alle kultuurkringe oefen hy uiteindelik sy gesag uit. Hy is hierin net aan sy volkse gewete verantwoording skuldig. Hierby kom dat almal aan hom persoonlik ’n eed van getrouheid moet aflê. Alle mag op aarde is in sy hande gegee. Hy besit in totalitêre sin die hoogste uitvoerende en selfs regtelike gesag. Dit verabsoluteer in prinsipe die staatshoof en lei in die praktyk tot leier-vergoding en leier-aanbidding.

So ’n totalitêre gesagskonsentrasie in een persoon, so ’n totalitêre magskonsentrasie in die hande van een man lei nie alleen tot die gevaar van vergoding van die “Führer” en tot “Führer-aanbidding” nie (’n gevaar wat in Duitsland nie denkbeeldig is nie), maar ook tot ’n totalitêre oorheersing van alle menslike doen en late volgens sy individuele insigte, waardeur dwangheerskappy moeilik weerstaan kan word, en die mondige individue asook die selfstandige menslike verbande moeilik hulself as sodanig teenoor hom kan handhaaf. Verbind hiermee die feit dat elke mens, ook die Führer, in sonde ontvange en gebore is, dan besef ons nog meer hoe gevaarlik hierdie totalitêre magskonsentrasie in sy hande is, — ook al sou hy ’n Christen wees en sy dade ook hoe goed bedoel.

Daar is heelwat in die Nasionaal-Sosialistiese leiersidee wat waardevol is, maar ons lei die gesag van die regeerders (ook van volksleiers, van gesinshoofde, van kerkbesture, ens.) af van die absolute gesag van God, aan Wie regeerders (en die ander gesagsdraers) onderdanig is, en bind die gesagsuitoefening nie net aan die volkse reg nie. Waar die owerheid beslis, is die onderdaan gehoorsaamheid verskuldig. Hierdie beginsel het die Calvinisme altyd gehandhaaf. Waar die owerheid verkeerd regeer moet die [#152] reg van protes, veral deur middel van die volksraad, bestaan. En ingeval die owerheid teen God handel en die mens God meer moet gehoorsaam wees as die mens, is selfs die reg van verset geoorloof.

Die Nasionaal-Sosialisme het ’n beter insig in die wese van gesag as die Liberalisme. Maar ook die Nasionaal-Sosialisme verstaan die wese van die gesag nie reg nie. Beide dwaal omdat hulle die gesag nie van God aflei nie, maar in die mens (as individu of as organiese volksleiding) veranker.

Maar ook in ’n ander opsig dwaal beide. Die verhouding van die mens teenoor ’n dier is geen gesagsverhouding nie, want ’n dier — as onmondige wese — word nie gelei of geregeer nie, maar geoefen en gedresseer. Vir ware gesag is nie net nodig die beslissende leiding of regering van die gesagsdraer nie, maar ook die gehoorsaamheid van die mondige volgeling of onderdaan en van die selfstandige menslike verband. Gehoorsaamheid vereis mondigheid by die volgeling of onderdaan, en ook by die menslike verband. Waar geen mondige wesens en selfstandige menslike verbande is nie, kan geen gehoorsaamheid en geen gesagsverhouding bestaan nie.[130]

Ware gesagsverhouding vereis sowel die gelykheid van mense as mondige wesens (en van menslike verbande) as die ongelykheid van gesagsdraers en gesagsonderdane. Vir die eerste het die Liberalisme alleen die oog en dit oordryf hy tot absolute soewereiniteit. Vir die laaste alleen het die Nasionaal-Sosialisme ’n ope oog. Die Nasionaal-Sosialisme vergeet dat ware gesag in ’n outoritêre staat die mondigheid van die gesagsonderdane (individue en menslike verbande) vereis. Want in die Nasionaal-Sosialistiese staat is die gesagsonderdaan as sodanig eintlik ’n prinsipieel onmondige wese. So ’n wese kan ’n bevel uitvoer, gedresseer word, ens., maar hy kan nie gehoorsaam nie. Die Nasionaal-Sosialisme vergeet ook dat die staatsgesag net juridies is, en nie bv. eties, godsdienstig, wetenskaplik, ens. is nie. Die eis: gesag van bo en verantwoording van onder, is korrek. Om egter gesag van die volk as organisme af te lei, is geen “gesag van bo” nie. Gesag van bo is alleen gesag wat waarlik van Bowe, van God kom. Dit is wel waar dat die onderdaan (individu en menslike verband)

---

[130] Met mondigheid word bedoel sowel potensiële mondigheid soos by kinders, wat die wil van hul ouers ook moet verstaan, as aktuele mondigheid by volwasse persone. Des te meer mondigheid gegee is, des te meer kan van ware gehoorsaamheid gespreek word.

juridies aan die staatsowerheid gehoorsaamheid verskuldig is. Maar dit geld slegs binne die staatsverband en dit sluit bowendien sedelik die reg nie uit om langs aangewese kanale (bv. deur die volksverteenwoordiging, die volksraad) die regering verduideliking van sy dade te vra, kritiek daarop uit te oefen, daarteen te protesteer en die regering te beïnvloed nie. Waar dit blyk dat die regering sy sedelike vertroue nie verdien nie, het die volk die reg om ’n ander regering met bv. ’n presidentsverkiesing daar te stel. Maar as onderdaan regeer hy nie, daartoe besit hy hoegenaamd nie die gesag nie. Hier beslis die regering op sy gebied as gesagsdraer alleen.

Die Nasionaal-Sosialistiese kritiek op die Liberalisme bevat dus baie waarheid, maar sy eie gesagsleer lei tot vergoddeliking van die gesag van die volkse leier, van die volkse “ek”, en tot die daarmee gepaardgaande onmondigmaking van die onderdane, wat as sodanig geen reg van kritiek, protes of selfs van verset het nie, — waardeur die gesagsverhouding eintlik geen menslike gesagsverhouding meer is nie.

Die staatshoof (bv. president) behoort gekies te word, omdat die volk, die onderdane mondige wesens is, en die volk deur sy keuse telkens opnuut kan sorg dat hy ’n regeerder kry wat reg regeer. Maar al kies die volk die staatshoof (die president), dra hy aan hierdie regeerder geen gesag oor nie, [#153] omdat die kiesers geen regeergesag besit nie. Die kiesers plaas net ’n bepaalde persoon in die regeeramp. Hy verkry sy gesag in hierdie amp van God, wat die gesagsamp in die struktuur van die staatsverband volgens Sy ordinansies gelê het. Hy stel sy onder-regeerders aan, die ministers, en hulle regeer saam met hom, op sy verantwoordelikheid die volk of die onderdane. Onder die ministers staan die hoofde van die staatsdepartemente, onder hulle weer onderhoofde, ens. Die gesagshiërargie het hier ’n bepaalde struktuur, soos deur die staatsverband vereis.

Die gesagshiërargie in ander menslike verbande (bv. kerkraad-gemeente, volksleier-volk, gesinshoof-gesin, skoolhoof en onderwysers-kinders, kommandantgeneraal-manskappe, ens.) verskil al na gelang die struktuur van die betrokke menslike verband dit vereis. Dit is nie die leiersprinsipe wat gevaarlik of verkeerd is nie. Laat ons erken dat die Nasionaal-Sosialisme tereg die waarde van die leiersprinsipe beklemtoon. Wat verkeerd of gevaarlik is, is die gebruik wat van die leiersprinsipe gemaak word, deur persone of in stelsels wat met Gods ordinansies vir die lewe geen rekening hou nie.

Die Nasionaal-Sosialisme is in beginsel (of teorie) ’n volkstotalitarisme. In die praktyk egter word die verwesenliking van hierdie ideaal ’n staatstotalitarisme, omdat die staat as die politieke volksorganisasie beskou word, wat hierdie totalitêre idee moet verwesenlik. In teorie of beginsel is, volgens die Nasionaal-Sosialisme, die regeerder ’n leier, maar in die praktyk word hy diktator, omdat hier nie met die mondigheid van die onderdane en die selfstandigheid van die menslike verbande gereken word nie; — en omdat sy wil wet is, en hy homself alleen bind aan die volkse reg; soos hy dit vertolk, en hom nie teenoor God verantwoordelik hoef te voel of voel nie. Sy diktatorskap mag wel geen regslose en willekeurige wees nie, en hy is dus geen tiran nie, maar sy regeerfunksie word tog in die praktyk ’n betreklik onbeperkte dwangheerskappy hoe ook al in die belang van die volk bedoel. Nieteenstaande die Nasionaal-Sosialistiese teorie, kan in die praktyk om hierdie redes en omdat staat en volk onderskeie menslike verbande is, wel ’n wig tussen regering en volk ingedryf word.

Die Nasionaal-Sosialistiese stelling dat die staat hier ’n organiese beroepstaat is, bevat waardevolle momente, in sover hier klem gelê word op die verskille en onderskeidinge tussen die beroepe. Maar deur die sentralisasie van die totalitêre regeermag hier in een persoon, asook deur die inskakeling van die beroepe in die een, sg. alomvattende volksverband en deur hul onderworpenheid aan die totalitêre volksidee, loop die beheer van die beroepsorganisasies in die praktyk uit op ’n min of meer ingewikkelde staatsburokrasie tot nadeel van die selfstandigheid van die onderskeie beroepe of beroepsorganisasies. Die harmonie (teoreties deur die alles oorheersende volksverband verseker), word in die praktyk ’n dwang-harmonie, bepaal volgens die vertolking van die volksidee deur die staatshoof. Hier is dan ook primêr geen harmonie van verskeidenheid moontlik nie, maar slegs ’n harmonie, een-agtig gemaak deur alle verskeidenheid tot die een volksverband te herlei en deur dit te plaas onder ’n sterk gesentraliseerde regeermag. Die Nasionaal-Sosialistiese kritiek op die Liberalistiese en die Kommunistiese (Bolsjewistiese) houdinge teenoor beroepsonderskeidinge het wel waarde en bevat belangrike waarheidsmomente, maar wat dit self in die plek daarvan stel, is nie die Calvinistiese houding, wat die soewereiniteit in eie kring van die onderskeie menslike verbande (waaronder die beroepsorganisasies) handhaaf en naas hierdie selfstandigheid die onderlinge afhanklikheid en noodsaaklikheid van wisselwerking tussen die menslike verbande erken nie.

Die onderskeie beroepe het ’n volkse aspek, dis korrek gesien. Hulle [#154] is dus ook tot volksdiens verplig. Maar hul bestemming is nie net volksdiens nie. Hulle is eerstens en bo alles tot die diens van God daar, wat aan die mens sy roeping gee. Hulle is daarnaas en daaraan gesubordineer tot selfdiens sowel as tot diens van

ander menslike verbande (staat, volk, gesin, kerk, ens.) verplig, ook tot diens van die individu en tot diens van ander volke, in sover internasionale samewerking vereis word. Die boeregemeenskap, die industriewese, die mediese professie, die wetenskapskring, die kunstenaarswêreld, e.d.m. bestaan nie net ten behoewe van die volk nie, maar ook ten behoewe van ander menslike verbande, en ook ten behoewe van ander volke, en ook ten behoewe van die individu.

Die Nasionaal-Sosialistiese volkstaat as leierstaat, outoritêre staat en organiese beroepstaat is veranker in ’n oordrywing en teoretiese vergoding van die volksidee en loop in die praktyk uit (nie op anargie en uitbuitery, soos by die Liberalisme, en nie op opportunistiese tirannie, soos by die Kommunisme (Bolsjewisme) nie, maar) op ’n dwangstaat, ’n betreklike dwangheerskappy wat vir die mondigheid van die individu en vir die selfstandigheid van die ander menslike verbande eintlik geen plek het nie. In hierdie dwangverhoudinge lê konfliksituasies in kiem opgesluit, wat hulle in Duitsland sal laat geld sodra die Nasionaal-Sosialistiese bewind (na ’n moontlike oorwinning in hierdie oorlog) ’n aantal jare rus en vrede sou mag geniet. Soos die Liberalisme deur sy uitgangspunt en deur die praktyk die kiem van selfvernietiging in hom dra, dra die Nasionaal-Sosialisme deur sy uitgangspunt en deur sy praktyk ook die kiem van ondergang in hom. Sy ondergang as stelsel mag uitgestel word deur of telkens meer aan die eise van die praktyk ten koste van sy teorie toe te gee, of deur sy leer met al strenger geweldmaatreëls te handhaaf; — vir altyd sal hierdie stelsel nie kan standhou nie.

Besonder veel hang ook af van die bepaalde leier of diktator. Die Liberalisme gaan uit van die gaafheid en goedheid van die individu. Die Kommunisme (Bolsjewisme) verwerp sedelikheid as sodanig en dus ook die onderskeid tussen goed en kwaad. Die Nasionaal-Sosialisme erken volksverbonde sedelikheid en kan sy leer alleen handhaaf as hy uitgaan van die inherente goedheid van die volk, en daarmee van die volksleier. Maar ook die volk is sondig. Ook die leier is net soos elke mens in sonde ontvang en gebore. Hierdie sondigheid van die menslike natuur speel vanselfsprekend ook in die Nasionaal-Sosialistiese staat sy rol. Die Rooms-Katolieke geloof van die teenswoordige Führer mag tot ’n bepaalde hoogte op die deurwerking van die sonde remmend inwerk, maar in die geval van ’n Führer wat hoegenaamd geen rekening met Gods wil en gebod hou nie, sal sy regering beslis tot ’n radikaal-ondraaglike dwang-oorheersing ontaard. Die eis van bevordering van die belange van ’n sondige volk as hoogste doel moet ons vervang deur die eis dat ook die volk onderworpe is aan die wet van God en Sy wil moet doen.

49b.[131] Die Liberalistiese partystelsel met sy euwels verwerp ons. Partye is hier konkurrerende, staatkundige organisasies wat na regeringsmag strewe, — iets wat deur die meerderheid van die kieserstemme verseker word. Hulle sal enige middel aanwend om hierdie meerderheidstem te verkry, ook al moet hulle beginsels begrawe, kompromisse aangaan en die kiesers deur allerlei soorte van uitbuitery, intimidasie, viktimisasie, teenstanderbeswaddering en drogkunste uitoorlê. Hierdie partystelsel lei tot bedekte anargie (wetteloosheid). Die Nasionaal-Sosialistiese een-partystelsel mag die euwels van die Liberalistiese partystelsel oorwin, maar vervang hulle noodwendig deur ander euwels. [#155] Dit is die geval omdat hierdie partystelsel ook die mag, die eintlike regeermag, as uitgangspunt het, — en omdat hier slegs een party wetlik erken word. Die party is hier in teorie nie so magtig as die volk nie, en magtiger as die staat en die regering, — maar in praktyk is die party eintlik magtiger as staat en as volk. Juis hierdeur word die magsposisie van die Führer, wat leier is van volk, party en staat, so te sê onaantasbaar. En hierin skuil die gevaar van ’n dwangheerskappy van die eerste rang.

Waar elke volk meer as een lewens- en wêreldbeskouing toegedaan is, verder waar die staatsbeleid nie van lewens- en wêreldbeskouings geskei kan word nie, en waar die volk, die individue en die ander menslike verbande mondig en selfstandig is, — daar kan ons nie anders as om die bestaansreg van meer as een politieke party te erken nie.

Maar hierdie partye of, as u wil, rigtings of bewegings, sal geen magsinstellings of na mag strewende organisasie wees nie, omdat ons die beginsel handhaaf dat die regering onafhanklik van die meerderheidstem in die volksraad sal regeer, die volksraad geen mosies van wantroue, waardeur die regering moet aftree, sal kan stel nie. Die partye is dus blote invloedsorganisasies wat die volk in die volksraad by die regering verteenwoordig. Of ’n party tien of honderd verteenwoordigers in die volksraad het, maak nie veel saak nie, want sy invloed by die regering hang nie van getalle af nie.

[131] Vir uiteensetting sien § 49a, bl. 84.

Hiermee verval die euwels van die Liberalistiese partystelsel, maar ook dié van die Nasionaal-Sosialistiese partystelsel, wat as magsorganisasie met dwang ander lewens- en wêreldbeskouings hul regmatige invloed berowe. Ons mag hierdie euwel nie onderskat nie. In die Nasionaal-Sosialistiese staat mag ander partye wat ander lewens- en wêreldbeskouings verteenwoordig, nie gevorm word, en hul lewens- en wêreldbeskouings nie propageer nie. Hierdeur word met mag en geweld een bepaalde lewens- en wêreldbeskouing (nl. dié van die regering) bevorder en aan die ander die geleentheid vir propagering van hul beskouings ontneem. Dit is 'n onreg. Dat ons aan die ander kant nie die propagering van alle lewens- en wêreldbeskouings mag toelaat nie (bv. die van die Kommunisme of Bolsjewisme, veral onder die Naturelle) is korrek. Maar om in die ander uiterste te val en net een toe te laat, is ook verkeerd.

Of partye georganiseerd moet wees of slegs betreklik ongeorganiseerde bewegings sal wees, is m.i. geen prinsipiële saak nie, solank gestel bly dat die party geen magsorganisasie is nie, en dat meer as een party bestaansreg sal hê. Persoonlik meen ek dat party-organisasie wenslik is. Maar dan moet hulle 'n bepaalde funksie hê, waar hulle nou nie meer na regeermag kan strewe nie. Waarom sou hier nie politieke leiers gevorm kan word nie? Waarom sou die party hom nie in kringe kan organiseer nie, aldaar vraagstukke van die dag prinsipieel en prakties kan bestudeer nie, die volk in 'n gesonde politieke gees en rigting kan opvoed nie en daardeur die waarde van volksinvloed by die regering kan verhoog nie? By die regering, in die volksraad dus, verteenwoordig die party 'n rigting in die volkslewe en beïnvloed dit die regering. By die volk, in sy partykringe dus, gee dit breë politieke leiding en vorming en verwek dit die volk se belangstelling insake vraagstukke waarmee die regering worstel of behoort te worstel. Die party is dus nie magtiger as die staat nie.

Die stabiliteit van die regering is 'n sedelike, nl. dié van volksvertroue in die regering. Hierdie stabiliteit word nie op die juiste weg verseker, deurdat die party die volk so te sê met dwang Nasionaal-Sosialisties vorm en leer dink nie. Want dit krenk die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die volk. In jare van vrede sal ontevredenheid by die [#156 volk teen hierdie dwangmetode sterker moet opkom. Volksvertroue in die regering word alleen gewen deur volksmondigheid te eerbiedig en eerlik en opreg aan die volk sedelike verantwoording van die regeringsdade in die volksraad te doen. Volgens jou dade sal jy geoordeel word. 'n President wat dan ook teen die volksbelange ingaan, sal nie weer herkies word nie.

So alleen kan selfstandigheid van staat en volk (en van ander menslike verbande en van die individu) bewaar en harmonies verbind word. Die Nasionaal-Sosialistiese poging om die deur God bepaalde verskeidenheid van menslike verbande en van die individu in die keurslyf van die volkse staat te wring en daardeur belangebotsings te probeer oorwin, sal hom aan daardie selfde verskeidenheid te pletter moet loop — vroeër of later.

50b.[132] Waar ons die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die onderskeie menslike verbande (volk, staat, kerk, gesin, beroepsorganisasies, ens.), van die onderskeie kultuurkringe (sedelikheid, reg, kuns, wetenskap, taal, ekonomie, ens.) en van godsdiens erken, — elk volgens sy eieaard en eie bestemming, en elk gestel onder die absolute soewereiniteit van God, — daar verwerp ons die idee van volkstotalitarisme, wat alles tot die volksverband herlei, in die volksverband wil inskakel, d.w.s. opsluit.

Ons verwerp ook die bepaling dat die volk primêr net deur bloed en bodem bepaal is, — want ons erken as gelykwaardig daarmee en as ewe fundamenteel die organiese kultuurband van die volk en daarnaas die volksgeskiedenis, — en ons subordineer nie laasgenoemdes aan eersgenoemdes nie.

Die Nasionaal-Sosialistiese herleiding van alles tot die volksverband en van die volksverband tot die faktore van bloed en bodem, gee aan hierdie lewens- en wêreldbeskouing 'n naturalistiese karakter. Hierdie biologiese naturalisme verklaar dan ook die veelvuldige gebruik van die woordjie "instink" in die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing. Nie alleen groei die volk volgens die Nasionaal-Sosialisme "instinktief" nie, maar selfs die leier moet 'n fyngevoelige "instink" hê om in kritieke oomblikke die regte dinge op die regte tyd te doen. Die gesonde "instink" van die mens lei volgens die Nasionaal-Sosialisme die mens op die regte spoor. Ons tref dit veral by mense aan (so word beweer) wat soos die boere, nader aan die natuur lewe. Hierdie "instinktiwistiese" fundering van hul lewens- en wêreldbeskouing maak die Nasionaal-Sosialisme in die laaste instansie irrasionalisties (onredelik) en anti-intellektualisties (teë-verstandelik). Met hierdie fundering kan ons ons nie vereenselwig nie, omdat die lewe (as u wil, bloed en bodem) onder die selfstandige leiding van die gees (kultuur, insig in die waarheid, beginselkoers, geloof, rede en verstand) behoort te staan, al is die gees vir sy bestaan van die lewe afhanklik.[133]

---

[132] Vir uiteensetting sien § 50a, bl. 85.

[133] Waar die Nasionaal-Sosialisme die "instink" verheerlik, verheerlik die Fasjisme weer die "intuïsie". Ook die Fasjisme

Die Nasionaal-Sosialistiese beklemtoning van bloedsuiwerheid vereis as teoretiese fundering 'n bepaalde rasseteorie, waarin die Noorse ras superieur bo alle ander rasse beskou word. Daaroor is boeke volgeskryf, boeke wat dit verdedig en boeke waarin dit skerp gekritiseer word. Op hierdie rasseleer wil ek nie ingaan nie. Want al bewys jy dat dit foutief is (en teen hierdie leer kan baie ernstige bedenkinge ingevoer word), sal die Nasionaal-Sosialisme hom uiteindelik tog nie daaraan steur nie, omdat nie die leer nie, maar die lewendige en intens beleefde idee van 'n deur bloed en bodem bepaalde volkstotalitarisme die fondament van die Nasionaal-Sosialisme is. Die rasseleer is wel 'n grondliggende poging tot 'n teoretiese onderbou van [#157] sy lewens- en wêreldbeskouing. Maar al sou dit verkeerd wees, dien dit dan tog as 'n rasionalisasie (redelike vergoeliking) van sy ervarings. Hoofsaak vir hom is hierdie ervaring, nie die teorie nie. Bowendien handhaaf hierdie lewens- en wêreldbeskouing dat ook die wetenskap volks moet wees en geen bo-volkse norme of maatstawwe erken nie. Hierdie pragmatisme maak eintlik elke poging tot weerlegging van die rasseleer prakties nutteloos.

Wat ons egter meer interesseer is die konsekwensies van die Nasionaal-Sosialistiese leer, dat die volk primêr deur bloed en bodem bepaal is, — die waarheidsmomente waarvan ons in 'n betreklike sin geredelik toegee. Ook ons in Suid-Afrika ken die rassevraagstuk in ons stryd teenoor die Liberalistiese strewe van uitwissing van kleurlyne en gelykstelling van alle individue, van watter ras of kleur hulle ook al mag wees. Ons segregasieleer rus op 'n Calvinistiese rasseleer. Nie uit Nasionaal-Sosialistiese motiewe nie, maar omdat God die verskil van rasse, volke en tale gewil het en in die differensiëring van die mensheid gelê het, asook uit die Calvinistiese ervaring van ons Voortrekker-voorouers, aanvaar ook ons die deugdelikheid en juistheid van rasonderskeidinge, en die noodsaaklikheid om daarvolgens te lewe en te handel. Ons wetgewing sal dan ook altyd rassuiwere differensiasie van blank en naturel moet handhaaf volgens die lyne van die eg-Calvinistiese segregasieleer. Ons sal die bestaande naturellewetgewing strenger hiervolgens moet verbeter, want hierdie wetgewing is nie heeltemal suiwer nie. Ons sal selfs, al laat ons Jode in ons land toe, tog moeilik aan Jode dieselfde regte kan gee as aan ons volksgenote. Stemreg vir die verkiesing van die volksraad, asook vir die presidentsverkiesings, sal ons hulle nie kan gee nie. Nie omdat ons anti-Semiete is nie, — want anti-Semitisme verwerp ons, — maar uit die positiewe rede dat die Joodse volk 'n eie, van ons volk onderskeie en met ons volk nie-assimileerbare volk is, en slegs as gaste in hierdie land mag vertoef, en as gaste geen gasheerregte hulle mag toeëien nie.[134] Ons sal dus ook in ons republiek die onderskeid moet maak tussen staatsburgers met volle stemreg, en staatsonderhoriges, wat hier woon, maar tot 'n ander volk behoort. Nie ter wille van die Jode alleen nie, maar ook bv. ter wille van die Indiërs, en ter wille van onassimileerbare lede van ander volke wat hier om bepaalde redes inwoning en onderdak verkry en geen burgers van 'n ander staat wil bly nie.

Ook die Joodse volk het 'n van God gegewe eieaard, taak, bestemming en roeping, wat ons moet waardeer en in sover ons daarmee in kontak kom, moet help bevorder. Anti-Semities mag ons nie wees nie. Maar Joodse bedreiging van ons volk en stremming van ons volksontwikkeling, asook die Joods-Kapitalistiese uitbuitery van die ekonomiese moontlikhede van ons volk, en ook die Joods-politieke intrige in regering en pers tot nadeel van ons volk moet ons bestry; — nie omdat ons anti-Semities is nie, maar uit die positiewe rede dat ons volk sy van God gegewe roeping sal vervul na die beste van sy kragte.

Die Nasionaal-Sosialisme behoort volgens sy teorie nie anti-Semities te wees nie, omdat dit die bestaansreg van ander volke erken. In die praktyk is dit wel sterk anti-Semities en vind heelwat Jodevervolging plaas, waaraan die Jode self deur hul optrede ook skuld het. Die uitskakeling van die Jood in tipies Duitse volksaangeleenthede, staatsregering, joernalistiek,[135] ens. kan ons goedkeur; — alhoewel verskillende insidente van Jodevervolging moeilik [#158] goedgekeur kan word, hoe ook al hierdie Jode-haat verstaanbaar mag wees uit die gegewe konfliksituasies.

Die wette wat rassuiwerheid wil bestendig, is vir die Nasionaal-Sosialisme eintlik die mees fundamentele. Met hierdie oordrywing kan ons ons nie vereenselwig nie, hoe belangrik ons ook dergelike wetgewing mag ag.

51b.[136] Wat die regering (president en ministersraad) betref, stem ons saam met die Nasionaal-Sosialisme dat die volksraadlede (wat ons insiens meer as een party behoort te verteenwoordig), geen eintlik wetgewende (juridiese) gesag het nie, en nie die regering behoort te kan laat stort deur 'n meerderheidstem van wantroue nie. Ook aanvaar ons dat hulle die regering sal adviseer insake die nodige wetgewing; en dat die regering

---

is irrasionalisties en anti-intellektualisties, maar om ander redes as die Nasionaal-Sosialisme.

[134] Sien hieroor verder die betrokke artikels in *"Koers in die Krisis"*.

[135] Wat nie beteken dat die Jode nie hul eie blaaie mag hê nie. Hier is ons minder radikaal as die Nasionaal-Sosialiste.

[136] Vir uiteensetting sien § 51a, bl. 86.

alleen en selfstandig, met juridiese gesag oor die wetgewing sal besluit, — onafhanklik van die meerderheidstem in die volksraad. Maar ons verskil met die Nasionaal-Sosialisme op die volgende punte. Omdat, volgens ons, die individu mondig en die menslike verbande selfstandig is, sal die volksraad die volk (die kiesers) verteenwoordig, sal hulle die regering nie net adviseer nie, maar probeer oortuig en beïnvloed (beïnvloeding is meer as adviseer!), sal hulle van die regering sedelike (nie juridiese, staatsgesagshebbende nie) verantwoording vir sy dade eis, en waar nodig op die regering kritiek uitoefen, ens. Sommige Calviniste meen dat die volksraad die geldmiddele wat die regering nodig het, moet bewillig en toestem. Maar dit gee aan die meerderheidsparty in die volksraad weer mag en gesag in Liberalistiese sin, wat hulle kan misbruik om die regering te dwing hul sin insake wetgewing, ens. te doen. Die regering moet m.i. selfstandig besluit oor die heffings van belastings, ens. Die regering moet egter wel aan die volksraad meedeel wat hy nodig het, hoeveel en waarom. Die volksraad moet daarop die vereiste kritiek uitoefen. Die regering moet ook gereeld verslag doen van hoe hy sy finansiële sake beheer en die finansies bestee het, want die regering is ook vir sy finansiële aksies sedelik aan die volk verantwoordelik. Maar die volksraad behoort m.i. nie die geldmiddele te kan bewillig of weier nie. Sommige mag meen dat deur hierdie bepalings die regering te veel mag in hande het, — maar onthou moet word, dat die president met gereelde tye gekies word, en dat vir ’n harmoniese samewerking van regering en volk die sedelike vertroue van die volk in die regering nodig is. ’n Regering wat vir sy finansiële misstappe deur die volksraad en die pers onmeedoënloos gekritiseer word, staan sedelik swak in al sy binnelandse en buitelandse ondernemings. Bowendien het die volk die reg van verset en kan die burgers in nodige gevalle weier om belasting te betaal. Hulle sal daarvoor wel die strawwe moet ondergaan, dit spreek vanself. Maar as hulle in betreklik groot getalle voet by stuk hou, staan die regering betreklik magteloos. Maar hoe dit ook sy, m.i. behoort die volksraad nie die reg te hê om die geldmiddele te bewillig nie, omdat dit ’n stuk valse demokrasie met sy Liberalistiese euwels in die regeerstelsel inbring. M.i. is dit nie konsekwent Calvinisties nie.

Die regering is aan die grondwet gebind. Hierdie grondwet moet in ons staat, in die komende republiek wat ons verwag, Calvinisties wees. Hier moet die regering gebind wees aan Gods wil en wet, aan Sy ordinansies in Sy Woord geopenbaar. Want ons volk is in oorsprong Calvinisties. Dit is vandag nog Christelik, so nie nog in merg en been Calvinisties nie. Hierdie wet moet die mondigheid (en gewete, objektief gegrond) van die individu en die selfstandigheid van die menslike verbande as ook van die kultuurkringe vaslê. Ons verwerp hierin saam met die Nasionaal-Sosialisme die absolute soewereiniteit deur die Liberalisme aan die enkeling toegeken. Maar waar [#159] ons sy mondigheid handhaaf, verwerp ons ook die Nasionaal-Sosialistiese onmondigmaking van die individu. Die regte van die individu sal egter betreklik wees in sover hy nie net individu nie, maar ook sosiale wese is. Absolute regte het die individu as sodanig nie. Maar die menslike verbande (waaronder die staat) het ook geen absolute regte nie. Dit het God alleen.

Ons moet as ewe fundamenteel en gelykwaardig beskou, soos reeds vroeër aangedui, sowel die statiese karakter van die grondwet, in sover dit die onveranderlike ordinansies van God tot grondslag het, as sy dinamiese karakter, wat opening vir nuwe ontwikkelinge moet laat en vooraf nie in besonderhede formuleerbaar is nie.

Die Liberalistiese grondregte is verkeerd, omdat dit die individu vergoddelik, anargie in die hand werk en die grondregte van die menslike verbande nie tot hul reg laat kom nie. Maar ons hoef nou nie in die ander uiterste van die Nasionaal-Sosialisme te verval nie, wat die individu geen regte gee nie, en die volkereg (behalwe as veranderende partyprogramme) nie formuleer nie, maar afhanklik stel van die wording van die volk self. Die laaste sal tot volkse willekeur tot volkse opportunisme, tot organies-volkse anargie lei, omdat die volk ook sondig en bedorwe is. In die bepaling van die grondwet moet ons uitgaan sowel van die teëstelling van staat en volk (en ander menslike verbande), as van staat en individu, in sover die staat reg moet handhaaf teenoor die individu en teenoor die ander menslike verbande. Maar die innige samehorigheid van staat en individu, van staat en die ander menslike verbande, hulle intieme vervlegtheid en onderlinge afhanklikheid mag ons ook nie uit die oog verloor nie. Ook die volk (gesin, kerk, ens.) moet deur die staat beveilig word, nie net die individu nie. Die grondregtelike orde lê in die deur God bepaalde verhouding van die individu tot die menslike verband en in die deur God bepaalde verhouding van die menslike verbande onderling, — elk met sy eieaard en roeping, en dit sowel in statiese sin (d.w.s. wat die wesenstruktuur van die individu en die menslike verband betref), as wat hul ontwikkelingsmoontlikhede betref. Met ander woorde, die grondregtelike orde lê nie net in die volk nie, maar ook nie net in die individu nie.

In al hierdie opsigte neem die Calvinisme ’n tussenposisie tussen die uiterstes, Liberalisme en Nasionaal-Sosialisme in, handhaaf dit die waarheidsmomente van elk, verbind in ’n eie organiese sintese; — en verwerp dit die foute en eensydigheid van elk.

Om die partyprogramme, met sy dinamiese ontwikkeling, tot die eintlike, werklike grondwet te verhef, is nie net foutief nie, maar uiters gevaarlik. Dit lei tot partydespotisme. Die partyprogramme mag potensieel op die grondwet vooruitgryp, maar sy eintlike vaslegging geskied deur die regering in ooreenstemming met die volksraad. Die regering mag die grondwet dan ook nie willekeurig verander nie.

Die Nasionaal-Sosialistiese grondwet mag wel geen kompromie tussen konkurrerende partye wees nie, maar in werklikheid word dit 'n diktatuur van die party oor die ander partye, oor die volk, oor die ander menslike verbande en oor die mondige individu. Dit mag die Liberalistiese euwels oorwin, maar skep vanself nuwe euwels. Die grondwet in Calvinistiese sin behoort die Goddelike ordinansies vir die regsverhoudings van individue en van menslike verbande objektief vas te lê, en mag op grond hiervan nòg uit kompromie, nòg uit een of ander diktatuur gebore wees nie. 'n Kompromie-grondwet (die Calvinisme is afkerig teen alle kompromie van botsende beginsels), sal in ons komende republiek sig wreek, en tot intense konfliksituasies later aanleiding gee.

[#160] Die Nasionaal-Sosialisme oorwin die Liberalistiese amptenaarstelsel met sy Liberalistiese burokrasie, maar vervang dit in die praktyk (anders as die teorie bedoel) deur 'n Nasionaal-Sosialistiese burokrasie. Die verskil is veral dat, in teorie, die amptenaar in die Nasionaal-Sosialistiese orde 'n meer verhewe taak het, meer leier is, maar in die praktyk deur die leiershiërargie strenger onder die magsentralisasie van die regering, uiteindelik van een persoon, die Führer, te staan kom; — en dat die Liberalistiese euwels van beïnvloeding van die amptenare deur intimidasie, intrige, omkopery, ompratery, ens. uitgeskakel word, maar vervang word deur 'n strenger, eensydige dwangstelsel.

Die Nasionaal-Sosialistiese opvatting van die milisie is meer verhewe as dié van die Liberalisme, maar die instelling van 'n geheime polisie moet ons verwerp.

52b.[137] Oor die regswese het ek alleen en ander gesê. Ek herhaal dus net: die reg is nie net volks nie, maar ook individueel, en ook geleë in die struktuur en bestemming van ander menslike verbande. Om alle reg te herlei tot dié van die enkeling of tot dié van die volk, is eensydig en verkeerd. Ook hier moet die Calvinisme tussen die uiterstes van die Liberalisme en van die Nasionaal-Sosialisme die juiste middeweg vind.

53b.[138] Die Nasionaal-Sosialistiese voorliefde vir die boeregemeenskap kan ons waardeer en uit sy wetgewing in belang van die boer heelwat leer.

54b.[139] Die Nasionaal-Sosialistiese opvatting van die ekonomiese lewe, sy wetgewing in verband met arbeid, nywerheids- en industriewese, bevat ook vir ons waardevolle momente. Verkeerd hierin is sy verregaande sosialisering van hierdie bedrywe, sy opvatting dat private en individuele ondernemings as sodanig slegs erken mag word in sover dit die volksverband dien. Want die ekonomiese organisasies moet ook ander menslike verbande wat as sodanig nie volks en nie staats is nie, van die middele voorsien wat hulle nodig het vir hul selfstandige roepingsvervulling. Hulle is selfs verplig om ook van internasionale diens te wees. Hulle mag egter nie teen die volks-, resp. staatsbelang werk nie. Maar hierdie negatiewe bepaling is iets anders. Hulle mag bowendien ook nie teen die belange van ander menslike verbande werk nie. M.a.w. alle sug van ekonomiese organisasies tot selfgenoegsame en selfsugtige oorheersing van ander menslike verbande op grond van eie voordeel as sodanig, is verwerplik. Hulle het juis ook pligte teenoor die ander menslike organisasies.

Maar die Nasionaal-Sosialistiese beklemtoning van die volksbelang insake ekonomiese ondernemings moet ons waardeer, want hulle het beslis ook 'n volkse aspek. Veral in ons land, waar ons volk ook deur ekonomiese uitbuitery ondergehou en deur die ekonomiese en finansiële "powers that be" in 'n slawetoestand gehou word, is 'n volkse heroriëntering van die ekonomiese lewe dringend nodig. Vandaar ook die noodsaaklikheid van die Reddingsdaadbond en ander Afrikaans-volkse, ekonomiese ondernemings in ons land. Het ons volk egter ekonomies weer tot sy reg gekom, moet ons 'n ruimer opvatting van die ekonomiese, wat ook sy verband met ander menslike verbande en met die individu tot sy reg laat kom, ontwikkel.

Ons erken nie die absolute nie, maar wel die slegs betreklike reg van die individu op besit, maar ook van die volk as sodanig, en ook van die staat, van die kerk, van die gesin, ens. God alleen is absolute Besitter van heel [#161] die aarde, en Hy leen aan die mens, aan die individu en aan die menslike verbande (volk, staat, gesin, kerk, ens.) die besit, om daarmee, daarin en daardeur sy besondere, van God gegewe roeping te vervul. Die

[137] Vir uiteensetting sien § 52a, bl. 87

[138] Vir uiteensetting sien § 53a, bl. 88.

[139] Vir uiteensetting sien § 54a, bl. 88.

mens is aarde-onderwerper, natuurbeheerser en het as individu en as menslike verband reg op ’n stukkie van die aarde om te beheers en om daarmee as ook daarop kultuur te skep. Ook hier neem die teosentriese opvatting van die Calvinisme ’n tussenposisie tussen die Liberalistiese en Nasionaal-Sosialistiese opvattinge in. Tussen die Liberalistiese Kapitalisme en die Nasionaal-Sosialisme moet daardie middeweg bewandel word, wat die goeie momente van elk saamvat volgens Calvinistiese beginsel, en hul uitwasse oorwin. Oor die toepassing hiervan op ons toestande en die ekonomiese orde wat ons hier moet daarstel, is al een en ander van Calvinistiese kant gepubliseer, en word in die algemeen die beginsels in die republikeinse konstitusie van die eenheidskomitee genoem, aanvaar.

Dat ook ons moet oorgaan tot die stigting van arbeiders-, resp. beroepsorganisasies op ekonomiese gebied, organisasies gesond Afrikaans van karakter en strewe, en Christelik in gees, spreek vanself. Daarmee het ons reeds te lank gewag en veels te veel alles oorgelaat aan Kommunistiese (Bolsjewistiese) bedrywighede. Maar sodanige organisasies moet ’n vrye karakter hê ter wille van die selfstandigheid van die ekonomiese menslike verbande. Ons moet wel volksvyandige organisasies (soos die Kommunistiese of Bolsjewistiese) verbied, maar ons sal in ons organisasies differensiëring volgens lewens- en wêreldbeskouing moet toelaat as die ontwikkeling van ons volk dit vereis.

55b.[140] Daar sit waardevolle momente in die huweliks- en gesinsbeskouing van die Nasionaal-Sosialisme. Dit staan oor die algemeen sedelik hoër as die Liberalistiese en veral as die Kommunistiese (Bolsjewistiese) opvatting daarvan. Sy hoofgebreke is egter die volgende.

Dit sien nie in dat die huwelik en gesin ook ’n selfstandige menslike verband, soewerein in eie kring, met ’n eie taak en roeping is nie. Die huwelik en die gesin mag nie net volks beskou word nie en staan nie net in diens van die volk nie. Hulle staan ook in diens van ander menslike verbande. Hulle is ook van unieke belang vir die gehudes (en hul kinders) as individue. Hulle het egter ook volgens hul eieaard plig tot selfdiens, d.w.s. tot vervulling van hul eie roepings. Die huwelik en die gesin staan egter in die allereerste plek verantwoordelik teenoor God en moet roepingsvervullend Hom dien. Aan die ander kant staan die ander menslike verbande en die individu ook weer in diens van die huwelik en van die gesin.

Die huwelik en die gesin is ’n organiese gemeenskap, nes die volk, maar is geen sel van die volk nie. Want dit staan ook selfstandig teenoor die volk, met ’n eie struktuur, taak en bestemming, — hoe intiem ook al beide vervleg mag wees.

Die biologiese fundering van die huwelik en van die gesin in die seks- en bloedsband is korrek. Om dit egter alleen raak te sien, beteken ’n naturalistiese huweliksopvatting te ontwikkel, hoe belangrik biologiese wetgewing teen gemengde huwelike en ten voordele van huwelikshigiëne ook al mag wees. Die huwelik en die gesin het naas die biologiese fundering ook ’n geestelik-sedelike fundering in die huweliks- en gesinsliefde. Hierdie fundering is die basis van huwelikstrou en gesinsharmonie. Hierdie fundering mag nie tot die biologiese herlei word of daaraan ondergeskik gestel word nie.

Op die regte van die mondige individue wat gaan trou, mag nie sommer van staatsweë in die volksbelang ingegryp word nie. Gesondheidsertifikate [#162] as reël te eis en die huwelik daarvan afhanklik te stel, gaan te ver. Sterilisasie aan te moedig of selfs te verplig, mag nie. Genieë word ook uit huwelike gebore waarvan een of beide gehudes sieklik is. Die huweliksgelukkigheid en die huwelikstaak hang nie net van die gesondheid van die gehudes af nie. Die biologiese beginsel word met sodanige wetgewings te ver deurgevoer. Dit neem egter nie weg dat perke gestel moet word nie. Nie alle huwelike kan toegelaat word nie, bv. tussen persone waarvan een aan ’n oorerflike geslagsiekte ly. Huwelikshigiëne is nodig, maar dit is nie die een en die al nie.

Die aanmoediging van groot gesinne is wenslik, maar nie in die eerste plek en uitsluitlik net uit motiewe van volksbelang nie, maar omdat God kinderrykdom tot seën van die huwelik stel, omdat geboortebeperking (nie geboortereëling nie) sonde is, en omdat die huwelik sy eie roeping het.

Dat die Nasionaal-Sosialisme die onderskeid van man en vrou en hul onderskeie roepings beklemtoon, kan ons waardeer. Maar ook dít sal nie in die eerste plek en uitsluitlik net uit biologiese motiewe moet geskied nie. Want die mens is meer as net ’n biologiese wese, en die seksuele verskille tussen man en vrou tref die hele persoon. Vergelyk net die moederliefde met die vaderliefde tot die kinders! Hierdie liefde is sedelik en nie biologies nie, en is nie aan die biologiese ondergeskik nie.

---

[140] Vir uiteensetting sien § 55a, bl. 89.

Die huwelik is ’n duursame instelling, nie omdat die volksbelang dit eis nie, maar omdat God die huwelik as duursaam ingestel het en Sy ordinansies vir die huwelik duursaamheid vereis. Egskeidings moet daarom nie net nie vergemaklik word nie, maar behalwe in gevalle van egbreuk, verbied word. Egskeidings behoort nie uit volkse motiewe toegelaat te word nie, maar alleen daar waar die huwelik self deur egbreuk vernietig is. Die huwelik is ’n selfstandige, menslike verband, en die egskeidingsgronde moet hierdie selfstandigheid reg laat wedervaar.

Buite-egtelike verkeer behoort nie net ontmoedig te word nie, maar deur wetgewing verbied te word. Die gelykstelling van die ongehude moeder met die gehude op grond van volkse motiewe, mag ons nie aanvaar nie. Die huwelik is ’n instelling van God, waaraan die mens hom nie mag vergryp nie.

Die gebruik van kontraseptiese (bevrugtingvoorkomende) middels is selfs uit volkse motiewe nie toelaatbaar nie.

Hoeveel waardevolle momente die Nasionaal-Sosialistiese opvatting van huwelik en gesin ook mag bevat, sy naturalistiese, eensydig-biologiese, volkse kyk op die huwelik is onaanvaarbaar.

56b.[141] Waardevolle momente bevat ook die Nasionaal-Sosialistiese opvatting van die mediese diens. Dit is veel meer verhewe as die Liberalistiese opvatting daarvan, wat in die praktyk so dikwels lei tot uitbuitery van moontlike of werklike siektes van die pasiënt ten behoewe van die bankrekening van die dokter. Dat die mediese professie nie net diens aan die individu nie, maar juis ook aan die volk is, verstaan die Liberalisme eintlik nie, omdat sy volksbegrip ’n onding is.

Die bestryding van mediese sektarisme kan ons ook waardeer.

Die benadrukking van die rashigiëniese pligte van die mediese professie as die mees fundamentele, is eensydig. Want die pasiënt is nie net volks- of rasgenoot nie, en ander as rasgevaarlike siektes is net so van belang as hierdie. Maar dat die mediese professie hier ’n hoë plig het, en nie net genesend nie, maar ook siektevoorkomend en selfs opvoedend behoort op te tree, [#163] spreek vanself. Die medikus is seker ook van beroep opvoedkundige op sy gebied.

Sterilisasie is ’n vergryping aan die liggaam, aan die persoonlikheid van die mens, en behoort nie toegelaat te word nie, laat staan in gevalle verplig te word. Sien in hierdie verband die betrokke artikels in *“Koers in die Krisis”*.

Maar die medikus mag nie net ’n biologiese opvatting van sy professie hê nie. Hy behoort die menslike liggaam te leer sien soos die Skrif dit leer, as iets anders as ’n dierlik-biologiese liggaam, as iets tipies mensliks, ja, as die tempel van die Heilige Gees. Daarom word ook die nodige eerbied selfs vir die liggaam van die mens ’n hoë eis. Ook die medikus moet in sy professie die mens as kind van God waardeer en behandel. Sy raad behoort dan ook nie net die liggaamlike lewe te tref nie, maar, in sover nodig, ook die sielelewe van die mens en die mag van die siel oor die liggaam te sterk.

57b.[142] Die Nasionaal-Sosialisme stel hoë sedelike eise aan die pers, wat ’n mens aangenaam aandoen as jy die sentimentuitbuitery, drogredes, sensasiesug (omrede groot distribusie!), ens. van die Liberalistiese pers gewoon is.

Die pers is nie net ’n finansiële onderneming nie, maar het beslis en in die eerste plek ’n opvoedende en kultuurverspreidende betekenis van hoë waarde. En hierin moet die pers die waarheid dien. Dit gee ons die Nasionaal-Sosialisme geredelik toe. Die pers moet dan ook opbouend en nie afbrekend werk nie.

Maar die Nasionaal-Sosialisme vereng die perstaak te veel. In die eerste plek is die taak van die pers nie net daar om die volk te dien nie. Hy behoort ook die kerk, ook die gesin, ook ander menslike verbande, almal as selfstandige menslike verbande, en ook die mondige individu as sodanig, te dien.

In die tweede plek, waar in ’n volk meer as een lewens- en wêreldbeskouing heers, mag nie geëis word dat die pers net een, bv. net die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing sal bevorder nie. Waar in ’n volk meer as een lewens- en wêreldbeskouing verteenwoordig is, is ’n onderdrukking van almal behalwe een ’n dwangheerskappy, wat ons moet veroordeel. Die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die

---

[141] Vir uiteensetting sien § 56a, bl. 91.

[142] Vir uiteensetting sien § 57a, bl. 91.

menslike verbande mag nie op dié wyse verkrag word nie. Die pers is ook selfstandig en elke rigting wat nie volkskadelik, sede-ondermynend, kerk- en godsdiensvernietigend, ens. is nie, sou sy pers mag en moet hê.[143]

In die derde plek, waar die individu mondig en die menslike verbande selfstandig is, behoort die pers gesonde kritiek op die regering en sy beleid te mag uitoefen, nie ter wille van ’n magsposisie (soos die Liberalistiese pers gewoonlik politieke magsinstrumente is) nie, maar ter wille van die waarheid en van die invloed van die volk op die regering.

In dit alles behoort die joernalis die hoë sedelike waarde van sy beroep te besef en hoog te hou — iets wat die Liberalistiese joernalis nie besef nie, omdat vir hom resultate hoofsaak is. Die bekende Liberalistiese pers-euwels (anargie, ens.), mag nie deur nuwe, Nasionaal-Sosialistiese euwels (dwangheerskappy) vervang word nie. Jy mag nie die pers vrylaat om willekeurig te laat doen wat hy wil nie, en om in belang van bepaalde groepe die volk, kerk, staat, sedelikheid, ens. te ondermyn nie. Maar jy mag ook nie eis dat die pers net en alleen die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing sal mag verkondig en propageer nie.

[#164] Die staatstoesig behoort net negatief te wees, nie positief in ’n bepaalde rigting nie. Deur wetgewing en beleid behoort die staat die pers wat opsetlik lieg, halwe waarhede vir die volle waarheid verkondig, sensasies uitbuit, die volksbelang ondermyn, die sedelike lewe verlaag; kerk en godsdiens kwaad berokken, d.w.s. die pers wat contra Deum, contra nationem, contra morales ens. optree, aan bande te lê. Die willekeurige anargie en selfsug van die pers mag nie geduld word nie. Die positiewe bepalinge van die rigting van die pers behoort die regering aan betrokke groepe wat daarby belang het, oor te laat.

Die staatstoesig maak die pers in Duitsland baie eentonig. Almal sê op dieselfde manier omtrent dieselfde dinge. Die erkenning van onderskeie rigtings, ook in die pers, en van die selfstandigheid van die pers ook in sy kritiek op die regering, sal by ons die pers nie eentonig maak nie. Daarenteen moet ons egter die losbandigheid van die pers perk en paal stel. Want die pers het geen reg om te publiseer wat hy wil nie. Alleen opbouende werk verdien toegelaat te word.

Dat die openbare of algemene pers losgemaak sal word van bepaalde finansiële ondernemings en dus nie ’n bepaalde industrie of handelsmaatskappy mag wen nie, is goed, en waarborg die selfstandigheid van die pers. Want die pers wat finansiële belange dien, is nie vry nie, maar slaafs. Dit neem nie weg dat sodanige menslike verbande wel hul beroepspers mag hê nie, maar dit is iets anders.

58b.[144] Ook die skool, die onderwys en opvoeding van die jeug moet in die teken van volkswens staan. Die skool moet volkskool wees. Die kind moet daar Nasionaal-Sosialisties opgevoed word.

Hierteenoor stel ons dat die kind in die eerste plek as kind van God opgevoed en vir sy lewensroeping wat God hom gee, bekwaam gemaak moet word. Hieraan ondergeskik moet die kind sowel as individuele en as sosiale wese opgevoed word. Die Nasionaal-Sosialisme stel foutiewelik die individuele kant van die kind en die individuele sy van sy roeping aan sy sosiale kant, ter wille van die volksbelang, ondergeskik.

Maar die sosiale kant omvat nie net die kind as volksgenoot nie. Hy word ook staatsburger, en staat en volk is nie dieselfde nie. Hy word ook kerklidmaat, en volk en kerk is nie dieselfde nie. Hy is en word ook gesinslid, en volk en gesin is nie dieselfde nie. Hy word ook lid van die maatskappy; en maatskappy en volk is nie dieselfde nie. Dit is die geval, hoe ook al die volk met die staat, kerk, gesin, maatskappy, ens. vervleg mag wees. Sy sosiale opvoeding omvat dus meer as volkse opvoeding.

Maar die opvoeding moet beslis ook volks wees. Dit beklemtoon die Nasionaal-Sosialisme tereg. Vaderlandsliefde, nasietrots, volksbewustheid, liefde vir die eie taal, waardering vir die volkse geskiedenis, hoogagting vir die volkse kultuur, e.d.m. moet die skool die kind bybring, sal hy in sy volksverband ook sy volkse roeping met eer vervul.

Hierdie volkse vorming van die jeug, gepaard aan sy individuele vorming, asook aan sy vorming tot staatsburger, gesinslid, lid van die maatskappy (vir die kerklike opvoeding sorg die kerk), en dit alles ondergeskik aan die religieuse eis dat die kind as individuele en as sosiale wese in die eerste plek in sy kindskap Gods opgevoed sal word, — behoed ons in ons volkse opvoeding vir chauvinisme en volksvergoding, hoe intensief ons trouens ook al volkse opvoeding mag behartig en sy belang mag beklemtoon.

---

[143] Die onderdrukking van ’n Kommunistiese (Bolsjewistiese) pers is hiermee versoenbaar.

[144] Vir uiteensetting sien § 58a, bl. 92.

In sover aan die ouers in die eerste plek die opvoeding van hul kinders [#165] van Godsweë toevertrou is, en die skool hierdie taak van die ouers ten dele oorneem en voortsit (omdat die ouers dit self nie in ons tyd ten volle kan behartig nie, waar aan onderwys en opvoeding sodanige hoë eise vandag gestel moet word), — behoort die ouers in skoolsake medeseggenskap te hê, en die geestesrigting van die skool te bepaal. Dit verwerp die Nasionaal-Sosialisme. Dat die staat ook medeseggenskap sal hê, omdat die skool vandag sonder staatsondersteuning nie aan sy doel kan beantwoord nie, en die onderwys en opvoeding van sy burgers ook vir die staat van belang is, stem ons toe. Hierdie staatseggenskap sal egter veral beperk bly tot die bepaling van die peil van onderwys en die medebepaling van die leerplan van die skool. Die Nasionaal-Sosialisme gaan verder en eis dat die staat (omdat dit totalitariese, volkse staat is), sal sorg dat die kind in die gees van die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing opgevoed sal word. Dit verwerp ons. Dit verkrag die ouerregte. Dit misken dat elke volk meer as een lewens- en wêreldbeskouing toegedaan is, en dat die staat nie mag voorskryf watter een hiervan die volk met uitsluiting van die ander sal aanvaar nie. Die volk is as menslike verband selfstandig; die kerk ook; die individu is mondig; en in die bepaling van die keuse tussen lewens- en wêreldbeskouings, mag aan hierdie selfstandigheid en mondigheid nie te kort gedoen word nie. Die eis van die Nasionaal-Sosialisme dat die jeug op skool, in die arbeidsdiens en in die jeugorganisasies Nasionaal-Sosialisties moet leer dink, bring die staat in botsing met die ouers (die gesin) en met die kerk. Die ouers kla dan ook dat die kinders beskouings hulle toeëien wat aan die gesinsopvoeding vreemd is en daarmee bots. Die kerk kla oor dieselfde verskynsel. Hierdie botsings sal in tye van vrede akute vorme aanneem, en die staat sal òf sy totalitariese instelling moet prysgee, òf met ongekende dwanggeweld sy eise moet deursit.

Op die volkse skool sal godsdiensonderwys, wat veral in ons Calvinistiese skole dogmaties moet wees en die hele leerplan moet deursuur, sy regmatige plek nie hê nie. Met die eis dat die skool volkskool sal wees, vereenselwig ons ons nie.[145] Maar wat is volksdiens waartoe die kind opgevoed moet word? Wat is die volksbelange wat hy moet leer behartig? Volgens die Nasionaal-Sosialisme staan die sedelike en ander kulturele norme nie bo die volk nie, maar is hulle produkte van volkse inspanning en skeppings van volksenergieë. En omdat die volk groei en ontwikkel, verander sy node en belange, en verander daarvolgens ook die bepalinge van wat volksdiens eintlik is. Met ander woorde is hier volkse opportunisme aan die woord, en die opvoedingsideaal iets onbestendigs. Dit alles verwerp ons, omdat ons alle opvoeding, individueel en sosiaal, stel onder die onveranderlike ordinansies van God, waaraan ook die volk onderworpe is.

Met dit alles mag ons nie die waardevolle van die Nasionaal-Sosialistiese opvoedingsideaal uit die oog verloor nie. Nasionale opvoeding mag nie onderskat word nie. Selfs die eis dat die opvoeding selektief toekomstige leiers sal uitsoek, jeugdiges met leiersaanleg tot leiers bekwaam sal maak, het sy waarde. Bowendien is ook van besondere betekenis die eis dat die opvoeding veral ook aan die liggaamskragte en liggaamsvorming aandag moet gee.

Wat die laaste betref, erken ons Liberalisties georiënteerde opvoeding, deur sy nadruk op die redelik-sedelike soewereiniteit van die individu, nie voldoende die betekenis hiervan nie, al het die Liberalisme sy eie sportopvatting ontwikkel en verwesenlik. Die Nasionaal-Sosialisme benadruk egter in die eerste plek die ontwikkeling van liggaamskragte, die liggaamlike [#166] opvoeding en vorming, en aanvaar eers daarná die geestelike opvoeding en vorming van die kind. Dit geskied omdat die Nasionaal-Sosialistiese volksidee bloed en bodem tot die fundamentele wesensbepalinge van wat 'n volk is, maak. Hierteenoor stel ons dat die geestelike en kulturele opvoeding nie aan die liggaamlike ondergeskik gestel mag word nie. Nie alleen omdat idiote ook sterk en kragtige, en genieë ook swak liggame kan hê nie, maar veral omdat die kulturele iets anders as die biologiese is, en nie tot die biologiese herleibaar is nie. Liggaam en gees moet beide ewe fundamentele aandag geniet. Ook ons erken die waarde van liggaamlike opvoeding, in die eerste plek nie uit biologiese motiewe nie, alhoewel ook uit hierdie motiewe, maar in die eerste plek omdat die menslike liggaam menslik, en die tempel van die Heilige Gees is, en God die mens ook tot liggaamsorg roep. Verder is liggaamsvorming ook 'n sosiale taak. Die skool en die gesin veral moet daarop let. Dit is egter ook 'n taak van die enkeling. Hy moet leer om ook as individu die nodige liggaamsoefeninge te behartig. Wie sy liggaamskragte en sy gesondheid verwaarloos, oortree die sesde gebod.

Die higiëniese en mediese toesig is ook van unieke betekenis. Die nadruk op arbeid, die waardering van die veredelende betekenis van arbeid, die vasstelling dat daar geen arbeid bestaan wat as sodanig verneder nie, die eis dat elkeen moet leer werk, die instelling van 'n arbeidsdiens waarin die jeug nie alleen leer werk nie, maar

---

[145] Oor ons opvatting oor al die vraagstukke, sien die betrokke artikels in *"Koers in die Krisis"*, en die betrokke nommers van die *"Ossewa"*- en van die *"Verkennerreeks"*.

sy volk leer ken en leer dien, is van besondere belang en waarde. Ook verwerp ons nie die motivering van dit alles nie, nl. volksdiens. Ons motiveer dit egter nie net uit nasionale motiewe nie, want ook individuele motiewe (die belange van die individu), ook godsdienstige motiewe (wat dit alles in die eerste plek as vorming vir 'n Goddelike roeping sien, ens.) het vir ons hier waarde en betekenis. Dat egter ook hierdie propagering van die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing, — en dit wel van staatsweë — geëis word, kan ons nie goedkeur nie.

Ook die jeugorganisasies het hul waarde. Dit is nodig en goed dat die jeug hul volksgebondenheid leer waardeer en ken, en hierin dissiplinêr gevorm word. Die van staatsweë gestelde eis dat die jeug in hierdie beweging tot die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing opgevoed moet word, verwerp ons. Hierdie eis van die Nasionaal-Sosialisme het veral ook in die jeugbewegings kerk en staat, asook staat en ouers, met mekaar in botsing gebring.

Ook die militêre vorming van die jeug is nodig. Militarisme as net 'n Liberalisties-utilistiese ideaal om daardeur imperiale magsuitbreiding te verseker, verwerp ons. Militarisme as net 'n Nasionaal-Sosialistiese gesindheid is ook verkeerd. Maar beide soorte militarismes het waardevolle momente. Want utilistiese militarisme met die oog op nasionale selfbeskerming en militarisme as bevordering van 'n streng gedissiplineerde lewenshouding by die manlike deel van die volk, is nie verkeerd nie.

Ons hoofbeswaar teen die Nasionaal-Sosialistiese opvoedingsbeleid bly egter die dwangheerskappy opgesluit in die beginsel dat die skool net aan die volk behoort en dat die kind aldaar in Nasionaal-Sosialistiese gees alleen opgevoed en gevorm sal word.

59b.[146] Die mens word na siel en liggaam gebore. Sy siel is nie 'n produk van sy liggaam nie, so ook ontwikkel die volk volgens die organiese bloedsband en die organiese kultuurband, en is sy kultuur geen produk van sy bloed nie. Maar soos die liggaam en siel van die mens saam 'n eenheid [#16] vorm, die siel die liggaam en die liggaam die siel beïnvloed en bepaal, so ook vorm die bloedsband en die kultuurband van die volk saam 'n eenheid, en het die bloedsband op die kultuur en die kultuur op die fisiologiese lewe van die volk invloed. Reeds volkshigiëniese[147] insigte, optrede en gewoontes (wat tog kultuurprodukte is), beïnvloed die volksgesondheid. Wie met mekaar gaan trou en watter nageslag gevorm word, word nie net deur bloedsfaktore bepaal nie, maar hierdie seleksie geskied seer seker ook op grond van godsdienstige, sedelike en ander kulturele faktore. Aan die ander kant, die fisiologiese aard, aanleg en kragte van die volk bepaal tot 'n hoë mate die wyse, intensiteit en omvang van sy kultuurskeppinge. Die geaardheid van land en bodem het op sy kultuurvormings ook geweldige invloed. Die bloedsband en die kultuurband van die volk is nie tot mekaar herleibaar nie. Hulle is nie aan mekaar ondergeskik nie. Beide is ewe fundamenteel. Maar beide saam vorm in die volk 'n organiese, samehangende eenheid en bepaal en beïnvloed mekaar.

Hiermee het ons die eensydige kultuurbeskouing van die Nasionaal-Sosialisme oorwin en sy waarheidsmoment bepaal. Die kultuur is vir sy werklike bestaan en wording dinamies van die faktore van bloed en bodem afhanklik. Daarom het elke volk sy eie kultuur en verskil kulture nasionaal. Maar vir sy sin, taak, bestemming en wese het die kultuur 'n eie wet en 'n eie norm (maatstaf) wat wel volks mag wees, omdat die kultuurband ook volks is, maar wat nie deur die bloedfaktore as sodanig bepaal word nie. Wat in of aan die kultuur goed, waar en skoon is, bepaal nie die faktore van bloed en bodem nie, maar die sedelike, wetenskaplike en estetiese norme (maatstawwe) van die betrokke kultuurkringe.

'n Abstrakte waarde- en normesisteem wat bo die volk sweef, bestaan wel nie. Want waar sou hy wees? Maar hierdie waardes en norme het God in beginsel, in prinsipe bepaal en word verwesenlik in en deur die kultuurskeppinge. Die kultuur behoort aan hierdie ordinansies van God te beantwoord. Hulle behoort hierdie norme te gehoorsaam en hierdie waardes te verwesenlik. Hulle het hul eie sin en hul eie bepalinge, afgesien van die samestelling van die bloed van 'n volk. Want die kultuurkringe het 'n eie selfstandigheid, 'n soewereiniteit in eie kring, wat nie aan die bloedfaktore as sodanig onderworpe is nie.

Bowendien, hoe belangrik ook die nasionale aspek van die kultuur mag wees, die mens is as kultuurskepper nie net volksgenoot nie, maar ook 'n individu. Ons moet naas die nasionale aspek van die kultuur ook sy individuele aspek erken. Die mens skep egter ook as gesinslid, as staatsburger, as kerklidmaat, as maatskappylid, ens., kultuur, en hoe hierdies ook met die volkse kultuur vervleg mag wees, kan hierdie

[146] Vir uiteensetting sien § 59a, bl. 94.

[147] Volkshigiënies = i.v.m. volksgesondheid.

kultuurskeppinge nie in elke opsig volks wees nie. Dit alles bring egter mee dat die kultuurordinansies nie net nasionale betekenis het en nasionale ideale stel nie.

Maar die volksgebondenheid van die kultuur mag ons nie onderskat nie. Daarmee stem ons met die Nasionaal-Sosialisme saam.

Skerp geformuleer loop die Nasionaal-Sosialistiese beskouing hierop uit: goed, waar, skoon, reg, ens. is dit wat die volk dien en die volksbelang bevorder. Daarteenoor stel ons: goed, waar, skoon, reg, ens. is dit wat God in prinsipe bepaal het, dat dit sal wees, en wat die mens, kragtens sy aanleg tot kultuurskepping (sedelike besef, logiese sin, skoonheidsin, regsbesef, ens.) behoort te verwesenlik.

God het aan die mens die aanleg tot kultuurskepping gegee, nie ter wille van die volk of van die individu (of van die staat, of van die gesin, ens.) nie, [#168] maar om daardeur die aarde tot groter heerlikheid op te voer, en daarmee God te eer en te dien. Ons verwerp die stellinge: kultuur ter wille van kultuur, wetenskap ter wille van wetenskap, sedelikheid ter wille van sedelikheid, reg ter wille van reg (stellinge wat ons dikwels by Liberaliste met hul leer van skeiding van terreine, aantref). Maar ons verwerp ook die stellinge: kultuur, sedelikheid, kuns, wetenskap, reg, ens. ter wille van die volk, of van die staat, of van die werkersklas (stellinge wat ons by die totalitariese ideologieë aantref). Ons handhaaf die stelling: kultuur, sedelikheid, wetenskap, kuns, reg, ens., en ook volk, staat, gesin, kerk, individu, ens. (almal in intieme vervlegting) ter wille van die eer en heerlikheid van God. Ons soek dus kultuur om God te eer, kuns ter wille van die verheerliking Gods, wetenskap ter wille van die grootmaking van Gods Naam, en ons eis dat alle menslike doen en late tot eer en heerlikheid van God sal geskied.

Dat die staat met sy regsvorming en regshandhawing kultuurbevorderend sal optree, spreek vanself. Dat die staat alle kultuurondermynende bewegings en faktore moet bestry — ook bewegings wat bv. die nasionale kultuur bedreig — spreek ook vanself. Maar ons handhaaf ook dat die staat wesentlik alleen kultuurskepper is in sover hy reg vorm en reg handhaaf. Dat die staat as sodanig geen kuns, wetenskap, sedelikheid, ens. kan skep nie, spreek vir ons ook vanself.

60b.[148] Die Nasionaal-Sosialisme wil ook die wetenskap vervolks, respektiewelik verduits. Ons hoor hier dan ook van Duitse filosofie, Duitse sielkunde, ja, selfs van Duitse wiskunde.

Ons kan nie ontken dat die eieaard en aanleg van die Duitse volk (soos van elke volk) ’n bepaalde stempel afdruk op die wetenskap deur Duitsers (of deur ander respektiewelik) beoefen nie. Die grondigheid van die Duitser, sy aanleg tot strenge, logiese dissipline en sy merkwaardige aanleg tot sisteemperspektiewe — (natuurlik is dit generalisasies) — het invloed op die wetenskap wat hy vorm. By volke wat hierdie aanleg nie het nie, of wat aanleg in ’n ander rigting het, sal sodanige aanleg ’n andersoortige invloed op die wetenskap uitoefen, wat aldaar gevorm word.

Verder het elke volk sy tekortkominge en beperkthede. Ook hierdie tekortkominge en beperkthede is van invloed op die wetenskap wat deur ’n bepaalde volk uitgewerk word.

Verder verskil van land tot land en van plek tot plek die probleme waarmee geworstel word, die node wat oorwin moet word. Ook dit oefen ’n selektiewe invloed uit op die keuse van die gebied waarop intensief gevors en gestudeer word. Ook in hierdie opsig verskil die wetenskappe in die verskillende lande van mekaar.

Verder kan van staatsweë (en in Roomse lande selfs van kerkweë) invloed op die wetenskap uitgeoefen word, bv. só dat die betrokke wetenskap volgens die riglinies van ’n bepaalde lewens- en wêreldbeskouing ontwikkel. So het die Liberalisme ’n onmiskenbare invloed op die wetenskap gehad. Ook die Kommunisme (Bolsjewisme), die Nasionaal-Sosialisme en in ’n mindere mate die Fascisme het die wetenskap beïnvloed. Liberalisties beïnvloede wetenskap toon ’n sterk individualistiese en anargiese, Kommunistiese wetenskap ’n sterk materialistiese, Nasionaal-Sosialistiese wetenskap ’n sterk nasionalistiese karakter. Dit geld in groter mate van wetenskappe soos filosofie, sielkunde, sosiologie, regswetenskap, opvoedkunde, ens. as van wetenskappe soos wiskunde, natuurkunde, skeikunde, ens.

[#169] Wat die invloed van die volksaard op die wetenskap betref, is Engelse wetenskap oorwegend empiristies, Amerikaanse wetenskap oorwegend pragmaties, Duitse wetenskap oorwegend formalisties en sterk aprioristies, ens. Al sodanige generalisasies is gevaarlik, maar ek gee hulle om die waarheidsmomente van die

[148] Vir uiteensetting sien § 60a, bl. 95. Vgl. die hier gegewe kritiek met die kritiek op die (met die Nasionaal-Sosialistiese verwante) Fascistiese wetenskapsidee.

Nasionaal-Sosialistiese bewering uit te laat kom, dat die volksaard hoe dan ook al, invloed op die wetenskapsvorming het.

Hierteenoor staan egter dat die wetenskap soewerein in eie kring is, en selfstandig teenoor die volksaard as sodanig staan. Ons handhaaf dat die wetenskap die waarheid dien en dat die waarheid onafhanklik van die volksaard geld. Vir elke volk geld dat 2 + 2 = 4, dat water 'n verbinding is van suurstof en van waterstof, ens. meer.

Beide waarheidsmomente, nl. (a) die beïnvloeding van die wetenskap deur die volksaard, die stempel wat die volksaard op die wetenskap afdruk, en (b) die selfstandigheid van die wetenskap, sy soewereiniteit in eie kring, sy gebondenheid aan die wette en norme, asook aan die onveranderlike waarheid, moet m.i. as volg saamgevat word:

(a) Die wetenskap is 'n historiese verskynsel, iets wat in die tyd gevorm, geproduseer word, iets wat in sover dit gevorm is, werklik bestaan.

(b) Die wetenskap kan en behoort waar te wees.

(a) Vir sy werklikheid, sy historiese gevormdheid, is die wetenskap afhanklik van mense, en druk hulle (respektiewelik die volksaard, die volkse beperkthede, die ervaarde volkse probleme, ens.) daarop hul stempel af.

(b) Vir sy waarheid en geldigheid is die wetenskap afhanklik van die suiwerheid of getrouheid waarmee dit ekspressie verleen aan of ooreenstem met die geopenbaarde waarheid en werklikheid.

(a) Werklike (histories gevormde) wetenskap mag Duits, Engels, ens. wees.

(b) Maar ware wetenskap is waar, d.w.s. stem ooreen met die geopenbaarde waarheid en werklikheid. Dit is as ware wetenskap (en nie as Duitse, Engelse, ens. wetenskap nie) waarlik en wesentlik wetenskap. As Duitse of Engelse wetenskap is dit werklike (histories gevormde) wetenskap.

Die fout van die Nasionaal-Sosialisme is nou dat hulle, deur alles totalitaries in die volksverband in te skakel, punt (b) tot punt (a) herlei, punt (b) van punt (a) afhanklik stel. Daardeur word hul wetenskapsopvatting pragmaties en word die selfstandigheid van die wetenskap, sy soewereiniteit in eie kring verkrag. Ware wetenskap is dan nie meer ooreenstemming met die waarheid en werklikheid nie, maar wetenskap wat die volk dien, die volksbelang bevorder, die volksgroei en volksontwikkeling bevrug. Hiermee is die wese van waarheid prysgegee.

Korrek is die bewering dat die wetenskap nie ter wille van die wetenskap beoefen moet word nie. Juis is ook die bewering, dat die wetenskap 'n konkrete roeping in belang van die volk het. Maar dit moet net nie Nasionaal-Sosialisties vertolk word nie. Want die wetenskap moet in die eerste plek beoefen word ter wille van God, om Sy grootheid en glorie tot openbaring te bring. Die wetenskap is egter ook aan die mens gegee om daarmee en daardeur sy roeping te kan vervul. Die wetenskap moet (wat die volk betref) die waarheid vind om die volk te lei. Die volkslewe staan dan ook nie bo die waarheid nie, maar die waarheid bo die volkslewe. Die diens van ware wetenskap aan die volk is leiding van die volkslewe in die rigting van die waarheid. 'n Waarheid wat die volkslewe moes volg, sou opportunisties met die volkslewe koersloos heen en weer slinger. Die Nasionaal-Sosialisme dwaal daarin dat dit die waarheid aan die volkslewe ondergeskik maak.

[#170] Maar wat die Nasionaal-Sosialisme betoog in verband met die betekenis van die noue verband, wat tussen volk en wetenskap behoort te bestaan, bevat waarheidsmomente wat ons nie mag onderskat nie. Die wetenskap staan egter nie net in enge vervlegting met die volkslewe nie. Dit het nie net 'n volkse roeping nie. Maar dit staan ook in verband met die roeping van die individu, ook met dié van die kerk, van die staat, van die maatskappy, van die gesin, van die ekonomiese, menslike verbande, ens. Dit is eensydig om die wetenskap net in verband met wat dit vir die volk kan beteken, te sien. Tereg beweer die Nasionaal-Sosialisme dat onbevooroordeelde of sg. neutrale wetenskap nie bestaan nie. Dit is die geval, nie omdat daar Duitsers, Franse, Engelse en ander volke bestaan nie, maar omdat elke wetenskap in beginsels rus en in die lig van daardie beginsels beoefen word. Ons wil die wetenskap in die lig van die Christelike beginsels in Gods Woord geopenbaar beoefen, ander in die lig van ander beginsels, en elke wetenskap het beginsels, 'n begin, 'n prinsipiële staanplek nodig.[149] Daar bestaan dan ook wel 'n Nasionaal-Sosialistiese wetenskapsidee,

---

[149] Sien hieroor betrokke artikels in *"Koers in die Krisis"* en nommers in *"Ossewa-"* en *"Verkennerreeks"*, asook my *"Christendom en Wetenskap"* (Van Schaik).

respektiewelik wetenskap, maar dis heeltemal iets anders as ’n Duitse wetenskapsidee, respektiewelik wetenskap. Eersgenoemde het betekenis, laasgenoemde is iets sinloos, tensy slegs bedoel word: wetenskap deur Duitsers uitgewerk. Eersgenoemde beoefen die wetenskap volgens die beginsels van die Nasionaal-Sosialistiese lewens- en wêreldbeskouing, en is daarom nie neutraal nie, — en nie omdat hulle dit as Duitsers doen nie.

Die Nasionaal-Sosialisme beweer dat die wetenskap nie subjektief mag wees nie, en bedoel daarmee dat nie die individu as sodanig willekeurig wetenskap mag beoefen nie. Dis reg. Daarteenoor wil die Nasionaal-Sosialisme objektiewe wetenskap beoefen, en bedoel daarmee dat die wetenskap sy objektiewe basis in die volksverband behoort te vind. Dis verkeerd. Die teenstelling: subjektief-objektief, val beslis nie saam met die teenstelling: invididu-volk nie. Objektief is wat aan die gegewe of geopenbaarde waarheid gebind is en daarmee ooreenstem. Subjektief is wat die mens uit homself daaraan toevoeg. Volkse wetenskap kan juis ook subjektief wees. Hier het ons dan naas individuele subjektiwiteit, volkse subjektiwiteit.

Ons verwerp die pragmatiese wetenskapsopvatting wat enigiets wat vir die volksbelang nuttig en vrugbaar is, as waarheid bestempel. Want die waarheid geld onafhanklik van die volksbelang. Die Nasionaal-Sosialistiese opvatting van die wetenskap en die eis dat alleen Nasionaal-Sosialistiese wetenskap op die universiteite beoefen en gepropageer mag word, beteken nie bevordering van die belange van die Duitse volk nie, maar versterking van die Nasionaal-Sosialisme self, d.w.s. verslawing aan die Nasionaal-Sosialistiese ideologie. Met hierdie prysgawe van universitêre vryheid kan ons ons nie vereenselwig nie, al onderskryf ons die Nasionaal-Sosialistiese eis dat wetenskaplike bandeloosheid op die universiteite bestry moet word. In sover ’n volk meer as een lewens- en wêreldbeskouing toegedaan is, en sodanige lewens- en wêreldbeskouings die versekerheids-basis van die wetenskapsbeoefening moet bepaal, moet daar vryheid bestaan om die wetenskap in verskillende rigtings te ontwikkel. Maar wetenskap wat definitief contra Deum, contra nationem, contra civitatem, contra morales, ens. is, d.w.s. wat kerk, volk, staat en die sedelikheid as sodanig ondermyn, behoort nie aan die universiteite toegelaat te word nie. Die propagering bv. van ateïsme behoort op ’n universiteit verbied te word. So neem die Calvinisme ook hier ’n [#171] tussenposisie tussen die Liberalistiese anargie en die Nasionaal-Sosialistiese dwangheerskappy in.

Die stelling dat die wetenskap militant is, kan ons onderskryf. Want die wetenskap moet hier op aarde stry om en vir die waarheid en die eer van God. Die wetenskap moet dit doen deur die waarheid te ontdek, Gods grootheid daarin te erken, die waarheid te verkondig en om die lewe van die mens (as individu en as menslike verband) in sy stryd teen die uitwerkinge van God se vloek op die aarde om die sonde van die mens ontwil, asook in sy inspanninge om sy van God gegewe roeping te verwesenlik, daarvolgens te lei.

61b.[150] Vir ons is godsdiens: “Jy moet God liefhê met heel jou hart, met heel jou siel, met heel jou verstand, met al jou kragte”. Die Nasionaal-Sosialis verwag dat jy op hierdie wyse jou volk moet liefhê, en beskou hierdie volksvergoding as sedelikheid. Daarom eis hy ’n grenslose liefde vir jou volk. Dis geen sedelikheid nie, dis godsdiens met die volk as “god”. Verskillende Nasionaal-Sosialiste beroep hulle tereg hierop as hulle trag te bewys dat Nasionaal-Sosialisme godsdienstig is en dat hierdie volksliefde innig-religieus van aard is.

Vir ons is sedelikheid: “Jy moet jou naaste liefhê soos jouself”[151] Die Liberalisme ken eintlik net selfliefde, die Nasionaal-Sosialis eintlik net naaste- (resp. volks-) liefde. Beide is eensydig. Maar die Nasionaal-Sosialisme bevat belangrike waarheidsmomente, waar dit eis dat volksliefde en volksdiens sedelik is. Hierdie sedelikheid moet egter beperk word (a) teenoor God, d.w.s. hierdie sedelikheid moet aan die liefde tot God ondergeskik gestel word, m.a.w. mag nie vergoddelik word nie; en (b) teenoor selfliefde, want jy is as individu ook verplig jou individuele roeping wat jy van God ontvang het, en waarvoor Hy ook aan jou jou aanleg en talente gegee het, te vervul, en jy mag hierdie roeping nie geheel en al verontagsaam ter wille van jou volk nie; en (c) teenoor ander menslike verbande as die volk; want ook jou gesin, en gesinsgenote, ook jou kerk en medegelowiges, ens. moet jy nes jouself liefhê, en hierdie sedelikheid val nie saam of is nie identies met volksliefde nie.

Dit is verkeerd om ten opsigte van die volksliefde as eerste sedelike beginsel die liefde vir die rassuiwerheid van die volk te stel. Hierdie beginsel is wel fundamenteel, maar net so fundamenteel is die liefde tot jou volk as kulturele grootte, liefde vir jou volk as kultuurvolk, met sy eie taal, kuns, ens.

---

[150] Vir uiteensetting sien § 61a, bl. 97.

[151] Sien hieroor my “Die Grond van die Sedelike” in “Die Verkennerreeks”, (Nr. 3) .

Korrek is die kritiek op die ideaal van ’n gemaksugtige en welvarende lewe. Wie rykdom en welvaart as eintlike lewensdoel stel, handel onsedelik. Korrek is ook die beklemtoning van die sedelikheid van arbeid. Die beklemtoning van eer, gehoorsaamheid, waaragtigheid, trou, regverdigheid, ens. as sedelike deugde doen ons weldadig aan in hierdie eeu van (gelukkig verbygaande) Liberalisme, waarin hierdie deugde nie tot hul reg kon kom. nie, omdat die Liberalisme eintlik geen sin vir hulle het nie. Maar ook hierdie deugde moet Calvinisties en nie Nasionaal-Sosialisties nie, vertolk word, en geld ook vir ander as net die volkse, menslike verband.

Sonder om daarop in te gaan, wil ek hier met nadruk wys op die besonder belangrike werk wat die Nasionaal-Sosialistiese welvaartsorganisasies onderneem. Die Nasionale Winterhulp, die Hulp aan Moeder en Kind, ens., is besonder grootse ondernemings. Hier mag ook wel genoem word die organisasie “Krag (arbeidslus) deur Vreugde”, ’n organisasie wat ’n besonder omvattende onderneming is, en aan die vermoeide en afgematte moeder, en [#172] die oorwerkte vader, aan elke arbeider wat rus en ontspanning nodig het om op herstel van kragte te kom, geleentheid tot ontspanning en herstel gee deur reise, vakansies, plesiertogte, ens. te organiseer.

As volksgenoot het ek pligte teenoor die volk, as individu egter ook regte. Ook die onderskeie ander menslike verbande het nie net pligte nie, maar ook regte, gefundeer in hul besondere, selfstandige eieaard, bestemming en roeping. Dis eensydig om net op pligte te wys — en ook om die pligte teenoor die volk as die eintlike pligte te beskou. Teenoor God het ons almal, as individue en as menslike verbande geen regte nie, maar net pligte. Naas pligte teenoor die volk bestaan ook pligte teenoor die staat, teenoor die gesin, teenoor die maatskappy, en so meer.

62b.[152] Die volksvergoding wat in die Nasionaal-Sosialisme opgesluit lê, het ek in die vorige bladsye, § 61b (bl. 124, e.v.), beklemtoon. Die in § 62a (bl. 98, e.v.) geskets te verafgoding van die volk in die beskouing van die konsekwente Nasionaal-Sosialiste veroordeel homself.

Van staatsweë word in Duitsland die radikale, Nasionaal-Sosialistiese beweging van ’n Duitse godsdiens offisieel nie erken nie, soos die Lutherse en Katolieke kerke wel erken word.

Die Duitse Christene veroordeel hulleself ook. Die kerk word hier uiteindelik verlaag tot handlanger van die Nasionaal-Sosialistiese staat, en die Christelike waarheid word hier vereng tot en onderwerp aan ’n, in konsekwensie, anti-Christelike, heidense lewens- en wêreldbeskouing. Want konsekwente Nasionaal-Sosialisme is heidens. Hierdie verbroedering van Christendom en heidendom van die Duitse Christene doen die kerk ontsaglik skade en krenk die waarheid.

Die stryd van die Konfessionele Christene teenoor die Nasionaal-Sosialistiese staat is ’n harde stryd, en openbaar die gevaar wat ’n konsekwente Nasionaal-Sosialistiese staat vir die Kerk van Christus is. Dit is met die min gegewens wat ons het, asook met die propagandistiese oordrywinge wat die Duits-vyandige pers in sy beskrywinge van die kerkstryd in Duitsland gee, miskien moeilik om ’n objektiewe beeld hieroor te vorm. Die staat kon deur die bepaling van Luther wat die hoof van die staat ook tot hoof van die kerk maak, in kerksake ingryp. Dat sommige predikante deur verkeerde optrede die staat verplig het om teen hulle op te tree, veral in die krisistyd, wat die Duitse volk in sy jare van vernude selfbewuswording en herstel moes deurmaak, is moontlik. Tekenend is ook dat Niemöller, wat verban was, met die uitbreek van die oorlog weer sy dienste as duikbootkaptein aan die regering aangebied het, iets wat soos ek verstaan, die staat geweier het. Maar met dit alles staan tog vas dat baie predikante aan die geheime polisie oorgelewer was, in konsentrasiekampe beland het, en intens gely het. Dat die staat verkeerd gehandel het om tot hierdie dwangmaatreëls toevlug te neem, blyk duidelik uit die protesskrywe van die Konfessionele Christene aan die Führer, (sien § 62a, bl. 98, e.v.). Hierdie skrywe bewys dat die Nasionaal-Sosialistiese staat die kerk in belangrike opsigte van sy vryheid en selfstandigheid beroof het, in sy interne aangeleenthede ingegryp het, die verkondiging van die evangelie bemoeilik het, die stryd teen die Nasionaal-Sosialistiese dwaallere onmoontlik gemaak het, die jeug aan die kerklike konfessies ontvreem het, ens. Hierteen moes verset gekom het, want die kerk moet God meer gehoorsaam wees as die mens. Die gewelddadige optrede van staatsweë teenoor hierdie verset kan nie goedgekeur word nie. Die Konfessionele Christene het dan ook ’n uiters moeilike stryd, ook omdat hulle verbied is om in die openbaar van die kansel of elders kritiek [#173] op die regering uit te oefen, en omdat hulle ook nie in hul pers of in die openbaar daarteen kan protesteer nie. ’n Groot gedeelte van hul pers, wat hieraan nie gehoor gegee het nie, mag selfs nie meer verskyn nie. Kerklike leiers mag ook nie brosjures of boeke oor die stryd skrywe nie. Hierdie gewelddadige onderdrukking van die stem van die kerk en hierdie inbreuk op kerklike selfstandigheid moet ten strengste afgekeur word. Dit skyn verder ook asof die stryd tussen die

---

[152] Vir uiteensetting sien § 62a, bl. 98.

regering en die Konfessionele Christene vir laasgenoemdes nie tevergeefs was nie en dat die regering heelwat begin toegee het. Maar daarmee is die konflik nog lank nie op ’n end nie.

Die kerk word in die Nasionaal-Sosialistiese staat geduld solank sy haar net met die ewige dinge, met die belofte van die hiernamaals besig hou. In staatse sake het die kerk niks te sê nie. Hierteenoor stel ons dat die kerk ook teenoor die staat geroepe is om die “So sê die Here” te laat hoor. Die kerk moet waarsku en stry teen die volksvergoding, staatse dwangheerskappy, sedevervalsing en ontkerstening van die jeug. Die kerk (as instituut) en die staat mag onderskeie menslike verbande wees, elk soewerein in eie kring, maar is vervleg en nie skeibaar nie.

Die optrede van die staat teenoor die beweerde immoraliteit onder die Rooms-Katolieke priesterdom, en die vereniging van die agt-en-twintig Lutherse kerke tot één kerk, is m.i. dade van die staat wat goedgekeur kan word, al is die staat as sodanig nie die aangewese liggaam om sodanige kerkhereniging te bewerkstellig nie. Heelwat van die bestaande konflikte tussen kerk en staat moet toegeskryf word aan die bepaling van Luther dat die hoof van die staat ook hoof van die kerk sal wees. Daardeur kon vandag Hitler (nog ’n Katoliek) kerkregtelik in die stryd ingryp. Die Calvinistiese beginsel van ’n vrye kerk in ’n vrye staat, wat die volle selfstandigheid van beide teenoor mekaar waarborg, is ’n veel suiwerder beginsel.

In Duitsland het ook ’n klein Gereformeerde kerk bestaan. Wat daarvan geword het, kon ek nie uitvind nie, behalwe dat sy teologiese skool gesluit is.

Op een saak wil ek nog wys. Die Konfessionele Christene noem in hul skrywe aan die Führer die feite dat eedsweringe skrikwekkend toeneem, ligsinnig verbreek word, en verlaag word deur kort-kort weer geëis te word. Laat ons in ons land hierop let. ’n Eed word voor God afgelê; Sy Naam word daarby aangeroep. Dit is ’n heilige handeling, wat alleen onder bepaalde (in ons Heidelbergse Kategismus genoemde) omstandighede geoorloof is. Om bv. in een of ander organisasie, wat die eed as ’n noodmaatreël in ons volkskrisis eis, dieselfde eed herhaaldelik deur dieselfde persone te laat aflê, of om in ’n vergadering ’n eed van geheimhouding te vra terwyl geen saak behandel is wat so ’n eed regverdig nie, of om ’n genome eed ligsinnig te breek, deur sonder voldoende rede uit so ’n organisasie uit te tree, moet streng afgekeur word. Eed-ontheiliging is sonde. Ek vrees dat as hier nie strenger opgetree word en die heiligheid van die eed nie beter besef en gehandhaaf word nie (want God laat nie met Hom spot nie), dat die verlaging van die eed wat moet intree, hom op ons volk sal wreek. As tye van volksnood ede regverdig en noodsaaklik maak, laat ons dan ook waak teen eed-verontheiliging en eedverlaging.

63b.[153] Menslike vryheid is geen willekeur nie, maar beperk en gebind, en word in gehoorsaamheid en diens verwesenlik. Dit sien die Nasionaal-Sosialisme korrek en kan die Liberalisme[154] nie verstaan nie. [#174] Maar die Nasionaal-Sosialisme fouteer deur die menslike vryheid in die volk te veranker. Die mens het sy vryheid nie aan sy volk nie, maar aan God te danke. In God is die menslike vryheid veranker. Menslike vryheid bestaan in die diens van en gehoorsaamheid aan God.

God gee aan die mens sy talente. Gehoorsaamheid hieraan is voorwaarde van vryheid. Wie geen aanleg tot kuns, wetenskap, ens. het nie, is nie vry om kuns, wetenskap, ens. te skep en te waardeer nie.

God gee aan die natuur, die wêreld, die werklikheid, sy eieaard en wette. Wie uit natuur kultuur skep, wie die werklikheid beheers, moet rekening met sy eieaard hou, d.w.s. moet die natuurwette gehoorsaam om vry in sy skeppinge te wees. Die timmerman hou rekening met die aard van sy hout, die kunstenaar met die aard van sy materiaal wat hy verwerk, die wetenskaplike moet na die feite luister, die gegewens eerbiedig, ens. om vry kultuur te kan skep.

God gee aan die kultuur sy eieaard en norme. Vrye kultuurskepping vereis gehoorsaamheid hieraan. As die wetenskaplike die logiese denknorme minag, as die kunstenaar die norme van skone harmonie verag, as die boumeester nie rekening hou met die norme van spaarsaamheid en ekonomie, asook doeltreffendheid, ens. nie, dan word geen kultuur geskep nie, maar dan word kultuur verskep of wankultuur gevorm.

So vereis vrye optrede van die mens in aldrie opsigte gehoorsaamheid aan God, wat die mens sy talente, die natuur en werklikheid sy wette en die kultuur sy norme (maatstawwe) gegee het.

---

[153] Vir uiteensetting sien § 63a, bl. 101.

[154] Vgl. my artikels in *“Vryheid Drie Lesings”* (Pro Ecclesia) en *“Die Idee van die Menslike Vryheid”* (Akademie—Jaarboek XIII).

Hierdie Gode-verankerde menslike vryheid word gegee aan die mens as individuele en as sosiale wese. Daar bestaan individuele vryheid wat nie volks is nie, omdat die mens nie net volksgenoot nie, maar ook mondige enkeling is. Daar bestaan ook sosiale vryheid wat nie volks is nie, omdat die ander onderskeie, menslike verbande (staat, gesin, kerk, maatskappy, ens.) ook elk selfstandig en soewerein in eie kring is. Daar bestaan dus gesinsvryheid, kerklike vryheid, ens. wat nie volks is nie, d.w.s. wat die volk as sodanig nie geroepe is om te verwesenlik nie.

Al hierdie vryhede is egter vervleg en onderling van mekaar afhanklik en kan alleen in organiese samewerking van die individu met die menslike verband en van die menslike verbande onderling verwesenlik word. Vryheid is dan ook nie onafhanklikheid as sodanig nie, maar hoogstens onafhanklikheid van een of ander bepaalde mag of invloed wat jou verhinder om jou van God gegewe roeping Godegehoorsaam te vervul. As ons volkse vryheid in onafhanklikheid soek, dan soek ons vir ons volk nie onafhanklikheid as sodanig nie, want dit het God alleen, maar onafhanklikheid van die politieke en ekonomiese en maatskaplike magte wat ons volk verhinder om volgens sy eieaard sy goddelike roeping te verwesenlik, d.w.s. vry te wees.

Maar volkse vryheid bestaan. Dit beklemtoon die Nasionaal-Sosialisme tereg; ook al oordryf en vergoddelik hy hierdie vryheid. In ons land is dit nie die vryheid van die individu, gesin, kerk, ens. wat gekniehalter is nie, maar gekniehalter is die vryheid van ons Afrikanervolk. Baie volksgenote ken deur die valse Liberalistiese vryheidsleer slegs nog vryheid van individue wat hier saamwoon, maar hul eie volkse vryheid ken hulle nie meer nie. Die organiese volkse vryheidsbelewing het in 1938 deur die Liberalistiese kors van ons volksbewussyn heengebreek en het om die luttele ossewaentjies homself gehandhaaf, — maar baie van ons volk verstaan hierdie vryheid nog nie, en laat hulle so maklik skeur. Vir baie van hulle is ons “volk” die breë vereniging van blanke inwoners in ons land; hulle sien nie hoe hierdie beskouinge ware volksvryheid ondermyn nie. Ons volksgenote redeneer nog [#175] dikwels so heerlik Liberalisties: “wat maak dit as ek in die publiek Engels praat, by Jode, Koelies, Engelse i.p.v. by my landgenote koop, ens.?” Hulle vergeet dat hulle hierdeur ’n slawehouding inneem en ons volk onvry hou en dat handhawing en uitbouing van volkse vryheid ook vir elkeen van ons hoë, van God gegewe plig is.

Volkse vryheid moet verwesenlik word. Dit word verwesenlik deur die volkse roeping te vervul en alles wat hierdie vervulling strem te bestry.

Die staat, wat as taak en roeping het: die vorming, verwesenliking, uitbouing en handhawing van die reg, het daardeur ook tot hoë taak: die bestryding van alle ondermynende (d.w.s. vryheidsberowende) magte. Hy moet die ondermyning van die onderskeie menslike verbande, van die onderskeie kultuurkringe en van die godsdiens, asook van individuele mondigheid beveg.

Dat die staat hierin met meer gesag en mag moet optree as wat die Liberalistiese stelsel wil, omdat dit die staat so min as moontlik gesag en mag wil toeken, en dus as wat ons hier gewoon is, spreek vanself. Nasionaal-Sosialisties mag dit nie verstaan word nie, want die staat is geen totalitariese grootheid nie, en moet die selfstandigheid van die ander menslike verbande, asook die mondigheid van die individu en alle ordinansies van God eerbiedig. Maar waar ’n individu sy roeping tot nadeel van homself en van ander verwaarloos en daardeur onreg bevorder, behoort die staat met geweld te mag ingryp. Bv. as ’n werklose nie wil werk nie; vrou en kinders verwaarloos, behoort die staat hom tot arbeid te mag dwing, al is dit voorlopig in ’n dwangkolonie. Of as ’n boer lui is, sy boerdery verwaarloos, gedurig net in die son sit en bak, terwyl die volk van die opbrengste van sy inspanninge behoort te lewe (want boerdery is ook ’n sosiale plig), dan behoort die staat so ’n boer te mag waarsku, en as dit nie help nie, iemand anders op daardie plaas te mag aanstel om die boerdery waar te neem en te beheer — totdat die boer geneë is om self aan te pak. Dit is maar ’n paar voorbeelde wat die bedoelde illustreer. Waar die mens sy plig verantwoordelik doen, mag die staat nie hom sy individuele vryheid ontneem nie. Want die staat as sodanig is nie geroepe om te boer, handel te drywe, industrieë te beheer, kuns te skep, kinders te verwek, wetenskap te beoefen, ens. nie. Hier tree die staat slegs in noodsituasies op om te sorg dat gedoen word wat sonder sy optrede nie gedoen sou word nie. En die staat behoort hier alleen solank op te tree as wat die noodsituasie dit regverdig. Die Nasionaal-Sosialisme beskou egter sodanige optrede van die staat as normaal. Vir ons is dit abnormaal, alleen geregverdig in noodsituasies. M.a.w. beskou dit as normatief wat vir ons buitengewoon is. Maar hoe dit ook sy, ons is deur die Liberalistiese vryheid van ons staatstelsel, wat elkeen laat doen wat hy wil en aan uitbuitery, uitoorlêery, ens. betreklik vrye spel gee, verwen. Ons sal moet leer dat die staat meer gesag het as wat ons gemeen het, en dat ons die owerheid gehoorsaamheid verskuldig is ook waar hy van hierdie gesag regmatige gebruik maak. Die staat moet hom egter binne sy perke hou, — deur Gods ordinansies vir die individu, vir die menslike verbande en vir die kultuurkringe te eerbiedig.

Die Nasionaal-Sosialistiese erkenning van die vryheid van alle volke waardeer ons. Ons erken dit ook, nie uit Nasionaal-Sosialistiese volksoordrywende motiewe nie, maar omdat God die verskeidenheid van volke wil, en aan elke volk sy besondere roeping gee.

Wat die Nasionaal-Sosialistiese vryheidsleer betref, sien dit die vryheid van die volksgenoot as binding aan die volkse organisme. Die vryheid van die volk self egter, — waaraan sou dit gebind wees? Net aan homself en [#176] sy belange. Hierdeur word die volkse vryheid vergoddelik, verafgod. Want sy “absolute” vryheid is sondig, en hierdie vryheid word vanself volkse willekeur, volkse losbandigheid, veral in die hande van ’n leier wat die God van die Skrifte nie ken nie. So blyk die Nasionaal-Sosialistiese vryheidsidee uiteindelik ’n volks-opportunisme te wees.

64b.[155] Die staat, of beter: die regering (soos ons dit begeer), kan deur sy gesag, wat onafhanklik is van ’n volksraad, veral in noodsituasies en sonder raadpleging van die volksraad blitssnel optree. Maar die staat behoort ook in dergelike gevalle die mondigheid van die volk te erken en hom in die volksraad, na sy optrede, aan die volk sedelik daarvoor te verantwoord. Waar geen nood en haas is nie, behoort die staat in die volksraad eers die volksmening te toets en die volksverteenwoordiging te raadpleeg voordat hy optree, omdat die volk ’n mondige grootte is. Die juridiese en uitvoerende regeringsgesag moet onafhanklik van ’n volksraadmeerderheid geld, maar die regering moet sig sedelik verplig ag vir sy doen en late aan die volk te verantwoord. Hier neem die Calvinisme ’n tussenposisie tussen die Liberalistiese, parlementêre gedebatteer, langgerekte diskussies en kompromisbesluite met gepaardgaande logheid van beweging aan die een kant, en die Nasionaal-Sosialistiese miskenning van die mondigheid van die enkeling en van die selfstandigheid van die onderskeie menslike verbande met gepaardgaande vinnigheid van handelings aan die ander kant, in. Die Nasionaal-Sosialistiese leer van internasionale verhoudinge bevat waardevolle momente, is meer organies en natuurlik as die Liberalistiese volkerebondsidee, met sy leer van konkurrerende “volks”-belange, met sy Liberalistiese groepsvorminge, wat met allerlei intrige en uitoorlêery na internasionale magsposisies strewe en op allerhande kompromisbeleide moet terugval. Maar die Nasionaal-Sosialistiese idee van internasionale samewerking vereis die leiding van ’n leierstaat wat organies die internasionale orde verseker. Sal die volke op die duur tevrede wees dat een bepaalde volk vir immer en altyd die leidingsposisie beklee, en sal die leidende volk op ’n gegewe tydstip gewillig sy leidingsposisie sonder oorlog aan ’n ander volk afstaan?

Die Nasionaal-Sosialisme, en dit moet beklemtoon word, is in beginsel, teorie, lewens- en wêreldbeskouing ’n volkstotalitarisme. Maar in die praktyk word dit ’n staatstotalitarisme, omdat die staat die volk totalitaries organiseer, selfbewus moet maak en in die Nasionaal-Sosialistiese gees moet vorm en opvoed. Dit vereis ’n totalitêre sentralisasie van mag in die hande van die leier. Hierdeur word die teoretiese volksvergoding prakties omgesit in ’n staatsverheerliking, met die tendens om die toppunt en kroon van die staat, die Führer, tot “god” te verhef, iets wat wel gebeur by volksgenote wat nie onderskei nie. Dat Hitler dit nie wil nie en dat hy bv. verbied het om sy portrette in die kerke langs die Christusbeeld te stel — is sy persoonlike saak, — en kan ons waardeer; ’n ander leier kan die leiervergoding aanmoedig.

In hierdie Nasionaal-Sosialistiese staatsabsolutisme lê prinsipieel en polities opgesluit die botsing tussen staat en kerk, staat en ander menslike verbande (veral die gesin), en staat en die individu. In besonder sal in die staatse beleid insake onderwys en opvoeding tussen die staat aan die een kant, en die kerk, die gesin en die individu aan die ander kant, die stryd nog moet ontbrand, — nie direk nie, maar ná die oorlogskrisis. Hoe dit sal afloop, sal nog gesien moet word. Dit moet een van twee weë uit: òf toegee van staatse kant aan die ander, waardeur die Nasionaal-Sosialistiese ideologie meer en meer prysgegee word; — òf handhawing van die [#177] Nasionaal-Sosialistiese orde met toenemende geweldmaatreëls, waardeur die staat al meer dwangstaat word en al meer die vorm van ’n tirannie nader.

’n Ernstige vraagstuk is ook dié van die benoeming van die opvolger van Hitler. Hy mag nou wel sy opvolger benoem — maar geskied dit werklik objektief volgens volksbelang of volgens magsposisie binne die party? En as Hitler te sterwe sou kom, sal almal daarna met sy voorafgegewe benoeming vrede hê, of sal weer broedertwis om die magsposisie ontstaan selfs met die gevaar van ’n burgeroorlog?

Ten slotte, die volksbelang bepaal in die Nasionaal-Sosialistiese orde alles. Die volk staan hiervolgens nie onder die norme nie, maar skep en vorm sy norme. Dit beteken oorgawe van die volksontwikkeling aan opportunisme — ’n uiters gevaarlike beleid. Real-politiek is nodig — maar gepaard met en onder leiding van

---

[155] Vir uiteensetting sien § 64a, bl. 102.

ideaal-, d.w.s. beginsel-politiek. Wie een van beide prysgee, kan die volk nie reg lei en die staat nie reg regeer nie. Ook die volk is onderworpe aan die wil en wet van God en moet sy "reële" probleme daarvolgens oplos.

Ek wil met ons volk en sy verhouding tot die Nasionaal-Sosialisme eindig. Nes in Duitsland verskillende opvattinge van Nasionaal-Sosialisme bestaan (nl. die radikale, wat konsekwent heidens is en die Lutherse; — en weer: die streng naturalistiese, en die een wat kultuurfaktore net so fundamenteel as die bloedfaktore beskou), bestaan daar in ons land ook verskillende opvattinge daarvan. Hierdie opvattinge verskil van dié van oorsee en neem 'n meer Afrikaanse vorm aan. Een opvatting wat alhier verdedig word, is meer Fascisties as Nasionaal-Sosialisties. 'n Ander opvatting skyn die momente te bevat: (a) Nasionaal-Sosialisme hoef nie outoritêr ('n diktatuur te wees nie; en (b) onder "volk" moet ons insluit ons Engelse medeburgers, met hul Engelse taal en Engelse kultuur, solank hulle geen "Home"-genote meer is nie. Dan is daar die Nasionaal-Sosialisme van baie wat daarmee geen lewens- en wêreldbeskouing as sodanig bedoel nie, maar 'n soort praktiese "real"-politiek om die vryheid van ons volk te verwesenlik. Verder verstaan baie volksgenote Nasionaal-Sosialisme in die sin van 'n Christelike Nasionalisme. Al hierdie beskouinge in ons land wil Christelik en Afrikaans wees, wil die selfstandigheid van die kerk en selfs van ander kringe erken, en verwerp sowel die gedagte van 'n oorplanting van Duitse Nasionaal-Sosialisme op ons bodem, as van 'n verwelkoming van 'n Duitse renegate-stelsel in ons land, waardeur ons volk slegs 'n vassalvolk van die Duitse volk sou word. Vir die meeste van ons volksgenote wat hulself Nasionaal-Sosialiste laat noem, is Nasionaal-Sosialisme sinoniem met Christelike Nasionalisme en soms selfs met Calvinisme, omdat hulle nie tussen hierdie stelsels kan onderskei nie, en hul één ideaal is: 'n vrye, boererepubliek, geskeie van die Britse verband en bevry van die Joods-Kapitalistiese oorheersing. In hierdie verwarde toestand word met die woord Nasionaal-Sosialisme deur voor- en teenstanders gegoël en die verwarring verskerp.

Buitelandse Nasionaal-Sosialisme het m.i. hier nie veel kans om wortel te skiet nie. Daarvoor is die invloed van ons oorwegend Calvinistiese kerke (wat nie Luthers is nie, nie net soteriologies ingestel is nie, en nie die staatshoof as hoof van die kerk erken nie) veels te sterk in ons land. Bowendien pas hierdie Nasionaal-Sosialisme nie by ons volksaard nie. Die Afrikaner is van nature nog te sterk individualisties ingestel en sal nie 'n te verregaande inkorting van sy individuele vryheid verdra nie.

Binnelandse, dit wil sê, Afrikaanse Nasionaal-Sosialisme bevat vir die Calvinis gevaarlike momente en onaanneembare beginsels. Maar dit wil in die praktyk tot 'n hoë mate dieselfde verwesenlik wat die Calvinis moet [#178] verwesenlik. Ons hoef vir hierdie Nasionaal-Sosialisme nie bang te wees nie. 'n Gevaar vir die Calvinisme vorm hierdie Nasionaal-Sosialisme nie eintlik nie. Maar ons moet sy verkeerde beginsels beslis bestry. Die Calvinisme moet net sy eie beginsels meer duidelik stel en meer algemeen propageer. As ons volk tussen beide moet kies, sal dit volgens my oortuiging in hoofsaak die Calvinisme kies.

Ons gevaar in ons land is nie soseer die Nasionaal-Sosialisme nie, as die volksverbrokkelende Liberalisme. Nie die individu nie, maar ons volk verkeer in nood. Daarteen moet ons in die eerste plek met alle mag stry. Elke bestryding van die Nasionaal-Sosialisme in ons land behoort gepaard te gaan met 'n bestryding van die Liberalisme, om die nodige perspektief te bewaar en ons te herinner dat dit in die eerste plek ons volk is wat in nood verkeer. Maar hierop kom ons in Hoofstuk 8 terug.

Ek wil hierdie gedagtes afsluit met 'n beskrywing van wat op 'n politieke vergadering gebeur het. Een spreker het die Ossewabrandwag van Nasionaal-Sosialisme beskuldig. Die min of meer 1,200 toehoorders het toe uitgeroep: "Hoera! Ons is Nasionaal-Sosialiste!" Kort daarna het 'n ander spreker aangetoon dat die Ossewabrandwag Calvinisties is. Dieselfde min of meer 1,200 mense het toe uitgeroep: "Hoera! Ons is Calviniste!" Laat hierdie voorbeeld vir ons beleidsbepaling in die stryd om die ordes 'n les wees!

[#179] Hoofstuk 5.

DIE FASCISME.

DEEL A.

UITEENSETTING.

65a. Hoe ook al die Kommunisme (Bolsjewisme), die Nasionaal-Sosialisme en die Fascisme verwant mag lyk, omdat ons by aldrie 'n totalitariese opvatting van die staat het, met een leier aan die hoof wie se wil wet is; — en omdat ons ook by aldrie net een erkende politieke party het wat in die staatsorganisasie 'n belangrike politieke mag is, al staan ook hierdie party onder die dekrete van die leier; — tog verskil hierdie ordes, hierdie ideologieë net so sterk van mekaar as wat rooi, groen en blou (wat tog aldrie kleure is) onderling verskil. Die bewering bv. dat die Nasionaal-Sosialisme uiteindelik maar 'n soort Fascisme is, is heeltemal verkeerd. Die Nasionaal-Sosialisme is nie alleen 'n veel meer konsekwente en veel grondiger oorwinning van die Liberalisme, as die Fascisme nie, maar asem 'n totaal ander gees. Die Fascisme het 'n besonder hoë waardering van die ekonomiese kringe. Die staatsbeheer hiervan (sy kontrole oor al die beroepsorganisasies, wat oorwegend ekonomies van aard is), mag die Fascisme in hierdie opsig aan die Kommunisme (Bolsjewisme) verwant laat lyk en ons miskien die reg gee om in 'n bepaalde sin ook hier van 'n staatskapitalisme te spreek. Die Fascistiese staatshoof mag, nes in die geval van die Kommunisme (Bolsjewisme), eerder 'n diktator as 'n leier wees. Maar tog verskil die Fascisme radikaal van die Kommunisme (Bolsjewisme), omdat dit die staat nie as 'n primêr ekonomiese nie, maar as 'n primêr sedelike verskynsel beskou; — en omdat dit die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die beroepsorganisasies tot 'n bepaalde hoogte wil erken; — verder omdat dit aan die kerk en die godsdienstige lewe hoë waarde heg en daaraan 'n bepaalde invloed toestaan.

Die Fascistiese waardering van sedelikheid (sy staatsopvatting is eties), sy tendens om die mondigheid van die individu te erken en sy opvatting van die "volk", mag die Fascisme aan die Liberalisme verwant laat lyk. Maar dit verskil van die Liberalisme veral deur sy totalitariese opvatting van die staat. Die Fascisme het 'n eie stempel, asem 'n eie gees; en dit wil ons uitbring deur in hooftrekke die Fascisme met die Nasionaal-Sosialisme te vergelyk.[156]

66a. Die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme stem o.a. in die volgende punte ooreen:

(i) Beide is anti-individualisties en anti-Liberalisties. Beide verwerp die parlementêre demokrasie. Beide verwerp die soewereine gesag van die individu; — 'n individu het alleen soveel reg as wat hy in of van of deur die staat (respektiewelik die volk) ontvang. Beide verwerp die stelling van die Liberalisme dat alle mense gelyk is. Beide verwerp die eis dat die meerderheidstem oor die staatsbeleid moet beslis. Beide beskou die volksoewereiniteit van die Liberalisme (die soewereiniteit van die individue) as 'n illusie; — die staat (respektiewelik die volk) het by monde van die diktator (respektiewelik Führer) alleen die gesag. Beide duld eintlik nie kritiek op die staatsbeleid, [#180] in elk geval nie op die totalitêre ideologie (d.w.s. lewens- en wêreldbeskouing) nie. Beide erken net een politieke party. By beide is die staatshoof hoof van alle "organisasies" (d.w.s. ook van die volk, ook van die party, ens.). Beide veroordeel die euwels van die Liberalisme in die praktyk: uitbuitery, intimidasie, viktimisasie, intrige, kompromisse, ens. van die een teenoor die ander. En so verder meer.

(ii) Beide is anti-Kommunisties (Bolsjewisties) en anti-Sosialisties. Want beide verwerp die beginsels van klassestryd waarop hierdie ordes rus. Beide verwerp die eis dat een klas (die werkersklas) die alleenheerskappy sal hê.

Beide wil 'n harmoniese, organiese samewerking van alle groepe binne die staat (respektiewelik die volk) hê. Beide eis dat hierdie organiese orde deur die staatshoof (diktator, respektiewelik Führer), outoritêr verwesenlik sal word.

(iii) Beide is in 'n bepaalde sin anti-rasionalisties of anti-intellektualisties, d.w.s. verwerp die stelling dat die verstand (of die rede) finaal oor die beleid of koers sal beslis. Die Fascisme verleen hierin aan die "bo-verstandelike" intuïsie, die Nasionaal-Sosialisme aan die "bo-redelike" instink voorrang.

[156] Vir kritiek sien § 65b, bl. 148.

Beide is pragmaties, d.w.s. verwerp die beginsel dat die waarheid selfstandig is, en onderwerp die waarheid aan die daad, aan die handelinge: suksesvolle dade verwesenlik waarheid. Die Fascisme onderwerp die waarheid aan 'n wilsproses, nl. aan die wil van die staat of van die diktator. Die Nasionaal-Sosialisme onderwerp die waarheid aan die bloedsbepaalde, lewensbevorderende dade van die volk. Beide beskou dooie, abstrakte geleerdheid dan ook as iets minderwaardigs. Beide minag dorre, abstrakte begripswetenskap. Beide stel die daad bo die denke, die doen bo die wete.

(iv) Beide verwerp welvaart en gelukkigheid as grondliggende maatstawwe van die lewe, en handhaaf dat dade, arbeid, inspanning, aksie, dissipline en prestasies grondliggend vir die lewe is; — verder dat vryheid iets is wat deur inspanning en stryd, d.w.s. deur diens aan die staat (respektiewelik die volk) verwerf word, en dus 'n vergunning (respektiewelik gawe) van die staat (respektiewelik van die volk) is. Maar ook ten opsigte van die punte waarin hulle ooreenstem, verskil beide, omdat elk van beide hierdie punte anders bedoel. Die Fascisme wil in teenstelling tot die Nasionaal-Sosialisme bv. aan die individu en aan die beroepsorganisasies tog nog 'n soort selfstandigheid toeken. Die Fascisme voer dan ook sy totalitariese grondbeginsels minder konsekwent deur, waardeur die Fascisme in kontradiksies beland, in paradokse verseild raak, en moeilik verstaanbaar word. Die Nasionaal-Sosialisme is dan ook 'n veel meer logies-konsekwente stelsel, altans wat die teorie betref (al eis dit vir die praktyk die gesonde leiding van die sogenaamde instink), — as die Fascisme.

Die verskilpunte tussen die Nasionaal-Sosialisme en die Fascisme is o.a. die volgende:

(a) (i) Die Nasionaal-Sosialisme het as uitgangspunt die totalitêre volk: alles binne die volk, niks buite die volk nie, niks teen die volk nie, alles vir die volk; — uit, deur en tot die volk alle dinge. Die Fascisme daarenteen het as uitgangspunt die staat: alles binne die staat, niks buite die staat nie, niks teen die staat nie, alles vir die staat; — uit, deur en tot die staat alle dinge.

(a) (ii) Volgens die Nasionaal-Sosialisme word die staat as't ware uit die volk gebore; — die volk vorm of kom tot die staat deur as organisme sy politieke organisasie (d.w.s. die staat) daar te stel. Volgens die Fascisme [#181] skep of vorm die staat die volk; — die volk het wat dit is, word en sal wees, aan die staat te danke.

Volgens die Nasionaal-Sosialisme is die staat 'n middel om die volk te dien. Volgens die Fascisme is die volk 'n middel vir die self-ekspressie van die staat. Volgens die Nasionaal-Sosialisme is die staat gebonde aan die gegewe en ontwikkelende volkereg. Volgens die Fascisme skep die staat die reg ook vir die volk.

(a) (iii) Volgens die Nasionaal-Sosialisme is die staat 'n leierstaat. Die leier is in die eerste plek volksleier, en as volksleier is hy staatshoof, en as staatshoof niks meer en niks minder as leier nie. Volgens die Fascisme is die staatshoof 'n diktator, — omdat die staat 'n magsorganisasie is, d.w.s. omdat die staat 'n wil tot mag en heerskappy is. Die Nasionaal-Sosialistiese leier dien die volk. Die Fascistiese diktator heers oor staat en volk.

Volgens die Nasionaal-Sosialisme verenig die Leier in hom die hele gesag van die volk. Die Fascisme hou nog vas aan die beginsel van skeiding tussen regterlike, uitvoerende en wetgewende gesag.

Volgens die Nasionaal-Sosialisme bestaan daar 'n van nature gegewe volkereg waarteen jy jou kan versondig, ook al bestaan daar geen bepaalde wette wat daardie daad verbied nie. Ook die leier is aan die volkereg gebind. By die Fascisme is alleen reg wat die staat in wette geformuleer het, en jy is alleen skuldig as jy jou daarteen versondig. Die diktator bepaal of skep hierdie reg, omdat sy wil die staatswil is.

(a) (iv) By die Nasionaal-Sosialisme kom eers die volk, dan die party, dan die staat. Die party spruit uit die volk en dra die staat. Die party is sterker as die staat. By die Fascisme kom eers die staat, dan die party, dan die volk. Die party is 'n staatsorgaan wat deur die staat geskep is en as orgaan saamhelp in die vorming van die volk. Die staat is sterker as die party.

(b) Die Nasionaal-Sosialistiese orde eis vir die staat 'n strenge sentralisasie van alle mag en handelinge uiteindelik in die hande van een persoon, die Führer. Die Fascistiese staat is daarenteen korporatief. Dit wil mondige individue in beroepsorganisasies saambind, aan hierdie beroepsorganisasies 'n betreklike selfstandigheid toeken. Dit wil hulle in hul selfstandigheid en verskeidenheid in die staatsverband koördineer. Hier is dus magsentralisasie in 'n minder mate die vereiste, hoe ook al alle koördinasie in die hande van die diktator mag wees, en die regering in hierdie organisasies mag ingryp.

(c) (i) Volgens die Nasionaal-Sosialisme is die volk primêr deur die faktore van bloed en bodem bepaal, en die volkse staat dus ook. Hierdeur word die Nasionaal-Sosialisme biologisties of naturalisties van karakter. Volgens die Fascisme is die staat en daarom ook die volk 'n sedelik-geestelike grootheid. Hierdeur verkry die Fascisme 'n "spiritualistiese" (of "idealistiese") karakter.

(c) (ii) Vir die Nasionaal-Sosialisme is die suiwere raslinies, die bloedsgenealogie van grondliggende belang. Die waardering van die geskiedenis is hiervan afhanklik. Die Fascisme stel egter die geestelik-historiese magsontwikkeling vanaf die ou Romeinse Ryk voorop, en wil hierdie grootse verlede van die Italiaanse volk in ons tyd opnuut verwesenlik en opnuut belewe. Vir die Nasionaal-Sosialisme is die ontwikkeling van sy volk ’n instinktief-organiese groei. Die Fascisme sien die staatsontwikkeling as ’n irrasionele, intuïtief-sintetiese wilsdaad. Die Nasionaal-Sosialisme is in die eerste plek nasionalisties in bloedbepaalde sin, en nie imperialisties nie. Sy anti-Semitisme is o.a. ’n logiese gevolg van sy positiewe raswaardering. Die [#182] Fascisme daarenteen is in die eerste plek imperialisties en nie soseer nasionalisties nie. Sy nasionalisme is nie bloedbepaald nie, maar konsekwensie van sy magsideaal van die staat as imperium. O.a. daarom tref ons hier eintlik geen anti-Semitisme aan nie.

(d) Die Nasionaal-Sosialisme handhaaf vryheid as volksbepaald, deur die volksverband gegee en gewaarborg. Die Fascisme handhaaf vryheid as ’n skepping, ’n konsessie van die staat.

(e) Die Nasionaal-Sosialisme staan teenoor die kerk sterker en is minder van die kerk afhanklik as die Fascisme. Dit is verstaanbaar, waar in Italië teenoor die staat slegs een, maar magtige kerk, nl. die Rooms-Katolieke kerk van invloed is. In Duitsland is twee byna ewe sterk kerke teenoor en naas mekaar gegee, nl. die Lutherse en die Rooms-Katolieke.

(f) Die Nasionaal-Sosialisme weerspieël die Duitse volksaard. Dit is dus logies meer konsekwent, grondiger en meer gedissiplineerd as die Fascisme, wat in sy weerspieëling van die Italiaanse volksaard minder gedissiplineerd en daarby paradoksaal is. E.g. is ’n radikale oorwinning van die Liberalisme. Laasgenoemde is eintlik ’n soort antitetiese ontwikkeling, ’n soort reaksie daarop, maar geen oorwinning daarvan nie. Op grond van toestande wat in beide lande geheers het, voordat hierdie ordes verwesenlik is, is die Nasionaal-Sosialisme ’n veel radikaler reaksieverskynsel daarop as wat die Fascisme dit is.

Meer onderskeidinge tussen beide is moontlik, maar bostaande is voldoende. Uitgangspunt van die Fascisme is die sedelike (die volk volgens die imperialistiese gees van die ou Romeinse Ryk skeppende) korporatiewe mags- of diktatorstaat. Uitgangspunt van die Nasionaal-Sosialisme is die deur bloed en bodem bepaalde (’n gesentraliseerde leierstaat vormende) volksorganisme. Dit is die fundamentele teëstelling van waaruit beide ideologieë of ordes verstaan moet word. Hierdie uitgangspunte beheers min of meer konsekwentent totalitaries hul betrokke opvattinge van die onderskeie menslike verbande, van die plek van die individu in die samelewing en van die onderskeie kultuurkringe. By die Fascisme, anders as by die Nasionaal-Sosialisme, moet egter in die genoemde opvattinge rekening gehou word met die groot invloed van die (i.c. Rooms-Katolieke) kerk daarop.

Volgens punt a(i) hierbo gegee, is die Nasionaal-Sosialisme ’n volkstotalitarisme en die Fascisme ’n staatstotalitarisme. Dit is waar wat die ideologie, d.w.s. wat die beginsels van hierdie ordes betref. Maar in die praktyk word die Nasionaal-Sosialisme ’n staatstotalitarisme en die Fascisme eerder ’n volkstotalitarisme. Dit is by eersgenoemde die geval omdat die staat met sy gesentraliseerde mag hierdie orde verwesenlik en in die verwesenliking daarvan eerder deur die volkstotalitariese idee gelei word as deur die praktiese volkslewe, met al sy variasies en verskeidenheid. Dit is by laasgenoemde die geval, omdat die staat met die volksverskeidenheid, bv. die beroepsverbande en hul aard rekening hou, nes ’n timmerman met sy materiaal, en volgens die aard van die materiaal (die hout), meubels, ens. fatsoeneer; — en omdat die staat die gegewe verskeidenheid binne in hom sinteties wil harmonieer. In die eerste geval word ’n bepaalde idee of vorm op die volk afgedruk. In die laaste geval laat die aard van die volkskringe hulle tot ’n bepaalde hoogte op die staatswil geld.

Sommige meen dat die verskil van die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme dié is van vorm en inhoud. Laasgenoemde nl. sou van die inhoud, die materie (die volk) waardeur die staat (die vorm) bepaal word, uitgaan. Eersgenoemde sou van die vorm (die staat) uitgaan en die vorm die materie (die volk) laat bepaal en orden. Hierdie teenstelling sou dan die [#183] teenstelling tussen die Italiaanse en die Duitse gees en geesteshoudinge tipeer. Of die laaste opmerking korrek gesien is, laat ek daar. Maar wat die eerste opmerking betref — dit sou volgens die ideologieë van die twee stelsels korrek kon wees, — maar in die praktyk bepaal by die Nasionaal-Sosialisme eerder die staat die volk, en by die Fascisme bepaal tot ’n gegewe hoogte eerder die volk die staat. Nasionaal-Sosialisme is in teorie (volgens sy ideologie) volk-absolutisties; — in die praktyk staat-absolutisties. Die Fascisme is in teorie (volgens sy ideologie) staats-absolutisties — en in die praktyk tot ’n hoë mate eerder “volks”-absolutisties.

Die Führer is volgens die Nasionaal-Sosialistiese orde en ideologie leier en nie diktator nie. Volgens die Fascistiese orde en ideologie is die Duce diktator en nie leier nie. Dit is teoreties, volgens die betrokke

ideologieë of lewens- en wêreldbeskouings die geval. Maar in die praktyk is die verhoudinge eintlik net omgekeerd. Mussolini mag in teorie veel meer te sê hê as Hitler, — in die praktyk het hy veel minder te sê as Hitler. Want in die praktyk is die Nasionaal-Sosialistiese orde eerder ’n staatstotalitarisme. Verder is veel meer gesentraliseerde mag en gesag in die persoon van Hitler gekonsentreer as in dié van Mussolini, waar die Fascistiese orde aan die korporasies ’n mate van selfstandigheid toeken, en in die regering (die kamer van verteenwoordigers) die meerderheidstem tot ’n bepaalde hoogte eerbiedig. Bowendien beperk die kerk in Italië, met sy magsposisie en invloed asook met sy politieke belange in die Vatikaan, Mussolini se “sê” baie. Nie in teorie en nie volgens die betrokke beginsel nie, maar in die praktyk dus, is Hitler eerder ’n diktator as Mussolini.[157]

67a. Ook die Fascisme handhaaf dat die lewe (hier die geestelik-sedelike lewe, wat die lewe van die staat is) aan die teorie voorafgaan, dat die teorie uit die lewe en deur die ervaring gevorm is en daarvolgens ontwikkel, dat Mussolini nie met ’n teorie nie, maar met ’n bepaalde, na mag strewende lewenshouding en met ’n magswaarderende lewenservaring begin het, en dat hy eers met die wording en ontwikkeling van die Fascistiese beweging (saam met ander) tot die uitwerking van die Fascistiese ideologie gekom het. Hierdie waarheid word ook wel so voorgestel dat die Fascisme met ’n mite van die nasie-staat begin het, ’n mite wat geweld, heldedade en kragvertoon verheerlik. Dit maak nie saak of hierdie Fascistiese mite waar of vals is nie, solank as wat daaraan geglo word en solank daardeur die mite as ’n geloof en as ’n hartstog ’n prikkel vir dade en ’n moedgewende inspirasie vir die lewe is. Die Fascistiese mite stel dat die staat die doel, regverdiging, samehang en voorwaarde vir alle menslike bestaan is, en dat die Italiaanse staat die gees en krag van die ou Romeinse Ryk sal laat herlewe. So word met die mite begin. Eers later word die mite in ’n bepaalde lewens- en wêreldbeskouing vertolk en uitgewerk.

Uitgangspunt, middelpunt en doelpunt van die Fascistiese ideologie en denke is die staat. Hierdie staat word totalitêr gesien as alomvattend: daar is niks buite, niks teen nie, maar alles in en vir die staat. Niks mensliks of geesteliks bestaan en kan waarde hê buite die staat nie. Uitgangspunt en doelpunt van alle menslike handelinge is die staat. Die staat omvat alle individue, alle groepe. Dit omvat nie net die politieke nie, maar alle ordes in die staat, ook die ekonomiese, ook die kulturele. Dit omvat die denke, wille en gevoelslewe van die individu, van die hele “volk” en van die groepe binne die staat. Dit omvat die geestelike, sedelike, kulturele, ekonomiese kringe, ens. Dit omvat alle menslike waardes, ook die godsdienstige, al lê die swaartepunt in die politieke waardes. Die staat is nie net die hede van die menslike doen [#184] en late nie, maar omvat ook die toekoms en die verlede. Tot die totalitêre staat behoort sowel die vroeëre as die komende geslagte; dit strek sig uit bo die individu se kortstondige lewe. Dit verteenwoordig die immanente, selfbewuste en outoritêr handelende gewete van die “volk”. Die staat absorbeer alle energieë, alle kragte, alle belange, alle verwagtinge, alle waardes van sy “mense” om dit om te vorm, om dit met nuwe lewe en nuwe krag te besiel en om sodoende die innerlike wese en stukrag van al hul doen en late te word en te wees.[158]

68a. Drie gedagtes behandel ons hier, nl.—

(a) die staat is ’n sedelike “organisasie”;

(b) die staat is ’n dinamiese (d.w.s. willende, handelende) “organisasie”; en

(c) die staat is onlosmaaklik aan sy geskiedenis verbind. Hierdie drie, miskien enigsins moeilike gedagtes, moet ons verstaan om die Fascistiese lewens- en wêreldbeskouing reg te kan waardeer en beoordeel.

(a) Ons het gesien dat die mens uit liggaam en siel, of uit stoflike lewe (bloed) en gees bestaan; — en dat eweneens die volk ’n organiese bloedsband (sê maar sy “liggaam”) en ’n organiese kultuurband (sê maar sy “gees”) het. Vir ons is beide, die bloedsband en die kultuurband (die “liggaam” en die “gees”) van die volk ewe belangrik en fundamenteel. Vir die Nasionaal-Sosialisme is die bloedsband die hoofsaak. Die kultuur of “gees” van die volk is daarvan afhanklik, word daardeur gevorm, tree as’t ware daaruit te voorskyn. Die Fascisme doen egter net die teenoorgestelde. Die staat (die Fascisme begin met die staat, nie met die volk nie), is ’n kulturele, ’n geestelike “organisasie”, meer in besonder ’n sedelike staat. Die bloedband is hier van sekondêre, en nie van essensiële betekenis nie. Die Fascistiese staatsopvatting is dus idealisties of spiritualisties (“geestelik”) en nie biologies of naturalisties, soos die Nasionaal-Sosialistiese volksopvatting is nie.

---

[157] Vir kritiek sien § 66b, bl. 148.

[158] Vir kritiek sien § 67b, bl. 148.

Die Fascisme heg die meeste waarde aan die geestelike, kulturele, veral aan die sedelike waardes van die staat en beklemtoon nie die natuurlike bloedsband van die volk, soos die Nasionaal-Sosialisme dit doen nie. Die Fascisme lê alle nadruk op die sedelike waarde en die sedelike betekenis van die staat. Daarom is die Fascisme minder "nasionalisties" en minder rasbewus as die Nasionaal-Sosialisme. Dit beskou die wette in verband met ras- en bloedsuiwerheid nie as die mees fundamentele wette nie. Dit is om al die redes eintlik nie anti-Semities nie. Die Fascisme sien die staat as 'n geestelik-sedelike magsryk, en is gevolglik in wese imperialisties, wat die Nasionaal-Sosialisme nie wil wees nie, in sover dit juis weer uitgaan van die gegewe, natuurlike volksaard van die volke en die reg van elke volk om as sodanig sy eie lot te bepaal erken.

Die Fascisme wil as 'n geestelik-sedelike beweging met sy totalitêre, sedelike staatsidee as uitgangspunt sy geestelik-sedelike lewens- en wêreldbeskouing vorm, ontwikkel, in die praktyk verwesenlik, voortplant, bewaar en beveilig. Dit wil die menslike lewe as 'n geestelike lewe sien, waarin die individu deur oorgawe, opoffering, selfverloëning en selfs sy dood (almal sedelike dade) die diepste van die mens as geestelike wese (as lid van 'n sedelike staat) verwesenlik. So en daardeur sal hy deel hê aan die volkome geestelike werklikheid, geestelike wese en geestelike waarde wat die mens geroepe is om binne en danksy die staat te verwesenlik. Die Fascisme is streng, ernstig, religieus. Dit handhaaf dat alle lewensverskynsels, alle doen en late van mense en groepe deur sedelike kragte geskraag en voortgestu [#185] word en aan geestelik-sedelike verantwoordelikheid onderworpe is. Die sedelike staat, wat hulle almal omvat, moet elke individu en elke groep van sy sedelike verantwoordelikheid bewus maak en daardeur tot hoër geestelike hoogtes opstu. Die staat het 'n idealistiese missie en taak om te vervul.

Die totalitêre staat van die Fascisme is dus nie net of nie soseer territoriaal van aard nie, maar is in die eerste plek en in die mees fundamentele sin 'n sedelike staat. Dit sal duideliker word as ons let op wat die staat doen. Die staat bring orde. Dit verbind en harmonieer die mense en groepe en hul belange op 'n bepaalde wyse. Dit deurdring sy burgers met 'n bepaalde gees van koöperasie. Dit vorm of skep as't ware homself. Dit doen dit alles deur sy optrede, sy wetgewing, sy wil. Dit is die staatswil wat die politieke, juridiese en ekonomiese organisasies van die "volk" beveilig. Dit is die staatswil wat sorg vir die interne en eksterne veiligheid van sy "mense". Dit is die staatswil wat van geslag tot geslag die "volksgees" (wat deur die eeue heen in sy taal, gewoontes, tradisie en geloof tot uitdrukking kom) beveilig, bewaar en dra. Die staatswil voed sy burgers in hierdie gees op, maak hulle roepingsbewus en verenig hulle tot 'n eenheid. Sy regsvorming harmonieer hul uiteenlopende belange. Die staatswil bewaar en gee aan die toekoms verder daardie merkwaardige oorwinnings van die gees op die gebied van kunswetenskap, reg, sedelike solidariteit, ens. Die staatswil lei sy "mense" na die hoogste verwesenliking van imperiale mag en regering.

Opsetlik het ek hier van "staatswil" geskryf. Ek kon ook eenvoudiger, in plaas van "staatswil", gewoonweg "staat" geskryf het. Maar die woorde het vir die Fascisme so te sê dieselfde betekenis. Wat nou is die "wil"? Is dit nie die sedelike verskynsel by uitstek nie? Is dit nie die wil wat die mens tot sedelike wese maak nie? As nou die staat 'n wil het, ja meer nog, as die staat wesentlik 'n wille is, is die staat dan nie 'n sedelike, geestelike, verskynsel in oorsprong, wese en ontwikkeling nie, — en is alles wat by doen en onderneem nie deurgaans sedelike dade nie?

In hierdie sedelikheid van die staat, in sy geestelike wilsaard wortel sy soewereiniteit, sy gesag. Staatsgesag en staatswil val hier saam as een en dieselfde. Hierdie staatsgesag, hierdie staatswil beveel en gebied. Want dit is juis die wese van die wil om te beveel en te gebied. Die staat is as wilstaat dus noodwendig outoritêr, en as outoritêre staat moet daar aan die hoof van die staat net een bevelgewer, een gebieder staan, nl. die diktator, wie se wil wet is, en wie se wil uitdrukking is van die hele staatswil. As sedelike grootheid, as etiese organisasie is die staat outonoom, verantwoordelik en outoritêr. Dit moet aan homself glo, asook aan sy geestelike roeping.

Die Fascisme is in sy diepste wese religieus. Met religieuse ywer wil dit sy missie vervul. Dit is 'n religieus-geestelike reaksie op en bestryding van die verknoeide beskouinge, wat aan ander bewegings en staatsvorme ten grondslag lê, soos die Liberalisme, Sosialisme, Kommunisme (Bolsjewisme), Materialisme, ens.

(b) Die Fascistiese staat is nie net 'n sedelike staat, sy wil iets sedeliks nie. Ons moet nie net op die sedelike aard daarvan let nie. Ons moet ons oog veral ook vestig op die dinamiek, op die kragsontplooiing van die staat en van sy wil. Die staatswil is aktiwiteit, aksie, doen, kragsuiting. Dit verheerlik die daad deur daad te wees. Dit wil aktiwiteit ter wille van aktiwiteit, magsuiting ter wille van magsuiting, mag ter wille van mag. Die Fascistiese staat is as sedelike staat 'n wil tot mag. Dit is as sodanig 'n. geestelike krag, maar juis dit: krag. Dit is dissipline. Dit glo in heldemoed en dadedurf: die mens moet waag en moedig lewe; — hy moet gevaarlik lewe.

[#186] Die staat wil vir sy "mense" geen gemaksugtige en gemaklike lewe besorg nie, maar eis van hulle inspanning, opoffering, dade, stryd, oorlog en oorwinning. Die mens moet 'n teësin hê teen niksdoen, stilstand, onveranderlikheid, teen 'n gemaksugtige, sagte en lekker lewe. So 'n lewe is vals. As enkeling, as groep, as staat moet hy altyd gereed wees om te waag. Al sy kragte en energieë moet hy in dade omsit. Hy moet doen. Hy moet die lewe sien as 'n stryd, waarin hy as aktiewe, hom inspannende mens, 'n waardige plek moet inneem. Hy moet bewus wees van moeilikhede en van gevare. Hy moet hulle trotseer en oorwin. Ons programme op alle lewensgebiede is: span jou in, veg, stry, handel!

Die staat as sedelike verskynsel leef alleen solank as wat hy aktief is, stry en vooruitgaan. Onaktiwiteit beteken dood. Ons glo as reël nie in die moontlikheid, nuttigheid, en waarde van 'n ewige vrede nie. Ons verwerp hierdie pasifisme (vredesleer) en verruil dit vir die geloof in selfopoffering en stryd. Oorlog is 'n normale lewensverskynsel. Oorlog gee geleentheid vir inspanning en selfopoffering. Oorlog maak en verhef die stryder. Oorlog is nie dwaas nie, maar die ewige wet van die mensheid.

Die Fascis bemin en aanvaar die lewe as aksie, plig, offer, verheffing en oorwinning. Die staat moet sterk wees. Dit moet die wil hê om kragdadig op te tree en tot dade te beveel. Imperiale mag, met sy hoë sedelike waarde, moet in eg ou-Romeinse gees en tradisie opnuut verwesenlik word, — nie net op militêre, territoriale en kommersiële gebied nie, maar veral en juis ook as geestelike en sedelike aktiwiteit. Sodanige imperialistiese gees is 'n openbaring van eg-Fascistiese vitaliteit. Dit vereis dissipline, koördinasie van inspanning, 'n diepe pligsgevoel, 'n gees van offervaardigheid en bereidheid tot selfopoffering. Hierdie verhewe, deurgaans sedelike lewens- en wêreldbeskouing openbaar die wese van die Fascistiese staat.

(c) Die staat is nie net 'n sedelike verskynsel nie, en sy sedelikheid is nie net dinamiek, kragsuiting, na-mag-strewend nie. Die staat as totalitêre geestelike aksie sluit sy geskiedenis as 'n geestelik-dinamiese gebeure van die verlede in. Die staat omvat die verlede, hede en toekoms. Die geskiedenis het 'n eie sin, wat ook die sin van die staat is. Aan daardie sin moet geglo word.

Wat is nou die sin van die geskiedenis van die Italiaanse staat? Die antwoord daarop gee daardie wonderlike, grootse skepping, nl. die ou Romeinse Ryk. Die Italiaanse staat van vandag moet in aansluiting aan die geestelike sin van die ou Romeinse Ryk met al sy glorie en heerlikheid sy eie sin verstaan. Die gees van die ou Romeinse Ryk moet in ons staatslewe van nou hernu word — aangepas aan en omgevorm volgens die moderne eise en die moderne omstandighede. Die diepe sin van die ou Romeinse Ryk moet ons staatslewe deurdring en in ons staatslewe herbore word en volgens eise van ons tyd gemoderniseer word. Hierdie sinsverwesenliking van die Fascistiese staat wil die Fascistiese beweging sonder vooropgestelde teorieë, met 'n intuïtiewe geloof aan die missie en roeping van die Italiaanse ryk van vandag behartig. Positief ontleen die Fascisme aan die sin van die Romeinse Ryk sy besieling. Negatief reageer dit op en bestry dit alles wat daarmee in stryd is, en wat hierdie sin nie verstaan en wat, soos Materialisme, Individualisme, Liberalisme, Sosialisme, Kommunisme (Bolsjewisme), Intellektualisme, ens. die voortstuwende sinsverwesenliking van die Fascistiese staat strem. Al voortgaande bou hierdie beweging uit sy ervarings en oorwinnings, in aansluiting by die sin van die geskiedenis van die Italiaanse "volk", asook met erkenning van die eise van moderne omstandighede en teenswoordige moeilikhede intuïtief sy ideologie (orde, lewens- en wêreldbeskouing) op. [#187] Dit alles vereis geloof en stryd, — 'n aksie gekenmerk deur 'n hoë mags-idealisme.

Die Fascis erken die waarde van tradisie. Hy moet dit erken, omdat hy aan die sin van die geskiedenis glo. Sy stryd en die vorming van sy ideologie hou dan ook ernstig rekening met die tradisie in sover dit die sin van die geskiedenis van die Italiaanse "volk" openbaar. Hy beskou die tradisie as een van die grootste geestelike kragte van die "volk", in sover die tradisie juis 'n suksessiewe en konstante skepping en voortstuwende sinsvernuwing van sy eie siel is. Ons ignoreer nie, soos die Sosialisme, die sedelike en geestelike waardes van die tradisie nie. Maar ons bly ook nie op desperate wyse aan die verlede vasklewe nie, asof hier die laaste woord gespreek is en asof dit die enigste beveiliging van ons toekoms sou wees. In die ander uiterste verval ons ook nie. Ons tuimel nie blindelings, sin- en koersloos in die toekoms in nie.

Fascistiese geskiedenis word verwesenlik deur geestelike aksie, deur 'n lewe van dinamiese hoogspanning en stryd, wat met moed en waaglus die nuwe in die toekoms aandurf en dit verenig met die sin van die stryd van die verlede en sodoende kontinuïteit aan verandering, die nuwe aan die oue, die toekoms aan die verlede paar, — en verlede, hede en toekoms intuïtief as 'n sintese en eenheid verbind en deurlewe. Fascistiese geskiedenis verwesenlik in voortstuwende skepping die toekomsmoontlikhede van die "volk" en bestry en vernietig op rewolusionêre wyse alle staats- en volksontbindende magte wat sy sin bestry om sodoende tot telkens hoër hoogtes van staatsaksie en staatsmag op te klim. Fascisme is volgens sy sin as sedelike aktiwiteit 'n soort

geestelike wedergeboorte in ons tyd van die gees van die groot Romeinse Ryk, met ’n vernude, aan moderne vereistes beantwoordende magsidealisme.

(a) Die Fascistiese staat is ’n sedelike staat; (b) dit is sedelike aktiwiteit, wilsdinamiek, ’n strewe na mag ter wille van mag; (c) dit verwesenlik die staat van die toekoms volgens die ideaal van die beste wat die verlede gegee het. En in aldrie gesigspunte kom tot uitdrukking dat die staat outoritêr is en alle mag in die hande van een man gekonsentreer sal wees, in wie se wil die hele staat as ’n brandpunt saamgetrek is, en wie se wil staatswil en dus ware “volkswil” is.[159] Hierdie staat is immers onderworpe aan die goddelike sedewet, wat hy self wil, vorm, bepaal en gehoorsaam. Hy verwerklik dit deur te wil, getrou aan sy eie sedelike wese. Hierdie staatswil het as geestelik-sedelike verskynsel meer as tydelike waarde. Hierdie sedelike staatswil is normatief en bindend vir elke individu en elke groep van mense binne die staat. Mussolini se wil is vir elkeen wet; — “hy maak geen foute nie”.[160]

69a. Die Fascistiese staat is nie net outoritêr nie, maar ook koördinerend en “unitêr”. (a) Dit verenig die belange van die staat en dié van die individu. (b) Dit verenig die belange van die groepe binne die staat onderling en met die belange van die staat. (c) Dit vorm die volk. (d) Dit verenig teenstellings wat vir die verstand paradoksaal lyk. Ook hierdie vier gedagtes is vir die verstaan van die Fascisme van fundamentele belang.

(a) Die Fascisme is anti-individualisties. Dit verwerp die Liberalistiese leer dat die enkele mens ’n selfstandige, soewereine grootheid is, wat as sodanig aan alle menslike verhoudinge ten grondslag lê. Inteendeel, die staat is die omvattende grondidee en werklikheid van waaruit alles verstaan moet word.

[#188] Maar tog erken die Fascisme die individu met sy private inisiatief as iets besonders, as iets met ’n betreklike eiewaarde, as iets wat as individu tog ’n besondere erkenning verdien.

Hierdie individu is egter in die eerste plek aan die soewereine staat onderworpe. Want die staat is absoluut, die individu betreklik. Die individu is slegs werktuig in die hand van die staat. Sy hoogste deug is gehoorsaamheid aan, arbeid ter wille van, dissipline onder die staat, dus: orde. Die individu het as sodanig geen regte nie, slegs pligte aan en verantwoordelikheid teenoor die staat.

Maar juis in en deur sy staatsonderhorigheid word hy as individu verseker en beveilig. Want aan die een kant moet hy van nature en kragtens sy individueel-sosiale bindinge met ander individue saamlewe. Hierdie saamlewe vereis koördinasie, outoritêre dissipline, ordelike koöperasie. Beide, individue en ’n saambindende outoriteit, is dus onskeibaar verweef. Hierbuite kan hy as individu nie bestaan nie. Hy verwesenlik hom as’t ware juis deur oorgawe aan die samelewing met ander, wat outoritêr gereël moet word. Aan die ander kant het die staat die individu nodig, — is dit belang van die staat juis dié van die individu, en verwesenlik die staat homself juis ook in die saambinding van individue, in die skepping van sedelike individue, wat die staatswil as hul wil aanvaar. Die individu het die staat nodig ter wille van die vereiste orde wat die staat garandeer. Die staat het die individu nodig, omdat miskenning van die individu verlies aan vitaliteit en aan inisiatief beteken, waardeur die staat skade ly.

Staat en individu val eintlik saam. Die individu wat die belang en die wil van die staat (respektiewelik van die “volk” of “gemeenskap”) as sy belang en wil aanvaar, is eers waarlik individu. Die belange van die individu is identies met dié van die staat. As iets besonders behartig die individu sy belange vry binne die staat, juis deur hom harmonies in die staatslewe in te voeg. Die staat bevorder dan ook vanself die belange van die individu as sodanig, juis omdat dit ook sy belange is. Die staat is totalitêr en grondslag van elke waarde van die individu. Die individu verwesenlik homself as individu slegs binne die staat. Des te meer die individu hom met die staat identifiseer en hiervolgens harmonies in die staat inlewe, des te meer is hy waarlik individu. Die staat erken dan ook alleen die individu in sover sy belange, doen en late met dié van die staat ooreenkom. Staatsregte bring tot uitdrukking die ware wese van die individu. Die individu bestaan slegs binne die staat, onderworpe aan die staatsoewereiniteit, maar as sodanig tog as individu. Nodig is ’n integrasie, ’n sintese van staat en individu, waarin die soewereiniteit van die staat volkome aanvaar word, sonder dat die individu as sodanig prys gegee word, — en wel op so ’n wyse dat beide belange identies word, en die individu deur juis as staatsonderworpe wese te handel, homself as individu bevestig.

---

[159] Ook al wil die meerderheid van Italianers miskien anders.

[160] Vir kritiek sien § 68b, bl. 149.

Daarom moet die staat die individu opvoed en ophef tot die waardigheid van ’n bewuste lid van die staat te wees. Wat hiermee in stryd is, moet die staatsopvoeding bestry. Die karakter, die intuïtiewe insig en oordeel, die sedelike en burgerlike sin van die individu moet die staat hiervolgens vorm. Ter wille van die staat self, en juis daarom en daardeur ook ter wille van die individue moet dit geskied. Want elke regering wat die naam werd is, is outoritêr, en moet sy gesag met geweld handhaaf, en sy onderdane moet sy outoriteit erken en aan sy mag hulle onderwerp juis ter wille van hulleself as individue.

Geen individu bestaan buite die staat nie (afgesien bv. van ’n wilde barbaar iewers in ’n woestyn) ; — en hy word binne die staat juis meer [#189] individu, omdat die staat hom beveilig, outoritêr alle ontwikkelingskanse gee, hom daardeur meer vryheid gee, en hom juis versterk soos ’n soldaat in ’n leër sterker is en staan as daarbuite.

Die Fascistiese staat, soewerein nie in woorde nie, maar in dade, plaas hom nie bo sy burgers nie, maar neem hulle in hom op en verwesenlik homself in hul bewussyn. Om tot die individu te kom, moet die staat hom in sy wil verwerklik as ’n skeppende krag wat met ander individue saamwerk. Die Fascistiese staat is ’n innerlike krag, ’n innerlike wet van gedrag, ’n dissipline van die hele persoon wat wil, gevoel en verstand deurdring. Die staat gee aan die individu, in sover hy daarvan onderskeibaar is, voldoende bewegingsruimte, deur hom sy onnuttige en nadelige vryhede te ontneem en net sy essensiële vryhede te laat behou, waarin die staatsbelang verwesenlik word, — iets waaroor die staat alleen kan oordeel. Die staat is ’n outonome persoonlikheid met ’n eie waarde en doel. Hy stel aan homself elke individu en elke individuele belang ondergeskik, nie om daardeur die individu te onderdruk nie, maar om juis die bestaan, sin en doel van die individu te verwesenlik. Want ’n individu is juis daardeur individu dat hy in sy bewuste denke, voele en wille die persoonlikheid van die staat verwerklik.

(b) As individueel-sosiale wese moet die een mens met die ander saamlewe. Die doel moet nie net wees om botsings, konflikte, klassestryd, ens. uit te skakel nie, maar om positief harmoniese samewerking (unitêre koördinasie) tussen die mense te bewerkstellig.

Elkeen het sy bepaalde taak of beroep. Daardeur ontstaan volgens die betrokke take of beroepe verskillende saamgroeperinge van mense. Individue in ’n sodanige groep moet onder leiding van die staat harmonieer en koöpereer.

Maar ook al hierdie groepe moet gekoördineer word en onder staatsleiding saamwerk. Daar is eers die gesin. Dan is daar die verskillende sogenoemde sindikate, nl. die onderskeie werkgewersvereniginge, die onderskeie werknemersverenigings, die vereniginge van vrye beroepe (bv. wetenskaplikes, kunstenaars, ens.). Verder is daar die onderskeie korporasies of beroepsverenigings, waarin o.a. werkgewers en werknemers met party- en regeringsverteenwoordigers verenig is. Daar is die Nasionale Korporatiewe Raad wat bo die korporasies staan. Daar is die regeringsadministrasies. Verder is daar die party, ens. Al hierdie groepe moet met mekaar geïntegreer (verbind) word en tot ’n “organiese” geheel, nl. die “volk” verbind word, — en wel onder outoritêre staatsleiding, wat in ’n noue verband staan met die politieke party.

Die groepe moet in hulle besonderheid en selfstandigheid erken word, omdat die miskenning hiervan die verlies aan vitaliteit en inisiatief beteken, wat vir die staat skadelik is. Die beroepsverenigings, in besonder die korporasies, het ’n hoë mate van selfstandigheid en vryheid in die reëling van hul eie sake. Hulle word van staatsweë erken en verteenwoordig alle persone (werkgewers en werknemers) wat in ’n bepaalde beroep saamwerk. Stakings en “lockouts” is verbied. Eventuele botsings word behandel deur daarvoor ingestelde geregshowe. Die werker het reg op een rusdag per week, en hierdie dag sal Sondag wees. Private inisiatief word aangemoedig en private besit word erken. Ensovoorts.

Hierdie groepe van mense, waaronder die organisasies van korporasies, moet ’n harmonie vorm en staan onder staatsdissipline. Juis deur die korporasies, waarin individue van dieselfde kategorie (of beroep) verbind is te erken, kan die staat die individu tot sy reg laat kom. Nog meer, die staat moet die korporasies inskakel in die regering en sodoende tot korporatiewe [#190] staat word. Die staat is korporatief nie in die sin dat die korporasies regeer nie, maar in die sin dat die staat korporatiewe harmonie en korporatiewe samewerking vorm en bevestig.

So word die korporasie die verbindingskakel tussen die individu en die staat en kan die staat deur die korporasies heen homself in die individu verwesenlik. Alles word so in die staat verenig. Geen individu, geen groep mense bestaan buite die staat nie. Geeneen vermag iets teen die staat nie. Almal is binne die staat. Die staat het kontrole oor al die kragte in hom: politieke, sedelike, ekonomiese, wetenskaplike, ens. Sy kontrole

ontneem die beroepsorganisasies (sindikate en korporasies) nie hul selfstandigheid nie (hulle bevorder juis die lot van hul lede), maar dit integreer (verbind), harmonieer, koördineer almal in belang van die geheel. Die beroepsorganisasies, alhoewel betreklik selfstandig, bestaan ter wille van die staat. Hulle dien die geheel. Die staat staan bo die onderskeie belange van individue en van groepe en hy alleen kan hulle in ’n hoër eenheid saamvat. Die staat beveilig so elke individu en elke groep. Elke individu is ’n lewende atoom in sy korporasie en daardeur in die groot lewende organisasie: die Fascistiese korporatiewe staat.

Die korporasies in die korporatiewe staat oorwin Sosialisme met sy klassestryd, want nou het ons harmonie en koördinasie van belange. Hulle oorwin Liberalisme, want nou kom die individu in sy samewerking met ander, tot sy reg. So kom die Fascistiese staat tot ’n nuwe harmoniese sintese: (verbinding) van staat, van beroepsorganisasies en van individue. In hierdie korporatiewe staat bied elkeen volgens sy talente en in sy groep (handwerker, breinwerker, wie ook al) sy onvervangbare bydrae tot die staatsgeheel en stel sy verstand en kragte in die diens van die staat, waardeur al hierdie aktiwiteite tot een harmoniese geheel ontwikkel.

(c) Die staat wat outoritêr al die energieë en aktiwiteite van die individue en groepe wat hy omvat, koördineer, orden en lei, vorm sodoende deur sy harmoniërende wil die volk en waarborg daardeur ’n harmoniese volkseenheid. Die staat as totalitaries eenheid en as ’n sintetiserende (verbindende) geheel wat alle religieuse, sedelike, historiese, ekonomiese, politieke, e.a. waardes en belange insluit, — vertolk, ontwikkel en gee krag aan die volksbestaan. Dit verenig en organiseer ’n veelheid van individue en van groepe tot ’n nasionale eenheid met een ideaal, met ’n wil om te lewe, met wil tot mag, tot selfbewussyn en tot persoonlikheid. Want dit is nie die volk wat die staat genereer nie. Dit is die staat wat deur sy ordebringende magswil die volk skep. Die staat doen dit deur in sy onderdane harmoniese wilsbewustheid te verwek, hulle sodoende tot ’n werklike lewe te inspireer en bewus te laat word van hul sedelike eenheid. Die staat vind sy regverdiging daarin dat by die volk verwerklik, dat hy aan die volksorganisme gestalte gee.

Nasionale onafhanklikheid vind sy grond nie in literêre idealiserings nie, ook nie in de facto (feitelike), passiewe situasies nie, maar in die aktiewe, selfbewuste wil van die staatse volk, wat bereid is om met dade sy reg daarop te bewys. M.a.w. dit is gegrond in die staat, wat as bepaler van die algemene, sedelike volkswil, die reg tot nasionale onafhanklikheid skep.

Die volk, soos dit deur die staat geskep word en waarin die staat tot self-ekspressie kom, is ’n lewende, sedelike werklikheid alleen in sover as wat dit vooruitgaan. En hierin lê opgesluit die noodsaaklikheid van potensiële, so nie aktuele, gebiedsuitbreiding. Die staatse volk is in wese imperialisties. Die Fascistiese staat hernu in sy wil om te beveel, d.w.s. in sy wil tot mag, die idee van krag, wat in die Romeinse tradisie beliggaam is. Imperiale mag is nie net territoriaal, militêr, kommersieel nie, dit is geestelik en sedelik. [#191] ’n Imperiale volk wat direk of indirek ander lei, kan bestaan sonder om ook maar een vierkante myl van ’n ander land te verower. Op die imperiale gees kom dit aan, die tendens om uit te brei en in krag toe te neem, die manifestasie van vitaliteit (lewenskrag), d.w.s. van wilskrag.

Maar imperialisme vereis dissipline, koördinasie van kragte, diepe pligsbesef en offervaardigheid: dus oorgawe en gehoorsaamheid aan die outoritêre, korporatiewe staat, wat alle nasionale kragte in een onvernietigbare, vas saamgesnoerde bondel verenig, en wel volgens die simbool van die ou Romeinse staat: ’n byl en ’n bondel saamgebonde stokkies of roedes (fasces), waarvan die woord “Fascisme” afgelei is.

(d) Die Fascistiese staat is dus fundamenteel ’n eenheid, maar tog ’n veelheid van individue en groepe. Dit is fundamenteel outoritêr, maar tog korporatief. Dit is fundamenteel unitêr, maar tog ’n koördinasie. Dit is fundamenteel ’n diktatuur, maar tog ’n koöperasie. Dit vorm en skep in fundamentele sin die sedewet, maar is tog daaraan onderworpe. Dit is (o.a. deur sy geloof aan sy mite) inherent religieus, maar bepaal tog sy eie religieusiteit. Dit aanvaar die waarheid as rigsnoer vir sy dade, maar stel tog die waarheid in fundamentele sin van hom afhanklik. Die individu is in hierdie staat vry, maar tog in fundamentele sin onderworpe aan die staatswil. Die groepe (sindikate, korporasies) is in hierdie staat selfstandig, maar staan tog in fundamentele sin onder die alomvattende staatsgesag. So kan ons aangaan, en telkens ’n paar van die eienskappe van die Fascistiese staat noem, wat tegelyk aanvaar word, maar wat mekaar eintlik tog weerspreek.

Dit is moeilik om met ons verstand of intellek sodanige teëstellinge, wat eintlik teenstrydighede vorm, te versoen. Wat moet ons met sodanige paradokse (teenstrydighede) in die Fascistiese lewens- en wêreldbeskouings aanvang?

Die Fascisme antwoord dat ons hier nie met ’n denksisteem of met ’n denkproses te doen het nie, maar met ’n dinamiese werklikheid, met ’n historiese daad en met ’n grondliggende ervaring. Hieraan moet ons glo, ook al

begryp ons dit nie. Of ons dit nou met ons luttele verstand begryp of nie, die lewe is meer as die verstand, die werklikheid is meer as ’n intellektuele sisteem. Die staat verenig nou eenmaal in die werklikheid daardie teëstellinge wat ons verstand nie kan verbind nie. Die Fascistiese staat is ’n eenheid, waarin die staat die veelheid van individue en van groepe verbind, sonder om die besonderheid van die individu en die selfstandigheid van die groepe te vernietig. Die staat is outoritêr en maak daardeur die ware vryheid van die individu moontlik; anders sou daardie vryheid losbandigheid gewees het. Die staat skep orde deur die gegewe kragte binne die staat harmonies te verenig, sonder om daardie kragte van hul eieaard en besondere bestemming te beroof. Sy aktiwiteit is wesentlik ’n sintese (verbinding) van teëstellings. So oorwin die staat die klassestryd, waarvan die Sosialisme (Kommunisme, Bolsjewisme) uitgaan, nie deur een klas oor ’n ander te laat seëvier nie, maar deur sinteties die belange van die verskillende groepe binne die staat, harmonies in ’n groter, unitêre geheel te verbind. Die staat koördineer die belange van individue, van werkgewers en van werknemers, asook van die onderskeie beroepsorganisasies. Ook dit is sintese. Die staat vereenselwig sinteties die belange van die individu en van die staat. Hy harmonieer sinteties binne die staatsgeheel politiese, juridiese, ekonomiese, wetenskaplike, estetiese, sedelike en religieuse denke, voele en wille. Sinteties vat die staat verlede, hede en toekoms in een groot magtige geheel saam. Dit is die staat wat sinteties outoriteit en vryheid, diktatorskap en korporatiewe verskeidenheid versoen. Die staat doen nie net dit alles nie, maar leer alle [#192] individue en beroepsorganisasies, ja, die hele volk, om aan hierdie merkwaardige sintese deel te neem; — d.w.s. om sinteties, harmonies, gekoördineerd, korporatief te lewe, en om alle belange in ’n onverbreeklike eenheid, d.w.s. integraal te verenig, en daardeur tesame harmonies, d.w.s. integraal te lewe. Integraal te lewe beteken om so te lewe, dat die eenheid of die geheel, d.w.s. die staat, asook die onderskeie, betreklik selfstandige dele, wat daarin verbind en daardeur omvat word, gesamentlik en elk apart harmonies tot hul reg kom. Hoofsaak is nie of ek met my verstand kan begryp hoe dit moontlik is nie, maar of die staat dit regkry. En die Fascistiese staat kry dit reg deur as staat op outoritêre wyse die verskeidenheid te koördineer, te integreer en unitêr saam te bind. Op hierdie historiese daad, op hierdie staatshandeling kom dit aan. Daaraan moet ons glo. Dit kom nie daarop aan of dit vir ons verstand paradoksaal is, al dan nie.

Ons moenie probeer om hierdie sintese of integrasie van onderskeie (heterogene) elemente in ’n ondeelbare geheel met ons verstand te vat nie. Ons verstrik ons daardeur net in logiese paradoks. Want die lewe, die wil, die daad bied en oorwin hierdie onderskeidinge in die werklikheid; — terwyl hierdie onderskeidinge, as ons hulle logies en met ons begripsmatige denke wil verenig, teenstrydighede word. Die sogenoemde paradoksale karakter van die Fascistiese lewens- en wêreldbeskouing, die kontradiksies wat dit vir ons denke bevat, hoef ons nie te verontrus nie. Ons moet die volgende in hierdie verband in aanmerking neem :—

(i) Die verstand of die intellek met sy dorre en abstrakte denke en begrippe is nie die middel om hierdie integrale lewensintese, wat die Fascistiese staat verwerklik, te begryp nie. Ons verstand gee ons net starre, dooie oordele, lewenslose dogmas, wat nie by die lewe pas nie. Die lewe (en dus ook die staatslewe) verander gedurig, en daarom moet jou opvattinge oor die lewe saam verander om aan die lewe aan te pas. Jou opvattinge mag nooit tot dogmas verstar nie. Hulle mag nooit iets anders wees as gebrekkige hulpmiddels om ons dade redelik te verantwoord nie. Die lewe is meer as ’n verstandelike begrip, die daad meer as die norm. Ons het geen behoefte aan dogmatiek, hierdie verstandsverstarring nie, want dissipline is genoeg. Dat dissipline genoeg is, is die enigste dogma van die Fascisme. Ons moet dus nie die Fascistiese lewenswerklikheid in dooie begrippe, in verstarde dogmas probeer vaslê nie.

(ii) Dit kom in die eerste plek nie aan op die verstandelike begrype van die Fascistiese lewenswerklikheid nie. Waar dit op aankom is die daad, die dinamiese handelinge wat die genoemde onderskeidinge, die sogenoemde teenstrydighede, oorbrug — op die sintetiese of integrale lewenservaring, wat die sogenoemde paradokse oorwin.

(iii) Hierdie ervaring, hierdie oorbrugging van teenstellings, hierdie sintese (verbinding) van onderskeie verskynsels word alleen verstaan deur ’n intuïsie, waarmee ons dinamies in hierdie ervaring van oorbrugging, in hierdie daad van sintese inleef. ’n Intuïsie van die rede is iets hoërs as die begrippe en oordele van die verstand. Om die skynbare teenstrydighede van die Fascistiese lewens- en wêreldbeskouing in hul samehang te verstaan, het ons nodig ’n intuïsie soos dié van ’n kunstenaar. Alleen so ’n intuïsie sal ons die Fascistiese sintese, die Fascistiese integrasie kan laat verstaan.

(l) Daar is dus die lewe, wat handel, wat dinamies is, waarin die onderskeidinge van die lewe gevorm en oorbrug word. Dit is veral die wese en die taak van die staat wat, soos ons gesien het, sedelike wil en sedelike aktiwiteit is, om sinteties die gegewe onderskeidinge van belange te versoen, te koördineer, te integreer, d.w.s. te orden. (2) Dan het ons nodig ’n [#193] dinamiese lewenshouding, ’n inlewing in hierdie lewensproses. Ons

moet ons handelend vereenselwig met hierdie proses van sintese. (3) Vervolgens verkry ons hierdeur 'n intuïtiewe lewensaanskouing. So leer ons verstaan wat dit beteken om integraal te lewe. (4) Ten slotte word uit hierdie intuïtiewe ervaring, uit hierdie intuïtiewe insig ons Fascistiese ideologie (orde, lewens- en wêreldbeskouing) gebore. Dit hinder ons nie dat hierdie ideologie, as ons dit met ons verstand wil begryp en in begrippe wil vaslê, paradoksaal, vol kontradiksies skyn te wees nie. Want die lewe is meer as die begrip, die lewensvisie is hoër as die verstandelike begrype. Jy kan nou eenmaal nie die lewe in 'n starre, logiese sisteem omskep nie. Lewe is 'n kuns wat geleef moet word. Lewe (en ons moet onthou dat die Fascis met lewe geestelike lewe bedoel), is 'n kuns wat, nes 'n kunsstuk, slegs intuïtief verstaan en geniet kan word. Intuïsie is dan ook die hoogste kenvorm van die lewe.

Fascisme is vir die individu, vir die beroepsverbande, vir die volk en vir die staat (wat hulle almal omvat en in hul verskeidenheid harmonieer en verenig): die kuns om integraal te lewe, om integraal te handel en om integraal te waag, d.w.s. die kuns om in jou lewe, dade en waagstukke sowel jou besonderheid as jou innige en harmoniese verbondenheid met die ander individue en groepe en in fundamentele sin met die staat te belewe. Fascistiese sintese (verbinding) is in sy wese 'n intuïtief voortskryende, geestelike lewensdinamiek (lewenskrag). Dit is die staat, die groot omvattende eenheid, wat as histories-geestelike (sedelike) aktiwiteit in alles indring, alles deurdring en daardeur die integrale en sintetiese lewe in ons almal en in al die beroepsverbande outoritêr verwesenlik — die staat, in besonder soos dit gesentraliseer en gekristalliseer in sy hoof, die diktator, optree. Agter dit alles sit die stukrag van die Fascistiese mite waaraan ons moet glo, wat ons die staat so laat sien, en wat ons tot die Fascistiese lewensdinamiek aandryf. Op die krag wat die mite gee, en op die resultate wat die geloof aan die mite vertoon, kom alles aan. Die vraag of die mite waar is of vals, is sinloos. Sinvol alleen is die vraag of die mite werklik is. En die mite is werklik, want die Fascisme glo daaraan en handel daarvolgens.[161]

70a. Bostaande enigsins abstrakte beskrywing van die korporatiewe staat sal met die volgende skets duideliker word.

Fascistiese Italië is nog 'n koninkryk. Die koning word aanvaar en erken as simbool van volkseenheid, ter wille van tradisionele kragte, en omdat hy daarvoor verantwoordelik was dat die Fascistiese rewolusie met sy mars na Rome in 1922 sonder bloedvergieting geskied het. Mussolini beywer hom dan ook om die prestige van die koning te bevestig, al het hy, en nie die koning nie, alle feitlike mag in hande.

Die man met alle uitvoerende mag in hande is die diktator, Mussolini. Alle drade loop in hom saam:

a. Hy is leier van die Fascistiese party of beweging, die Fascistiese Groot Raad;

b. hy is leier van die organisasie van korporasies, en dus hoof van die Nasionale Raad van Korporasies; en

c. hy is regeringshoof, leier van die twee kamers, die senaat en die kamer van afgevaardigdes (die parlement).

Hy is dus juridiese (d.w.s. regerings-), politieke (d.w.s. party-) en maatskaplike of sosiale (d.w.s. beroeps-, korporatiewe) hoof. En in aldrie hoofskappe geld dieselfde hiërargiese beginsel: die gesag rus in die hoof. [#194] Al drie organisasies (die kamers, die party, die korporasie), is onderling intiem vervleg, met die Fasciste-Raad as die beslissende en invloedrykste organisasie.

Die Fascistiese party is 'n politieke elite met 'n burgerlik-militêre karakter. As sodanig is dit wel 'n deel van die volk, maar dit wil tog die hele volk polities saamvat, Fascisties organiseer en Fascisties leer dink. Ander partye is afgeskaf, respektiewelik word nie erken nie. Die party is soos hy nou bestaan deur die Staat gevorm, nadat die Fascistiese beweging die regering oorgeneem het. Dit neem sonder 'n vaste program en wel as vaste deur die regering gewettigde organisasie die staatsleiding in hande en tree volgens die politieke lewensbehoeftes van die volk op. Dit verteenwoordig geen spesiale klas of belangegroep nie, maar wil ekspressie van die hele volk wees en neem van alle volksdele en beroepe sy lede in hom op. Dit skakel as't ware die hele volk in homself in.

Bo hierdie party staan die Fasciste-Raad, wat die party op alle openbare terreine rigting gee en wat tot staatsorgaan gemaak is, waardeur dit nie meer 'n private party-orgaan is nie. 'n Groot alhoewel vaste aantal lede sit ampshalwe op hierdie raad (bv. die regeringshoof, voorsitter van die twee kamers, ens.), terwyl die diktator 'n willekeurige getal lede by kan benoem. Die Raad kan dan ook nooit teen die diktator werk nie.

[161] Vir kritiek sien § 69b, bl. 151.

Hierdie Raad het o.a. twee belangrike funksies: die beveel by die koning die regeringshoof aan, en dit benoem die lede van die kamer van verteenwoordigers (die parlement).

Wat die eerste van die funksies betref, al moet die koning die regeringshoof benoem (hy het ook die reg om hom te ontslaan), kan hy prakties, omdat net een party met sy Groot Raad erken word, moeilik anders handel as om die aanbeveling van die Groot Raad te volg, d.w.s. die selfaangestelde diktator erken.

Die lede van die parlement word as volg gekies: Beroepsorganisasies, vakverenigings, sindikate, (nie die korporasies nie, wat anders saamgestel is) soos: (a) Landbouers, (b) Landbou-arbeiders, (c) Industrialiste, (d) Industrie-arbeiders, (e) Handelaars, (f) Handelaar-bediendes, (g) Bank-bestuurders, (h) Bankklerke, (i) Spoorwegwerkers, (j) Staatsamptenare, (k) Universiteitsdosente, (l) Skoolverenigings, (m) Kunsverenigings, ens., alles tesame omtrent 26 verenigings, stuur saam omtrent 1,000 name na die Fascistiese Groot Raad, wat daaruit 400 name kies en aan die kieserskorps voorlê vir goedkeuring, wat op die voorstel in sy geheel net "ja" of "nee" stem. Hierdie lede word dan lede van die kamer van verteenwoordigers (parlement). Hierdie keuse is wel 'n professionele, en daarom mag die samestelling van hierdie "volksraad" wel 'n beroeps- of "korporatiewe" samestelling genoem word, maar omdat dit party in elke vereniging, asook deur die seleksie van die Groot Raad invloed daarop uitoefen, is dit tog meteen 'n politieke party-nominasie.

Die senaat is 'n verouderde liggaam, die lede waarvan deur die koning benoem word op aanbeveling van die regeringshoof, terwyl prinse van koninklike bloed vanself daarop sitting het. Sy funksie is in hoofsaak adviserend.

Die Italiaanse volk vind sy politieke verteenwoordiging in die Groot Fascistiese Raad, sy staatsregtelike verteenwoordiging in die senaat en in die kamer van verteenwoordigers (parlement), en sy sosiale, maatskaplike en ekonomiese verteenwoordigers in die Nasionale Raad van Korporasies, wat die korporasies ('n twintigtal beroepsverenigings, waarop werkgewers en werknemers, asook party- en regeringsverteenwoordigers sit) organies saambind, en eng met die regeringswese vervleg is. Sy taak in besonder is die [#195] behartiging van die beroeps- of professionele belange, koördinasie van professionele beyweringe, ens. Eintlik behoort hierdie Raad die kamer van verteenwoordigers (die parlement) te vervang.

Omdat die partylede uit alle beroepe geneem word, verder omdat die kamer van verteenwoordigers (parlement) deur die keuse van die beroepsorganisasies beïnvloed word, en omdat die Nasionale Raad van Korporasies innig met die regeringswese vervleg is, mag ons hier van 'n korporatiewe staat spreek. Dit beteken nie dat die korporasies regeer nie, maar dat die staat die korporasies erken en integreer.

Maar al die liggame hierbo genoem is uiteindelik in hande van die diktator, wie se wil vir almal wet is. Daarom spreek ons van 'n diktatuur.[162]

71a. In die diktator verenig sig vryheid en outoriteit. Sy wil skep staats-, respektiewelik volksvryheid. Sy wil maak korporatiewe en individuele vryheid moontlik. Sy wil verenig die eenheid (die staat) met die verskeidenheid (korporasies, waarin individue hul belange verwesenlik volgens hul aanleg, taak, ens.). Sy wil is outoritêr, unitêr, koördinerend, integrerend, — die grond van koöperasie en van korporatiewe harmonie.

Wat is die verhouding tussen vryheid en outoriteit, tussen koöperasie en diktatuur?

As u die menslike verhoudinge bestudeer, as u die struktuur van die menslike verbande ondersoek, dan blyk dit dat hulle tegelyk vryheid en outoriteit, samewerking en gehoorsaming van bevele vereis.

Dit blyk hier aan die een kant (uitgaande van die individu), dat die individu nie op homself kan lewe nie. Hy moet sy belange versoen met dié van sy groep, as hy sy eie belange na die beste van sy vermoë wil behartig. Ook die groep kan op homself alleen nie bestaan en lewe nie. Die groepe is van mekaar afhanklik, en hulle is tot harmoniese samewerking verplig, as elke groep sy eie belange deeglik wil behartig. Dit vereis nou sowel die vryheid van die individu as van 'n bepaalde groep, maar ook samewerking, d.w.s. orde, reëling en koördinasie van vrye handelinge, d.w.s. outoriteit. So word vryheid en outoriteit beide vereis.

Dit blyk aan die ander kant (uitgaande van die staat), dat die sedelike staat, wat aan hierdie samewerking en koördinasie leiding moet gee, as sedelike staat vry moet wees en teenoor alles wat hy omvat, vorm, orden en skep, gesag het en outoritêr moet optree. Sy sedelike wil is vry en outoritêr tegelyk. Maar om 'n harmoniese orde daar te stel, moet die staat aan die individu en aan die menslike verbande of groepe daardie vryheid vergun

---

[162] Vir kritiek sien § 70b, bl. 153.

wat hulle nodig het om hul besonderheid en selfstandigheid te handhaaf. Ook hier dus word tegelyk vryheid en outoriteit vereis.

Orals dus waar mense saamwoon, moet hulle samehandel en onder leiding van die geheel (die staat) hul koöperasie reël. Orals is tegelyk gegee: outoriteit (regering, koördinasie van handelinge, harmoniëring van belange, dissipline, gehoorsaamheid, ens.) en vryheid (die doen van wat behoort te geskied).

Uit beide gesigspunte blyk dat jy vryheid en outoriteit nie kan skei nie. Maar tog bly die vraag oor hoe ons die vryheid van die staat, wat eintlik absoluut is, moet verbind met die vryheid van die individu en van die groep, al is laasgenoemde vryhede betreklik, alhoewel besonderlik.

Die staat is gebonde aan die objektiewe sedewet, omdat hy sedelike staat is. Hierdie wet bepaal juis dat die vryheid nie bestaan in die doen van wat elkeen graag sou wou doen nie, maar in die doen van wat elkeen juis behoort [#196] te doen volgens die diepere algemene wil wat die staat verwesenlik. Hierdie diepere algemene wil is die staatswil. Die diktator verleen daaraan uitdrukking. Hierdie wil behoort die sedelike wil van elke individu te wees. Vryheid en wet, vryheid en gehoorsaamheid val dus saam.

Vryheid mag dan ook nooit bandeloosheid beteken nie. Die doen van verkeerde dinge is ongeoorloof. Die doen van verkeerde dinge is geen vryheid nie. Die outoritêre regering moet alle bandeloosheid met geweld bestry. Teenoor sodanige valse vryheid is onverdraagsaamheid nodig. Maar meer nog, die regering moet ware vryheid garandeer deur ’n positiewe krag te wees, wat deug (bv. die gehoorsaamheid aan die staatswil) bevorder. Dit doen die staat deur self te wil, deur sy wil tot mag te verwesenlik, deur sy wil om te beveel en deur gehoorsaamheid te vereis. Die staatsonderdane aanvaar dit gewillig. Nog nooit vantevore het hulle so om leiding geroep, so na outoriteit verlang en so orde begeer, soos vandag nie.

Outoriteit vereis sedelike en sosiale verantwoordelikheid. In die mate wat iemand dit het, tree hy outoritêr op. Maar dit beteken tegelyk oorgawe aan die algemene wil, én vryheid as selfverloëning in belang van die geheel en daardeur vryheid as oorwinning van die kwaad. Des te meer in die harte van die mense hierdie sedelike wil en wet regeer, des te meer vergun die staat aan hulle konkrete vryhede. Want deur dit te doen, identifiseer hulle hul belange met dié van die staat, en kan hulle waarlik vry wees.

Die individu in die Fascistiese staat (en so ook die groep), word dus nie van sy vryheid beroof nie. Hy besit hier eerder groter vryheid as ’n geïsoleerde mens, omdat die staat hom beskerm en omdat hy as deel van die staat vryheid besit. Fascisme ontneem die individu net daardie valse vryheid, nl. bandeloosheid, die doen van dinge, wat die harmonie versteur en chaos veroorsaak. Dit vergun aan elke individu (en groep) die vryheid om die belange van homself in harmonie met dié van ander en van die staat (wat almal in die diepste wese tog een is), te behartig.

Die staat is waarlik vry. Elke individu en groep is waarlik vry in sover hulle staats handel. Deur staats te handel, deur die staatswil te gehoorsaam, verwesenlik hulle hul eie vryheid. Want outoriteit is voorwaarde van vryheid en vryheid is voorwaarde van outoriteit. Beide is een en dieselfde, waar die staat homself in die bewussyn van die individu en van die groep verwesenlik. Hier is hulle slegs twee kante van een en dieselfde saak.

Nie alle mense is gelyk of in gelyke sin vry nie. Die een met meer talente en beter aanleg en wat beter geskik is om te regeer of om die leiding te neem, behoort meer verantwoordelikheid, mag en vryheid vergun te word. Alle gesagsuitoefening vereis daarom ook ’n aristokratiese of hiërargiese rangorde, wat kulmineer in die hoogste outoriteit, die Duce of diktator. Van hiervandaan straal via die rangorde van onderleiers alle outoriteit na ondertoe. Outoriteit kom nooit van onder af nie.

Vryheid is dan ook betreklik. Dit is nie ’n reg nie, maar ’n plig. Dit is nie ’n gawe nie, maar ’n verdienste. Dit is nie gelykheid nie, maar ’n voorreg. Dit verander met die tye: vryheid in tye van vrede is nie vryheid in tye van oorlog nie; vryheid in welvaart is nie vryheid in armoede nie.

Outoriteit is sedelike kragsopenbaring. Dit is ’n teken van vitaliteit (lewenskrag). Dit vereis sowel geweld as gehoorsaamheid, sowel mag as oorgawe. In oorgawe, gehoorsaamheid, offervaardigheid, selfbeheersing en dissipline word juis vryheid verwesenlik. Teenoor die egoïsme van individue en klasse stel die Fascisme die sedelike betekenis van die staat en van sy soewereiniteit, waardeur alleen ware vryheid moontlik word. Juis deurdat die staat sy eie gees, sy eie sedelikheid as grond van sy wetgewing het, moet [#197] die staat verwag om deur sy burgers gehoorsaam te word, waardeur hulle hul vryheid kan verwesenlik.

Die staatsoutoriteit is geestelik en totalitêr. Dit deel sy veld met niemand nie, ook nie met sedelike of godsdienstige beginsels wat hiermee sou kan bots nie. As staat het hy sedelike en godsdienstige beginsels, maar hulle is aan sy outoriteit en wet onderworpe, daarmee versmelt, daardeur geabsorbeer en daardeur verwerklik. Die staat onderwerp homself aan hierdie sedewet juis deur dit te vorm en te verwesenlik. Die mens, wat in sy diepste wil staats wil en staats handel en wat daardeur die sintese van outoriteit en vryheid verwesenlik, los in sy wil ook sy godsdienstige en sedelike probleme op. Aut Caesar aut nihil.

Elke regering steun op geweld en op die erkenning van sy onderdane. Maar die erkenning moet waar nodig verseker word deur die gebruik van die nodige magsmiddels. Ontevredenheid mag nie toegelaat word nie, omdat dit die stabiliteit van die regering bedreig. Dit kan voorkom word deur die gebruik van magsmiddels sonder genade. Die hoogste graad van vryheid, waar gehoorsaamheid ontbreek, val saam met die hoogste graad van dwang, van die kant van die staat. Vryheid is daar dus vir elkeen en vir elke groep binne die staat en volgens die wil van die staat, hetsy dat dit in gehoorsaamheid verwesenlik word of met dwang verseker word.[163]

72a. Die ekonomiese beginsels van die Fascisme is deurdring van hierdie ideologie. Die landbou, nywerheids- en handelswese speel in Fascistiese Italië ’n belangrike rol, en die Fascisme het hom juis in besonder geroepe gevoel om die wantoestande op hierdie gebied koördinerend, integrerend en sintetiserend te oorwin. Die betekenis van die ekonomiese kringe in die Fascistiese regime blyk uit sy wetgewings, en bv. daaruit dat die ekonomiese beroepsverbande 800 lede vir die kamer van afgevaardigdes (parlement) mag voorstel, terwyl die ander vrye verenigings (waaronder universiteite, kultuurorganisasies, verenigings van regeringsamptenare, ens.) slegs 200 voorstel.

Fascisme bestry op die gebied van die ekonomie sowel die Individualisme en die Kapitalisme as die Kommunisme en die Sosialisme, en wil die wantoestande wat hier geskep word, oorwin deur die belange van die individu en van die groep (sindikaat, korporasie) harmonies en unitêr in die korporatiewe, outoritêre staat te koördineer.

Waar private of individuele inisiatief (Liberalisme, Kapitalisme, Individualisme) die belangrikste ekonomiese faktor is, word sommige skatryk ten koste van miljoene armes. Die armes verval al meer in ’n dierlike soort van bestaan in slegte huise, met min kos, met onsekerheid oor wat die dag van more mag bring, wo., bv. selfs werkloosheid en hongersnood. Ander euwels wat hier ontstaan en bestendig word, is o.a. oorproduksie en vermorsing daarvan; die opsetlike skepping van skaarste om pryse hoog te hou; die winste wat bo alle verhouding met die aanvaarde risiko staan; die ontsaglike bonusse wat nog uitbetaal word, nadat die ondernemers van die saak al dood is; die mag van die monopolieë en hul selfsugtige beleid en die onmag van publieke outoriteite daarteenoor; die geweldige spekulasie en woekerwinste wat gemaak word; die eksploitasie van die kopers; die skepping van kunsmatig-aangekweekte behoeftes, met die oog op nuwe besigheidskanale; die ophoping van geld in hande van mense wat nie daarvoor gewerk het nie; die ophoping van skulde in ’n stelsel wat skuld en rykdom verwar; die ondergang van die kleinbesitter en kleinkapitalis; die verpligting van werknemers om werk te aanvaar waarvoor hulle geen aanleg het nie, net om iets te verdien; die toestand van ekonomiese slawerny, waarin die [#198] mens net ’n rat in die masjinerie is en sy persoonlikheid nie kan vorm en ontwikkel nie, ens.

Maar, sê die Fascisme, die Sosialistiese (Kommunistiese) oorwinning hiervan is geen verbetering nie. Want die afskaffing van private besit, die nasionalisasie van alle kapitaal (wat slegs ’n teoretiese situasie daarstel!) d.w.s. die plasing van alle kapitaal en mag in die hande van die Sosialistiese staat, waaraan die individu in volkome sin onderworpe is, en wie se stem as die van een in miljoene niks tel nie, waardeur hy maar net op ander wyse ’n meganiese rat in ’n meganiese masjien word, ens., skep maar op ’n ander wyse ’n eentonige, vervelende wêreld, waarin die staat tot tirannie ontwikkel, en sy burgers slawe word.

Nodig is om te leer sien, anders as die Kapitalisme en die Sosialisme (Kommunisme) wil, dat die mens veel meer as net ’n ekonomiese wese is; dat die homo oeconomicus (die ekonomiese mens) nie bestaan nie; — dat die mens wat bestaan ook polities, godsdienstig, heilig en strydend is. Meer in besonder moet ingesien word dat die ekonomiese lewe ook onder die sedewet gestel moet word. Die juiste weg om van ’n slegte ekonomiese stelsel los te kom, is om die verdraaide sedelike kyk op sake, wat daaraan ten grondslag lê, te oorwin. Opvoeding in sedelike waardes alleen, sal ons van die wantoestande kan verlos.

---

[163] Vir kritiek sien § 71b, bl. 154.

Die volgende opmerkings wil net algemene indrukke van die ekonomiese stelsel in die Fascistiese regime gee, sonder om op allerlei besonderhede in te gaan of om volledig te wil wees.

Private besit, as voorwaarde van ekonomiese vryheid en die geleenthede om private besit te verkry as stukrag in die ekonomiese lewe, en beide, as voorwaardes vir die ontwikkeling van die verantwoordelikheidsbesef, wil die Fascisme handhaaf en verseker. Die reg om deur ons ekonomiese inspanning en private besit ook die ekonomiese vryheid van ons kinders te verseker, wil die Fascisme ook waarborg. Die bestaan van kleinbesitters (kleinboere, handelaars, ens.) moet beveilig word. Hulle, met hul gesonde gesinslewe, vorm eintlik die ruggraat van die volk. Hulle moet volgens hul beroepe koöperatief en korporatief saamwerk, want daar bestaan geen ekonomiese feit wat uitsluitlik net van private en individuele belang is nie. Hierdie klas mense het in Italië ’n hoë lewenstandaard, skoon huise, goeie etes, hulle is intelligent, tevrede, goed opgevoed, ook in kuns, het musikale aanleg, selfstandigheid, vitaliteit. Hulle handhaaf hul wonderlike, vaderlike tradisies. Vir hulle doen die Fascistiese regering alles wat hy kan om hulle ekonomiese stelsel te bestendig en dit te versprei waar dit nie bestaan nie. Hy verbind daarmee geleenthede vir kulturele vorming en vermaak. Die korporatiewe staat wil dit vir hulle moontlik maak om hulself te handhaaf teenoor die grootindustrie en groothandel.

Met hierdie klas word koöperatief verenig die professionele klas (kunstenaars, advokate, doktors, ingenieurs, priesters, ens.), asook dié van die handwerkers. Onder hierdie klasse is rykdom goed gedistribueer en hulle belange val vanself met dié van die staat of volk saam.

Naas die beginsels van private besit en koöperatiewe samewerking, geld die beginsel dat alle vorme van besit meteen ook ’n openbare verantwoordelikheid saambring; dat dit iets is wat deur die staat aan die besitter in die algemene belang toevertrou word. Die individu mag daarmee nie doen wat hy wil nie. Dit sou bandeloosheid beteken. Niemand mag met sy besitting iets doen wat die gemeenskaplike belange benadeel nie. Hierdie beginsel word veral nodig teenoor die groot-besitters. Elkeen het die sedelike plig om sy lewe so in te rig dat sy belange een word met dié van die publiek, [#199] d.w.s. met dié van die staat. Dit moet verstaan word volgens die Fascistiese opvatting van vryheid en sy verhouding tot outoriteit.

Daarby kom ’n verder prinsipe: die strewe na ’n maksimum van nasionale vryheid moet aan die verwesenliking van ’n gesonde maatskaplike stelsel van samelewing ondergeskik gestel word. Want algemene welvaart is meer hiervan afhanklik as van groot rykdomme.

Die arm klas van proletariërs sal altyd bly. Maar vir hulle moet goeie voorwaardes van indiensneming geskep word. Aan hulle moet bepaalde arbeidsregte gegee word. Hulle moet geleer word om te verstaan dat hul belange met dié van die industrie, waar hulle werk, identies is, en dat hulle soldate in diens van hul land is. Hulle moet geleenthede kry om uit hul klas uit op te styg. Hulle moet met hul werkgewers sosiaal so verbind word, dat hulle mekaar beter leer ken, ens. Bv. huisbediendes moet so behandel word, dat hulle hul as lede (alhoewel ondergestelde lede) van die gesin voel, en hulle belange met dié van die gesin vereenselwig. In die grond van die saak is dit iets sedeliks. Waar die sedelike verhouding tussen werkgewer en werknemer reg is, is die ekonomiese verhoudinge tussen hulle ook in orde. Juis daarom moet die korporatiewe, sedelike staat, die klasse-onderskeidings korporatief en harmonies oorbrug.

Die staat aan sy kant, wat hierdie orde daarstel en verwesenlik, moet uitwasse van egoïsme kontroleer, en belange koördineer, en doen dit juis en veral deur sy korporasies. Staatsintervensie, staatsinmenging (wat bv. selfs nalatige landbesitters mag onteien), is nodig teenoor elemente wat geen inisiatief vertoon nie of teen die gemeenskaplike staatsbelange ingaan. Maar die inmenging mag nie net negatief (verbiedend) wees nie, dit moet ook positief (opvoedend, koördinerend) optree. Die kontrole moet van binne uit, deur die korporasies geskied, waarin staatsverteenwoordigers en verteenwoordigers van die beroepsverbande saamwerk. Niemand mag uitgelaat word nie. Private en publieke ekonomie moet volkome geïntegreer word. Die wyse van optrede, van koördinasie en integrasie moet progressief deur die ervaring en al na gelang van die omstandighede bepaal word. Want die lewe is veranderend, dinamies, soos die sedelike staat dit is. Dus geen individualisme (Kapitalisme) en geen Sosialisme (Kommunisme) nie, maar unitêre koöperasie en outoritêre koördinasie, waarin individu, groep en staat sinteties tot ’n eenheid geïntegreer word onder leiding van die staat.

Op die besondere wettelike bepalinge van die korporasies wat hierdie ideale wil verwesenlik, gaan ek nie in nie. Dit is my net om die algemene prinsipes te doen. Van belang is om aan te toon dat in botsings die gevalle voor ’n arbeidsgereg gelê word, en die belanghebbende partye die reg het om aldaar hul beskouinge voor te dra.

Al erken die staat ten volle private inisiatief en al moedig hy dit aan, en al is hy nie geneig om op skemas van nasionalisasie in te gaan nie, moet die staat self ondernemings van algemene belang (soos die bankwese, die spoorwegwese, die staatspetroleumwese) beheer, al doen by dit slegs deur semi-staatsinstellinge daar te stel, wat elk, op sy wyse, 'n soort betreklike outonomie (selfstandigheid) besit.

So bring die ekonomiese wese in die Fascistiese staat die klasse harmonies bymekaar. Hy laat hulle mekaar leer ken. Hy skakel stakings uit en vervang dit deur korporatiewe bepalings en juridiese (regtelike) beslissings. Hy gee die werker 'n meer menslike bestaan. Hy plaas die verhouding van werkgewer en werknemer op 'n sedelike basis, en laat beide leer dat hul werk die staatse volk dien. So verryk die Fascisme die eenheid van die staat met die dinamiek van private inisiatief. So word harmonie van belange verwesenlik. [#200] "Harmonie is harmonie", sê Mussolini, "maar kakofonie is 'n ander ding". Die korporativisme is, volgens hom, gedissiplineerde, en daarom ook gekontroleerde ekonomie. En dit is die staat wat hierdie eenheid totalitêr en outoritêr moet bewerkstellig. Dit is die staat wat deur hierdie eenheid tot 'n eenheid van mag kom. Alle kragte van die volk, ook die ekonomiese, word in een idee, in een staat, in een persoon gekonsentreer, wat juis weer vir die ekonomiese gebied van unieke betekenis is. Want hierdeur word ook die ekonomiese lewe van die volk geïdealiseer, en sy plek gegee in die staatse dinamiek wat as gedurige beweging en sedelike aksie die onderskeie elemente binne die staat verenig.[164]

73a. Die Fascistiese opvatting van die huwelik verenig die oud-Romeinse en Rooms-Katolieke opvattings daarvan, maar stel die huwelik en die gesin in die eerste plek in diens van die staatsgeheel.

Die Italiaanse staal wil aan die huweliksinstelling, wat die basis van die gesin vorm, die waardigheid van die Katolieke tradisie teruggee en erken dat hierdie instelling 'n sakrament is. Hy sien die waardevolle betekenis van die huwelik as 'n sakrament vir die staat in. Aansoeke vir egskeidings sal deur kerklike howe behandel word, wat prakties beteken dat egskeidings nie toegelaat word nie. Aborsie (vrugafdrywing) word verbied en streng gestraf. Geboortekontrole is 'n sonde en word verbied. Die verkoop van kontraseptiese (bevrugtingvoorkomende) middels is verbied. Teen allerlei onsedelikheid (bv. op die toneel) word opgetree. Pornografie word onderdruk. Publieke aanhouding deur prostitute is verbied. Prostitusie staan onder sterke staatsupervisie. Diskriminasie teenoor die onwettige kind is verswak ter wille van die begeerte na meer kinders in belang van die staat.

Gesinsbesef, gesinsliefde moet versterk word. Die waarde en betekenis van die gesin moet benadruk word. Moederskap en kindskap moet beskerm word. Die geboortesyfer moet verhoog word. Die bevolking moet so vinnig as moontlik vermeerder word. Dit alles moet geskied in belang van die staat, van sy mag en van die algemene volksheil. Om dit te verseker, word teenoor oujongkêrels gediskrimineer. Alle vrygeselle wat partyampte beklee of kandidate vir parlementêre verkiesings wil wees, moet trou, as hulle nie hul ampte wil verloor of as moontlike kandidate afgewys wil word nie. Met aanstelling en bevordering in regeringsdienste word rekening gehou met die feit of iemand al dan nie getroud is nie. Vrygeselle tussen 25 en 65 jaar betaal besonder hoë belastings, nl. 50% van hul inkomste.

Om die geboortesyfer te laat styg, word verder aan vrugbare vaders pryse gegee. Belastings word om hierdie rede verminder en goedkoper huise word gedistribueer volgens die grootte van die gesinne. Die pryse van spoorwegkaartjies vir wittebroodsreise word verminder. Ens.

Die vrou se plek is tuis. Sy moet haar man versorg, kinders kry en opvoed. Sy het geen stemreg vir die parlementêre verkiesings nie. Sy kan geen lid van die party of van die milisie wees nie. Sy beklee geen openbare ampte van betekenis nie. Sy het geen inisiatief en speel geen rol in die openbare lewe nie. Vrouensbewegings bestaan dan ook nie, behalwe organisasies soos bv. dié om die mans ontspanning te besorg, om filantropiese en om sosiale werk te doen. Die ideaal van die vrou is vroulik: 'n volkome gebalanseerde, normale vrou, met 'n warme moederinstink, met aantreklike teerheid, krag van simpatie, en liefde vir haar huis en haar huislike pligte. Die ideaal van die man daarenteen is manlik: die gebalanseerde, normale man, sterk, vol lewensvitaliteit, strydlustig, vrygewend, en sonder vrees.

[#201] Die moontlikheid van 'n gesonde ekonomiese lewe van die gesin moet gewaarborg word. Privaatbesit, asook die erfreg van die kinders, word deur die wet gewaarborg. Die gesinsgenote moet verseker wees van hul huis en hul onderhoud. Hulle moet sosiaal met ander leer saamlewe. Maar nie net vir hul ekonomiese welvaart moet gesorg word, in sover die man deur werk reg op 'n sorgelose lewe vir sy gesin het nie. Ook vir hul

[164] Vir kritiek sien § 72b, bl. 155.

geestelike en sedelike lewe moet gesorg word, bv. deur ontspanning, opvoeding, kunsgenieting, ens. aan hulle te verskaf.[165]

74a. Die kinders word op skool Fascisties opgevoed, behalwe in hul godsdienstige opvoeding, waarvoor die Rooms-Katolieke Kerk sorgdra. Dril en dissipline maak die skole byna militaristies. In byna alle vakke word die Fascistiese politiek en ekonomiese beskouinge ingedra. Die geskiedenisonderwys moet die ou Romeinse Ryk en die moderne Italië verheerlik. Kinders word geleer dat doen hoër staan as denke, dat krag en mag ’n besondere waarde het; ensovoorts.

Seuns en dogters word in jeugbewegings opgeneem en Fascisties gevorm. Seuns van 8-14 jaar kan met toestemming van hul ouers by die Balilla, en van 15-18 jaar eweneens met ouerlike toestemming by die Avanguardia aansluit. Binne die organisasies bestaan bepaalde soorte van skole waarin die Fascistiese denkwyse gepropageer word. Die godsdienstige opvoeding in hierdie organisasies behartig die priesters. In hierdie jeugorganisasies word hulle militêr geoefen, word hul gewetens Fascisties gevorm, en word hulle tot die nuwe standaard van Italiaanse lewe dissiplinêr opgevoed. Vaderlandsliefde word hier by hulle gewek. Die beset van orde, eer en verantwoordelikheid word hier by hulle aangekweek, ens. Die seun moet tot ’n goeie vader, ’n goeie burger en ’n goeie soldaat opgevoed word. Die dogters sluit by die Piccole Italiane en die Giovani Italiane aan en word volgens die Fascistiese vroue-ideaal opgevoed.

Al hierdie jeugbewegings saam word genoem die Fasci Giovanili Combattimento. Hulle is almal volgens die hiërargiese leiersprinsipe saamgestel. Hulle motto is: “Glo, gehoorsaam, veg.” Die jeug leer hier ook om hul leier te waardeer, en wel volgens die beginsels: “Mussolini maak geen foute nie!” en: “Die lewe van die Duce moet jou dierbaarder wees as alle ander lewens”, — ’n opvoedingsgees wat met dié van die skole ooreenstem.[166]

75a. Die ouers word deur allerlei publikasies, die radio en veral deur die pers opgevoed. Die pers (en die radio) moet ook Fascisties wees. Die pers staan onder ’n persburo wat die persbeleid bepaal, sensuur toepas, ens., — al is die pers ook in private hande. Van die pers word verwag om die Fascistiese regime, lewens- en wêreldbeskouing te bevorder en wat daarmee in stryd is te beveg.[167]

76a. Oor die Fascistiese opvatting van sedelikheid as ’n sintetiese en harmoniërende wil tot mag, waarin die deel (die individu, die groep) met behoud van sy besonderheid hom aan die geheel (die staat) oorgee, en deur dissiplinêre, selfverloënde gehoorsaamheid aan die outoritêre staat die hoogste in homself verwesenlik, — het ons reeds gehandel. Hierdie beskouing kan kortliks saamgevat word in die woorde: dade wat die staatsbelang (staatsmag) en daardeur die belang (die mag) van alles binne die staat bevorder, is goed.

Hierdie sedelikheid vorm die basis van kultuur en van die godsdiens. [#202] Die Fascisme is ’n religieuse oortuiging, sedelik van karakter, wat alle kultuurkringe deurdring en sinteties koördineer. Die verband van die Fascistiese mite hiermee, het ons reeds aangetoon.

Van die verskillende kultuurkringe vestig ons net die aandag op die Fascistiese opvatting van wetenskap en waarheid.

Die wetenskap het geen waarde as sodanig nie. Sy norme, beginsels, voorskrifte en teorieë het geen waarde in hulself nie. Wetenskap het alleen waarde in sover dit toegepas kan en moet word en daardeur die staat dien en sy belange bevorder. Die wetenskap moet dan ook alle staatsvyandige beskouinge bestry en ware Fascisme bevorder. Op verskillende universiteite word verskillende vakke (veral geskiedenis en wet, maar ook die natuurwetenskappe) volgens Fascistiese beginsels gedoseer.

Die Fascisme is, soos alle waarheid, aan die tyd en aan besondere omstandighede gebind, innig-tydelik van aard, maar is meteen ’n hoëre vorm van waarheid in die geskiedenis van die menslike denke. Fascisme is die nou (in ons eeu) bruikbare, d.w.s. ware teorie. Die leer van hierdie eeu is die leer van die Fascisme.

Die Fascisme erken geen algemeengeldige opvattings, beginsels, norme, ens. nie. Hulle het slegs tydelike geldigheid en is onderworpe aan die tydelike daad waarin hulle verwesenlik word. Deurdat die Fascisme die waarheid as tydelik opvat en van die sedelike wil, wat hom verwesenlik afhanklik stel, is die Fascisme universeel en verkondig hy ’n hoëre waarheid. Fascisme is nie die waarheid van die woord of van die begrip

[165] Vir kritiek sien § 73b, bl. 156.

[166] Vir kritiek sien § 74b, bl. 156.

[167] Vir kritiek sien § 75b, bl. 157.

nie, maar die waarheid van die daad. Teorieë, dogmas, beskouings, ens. moet aan hulle praktiese gevolge beoordeel word. Dit beteken dat hulle aan die gevolge wat hulle vir en binne die staatsgeheel het, beoordeel moet word. Dit kan ons ook as volg stel: die wete wat die staatsbelang, en daarmee die belang van alles binne die staat bevorder, is waar.

Die Liberalistiese opvatting van die wetenskap laat elkeen vry om sy koers te gaan, soos hy dit sien. Fascisme is teen hierdie verbrokkeling gekant, en eis dat die waarheid en wetenskap sy organiese eenheid sal verkry deur begryp en doen, teorie en praktyk, die lewe van die mens en sy beskouinge tot ’n eenheid te integreer, en wel deur dit alles te veranker in die objektiewe, universele, kollektiewe wet of wil, waaraan die sedelike staat die totalitêre uitdrukking verleen.[168]

77a. Fascisme is totalitêr. Dit beteken dat dit nie profaan nie, maar religieus is. Dit is ’n nuwe opvoeding van die mensheid in ’n ondeelbare geheel (die staat) en in ’n onverbreekbare verbondenheid van sy geestelike energieë. Die Fascisme is dan ook net so onverdraagsaam as wat elke religie dit is. Soos elke religie die hele geestelike lewe van die mens opeis en beslag daarop lê, eis die Fascisme ook die hele mens in al sy doen en late vir homself op. ’n Hoë idealisme kenmerk dan ook die Fascisme. Dit is ’n geloof, religieus van karakter. Die Fascisme is daardie religieuse geloof wat die mensheid in ’n verhouding tot ’n hoëre wet, tot ’n objektiewe wil sien, wat bo die individu staan en hom verhef tot ’n waardige lid van die geestelike “gemeenskap”. Dit is ’n mistieke verwesenliking van die hoogste in die mens.

Die Fascisme skep geen bepaalde godsdiens nie. Sy godsdiens is universeel. Hy laat elke bepaalde godsdiens wat met die staatsgeheel harmonieerbaar is, vry. Hy respekteer die god van die askete, die god van die heiliges, die god van die helde, ja selfs die God waarin die vrome volk eenvoudiges van harte glo en tot Wie hulle bid. Die Fascisme wil [#203] nie die god waaraan geglo word, uit die siele van die mense verdryf nie, want hy het geen eie, spesiale god geskep nie. Desnieteenstaande is die Fascisme intens religieus en mistiek van karakter.

Maar nou bevind sig in Italië die magtige Rooms-Katolieke (= Totalitêre) Kerk naas die Totalitêre Staat. Die Pous staan naas en teenoor Mussolini. Beide eis volkome seggenskap oor die inwoners van Italië. Hierdie inwoners is omtrent almal Katolieke en omtrent almal staatsburgers. Die kerk het ook politieke belange, veral in en deur die Vatikaan. Die staat wil die kerklike belange met die ander belange binne die staat koördineer en sintetiseer (verbind), sonder om die besondere eieaard van die kerklike belange te vernietig. Die kerk wil nie Fascisties met die staat geïntegreer word nie. Die kerk eis die opvoeding van die jeug vir haar op, en wil in die skool ’n definitiewe en beslissende seggenskap hê. Die staat wil oor die skool volle seggenskap hê en die jeug Fascisties opvoed.

Hierdie konfliksituasies word nie opgelos deur Mussolini se woorde: “Die Fascistiese staat het in grondliggende sin ’n sedelike karakter. Dit is Katoliek, maar dit is bo alles Fascisties, uitsluitlik en essensieel Fascisties!” nie. Want die kerk beskou dat sy as kerk bo die staat staan; — dat die staat in alle geestelike dinge aan die kerk onderworpe is. Sy erken egter wel dat in tydelike dinge die staat nie onder die kerk staan nie. Maar dit beteken tog dat die kerk as bewaarder van sedelikheid haar die reg voorbehou om te bepaal watter staatswette nadelig is vir die geestesbelange van die burgers, en sy meen dat sy selfs die reg het om die staat te verplig sodanige wette te herroep of te wysig. Verder eis die kerk dat geen van haar lidmate in die uitoefening van hul godsdiens deur die staat bemoeilik sal word nie. Sy handhaaf vervolgens dat die opvoeding van die jeug die heilige reg van die ouers is, waarvoor sy in naam van die ouers waak. Sy verwag dat die staat hierdie reg sal eerbiedig. Sy eis dat die skole Katolieke skole sal wees en onder kerklike toesig sal staan, en dat die kerk medeseggenskap sal hê in die bepaling van die leerplan, ens. Sodanige en ander verwagtinge van die kerk beperk die gesagsterrein van die staat, wat juis totalitêr en dus absoluut wil wees, en outoritêr sy eie beslissinge, ook insake sy eie sedelikheid, insake die Fascistiese opvoeding van die jeug, ens. alleen wil neem.

Wat die samewerking wel vergemaklik, is dat die Fascistiese staat religieus wil wees en die godsdiens wil bevorder. Dit wil die staat nie alleen omdat gemeen was dat hulle (die Fasciste) die staatsonderdane beter vir die Fascisme kon wen en kon beheer met behulp van die godsdiens en van die kerk nie, — maar veral ook omdat die Fascistiese staat as sodanig geestelik, sedelik en religieus van karakter is. Die Fascisme ontken dat hierdie ideologie die staat vergoddelik, omdat dit die sedewet bo die staat stel.

Om die konfliksituasies te oorwin, het die Fascistiese staat en die Rooms-Katolieke Kerk in 1929 ’n verdrag gesluit, ’n konkordaat aanvaar en ’n finansiële ooreenkoms getref. Dit was ’n eerste poging of stap tot ’n beter verstandhouding tussen beide en tot uitskakeling van die gegewe botsings. Die pous het volgens hierdie

[168] Vir kritiek sien § 76b, bl. 157.

ooreenkomste volle soewereiniteit gekry as regeerder van die Vatikaan. Vervolgens word die Katolieke godsdiens as die enigste godsdiens van die staat erken, ook al word ander godsdienste geduld. Ook word die vryheid van die Katolieke Kerk gewaarborg. Kerklike feesdae word erken. Wat die huweliksreg betref, word die kerklike standpunt aanvaar, kerklike huweliksbevestiging word erken, en aan die kerk word die reg gegee om aansoeke om egskeiding geregtelik te behandel. Die kerk kry medeseggenskap in skoolsake, veral in die godsdienstige onderwys en in die reëling van die leerplan daarvan, ens.

[#204] Hierdie ooreenkomste word deur sommige uitgelê as 'n oorwinning vir die Fascistiese staat, deur ander as 'n oorwinning van die Katolieke kerk en as 'n onderwerping van die staat aan die kerk.

Maar nouliks was hierdie ooreenkomste aangegaan toe die stryd tussen beide weer begin ontbrand het. Die Pous het gehandhaaf dat deur die konkordaat die kerk "God aan Italië en Italië aan God" teruggegee het. Dit het weer kritiek van Fascistiese kant uitgelok. Die kerk het volgens sy vertolking van die verdrag (wat verspreiding van die Katolieke beginsels in die individuele, gesins- en sosiale lewe toegelaat het), hom al meer met sekulêre sake begin bemoei, o.a. met die stigting van Katolieke arbeidersverenigings. Hierop het die staat hom verplig gevoel om in te gryp. Mussolini het in 'n toespraak gesê: "die opvoeding behoort aan ons; die kinders word wel in die Katolieke geloof opgevoed, maar ons moet hierdie opvoeding aanvul en ons geloof en ons verwagtinge in hulle laat posvat". Die volgende dag het die Pous daarop geantwoord dat opvoeding die essensiële en onvervreembare reg van die gesin, en in die belang van die gesin die reg van die kerk is. Mussolini het daarop weer in 'n latere toespraak teruggekom en gehandhaaf dat opvoeding nie die reg van die gesin is nie, maar van die staat, en dat staatsopvoeding die totalitariese vorming van die burger eis. So gaan die diskussies verder. Veral die daadwerklike invloed van die kerk in skoolsake, waardeur die Fascistiese vorming van die jeug nie tot sy reg kom nie, is vir die Fasciste 'n steen des aanstoots.

Aan hierdie stryd tussen staat en kerk het die party ook, nadat die genoemde ooreenkomste aangegaan was, hom verplig gevoel om deel te neem. In 'n bepaalde geval het die party hom genoodsaak gevoel om te protesteer teen 'n pouslike encycla. Sy protes het die Fascistiese eed verduidelik en verdedig. Dit het ontken dat vrymesselaars in die party van invloed is. Dit het die Balilla teen kritiek verdedig, ens.

Uit dit alles blyk dat die vriendskap tussen die staat en die kerk in 1929 gesluit, nie lank geduur het nie. Giovanni Gentile eindig sy behandeling van hierdie konflik met die woorde : "Daar moet helderheid kom oor die verhouding van beide. Indien nie, dan wankel die vriendskap en breek dit uiteindelik af".[169]

78a. Nasionaal-Sosialisme mag geen uitvoer-artikel wees nie, maar Fascisme verteenwoordig 'n universele waarheid, 'n antwoord op die staatsverbrokkelende, staatsondermynende en staatsvernietigende valse stelsels van Individualisme, Liberalisme, Kapitalisme en van Sosialisme, Kommunisme (Bolsjewisme) en Materialisme. Dit wil 'n verhewe geestelik-sedelike heroriëntering van die mensheid wees en harmonies die konfliksituasies tussen mense en groepe oorwin deur die oplossing daarvan in die hande van 'n outoritêre, koördinerende en korporatiewe, maar unitêre staat te stel en gevolglik, volgens die wese van alle ware gesag hierdie oplossing aan een persoon toevertrou, wie se wil die wil van die staat is. Hierdie antwoord op ons lewensprobleme is van meer as net plaaslike betekenis en verdien navolging, — natuurlik aangepas aan die besondere omstandighede van die land en "volk", wat die voorbeeld van ons Fascistiese Italië wens te volg. Fascisme is in Italië Italiaans, maar is in sy wese universeel, — die antwoord van ons eeu op die fundamentele probleme, waarmee die mensheid worstel.[170]

[#205] DEEL B.

KRITIEK.

65b.[171] Die Fascisme is geen konsekwente oorwinning van die Liberalisme en van die Kommunisme (Bolsjewisme) nie. Dit bevat aan die een kant momente van altwee hierdie stelsels en is aan die ander kant meer 'n reaksie op die gewraakte momente in daardie stelsels as 'n selfstandige, oorspronklik uit eie, positiewe ervaring gebore ideologie. Dit mag dan ook een van die redes wees waarom die Fascisme met sy paradokse so moeilik verstaanbaar is.

---

[169] Vir kritiek sien § 77b, bl. 158.

[170] Vir kritiek sien § 78b, bl. 159.

[171] Vir uiteensetting sien § 65a, bl. 130.

66b.[172] Waar §66a slegs 'n vergelyking tussen die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme is, gee ons hierop geen verdere kommentaar nie.

67b.[173] Die Fascistiese ideologie was nie van die begin af uitgewerk nie, maar is na mate die beweging gegroei het, gevorm. Dis korrek. Maar geen beweging ontstaan en groei sonder 'n leidende idee nie. Ook al is die idee in slegs mitologiese vorm gegee. Die insig (ook die mitologiese geloofsinsig) lei altyd die lewe, reg of verkeerd, hoe ook al die behoefte vir 'n nuwe beweging aan die spanninge van die lewe sy ontstaan te danke mag hê. By die Fascistiese beweging was die leidende motiewe deels negatief, anti-individualisties en later ook anti-sosialisties, en deels positief: die idee (al is dit mitologies voorgestel) van mag, van 'n magsidealisme, van 'n magtige nasie-staat wat polities-militêr verwesenlik moet word deur die staatsmag in hande te kry, en waarin die foute van die verkeerde stelsels oorwin en vervang moet word deur harmoniese samewerking.

Ons eis dat so 'n leidende idee, ook al word dit in 'n mite geformuleer, waar sal wees. Nie op sy werklikheid, op sy inspirasie kom dit in die eerste plek aan nie, maar op sy waarheid. Anders lei die idee opportunisties en verlei dit die mens om dit wat die idee voorstel tot 'n afgod te maak. Die Fascistiese leer van die mite moet ons dan ook verwerp; — al waardeer ons die met die mite gegewe erkenning, dat aan alle menslike kenne en doen 'n religieuse geloof ten grondslag lê.

Uitgangspunt, middelpunt en doelpunt van ons lewens- en wêreldbeskouing is God en nie die staat nie. Wie die staat so beskou, maak van die staat 'n afgod. God alleen is absoluut. Die staat is dit nie. Die Fascisme vergoddelik die staat.

Die staat mag, wat die menslike doen en late betref, in 'n bepaalde sin universeel wees. Dit vorm en handhaaf nl. die reg vir alle menslike doen en late, vir die individu en vir die onderskeie menslike verbande, ens. Maar dit beteken nog nie dat die staat totalitêr, alomvattend is nie. Want ten opsigte van die mens (as individu en as menslike verband) vorm en handhaaf die staat net die reg, — meer nie. Die staat vorm geen wetenskap (is geen wetenskaplike instituut) nie, skep geen kuns (is geen kuns-instituut nie), bekeer geen sondaars (is geen kerk nie), vorm geen taal, geen sedelikheid, geen godsdiens, ens. nie. Die staat is universeel net in die een aspek of die een funksie van regsvorming en regshandhawing. Dit omvat net die regsorde, wat dit orals moet uitbou en met geweld moet beveilig. Dit beveilig hierdie regsorde wel vir alle individue en alle menslike verbande, en skep, deur sy regsvorming vir hulle nuwe moontlikhede, maar dit omvat daardeur die individue en menslike verbande nie, en kan hulle ook nie vervang nie. Die staat verwesenlik net die juridiese waardes, die waardes van die reg, [#206] en omvat dus nie die ander menslike waardes nie, hoe dit ook al deur sy regsvorming sorg moet dra dat daardie waardes (deur ander kringe) verwesenlik kan word.

Die individu is slegs as staatsburger deel van die staat. As individuele wese (bv. in sy gewete, in sy persoonlik godsdienstige lewe, ens.) is hy nie staatsburger nie, en val hierdie sy van hom buite die staat.

Die gesin, die volk, die kerk, ens. het elk 'n eie taak, 'n eie struktuur, 'n eieaard en 'n eie roeping, wat dit nie van die staat ontvang het nie. Elk van hulle staan as sodanig naas en buite die staat, hoe hulle trouens ook al met die staat vervleg mag wees.

Die staat staan bo die individu en bo die menslike verbande in sover hy hulle deur sy wetgewing (regsvorming en regshandhawing) help en beveilig, d.w.s. in sover hul reg deur die staat bepaal en vasgelê moet word. Maar in sover elk sy besondere taak vervul, val hulle nie onder die staat nie, maar staan hulle naas die staat as gelykwaardige groottes.

Die staat kan bowendien nie willekeurig hul reg vorm en bepaal nie. Want hy moet hul van God gegewe eieaard en die regsbeginsels wat daarmee saamhang eerbiedig, asook rekening hou met hul groei en ontwikkeling en dus ook met die regsfaktore wat daardeur ontstaan. Streng geneem skep die staat nie die reg nie, maar vorm hy dit volgens die gegewe en wordende regseise en regsbehoeftes in ooreenstemming met die ordinansies van God.

Die individu en elke menslike verband het sy eie taak, moet sy eie diens aan God en sy eie roeping vervul. Hy het daardeur ook self sy eie energieë nodig. Die staat mag en kan nie al die menslike energieë absorbeer en op al die menslike kragte aanspraak maak nie. Elke menslike verband vervul die besondere, by hom behorende

[172] Vir uiteensetting sien § 66a, bl. 130.

[173] Vir uiteensetting sien § 67a, bl. 133.

verwagtinge van die mens. Die staat kan en mag nie al sy verwagtinge vervul nie. Die staat is geroepe om slegs sy verwagtinge in verband met wat reg is en as reg sal geld, te vervul.

Die staat is dan ook nie die innerlike stukrag van die mens in al sy doen en late nie. Die individu het sy individuele stukrag, elke menslike verband sy bepaalde stukrag, en so ook die staat. Maar die groot stukrag agter almal behoort nie die verwesenliking van die gegewe eieaard en die vervulling van die gegewe taak te wees nie, maar die liefde tot en die diens, eer en verheerliking van God, wat aan die mens (individueel en sosiaal) sy verskeidenheid van take opgelê het, hom daartoe in staat stel, en hom tot hierdie taakvervulling roep.

68b.[174] Die Fascisme sien die staat nie as iets biologies of natuurliks, soos die Nasionaal-Sosialisme nie, ook nie as ’n ekonomies-materialistiese verskynsel, soos die Kommunisme (Bolsjewisme) nie. Dit sien die staat as iets sedeliks, ook die Fascisme dwaal, want die staat is nie ’n sedelike nie, maar ’n juridiese (regsvormende) verskynsel of organisasie.

Die Fascisme erken die sedelike as iets oorspronkliks. Dit verwerp nie die sedelike soos die Kommunisme (Bolsjewisme) nie, maar dit vat die sedelike ook nie op as ’n biologiese (van bloedfaktore afhanklike) verskynsel, soos die Nasionaal-Sosialisme nie. Dit kan ons van die Fascisme waardeer. Maar die Fascisme maak hier drie foute. (i) Dit maak die sedelike iets absoluuts, waardeur dit tussen sedelikheid en godsdiens nie suiwer kan onderskei nie. Die sedelike is nie iets absoluuts nie. God alleen is absoluut. (ii) Die sedelike is primêr nie ’n wilsverskynsel nie, maar is geleë in die bepaling: “jy moet jou naaste liefhê nes jouself”.[175] (iii) Dit laat die staat self die sedelike skep [#207] en die sedewet bepaal waaraan dit onderworpe is. Die staat, deur homself te wees, d.w.s. deur te wil, stel sedelikheid daar. Ons handhaaf daarenteen dat die eieaard, uniekheid en wetmatigheid van die sedelike deur God bepaal is; — en dat die mens, om sedelik te wees, daaraan gehoorsaam moet wees. M.a.w. die sedelike het sy eieaard en doel nie van die staat nie, maar van God.

Fascistiese imperialisme as staatsverheerliking, as menslike heerlikheid en as staatse selfverheerliking verwerp ons.

Dat die individu sy sedelikheid kan verwesenlik in oorgawe, opoffering, selfverloëning en dood, stem ons toe. Maar dit moet dan nie beteken oorgawe aan die goddelike staat nie, maar gehoorsaamheid aan die roeping wat God die mens in sy self- en naasteliefde gestel het. Hierdie oorgawe moet egter ewewigtig wees, en ook in selfliefde, in die aanvaarding van die roeping wat God aan die mens as individuele wese gee, gewortel wees.

Elke individu en elke menslike verband moet van sy verantwoordelikheid bewus wees om sy betrokke roeping te kan vervul. Die staat behoort nie te eis dat hierdie verantwoordelikheid ’n omvattende verantwoordelikheid teenoor homself as totalitêre staat sal wees nie, omdat die mens en die menslike verbande in die eerste plek ’n absolute verantwoordelikheid teenoor God, die Gewer van die roepings het. Menslike verantwoordelikheid teenoor die staat is slegs juridies. Die staat mag homself dan ook nie as ’n soort “kerk” met ’n religieuse missie (om die mensdom homself as staat te leer dien), beskou nie.

Die orde wat die staat bring, vorm en handhaaf, is ’n juridiese orde, nie ’n sedelike orde nie. Die staat stel ’n harmoniese verhouding tussen die mense volgens die beginsels van die reg en van die opreg gebaseerde harmonie van belange daar, en nie ’n harmoniese verhouding tussen die mense volgens die sedelike beginsel van self- en naasteliefde en van die hierop gebaseerde belange-behartiging nie.

Nie net die staat nie, maar elke menslike verband (soos die kerk, die volk, die maatskappy, die gesin, ens.) bewaar en gee, elk op sy wyse aan die nageslag verder die waardevolle skatte van die verlede. Dat die staat outoritêr is en gesag het, dat die owerheid gehoorsaam moet word, erken ons. Maar hierdie outoriteit is geen totalitêre en ook geen sedelike nie, maar ’n juridiese. God alleen het absolute gesag oor ons. Sedelike outoriteit is eerder gegee in die verhouding van die volksleier tot die volgeling (wat die Nasionaal-Sosialistiese leierstaat eintlik bedoel te verwesenlik) of van die ouer tot die kind. Juridiese outoriteit is meer dié van ’n regeerder, wat die nodige magsmiddels tot sy beskikking het om sy outoriteit te handhaaf. Fascistiese outoriteit is eintlik dié van ’n regeerder, selfs van ’n diktator, wat beveel en sy bevel met mag deursit. Die Fascisme fouteer daarin dat dit hierdie soort outoriteit as ’n sedelike outoriteit beskou, dit in totalitêre sin wil handhaaf en dit absoluut maak, d.w.s. vergoddelik.

---

[174] Vir uiteensetting sien § 68a, bl. 133.

[175] Vergelyk my brosjure in *“Die Verkennerreeks”*, No. 3: *“Die Grond van die Sedelike”*.

’n Diktator mag by wyle nodig wees, bv. in tye van nood. Want dit kan wees dat bepaalde wantoestande slegs deur ’n diktatuur verhelp sou kan word. Maar ons eis dan ook dat die diktator hier die ordinansies van God (wo. die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die onderskeie menslike verbande en van die onderskeie kultuurkringe) sal eerbiedig, en dat hy sy magsposisie alleen in sover sal gebruik, as wat die nood hom verplig. Verder sal ons moeilik ’n diktatuur as ’n permanente staatsvorm kan erken vanweë die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die onderskeie menslike verbande. Maar ’n selfaangestelde diktator, wie se wil wet is, en wie se wil nie buig onder die wil van God, en Sy ordinansies nie eerbiedig nie, — ’n diktator wat aan die mondigheid van die individu en [#208] aan die selfstandigheid van die menslike verbande en van die kultuurkringe in prinsipiële sin afbreuk doen, soos die Fascistiese diktator, kan ons nie aanvaar nie.

Die stryd van die Fascisme teen die Liberalisme, Kommunisme (Bolsjewisme), ens. waardeer ons, maar ons veroordeel die stelsel van staatsvergoding, wat die Fascisme daarvoor in die plek wil stel, al sien hy die staat in ’n “verhewe” sin as sedelike staat.

Die staat is ’n juridiese instelling, geen sedelike verskynsel, soos die Fascisme dit wil nie. Maar staat en volk is vervleg, — al is elk selfstandig en soewerein in eie kring. Deur hierdie vervlegting en onderlinge afhanklikheid is die regering (al regeer hy juridies oor die volk) aan die volk sedelike verantwoordelikheid vir sy dade verskuldig. In hier sedelike verantwoording staan die regeerders nie bo die volk nie. Dit verwerp die Fascisme geheel en al.

(b) Wat egter die Fascistiese staatsopvatting vir ons nog onaanneemliker maak, is die radikale magsopportunisme wat daarin opgesluit lê.

Die staat handhaaf die reg met mag. So sien ons dit. Die Fascisme stel egter die magsgebruik nie onder die reg nie, maar maak die reg van die staatsmag afhanklik. En hierin is Fascisme verwant aan die Kommunisme (Bolsjewisme), ook al idealiseer hy die mag as iets sedeliks, wat die Kommunisme (Bolsjewisme) nie doen nie. In hierdie opsig is die Nasionaal-Sosialisme, wat die staatsmag aan die volkereg bind, meer verhewe.

Die staat wat mag ter wille van mag verheerlik, en wat die reg aan die mag onderwerp, ook al is hierdie mag ’n sogenoemde sedelike wil wat reg vorm, het vir sy handelinge geen beginsels nie, en moet hom laat lei deur die beste kanse en die mees belowende koers vir sy magsverswesenliking, m.a.w. moet van oomblik tot oomblik opportunisties handel. Mag en nie die van God in beginsel gestelde regsnorme nie, seëvier. Dit maak die Fascistiese staat ’n geweldstaat, hoe dit ook hierdie geweld tot “verhewe sedelikheid” mag wil “rasionaliseer” (d.w.s. redelik vergoeilik). Ons verwerp die Fascistiese magsverheerliking en magsidealisme as ’n doel op homself. Die mag wat die mens (as individu en as menslike verband, ook as staat) verkry het, moet altyd wees middel tot die doel: vervulling van die gegewe roeping tot eer en verheerliking van God, in gehoorsaamheid aan Sy ordinansies.

Die beklemtoning van die eis dat die mens moet werk en stry, waardeer ons. Ons sien dit net nie Fascisties as ’n diene van die totalitêre staat nie. Oorloë sal daar in hierdie bedeling altyd wees. Maar ons beskou dit nie as ’n normale verskynsel, soos die Fascisme doen nie. Oorloë is euwels en behoort vermy te word. Alleen oorloë wat geregverdig is, soos selfverdediging teen aggressie, moet ons goedkeur, omdat die verlies van vryheid ’n onreg en ’n groter euwel as oorlog is, en jou volk deur die verlies van sy vryheid nie sy van God gegewe roeping kan vervul nie.

(c) Dat die Fascisme die geskiedenis en die tradisie hoog ag, kan ons waardeer. Tereg aanvaar die Fascisme die stelling dat die geskiedenis ’n sin en ’n betekenis het en ook aan die volk en die staat van vandag sy sin — ek sou sê sy roeping — openbaar. God spreek tot die volke en die state ook deur die geskiedenis.

Maar alles hang af van die waardering van die geskiedenis, van die seleksie of keuse wat bepaal wat daarin goed en wat daarin verkeerd was, en van die insig hoe die goeie van die verlede aan ons vandag die regte koers wys. Die Fascistiese verheerliking van mag as maatstaf van geskiedenis-beoordeling, waarvolgens die magtige Romeinse Ryk ’n soort voorbeeld vir die Italiaanse staat van vandag sou wees, is seker nie die juiste [#209] maatstaf nie. Ons moet die geskiedenis “in U lig” beoordeel, die hand van God in die geskiedenis leer sien, — as ons uit die geskiedenis ons hedendaagse roeping en koers wil leer verstaan. Dit geld ook van die waardering van tradisie en sy verbinding met, laat my maar sê: progressie, d.w.s. voortgang op die pad van ons roeping, die toekoms tegemoet.

Die staatswil (respektiewelik die “volks”-wil) is nie identies met die wil van God nie. Die staatswil (respektiewelik “volks”-wil) behoort met die wil van God ooreen te stem. Dit is nie die toevallige “wil” van

die meerderheid van die burgers (of volksgenote) wat vir die staatswil (of vir die "volks"-wil) beslissend behoort te wees nie, — daarin het die Fascisme gelyk, — maar die toevallige wil van die totalitêr geregeerde staat (respektiewelik van die "volk"), die wil van die diktator, kan ook die verkeerde "wil" wees; — omdat ook state en volke en hul regeerders en leiers sondig is en die gebod van God, die Here oortree. Die staatswil is daarom normatief en bindend vir elke mens en vir elke menslike verband, solank die staat die ordinansies Gods eerbiedig.

"Mussolini" (as beliggaming van die soewereine staatswil) "kan geen foute maak nie". Dit is die logiese konsekwensie van die Fascistiese ideologie. Wat Mussolini doen, is altyd reg. Dit kan nie anders wees nie as die staatswil (die wil van die diktator) die laaste appèlhof, die laaste beslissingsinstansie is, van wat sal geskied. Interessant is dit om hiermee te vergelyk die standpunt van Hitler, wat met 'n instinktiewe trefsekerheid moet handel, en wat erken dat hy soms foute maak. Op die stelling "Mussolini maak geen foute nie" is kommentaar oorbodig.

69b.[176] (a) Ons kan die Fascistiese bestryding van die Individualisme (en dus van die Liberalisme) waardeer. Die individu is nie absoluut soewerein nie, en bowendien is hy ook 'n sosiale wese, o.a. dus ook staatsburger.

Dat die Fascisme aan die individu 'n soort waarde en erkenning wil gee, kan ons ook waardeer.

Maar die waardevolle van hierdie Fascistiese beskouings word in een slag vernietig, deur die bepalings dat die individu geheel en al binne en onder die staat val; — dat die staat absoluut en die individu betreklik sou wees; — dat die staatse belang die ware belang van die individu is; — en dat die wese van die individu in sy verhouding tot en verbondenheid aan die staat geleë is.

Hierteenoor stel ons dat die staat nie absoluut is nie; — dat God alleen absoluut is; — dat die individu nie geheel en al binne en onder die staat val nie, omdat hy 'n individuele sy het, wat daarbuite val, en omdat hy ook lid van ander menslike verbande is, wat as sodanig nie binne en onder die staat val nie. In sover hy egter bv. as staatsburger of staatsonderdaan in die staat val, is hy aan die staatsgesag gehoorsaamheid verskuldig.

Tereg beklemtoon die Fascisme dat waar mense saam 'n groep vorm, gesagsverhoudinge in daardie groep geïmpliseer word. Om egter sodanige gesagsverhouding geheel en al in verband met die staatsgesag te stel, is verkeerd. Elke menslike verband het sy eie, unieke gesagsverhouding, wat nie dieselfde as dié van die staatsgesag is nie. Die verhouding van ouers tot kinders, van volksleier tot volk, van kerkraad tot gemeente, van wetenskaplike outoriteit tot sy medewerkers, ens., is gesagsverhoudings binne die betrokke menslike verbande en het 'n heeltemal ander struktuur as die staatsgesag en val as sodanig nie onder die staatsgesag nie.

Die wese van die mens omvat sy individuele sy en sy sosiale sy (as volksgenoot, kerklidmaat, gesinslid, staatsburger, ens.). As mens as sodanig [#210] is hy in die eerste plek dienskneg van die Allerhoogste. natuurbeheerser, kultuurskepper en vervuller van 'n goddelike roeping. Dit is veel meer omvattend as net sy staatsonderdaanskap.

Die staat egter moet in sy regsvorming en regshandhawing die mens as individu in sy verhouding tot ander individue en tot die menslike verbande tot sy reg laat kom, en hom hierin beveilig en aanhelp, — nie ter wille van die staat as sodanig nie, maar ter wille van regshandhawing ten behoewe van die roeping wat die individu van Godsweë moet vervul. Waar egter die individu verkeerd sou mag optree en die roepingsvervulling van ander individue of van die menslike verbande sou mag strem, moet die staat teen hom optree.

(b) Ons waardeer die Fascistiese verwerping van die beginsel van klassestryd en sy waardering vir die selfstandigheid van die menslike groepe, — al stel hy die selfstandigheid betreklik en al is sy indeling van die groepe enigsins kunsmatig en ook te oorwegend ekonomies geörienteer.

Dat die staat tussen die groepe die regsverhoudinge moet bepaal, is korrek gesien. Dat hierdie groepe van invloed sal wees op die regering, soos die idee van 'n korporatiewe staat dit stel, kan ons op grond van hul selfstandigheid toestem en in 'n bepaalde sin billik.

Maar deur te eis dat ook al die groepe binne die staat val en elk van hulle as sodanig geheel en al onder staatsgesag val, kan ons nie aanvaar nie. Hulle staan alleen onder die staat in sover dit die bepaling van hul onderlinge regsverhoudinge en daarop gebaseerde bestaansmoontlikhede betref. Maar ook het elk van hulle 'n eie taak, struktuur, sin en bestemming, wat syne alleen is, en as sodanig buite die staat as sodanig val. Al beweer die Fascisme dat sy reëlings en harmoniëring van die belange van die groepe hulle hul selfstandigheid

[176] Vir uiteensetting sien § 69a, bl. 151.

nie ontneem nie, beteken tog die koördinasie van belange ten behoewe van die staatsgeheel, asook die direkte en indirekte ingrype van die staat in die verskillende organisasies ’n dwangheerskappy. Want ook hier is die wil van die staatshoof wet. Ons het hier geen gesonde wisselwerking tussen die staat en die betrokke groepe nie, maar ’n oorheersing van die staat oor die groepe wat sy orde en sy ideologie op die groepe afdruk en hul daarvolgens vorm. Die sintese van staat, beroepsorganisasies en individue wat die Fascistiese orde wil verwesenlik, beteken uiteindelik: “doen soos die staat wil, en doen dit vrywillig, dan doen jy net wat jy wil”. Hierdie sintese is uiteindelik onderwerping van alle belange aan dié van die staat en prysgawe van alle selfstandigheid aan die staatsgesag, d.w.s. aan die diktatuur, waarteenoor jy magteloos staan. Op hierdie wyse kom die selfstandigheid van die groepe nie tot sy reg nie. Dit sal alleen tot sy reg kan kom as die staat die pretensie van absoluut, totalitêr, alomvattend te wees prysgee en erken dat op aarde baie tydelike sake is, waaroor hy as staat niks te sê het nie.

(c) Volk en staat is twee onderskeie menslike verbande, elk met ’n eieaard, ’n eie struktuur, ’n eie taak en ’n eie bestemming. Die volk is ’n organiese eenheid, prinsipieel deur die organiese bloedsband en die organiese kultuurband, en prakties deur die organiese bande van die land van inwoning en van die geskiedenis bepaal. Die staat, daarenteen, is ’n min of meer meganiese organisasie, wat die reg (vir die individu en vir die onderskeie menslike verbande, soos volk, kerk, gesin, maatskappy, beroepsorganisasies, ens.) vorm, uitbou, ontwikkel en met geweld handhaaf, en daardeur die ordelike samelewing en samewerking van al sy onderdane verseker en aanhelp. Beide is intiem vervleg. Maar elk van beide is soewerein in eie kring. Die staat vorm dus nie die volk nie. Histories was die volk selfs (in ’n bepaalde sin) ’n oorspronkliker verskynsel as die staat.

[#211] Dat die staat baie kan bydra om by die volk ’n gevoel van eie waarde te wek, om volkseenheid te bevorder, om die volksbewustheid te versterk, ens. spreek vanself. Maar dit beteken nie dat die staat die volk vorm deur dit in sy totalitêre grootheid in te skakel nie.

Die reg tot onafhanklikheid en vryheid van die volk skep die staat nie, al moet hy dit help verwesenlik. Die reg tot vryheid van die volk is geleë in sy eieaard en in die roeping waartoe God die volk roep.

Vir die deur die bloedsband en die kultuurband bepaalde nasionale aard van die volk, het die Fascisme eintlik geen ope oog nie. Onder volk verstaan dit dan ook eintlik nie die organiese eenheid wat vir ’n volk kenmerkend is nie.

Elke volk is volgens sy wese nasionaal en nie imperiaal nie. Imperialisme as selfsugtige magsuitbreiding of as selfverheerlikende magsvertoon, verwerp ons. Die Fascistiese imperialisme, soos dit uit sy mite van ’n sedelike magstaat (met ou Rome as voorbeeld) voortvloei, is in wese heidense staatsvergoding.

In betreklike sin kan ons wel ’n imperialisme goedkeur waar bv. een volk geroepe is om ander volke in hul eie belang tot roepingsbewustheid en tot roepingsvaardigheid op te voed, — d.w.s. as tydelike noodvereiste.

(d) As die Fascisme wou erken dat die staat nie absoluut en nie alomvattend is nie, nes die ander menslike verbande dit nie is nie, ook al is elk van hulle selfstandig, — dan sou hier nie van teenstrydighede en paradokse sprake wees nie.

As die Fascisme nie die waarheid van ’n dinamiese wil, van die daad afhanklik gestel het nie, maar in sy selfstandigheid ook teenoor die wil en die daad erken het, sou hier ook nie van teenstrydighede en paradokse, wat dinamies deur die lewe, deur die daad oorbrug moet word, sprake wees nie. Sy staatsabsolutisme en sy irrasionalisme of anti-intellektualisme (d.w.s. sy subordinering van die waarheid aan die lewensdinamiek, waardeur die waarheid nie begryp kan word nie) is die gronde van sy paradoksale karakter. As ons hierdie karakter van die Fascisme wegneem, deur die staat nie as absoluut op te vat nie, en deur die waarheid nie van die lewe, van die doen afhanklik te stel nie, dan verval die nodigheid en die behoefte aan die sogenoemde intuïsie, wat ’n soort bo-verstandelike verstaan van die oorwinning van die paradokse sou wees. Intuïsie (die onmiddellike insig in die selfevidente, in die aksiomatiese, in die prinsipiële) bestaan. Maar dit is heeltemal iets anders as die uitgedagte intuïsie van die Fascisme; — so ’n intuïsie bestaan nie.

Natuurlik kan die mens nie alles verstaan en begryp nie. Daar is ook so iets soos wonders. Dit aanvaar hy nie deur ’n intuïsie nie, maar deur geloof. So glo ek bv. dat God ’n wêreld vol verskeidenheid geskape het, en dat hierdie verskeidenheid saamhang. Hoe verskeidenheid in die laaste instansie kan saamhang (bv. hoe liggaam en siel, hersingsprosesse en bewussyn, lewe en anorganiese stof, ens. op mekaar kan inwerk) is onbegryplik, weens die wonderstruktuur van Gods skepping.[177] Maar dit laat ons nie in paradokse en teenstrydighede beland

---

[177] Sien hieroor die betrokke artikels in *“Koers in die Krisis”*, en my brosjure in *“Die Verkennerreeks”*, No. 3: *“Die*

nie, omdat ons geen van die verskeie of onderskeie gegewens in die skepping as absoluut opvat nie, en omdat ons die deur ons verstaanbare waarheid in sy fundering in die vir ons onverstaanbare Waarheid in God aanvaar.

Die Fascistiese geloof in die mite van die staat is ’n irrasionele erkenning van sy staatsvergoding. ’n Mite wat ’n leidende stukrag in die lewe is, [#212] moet waar wees, as die lewe reg gelei sal word. Maar dan is dit geen mite meer nie. Ons laat ons lewe lei en besiel deur die geloof in God, Skepper van hemel en aarde, wat ook aan ons volk ’n eie roeping gegee het. Hierop grondves ons ons reg tot en inspanning vir vryheid. Dit is hierdie waarheid (en nie ’n mite nie), wat die stukrag in ons nasionale lewe is.

Die Fascistiese gedagte dat ons in ons lewe ons samehorigheid moet belewe, kan ons waardeer. Maar ons vat dit nie op as ’n integrale lewe binne ’n absolute staat nie.

70b.[178] Volgens Fascistiese beginsel behoort in die Italiaanse staat idealitêr geen koning en geen senaat te wees nie, en behoort die Nasionale Raad van Korporasies die kamer van afgevaardigdes (die parlement) te vervang.

Dat die ekonomiese beroepsverbande (sindikate en korporasies) in vergelyking met die ander, veral met die sogenoemde vrye beroepe (wetenskaplikes, kunstenaars, opvoedkundiges, ens.) so ’n geweldige oorwig (bv. insake voorstelling van kandidate vir die kamer van afgevaardigdes) het, maak die korporatiewe staat van die Fascisme oorwegend ’n ekonomiese organisasie, wat uiters eensydig is. Moes verder die kerk ook nie in hierdie koöperatiewe sintese van menslike verbande of groepe erken gewees het en daarin ’n belangrike plek ingeneem het in sover die kerk ook deur die staat beveilig moet word en ten opsigte van sy regsposisie die staat behoort te kan beïnvloed nie?

Op prinsipiële kritiek, bv. in verband met die mag van die diktator, verder in verband met die erkenning van slegs een politieke party en in verband met die geringe moontlikheid wat die individu en die groepe het om die regering selfstandig, veral ook in sy beleidsbepaling te beïnvloed, hoef ons hier nie in te gaan nie. Want dit geskied elders (o.a. in die kritiek op die Nasionaal-Sosialisme).

71b.[179] Individuele vryheid en sosiale vryheid (soos die vryheid van die gesin, van die volk, van die korporasies) verstaan die Fascis nie, omdat hy dit aan die absolute vryheid van die staat ondergeskik stel. Elk van hierdie vryhede is elk op sy wyse en in sy eieaard andersoortig as dié van die staat, omdat met elk van hulle ’n andersoortige taak verwesenlik en ’n andersoortige roeping vervul moet word, — hoe ook al hierdie verskillende vryhede op mekaar aangewys en tot harmoniese saambinding genoodsaak mag wees.

Maar die vryheid van die staat verstaan die Fascisme ook nie.

In die eerste plek verstaan hy dit nie, omdat hy die staat verabsoluteer, absoluut maak, en daardeur vergoddelik. Ook die vryheid van die staat is onderworpe aan die wet van God vir die staat. Ook die staat kan alleen vryheid verwesenlik deur gehoorsaamheid[180], — nie deur gehoorsaamheid aan homself, aan sy sedelike wil en aan sy wetsvorming nie, maar deur gehoorsaamheid aan die wil van God, wat bo die staat staan en aan die staat sy eieaard, struktuur, taak en bestemming gegee het. Die staat (en sy regering in besonder) is aan God verantwoordelik vir al sy beslissinge en dade. Deurdat die Fascisme dit nie aanvaar nie, en die staat as absolute staat net aan homself en aan sy “sedelike” wil bind, is die vryheid van die staat: die doen van wat die staat in ’n gegewe situasie wil doen — en dit is bandeloosheid, willekeur, opportunisme.

[#213] Dit is interessant om in hierdie verband daarop te wys dat wat die Liberalisme vir die individu (dus “mikroskopies”) eis, nl. dat individue soewereine, gelyke, vrye, goeie en gawe wesens is, — die totalitariese ideologieë (“makroskopies”) vir die state (respektiewelik volke) eis, nl. dat state (respektiewelik volke) soewereine, gelyke, vrye, goeie en gawe wesens is. Totalitarisme is dus eintlik ’n “Liberalisme”, nie van individue nie, maar van state (respektiewelik volke), ’n “Liberalisme” vergroot. En nes die Liberalisme (individualisme) die vorming van groepe, partye, sindikate, ens. van gelyke en vrye individue in die hand gewerk het, sal hierdie vergrote (makroskopiese) “Liberalisme” (totalitarisme) ’n saamgroepering, ’n party- en sindikaatvorming van gelyke en vrye state (respektiewelik volke) in die hand werk. Sal hierdie vergrote “Liberalisme” (totalitarisme) ook oorwin moet word, soos die totalitarisme die Liberalisme (individualisme)

Grond van die Sedelike”.

[178] Vir uiteensetting sien § 70a, bl. 140.

[179] Vir uiteensetting sien § 71a, bl. 141.

[180] Oor vryheid as gehoorsaamheid aan God, sien my artikels in Jaarboek XIII van die “S.A. Akademie vir Taal, Lettere en kuns” en in “Vryheid. Drie Lesings” (Pro Ecclesia).

oorwin, nl. deur alle state (volke) aan ’n wêreldstaat en ’n wêreldheerskappy te onderwerp? Of sal ’n ander reaksie hier intree?

In die tweede plek verstaan die Fascisme die vryheid van die staat nie, omdat hy die waarheid, die beginsel, die norm en die wet aan die daad en aan die wil ondergeskik maak en homself sodoende bo die wet, bo die orde stel, wat hy self skep, en waaraan hy homself skeppend onderwerp. Ook vanuit hierdie gesigspunt is die vryheid van die Fascistiese staat opportunisme, willekeur en anargie.

Hierdie vryheid van die staat is iets anders as die vryheid van die individu en van die groepe binne die staat.

Dit is nie die staat wat aan die individu en aan die menslike verbande hul vryheid gee nie, maar dis God wat aan elkeen sy eieaard, take, geleenthede en roepings skenk, en wat daardeur hul vryheid moontlik maak. Die staat kan aan die individu en die menslike verbande slegs juridiese (regtelike) vryheid vergun in sover hulle met die staatsverband vervleg is en aan die juridiese (regtelike) orde onderworpe is. Hierin is die staat egter aan die regsorde gebind. Maar naas juridiese vryheid bestaan daar ook godsdienstige, sedelike, kunsskeppende, taalvormende, wetenskaplike en soveel ander vryhede wat die individu en die ander menslike verbande as sodanig nie van die staat verkry nie. Die staat mag probeer hierdie vryhede met dwang te beheers, maar word in die mate wat hy dit doen, ’n tirannie. Selfs hierdie verkragting van vryhede is beperk. Hoe sal bv. die staat kan verhinder dat die mens tot God bid of in sy sedelike dade sy naaste en homself liefhet, sy eie wetenskaplike oortuiginge vorm, ens.?

Wat die staat aan die individu en die menslike verbande as vryheid aanbied is ’n illusie, volgens die resep: “aanbid my en ek sal jou alle vryheid gee, wat jy begeer; aanvaar my orde, dan kan jy daarbinne doen wat jy wil”. Die vryheid van die individu en van die ander menslike verbande is uiteindelik onderwerping aan die dwangheerskappy van ’n almagtige staat.

So iets soos ’n algemene wil bestaan daar nie. Die sg. objektiewe sedewet waaraan die staatswil en daarmee die vryheid van sy onderdane gebind is, is nie objektief in die sin wat bv. die ordinansies van God objektief is nie, maar objektief in die sin dat die geheel (die staat) meer is as die deel (die individu of die groep), dat as elke deel doen wat hy lus het om te doen, hy subjektief handel, maar as hy doen wat die geheel verlang, hy objektief handel. Hierdie vervalsing van die betekenis van “objektief” blyk daaruit dat as die staat volgens sy eie wese, volgens die wese van sy wil, d.w.s. volgens die selfbepaalde sedewet handel, die staat as staat subjektief handel. Fascistiese vryheid van die staat is ’n staatsubjektivisme; dit is willekeur en daarom anargie van die staat self, pure opportunisme. Ook die staat is aan [#214] die objektiewe ordinansies van God gebind. Ook die staat kan alleen vry wees as hy die wil van God doen.

Aan die subjektiewe wil van die Fascistiese staat moet die individue en die groepe hulle nou onderwerp om self vry te kan wees! Hierteen, teen die willekeurige staatsbeslissings word geen teenstand en kritiek geduld nie! So iets moet in belang van die geheel (die staat) met geweld onderdruk word, want die hoogste graad van vryheid (waar gehoorsaamheid aan die staat ontbreek) val saam met die hoogste graad van dwang aan die kant van die staat!

Wat ons wel in die Fascistiese vryheidsleer kan waardeer, is die eis dat vryheid harmonie veronderstel, harmonie van belange, harmonie van samewerking, koördinasie en koöperasie. Want geen vryheid kan in isolasie verwesenlik word nie. Ons moet hierdie harmonie egter nie aan die “sedelike” wil van ’n absolute staat onderwerp nie! Ons moet dit volgens die harmonie van Gods ordinansies verwesenlik.

Wat ons ook in die Fascistiese vryheidsleer kan waardeer, is dat vryheid ongelykheid vereis, — ongelykheid ook volgens aanleg en talente. Ons moet egter ook hierdie ongelykheid nie aan ’n verengende Fascistiese leiershiërargie onderwerp nie.

Wat ons ook in die Fascistiese vryheidsleer kan waardeer, is die eis dat vryheid slegs in gehoorsaamheid verwesenlik kan word, dat vryheid noodwendig gesag vereis. Maar ons stel hier in plaas van gehoorsaamheid aan die absolute staatswil, uiteindelik gehoorsaamheid aan God en Sy gebod of ordinansies; — ’n eis wat ook vir die staat geld.

Ook kan ons die Fascistiese beskouing waardeer dat vryheid ’n vergunning is wat verplig. Maar dis nie ’n vergunning van die staat nie, maar van God, en daarom ook teenoor die staat ’n reg. Maar vryheid word nie vir niks gegee nie, dit verplig en moet deur inspanning verwerf word.

72b.[181] Die Fascistiese kritiek op die ekonomiese beginsels en beleid van die Liberalisme, Kapitalisme, Sosialisme, Kommunisme (Bolsjewisme), ens. kan ons waardeer.

Die Fascistiese stelling dat die mens nie net ’n ekonomiese wese is nie, maar ook ’n godsdienstige, sedelike, politiese wese, ens. is, onderskryf ons ook. Maar ons sien die mens nie soos die Fascisme as totalitêr gebonde staatswese nie. Want hy is kind van God, en nie van die staat nie. Sy staatsgebondenheid is maar een van sy kante.

Die Fascistiese stellinge dat die ekonomiese handeling en die ekonomiese orde nie van die sedelikheid van die mens isoleerbaar is nie, en dat die ekonomiese lewe ook onder die sedewet staan, ten slotte dat die oorwinning van ’n verkeerde ekonomiese orde o.a. ’n omvorming van die sedelike opvattinge wat daaraan ten grondslag lê, vereis, kan ons onderskryf mits (a) ons dit nie in Fascistiese sin bedoel nie, en nie onder sedelikheid verstaan wat die Fascisme daaronder verstaan nie, en (b) mits ons byvoeg dat die ekonomiese nie net met die sedelike, maar ook met die godsdienstige, en ander kultuurhandelinge vervleg is. Die ekonomiese handeling (bv. om iets te koop of te verkoop) moet aan die ekonomiese wet onderworpe wees (skadelike kopies of verkoop met verlies is onekonomies), maar mag nie die wette of norme van godsdiens, sedelikheid, reg, ens. verkrag nie.

Ook waardeer ons die Fascistiese erkenning van privaatbesit en privaat-inisiatief. Maar ook dit moet ons nie Fascisties sien nie. Besit word ons in fundamentele sin nie deur die staat nie, maar deur God toevertrou. Die staat [#215] vorm en formuleer net die individuele en sosiale besitreg. Dit is verkeerd om net privaatbesit en privaat-inisiatief te erken, omdat dit in belang van die staat is, en die staat hierdie private ondernemingsgees nodig het. Privaatbesit en privaat-inisiatief moet in die eerste plek erken word, omdat die mens ook as individu ’n van God gegewe roeping, verantwoordelikheid en mondigheid het wat hy ook op die gebied van die ekonomiese moet verwesenlik. Bowendien is hierdie inisiatief ook ten voordele van die ander menslike verbande.

Ook die ander ekonomiese beginsels en beleidsbepalinge van die Fascisme is waardevol. Ons moet hulle egter nie net eensydig verbind met die korporatiewe, totale (d.w.s. absolute) staat nie, soos die Fascisme dit doen.

Oor die vraag hoe hierdie stelsel in die praktyk werk, bestaan uiteenlopende oordele. Die een beskou dit as ’n mislukking, die ander nie.

73b.[182] Die Fascistiese opvatting van die huwelik en van die gesin is sterk Rooms-Katoliek gekleurd. Dat die huwelik ’n sakrament is, ontken ons. Dat egskeidingsake geregtelik deur die kerk behandel sal word, is o.i. verkeerd. Maar die hoë opvatting van die huwelik, die erkenning van die van God gegewe eieaard van die huwelik en van die goddelike ordinansies vir die huwelik, asook die strenge houding teenoor egskeidings, teenoor die gebruik van kontraseptiese (bevrugtingvoorkomende) middels, ens., kan ons waardeer, — al is dit alles sterk Rooms-Katoliek gekleur.

Die Fascistiese stelling dat die huwelik en die gesin in die eerste plek in diens van die staat staan, verwerp ons. Want hulle het ’n eie taak te vervul, soewerein in eie kring, onderworpe aan die absolute soewereiniteit van God. Verder is die huwelik en die gesin nie net vir die staat nie, maar ook vir die ander menslike verbande van belang. Die Fascistiese onderwerping van die huwelik en van die gesin aan die staat, bots met die Rooms-Katolieke, kerklike bepaling dat die huwelik ’n sakrament is. Hier het ons te doen met die vir die Fascisme onoorkomelike en onoorwinbare paradoks van staat en kerk: d.w.s. van die versoening van twee institute, wat beide universeel, totalitaries en absoluut wil wees.

Wat die Fascisme doen om die gesinslewe te bevorder en die geboortesyfer te verhoog, ens. mag waardevol wees. Ons kan net nie die eensydige Fascistiese motivering daarvan onderskryf nie.

Die onderskeid wat die Fascisme tussen man en vrou wil tref, bevat waardevolle momente. My hoofbeswaar daarteen is dat al is man en vrou ongelyk, die vrou tog ook, nes die man, ’n mondige wese is. Hierdie vroulike mondigheid kom in die Fascistiese orde nie tot sy reg nie. Die vrou mag tog ook in sover sy daartoe geroepe word, haar in die openbare lewe begewe, en vroue-organisasies, ens. (behalwe dié wat die Fascistiese staat toelaat), organiseer waar nodig. In sover die Calvinisme die meer organiese gesinskiesreg aanvaar, sal die Calvinisme ook nie aan die vrou stemreg verleen nie, en haar in betreklike sin van die politieke terrein afhou.

---

[181] Vir uiteensetting sien § 72a, bl. 143.

[182] Vir uiteensetting sien § 73a, bl. 145.

74b.[183] Waar die Nasionaal-Sosialisme ’n volkskoolstelsel begeer, verkies die Fascisme ’n staatskoolstelsel. Beide stelsels is o.i. verkeerd, omdat die ouerregte insake die bepaling van die geestesrigting van die opvoeding van hul kinders, nie erken word nie.

Die Fascistiese skoolbeheer bots egter met die invloed van die Rooms-Katolieke Kerk op die skoolwese. Op die oomblik het die Kerk meer invloed en seggenskap daar as wat die staat lief is. Die staat sal verplig wees, as normale tye weer sou aanbreek, om hierteen op te tree, indien hy sy beleid [#216] insake die Fascistiese vorming en opvoeding van die jeug konsekwent wil deurvoer. Indikasies daarvoor dat dit gaan geskied is al voldoende gegee. Die kerk sal egter ook nie stilsit nie.

Die Fascistiese opvoeding kweek ’n ongesonde chauvinisme, en ’n ongesonde verheerliking van mag en geweld.

Die eensydige stelling van die daad bo die woord, van die doen bo die kenne, moet ons ook veroordeel.

Dieselfde kritiek geld vir die invloed van die jeugbewegings op die seuns en dogters.

Die verheerliking van die Duce het die tendens tot en bevat die gevaar van mensverheerliking, Duce-aanbidding.

75b.[184] Die onderwerping van die pers aan die Fascistiese regime en die verpligting dat die pers die Fascistiese beleid, lewens- en wêreldbeskouing moet bevorder, en die feit dat die pers geen kritiek op die Fascisme mag uitoefen nie, ontneem ook hierdie pers sy vryheid. Die pers word so ’n orgaan of middel in die hand van die regering om sy opportunistiese belange te behartig.

Teenoor die bandeloosheid en ondermynende invloede van die Liberalistiese pers moet seker opgetree word. Maar dit hoef nie vervang te word deur die ander uiterste van ’n pers wat vir alle praktiese doeleindes en prinsipiële voorligting onder staatsensuur, d.w.s. feitlik onder ’n dwangheerskappy staan nie.

Elke volk bevat meer as een rigting, verteenwoordig meer as een lewens- en wêreldbeskouing. Hulle mag nie onderdruk word solank hulle nie die Christelike geloof, gewoontes en sedes, die Christelike kerk, die volk, die staat, die gesinslewe, ens. ondermyn nie. Rigtings wat hieraan beantwoord, behoort ook vryelik deur die pers hul voorligting te kan gee, en kritiek op die staat en op sy beleid uit te kan oefen.

Ook die staat staan onder Gods Woord en wet, en kritiek op die staatsbeleid, prinsipieel en prakties, moet geoorloof wees. Om hierdie rede, maar ook omdat die individu mondig en die onderskeie menslike verbande selfstandig is, en ook omdat die staat ook sondig is en ook verkeerd kan gaan, moet kritiek toegelaat word, — sonder dat toegelaat word dat hierdie kritiek in Liberalistiese anargie, ondermyning, uitbuitery, ens. verval. Aan die pers behoort dan ook die eis gestel te word dat dit bo alles die waarheid moet verkondig en nie die waarheid ter wille van selfsugtige belange mag verkrag nie.

76b.[185] Die godsdiens en die kultuurkringe (sedelikheid, kuns, reg, ekonomie, wetenskap, taal, ens.) het elk sy eieaard, eie struktuur, eie norme, eie doel, ens., soos dit in prinsipe deur God bepaal is. Elke kultuurkring is onderworpe aan die ordinansies van God. Daarom is dit fout om die sedelikheid die basis van die godsdiens en van die orige kultuurkringe te maak. Hierdie dwaling word nog erger waar die kultuurkringe aan die outoriteit van die alomvattende staat onderwerp, en deur hierdie staat as sodanig geabsorbeer word, soos die Fascisme doen.

Wat ons kritiek op die Fascistiese opvatting van sedelikheid betref, herhaal ons kortliks die hoofpunte: die staat vorm en skep nie sedelikheid nie; — die staat is nie ’n sedelike nie, maar ’n juridiese organisasie; — die sedelike het ’n eie, van God verkreë selfstandigheid, eieaard, eie wet en eie doel, waaraan die dade van die mens behoort te beantwoord; — die wese van die sedelike lê nie in die wil nie, nog minder in die wil tog mag; — [#217] die wese van die sedelike is geleë in die wet: jy moet jou naaste net so lief hê as jouself; — die Fascistiese opvatting van sedelikheid is uiteindelik dieselfde as ’n totalitêre, maar opportunistiese verheerliking van mag, in besonder van die staatsmag.

Wat die Fascistiese opvatting van waarheid en wetenskap betref, die volgende :—

---

[183] Vir uiteensetting sien § 74a, bl. 145.

[184] Vir uiteensetting sien § 75a, bl. 146.

[185] Vir uiteensetting sien § 76a, bl. 146.

Dat die Fascisme hom teen die Liberalistiese invloede op die wetenskap verset, — invloede wat die eenheid van die wetenskap verbrokkel en die wetenskap in diens stel van kragte, wat staat, volk, gesin, maatskappy, kultuur, sedelikheid, ens. ondermyn — kan ons waardeer.

Dat die Fascistiese staat die wetenskap in sy diens wil neem, is korrek alleen in sover as wat die staat aan die wetenskap behoefte het, sowel in die negatiewe sin van bestryding van staatsondermynende beskouinge as in die positiewe sin van konstruktiewe arbeid op eie gebied. Dat egter die Fascisme hier by die wetenskap sy selfstandigheid ontneem, deur dit geheel en al net in diens van die totalitêre staat te stel en hom as sodanig aan die staat diensbaar te maak; — m.a.w. dat die staat die wetenskap sy vryheid ontneem en aan die staatsgesag onderwerp, is verkeerd. Die diens wat die wetenskap aan die staat lewer behoort, omdat die wetenskap teenoor die staat selfstandig is, vrye en vrywillige diens te wees, in sover die staat die wetenskap nodig het. Oor die wetenskap self kan die staat nie heers nie, omdat hy nie geroepe is om wetenskap te vorm nie, maar slegs om reg te vorm en te handhaaf.

Die staat moet egter ook die wetenskap dien deur wetgewing en ondersteuning wat die beoefening van die wetenskap moontlik maak.

Die wetenskap is soewerein in eie kring, het sy eie van God bepaalde ordinansies en norme, moet God dien en voor die waarheid buig. Die wetenskap moet die mens as individuele en as sosiale wese help om orals sy van God gegewe roeping tot eer van God te vervul. Dit staan dus nie net in vrye diens van die staat nie, maar ook van die volk, ook van die kerk, ook van die gesin, ook van die maatskappy, ens. en ook van die individu.

Maar die wetenskap vind sy doel nie afgesluit in die vrye diens wat dit vir die roepingsvervulling van die mens moet bewys nie, want dit moet die waarheid blootlê, Gods grootheid openbaar en in die oopdekking daarvan Hom eer en verheerlik. M.a.w. die wetenskap is nie net vir praktiese doeleindes daar nie.

Die wetenskap moet die waarheid ontdek en formuleer deur die waarheid te volg en te dien. Die waarheid staan bo die doen en die kenne van die mens, ook bo die staat en die staatswil. Die ontdekking en formulering van die waarheid deur die wetenskap mag binne die tyd geskied en dus van die tyd afhanklik wees, maar die waarheid self bestaan onveranderlik deur alle tyd heen, en in sover dit die waarhede, soos die aangaande God Drie-enig is, verhef dit sig oneindig bo alle tyd uit. In sover die wetenskap waar is, het die wetenskap ook deel aan onveranderlikheid in die tyd. Daarom kan die wetenskap o.a. algemeengeldige waarhede, norme, beginsels, insigte, ens. vaslê. In hierdie sin het die wetenskap meer as net tydelike betekenis. In sover egter die wetenskap (deur gebruikmaking bv. van die induktiewe metode) met elke nuwe ontdekking verander, en in sover die wetenskap aan die oplossing van spesifiek tydelike probleme, hier en nou gegee, saamhelp, is ook sy resultate slegs van tydelike betekenis. Alleen in die laasgenoemde gevalle kan ons die Fascisme die tydelikheid van die wetenskaplike resultate toegee; — maar met die uitdruklike bepaling dat ook hierdie wetenskaplike resultate as sodanig nie onderworpe is aan die sogenoemde totalitêre staat nie.

[#218] Die totale integrasie van die wetenskap en waarheid in die staatsverband, en die afhanklikstelling daarvan aan die daad, uiteindelik aan die staatswil, verwerp ons. Waar is nie wat die staatsbelang bevorder en die staatsmag bevestig nie, maar wat God tot waarheid bepaal het, en Hom dien, eer en verheerlik.

77b.[186] Dat die totalitêre opvatting van die staat as sedelike staat religieus is, erken die Fascisme. Ons sal hierdie waarheid liewer anders formuleer, en stel dat die konsekwente Fascisme die sedelike staat tot 'n god verhef, en daardeur afgodisties en heidens is. Hieruit is sy onverdraagsaamheid teenoor alles wat hom bestry, verstaanbaar. Die Fascisme respekteer wel ander gode waaraan die mens mag glo, in sover hulle bepaalde gode subjektief en nie universeel is nie. Dit is juis die geval omdat sy eie opvatting van waarheid pragmaties is, d.w.s. omdat hy die waarheid as iets tydeliks aanvaar, wat alleen solank geld as wat dit die mens bevredig; — en omdat 'n bepaalde god geen konkurrent van die universele staatsmag of staatsgod is nie. Hierdie eerbiediging van ander gode mag dan ook nie die gesag van die totalitêre staat ondermyn nie. Die ander gode het bestaansreg in sover ook hulle bydra tot die bevordering van die harmoniese lewe binne die staatsgeheel en sodoende in diens staan van die al-enige godheid, die totalitêre, sedelike staat.

Die botsing van die Rooms-Katolieke Kerk en die Fascistiese staat op die gebied van politiek, van die gesin, van die opvoeding van die jeug, en van die arbeidsorganisasies, ens., is noodwendig en onoplosbaar. Hierdie botsing bevat en gee as sodanig implisiete kritiek op beide. Dit hoef ons nie eksplisiet te stel nie. 'n Willekeurige beperking van die gesagsgebied van beide totalitêre stelsels, wat sommige as 'n uitweg sien en

---

[186] Vir uiteensetting sien § 77a, bl. 146.

hoop is ’n opgelapte kompromie waardeur elk aan homself ontrou word en wat by die kleinste moeilikhede, wat mag en noodwendig sal ontstaan, weer verbreek sal en moet word. Alleen die Calvinistiese beginsel van ’n vrye kerk in ’n vrye staat, waarin die selfstandigheid van elk, maar ook die beperktheid van die taak en die funksie van elk erken word, en waarin ook die afhanklikheid van beide van mekaar ingesien word, sal die gesonde samewerking tussen kerk en staat kan waarborg.

Die botsing van die Calvinisme in en met ’n totalitêre staat, sal ’n ander gedaante hê as die konflik tussen die Rooms-Katolieke kerk en die Fascistiese staat in Italië, — ook al sal hierdie botsing sig eweneens noodwendig op alle probleemgebiede moet uitbrei. Sy kritiek op en eise teenoor die totalitêre staat sal nie soos in die geval van die totalitêre Rooms-Katolieke kerk uit totalitêre motiewe voortspruit nie. Maar die botsings sal daar wees en sal ’n religieuse grond hê, omdat die Calvinis alleen God Drie-enig as God erken en Sy wil alleen as totalitêr en absoluut bindend aanvaar. In ’n totalitêre staat sal die Calvinisme beslis ’n opdraande stryd teen die staat op alle terreine moet voer. Dit sal ook geen gemaklike stryd wees nie. Van hom sal sowel offers en selfverloëning vereis word, as onverskrokkenheid en gewilligheid om die strawwe van die owerheid daarvoor gegee, te ondergaan.

Die stryd tussen kerk en staat is vir die Fascisme ’n selfs vir en deur die staatswil en staatshandelinge onoplosbare paradoks en ’n onoorbrugbare teëstelling, omdat die kerk van sy pretensies nie sal afsien nie, en die staat alleen deur prysgawe van sy Fascistiese grondstelling die kerk sal kan bevredig; terwyl die Fascisme dieselfde van die kerk eis en sy eie pretensies sal handhaaf, solank hy die mag in hande het. Om met geweld die kerk te lyf te gaan, kan Mussolini moeilik, omdat die Italianers omtrent almal [#219] Rooms-Katoliek is, en as hulle tussen kerk en staat moet kies, waarskynlik vir die grootste deel die kant van die kerk sal kies.

78b.[187] Die Fascistiese diktatuur is ’n totalitêre magsopportunisme en laat die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die onderskeie menslike verbande asook van die kultuurkringe nie tot hul reg kom nie.

Wat sommige in ons land as Nasionaal-Sosialisme aanbied — al is dit in Afrikaanse vorm, met erkenning van die selfstandigheid van die kerke in ons land — is in werklikheid ’n vorm van Fascisme. Hier word gespreek van die sedelike waardes van die staat, en dat alles in en niks buite of teen die staat is nie, ens. meer. Dit is goed dat die publikasies van hierdie beweging bestudeer word, mits ook deeglike aandag gegee word aan kritiek van Calvinistiese kant daarop. Ons volk moet leer insien dat hierdie ideologie met sy leer van alles binne die staat, niks buite en niks teen die staat, asook met sy leer van die sedelike waarde van die staat, onversoenbaar is met die Calvinistiese geloof van ons voorgeslagte, — nieteenstaande sy kompromiterende houding teenoor die kerk, — en dat dit (nes die rasegte Fascisme) inherent opportunisties is. Omdat die Fascistiese lewenshouding nie by ons volksaard pas nie, glo ek nie dat hierdie beweging ons volk sal verower nie, al het m.i. hierdie rigting gekom om te bly.

[187] Vir uiteensetting sien § 78a, bl. 148.

[#220] HOOFSTUK 6.

DIE CALVINISME.

DEEL A.

UITEENSETTING.

79a. Die Calvinisme is die mees konsekwente oorwinning van die Rooms-Katolieke dwalinge. Dit laat die Reformatoriese waarhede nie net vir die kerklike en godsdienstige lewe geld, soos bv. die Lutheranisme en die Metodisme doen nie. Dit eis dat die Christelike godsdiens die hele lewe van die mens, en al sy doen en late sal bevrug en deursuur, — en wel in die sin dat die soewereiniteit Gods, die Koningskap van Christus en die Lig van Gods Woord vir alle terreine van die skepping en vir die hele lewe van die mens in totalitêre sin geld en as sodanig erken en aanvaar moet word, saam met al die konsekwensies wat daaruit voortvloei.[188]

80a. Die "materiële" grondbeginsel van die Calvinistiese Reformasie is dat God-Drie-enig algenoegsaam, absoluut Selfgenoegsaam is; dat Hy vir Sy bestaan niks, absoluut niks nodig het en van niks, absoluut niks afhanklik is nie. Alles wat was, is en sal wees, is uit Hom, deur Hom en tot Hom. Hierdie waarheid geld ook vir alle menslike bedrywighede — ook vir die ordes wat die mens op aarde wil verwesenlik.

God is in Homself Selfgenoegsaam, — in Sy verhouding tot Sy skepping en tot alles wat daarin is en wat daarin gebeur, is Hy absoluut soewerein. Wat die mens en al sy doen en late betref, is hy in alles aan die absolute soewereiniteit Gods onderworpe. Niks, geen deel van die skepping, geen kultuurkring, geen menslike verband, geen menslike individu, ens. kan aan hierdie absolute soewereiniteit van God onttrek word nie.

God het alles om Sy selfsontwil geskape, tot Sy eer en heerlikheid, tot openbaring van Sy grootheid, wysheid, en almag. Hy bestier dit volgens Sy wil en verwesenlik daarin Sy raadsplan.[189]

81a. Die "formele" grondbeginsel van die Calvinistiese Reformasie is die goddelike, onfeilbare gesag van die Heilige Skrif.

Gods Woord het as sentrale betekenis en as sentrale motief die openbaring van die sondeval van die mens, wat goed, ja baie goed geskape is — en van die verlossing van die mens deur die soenbloed van Jesus Christus, die Seun van God. Dit is egter nie tot hierdie openbaring beperk nie. Want die Heilige Skrif openbaar Wie God is, en wat Sy verhouding tot die skepping en veral tot die mens is. Dit werp verder goddelike lig op die oorsprong, wese, aard en doel van die skepping, asook op die oorsprong, wese, aard en bestemming van die mens op aarde. Dit openbaar die bestaan van die hemel en van die hel, die bestaan van engele en van die duiwel. Dit gee toekomsperspektiewe in verband met die einde van die aarde, die herskepping, die opstanding van die mens uit die dood, en nog baie meer.

Die Bybel het dan ook universele betekenis vir die mens en is in universele sin 'n lig op sy pad en 'n lamp vir sy voet. Of die mens nou tot God bid en Hom loof in sy godsdiens, of hy sedelik handel, of hy die reg vorm, of hy kuns skep, of hy ekonomiese goedere produseer en verhandel, of hy [#221] wetenskap vorm, of hy taal vorm, of hy geskiedenis maak, of hy siekes genees, of hy diere dresseer, of hy die aarde bewerk, ploeg, saai en maai, of hy huise bou, of hy eet, of drink, wakker is of slaap, of hy werk of speel — op alles wat hy as individuele of as sosiale wese (kerk, volk, staat, gesin, maatskappy, ens.) doen en laat, werp die Heilige Skrif sy lig en vir dit alles is hierdie Woord van God 'n rigsnoer vir sy lewe.

Die algemene lig wat Gods Woord op die skepping werp, wil ek met die volgende punte illustreer :—

(i) God is absoluut, Hy alleen is die Selfgenoegsame Verklaringsgrond van alle dinge. Die mens mag dus in sy denke en doen niks in die skepping verabsoluteer, d.w.s. tot afgod maak nie. Pas op vir die afgode, waarsku die Skrif. Nòg die stof, nòg die lewe, nòg die menslike rede, nòg die feite, nòg die mens self (hetsy as individu, hetsy as menslike verband, bv. volk, staat, werkersmaatskappy, kerk, gesin, ens.), nòg die kultuur (sedelikheid, reg, kuns, die ekonomiese, wetenskap, geskiedenis, taal, ens.) ens. is absoluut en die selfgenoegsame verklaring van sake nie. Hulle mag nie verabsoluteer, dus nie verafgod word nie. Hulle almal is betreklik. God alleen is absoluut. Niks in die skepping van God vind sy oorsprong of doel en bestemming in homself nie. Niks hiervan

---

[188] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 79b, bl. 185. Wat in hierdie hoofstuk oor die Calvinisme gesê word, moet aangevul word deur wat in die vorige hoofstukke daaroor gegee is.

[189] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 80b, bl. 185.

is selfgenoegsaam nie. Niks in die wêreld is om sy selfsontwil daar nie, God alleen vind Sy doel in Homself. Hy alleen is Selfgenoegsaam. Alles bestaan ter wille van Hom en van Hom alleen.

(ii) Die wêreld en die mens is baie goed geskape. Die mens het in sonde geval en word nou in sonde ontvang en gebore. Die wêreld staan daardeur onder die vloek van God en is nou abnormaal en verwilder, vol kwaad en ellende. Die mens verskep die kultuur, of beter: hy skep wankultuur. Droogte, siekte, kranksinnigheid, dood, ongodsdienstigheid, onsedelikheid, onreg, die lelike, die nadelige, drogredes, taalvervalsing, haat, vyandigheid, ens. is almal positiewe kwaad, gevolge van die sondeval en van die aardevervloeking. Die mens is as individu en as sosiale wese (staat, volk, werkersmaatskappy, gesin, ens.) inherent sondig. Hy lewe in ’n verworde skepping.

Uit hierdie sondigheid kan die mens as individuele en as sosiale wese homself nie red nie. Ook kan hy die vloek van God op die aarde nie ophef nie. Alleen deur die soenverdienste van die Kruis van Jesus Christus en deur Sy herskeppingswerk sal die mens, die uitverkorene, eenmaal van alle sonde bevry word en sal ’n nuwe hemel op ’n nuwe aarde neerdaal. Hierdie oortuiging moet die gelowige in al sy doen en late lei.

Die mens mag nie niksdoen nie. Hy is as individuele en sosiale wese geroepe om teen die sonde te stry en die voortwoekering van die kwaad in die skepping te bestry. Hy kan dit as verantwoordelike wese doen, al is sy vryheid gebroke en deur die sonde vervals. Hy kan dit nieteenstaande sy sondigheid en nieteenstaande Gods vloek op die skepping doen omdat God nog die skepping in standhou en bestier, en nog die dade van die mens seën — of straf. Ook in hierdie verworde skepping moet die mens God dien, sy roeping vervul en Gods grootheid soek deur kultuur (sedelikheid, reg, kuns, wetenskap, ekonomiese goedere, taal, geskiedenis, ens.) te vorm; — hoe ook al sy kultuurskeppinge onvolmaak en met sonde bevlek mag wees. God gebruik die mens as verantwoordelike wese vandag nog om Sy raadsplan te verwesenlik.

(iii) God het in Sy skepping verskeidenheid gelê. Die plante het Hy volgens soorte geskape, so ook die diere. Die mens het Hy na Sy beeld geskape. Hy het Sy gees in sy neusgate geblaas en die ewigheid in sy hart gelê. Hy het die verskil tussen die menslike verbande, tussen bv. kerk, volk, [#222] staat, gesin. ens. gewil en in die menslike verhoudinge vasgelê. Hy het selfs die verskil van volke, nasies en tale, elk met ’n eie roeping, bestierend gewil. Ook die verskil tussen die kultuurkringe en tussen die natuurgebiede is van Hom.

Die mens moet hierdie verskeidenheid eerbiedig. Hy mag dit nie loën en nie probeer vernietig deur alles tot stof te herlei, of tot lewe of tot gees, ens. nie. Hy mag die menslike verskeidenheid ook nie verkrag deur alles tot die individu, of tot die volk, of tot die staat of tot die werkersmaatskappy te herlei en daaraan ondergeskik te stel nie.

(iv) Hierdie verskeidenheid het Hy samehangend geskape. Die skepping is ’n eenheid. Maar die samehang van alles (van natuur, kultuur en godsdiens, van stof, plant, dier en mens, van individu, kerk, volk, staat, gesin ens.) vernietig nie die verskeidenheid wat God in Sy skepping gelê het nie.

Die mens moet dus in al sy doen en late hierdie verskeidenheid en sy samehang tot hul reg laat kom

Nog meer voorbeelde kon gegee gewees het, o.a. dat God aan alles in en van die skepping Sy wette, Sy ordinansies gegee het, wat die mens moet eerbiedig en gehoorsaam, en dat die mens in sy gehoorsaamheid hieraan vry handel. Maar dit is genoeg; hierop kom ons later terug.

Hoofsaak is om in te sien hoe die Skrif Sy lig universeel op die skepping werp, en orals, vir alle menslike doen en late, ’n lig op sy pad en ’n lamp vir sy voet is.[190]

Teen Skrifmisbruik en teen valse Skrifvertolking moet gewaarsku word. Vergelyk in hierdie verband Prof. Dr. J.D. du Toit se *Die Bybel is die Woord van God* (Nr. 1 van *Die Verkennerreeks),* asook die literatuur in die vorige voetnoot genoem.[191]

82a. God gee aan elke mens, individueel en sosiaal (as kerk, volk, staat, gesin, ens.) sy roeping. Geen mens is verniet gebore nie. Elke mens is aan God verantwoordelik vir wat hy in sy lewe op aarde doen.

Om dit reg te verstaan, moet ons die volgende in ag neem: God bestier Sy skepping op drieërlei manier:

---

[190] Vir verdere verduideliking wil ek verwys na die betrokke artikels in *Koers in* die *Krisis,* na die betrokke nommers van *Die Ossewareeks* en van *Die Verkennerreeks,* en wat die laaste betref na die slotgedeelte van my *Grond van* die *Sedelike.* Ook moet ek hier besonderlik noem: Kestell se *“My Nasie in Nood”* (Die *Tweede Trek—reeks*).

[191] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 81b, bl. 186.

(i) direk deur wonderdadige ingrype (wat na die skepping sy hoogtepunte bereik het met die koms, lewe, sterwe en opstanding van Sy eniggebore Seun, Jesus Christus, en wat met die tweede koms van Christus sy volgende hoogtepunt sal bereik);

(ii) indirek deur die skepping te laat beweeg en ontplooi volgens die wette, wat Hy daarin gelê het; en

(iii) indirek deur die mens as mede-arbeider in Sy skepping te gebruik. Die mens, al is ook hy onderworpe aan God se wet, soos stof, plant en dier, is tog meer as hulle omdat hy, geskape na Gods beeld, ook onder wette (norme) staan wat hy kan oortree. Maar hy is veral meer as hulle omdat hy medeheerser, medeskepper, medestryder, ja aksiefront van God is. Die mens onderwerp die aarde, heers oor die natuur, handhaaf orde, ens. in die Naam van God. Deur die aarde te onderwerp en die natuur te beheers, skep hy kultuur. Hierin is hy gebonde aan die wette van die natuur en aan die norme van die kultuur. In gehoorsaamheid hieraan maak hy die natuur tot iets wat nog heerliker is, en Gods grootheid nog meer openbaar, nl. tot kultuur. Die natuur kan nie vanself tot natuur word nie, maar is [#223] aangewys op die bemiddeling van die mens met sy kultuuraanleg om kultuur te word. Die natuur te beheers en daardeur tot kultuur om te vorm, is die heerlike taak, die roeping wat God die mens as individuele en as sosiale wese op aarde gee en waarin God die mens as medearbeider, as medeskepper gebruik. Die mens word dan ook nie verniet gebore nie; sy lewe op aarde is nie verniet nie. Aan elkeen gee God sy talente, aanleg, omstandighede, geleenthede, ens. om daarmee tot eer en verheerliking van God te woeker, en om daardeur die raadsplan van God te verwesenlik.

Die mens vind dan ook sy oorsprong, sin en bestemming in God. Ook van hom geld, dat alles uit God, deur God en tot God is. Sy hele lewe staan dan ook in die teken van diens aan God. Direk dien hy God deur gebed, lofsang, sakramentegebruik, ens.; dit is sy godsdiens. Indirek dien hy God deur getrou aan sy bestemming die aarde te onderwerp, d.w.s. die natuur te beheers, d.w.s. kultuur te skep, d.w.s. sy roeping te vervul, m.a.w. alles te doen wat sy hand vind om te doen, en om dit te doen met al sy mag.[192]

Op hierdie agtergrond (gefundeer in hierdie grondslag, nl. die diens van God), moet hy as sosiale wese sy ouers, sy kerk, sy volk, sy staat, sy beroepskring, ens. gehoorsaam wees en dien. Hierdie diens behoort liefdesdiens te wees, gefundeer in die alomvattende liefde tot God met sy hele hart, met sy hele siel, met sy hele verstand, met al sy kragte.

Maar op hierdie selfde agtergrond moet hy ook as individu sy individuele bestemming verwesenlik — laat ons sê, homself dien; want selfliefde is ook plig, gefundeer in die liefde tot God, die Skenker van roepings.

As heerser oor die natuur is die mens koning. As dienskneg van die Allerhoogste is hy kind van God. Hy is dus koningskind.

Die mens is as individuele en as sosiale wese in dit alles aan God verantwoordelik. Die Calvinis sal altyd waak vir die mondigheid van die individu as verantwoordelike wese en vir die selfstandigheid van die menslike verband (kerk, gesin, volk, staat, ens.) as verantwoordelike eenheid, asook vir die selfstandigheid van die godsdiens en van die kultuurkringe (sedelikheid, reg, kuns, wetenskap. ens.) — vir almal met hul van God bepaalde norme en beginsels. Want alleen waar dit alles gewaarborg is, kan die mens (as individuele en as sosiale wese) verantwoordelik en vry God gehoorsaam wees en Hom as medearbeider op aarde dien.

Waar egter die hele skepping (die natuurgebiede, die kultuurkringe, die godsdiens, die mens as individu en die menslike verbande, ens.) so intiem vervleg is, waar verder al die roepings van individue en van die menslike verbande saam ’n organiese eenheid vorm, en mekaar onderling veronderstel en vereis, daar is al die medearbeiders van God tot onderlinge samewerking verplig. Om God verantwoordelik te kan dien, moet die een mens (as individuele en as sosiale wese) die ander nie net nie teenwerk nie, maar moet die een die ander help. Alleen waar die een die ander verhinder om sy van God gegewe roeping op aarde te vervul, moet hy hierin teëgegaan word. Isolasie van individue en van die menslike verbande, skeiding van terreine mag nie net nie geduld word nie, maar is in die werklike lewe deur die vervlegting van die menslike verhoudinge onmoontlik. Wetenskap en godsdiens, sedelikheid en kuns, ekonomie en sedelikheid, geskiedenis en reg, kerk en politiek, volk en staat, gesin en skool, individuele en sosiale belange, ens. moet harmonieer, sal die mens roepingsgetrou en verantwoordelik, tot eer en verheerliking van God sy taak op aarde na behore vervul.

Omdat hy sondig en die aarde vervloek is, sal sy taak nie net positiewe kultuurbou in universele sin wees nie, maar sal dit veral ook bestaan in die [#224] stryd teen die sonde en teen sy gevolge. Die mens mag hom nie aanpas aan omstandighede (soos die ewolusionisme wil) nie, want hulle is van oomblik tot oomblik abnormaal

---

[192] Hierdie verhouding van die mens tot God noem ons religieus.

en verkeerd. Hy is heer van die skepping, geroepe om te beheer. Hy sal gedurig die omstandighede moet hervorm om sy roeping te kan vervul. Hierdie hervorming mag egter nie rewolusionêr wees nie. Want God lei die geskiedenis en spreek van oomblik tot oomblik ook deur die geskiedenis tot ons. Die mens moet steeds by die goeie in die geskiedenis aansluit en nie rewolusionêr ’n streep deur sy verlede haal nie. Hervorming beteken doelbewuste, koersvaste verandering, nie aanpassing nie. Maar dit beteken ook aanvaarding van wat tot dusver goed en reg was om daarop verder te bou, en nie rewolusionêre vernietiging van die verlede nie. Hervorming verbind die oue en die nuwe, die kontinue en die diskontinue; terwyl ewolusionistiese aanpassing die nuwe nie ken nie, en rewolusie die oue verag.

As medearbeider van God op aarde moet die mens die roepstem van God verstaan, sowel wat die verlede (die geskiedenis) betref, as wat die toekomende (die nuwe hervorminge) aangaan. Want verlede, hede en toekoms is in Gods hand — is van God; dit behoort aan Hom, nie aan die mens nie.[193]

83a. Om die verhoudinge van die mens as individu tot die mens as verbandswese en van die mens tot die kultuur reg te verstaan, wil ek verwys na Tabel 3, fig. 4a en 4b, bl. 227.

Sirkel a (van fig. 4a en 4b, Tabel 3) kan die mens as individu voorstel, die sirkels b1, b2, ens. die menslike verbande. Hieruit kan ons sien hoe die mens met die menslike verbande vervleg is. Hy is bv. gesinslid, volksgenoot, maatskappylid, staatsburger, kerklidmaat, ens. Hy gaan nie geheel en al in enigeen van hierdie verbande op nie, hoe hy ook al aan al die verbande mag deel hê, en hoe hulle ook al hom mag sny. Iets van hom (aangedui deur die senter van die sirkel) val in geen enkele menslike verband nie. Dit is sy individuele sy, waarin hy as individu mondig is en direk verantwoordelik en mondig teenoor God staan. Maar die menslike verband is ook teenoor die individu selfstandig. Ook aangedui deur die senter van die sirkel. Die individu gaan nie in die menslike verband op nie. Die menslike verband gaan nie in die individu op nie. Beide kan onderskei word, maar kan nie van mekaar geskei word nie.

Sirkel a (fig. 4a en 4b, Tabel 3) kan ook ’n menslike verband voorstel (kerk, of volk, of staat. of gesin, ens.), en sirkels bl, b2, ens. menslike individue. Dan geld dieselfde.

Die mens is dus tegelyk en onverbreeklik ’n individuele en ’n sosiale wese. Hy kan as individu hom nie skei van sy verbondenheid aan die menslike verbande nie. Een of ander menslike verband kan hom nie loswikkel van die individualiteit van die mense wat hy saambind nie.

In een opsig is die mens meer as ’n menslike verband. Hy is selfs meer as die som van die menslike verbande wat hom kruis. Want as menslike persoonlikheid is hy ’n eenheid. In ’n ander opsig is die menslike verband meer as die individu. Hy is selfs meer as die som van die individue wat hy omvat. Want as menslike verband is hy ’n eenheid.

Die mens moet die selfstandigheid van die menslike verbande aanvaar, en moet as sosiale wese, saam met ander die eenheid en bestemming van die betrokke, menslike verband gehoorsaam en dienend tot sy reg laat kom. Maar die mens moet ook die mondigheid van die individu erken en moet as [#225] menslike verband sy individualiteit tot sy reg laat kom. Die menslike verband mag die mens nie geheel en al vir hom alleen opeis nie.

Die mens is nie net individu nie. Hy is ook nie net ’n sosiale wese nie. Hierdie beide waarhede (nl. die mens is individu, en die mens is ’n sosiale wese) is halwe waarhede. Die volle menslike persoonlikheid is individueel en sosiaal, enkeling en verbandswese tegelyk. Elke atomistiese (individualistiese) opvatting van die mensheid. asof dit uiteindelik net uit individue sou bestaan, en elke sosialistiese opvatting van die mensheid, asof die mensheid net uit een of ander menslike verband (hetsy kerk, of maatskappy, of volk, of staat. ens.) sou bestaan, is verkeerd. Die individu en die menslike verband, hoe skerp ook al onderskeibaar, is so intiem vervleg, dat hulle nie van mekaar isoleerbaar is nie. Onderskeiding en innerlike verbondenheid moet hier beide gehandhaaf word.

Die individuele en die sosiale sye van die mens vul mekaar onverbreeklik aan. Maar, en daarop moet ook gelet word, beide is formeel gelykwaardig. Die mens as sosiale wese is nie aan die mens as individuele wese ondergeskik, en die mens as individuele wese nie aan die mens as sosiale wese nie. Die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die menslike verband moet formeel as gelykwaardige groottes aanvaar word. Die individu en die menslike verband, hoe ook al onderskeie, maar tog nie skeibaar nie, hoe ook al mondig en selfstandig, maar tog vervleg en van mekaar afhanklik, — staan beide in hul enigheid en uniekheid

[193] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 82b, bl. 186.

onmiddellik teenoor God verantwoordelik. Op grond van die afhanklikheid van beide van mekaar, asook op grond van die eenheid van die menslike persoonlikheid en van die eenheid van die menslike geslag, is die een ook vir die doen en late van die ander teenoor God verantwoordelik, veral in sover die een die ander bemoeilik of nie aanhelp om sy van God gegewe roeping te vervul nie. Menslike verantwoordelikheid teenoor God is individueel en sosiaal tegelyk: elkeen is (as individuele en as sosiale wese) vir homself en ook vir al die ander wat sy roepingsweg kruis, verantwoordelik. ’n Meganiese skuldverdeling, wat elke individu net afsonderlik verantwoordelik hou vir sy dade, maar ook elke organistiese (sosialistiese) skuldbepaling, wat net die geheel van ’n menslike verband en nie ook die individue voor God skuldig sien nie — moet verwerp word.

Sirkel a (fig. 4a en 4b, Tabel 3) sou ’n menslike verband (bv. kerk. of volk, of gesin; of staat, of maatskappy, ens.) kon wees, en sirkels b1, b2, ens. sou die ander menslike verbande kon wees. Elkeen van hulle het ’n eie selfstandigheid, ’n eie struktuur, sin en bestemming, — aangedui daardeur dat die senter van elke sirkel net in die een betrokke sirkel val. Maar die menslike verbande kruis mekaar op verskillende maniere en is onderling op verskillende wyses vervleg. Daar bestaan geen enkele menslike verband wat of alle individue, of alle ander menslike verbande, of alle individue en menslike verbande omvat nie. So ’n alomvattende menslike verband (of dit nou kerk, staat, volk, gesin, maatskappy, werkersklas, of wat ook al genoem word) is ’n fiksie (’n verdigsel). Die menslike verbande vorm saam ’n ingewikkelde, onderling vervlegte en samehangende verskeidenheid. Die eenheid van die mensdom moet nie in een of ander menslike verband of in die somtotaal van individue gesoek word nie, maar alleen daarin (i) dat alle mense en menslike verbande uit een bloed (Adam) stam en (ii) dat die wedergebore mensheid sy worteleenheid in Christus vind. God het die verskeidenheid in die mensdom gelê. Hierdie verskeidenheid is van transendente oorsprong, m.a.w. dit moet uit God, nie uit die mens of uit een of ander sg. alomvattende menslik verband verstaan word nie. Maar Hy het ook die samehang van die verskeidenheid bepaal.

[#226] TABEL 3.

Fig. 1a en 1b: LIBERALISTIESE AANEENVOEGING.

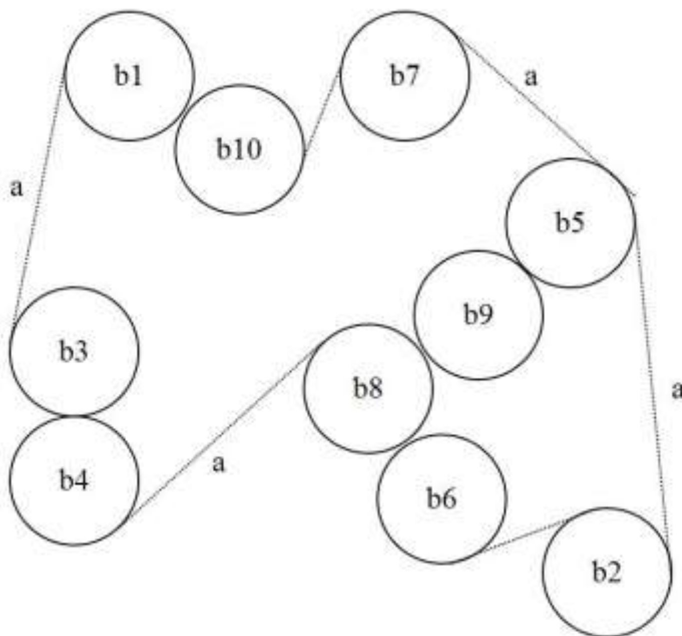

Fig. 1a. — Losser verbinding.

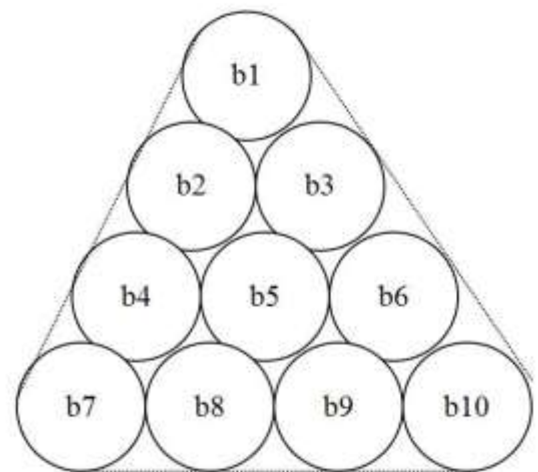

Fig. 1b. — Inniger verbinding.

a : verbinding van individue (volk of staat of gesin, ens.).
b1, b2, b3, ens. : individue.

Fig. 2a en 2b: FASCISTIESE INTEGRASIE.

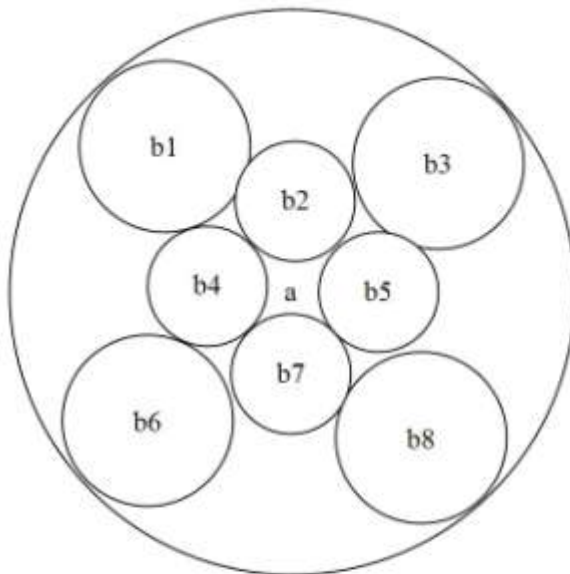

Fig. 2a. — Losser verbinding.

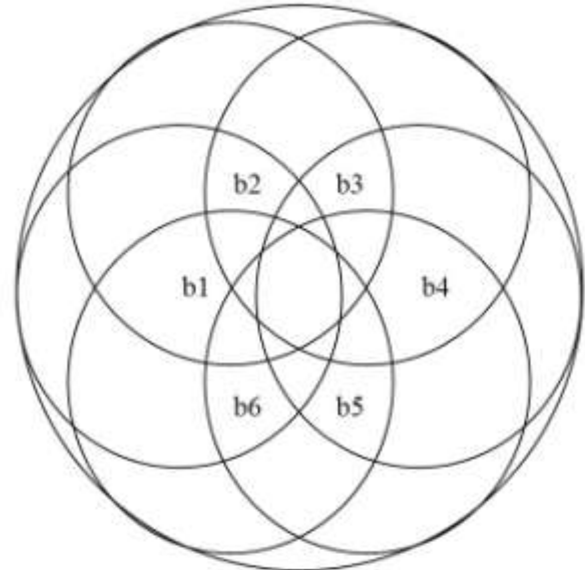

Fig. 2b. — Inniger verbinding.

a : die totalitêre staat.

b1, b2, b3, ens. : individue, of menslike verbande, of kultuurkringe.

[#227] TABEL 3.

Fig. 3a en 3b: NASIONAAL-SOSIALISTIESE INEENSKAKELING.

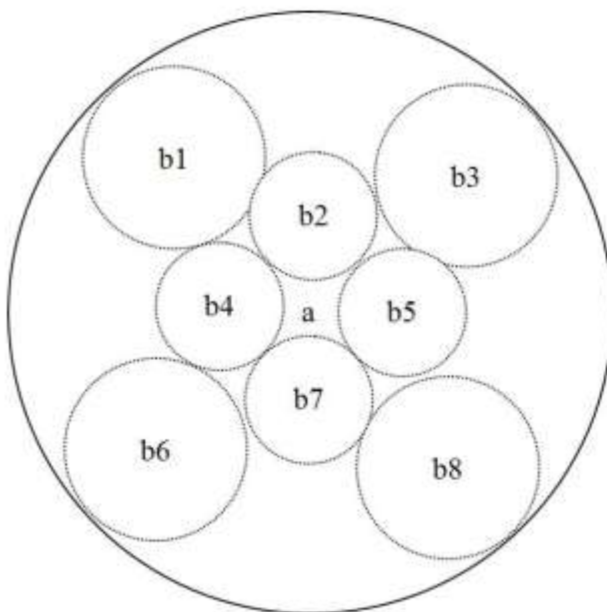

Fig. 3a. — Losser verbinding.

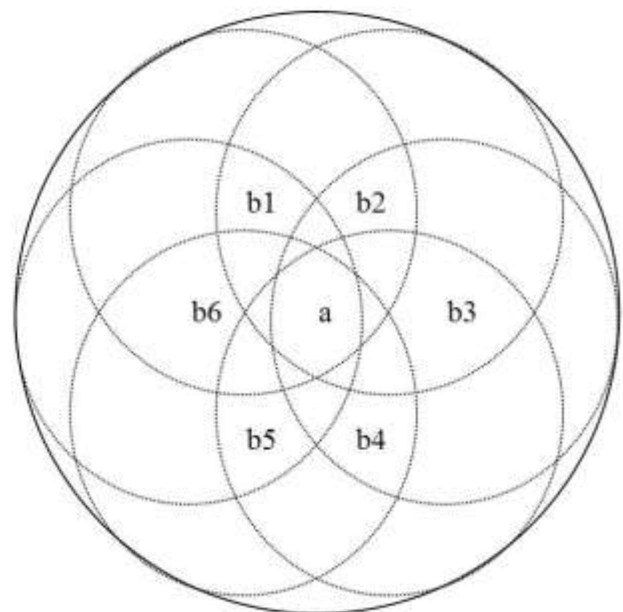

Fig. 3b. — Inniger verbinding.

a

: die totalitêre volk

b1, b2, b3, ens. : individue, of menslike verbande, of kultuurkringe.

Fig. 4a en 4b: CALVINISTIESE VERVLEGTING.

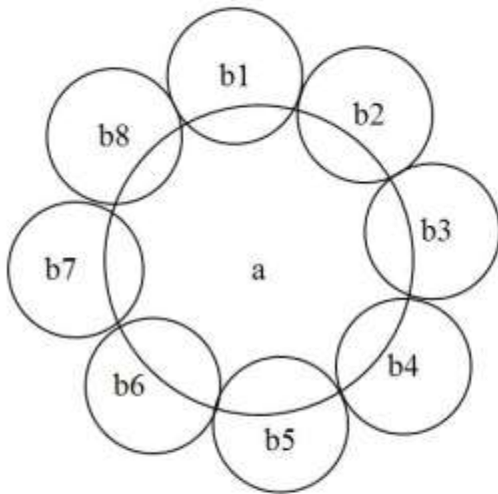

Fig. 4a. — Losser verbinding.

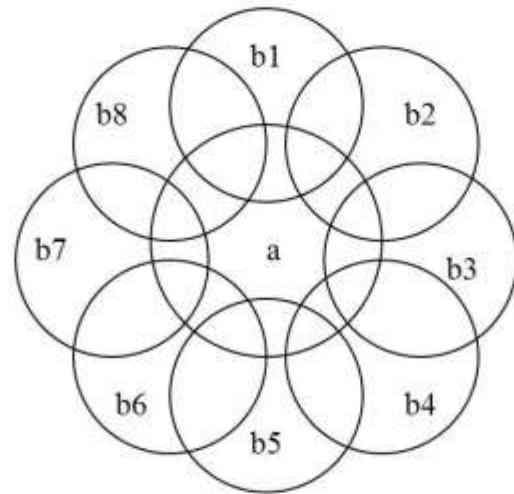

Fig. 4b. — Inniger verbinding.

a : individu, of 'n bepaalde menslike verband, of 'n bepaalde kultuurkring.
b1, b2, b3, ens. : menslike verbande, of kultuurkringe, of individue.

Let daarop dat elke sentrum van 'n sirkel slegs in een sirkel val; hiermee word aangedui dat elke individu mondig is, of dat elke menslike verband, of dat elke kultuurkring "soewerein in eie kring" is.

[#228] Formeel is elke menslike verband aan elke ander gelykwaardig. Daarom mag die een nie geheel en al aan die ander ondergeskik gestel word nie: die kerk nie aan die staat, die staat nie aan die kerk, die volk nie aan die kerk of die staat, die kerk of die staat nie aan die volk nie, ens. 'n Vrye kerk in 'n vrye staat, 'n vrye volk in 'n vrye staat, 'n vrye staat in 'n vrye volk, 'n vrye gesin in 'n vrye volk, 'n vrye skool in 'n vrye volk, en in 'n vrye staat, ens. is dan ook ons ideaal.

Maar in sover die menslike verbande vervleg is, moet elkeen rekening hou met die vryheid van die ander en dit eerbiedig. Hierop kom ons later terug.

Sirkel a (fig. 4a, 4b, Tabel 3) kan ook 'n individu of 'n menslike verband voorstel, terwyl sirkels b1, b2, ens. godsdiens en die onderskeie kultuurkringe kan voorstel. Die selfstandigheid van die godsdiens en van die kultuurkringe (sedelikheid, reg; kuns, wetenskap, die ekonomiese, die taal, ens.) — almal formeel gelykwaardig — word aangedui deurdat elke senter net in een, nl. die betrokke sirkel val. Hul afhanklikheid van mekaar word deur die vervlegting van die sirkels aangedui. Elke kultuurkring het sy eie selfstandigheidsaspek, bepaal deur sy besondere, van God gegewe eieaard. Maar elke kultuurkring het ook sy menslik-individuele en menslike-sosiale aspek, deur die vervlegting met die sirkel a aangedui. Ook hier geld oral: onderskeiding, maar geen skeiding nie; selfstandigheid gepaard met afhanklikheid; uniekheid en vervlegtheid.

Sirkel a (fig. 4a en 4b, Tabel 3) sou ook 'n bepaalde kultuurkring (of die godsdiens) kon voorstel, terwyl die sirkels b1, b2, ens. die origE kultuurkringe (of die godsdiens) kon voorstel. Alhoewel elke kultuurkring (en die godsdiens) sy besondere funksie het, is dit tog van die ander afhanklik en met die ander vervleg.

So sien die Calvinisme al die menslike verhoudinge, die godsdiens en die kultuurskeppinge as 'n innerlik en intiem samehangende, uiteindelik deur God so gewilde verskeidenheid. Die laaste eenheid van al hierdie verskeidenheid is net geleë in God alleen, uit Wie, deur Wie en tot Wie alle dinge is.[194]

84a. Die selfstandigheid van die mens as individu noem ons sy mondigheid. Die selfstandigheid van die menslike verband formuleer ons deur die beginsel van "soewereiniteit in eie kring".

---

[194] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 83b, bl. 186.

(i) God alleen is absoluut soewerein. Die mondigheid van die individu is betreklik. Hy het dit van God ontvang. Sy soewereiniteit is daarom afgeleide soewereiniteit. Sy mondigheid staan onder Gods wil en wet. Hy verwesenlik dit alleen in Godegehoorsaamheid. Hy is dan ook daarin aan God verantwoordelik.

Die mens as individu het in sy mondigheid (geloof, gewete, oortuiging, wille, voele, denke, hoop, verwagtinge, ens.) ’n eie intieme sfeer, waaroor geen ander mens en geen menslike verband seggenskap het nie, en waarin hy onmiddellik voor God verantwoordelik staan. Hier mag geen ander mens en geen menslike verband tussen hom en God inkom nie. Hiermee hang op intieme wyse sy individuele roeping saam.

Hierdie individuele mondigheid laat geen willekeur of bandeloosheid toe nie. Hy kan op grond van sy mondigheid nie doen en laat wat hy wil nie. Sy mondigheid (sy gewete, oortuiginge, geloof, wille, ens.) moet objektief gegrond wees, nl. deur dit te bind aan die ordinansies, wette, norme van God; d.w.s. sy mondigheid is aan Gods Waarheid en wil gebonde, [#229] en moet in die diens van die Allerhoogste daardeur gelei word. Daarom is ’n blote beroep teenoor wie ook al op sy mondigheid (op sy gewete, geloof, insigte, ens.) onvoldoende. Op ’n bloot-subjektiewe of ’n willekeurige beroep hierop hoef geen ag geslaan te word nie. Die beroep hierop moet objektiewe gronde aanvoer. So sal die gelowige Christen hom hier veral op Gods Woord beroep, waaraan sy geloof en sy gewete toetsbaar is. Ook die Skrifverwerper moet objektiewe gronde vir sy beroep op sy mondigheid (gewete, geloof, insigte, ens.) gee, en hulle kan alleen erken word in sover so ’n beroep ten minste niks contra Deum (teen God), contra ecclesiam (teen die kerk), contra nationem (teen die volk), contra civitatem (teen die staat), contra morales (teen die sedelikheid), ens. bevat nie. So ’n beroep mag m.a.w. God nie onteer, Sy Naam nie ontheilig nie, en mag die selfstandigheid en roepingsvervulling van die kerk, volk, staat, sedelikheid, ens, nie ondermyn nie. Dit mag in bepaalde gevalle moeilik wees om te bepaal wanneer iets contra Deum, contra, ecclesiam, contra nationem, ens. is. In tye van krisisse sal hier minder speling gegee en strenger, asook enger geoordeel moet word. Maar oor die algemeen gee die lig van Gods Woord en Sy ordinansies voldoende leiding om in sodanige gevalle te beslis.

(ii) Maar die mens is slegs ten dele ’n individuele wese. Hy is ook ’n sosiale wese en is saam met ander in menslike verbande verbind. Elk van hierdie menslike verbande vorm ’n uniek-soortige eenheid, het ’n eie struktuur, staan onder ’n besondere wet, het ’n enige funksie en taak, het ’n bepaalde eieaard en eie roeping. Elk van hierdie menslike verbande is selfstandig — as u wil, mondig, en beslis alleen oor sy eie sake. Dit word saamgevat in die beginsel dat elke menslike verband in sy eie kring soewerein is.

God alleen is absoluut soewerein. Die soewereiniteit van die menslike verband is betreklik teenoor God. Hy het dit van God ontvang, wat aan hom sy aard en roeping gegee het. Sy soewereiniteit is dus afgeleide soewereiniteit. Dit staan onder Gods wil en wet. Dit word alleen in gehoorsaamheid aan hom verwesenlik. Hy is dan ook daarin aan God verantwoordelik.

Op die gesagstruktuur van die menslike verband en die daarmee gegewe soewereiniteitsverdeling kom ons later neer.

Daar bestaan ’n verskeidenheid van selfstandige menslike verbande. Daar bestaan geen enkele menslike verband wat totalitêr die ander sou omvat nie. Nòg die kerk (soos Rome wil), nòg die maatskappy (soos die Liberalisme wil), nòg die werkersklas (soos die Kommunisme wil), nòg die staat (soos die Fascisme wil), nòg die volk (soos die Nasionaal-Sosialisme wil), is in hierdie opsig alomvattend.

Elk van die menslike verbande is soewerein in eie kring. Elkeen het van God sy besondere taak en roeping verkry om te verwesenlik; elkeen is geroepe om vry en verantwoordelik sy taak te behartig. Elkeen is in sy aangeleenthede “eie-baas”, verantwoordelik alleen aan God. M.a.w. die een menslike verband mag nie die ander oorheers nie, mag nie die ander strem en bemoeilik om sy verantwoordelike bestemming te verwesenlik nie, en mag nie oor die ander baasspeel nie. Nòg die kerk, nòg die staat, nòg die volk, nòg die maatskappy, nòg die werkersklas, ens. is geroepe om iets anders te wees as wat hy is, en om die ander in hul roepingsvervulling te vervang nie.

Die Liberalisme mag met sy leer van nonintervensie (geen inmenging) en met die hieruitvolgende leer van skeiding van terreine iets soortgelyks beweer het. Maar dit is tog heeltemal iets anders. Want die Liberalisme handhaaf hierdie leringe ter wille van die soewereine individu. Die Calvinisme [#230] handhaaf sy beginsel van soewereiniteit in eie kring ter wille van die selfstandigheid van die betrokke menslike verband. Die Calvinisme stel hierdie soewereiniteit onder God; die Liberalisme nie. Die Calvinisme erken naas sy beginsel van soewereiniteit in eie kring, die beginsel van kringsafhanklikheid en kringsvervlegting, waardeur die Liberalistiese prinsipe van skeiding van terreine verwerp word.

Elke menslike verband sal dan ook die mondigheid, selfstandigheid, vryheid, verantwoordelikheid, spesifieke struktuur, taak en roeping van die ander eerbiedig. In sy eie doen en late is elke menslike verband verantwoordelik aan God, die absolute Soewerein. Dat die een menslike verband selfs geroepe is om die ander te skraag en te help, word in die leer van vervlegtinge gestel.

Die mondigheid (soewereiniteit, selfstandigheid) van die menslike verband moet objektief gegrond wees, en mag nie tot bandeloosheid, willekeur, dwangheerskappy, ens., ontaard nie. Die menslike verband kan nie doen en laat wat hy wil nie. Hy is aan die vir hom en in sy wese bepaalde ordinansies van God gebonde, en moet Hom dienend daardeur gelei word. ’n Menslike verband wat hierdie Christelike fundering aanvaar, sal dan ook vir sy doen en late die waarheid en wil van God gehoorsaam. Menslike verbande wat die Skrif verwerp, mag in hul doen en late alleen ongehinderd gelaat word, solank hulle niks teen God, of teen ’n ander menslike verband, of teen die individu, of teen die godsdiens, of teen ’n kultuurkring doen nie. Ook hier is toepassings van hierdie beginsel moeilik. Ook hier sal in krisistye minder speelruimte gegee en strenger geoordeel moet word. Maar ook hier sal Gods Woord en Sy ordinansies in die algemeen voldoende lig vir die nodige optrede gee. Vir die besondere uitwerking hiervan, verwys ek na die deel oor noodsituasies in ’n volgende paragraaf.

Voordat ons verder op die verhoudinge van die menslike verbande ingaan, moet ons eers terugkeer tot die verhouding van die individu tot die menslike verband en tot die daarmee samehangende gesagsprobleem.

(iii) Die mondigheid van die individu en van die menslike verband rus, nes die mondigheid van die onderskeie menslike verbande onderling in die verskeidenheid wat God in die menslike verhoudinge gelê het. Hulle beperk mekaar dus. Hierdie beperking is nie iets negatiefs nie, maar iets positiefs. Daarom is dit beter om te sê dat hulle mekaar aanvul. Hulle is van mekaar afhanklik, het mekaar nodig — en tog is elk van hulle selfstandig. Die menslike verband het dan ook geen absolute seggenskap oor die individu en die individu nie oor die menslike verband nie. Individuele gesag is iets anders as sosiale gesag, die gesag van die menslike verband. Beide moet met mekaar rekening hou en harmonies, mekaar aanvullend en skragend, saamwerk. Eers beide mondighede saam, die individuele en die sosiale — eers beide verantwoordelikhede saam, die individuele en die sosiale, — maak die volle mondigheid en verantwoordelikheid van die menslike persoonlikheid uit. Want hy is individueel en sosiaal tegelyk, en omvat beide in ’n enigsoortige eenheid saam.

Die selfstandigheid van ’n menslike verband omvat die hele menslike verband en geld vir die daarin gegewe gesagsdraers en gesagsonderdane gesamentlik, ook al tree die gesagsdraers as die verantwoordelike mondstukke en uitvoerders van hierdie selfstandigheid op. Want die gesagsonderdane is in hulle gesagsonderwerping geen blinde outomate nie, maar gehoorsame gesagsaanvaarders. Hierdie selfstandigheid of sosiale mondigheid van die hele menslike verband het ons enigsins verleer om te verstaan, — onder die invloed van die Liberalistiese onderwerping van sosiale mondigheid aan individuele soewereiniteit. Beide mondighede, die sosiale en die individuele, [#231] is halwe mondighede, alhoewel formeel ewe oorspronklik en gelykwaardig, en vorm saam die volle mondigheid van die menslike persoonlikheid.

Die gesagsverhouding tussen mense in ’n menslike verband is ’n vanselfsprekende, as u wil ’n “natuurlike”. Die onderskeiding van gesagsdraers en gesagsonderdane (van meerderes en minderes, van leiers en volgelinge, van regeerders en onderdane, van ouers en kinders, van offisiere en soldate, van onderwysers en leerlinge, ens.) lê wesensmatig in die struktuur van die betrokke menslike verband en neem ’n by sy betrokke struktuur passende vorm aan. Neem die gesagsverhouding weg, dan vernietig u die menslike verband self. Sy gesagsverhouding is een van sy formele wetmatighede. Hierdie wetmatigheid, hierdie onderskeiding van ampte, van gesagsdraers en gesagsonderdane, het God in die onderskeie menslike verband gelê. Hy wat in ’n menslike verband die amp van gesagsdraer beklee, het gesag kragtens sy amp. Waar God die gesag aan die amp struktureel-wetmatig verbind het, het die gesagsdraer sy amptelike gesag van God. In hierdie sin is alle menslike gesag van God afgelei en aan God verantwoordelik. Die gesagsdraer moet dan ook so regeer of lei dat die menslike verband, waarvan hy gesagsdraer is, aan sy deur God gestelde doel beantwoord.

So is dit vanself gegee, “natuurlik”, dat die ouers en nie die kinders nie, dat die onderwysers en nie die leerlinge nie, dat die regeerders en nie die onderdane nie, dat die volksleiers en nie sy volgelinge nie, dat die kerkraad en nie die gemeentelede nie, dat die offisiere en nie die soldate nie, ens., gesag het. Ware gesag kom altyd van Bo, van God, en nooit van onder, van die individue of van ’n bepaalde menslike verband as sodanig nie.

Wat egter gesagsonderdane, juis ook kragtens hul mondigheid wel kan doen, is dat hulle bepaalde persone in gegewe gesagsposisies, in ’n gegewe gesagsamp kan plaas. So kan volksleiers erken en aanvaar, presidente, kerkraadslede, ens. gekies word, ens. Hierdie plasing van bepaalde persone in bepaalde gesagsposisies beteken nie verlening van gesag aan hulle nie, want die kiesers het geen gesag om aan hulle oor te dra nie. Dit beteken

net dít: plasing van bepaalde persone in gesagsposisies, wat as sodanig hul gesaghebbendheid van God verkry. Maar dis nie al metode waardeur persone in gesagsposisies kom nie. Kinders kies nie hul ouers nie. Die ouers word gesagsdraers deur die geboorte van hul kinders. Gesagsdraers kan ook benoem word. So kan die kerkraad kerkraadslede benoem as hy wil. So kan die president sy ministers, en die regering sy militêre hoofde benoem. Konings, as gesagsdraers, word dikwels in potensiële gesagsposisies gebore. Hoe die gesagsdraer daargestel word, is geen prinsipiële saak nie. ’n Aangewese, potensiële gesagsdraer sou selfs homself tot ’n gesagsdraer kon “aanstel” as sy gesagsaanleg, talente, ens. en die bepaalde noodomstandighede dit sou regverdig. Wat die staatsgesag betref, verkies die Calvinisme dat die gesagsdraer (die president) deur die volk gekies word, omdat hierdeur die mondigheid van die volk meer tot sy reg kom, en ongeskikte gesagsdraers by verkiesings vervang kan word deur beter. Hierdie demokratiese beginsel beteken egter net dat die volk sy gesagsdraer kies. Dit beteken nie dat die volk sy gesag aan die gesagsdraer oordra nie. Want die volk wat kies het geen staatse regeergesag om oor te dra nie. Hiermee verbind ons nou ’n verdere demokratiese beginsel, nl. die reg van die volk om die regering (bv. deur die volksraad) te beïnvloed en om hom sedelik tot verantwoording te roep. Dit beteken nie dat die volk staatse of juridiese gesag oor die regering het nie. (Daarom mag die volksraad ook geen regering deur meerderheidstem afsit nie.) Die valse [#232] demokrasie van die Liberalisme, wat die individu die eintlike gesagsdraer maak en bo die regering plaas, verwerp ons.

Dit is die formele beginsel van gesagserkenning.

Alle menslike gesag kom van God. Daarom eis ons ook dat alle owerhede, alle menslike gesag gehoorsaam sal word, solank daardie gesag nie van ons eis om God en Sy gebod te oortree nie. Gee aan die koning wat van die koning is.

Naas die formele gesagsbeginsel is daar ’n “materiële”. Mense word met verskillende aanleg en talente gebore. Sommige is gebore leiers, gebore regeerders, gebore bevelers, gebore onderwysers, ander nie. Laasgenoemdes word met volgelingsnatuur gebore. Die gebore leiers ontvang hierdie aanleg tot leierskap nie verniet nie. Hulle gee dit nie aan hulself nie, maar ontvang dit met hul geboorte van God vir ’n bepaalde doel. Daarom behoort die lede van ’n bepaalde menslike verband noukeurig ag te slaan op wie aanleg tot gesagsdraerskap (regeerderskap, leierskap, ens.) het en wie nie. Daarom behoort hulle, as hulle hul regeerders, leiers, ens. mag kies, te sorg, dat die regte man op die regte plek gekies word. Daarom behoort, waar gesagsdraers aangestel word, die aanstellers ook te let op wie vir ’n gegewe gesagsdraerskap volgens sy aanleg en talente die mees aangewese persoon is. Onverantwoordelik is soos bv. soms by ons vandag volksraadslede genomineer word (u ken die Liberalistiese euwels), en selfs predikante beroep word — waarby persoonlike belange en subjektiewe voorkeur dikwels die deurslaggewende rol speel (wat ook maar taamlik Liberalisties is).

Die ideaal is dat die gebore leier, regeerder, ens. in die aangewese gesagsposisie aangestel of benoem of gekies sal word.

God alleen het absolute gesag. Menslike gesag is nooit absoluut nie. God alleen het alomvattende, totalitêre gesag. Menslike gesag is nooit alomvattend, totalitêr nie. Elke menslike gesagsdraer het net gesag kragtens die gesagsposisie van daardie menslike verbande waarin hy gesag voer. Die regeerder van ’n staat het geen seggenskap oor die spesifieke funksies van die kring van wetenskaplikes nie. Die volksleier het geen seggenskap oor die spesifieke funksies van ’n kerkraad nie. Die kommandant-generaal het geen seggenskap oor die spesifieke funksies van die huisgesin nie. So kan ons aangaan.

Ek wil egter weer beklemtoon dat, al dra nie die staatsburgers nie, maar die regering, nie die gemeentelede nie, maar die kerkraad, nie die volkse volgelinge nie, maar die volksleier, ens. die gesag — is hulle tog as sosiale wesens gesamentlik in die betrokke menslike verband mondig en verantwoordelik. Want alle ware gesagsuitvoering vereis mondige, verantwoordelike gesagsgehoorsaamheid. Die sosiale mondigheid van ’n menslike verband eis daarom die eenheid van gesagsdraers en gesagsonderdane. Kragtens hierdie eenheid is die hele menslike verband verantwoordelik vir sy optrede, in besonder vir die optrede van sy gesagsdraers, — al is laasgenoemdes aan God en hul gewete (objektief gegrond) en nie aan hul onderdane verantwoording skuldig nie.

(iv) Tussen die mondigheid van die individu en die mondigheid van die menslike verband kan ’n konflik ontstaan. Dit word soms as ’n botsing tussen individu en gemeenskap (respektieflik maatskappy) voorgestel, en wel op die wyse dat die twee teenoor mekaar staan. Hierdie botsing kan selfs die vorm aanneem en daarop uitloop dat die individu uit die menslike verband uittree of uitgestoot word. Maar dit hoef nie hierdie vorm aan te neem nie. Die konflik tussen individu en gemeenskap is in die eerste plek ’n konflik binne die menslike persoonlikheid self. Want hy het as individueel-sosiale wese tegelyk deel aan individuele en sosiale

mondigheid. ’n Konflik [#233] tussen hom en ’n menslike verband plaas hom in ’n innerlike konfliksituasie, waarin sy individuele en sosiale gewetenstemme mekaar weerspreek. Hierdie botsing moet in die eerste plek in die menslike persoonlikheid self opgelos word. Eers as die hele menslike persoonlikheid hom dan teenoor die menslike verband stel, kan van ’n botsing tussen individu en gemeenskap (of maatskappy) gespreek word. Waar in so ’n botsing die menslike verband verkeerd is of skuld het, moet dit hervorm word. Sien in hierdie verband die behandeling van die konfliksituasies in § 86a.

Waar die lid van ’n menslike verband in so ’n botsing verkeerd is of skuld het, sal die menslike verband volgens sy eieaard hervormings, tug- en strafmaatreëls toepas, wat by hardnekkige weiering om in te gee, op verwydering van die lid uit die menslike verband mag uitloop. Die volk stoot ’n weerbarstige lid uit hom uit, die maatskappy ostraseer (verwyder) hom, die kerk sny hom na tugtoepassing af, die staat verban hom, die vereniging skraap sy naam van die ledelys, die vader verbied die kind sy huis, ens. meer. (In die gevalle van ’n moord of in oorlog van verraad, stoot die staat die lid uit sy verband uit deur hom te dood.)

Algemene voorskrifte hoe om in sodanige konfliksituasies tussen die individu en die menslike verband te handel, kan nie gegee word nie, omdat die geval telkens verskil en omdat die individuele en die sosiale gewetensberoepe formeel gelykwaardig is, maar elk van hulle objektiewe begronding vereis. Gevalle kan selfs voorkom waar beide gelyk mag het en waar die een wat die swaarste weeg, vir die ander moet wyk.

As ’n kerklidmaat vermaan word omdat hy nie gereeld kerk toe gaan nie, word dit gewoonlik opgevat as ’n botsing tussen die gemeentelid en die kerkraad, omdat die gemeentelid sy sosiale gemeentegewete onderdruk. In die werklikheid is dit hier in die eerste plek ’n botsing tussen sy individuele en sosiale gewete. Beide (die individuele en sosiale) gewetens is egter intiem vervleg en vorm in die normale mens saam ’n onverbreeklike eenheid. In ons Liberalisties-individualistiese tydperk besef ons nie voldoende daardie sosiale mondigheid wat ons as lede van menslike verbande saam met ander in daardie verbande het nie. Eers as jy jou volbewus met jou volk, met jou kerk, met jou staat, met jou gesin, ens. vereenselwig, voel jy as lid van daardie menslike verbande mede-verantwoordelik vir wat in daardie verbande gebeur. Dan skaam jy jou as ’n volksgenoot verraaier word, dan ly jy saam met volksgenote wat moet ly; dan voel jy trots op wat jou vader of jou kind verrig; dan voel jy beledig as jou kerk beledig word; dan voel jy gekrenk as die vlag van jou staat onteer word; dan voel jy trots as die leërs van jou land oorwinning op oorwinning behaal, ens. In hierdie vereenselwiging met die menslike verband kom uit wat met sosiale mondigheid, sosiale verantwoordelikheid, sosiale gewete bedoel word, waarin jy wat met die betrokke menslike verband gebeur as jou eie aanvaar.

Waar die mens net van sy individuele mondigheid bewus is, en sy sosiale mondigheid verdring, moet die betrokke menslike verband hom van sy sosiale mondigheid bewus maak.

As individu sien ek die Afrikaanse armblankes as ander mense, aan wie ek, as ek wil, barmhartigheid en liefdadigheid kan bewys. Maar my volk kan my hier sosiaal-bewus maak. Dan voel ek as volksgenoot dat hulle ook volksgenote, Afrikaners, is, bloed van my bloed, vlees van my vlees; dat wat aan hulle gebeur aan my volk en dus ook aan my gebeur; dat hul lyde my direk en persoonlik raak; dat ek mede-verantwoordelik is vir wat met hulle gebeur; dat ek hier nie mag vra: “Is ek my broeder se hoeder?” nie, maar as behoedende volksgenoot volkse plig het om weë te beraam hul lot, en daarmee die lot van my volk, te verbeter.

[#234] As ek op dieselfde wyse my één voel met my staat, met my kerk, met my gesin, met my beroepsorganisasie, ens., sal ek ook die lot van ander lede van hierdie menslike verbande my lot maak.

As ’n boer sy plaas verwaarloos en uit luiheid of wat ook al, nie ploeg, saai en maai nie, terwyl sy medeburgers of volksgenote of gesinslede moet leef van die vrugte van sy werk en inspanning, dan het so ’n boer geen reg om hom op sy individuele gewete te beroep nie. Want sy werk, wat hy hier doen, vereis sosiale mondigheid en is sosiale plig. As sy sosiale mondigheid en sy sosiale gewete hier swyg, dan het die volk, respektiewelik die staat, die reg om teen hom op te tree. Dan moet die belanghebbende menslike verband hom laat geld. Die staat moet dan sorg dat hy sy plig doen, en as hy weier, dat iemand anders aldaar daardie sosiale verpligting oorneem — totdat die boer sy plig besef. Deur ons Liberalistiese manier van denke, het ons verleer insien dat die staat hier mag en moet intree. Hierdie optrede van hom is ’n tydelike noodmaatreël, maar ten volle geregverdig.

Maar waar die individuele gewete objektief gegrond is, mag geen menslike verband dit verkrag nie. Niemand, nòg een of ander individu, nòg die menslike verband het reg om oor gegronde gewetensbesware van ’n bepaalde individu heen te stap nie.

Die mens staan dus tegelyk in en teenoor die menslike verband. Hy is tegelyk immanent daarin en transendent daarbuite. Hierdie intiem vervlegte verskeidenheid van individu en menslike verband is van God. Wie hier

isoleer of onderwerp, of wie hier individuele of sosiale mondigheid verwerp, kan die juiste oplossing van die behandelde vraagstukke nie vind nie.

So moet die mens leer dat hy nie net vir homself as individu nie, maar ook vir en saam met ander in ’n menslike verband, as sosiale wese verantwoordelik is. Wat met sy volk, sy gesin, ens. gebeur, is net so intiem sy saak, as wat met hom as individu gebeur.[195]

85a. Deur sekere skrywers (o.a. veral A. Kuyper, Sr. en onlangs H. Dooyeweerd) is die beginsel van soewereiniteit in eie kring breedvoerig uitgewerk en toegepas.[196] Maar ’n beginsel wat die onderlinge afhanklikheid en vervlegtheid van die menslike verbande bepaal, wag nog op uitwerking. Dooyeweerd se beginsel van “universaliteit in eie kring” en my “universele afhanklikheid van die eie bevoegdheid” voer hierdie nuwe probleemstellings aan.

Enkele voorbeelde van die nuwe probleemstelling gee ek vooraf. Die kerk is nie staat, die staat nie kerk nie. Elkeen het sy eie struktuur, wese en taak. Elkeen is soewerein in eie kring. Die staat kan nie die funksie van die kerk, die kerk nie dié van die staat oorneem nie. Die staat mag nie kerk speel nie; die kerk mag nie staat speel nie.

Hoe skerp ons ook beide mag onderskei,[197] kan ons hulle nie skei nie. Want (i) die kerklidmaat is ook staatsburger, en omgekeerd, terwyl die mens tog as persoonlikheid ’n eenheid is. Wat in die kerk gebeur, beïnvloed wat in die staat gebeur en omgekeerd, omdat mense aan altwee tegelyk behoort en hierdie persoonlike deurwerking van die invloede van die een menslike verband op die ander niemand kan strem of kan uitskakel nie. (ii) (a) Die kerk word deur die staat erken, beskerm en beveilig. Die staat [#235] doen dit deur sy regshandhawing en regsvorming. Dit is dan ook sy plig. (b) Die staat verwag weer van die kerk gehoorsaamheid aan die owerheid, en dat die kerklike leiding die lidmate tot hierdie gehoorsaamheid sal aanmaan. (iii) (a) Die kerk vra die staat om wette te maak wat die kerklike belange raak, bv. teen Sabbatsontheiliging, teen lotery, teen gemengde huwelike, ens. (b) Die staat vra die kerk, veral in krisistye, om biddae vir hom uit te skrywe, of om ander godsdienstige handelinge (bv. opening van volksraad met gebed) vir hom te verrig. (iv) (a) Waar die staat verkeerd gaan, moet die kerk hom waarsku en aan die staat die “So sê die Here...!” voorhou. Die kerk is verplig om politieke dwalinge van die staat, wat teen Gods Woord indruis en Sy ordinansies verkrag, te kritiseer. Wil die staat bv. wette ten gunste van lotery, van sterilisasie, van vergemakliking van egskeiding, van ewolusionistiese of kommunistiese vorming van die gees van die jeug invoer, of wil die staat beslissings neem in verband met ’n aggressiewe oorlogsbeleid, ens., dan mag die kerk nie stilsit en swyg nie, maar moet sy haar stem daarteen met alle beslistheid verhef, en haar lidmate aanmaan om elk in sy kring sodanige optrede van die regering teë te gaan. (b) Die staat weer moet selfs insake binnekerklike botsings regspraak doen, en luister selfs in sy geregshowe na dogmatiese getuienis, soos onlangs bv. in ’n hofsaak tussen die kerk en ’n teologiese professor geskied het. Die staat gaan hier selfs op spesifiek teologiese kwessies in. Natuurlik doen die staat dit in ’n ander verhouding en met ’n ander funksie as die kerk, maar die staat kom hier tog op intiem kerklike terrein.

Uit dit alles blyk dat, hoe skerp ons ook al tussen kerk en staat mag onderskei, ons hulle nie alleen nie kan skei nie, maar dat hulle beslis op verskillende wyses vervleg is. Dit word aanskoulik voorgestel deur die segmente, wat die sirkels in figure 4a en 4b, tabel 3b (bl. 227) gemeenskaplik het.

Nog intiemer as kerk en staat is volk en staat vervleg. Intiem is ook volk en gesin, volk en kerk, kerk en gesin, maatskappy en volk, vervleg. Hoe intiem is die skool nie met gesin, volk, maatskappy, en staat vervleg nie. So is ook die nywerheids- en handelskringe met volk, staat en gesin vervleg. So kan ons aangaan.

Al is elke menslike verband soewerein in eie kring, die een kan nie van die ander geïsoleer word nie, die een vul die ander aan en die een is van die ander afhanklik. Ons het hier met ’n universele afhanklikheidsverhouding te doen. Dit is nie net iets negatiefs nie, maar juis ’n positiewe afhanklikheid in die sin dat die een die ander tot hulp en diens sal wees.

---

[195] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 84b, bl. 187.

[196] Wat laasgenoemde betref, sien sy driebandige *Wijsbegeerte der Wetsidee* en ds. Spier se kort *Inleiding tot de Wijsbegeerte der Wetsidee.* Hier word die struktuur van die menslike verbande in besonderhede geanaliseer. Daarheen wil ek net verwys.

[197] Vir hierdie onderskeiding in besonderhede moet ek na ander literatuur verwys, o.a. *Christelike Encyclopaedie, Koers in* die *Krisis, Ossewareeks, Verkennerreeks.*

Daar moet dus wisselwerking tussen die onderskeie menslike verbande bestaan. Elke menslike verband moet sy afhanklikheid van die ander erken en insien dat hulle deur wisselwerking tot samewerking en onderlinge diens verplig is. Elke menslike verband mag sy eie spesifieke roeping hê, sy roeping vereis die roepings van die ander as harmoniese aanvulling, omdat die roepings van almal saam 'n groot harmoniese geheel vorm en nie van mekaar isoleerbaar is nie.

Word eenmaal die noodsaaklikheid van universele wisselwerking tussen die menslike verbande doelbewus gestel, dan moet bepaal word, hoe die wisselwerking sal geskied. In hierdie verband wil ek die aandag vestig op drie beginsels, nl. (i) dié van vrye wisselwerking, (ii) dié van die leenfronte, en (iii) dié van die aksiefronte.

(i) Oor die eerste kan ons kort wees. Die wisselwerking sal in normale gevalle een wees wat vry en vrywillig geskied. Alleen *vrye* wisselwerking waarborg die soewereiniteit van elke menslike verband. "Normalitêr", want [#236] in noodsituasies word dwang soms noodsaaklik, waaroor meer in die volgende paragraaf.

(ii) Die segmente (die dele) wat die sirkels in fig. 4a en 4b. tabel 3b (bl. 227) gemeenskaplik het, kan beskou word as primêr behorende tot die een, of as primêr behorende tot die ander. Die vervlegte deel van bv. twee menslike verbande het dus tweërlei funksie. Die hierop gebaseerde wisselwerking kan die vorm aanneem van (a) dat die een menslike verband van die ander leen en oorneem wat hy self nodig het, maar nie self kan verskaf nie; en (b) dat die een op sy gebied of met sy funksie ter wille van die ander behartig wat die ander nie kan behartig nie, en tog nodig het. Die eerste wil ek verduidelik met die beginsel van die leenfronte; die laaste met die beginsel van die aksiefronte.

Voorbeelde vir die beginsel van leenfronte is die volgende:

Die staat, veral die regering in sy wetgewende en uitvoerende magte, het die hulp van die wetenskap nodig. Die staat is self geen wetenskaplike instituut en vorm as staat geen wetenskap nie. Hy moet die wetenskaplike resultate deur wetenskaplikes daargestel leen en gebruik. So ook moet die kerk van die (i.c. teologiese) wetenskap leen. So ook moet die nywerheidsorganisasies van die wetenskap leen. Die maatskappy, die volk, die gesin, ens. maak almal gebruik van, leen almal van die wetenskap, terwyl geeneen van hierdies as sodanig bevoegd is om wetenskap te beoefen nie.

Die kerk, die volk, die gesin, die maatskappy, die skool, die nywerheidsorganisasies, ens. maak gebruik van die regsbevoegdhede, die regsmoontlikhede, die regsbeveiliging, ens. deur die staat daargestel, d.w.s. hulle leen in hul taakvolvoering die regsbepalinge wat nie hulle nie, maar die staat alleen juridies neerlê.

Alleen die kerk, en nie die ander menslike verbande nie, beslis oor godsdienstige sake as sodanig. Die ander menslike verbande maak egter gebruik van, leen van die kerk die godsdienstige leiding wat dit in verskillende sake gee.

Alleen die ekonomiese organisasies bepaal of behoort te bepaal wat die ekonomiese beleid sal wees; alleen hulle vervaardig of behoort ekonomiese goedere te vervaardig. Die ander menslike verbande maak van hul beywering en vrugte gebruik, d.w.s. leen hulle as middels vir hul eie taakvervulling.

So kan ons aangaan.

Hierdie lenery is vir die lener noodsaaklik. Dit wat geleen word gee die een wat uitleen vrywillig. Hier het ons vrye wisselwerking, — in normale omstandighede. Hierdie vrye wisselwerking is universeel, d.w.s. elke menslike verband leen van al die ander wat hy nodig het, en skep daardeur in homself 'n universele samehang van leenfronte.

Nou ontstaan hier egter die vraagstuk van beleidsbepaling. In 'n gegewe geval het twee menslike verbande kragtens hierdie vervlegting seggenskap oor dieselfde gegewens, nl. die lener en die uitlener. Wie is van hulle die beleidsbepaler insake die gebruik van die geleende?

Beleidsbepaling staan in verband met leiding en koers; leiding en koers staan in verband met die waarheid, die beginsels, die ordinansies, die prinsipiële doelbepalinge. Die groot Leier, die groot Beleidsbepaler van al ons doen en late is God Drie-enig. Hy lei en bepaal die beleid in Sy raadsplan. Hy toon ons deur Sy Woordopenbaring, deur die natuur (die omstandighede wat Hy stuur, die geleenthede wat Hy gee, ens.), deur die beginsels van die kultuur, en deur die geskiedenis Sy wil, Sy beleid, wat ons individue en menslike verbande gehoorsaam moet volg. Hy gee aan elke individu, [#237] aan elke menslike verband en aan elke kultuurkring, asook aan die godsdiens, Sy leiding, omdat Hy vir elkeen van hulle hul eieaard, struktuur, taak en roeping gegee het. Die eenheidsleiding van alle roepingsvervulling lê in die wil van God. As die mens orals na

Sy stem luister, is daar geen botsing van beleid nie. Hy is in alles wat die mens betref die groot Uitlener. Die mens is in al sy doen en late die nietige lener van God.

Maar rig ons in hierdie sake ons oog op die onselfgenoegsame, alhoewel soewereine, menslike verbande, dan is dit duidelik dat ten opsigte van die leenfronte telkens een en wel bepaaldelik aangewese, menslike verband die leiding sal gee en die beleid sal bepaal. Anders ontbreek daar eenheidsleiding. Waar die staat nie bevoegd is om wetenskap te vorm nie, die ekonomiese organisasies nie bevoegd is om godsdienstige leiding te gee nie, die gesin nie om juridiese bepalinge te lê nie, ens., bepaal al sodanige onbevoegdhede klaarblyklik dat die uitlener die leiding sal gee en in prinsipiële sin die beleid sal bepaal van dit wat die lener van hom leen. Wát hy van die uitlener nodig mag hê, sou die lener (miskien ook met die advies van die uitlener) self kan besluit, maar die prinsipiële leiding van die gebruik van die geleende, moet die lener van die uitlener oorneem en volg. Opsetlik het ek van prinsipiële leiding gespreek. Want in die praktiese gebruikmaking van die geleende beslis die lener weer volgens sy eie behoeftes self.

(iii) Ek hou van die woord “aksiefront”. Sowel die “aksie” as die “verbondenheid” in die woordjie “front” opgesluit, bekoor my.

Die mens is nie gebore om stil te sit of om in luukse en selfbehaaglikheid te swelg nie. Hy moet handel, werk en doen. Hy moet tot eer en verheerliking van God met hoof en hart, met kop en hand, met liggaam en siel arbeidend sy roeping vervul, woekerende met die talente en geleenthede deur God hom geskenk. Die Christelike spreuk “ora et labora” (bid en werk) het hier dan ook ’n diepe sin. Die kerk moet ’n strydende kerk wees. Die volk moet ’n volk wees van besielende, voortstuwende aksie. Die staat moet met “militante” hand reg handhaaf en nuwe regsmoontlikhede, skeppend uitbou. Die skool moet die kind tot deeglik onderlegde, bekwame en roepingsbewuste dadelus opvoed. Die boeregemeenskap en die nywerheidsorganisasies moet aan die aarde die nodige lewens- en aksievoorwaardes ontworstel. So kan ons aangaan.

Aksie moet daar wees. Want ons God is ’n God van aksie en nie ’n aksielose, in homself gekeerde, kontemplatiewe godheid, soos dié van Aristoteles nie. Hy is Skepper, Openbaarder, Straffer, Vervloeker, Verlosser, Seëninge-gewer, Herskepper, — dus Dader. Hierdie God van dade roep ons mense ook tot dade, tot stryd, tot inspanning, en nie tot stoepsittery, soos daardie ons bekende tipe wat net vegeteer (eet en drink) en in die son sit en bak nie. God is ’n God van aksie, en ons is Sy kinders.

God roep ons tot aksie, as Sy medearbeiders op aarde. Die mens moet, individueel en sosiaal, die aarde onderwerp, kultuur skep, sy roeping vervul, teen die sonde stry en deur al sy dade God verheerlik. God gebruik ook die mens om Sy raadsplan te verwesenlik. As mondige, verantwoordelike, alhoewel sondige medearbeider van God, is die mens (as individuele en sosiale wese) in universele sin aksiefront van die Allerhoogste.

God beheers hierdie aksiefront van Hom totalitêr in dubbele sin.

(a) Die mens is alomvattend, in al sy doen en late, aksiefront van God.

(b) Die mens het as Sy aksiefront hoegenaamd geen medeseggenskap en medebepaling in die raadsplan, beleid en leiding van God. Hy staan geheel en al onder die absolute soewereiniteit van God en moet Hom onvoorwaardelik gehoorsaam.

[#238] Beide geld vir die individu en vir elke menslike verband. Om aksiefront van God te wees, beteken om in alles die wil van God te doen. Dit geld ook vir die ongelowige, wat God dwing en gebruik vir Sy doel.

Waar (wat die menslike verbande onderling betref) geen enkele menslike verband alomvattend is nie, en elke menslike verband ’n eieaard, ’n eie struktuur en ’n eie bestemming het, en soewerein in eie kring is, kan geen enkele menslike verband geheel en al aksiefront van ’n ander menslike verband wees nie. Elke menslike verband is selfstandig en het sy eie roeping om te vervul. Maar die een het ook die ander nodig om hom aldaar tot hulp te wees. Dit is die geval, omdat die menslike verbande vervleg en van mekaar afhanklik is.

Die staat verwag van kerk, skool, gesin, ens. om die mens tot gehoorsaamheid aan die owerheid aan te maan. Hy vra die kerk om vir hom te bid. Hy vra die skool om die toekomstige burgers getrou en bekwaam te vorm. Hy versoek die gesin om deur kinderverwekking die toekoms te verseker. Hy versoek die volk om sy vertroue in hom uit te spreek en om deur die volksraad sy node bloot te lê en kritiek op die regeringsbeleid uit te oefen. Hy vra die wetenskaplikes om bepaalde probleme te ondersoek, wat opgelos moet word. Hy versoek die nywerheidsorganisasies om bepaalde goedere, wat hy nodig het, te verskaf. Elke menslike verband is en kan in een of ander opsig die aksiefront van die staat word en op sy gebied behartig wat die staat nodig het, en die staat nie self kan doen nie.

Die kerk het die staat as aksiefront nodig (bv. insake regsvorming, beskerming, wetgewing teen sabbatsontheiliging, teen Sondagsports, teen lotery, teen sterilisasie, teen vrugafdrywing, ens.). Maar die kerk het ook die volk (bv. insake volksgeloof, volksvertroue, Christelike lewenswandel van die volk) nodig. Sy het ook die gesin (bv. insake huisgodsdiens, lewenstoon van die gesin, Christelike opvoeding van die kinders), en ook die nywerheidsorganisasies (bv. insake Christelike verhouding tussen werkgewer en werknemer), en ook die kunstenaarswêreld (bv. insake bevordering van Christelike kuns) nodig. So kan elke menslike verband in een of ander opsig aksiefront van die kerk wees.

Die gesin het die kerk as aksiefront nodig (bv. insake huweliksbevestiging, doop, voorbidding, ens.), maar ook die staat (bv. insake beskerming, regshandhawing, ens.), en ook die skool (bv. insake onderwys van sy kinders, wat die ouers self nie kan behartig nie, ens.).

Die volk het die staat, die kerk, die gesin, die nywerheidsorganisasies, die kunstenaarswêreld, die wetenskaplikes, ens. as sy aksiefronte nodig. Die kring van wetenskaplikes het as aksiefronte nodig die kerk, die staat, die maatskappy, die gesin, die volk, ens. Die nywerheidsorganisasies het ook al die ander menslike verbande as hul aksiefronte nodig. So kan ons aangaan.

Elke menslike verband het die ander as sy aksiefronte nodig. Elke menslike verband is in verskillende opsigte aksiefront van al die ander. Dit geld in universele sin.

Sowel vir die leenfronte as vir die aksiefronte geld: help mekaar en dien mekaar; werk harmonies saam. Want die roeping van die mens (individueel en sosiaal) is een groot harmoniese eenheid, nl. die eenheid van die raadsplan van God met die mens op aarde.

Maar ook in die geval van die aksiefronte moet daar eenheidsleiding wees. Wie bepaal hier die beleid, die dader of die vraer? Wat gevra word, bepaal die vraer. Maar die beleid van uitvoering van die versoek, bepaal die dader, die aksiefront self. Die funksionele en prinsipiële beleidsbepaling is dus in die hande van daardie menslike verband, wat as aksiefront vir die ander optree. Dit is duidelik uit die gegewe voorbeelde. [#239] (Om met net een voorbeeld te verduidelik: As die staat wetenskaplikes vra om 'n probleem op te, dan bepaal die wetenskaplikes die beleid, hoe dit wetenskaplik sal geskied.)

In beide gevalle, dié van die leenfronte, en dié van die aksiefronte, geld dus dat die afhanklike menslike verband, wat leen of wat tot aksiefront versoek, die beleidsbepaling van die ander sal eerbiedig.

Beide vorme van vrye wisselwerking, nl. dié van die leenfronte, asook dié van die aksiefronte, veronderstel die samehangende (die vervlegte) verskeidenheid van die menslike verbande. Hierdie veronderstelling bots sowel met die eis van isolasie van menslike verbande (die leer van skeiding van terreine), as met die onderwerping van die een menslike verband aan die ander (die leer van inskakeling, van absorpsie, ens.). Vrye wisselwerking vereis egter (soos in die leer van vervlegting geskied) dat die menslike verbande wedersyds die vryheid, selfstandigheid en soewereiniteit van elk sal eerbiedig, asook die onderlinge afhanklikheid van die een van die ander sal erken en doelbewus sal aanvaar.

(iv) Een vraag moet hier nog beantwoord word. Al bestaan daar geen menslike verband wat al die ander omvat nie, is daar nie een of ander menslike verband wat hoër staan as die ander nie? Materieel moet ons die kerk (die bruid van Christus) as die hoogste en die vernaamste menslike verband beskou. Maar formeel is geen enkele menslike verband hoër of vernamer as die ander nie.

Seker, die staatsowerheid staan bo die individu, bo die volk, bo die kerk, bo die gesin, bo die werkersklas, bo die maatskappy, bo die skool, ens. Maar hierdie bo-wees, of hoër-wees, geld net die één spesifieke staatsfunksie, nl. dié van regsvorming en regshandhawing. Waar dit die reg geld, moet almal die staatsowerheid gehoorsaam.

Maar waar dit die godsdienstige belydenis en leiding betref, moet almal weer die kerklike outoriteit aanvaar. Waar dit kunswaardering betref, moet almal die oordeel van die kunskenners eerbiedig. Waar dit die volksliefde geld, gee die volksleier aan almal leiding. Waar dit die vervaardiging van ekonomiese goedere betref, geld die woord van die ekonomiese voorman. Waar dit die wetenskap betref, gee die wetenskaplike leier leiding.

Met ander woorde, elke menslike verband staan deur sy vervlegting met die ander menslike verbande bo al die ander menslike verbande, in sover dit sy spesifieke funksie en taak betref. Maar in sover elkeen net sy taak het en nie geroepe is om die taak van 'n ander te behartig nie, d.w.s. in sover elk volgens sy eie taak alleen soewerein in sy eie kring is, staan al die menslike verbande naas mekaar.

Die staat as sodanig vorm byvoorbeeld geen wetenskap, geen kuns, verwek geen kinders, ens. nie. Dit geld mutatis mutandis van elke verband. In die volvoering van hul spesifieke funksies staan die menslike verbande naas mekaar.

Die verhouding van die menslike verbande is dus dat die een tegelyk transendent buite en immanent in, tegelyk naas en bo (of onder) die ander staan, tegelyk soewerein in eie kring én afhanklik van die ander, tegelyk selfstandig en met die ander vervleg is.[198]

86a. Bostaande is die ideale verhoudinge in ’n Christelike samelewing, waarin die individu en die menslike verbande die ordinansies van God roepingsgetrou gehoorsaam, en op grond daarvan harmonies saamwerk. Maar deur die sondigheid, asook ongelowigheid van die mens, word ook hierdie verhoudinge versteur. Dit veroorsaak noodsituasies. [#240]

(i) Ons het in die eerste plek die toestand dat een of ander menslike verband sy pligte verwaarloos, onbevoegd is om sy pligte te vervul, of deur praktiese noodtoestande verhinder word om sy bestemming te verwesenlik. Waar ander menslike verbande van so ’n menslike verband en van sy arbeid afhanklik is, kan die toestand nie so gelaat word nie.

In sodanige gevalle kan ’n naasstaande, ’n verwante menslike verband optree, en tydelik die taak van daardie menslike verband oorneem, totdat die betrokke menslike verband weer in staat is om sy pligte self en selfstandig te vervul. Sodra dit kan geskied, moet die vir hom intredende menslike verband sy voogdyskap laat vaar.

Ouers is in die eerste plek verantwoordelik vir die onderwys en opvoeding van hul kinders, en moet sorg dat daar skole kom, in sover hulle self die onderwys en opvoeding nie kan behartig nie, — skole wat die kinders vorm volgens die geestesrigting van die huislike opvoeding. Maar waar die ouers hul plig nie besef nie, of nie kan optree nie, is dit goed dat die kerk of die staat intree en kerk, respektiewelik staatskole stig. Hierdie noodskepping verval sodra die kerk, respektiewelik die staat, aan die ouers die skool kan oordra, of besondere seggenskap insake die geestesrigting van die skool kan gee. (In sover skoolonderwys ook van staatsbelang is, en die staat aangewese is om hierdie onderwys finansieel te ondersteun, asook om die peil, ens. van die onderwys te bepaal, sal die staat (bv. in skoolverenigings, skoolrade, ens.) medeseggenskap in skoolsake behou — maar die bepaling van die geestesrigting van die skool is saak van die ouers, nie van die staat nie).

As ’n kerk geen sending drywe nie, kan kerklidmate saam ’n tydelike sendingsgenootskap vorm om sending te drywe, totdat die kerk weer sy verantwoordelikheid besef en die sendingwerk weer oorneem.

Die staat is as sodanig geen handels- en nywerheidsinstituut nie. Die nood van omstandighede mag egter vereis dat die staat in die algemene belang bepaalde funksies sal verrig wat eintlik net ekonomiese organisasies behoort te verrig. Hy sal hier mag ingryp, totdat hy sodanige ondernemings aan bevoegde organisasies kan oordra. Neem as voorbeeld “Yskor”, waarby die staat eminente belang het, en wat deur die staat in die lewe geroep is, maar wat nou as selfstandige onderneming fungeer, al het die staat nog beheer in die direksie.

(ii) Een of ander menslike verband sou verkeerd beheer kon word, en die gesagsdraers sou teen die belange van die verband kon optree, of die menslike verband sou aan sy eie bestemming ontrou kon word. So ’n verband sou in dit wat hy kragtens die beginsel van leenfronte van ander menslike verbande oorneem, die beleid van daardie, uitlenende menslike verband kon verwerp en sy eie beleid in die plek daarvan kon stel. Hy sou kon weier aksiefront van ’n ander menslike verband te wees en kon die betrokke menslike verband selfs teëwerk. In al sodanige gevalle moet die reg van protes en van kritiek bestaan.

Die lede van ’n betrokke menslike verband moet op die beleidsbepaling en optrede van daardie verband kritiek kan uitoefen en protes teen verkeerde gesagsuitoefening kan uitbring. Staatsburgers moet teen die regering, kerklidmate teen die kerkraad, volksgenote teen die leiding van ’n volksleier protes kan uitbring, waar verkeerd gehandel word.

Maar die een menslike verband waarvan geleen word, moet ook teen ’n misbruik van die geleende, protes en kritiek kan uitbring. So moet die kerk die staat kritiseer as hy teen God se ordinansies in handel. So moet die handels- en nywerheidsorganisasies, die kring van wetenskaplikes, die mediese professie, ens. die staat kan waarsku, waar die staat verkeerd ten [#241] opsigte van die geleende handel. Die staat mag die ander menslike verbande ook waarsku waar hulle van hul deur die staat gewaarborgde regte misbruik maak. (Waar hulle onreg

---

[198] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 85b, bl. 188.

pleeg, kan die staat selfs met geweld die onreg deur sy geregshowe, boete-instellings, tronke, ens. herstel.) Ook waar verkeerde en antipatieke asook ondermynende aksiefrontskap gegee is, moet die lydende party die reg tot protes en kritiek hê.

(iii) Soms is meer as protes en kritiek nodig. Daadwerklike hervorming mag vereis word. Dit sal egter langs konstitusionele (deur die struktuur van die menslike verband bepaalde) weg moet geskied. Dit kan op direkte of indirekte wyse geskied.

Waar die kerkraad, of selfs ’n sinode, verkeerde besluite neem of verkeerd handel, het die kerklidmaat die reg om langs kerklike weg hervorming te bewerkstellig. Waar die staat verkeerd besluit en handel, kan langs konstitusionele weg (bv. deur volksraadsinvloed, en selfs by verkiesing van die president) hervormings bewerkstellig word. Die volk kan ander volksleiers volg as ’n gegewe volksleier die volk mislei. Ekonomiese organisasies kan hervorm word deur invloed op die direksie uit te oefen of ’n ander direksie te kies. Dit is almal voorbeelde van hervorminge binne ’n bepaalde menslike verband, deur lede van die betrokke, menslike verband self. Dit is direkte hervorminge.

Maar omdat die menslike verbande vervleg is, en die een belang het by wat by die ander gebeur, het ’n gegewe menslike verband ook die reg om te probeer hervormings bewerkstellig in ’n ander menslike verband, wat deur die miskenning van die beginsel van leenfronte, asook deur die misbruik van die beginsel van aksiefronte, sy belange benadeel. Hierdie hervorming sal egter weens die beginsel van soewereiniteit in eie kring slegs op indirekte wyse kan geskied, — en wel op so ’n wyse dat die gegewe menslike verband sy lede, wat ook lede van die ander menslike verband is, beweeg om aldaar as sy aksiefront op te tree, om aldaar die betrokke leenfront te herstel en om sodoende daardie menslike verband van binne uit te hervorm.

Die kerklike belydenis kom bv. met wetenskaplike teorieë, soos bv. die ewolusieleer, in botsing. Jong lidmate van die kerk word op skole en universiteite deur so ’n leer nie alleen in verwarring gebring nie, maar selfs van die kerklike belydenis en Skrifgeloof vervreem. Die kerk is geen wetenskaplike instituut nie, en kan as kerk daardie teorieë op wetenskaplike gebied nie weerlê nie. Die kerk het egter wel die reg om sy lidmate wat ook wetenskaplikes is, te versoek om in die wetenskaplike kringe as sy aksiefront op te tree, die nodige leenfront daar te stel en aldaar die gewraakte teorieë te bestry, en deur ander teorieë wat die feite en die waarheid meer tot hul reg laat kom, te vervang, — en om sodoende die wetenskap te hervorm. Waar die kerk nie sodanige wetenskaplikes kan vind nie, tree dikwels predikante self op, en ondersoek self die argumente en die sogenoemde bewyse vir die gewraakte teorieë, en toon hul onhoudbaarheid aan. Maar hulle doen dit dan nie as predikante nie, maar as individue, wat hulle op wetenskaplike gebied as sodanig begewe.

So kan die kerk ook sy lidmate versoek om op politieke gebied, op ekonomiese gebied, in die kring van kunstenaars en kunskritici, in perskringe, ens. op te tree, en as sy aksiefront (met herstelling van die nodige leenfront) aldaar sodanige hervormings te bewerkstellig dat die kerk met die betrokke menslike verbande weer harmonies kan saamwerk.

So kan die volk (of die volksleiers) van aksiefronte (met die deur hulle herstelde leenfronte) op ekonomiese gebied, op kultuurgebied, op politieke gebied, op kerklike gebied, ens., gebruik maak om hervorminge van nasionale belang aldaar te verseker.

[#242] So kan die staat van sy burgers verwag om in ander menslike verbande, waarvan hulle ook lede is, as sy aksiefront op te tree, die nodige leenfronte daar te stel, sy belange aldaar te behartig, en die nodige hervormings daar te bewerkstellig.

(iv) Naas die reg van daarstelling van noodorganisasies, naas die reg van protes en kritiek, naas die reg van direkte en indirekte, daadwerklike hervorming, bestaan daar, as daar geen ander uitweg is nie, die reg van daarstelling van parallelle, menslike verbande, d.w.s. die reg van splitsing, — as u wil, van skeuring. Alle sondige, d.w.s. onnodige skeuring van ’n menslike verband moet vermy word. Maar dikwels is daar geen ander uitweg as om te splits en te skeur nie. Uit roepingsverpligting word dan ’n deel van die lede van ’n gegewe menslike verband genoodsaak om hulle tot ’n aparte eenheid te konsolideer en van die ander af te splits, en dan as aparte eenheid die ander, wat verkeerd optree en aan sy roeping ontrou is, te bestry.

Ook dit kan direk en indirek geskied.

Wat die direkte splitsing betref, hoef ons net te verwys na die afsplitsing van die protestantse kerke van die Rooms-Katolieke, na die vorming van ’n nuwe politieke party in die staat, na die vorming van konkurrerende ekonomiese organisasies wat vroeër een organisasie was, na die vorming van skole en strominge in die

wetenskap, na die vorming van nuwe volksbewegings, ens. Sodanige afsplitsing mag die resultaat hê dat die verkeerde oorwin en hervorm kan word, waardeur die splitsing oorwin word. Maar die resultaat mag ook wees dat die splitsing, die skeuring bestendig word.

Wat die indirekte splitsing betref, kan ’n gegewe menslike verband, omdat ’n ander menslike verband hom in die uitvoering van sy roeping bemoeilik, en selfs sy bestaan bedreig, sy lede wat ook lede van die betrokke ander menslike verband is, versoek om vir sy belang aldaar as sy aksiefront ’n splitsingsorganisasies in die lewe te roep en die nodige leenfront aldaar te herstel. So kan volksleiers op ekonomiese gebied (bv. die R.D.B.), op kultureel gebied (bv. die F.A.K.), op politieke gebied (bv. die ou Nasionale Party), op medies gebied, ens. die daarstelling van nuwe organisasies in belang van die volk laat stig — organisasies wat dan die volksondermynende, menslike verbande in daardie verbande self beveg, waardeur in daardie menslike verbande splitsinge bewerkstellig word. Die kerk, die staat, ens. sou dieselfde kon doen. Die kerk sou byvoorbeeld sy lidmate kon versoek om op politieke gebied as sy aksiefront (met gepaardgaande daarstelling van die nodige leenfront) ’n besliste, positiewe, Christelik-politieke party te stig, of om insgelyks in die maatskaplike lewe Christelike ouerskole in die lewe te roep, of om Christelike uitgewersmaatskappye, ens. daar te stel.

Al sodanige splitsinge is alleen geregverdig (a) as gegewe menslike verbande deur hul optrede ander menslike verbande ondermyn, soos bv. die Brits-Joods-Kapitalistiese ekonomiese organisasies ons Afrikaanse volksbestaan ondermyn, waardeur ons volk sy van God gegewe roeping nie kan behartig nie, — en (b) waar ’n menslike verband die ordinansies van God, die gegewe verbandsbeginsels, verkrag. Uit persoonlik-subjektiewe belange, uit motiewe van magsuitbreiding, uit motiewe van wrok, ens. is splitsinge nie geoorloof nie. Sodanige splitsinge is sondig. Daarom moet ook altyd weer, waar deur hervorminge parallelle organisasies mekaar nader, weë beraam word om onnodige geskeurdheid op te hef.

(v) Die vorige metodes is almal nog konstitusioneel, d.w.s. in ooreenstemming met die struktuurbepaling van die betrokke menslike verband, asook met eerbiediging van die gesagsprinsipe. Maar daar is ook metodes wat [#243] gesagsongehoorsaamheid vereis, nl. die metode van passiewe weerstand en die metode van aktiewe verset.

Die reg van passiewe weerstand, d.w.s. van lydelike verset, kan alleen toegepas word as dit blyk dat deur geen van die ander metodes die noodsituasie oorwin, en die reg herstel kan word nie. Waar bv. die staat die volksbelange ondermyn, die kerk sy selfstandigheid ontneem, die gesinslewe verkrag (deur bv. afskaffing van die monogamiese huwelikswette, invoering van sterilisasiewette, ens.), die publikasie en propagering van die Christelike beginsels, ens., verbied, moet die staatsburgers om hul gewetensontwil (wat hier natuurlik objektief gegrond is) uit hulself, of as aksiefront van bepaalde menslike verbande (met die daarstelling van die nodige leenfronte), weë van ongehoorsaamheid teenoor die regering beraam om die staatsmasjinerie lam te lê, en om sodoende die regering te dwing van sy verkeerde weë af te sien. Dit is natuurlik ’n radikale hervormingsmetode, en mag alleen in die uiterste gevalle gebruik word. As die burgers weier om hul belasting te betaal, of weier om ander verpligtinge na te kom, dan moet dit besonder duidelik deur die beginselleiding van Gods Woord geregverdig wees. Hierdie ongehoorsames, hierdie protesterendes, hierdie weerstand-biedendes moet dan ook gewillig wees om die juridiese gevolge van hul dade (boetes, tronkstrawwe, en selfs die dood) te dra. Want die metode van lydelike verset eis wel ongehoorsaamheid teenoor die bepaalde owerheidsgesag, maar erken nog die reg van die gesag om homself te handhaaf.

(vi) Help selfs hierdie radikale hervormingsmetode nie, en word dit ’n geval van botsing van die godsdienstige geloof met die owerheid, ’n botsing waarin die mens Gode meer gehoorsaam moet wees as die menslike gesagsdraer, — dan is aktiewe verset geregverdig. Dit is dan ook die regsgrond van godsdiensoorloë en van godsdiensopstande. Maar sodanige aktiewe verset is alleen geoorloof as alle ander hervormingsmiddels misluk, en as die owerheid van jou (soos bv. in Bolsjewistiese Rusland) ontrouheid aan God, ongehoorsaamheid aan Sy gebooie verlang. Hierdie aller-radikaalste metode mag dan ook alleen in die aller-radikaalste noodsituasies, waar dit gaan om die bestaan van die Christelike geloof, om gehoorsaamheid aan God en Sy gebod, om die eer en naam van God, gebruik word. Sodanige aktiewe verset mag nie willekeurig wees nie; alleen gegewe en erkende organisasies het reg om hier die leiding in hande te neem.

Hierdie ses metodes wat aandui hoe om in noodsituasies, in botsings op te tree, is almal in wese hervormend, — nie ewolusionisties-aanpassend nie (daardeur is hulle te aktief, en te sterk op veranderinge ingestel), — maar ook nie verbrekend-rewolusionêr nie (want daarvoor sluit hulle in ’n te prinsipiële sin by die geskiedenis aan). Reformasie is geen ouwywe metode nie, — maar vereis in gevalle heldemoed en selfs die bereidheid om vir jou

oortuigings die lewe te laat, soos die martelare in die tydperk van die Hervorming getoon het. Die Calvinistiese Reformasie is in essensiële sin op alle gebied anti-rewolusionêr, omdat dit die mens as aksiefront van God sien.

Watter van die ses metodes gevolg sal word, sal van die bepaalde noodsituasies afhang. Algemene reëls kan hier nie gegee word nie. Waar harmoniese samewerking tussen die menslike verbande (wat onderling in universele sin van mekaar afhanklik is) onmoontlik word, deurdat die een die ander uit magslus sou wil oorheers, of deurdat die een 'n beginselbeleid sou aanvaar wat die ander sou ondermyn en in gevaar stel, moet oplossings van die konfliksituasies gesoek word. In sover in hierdie botsings regsverhoudinge in geding kom, moet die staat die oplossings juridies besleg. Maar nie alle konflikte is juridies beslegbaar nie. Daar ontstaan selfs konflikte waarin [#244] die staat self een van die botsende partye is. Watter oplossing, watter metode van oorwinning van die noodsituasie ook gevind mag word, — die Calvinis is dan alleen geregverdig om daardie metode enduit toe te pas, en mag alleen dan Gods seën op sy bemoeiinge verwag, — as hy in sy gemoed oortuig is dat wat hy onderneem, volgens die lig van Gods Woord en werklik volgens sy oortuiging die wil van God is.

Alle optrede in noodsituasies vereis (a) dat die eer en verheerliking van God gesoek en dat Sy wil en Sy ordinansies gehoorsaam word; (b) dat die beginsel van soewereiniteit in eie kring as die grondbeginsel van elke menslike verband erken en dat teen 'n gegewe menslike verband alleen opgetree word om daardie beginsel erken en herstel te kry; en (c) dat die konflik omgeskep word in 'n harmoniese vervlegting en onderlinge samewerking van die betrokke menslike verbande, sodat elk afsonderlik en almal saam hul van God gegewe roeping verantwoordelik kan vervul.[199]

87a. Die struktuur, eieaard en roeping van die onderskeie menslike verbande (kerk, volk, gesin, maatskappy, ens.) — behalwe iets in verband met die staat — behandel ek hier nie.[200]

Nieteenstaande die baie herhalinge, wil ek tog kortliks hier iets samevattends oor die staat sê, omdat die stryd om die ordes veral die staatsprobleem aan die orde stel.

Die staat is 'n menslike verband, soewerein in eie kring, nes ander menslike verbande. Dit staan in die eerste plek onder die absolute soewereiniteit van God en is gebonde aan die vir die staat bepaalde ordinansies van God. Dit moet die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die ander menslike verbande eerbiedig. Sy eintlike funksie en taak is om vir individue en menslike verbande regsmoontlikhede en die reg te vorm en te ontwikkel en om daardie reg met mag en geweld (polisie, tronke, boetes, soldate, ens.) te handhaaf en te beveilig, sodat 'n ordelike en harmoniese, asook roepingsgetroue samewerking tussen individue, tussen individue en menslike verbande en tussen menslike verbande onderling moontlik is. So bestry die staat die gevolge van die sonde — op positiewe en op negatiewe wyse.

In sover dit die regsbepalinge betref, staan die individu en die ander menslike verbande onder die staat, respektiewelik die staatsowerheid. Maar in sover dit die spesifieke funksies en roepings van die individue en van die ander menslike verbande betref (vorming van wetenskap, skepping van kuns, vervaardiging van ekonomiese, d.w.s. versorgingsmiddels, skepping van taal, vorming van sedelikheid, verwesenliking van godsdiens, ens.) — almal funksies wat die staat as sodanig nie geroepe is om te behartig nie — staan hulle naas mekaar. Die staat skep net die regsmoontlikhede, sodat die aangewese menslike verbande of individue hul spesifieke roepings langs hom kan behartig.

Op die verhoudinge deur die vervlegting van die menslike verbande gegee (bv. leenfronte, aksiefronte, ens.) gaan ek in hierdie verband nie weer in nie, behalwe om 'n konsekwensie daarvan in verband met die verhouding van volk en staat toe te lig.

Die staatsowerheid, d.w.s. die regering het sy eie juridiese gesag, en is [#245] in die uitvoering daarvan alleen gebind aan God en Sy ordinansies en aan sy eie (objektief gegronde) gewete. Daarom sal die regering (die president, met sy ministers, bv.) onafhanklik van 'n volksraadmeerderheid handel. Dit is wenslik dat die regering (d.w.s. die president wat sy ministers benoem) op vaste tye gekies word, ter wille van die mondigheid van die volk, en ter versekering dat die volksbelange na behore behartig sal word. Dit is egter ook nodig ter

[199] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 86b, bl. 188.

[200] Daarvoor verwys ek na die kritiese gedeeltes van die vorige hoofstukke, na die *Christelike Encyclopaedie,* na die betrokke artikels in *Koers in* die *Krisis,* na die betrokke nommers in *Die Ossewareeks* en in *Die Verkennerreeks,* na Ds. Spier se *Inleiding tot de Wijsbegeerte der Wetsidee* en na Dooyeweerd se *Wijsbegeerte der Wetsidee,* Deel III.

wille van die mondigheid van die volk, dat die regering hom aan die volk (d.w.s. aan die volksverteenwoordigers in die Volksraad) sal verantwoord.

Die Volksraad bevind hom op die gebied wat volk en staat deur hul vervlegting gemeenskaplik het. Aan die een kant het dit 'n juridiese funksie: dit adviseer en beïnvloed die regering in die vorming van sy wetgewing. Aan die ander kant het dit 'n sedelike funksie: dit verteenwoordig die volk by die regering; dit openbaar aan die regering die volksnode en volksbelange en roep hom tot verantwoording vir sy dade. Hierdie Volksraad het geen staatsgesag nie. Dit het die regering alleen. Hierdie Volksraad het egter as verteenwoordigers van 'n mondige volk wel volksgesag, — wat die regering nie het nie. Staatsgesag is juridies. Volksgesag is sedelik. Wat die volksgesag betref, moet die regering volksvertroue hê en staan hy dus in hierdie sin onder die Volksraad; want hy moet hom aan die volk sedelik verantwoord. Wat die staatsgesag betref, staan die Volksraad onder die regering, en kan hy nie die regering met stemmemeerderheid dwing om sy wil te doen of hom laat aftree nie. Hier is dus 'n liggaam geskep waar volk en staat mekaar ontmoet en in direkte wisselwerking met mekaar kan tree. Hierdie samewerking is prakties nodig, omdat die regering behoefte het aan volksvertroue (wat iets sedeliks is) en die volk behoefte het aan die versekerdheid dat sy belange deur die regering reg behartig sal word. Prinsipieel is hierdie samewerking nodig op grond van die onderlinge afhanklikheid van die betrokke, menslike verbande van mekaar in die vervulling van hul onderskeie roepings.

'n Verwante instelling is die Beroepsraad. Die regering staan nie net sedelik teenoor die volk nie, maar ook professioneel teenoor die beroepsbelange. Ook die onderskeie beroepe (boere, handelaars, industrialiste, medici, onderwysers, wetenskaplikes, kunstenaars — en waarom ook nie verteenwoordigers van die kerk nie? — waar beroepe verteenwoordig word, is in so 'n beroepsverteenwoordiging die belange van werkgewers en werknemers verbind), — het almal belang by die wetgewing van die regering, al is die belang meer van professionele aard. Ook die beroepe behoort deur 'n verteenwoordiging (Beroepsraad) die regering te kan adviseer, te kan beïnvloed en selfs tot professionele verantwoording te kan roep. Ook hulle behoort in 'n Beroepsraad (nes die volk deur die Volksraad) kritiek — nou van professionele aard — op die dade van die regering te mag uitoefen. Maar ook hulle sal die regering nie met 'n meerderheidstem kan laat aftree nie. So 'n instelling wat die vervlegting van die staat en die beroepe tot 'n direkte en daadwerklike samewerking kan omvorm, is nodig en het 'n dubbele funksie: juridies in sy advies insake wetsvorming, en professioneel in sy verteenwoordiging en behartiging van die beroepsbelange by die regering. Sy gesag is professioneel, nie juridies soos dié van die regering nie.

Prinsipieel is instellings soos 'n Volksraad en 'n Beroepsraad geen sine qua non, d.w.s. nie noodsaaklik nie. Maar weens die effektiewe samewerking van die volk en die beroepsorganisasies met die regering, en weens die selfstandigheid, mondigheid en kringsoewereiniteit van die volk en van die onderskeie beroepsorganisasies is dit prakties nodig en beslis gewens dat sodanige instellings sal bestaan.

[#246] Waar verskil van geloof, van lewens- en wêreldbeskouing in elke volk, asook in die onderskeie beroepe bestaan, terwyl elk van hulle mondig is, moet die staat sodanige rigtingsverskille eerbiedig, en moet hulle in sover hulle bestaan en hul invloed kragdadig is, ook in die Volksraad en in die Beroepsraad op een of ander wyse verteenwoordig wees. Aan sodanige rigtings (georganiseerd in partye of nie), kan die staat alleen erkenning gee, in sover hulle vir hul geloof en oortuigings objektiewe (veral prinsipiële) gronde het. Persoonlike belange, magsug van groepe, ens. mag in die vorming van dergelike erkende rigtings geen rol speel nie. Die rigtingsonderskeidings moet bona fide prinsipieel van aard wees. In die Volksraad en in die Beroepsraad vorm hulle geen magsorganisasies nie, omdat die regering onafhanklik is van die meerderheidstem van die lede van daardie Rade. Die invloed van daardie rigtings op die regering word ook nie bepaal deur die aantal van hul verteenwoordigers op daardie Rade nie. Verder moet aan dergelike rigtings die eis gestel word dat hul beywerings beslis niks contra Deum, contra ecclesiam, contra civitatem, contra nationem, contra morales, ens. (d.w.s. niks teen God, teen die staat, teen die volk, teen die sedelikheid, ens.) bevat nie. Die staat moet alle ondermynende magte, ook van moontlike rigtings, bestry. Vrye spel kan aan geen rigting en aan geen individu en aan geen menslike verband gegee word nie, want dit beteken bandeloosheid en anargie, en geen vryheid nie. Maar prinsipieel gegronde rigtings wat geen ondermynende gevare is (soos bv. die Kommunisme, wat nie toelaatbaar is nie), moet erken en toegelaat word, anders verword die staat tot 'n dwangheerskappy. Die staat moet dan ook aan alle erkende rigtings (as u wil "partye") die reg van kritiek op die regering toeken. Want die volk en die beroepsorganisasies is mondig en behartig wat die regering nie kan behartig nie. Die regering het hulle nodig en is bowendien net so sondig as hulle en maak dus ook foute.

Hierdie rigtings (in partye georganiseerd al dan nie), bevat nie die euwels van die Liberalisties-demokratiese partystelsel nie, want hulle strewe nie na magsposisies in die Rade nie, omdat die regering onafhanklik van die

meerderheidstem regeer. Sy gesag, soos dié van elke menslike verband, kom van Bowe, van God. Maar hulle bevat ook nie die euwels van die eenparty-stelsel van die totalitariese state nie, omdat hul mondigheid en hul reg van kritiek op die regering erken word. Alleen op die voorgestelde wyse vermy ons in ons staatstelsel die uiterstes van Liberalistiese anargie, bandeloosheid, intimidasie, intrige, ens. én dié van totalitaristiese dwingelandy, dwangheerskappy, betreklike of meer radikale tirannie.

Wat ons land betref, verwag ek in die toekoms veral drie rigtings wat almal Afrikaans, nasionaal, en in een of ander sin Christelik wil wees, nl. die Christelik-Nasionale, Afrikaanse Liberalisme, die Christelik-Afrikaanse Nasionaal-Sosialisme en die Afrikaanse Calvinisme, wat tussen beide uiterstes ’n middeweg volg, en nie deel het aan die innerlike teenstrydighede wat die eerste twee rigtings kenmerk nie. Hierdie rigtings differensieer hulle vandag al in ons volkslewe. Die genoemde Liberalisme is iets geheel anders as die ons bekende Brits-Imperialistiese Liberalisme; die genoemde Nasionaal-Sosialisme is iets geheel anders as die Duitse Nasionaal-Sosialisme of as bv. die Italiaanse Fascisme. Hulle wil beslis Afrikaans en Christelik wees, en ontwikkel dus hul eie vorme.[201]

88a. Die mens het as goddelike opdrag ontvang dat hy die aarde sal onderwerp, d.w.s. dat hy die natuur sal beheers.

Maar die mens is meer as ’n natuurwese. Hy het wel deel aan die [#247] stoflike wêreld, aan die organiese lewe en aan die bewuste lewe, soos stof, plant en dier, respektiewelik, maar hy het bowendien geestelike funksies (godsdienssin, sedelike sin, regsin, kunssin, historiese sin, ens.). As hy nou as menslike eenheid die natuur beheers, dan doen hy dit volgens die sin en leiding van sy geestelike funksies. Dit beteken dat hy sodoende iets aan die natuur toevoeg wat die natuur nie het nie en nie uit homself kan voortbring nie. Dit beteken dat hy van natuur kultuur maak. Kultuur is natuur wat deur die mens beheers is. Kultuur is deur die mens omgevormde natuur. Kultuur is natuur plus die nuwere en hoëre orde deur die menslike geestesfunksies daarin gelê.

So maak die mens van velde (natuur) plase (kultuur), van klanke (natuur) musiek en taal (kultuur), van marmer (natuur) beelde (kultuur), van goud (natuur) geld (kultuur), van grond en hout (natuur) huise (kultuur), van beesvelle (natuur) skoene (kultuur), van wol (natuur) klere (kultuur). Hy skep kultuur in sy wetenskapsbou, in sy vorming van sedelikheid, in sy vorming van die reg, in sy kunsskeppinge, in sy daarstelling van ekonomiese goedere, in sy maak van wasmasjiene, radiotoestelle, telefone, treine, skepe, vliegmasjiene, boeke, en ek weet nie wat alles meer nie.

In hierdie kultuurskeppinge is hy gebonde aan die wette van sy eie wese en aanleg, aan die wette van die natuur en aan die norme van die kultuur — almal ordinansies van God. Deur kultuur te skep, moet hy al die ordinansies gehoorsaam, en dien hy sodoende God. Hy dien God hier in gehoorsaamheid aan die goddelike opdrag: onderwerp die aarde, heers oor die natuur. Hierdie roeping op aarde moet hy tot eer en heerlikheid van God vervul. Die mens kan egter selfsugtig wees, Gode ongehoorsaam wees deur homself te soek, deur die norme van kultuurbou te oortree. Maar in die mate wat hy dit doen, skep hy geen kultuur nie, maar verskep hy dit tot wankultuur. Kultuurskepping het God aan die mens opgedra om as Sy medearbeider die moontlikhede van die natuur te verwesenlik en die orde van die skepping van God ryker en heerliker uit te bou — tot groter eer en verheerliking van God, Skepper van hemel en aarde, Gewer van die aanleg tot kultuurskepping aan die mens en van die moontlikheid om tot kultuur omgevorm te word aan die natuur.

Die mens is egter nie net kultuurskepper volgens goddelik opdrag nie, maar ook ’n wese wat direk met God in verbinding kan tree deur sy gebedslewe, lofsang, sakramentegebruik, ens. Hierin beoefen hy godsdiens. Godsdiens is geen kultuur nie. In sy godsdiens rig die mens hom direk tot God en is sy oog na Bowe gerig. In sy kultuurskepping rig hy sy oog op die skepping van God rondom en onder hom. Vir godsdiens is nodig dat ’n openbaring van God hom in sy hart gryp; God openbaar Hom deur natuur en Skriftuur aan die mens en bewerk sy hart tot ontvanklikheid daarvoor. In kultuurskepping geskied dit nie; hier het die mens geen direkte gemeenskap met God nie.

Maar die godsdiens is met die kultuur vervleg. Dit gee aan die kultuurskepping die verdiepte leiding en sin as vervulling van ’n goddelike roeping. Die kultuur gee aan die godsdiens die nodige middels (die geskrewe en gesproke Woord, die menslike taal, die berymde lied, die kerkgebou, die doopbak, wyn en brood, ens.). Hierdie kultuurgoedere is uitwendige, maar nodige omkledinge, as u wil funderinge, van die godsdiens.

---

[201] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 87b, bl. 189.

Die kultuur bestaan uit verskillende kultuurkringe: die sedelike, die reg, die kuns, die wetenskap, die ekonomiese, die taal, die historiese, ens. Hierdie verskeidenheid is deur God gewil. Elke kultuurkring het sy eieaard, eie [#248] struktuur, eie wese, eie wetmatighede of ordinansies, eie doel. Elk is met ander woorde soewerein in eie kring. So is ook die godsdiens soewerein in eie kring. Hierdie kringsoewereiniteit moet die mens in sy godsdiens en in sy kultuurskepping eerbiedig. Die kultuurkringe ontvang hul soewereiniteit (hul eieaard, eie sin, eie bestemming, ens.) nie van die mens nie, maar van God, wat aan elke kring Sy ordinansies gegee het.

Maar die godsdiens en die kultuurkringe is ook onderling vervleg en nie van mekaar isoleerbaar nie. Ook hier is wedersydse aanvulling en onderlinge wisselwerking nodig.

Hulle is ook met die mens as individu en as menslike verband vervleg. Want dis juis hý wat kultuur skep. Daardeur word volksvorming, gesinsvorming, staatsvorming, maatskappyvorming, ens. ook kulturele handelinge.

Deurdat die mens as individuele en as sosiale wese kultuur skep, het die kultuur ook individuele en sosiale (waaronder nasionale) aspekte. Die mens (as individueel en as sosiale wese) het ’n eieaard en druk daarvolgens sy stempel op sy kultuurskepping af. Sy individuele en sosiale (waaronder nasionale) karakter is werklikheidsbepalinge wat die kultuur verkry. Maar dit is iets anders as sy sin, wese en bestemming. Sy sin, sy wese, sy bestemming ontvang die kultuur nie van die mens nie, maar van God. Daarom is waar, goed, reg, skoon, ens. wat God met Sy ordinansies bepaal, en nie die sosiale of individuele karakter wat die mens (as individu of as sosiale wese) aan die kultuur geen nie. Waar, goed, reg, skoon, ens. is dan ook nie wat in die belang van die mens as individuele of as sosiale wese is nie, maar wat God bepaal het. Duitse, Engelse, Franse, Russiese, Italiaanse kultuur mag verskil in sover die volke verskillende aanleg en roepings ontvang het, maar as kultuur as sodanig verskil hulle nie. Russiese, Duitse; Japanse kuns, bv., bly kuns, al is dit kuns van verskillende volke. Volkskultuur, staatskultuur, gesinskultuur, ens. en die kultuur van die individu mag verskil, omdat hulle verskillende aard en roepings het; maar as kultuur as sodanig verskil hulle nie. Hierdie verskille is verskille van verskyningsvorme van die kultuur in die werklikheid, maar geen verskille wat die wese van die kultuur verander of in sy selfstandigheid krenk en blote mense-bepalinge maak nie. Die kultuur moet om kultuur te wees, ooreenstem met die deur God bepaalde kultuur-ordinansies en kultuumorme, hoe ook al die eieaard van die mens (as individuele en as sosiale wese) sy stempel op die kultuur afdruk.

Die kultuur staan dan ook primêr nie in die diens van die mens nie, maar in die diens van God. Ons eis dan ook kuns ter wille van God, wetenskap ter wille van God, ens.

Die kultuurwette is dan ook geen skepping van mense nie. Hulle moet die wette (die norme) in hul kultuurskeppinge gehoorsaam om kultuur te kan skep. Die sedelike mens is nie sedelik omdat hy sedelikheid skep nie, maar omdat hy sy sedelike aanleg ooreenkomstig die sedewette van God uitlewe. Die staat suig die reg wat hy vorm nie uit sy duim nie. Die regsverhoudinge is orals in die menslike verhoudinge volgens goddelike ordinansies aktueel en potensieel aanwesig. Die staat vorm en formuleer hierdie regte. So is alle kultuurskeppers aan die objektiewe beginsels gebind. Ook die wetenskaplike moet die geopenbaarde waarheid en werklikheid dien en getrou nateken. Hy vorm die wetenskap nie uit niks nie, en kan nie volgens verbeeldingsgrille wetenskap uit homself voortbring nie.

Ook vir die kultuur handhaaf ons dus soewereiniteit in eie kring en afhanklikheid van ander kringe; — selfstandigheid en vervlegting.

Op die besondere behandeling van die onderskeie kultuurgebiede gaan [#249] ons hier ook nie in nie, en verwys ons na die in § 87a genoemde literatuur.[202]

89a. Die mens is as individuele en as sosiale wese, met sy godsdiens en met sy kultuurskeppinge, nie verniet geskape nie. Sy lewe is ’n geroepe lewe. Sy goddelike roeping gee aan sy lewe ’n verhewe sin.

God roep die mens nie net nou en dan, en nie net hier en daar tot sy lewenstaak nie. Hy roep die mens nie deur iets in hom in te fluister terwyl hy op die stem van God wag nie. God roep die mens elke oomblik van sy lewe waar hy hom ook al mag bevind. Hy roep die mens deur sy hand te laat vind wat hy kan doen. “Wat jou hand vind om te doen, doen dit met al jou mag” — in hierdie woorde lê die geheim van die roeping van die mens (as individuele-sosiale wese); en van sy vryheid.

[202] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 88b, bl. 191.

"*Wat* jou hand vind om te doen . . . ."

Die menslike individu en die menslike verbande word voor allerlei omstandighede geplaas. Aan hulle word allerlei geleenthede verskaf en kanse gegee. Aan hul word allerlei moontlikhede gebied. Hierdie omstandighede, geleenthede, kanse, moontlikhede, ens. stuur God nie verniet nie. Hy roep die mens daardeur tot aksie, tot roepingsvervulling. Orals rondom hom is probleme, vraagstukke, wat opgelos moet word, wat vra en roep. God roep deur hulle van oomblik tot oomblik en van tyd tot tyd die mens tot sy taak.

"Wat *jou hand* vind om te doen . . . ."

Aan die een mens (as individuele en as sosiale wese) gee Hy hierdie aard, hierdie struktuur, aan die ander daardie. Aan die een gee Hy hierdie aanleg, hierdie talente, aan die ander daardie. Hy gee die aard, die struktuur, die aanleg, die talente nie verniet nie. Hy roep die mens daardeur tot aksie, tot roepingsvervulling. Wie geen musiekaanleg het nie, is nie geroepe tot musiekskepping nie; wie dit wel het, wel. Dit geld van elke aanleg, van elke talent sowel van die individu as van elke menslike verband.

"Wat jou hand *vind* om te doen . . . ."

"Vind" is 'n historiese gebeurtenis. Vandag vind die mens (as individuele en as sosiale wese) dit om te doen, môre dat. Gister het hy dit, vandag dat daarmee gedoen. Gister was sy dade 'n sukses, vandag 'n mislukking. Hierdie lesse van die verlede stuur God ook nie verniet nie. Elke individu, elke menslike verband moet rekening hou met die lesse van die verlede, met die handelinge wat suksesvol was, en met die dade wat misluk het. Hy moet rekening hou met die seëninge en strawwe van God. God spreek tot ons ook deur en uit die verlede, deur en uit die geskiedenis. Ook die verlede van die mens, ook sy geskiedenis (as individuele wese en as menslike verband) is 'n roepstem van God. Daarom, kyk terug na die verlede, sien wat daarin goed was, m.a.w. onderken daarin die wil van God, en bou daarvolgens jou toekoms.

"Wat jou hand vind *om te* doen . . . ."

Ons moet ook weet in watter rigting ons moet handel, volgens watter koers ons moet optree, volgens watter riglinies ons moet werk. Hiermee wil ek die aandag vestig op die Skrif, en veral op die openbaring van Gods wet en gebooie, van die ordinansies en beginsels wat Hy vir alles bepaal het. Want ook deur Sy Woord en deur die lig hiervan op al ons doen en late roep hy ons. Veral Sy Woord het Hy ons nie verniet as 'n lig op ons pad en 'n lamp vir ons voet gegee nie.

Om te weet wat ons roeping as individuele en sosiale wesens is, moet ons onder die lig van Gods Woord ons omstandighede (geleenthede, kanse, moontlikhede, probleme, vraagstukke) ken; moet ons onsself (ons aard, aanleg, [#250] talente. ens.) ken; moet ons ons verlede (die lesse van die geskiedenis) verstaan; moet ons kennis van Gods Woord hê, om in die lig daarvan ons omstandighede, aanleg en geskiedenis te verstaan. Kennis van die omstandighede, selfkennis, kennis van die geskiedenis en kennis van Gods Woord openbaar almal saam (as 'n eenheid, elke oomblik, waar ons ons ook al mag bevind) wat ons roeping is. Want ons hele lewe is 'n geroepe lewe. Ons hele lewe moet 'n Godgewyde lewe wees. Van ons roeping het ons geen oomblik vakansie nie. Die Calvinis ken hierdie Liberalistiese idee van vakansie dan ook nie. Hy ken wel rus en nodige afleiding. Maar ook dit het hy nodig. Ook dit val onder sy roeping.

Laat ons in verband hiermee vra wat die roeping van ons volk is. Ek wil my hierby net bepaal tot die roepstem van God in die geskiedenis van ons volk. Want wat die roepstem van ons teenswoordige omstandighede, geleenthede, kanse en vraagstukke aan ons openbaar of te sê het, en wat die roepstem van die eieaard en aanleg van ons volk ons te kenne gee, kan die leser gemaklik self bepaal, mits hy dit met gebruikmaking van die lig van die Skrif vasstel.

God het die verskeidenheid van volke gewil. God het die identiteit van ons volk tot dusver nog bewaar. Hy het ons volk nie verniet sy identiteit laat behou nie. Want hy laat niks verniet geskied nie. Hy kon ons volk met die inboorlingstamme laat verbaster het, soos in ander lande met Europeane gebeur het. Hy het dit nie toegelaat nie. Hy kon ons volk laat verengels het. Dit het bv. met die Nederlanders in Amerika gebeur; hulle is verengels, respektiewelik veramerikaans. Ook dit het Hy met ons nie toegelaat nie. Waar Hy ons volk se identiteit bewaar het, het Hy vir ons volk nog 'n toekomstaak, nog 'n roeping weggelê. Daarop grond ek in die eerste plek my volste vertroue, dat ons volk weer sy vryheid as volk gaan terugwen. Hierdie les van ons geskiedenis moet ons steeds voor oë hou.

’n Tweede les is die vloek van broedertwis en volksverskeuring. Dit was in sy geskiedenis ons volk nooit tot seën nie. Dit is een van ons groot volkseuwels wat bestry en oorwin moet word. Ook hierdie les moet ons veral vandag ter harte neem. God spreek ook daardeur tot ons volk.

’n Derde les van die geskiedenis is dat volksverskeurdheid o.a. meestal ’n gevolg was van ’n poging tot koalisie en tot samesmelting met ons Engelse landgenote. Die volksverskeuring wat sodanige pogings steeds veroorsaak het, asook die daaropvolgende mislukkinge van die gepoogde koalisies en samesmeltings, is lesse uit die verlede wat ons die weg na die toekoms wys. Ons moet ons Afrikaanse identiteit bewaar en daarvolgens koersvas die toekoms ingaan, — op alle gebiede.

’n Vierde les is dat ons volk eers dan koersvas sy roeping vervul het wanneer die Calvinistiese koers van ’n Kruger en van ’n De Wet gevolg is, maar nie as ’n Burgers met sy koers die leisels in hande gekry het nie. Ook dit spreek boekdele. As ons toekomstige volksleiers nie Calviniste is nie, moet tog van hulle verwag word dat hulle die volk sal regeer en sal lei volgens Calvinistiese koers. Dan kan ons seën verwag.

God beskik die lotgevalle van die nasies. God stuur die geleenthede, ook die wat verskeurdheid in ons volksgeledere oorwin. Toe Hy die Jameson-Raid gestuur het, was ons volk van die Kaap tot die Sambesie weer één. As Hy ons weer één volk wil maak, en ons ons vryheid wil gee, sal Hy die nodige omstandighede daarvoor skep. As ons ons vrye republiek sal kry, dan sal ons dit nie uit mensehand ontvang nie, maar dan sal God ons dit gee — ook al gebruik Hy mensehande daarvoor in Sy diens.

Menslik gesproke, as ons in 1838 moes voorspel wat van die [#251] Voortrekkers sou geword het, as ons destyds gelet het op die Swart gevaar, op die wildheid en woestheid van die binneland, op die gevaar van verbastering en van verengelsing, sou elkeen van ons geprofeteer het dat ons volkie tot ondergang gedoem was. Tog bestaan ons volkie nog. Nie omdat ons Afrikaners sulke danige goeie mense is nie, maar omdat God die Beskikker is van die lotgevalle van die volke en vir ons volk ’n toekomstaak weggelê het. Laat ons dus roepingsbewus word deur te let op die weë wat Gods Woord ons wys, deur in die lig daarvan van ons omstandighede, geleenthede, kanse en moontlikhede op die regte tye gebruik te maak, deur ons swakhede te oorwin, maar ook ons aanleg, eieaard en identiteit te leer ken en doelbewus te bewaar en te ontwikkel, en deur te luister na wat die geskiedenis van ons volk ons leer. Want roepingsbewustheid is voorwaarde vir alle vryheid.[203]

90a. “Wat jou hand vind om te doen, *doen dit met alle mag”.*

Vir vryheid is kennis nodig: “Doen *dit* met alle mag”.

Dit, nl. wat jou hand vind om te doen. Sonder hierdie kennis is vryheid onmoontlik. Wie sy omstandighede (geleenthede, kanse, moontlikhede), homself (sy aard, aanleg, talente), sy geskiedenis (die lesse van die verlede), en die Skrif (Gods wil en wet, Sy gebooie en ordinansies) nie ken nie, kan nie vry handel nie.

Vir vryheid is nodig dissipline: “Doen dit *met alle mag”.*

As die klavierspeler nie gereeld oefen, sy vingerbewegings nie dissiplinêr beheer nie, as die boer hom nie inspan en werk as dit ploeg- of saaityd is nie, nie dissiplinêr homself tot arbeid verplig nie, as wie ook al geen dissipline het nie, kan hy nie met alle mag handel, en kan hy dus nie vry wees nie. Hierdie dissipline kan individuele selftug wees, of dit kan as sosiale tug deur ’n menslike verband verseker word — maar in elke geval is dissipline voorwaarde van vryheid. Individuele dissipline vereis selfverpligting tot gehoorsaamheid aan die selfgestelde doel. Sosiale dissipline vereis verpligting tot gehoorsaamheid aan die doel deur die gesagsdraer van die betrokke menslike verband gestel. Sonder dissipline in voorbereiding en in uitoefening van die individuele en sosiale roeping, is vryheid onmoontlik.

Vir vryheid is nodig gehoorsaamheid: *“Doen* dit met alle mag”.

Dit is ’n bevel van God. Menslike vryheid bestaan nie in die doen wat jy wil en waarvoor jy lus het nie. Dit is bandeloosheid. Menslike vryheid bestaan in die doen van wat jou hand vind om te doen, van wat God jou stuur om te doen. Menslike vryheid is geleë in gehoorsaamheid aan God en Sy ordinansies, in die vervulling van die roeping wat God jou gee. Laat ons dit met voorbeelde uit die menslike kultuurskepping verduidelik. Die mens is alleen vry in sy wetenskapsvorming as hy ag slaan op die feite, as hy rekening hou met die geopenbaarde werklikheid, as hy die waarheid volg en alles wat gegee is, getrou nateken. “Ag slaan op”, “rekening hou met”, “volg” en “nateken” is almal vorme van gehoorsaamheid. Die wetenskaplike wat dit nie doen nie en teorieë uit

[203] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 89b, bl. 191.

sy duim suig, skep geen vrye wetenskap nie, maar fantastiese gedrogte. As iemand ’n wetenskaplike vra: “Ontken tog daardie feit wat jy ontdek het”, dan is hy alleen wetenskaplik vry, as hy antwoord: “Ek kan dit nie ontken nie”, m.a.w. ek kan nie doen wat ek wil nie, — ek moet die gegewe feit erken, d.w.s. gehoorsaam. Hierdie selfde wetenskaplike moet luister na sy aanleg en sy talente. Wie vir die wetenskapsbeoefening geen talente het nie, is nie vry om wetenskap te beoefen nie. Ook hier is gehoorsaamheid nodig. Hy moet luister na die norme van die wetenskap, en bv. logies konsekwent dink. Wie [#252] hierdie logiese wette ignoreer, skep geen vrye wetenskap nie, maar ’n hopelose klomp onsin. In aldrie opsigte is die wetenskaplike vry, as hy luister, as hy gehoorsaam is. Doen hy dit, dan skep hy iets wat nog nie daar was nie, nl. juis dit, wetenskap. Dít is sy vryheid, sy baasskap, sy heerskappy.

Luther het sy godsdienstige vryheid verwesenlik toe hy uitgeroep het : “Hier staan ek, ek kan nie anders nie”, d.w.s. ek moet gehoorsaam wees aan wat God my openbaar.

’n Padingenieur moet luister na die aard van die grond, na sy aanleg en na die kultuurnorme deur sy doel gestel, as hy hier vry wil handel.

’n Kunstenaar is vry in sy kunsskeppinge as hy daarvoor talente het en hulle gehoorsaam. Wie geen kunsaanleg het nie, is nie vry om kuns te skep nie. Hy is vry as hy die gegewe skoonheidsopenbaring, die inspirasie gehoorsaam deurlewe, en as hy die kunsordinansies volg.

’n Skrynwerker moet luister na sy aanleg, na die aard van die hout en na die deur sy doel gestelde kultuurnorme, as hy hier vry kultuur wil skep.

’n Boer moet aanleg hê om te boer. Hy moet rekening hou met die aard van die grond, met die aard van die saad, en met die aard van die seisoen. Hy moet die kultuurnorme deur sy beroep gestel, gehoorsaam wees. Eers dan kan hy vry boer.

Orals word die mens eers vry as hy ten opsigte van die wette van die natuur, ten opsigte van die norme van die kultuur en ten opsigte van die aard van sy aanleg gehoorsaam is. God is die groot Wetgewer van aldrie. Daarom is Gode-gehoorsaamheid die mees fundamentele basis van menslike vryheid. Menslike vryheid is nie absoluut soos dié van God nie, maar teenoor hom betreklik. Menslike vryheid is nie chaoties nie, maar ordelik, wetsgebonde. Menslike vryheid bestaan in wetsvervulling, in bestemmingsverwesenliking, in roepings-gehoorsaamheid.

Dit alles geld sowel vir die individu as vir die menslike verband. Eers as ons volk dit besef en dissiplinêr die roepstem van God in die gegewe omstandighede, in sy gegewe aard en identiteit, in sy geskiedenis en in die Skrif gehoorsaam is, sal hy vry kan word en wees. Want ook ons volk het ’n goddelike roeping en moet om dit ten volle te kan verwesenlik, vry wees, d.w.s. daaraan gehoorsaam wees. As hy hierdie roepstem van God eenmaal gehoor het en antwoord gee, dan sien hy voor hom geen gevare en spoke op sy pad nie, maar dan pak hy soos ons Voortrekker-voorouers met moed en besieling aan wat voor hom lê, vertrouende dat God sy weg sal seën, en hom tot één en ’n waarlik vrye volk sal maak. Maar dan moet ons volk, wat al tientalle van jare deur die Liberalisme in geestelike ballingskap weggevoer is en van die God van sy vaders afgedwaal het, terugkeer tot die God van sy vaders (Kestell) en deur Hom sy weg laat wys en van Hom Sy seën daarop afsmeek. Want alles, ook ons volkstoekoms, is uit Hom, deur Hom en tot Hom.[204]

91a. Afsluitend moet daarop gewys word dat die Calvinisme ’n oop stelsel is. Deurdat dit alles in die skepping en in die menslike verhoudinge as onselfgenoegsaam opvat en aan Gods soewereiniteit onderwerp, en deurdat dit uiteindelik alle verskeidenheid in die menslike verhoudinge en in die skepping in die algemeen nie uit die mens of uit die skepping, dus nie uit iets betrekliks en onselfgenoegsaams verklaar nie, maar verklaar uit die skeppingswil van God, word niks in die menslike verhoudinge of in die skepping verabsoluteer en daardeur in ’n keurslyf gewring nie. Elke nuwe onderskeiding wat ontdek mag word, kan in die ryk van alle fundamenteel erkende verskeidenheid ook nog sy plek vind. Die erkenning van die wetmatige [#253] samehang van die verskeidenheid, en van die onderhorigheid van alle skepsels (dus ook van alle natuur en kultuur) aan God, behoed die Calvinisme vir anargie. Die erkenning van die aan God verantwoordelike mondigheid van die individu en van die aan God onderworpe selfstandigheid van die menslike verbande, asook van die kultuurkringe, behoed die Calvinisme vir dwangheerskappy en tirannie. Deur alle menslike doen en late, ja alles wat in die skepping gebeur in die perspektief van ’n Ewigheidslig te sien, word die tydelike werklikheid in sy volheid erken en in sy sin verdiep. Deur alle menslike doen en late uit, deur en tot God te verstaan, en die

[204] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 90b, bl. 191.

mens as geroepe medearbeider van God op aarde te sien, verkry die (individuele en sosiale) menslike lewe ’n verhewe sin, wat die lewe ten volle die moeite werd maak om te lewe. Die volmondige erkenning van die sonde en die kwaad in die skepping, maak die Calvinisme realisties. Die moontlike pessimisme wat hierdeur veroorsaak kan word, word vernietig deur die Godsvertroue van die Calvinis en deur sy geloof in die goddelike belofte van ’n nuwe bedeling, vervat in die soendood van Jesus Christus.

Die Calvinisme sal egter alles wat gegee is, nie star in sy stelsel inwring nie, want dit is ’n oop stelsel wat met nuwe omstandighede telkens vernuwe word en opnuut toegepas word. Sy oopheid maak dat hy aan alle ware ontwikkeling sal deel hê, sonder om vernietig te word.

Op grond van hierdie ewigheidsperspektief en die daardeur gewaarborgde oop karakter van sy stelsel, sal die Calvinisme bly, terwyl die ander stelsels op hut tyd rewolusionêr moet vergaan.[205]

DEEL B.

VERGELYKING.

79b.[206] Nie net die Kommunisme (Bolsjewisme), Fascisme en Nasionaal-Sosialisme is totalitêr nie, maar in ’n bepaalde sin ook die Liberalisme en die Calvinisme. Die Liberalisme handhaaf totalitêr sy beginsel van die soewereine individu. Die Calvinisme handhaaf totalitêr die absolute soewereiniteit van God.

Die totalitarisme of universalisme van die eerste vier stelsel is humanisties, antroposentries, d.w.s. mensverankerd (hulle stel die mens as middelpunt van alle dinge). Calvinistiese totalitarisme of universalisme is teosentries, d.w.s. Godverankerd (dit aanvaar God as Middelpunt van alle dinge).

80b.[207] Met die algenoegsaamheid en met die absolute soewereiniteit van God Drie-enig hou die antroposentriese stelsels geen rekening nie. (Hiervan is die Kommunisme (Bolsjewisme) definitief ateïsties.) Die gevolg is dat hierdie stelsels in mensvergoding verval: die soewereine, redelike individu, of die soewereine, ekonomiese werkersklas, of die soewereine, sedelik-outoritere staat, of die soewereine, bloedsbepaalde volksubstansie word die een en al, waaruit alles verstaan en verklaar word — m.a.w. word die (altans teoretiese) afgod van die betrokke stelsel. [#254]

81b.[208] Geeneen van die antroposentriese stelsels reken met die Skrif en buig vir die gesag van Gods Woord nie.

(i) Die Liberalisme verabsoluteer en maak sodoende tot afgod die soewerein redelik-sedelike individu; die Kommunisme (Bolsjewisme): die ekonomies bepaalde werkersmaatskappy; die Fascisme: die soewerein sedelike magstaat; en die Nasionaal-Sosialisme: die deur bloed en bodem bepaalde volksubstansie.

(ii) Geeneen van die antroposentriese stelsels erken die inherente abnormaliteit en sondigheid van die mens nie. Die Liberalisme aanvaar dat die redelik-sedelike individu van nature goed en gaaf is; die Kommunisme (Bolsjewisme) verwerp die onderskeid van goed en sleg; die Fascisme glo in die inherente goedheid van die sedelike staat; die Nasionaal-Sosialisme glo in die inherente goedheid van die deur suiwere bloed bepaalde volkse organisme.

Die vier antroposentriese stelsels handhaaf dat die mens (as individu, as werkersmaatskappy, as staat, of as volk) alle betreklike menslike onvolmaakthede, gebrek aan vorming en ontwikkeling en tekortkominge selfvervolmakend sal kan oorwin.

In hierdie selfvervolmaking soek hierdie vier stelsels nie die eer en verheerliking van God nie, maar menslike heerlikheid en menslike grootheid. Die Liberalisme wil die individu so gelukkig as moontlik maak; die Kommunisme (Bolsjewisme) streef na ’n paradys van stoflike welvaart vir die werkersklas; die Fascisme soek imperiale mag en grootheid; die Nasionaal-Sosialisme wil ’n bloedsuiwere volkseenheid tot die hoogste kulturele prestasies moontlik opstu.

---

[205] Vir vergelyking met die ander stelsels sien § 91b, bl. 192.

[206] Vir uiteensetting sien § 79a, bl. 160.

[207] Vir uiteensetting sien § 80a, bl. 160.

[208] Vir uiteensetting sien § 81a, bl. 160.

(iii) en (iv) Die van God bepaalde verskille tussen individu en die menslike verbande en tussen laasgenoemdes onderling, nivelleer die antroposentriese stelsels. Die Liberalisme herlei al die verskille tot soewerein redelik-sedelike individue wat met mekaar wedywer; die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme herlei al die verskille tot die totalitariese, alomvattende ekonomiese werkersmaatskappy, tot die sedelike magstaat en tot die deur bloed en bodem bepaalde volksorganisme, respektiewelik. Ook stel hulle die onderskeie kultuurkringe met hul norme aan die individu, aan die werkersmaatskappy, aan die staat en aan die volk respektiewelik ondergeskik. Die Bolsjewisme verwerp die godsdiens. Die ander twee totalitariese stelsels maak aan die een kant godsdiens tot hul wese, en erken tot bepaalde hoogte op inkonsekwente wyse die kerklike godsdiens as iets anders, mits dit sig beperk en bepaal tot die ewige dinge, tot die hiernamaals; in die "hiernoumaals" het dit geen seggenskap nie.

82b.[209] Die antroposentriese stelsels mis hierdie ewigheidslig op die menslike bestemming. Vir hulle is die tydelike die een en die al. Geen van hulle verstaan die veelsydige taak en roeping van die mens op aarde nie.

83b.[210] Sien vir die Liberalisme Tabel 3, fig. la en 1b, bl. 226. Die sirkels b1, b2, ens. stel die vrye, gelyke, soewereine individue voor. Die figuur a stel die verbinding van hierdie individue voor. Van die unieke selfstandigheid van 'n menslike verband is hier geen sprake nie. Die verbrokkeling, versplintering of atomisering van die menslike verbande in losse, aparte individue, maklik van een menslike verband in 'n ander verplaasbaar, spreek uit die figure duidelik.

Sien vir die Fascisme Tabel 3, figure 2a en 2b, bl. 226. Die sirkels b1, b2, ens. is nie gebroke geteken nie, omdat die Fascisme die individue en die groepe (sindikate, korporasies, ens.) wat hulle voorstel 'n mate van selfstandigheid wil toeken. Maar hulle val tog almal binne die groot sirkel a, die totalitêre alomvattende staat. Van eintlike selfstandigheid van die ander groepe is hier geen sprake nie, en na mate hier van selfstandigheid gewag gemaak word, verval die Fascisme in paradokse. Die figure b1, b2, ens. kan ook kultuurkringe voorstel, wat ook binne die staat (sirkel a) val, en deur die staat geabsorbeer word.

Sien vir die Nasionaal-Sosialisme Tabel 3, figure 3a en 3b, bl. 227. Die sirkels b1, b2, ens. word hier gebroke gegee, omdat die ineenskakeling van die individue of van die ander menslike verbande of van die kultuurkringe (wat hulle almal voorstel) in die omvattende totalitêre volksverband (sirkel a) konsekwent gehandhaaf word. Die Nasionaal-Sosialisme verval dan ook nie in paradokse, soos die Fascisme, nie. Dit erken wel die verskeidenheid van individue, van menslike verbande en van kultuurkringe binne die groot volksverband, maar slegs as verskeidenheid binne die volksgeheel, en handhaaf dat geeneen van hulle 'n eie selfstandigheid teenoor die volksverband het nie. Die Nasionaal-Sosialisme soek geen koördinasie, integrasie, koöperasie van individue en groepe wat as sodanig 'n betreklike selfstandigheid sou hê nie, maar begin met die volkseenheid, wat bo alles vasstaan, en erken dan eers en daarna differensiasie binne die volksgeheel.

Die drie genoemde stelsels is eng. Alle verskeidenheid word uiteindelik op een noemer geplaas: die individu, of die staat, of die volk, respektiewelik. Die Calvinisme daarenteen is ruim. Sirkel a (maar ook sirkels b1, b2, ens.) van Fig. 4a en 4b, Tabel 3, kan wees: òf die individu, òf een of ander menslike verband, òf een of ander kultuurkring. Alles hang maar af van waarmee u met u vergelyking wil begin. By die Liberalisme kan sirkels b1, b2 (van Fig. 1a en 1b, Tabel 3) niks anders beteken as individue nie. By die Fascisme kan sirkel a (van Fig. 2a en 2b, Tabel 3) niks anders beteken as die staat nie. In 'n bepaalde sin sou by die Fascisme sirkel a die volk kon beteken, maar sy eintlike sin is tog maar: staat. By die Nasionaal-Sosialisme kan sirkel a (van Fig. 3a en 3b, Tabel 3) niks anders beteken as die volk nie. In 'n bepaalde geval, sou by die Nasionaal-Sosialisme sirkel a die staat kon beteken, maar sy eintlike sin is tog maar: volk.

84b.[211] (i) Die Liberalisme verhef die mondigheid van die individu tot absolute soewereiniteit. Dit verheerlik die beroep op die gewete, maar bind dit nie aan Gods Woord en wet nie, en ook nie aan die nie-ondermyning van kerk, volk, staat, gesin, sedelikheid, ens. nie. Die drie, totalitariese, antroposentriese stelsels verwerp die mondigheidsbeginsel van die individu en laat geen kritiek van die individu op die werkerstaat, op die sedelike staat en op die volkse staat, en sy betrokke regering respektiewelik toe nie.

(ii) Die Liberalisme verwerp die selfstandigheid en mondigheid van die menslike verbande as iets anders as dié van die individue daarin vervat. Die drie totalitariese antroposentriese stelsels aanvaar die absolute

---

[209] Vir uiteensetting sien § 82a, bl. 161.

[210] Vir uiteensetting sien § 83a, bl. 163.

[211] Vir uiteensetting sien § 84a, bl. 167.

selfstandigheid en mondigheid net van een menslike verband — die Kommunisme (Bolsjewisme) dié van die ekonomiese werkerstaat, respektiewelik maatskappy, die Fascisme dié van die sedelike staat, en die Nasionaal-Sosialisme dié van die deur bloed en bodem bepaalde volk. Geen van hulle stel die betrokke menslike verband onder die absolute soewereiniteit van God nie. Hulle maak al die ander menslike verbande onselfstandig en onderwerp hulle aan, laat hulle [#256] omspan en omvat word deur die betrokke verabsoluteerde menslike verband. Van "soewereiniteit in eie kring" weet hulle dan ook niks nie. Waar die Liberalisme hier lei tot bedekte anargie en bandeloosheid, lei die ander stelsels hier tot 'n dwangheerskappy.

So sien (om ons net tot een voorbeeld te beperk) die Liberalisme die huwelik- en gesinslewe individualisties. Die Kommunisme (Bolsjewisme) sien dit bloot ekonomisties. Die Fascisme sien dit uiteindelik slegs in sy verhouding tot die staatsverband. Die Nasionaal-Sosialisme sien dit slegs nasionalisties. Elk van hulle het 'n eensydige en verengde opvatting daarvan. Geeneen van hulle sien dit in sy unieke eieaard en eie-bestemming nie.

(iii) Geeneen van die antroposentriese stelsels verstaan die gesagsprobleem nie. Die Liberalisme verstaan dit nie, omdat hy die gesag van die gesagsdraer in 'n menslike verband nie as iets oorspronkliks beskou nie, maar van die soewereine individue aflei. Die drie totalitariese stelsels sien nie in dat gehoorsaamheid mondigheid van die een wat gehoorsaam veronderstel nie. Geen van die vier stelsels verstaan die gesagsprobleem nie, omdat hulle dit nie van Bo, van God aflei nie, maar òf van die individu òf van een of ander menslike verband — dus horisontaal aflei, waar ons insiens die individu en die menslike verband formeel gelykwaardige groottes is. Die minste van almal verstaan die Kommunisme (Bolsjewisme) die gesagsprobleem, omdat gesagsuitoefening sowel reg as vryheid veronderstel, terwyl die Kommunisme (Bolsjewisme) net geweld en deterministiese (onvrye), ekonomiese wette ken. Verder verstaan hulle die menslike gesag nie, omdat hulle sy gebondenheid aan die absolute gesag van God nie erken nie. Ook verstaan hulle die menslike gesag nie, omdat hulle nie die gesagsverskeidenheid van die verskillende menslike verbande tot hul reg kan laat kom nie.

(iv) Die Liberalisme wil nie aan individuele vryhede torring nie. Wil 'n boer op sy plaas nie werk nie, is dit sy saak. Dit los alle konflikte soveel as moontlik in die belang van die soewereine individu op. Die totalitariese stelsels los alle konflikte in die belang van die betrokke, totalitariese, menslike verband op. Waar vir ons die optrede teenoor die boer op sy plaas slegs 'n noodmaatreël in 'n noodsituasie is, is hier die optrede vir die totalitariese stelsels normaal en normatief. Gevolglik verstaan hulle die wese van gesagsbotsings ook nie. Vir die antroposentriese, totalitariese stelsels kan daar eintlik geen gesagsbotsing bestaan nie, omdat elk van hulle eintlik net die volle ("absolute") gesag van die gesagsdraer van die betrokke, totalitariese menslike verband erken, waaraan almal onderworpe is. Op die dade van hierdie gesag word dan ook geen kritiek toegelaat nie. Die Liberalisme daarenteen eis die onderwerping van die gesag van 'n menslike verband aan die gesag van die meerderheidstem in bv. die regering, wat almal, ter wille van hulself, lojaal moet aanvaar. Hierdeur beland die Liberalisme in 'n onoplosbare antinomie (teëspraak) waaruit hy opportunisties trag te ontkom in die vertroue dat die ewewig hom vanself sal herstel. Trouens, die botsings van die soewereiniteit van die individue onderling is onoplosbaar, en moet tot anargie lei, wat alleen getemper word deur die opportunistiese mag van die meerderheidstem. Ook hier is dus weer dwangheerskappy by die totalitariese stelsels en anargie by die Liberalistiese gegee.

85b.[212] Die Liberalisme verwerp met sy leer van skeiding van terreine die vervlegting van die menslike verbande. So moet bv. kerk en staat, ens. uit mekaar gehou word. In die plek van die vervlegting van, ken hy net 'n losse aaneenvoeging, ophoping van terreine. Hierdie atomiserende tendens word bv. soms so voorgestel dat die wetenskaplike en die kerklidmaat miskien [#257] in dieselfde rigting gaan (bv. van Johannesburg na Kaapstad reis), maar geen kontakpunte het nie (soos die reis na Kaapstad per vliegtuig en per trein). Dit lei o.i. tot verwarring, en waar ook die menslike verbande nie goed en gaaf is nie, tot anargie. Die drie totalitariese stelsels vervang die vervlegting van die menslike verbande deur oplossing, integrasie en ineenskakeling, — in die werkerstaat, deur die sedelike staat en in die volksgeheel, respektiewelik. By die Kommunisme (Bolsjewisme) word die kerk vernietig en die gesin as sodanig opgehef. Die Fascisme probeer nog 'n mate selfstandigheid aan die onderskeie menslike verbande te gee, maar stel die eis voorop, dat hulle eintlike belang die staatsbelang is. Die Nasionaal-Sosialisme gun die ander menslike verbande slegs volkse vryheid. Die laaste twee stelsels was verplig vir die kerk 'n uitsondering te maak in hul poging tot integrering en ineenskakeling in die staat en in die volk respektiewelik. Hieraan het hulle egter die voorwaarde gebind dat in alle tydelike sake die staat, respektiewelik die volk, alleen die finale seggenskap het. Deur hierdie oplossing,

---

[212] Vir uiteensetting sien § 85a, bl. 171.

integrasie en ineenskakeling van die menslike verbande in die een verband wat as alomvattend beskou word, kom die ander menslike verbande nie tot hulle reg nie, en kom hulle onder ’n dwangheerskappy te staan, wat in die geval van die Kommunistiese (Bolsjewistiese) geweldsbewind die vorm van ’n tirannie aanneem. Die bestaan van geheime polisie wat in die totalitariese regeringsvorme noodwendig is, veroordeel homself.

Van vrye wisselwerking tussen die onderskeie menslike verbande kan by geen van die antroposentriese stelsels sprake wees nie. Ook nie van leenfronte en van aksiefronte nie, tensy u die terme “leenfronte” en “aksiefronte” geheel ander betekenisse gee, in die sin dat die lener en die aksie-uitvoerder geen eie selfstandigheid het nie. In hierdie sin is die menslike verbande by die Liberalisme almal aksiefronte van die vrye, soewereine individu, en moet hulle alles wat hulle aanvang, van die “goddelike” individu leen. In hierdie sin is by die drie totalitariese stelsels die ander menslike verbande aksiefronte van die betrokke alomvattende menslike verband, en leen hul alles wat hulle aanvang van die betrokke, “goddelike”, menslike verband. Maar in beide gevalle val eintlik die Calvinistiese betekenis van leenfront en van aksiefront weg.

Vir die Liberalisme staan die individu bo die menslike verbande, en vir die drie totalitariese stelsels staan die totalitêre menslike verband bo die ander menslike verbande.

86b.[213] Die eintlike vraagstuk van daarstelling van noodorganisasies verstaan die antroposentriese stelsels nie. Die reg van protes en kritiek handhaaf die Liberalisme in die mees fundamentele en ongebonde sin vir die individu, — en wel op so ’n wyse dat dit tot anargie lei. Hierdie reg erken die totalitariese stelsels nie. Die totalitariese, menslike verband beslis alleen — en dit lei tot dwangheerskappy (en by die Kommunisme tot tirannie). Hervorming beteken vir die vier antroposentriese stelsels aanvanklik rewolusie volgens hul grondbeginsels, — en waar die stelsels eenmaal verwesenlik is, heroriëntering volgens hul grondbeginsels. Ware Reformasie verstaan hulle nie. Die Liberalisme aanvaar die reg van splitsing as ’n natuurlike en selfs vir die vooruitgang wenslike vanselfsprekendheid, omdat slegs individue, soewerein en vry oor hul lewenslot, waar en hoe ook al wedywerend, moet beslis. Wat sondige verskeurdheid is, begryp hierdie stelsel nie. Die reg van splitsing ontken die totalitariese stelsels geheel en al, want die alomvattende, menslike verband is een geheel, net een. In die eerste geval ontstaan weer die tendens tot anargie, in die laaste weer die tendens tot dwangheerskappy. Die reg van verset verwerp die Liberalisme as reël, om [#258] dit te vervang deur die strydmetode van “peaceful penetration”; — hy aanvaar dit in ’n bepaalde sin in gevalle waar die maghebbers die grondbeginsels van die Liberalisme self ondermyn; en dan sou dit ’n absolute en geen betreklike reg wees nie, soos die Calvinisme hierdie reg as betreklik sien, onderworpe aan die wil en ordinansies van God. Die reg van verset bestaan in die totalitariese ordes nie.

87b.[214] Staatsoewereiniteit sien die antroposentriese stelsels verkeerd, omdat hulle hierdie soewereiniteit nie in die wil van God veranker nie. Die Liberalisme wil so min as moontlik staat hê om die soewereine individu sy maksimale vryheid te verseker. Die Kommunisme (Bolsjewisme) wil nou (as praktyk) so veel as moontlik staat hê, en wel in die sin van ’n geweldstaat, totdat dit tot wêreldheerskappy gekom het en die staat deur die utopiese werkersmaatskappy (sy prinsipiële ideaal) vervang kan word. Die Fascisme wil uit prinsipe so veel as moontlik staat hê; alles is staat. Die Nasionaal-Sosialisme wil net soveel staat hê as wat die volk vir sy politieke self-organisasie nodig het — nie te veel en nie te min staat nie — in volkse sin. Ons eis net soveel staat as wat positief die deur God gegewe staatstruktuur, funksie en bestemming (soewerein in eie kring) vereis, en wel slegs in hierdie bedeling, omdat die staat vanweë die sonde van die mens nodig is. In die geval van die Liberalisme is die staat magteloos om die gevolge van die Liberalistiese beginsels in die praktyk (anargie, opbrokkeling van menslike verbande, ens.) te oorwin; groot vraagstukke kan hy nie oplos nie. In die drie totalitariese stelsels het die staat totalitariese eenheidsmag, wat vinnige oplossings van groot vraagstukke moontlik maak, maar meteen tot dwangheerskappy lei, waardeur die oplossings vanself weer vervals word. In al vier antroposentriese stelsels lê die kiem van selfvernietiging opgesluit. Want geen staat sal hom uiteindelik kan handhaaf deur magteloosheid teenoor anargie of deur dwangheerskappy nie. Alleen die Calvinistiese staatsopvatting bevat in homself, as sodanig, geen kiem van selfvernietiging nie. Elkeen van die antroposentriese stelsels verwesenlik die teenoorgestelde van wat dit bely. Die Liberalisme beloof individuele vryheid en bring anargie, wat alleen deur dwangheerskappy vernietig kan word. Die ander totalitariese stelsels belowe totalitariese vryheid, en bring dwangheerskappy, wat weer alleen deur anargie oorwin kan word. Die Calvinisme belowe vryheid, wat sy sin verwesenlik in die gehoorsaamheid aan Gods wil en wet; dit erken die

---

[213] Vir uiteensetting sien § 86a, bl. 175.

[214] Vir uiteensetting sien § 87a, bl. 178.

sondige van die menslike natuur, en sy plig om daarteen te stry. Van anargie of van dwangheerskappy is hier in prinsipe geen sprake nie.

Oor die verhouding van staat en reg, asook oor die verhouding van die staat tot sy vervlegting met die ander menslike verbande, verwys ek na die vorige hoofstukke.

Oor die verhouding van regering, volksraad en politieke party wil ek die beskouinge van die Calvinisme vergelyk met dié van die twee uiterstes, nl. die Liberalisme en die Nasionaal-Sosialisme. Let op die tussenposisie wat die Calvinisme tussen die uiterstes inneem. As ideale staat stel ek hier 'n Calvinistiese republiek voor. Dit, waarin die Calvinisme met die ander ooreenstem, of waarin hy aan die ander verwant is, gee ek kursief. [#259]

DIE LIBERALISME	DIE NASIONAAL-SOSIALISME
1. Die president word van tyd tot tyd deur die volk gekies	Hy bly aan solank hy dit nodig ag of sterf, en benoem (op advies van 'n raad) sy opvolger.
2. Hy benoem sy ministersraad.	*Hy benoem sy ministersraad.*
3. Volksraadlede word deur die volk gekies.	Volksraadlede word deur die president uit die party benoem.
4. Volksraadlede verteenwoordig die volk.	Volksraadlede verteenwoordig nie die volk nie, maar is via die party politieke uitdrukking van die gehele volk
5. Die juridiese gesag rus by die volk, wat deur die volksraad die regering beheer. Die regering is juridies aan die volk (via die volksraad) verantwoording skuldig.	*Die juridiese gesag rus by die president in eie persoon, aan wie die ministers verantwoording verskuldig is.* Die president het gesag as kristallisasie van die organiese, volkse "ek" in sy persoon. Die president is verantwoordelik aan sy volkse gewete alleen.
6. Die regering (president en ministersraad) is afhanklik van 'n volksraadmeerderheid.	*Die regering (president en ministersraad) is onafhanklik van 'n volksraadmeerderheid.*
7. Die volksraad besluit ook oor die wetgewing met 'n meerderheidstem	*Die volksraad adviseer die regering insake die wetgewing en wel volgens die volksbehoeftes. Die regering (uiteindelik die president) besluit alleen.*
8. Daar sal meer as een politieke party bestaan	Daar sal net een politieke party bestaan as 'n soort politieke elite, as 'n politieke ekspressie van die hele volk.
9. Enige volksgenoot of burger kan partylid word.	Partylede word deur die partyleiding gekeur en benoem.
10. Die partyleier word gekies.	Die partyleiers word deur die president benoem, en is aan die president verantwoordelik.
11. Die partyleiding is aan die partylede verantwoordelik.	*Die partylede staan onder die partyleiding. Die partyleiding lei die lede en maak hulle politiek bewus.*
12. Partye is potensiële of (as hulle 'n volksraadmeerderheid het) aktuele, politieke magsorganisasies.	Die party is 'n onder die president staande, politieke magsorganisasie.

Opmerkings in verband met bostaande:

Ad. 1: Onder volk verstaan ons (as Calviniste) nie die somtotaal van individue wat saamwoon nie, maar die organiese volksgeheel met die daarmee assimileerbare persone. Die president is, as hy die grondwet oortree, deur 'n geregsprosedure afsetbaar.

Ad. 3: Ons verkies die stemreg deur gesinshoofde.

Ad. 4: Hulle verteenwoordig o.i. die volk, nie omdat die volk (as individue) soewerein is nie, maar omdat die volk (as organiese grootte) en die individuele burgers mondig is. [#260]

Ad. 5: Die gesag kom, volgens die Calvinisme, nie van die burgers nie, ook nie van die volksgeheel nie, maar van Bo, van God — en word deur die president gedra kragtens sy regeeramp, deur Gods ordinansies in die staatstruktuur gelê. Hy is juridies nie aan die volk of aan die volksraad nie, maar aan God en aan sy gewete (wat aan die ordinansies van God gebind is), verantwoording skuldig.

Ad. 7: Die volksraad doen volgens die Calvinisme meer as net adviseer. Dit trag op mondige wyse die regering te beïnvloed. Beïnvloeding is meer as advisering. Dit eis bowendien van die regering sedelike (nie juridies—gesaghebbende nie) verantwoording vir sy doen en late. Dit eis dat die regering die sedelike vertroue van sy volk sal hê.

Ad. 8: Partye sal (hetsy georganiseerd of slegs as bewegings) nie gevorm word volgens persone en belange van persone-groepe nie, maar volgens rigtings, beginsels, lewens- en wêreldbeskouings. Alleen Christelike en nasionale rigtings sal ons hier in ons land kan toelaat, en bv. nie Kommunistiese nie.

Ad. 9: Dit moet sy keuse wees of hy lid sal word. Maar aan sy toelating sal minimum vereistes insake mondigheid, gedrag, lewenshouding en wêreldbeskouing gestel moet word.

Ad. 10: Die keuse sal by ons volgens bekwaamheid en aanleg van aspirant-leiers moet geskied, nie Liberalisties volgens persoonlike belange of deur intrige, grootmondigheid, ens. nie. Hiervoor is nodig dat die partyleiding reeds vooraf (met of sonder raadpleging van die partylede) 'n aantal keur en as aspirant-kandidate benoem, waaruit die kiesers dan kan kies. Dus ook nie net benoeming soos die Nasionaal-Sosialisme wil nie.

Ad. 12: Partye is geen magsorganisasies nie. Hulle streef nie na magsposisies in die regering nie. Want die regering is onafhanklik van die meerderheidstem in die volksraad. Hulle is net invloedsorganisasies, opvoedkundige en propaganda-organisasies. Hierdie partye soek prinsipieel geen kompromisse (soos die Liberalistiese partystelsel ter wille van die magsposisie vereis) nie. Want hulle het dit nie nodig nie (nes die Nasionaal-Sosialistiese party), en is in beginsel daarteen gekant. 'n Party op 'n goeie beginselbasis gefundeer, hoef ook nie te skeur nie. Die Liberalistiese party-euwels van intrige, intimidasie, onsedelike vegmetodes, omkopery, ens. dus van anargie, verval hier. Ook die Nasionaal-Sosialistiese party-euwel van dwangheerskappy en inwringing van meningsverskille in een stelsel, wat geen kritiek toelaat nie, verval hier. Die Calvinistiese partystelsel vervang beide soorte van euwels omdat hierdie partye geen politieke magsorganisasies is nie, nie na mag streef nie, en meteen individuele en nasionale mondigheid (met sy rigtingsverskille) in prinsipe eerbiedig.

88b.[215] Die ewigheidsperspektief, nl. kultuurskepping as 'n Goddelike opdrag aan die mens, waardeur die mens verantwoordelike, alhoewel onselfgenoegsame medearbeider van God op aarde word, het die antroposentriese stelsels nie. Hulle stel kultuurskepping as sodanig aan die redelik-sedelike soewereine individu, of aan die ekonomiese geweldstaat van die werkersklas, of aan die sedelike staat, of aan die deur bloed en bodem bepaalde volksorganisme ondergeskik. Hierdeur doen almal aan die deur God bepaalde [#261] selfstandigheid van die kultuur te kort. Die kultuur word hier in diens van menslike belange gestel en dien nie in die eerste plek tot eer en verheerliking van God nie.

Geeneen van die antroposentriese stelsels erken die soewereiniteit in eie kring van die onderskeie kultuurgebiede nie. Die individualisme versplinter en verbrokkel deur sy skeiding van terreine, die kultuur in diens van die individu, al is die diens ook universeel bedoel. Die totalitariese stelsels verkrag die kultuurkringe deur hulle alleen vanuit die betrokke, totalitêre, menslike verband te verstaan. Kultuuranargie en totalitêre dwangheerskappy oor die kultuurkringe is hiervan die respektiewe gevolge. So word Liberalisties bv. die wetenskap vereng tot 'n stryd van menings, terwyl die totalitariese stelsels die wetenskap vereng tot blote diens van die betrokke, totalitariese menslike verband. Vir die unieke sin en taak van wetenskapvorming, wat uiteindelik 'n verheerliking van God daarstel, het geeneen van die antroposentriese stelsels 'n oog nie.

Waar die Liberalisme godsdiens tot 'n persoonlike saak subjektiveer, daar verwerp die Kommunisme (Bolsjewisme) godsdiens as opium en illusie, en daar word die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme verplig godsdiens radikaal te skei van aardse aangeleenthede, behalwe in sover hul stelsels self inherent religieus is

[215] Vir uiteensetting sien § 88a, bl. 180.

deur hul afgodistiese karakter. Nêrens kom hier die selfstandigheid van die godsdiens en sy vervlegtheid met alle kultuurarbeid tot sy reg nie.

Kultuurvervlegting vervang die Liberalisme deur die atomiserende skeiding van kultuurkringe, en die totalitariese stelsels deur oplossing, absorpsie en ineenskakeling in die betrokke. totalitêre verband respektiewelik.

89b.[216] Die roeping van die mens as individu en as menslike verbandswese verstaan hierdie antroposentriese stelsels nie, omdat hulle slegs mensediens ken, hetsy diens aan die soewereine individu, of aan die werkerstaat, of aan die sedelike staat, of aan die bloedsbepaalde volksorganisme. Verder ook omdat hulle geen rekening hou met Gods Woord en die daarin geopenbaarde ordinansies van die natuur, van die kultuur, van die godsdiens, en van die mens as individuele en sosiale wese nie.

Geeneen van hulle sal ons volk dan ook sy ware roeping leer verstaan nie.

90b.[217] Vryheid word by die Liberalisme bedekte anargie wat die individu betref, en magteloosheid wat die menslike verbande betref. Dit word by die totalitariese stelsels onderwerping aan die dwangheerskappy van die betrokke, totalitariese menslike verband, wat die lede van daardie verband betref, asook wat die ander, daaraan onderworpe, menslike verbande betref. Wat die betrokke, alomvattende, menslike verband self egter betref, word sy vryheid min of meer betreklike, totalitêr-subjektiewe willekeur. Die radikaalste van hierdies is wel die Kommunisme (Bolsjewisme), waar ons eerder van tirannie in plaas van dwangheerskappy, en van blote magswillekeur, in plaas van min of meer betreklike willekeur moet spreek. Al die antroposentriese stelsels verklaar vryheid uit die mens — terwyl ons menslike vryheid in God veranker. Wat die individu, die werkersklas, die staat en die volk as totalitêre, menslike verbande betref, ken die betrokke stelsels vryheid nie as gehoorsaamheid nie, maar slegs vryheid as volkome selfbepaling en selfbeskikking. Maar wat die menslike verbande betref (in die geval van die Liberalisme) en wat die individu en die ander menslike verbande betref (in die geval van die totalitariese stelsels) word van hulle [#262] gehoorsaamheid aan menslike bepalinge (aan die individu — Liberalisme; of aan die betrokke, totalitêre, menslike verband — die ander drie stelsels) as voorwaarde van hul vryheid vereis. In geen van hierdie gevalle het ons met vryheid te doen nie, maar soos reeds gesê met anargie of magteloosheid, en met willekeur of dwangheerskappy.

91b.[218] Die Liberalisme is ’n geslote stelsel. Dit het vir God Drie-enig aan die een kant, en vir die onderskeie, selfstandige menslike verbande en vir die onderskeie, selfstandige kultuurkringe as sodanig (elk soewerein in eie kring), aan die ander kant geen plek nie. Elke beklemtoning van die absolute soewereiniteit van God Drie-enig en van die unieke soewereiniteit van een of ander menslike verband of van die godsdiens, of van een of ander kultuurkring, moet dit as ’n bedreiging aanvoel. Die Kommunisme (Bolsjewisme) is ook ’n geslote stelsel. Dit het vir ’n “god” hoegenaamd geen plek nie, en dus veral nie vir God Drie-enig nie; maar ook nie vir die individu nie, ook nie vir godsdiens nie, en ook nie vir ’n ander selfstandige menslike verband as die werkersklasstaat nie, en ook nie vir ’n ander selfstandige kultuurkring as die ekonomiese nie. Die Fascisme is ook ’n geslote stelsel. Vir God Drie-enig, vir die individu, behalwe as staatswese, vir die menslike verbande, behalwe as staatse groeperinge, vir die godsdiens en die kultuur, behalwe as staatse bepalings, het dit ook eintlik geen plek nie. Die Nasionaal-Sosialisme is ook ’n geslote stelsel. Dit het ook vir God Drie-enig, vir die individu, behalwe as volksgenoot, vir die onderskeie menslike verbande en kultuurkringe, behalwe as volksbepaald, geen plek nie. As die mondige individu, of as een van die selfstandige menslike verbande, of as die godsdiens, of as ’n selfstandige kultuurkring, waarvoor so ’n stelsel geen plek het nie, hom in sy selfstandigheid laat geld, moet die stelsel verskeur word in die mate wat dit geskied. Daarom bevat elkeen van hierdie vier stelsels die kiem van selfvernietiging in hom. Van die Calvinisme kan dit nie beweer word nie, juis omdat dit ’n oop stelsel is, en vir enigiets, vir elke verskeidenheid, wat selfstandig is, ’n plek het. Die Calvinisme sien alle verskeidenheid en samehang van die skepping in sy verankerdheid in Gods wil, wat alleen absoluut is. Die antroposentriese stelsels, egter, veranker alle verskeidenheid en samehang van die menslike doen en late in iets wat nie absoluut is nie, en tog as absoluut beskou word. Dit alleen is die grond daarvoor dat eersgenoemde ’n oop stelsel en laasgenoemde ’n geslote stelsel is; dat eersgenoemde wel en laasgenoemde nie plek het vir die wonderlik samehangende, maar tog selfstandige verskeidenheid wat God in die skepping en in die menslike verhoudinge gelê het.

---

[216] Vir uiteensetting sien § 89a, bl. 182.

[217] Vir uiteensetting sien § 90a, bl. 184.

[218] Vir uiteensetting sien § 91a, bl. 185.

[#263] **Hoofstuk 7.**

SAAMVATTING.

92. (a) Die Calvinisme is teosentries, — as u wil, teïsties. God is die middelpunt van alles. Uit God, deur God, tot God alle dinge. Dit erken en buig vir die gesag van Gods Woord.

(b) Die Liberalisme, die Kommunisme (Bolsjewisme), die Fascisme en die Nasionaal-Sosialisme is antroposentries — as u wil, humanisties. Die mens is middelpunt van alles. Die mens en sy belange is maatstaf van alle menslike doen en late. Hier word die mens verabsoluteer — as u wil, vergoddelik. Uit die mens, deur die mens, tot die mens alle dinge. Hierdie stelsels bou as sodanig geen rekening met en verwerp die gesag van Gods Woord.

Die Liberalisme leer: Uit, deur en tot die mens as redelik-sedelike, vrye, aan al die ander gelyke, soewereine individu alle dinge.

Die Kommunisme (Bolsjewisme) leer: Uit, deur en tot die mens as onder ekonomiese wette staande, en ekonomiese goedere vervaardigende werkersklas, wat as geweldstaat tot wêreldheerskappy moet kom om die staat deur ’n werkersmaatskappy te vervang, alle dinge.

Die Fascisme leer: Uit, deur en tot die mens as die gees van die Romeinse Ryk, hernuende, en die volk skeppende, sedelike staat, alle dinge.

Die Nasionaal-Sosialisme leer: Uit, deur en tot die mens as die deur bloed en bodem bepaalde, die staat voortbrengende volksorganisme, alle dinge.

In hierdie vier stelsels het u twee grondbepalings. Een word gekies uit: (i) individu, kerk, volk, staat, maatskappy, werkersklas, gesin, ens., d.w.s. uit die menslike individuele en sosiale strukture. Die ander word gekies uit: (ii) stof (bodem), lewe (bloed), die logiese, die ekonomiese, die estetiese, die juridiese, die sedelike, die godsdiens, ens.; d.w.s. uit die modaliteite van natuur, kultuur en godsdiens. Eers die keuse uit beide saam gee die eenheidsbeginsel van die betrokke stelsel.

93. (a) Die Calvinisme leer die onselfgenoegsaamheid van die mens, en sy betreklike, afgeleide, individuele en sosiale soewereiniteit, onderworpe aan die absolute soewereiniteit en gesag van God.

(b) Die ander vier stelsels glo in die prinsipiële selfgenoegsaamheid van die mens uit wie alle soewereiniteit en gesag kom, hetsy as redelik-sedelike individu (Liberalisme), hetsy as ekonomiese werkersklasstaat (Kommunisme, Bolsjewisme), hetsy as sedelike staat (Fascisme), hetsy as deur bloed en bodem bepaalde volksubstansie (Nasionaal-Sosialisme).

94. (a1) Die Calvinisme erken die verskeidenheid deur God in die menslike verhoudinge gelê, nl. die verskeidenheid tussen individu en menslike verband, tussen menslike verband en menslike verband, en tussen die onderskeie kultuurkringe, asook tussen godsdiens en kultuur.

(b1) Die ander vier stelsels is in ’n bepaalde sin eensydig, monisties, eenagtig. Want hulle herlei die hierbo genoemde verskeidenheid uiteindelik terug tot een menslike grondbeginsel, waaruit alles verstaan moet word, nl. die redelik-sedelike individu (Liberalisme), die ekonomiese werkersklasstaat (Kommunisme, Bolsjewisme), die sedelike staat (Fascisme), die deur bloed en bodembepaalde volksorganisme (Nasionaal-Sosialisme).

(a2) Die Calvinisme erken die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die onderskeie menslik verbande, asook van die onderskeie kultuurkringe, almal onderworpe aan die absolute soewereiniteit van God.

(b2) Die ander vier stelsels ontken òf die selfstandigheid van die menslike verbande (Liberalisme), of van almal, behalwe van die betrokke, totalitêre, [#264] menslike verband (Kommunisme, Fascisme, Nasionaal-Sosialisme), òf die mondigheid van die individu (Kommunisme, Fascisme, Nasionaal-Sosialisme). Ook laat hulle die selfstandigheid van die kultuurkringe nie tot sy reg kom nie.

95. (a1) Die Calvinisme erken naas die verskeidenheid ook die samehang van die verskeidenheid. Alles is onderling vervleg: individu en menslike verband; menslike verband en menslike verband; die mens (as individu en as menslike verband) met natuur, kultuur en godsdiens; die natuurkringe onderling; die kultuurkringe onderling; en die kultuur, die godsdiens en die natuur onderling.

(b1) Die ander vier stelsels vervang hierdie vervlegting deur ’n losse aaneenvoeging (Liberalisme), of deur oplossing (Kommunisme, Bolsjewisme), absorpsie of integrasie (Fascisme), en ineenskakeling (Nasionaal-Sosialisme) in die betrokke, totalitêre menslike verband.

(a2) Die Calvinistiese vervlegting hou rekening met die mondigheid van die individu en met die selfstandigheid van die menslike verbande, van die kultuurkringe en van die godsdiens, asook van die natuurgebiede.

(b2) Die ander vier stelsels doen dit nie.

96. (a) Die Calvinisme aanvaar dat die mens as individuele en as sosiale wese in sonde ontvang en gebore word, en dat die aarde onder Gods vloek staan en ook abnormaal is. Dit aanvaar gevolglik ook dat die kultuur wat die mens skep bedorwe en vervals is. Maar dit aanvaar ook die verlossing van die mens en die herskepping van die aarde deur Jesus Christus.

(b) Die ander vier gaan uit van die inherente goedheid en gaafheid van die mens en van sy kultuurskeppinge, hetsy die mens as soewereine, redelik-sedelike individu (Liberalisme), of as soewereine, ekonomiese werkersklasstaat (Kommunisme, Bolsjewisme), hetsy die mens as soewereine, sedelike staat (Fascisme), of as deur bloed en bodem bepaalde, soewereine volksubstansie (Nasionaal-Sosialisme) gesien word. Vir die Bolsjewisme verval eintlik die teëstelling tussen goed en kwaad as sodanig.

97. (a1) Die Calvinisme sien die vryheid van die mens as individu en as menslike verband onderworpe aan die absolute vryheid van God, en verwesenlikbaar deur gehoorsaamheid aan Sy wil en aan Sy ordinansies. Calvinistiese vryheid vir en van die mens is Godeverankerd.

(b1) Die ander vier stelsels erken vryheid net as mensverankerd, hetsy gegrond in die menslike individu, hetsy gegrond in die betrokke menslike verband, wat die totalitariese uitgangspunt van die betrokke stelsel is. Die Kommunisme (Bolsjewisme) erken eintlik geen vryheid nie, maar net die natuurdwang van die ekonomiese wette. Hierdie vier stelsels vervals almal, elk op sy wyse, menslike vryheid.

(a2) Die Calvinisme erken die vryheidsberowende verslawing van die mens aan die sonde en sien vryheid as ’n ideaal waarna tot eer van God gestreef moet word.

(b2) Die ander vier stelsels reken nie met die menslike sondigheid in die bepaling van sy vryheid nie. Die gevolg van dit alles is:

(i) Dat die Liberalistiese vryheid van die individu tot anargie (uitbuitery, ens.) lei, terwyl hier die menslike verbande weens hul onselfstandigheid onmagtig is, en deur die onmag onvry.

(ii) dat by die totalitariese stelsels die betrokke, totalitariese, verabsoluteerde, menslike verband as sodanig ’n vryheid het wat opportunisties en dus ook anargies is, terwyl die ander menslike verbande en die individue onder sy dwangheerskappy te staan kom, — iets wat by die Kommunisme [#265] ’n soort van tirannie word. Om hierdie redes bevat die vier antroposentriese stelsels die kiem van selfvernietiging in hulle.

98. (a) Die Calvinisme is ’n oop stelsel, omdat dit die verskeidenheid en sy samehang uit God verklaar.

(b) Die ander vier stelsels is geslote stelsels, omdat dit die verskeidenheid uit die mens verklaar en sodoende reduseer tot ’n soort eenagtigheid.

99. (a) Die ontwikkeling van die Calvinisme is om hierdie rede positief, reformatories voortbouend.

(b) Die ander vier stelsels is om hierdie rede, sowel omdat hulle as geslote stelsels die kiem van selfvernietiging in hulle bevat — in hul ontstaan, wording en vergaan rewolusionêr van karakter.

100. (a) Die Calvinisme kan as oop stelsel die waarheidsmomente van elk van die ander stelsels insien. Hierdie waarhede het hul vanself gegewe plek in die Calvinistiese stelsel. Ook waar die ander stelsels so ’n waarheid voor die Calvinisme gegryp en geformuleer het, neem hy dit nie van hulle oor omdat dit hulle s’n is nie, maar omdat dit waar is, en dus in sy stelsel tuishoort.

(bl) Die ander stelsels kan as geslote stelsels nie die waarheidsmomente van die ander oorneem nie. So kan bv. die Liberalisme nie die selfstandigheid van die organiese volk van die Nasionaal-Sosialisme, of van die staat van die Fascisme oorneem nie, en hulle weer van die Liberalisme nie die mondigheid van die individu nie.

Die waarheidsmomente deur die ander vier stelsels gegryp, word óf verabsoluteer, óf eensydig in die lig verabsoluteerde gegryp. Die Calvinisme moet met die oorname van dergelike waarheidsmomente hulle van die valse verabsoluteringe verlos, want God alleen is absoluut en nie die individu of die werkersklasstaat of die

staat of die volk nie. Hy moet die oorname van daardie waarheidsmomente van hul eensydighede verlos deur hulle in hul selfstandigheid en afhanklikheid van ander te erken. So het bv. die gesinsopvattinge van die vier stelsels bepaalde waarheidsmomente vervals deurdat hulle eensydig volgens die betrokke stelsel vertolk word. Die Calvinisme kan dergelike waarheidsmomente erken, maar moet hulle van die stelselverband bevry en verenig sien in die selfstandigheid van die menslike gesin, wat naas die individu en naas die ander menslike verbande ’n eie van God ontvange struktuur en bestemming het, hoe dit ook al met al die ander vervleg mag wees.

101. Die daarstelling van ’n nuwe orde in ons land mag nie wees ’n gedokter aan een van die vier antroposentriese stelsels nie, maar moet, aansluitend by ons volksverlede, op ’n eie, Calvinistiese grondslag, positief uitgewerk word, met erkenning asook met gebruik van wat waardevol in die ander vier stelsels is. Hierdie uitwerking sal geskied —

(i) deur die absolute soewereiniteit van die God van die Skrifte te erken en alle menslike doen en late te bind aan die goddelike ordinansies,

(ii) deur die mondigheid (afgeleide soewereiniteit) van die individu en die selfstandigheid van die menslike verband (soewereiniteit in eie kring) en die selfstandigheid van die kultuurkring (soewereiniteit in eie kring) te erken,

(iii) deur die vervlegting en vrye wisselwerking tussen die individu, die menslike verbande en die kultuurkringe as noodsaaklik te aanvaar,

(v) en deur in te sien dat ons volksnode vandag hoër is as die node van die individu en van die ander menslike verbande en daarom vandag eerste ons aandag en kragte vereis.

[#266] **HOOFSTUK 8.**

TOEPASSING.

102. Die totalitariese stelsels van Portugal (wat in ons land nogal aandag trek), van Spanje (die Falangisme), van die vroeëre Oostenryk (die Austrofascisme, wat vir ons nogal belangwekkend is, omdat dit ’n soort Rooms-Katolieke, Christelike Nasionalisme verdedig, waarmee ons ons Calvinistiese, Christelike Nasionalisme kan vergelyk), e.d.m. het ek, omdat ek my moes beperk, nie behandel nie. Hulle kom in verskillende opsigte ooreen en verskil in ander opsigte met die behandelde totalitariese stelsels. Ons metode van waardering en kritiek kan min of meer op dieselfde wyse op hulle toegepas word as wat op die deur ons behandelde totalitariese stelsels geskied het.

103. Watter van al die stelsels moet ons op ons land toepas? Hoe moet ons dit toepas? Die beantwoording van hierdie vraag veronderstel ’n ander vraag, nl.: Het ons in ons land ’n nuwe orde nodig? — wil ons hier ’n nuwe orde hê?

Die vraag na ’n nuwe orde is eeue oud. Eeu na eeu soek die mens na ’n nuwe orde. Eeu na eeu maak hy daarvan ’n mislukking. Die Liberalisme, wat in die laaste een of byna twee eeue geheers en ons doen en late grotendeels beïnvloed en ons lewenshouding en lewenswaardering sterk bepaal het, het misluk. Die nuwe totalitariese ordes wat hulle in die laaste jare aanmeld, en wat verskillende volke al beet gepak het, belowe ’n beter stand van sake, — maar gaan ook elk op sy beurt weer misluk. En dan sal nog weer ander, nuwe ordes hulle kom aanbied.

Die eerste keer wat die mens ’n nuwe orde gesoek en gevind het, was toe die slang met sy belofte gekom het: “julle sal soos God wees”, en hy die slang geglo het. Elke nuwe orde wat daarna gekom het, bevat dieselfde belofte: “julle sal soos God wees”. Orals en telkens weer is mense-verheerliking aan die woord. Die Liberalisme belowe die individu: “jy sal soos God, vry en soewerein wees”. Die Kommunisme (Bolsjewisme) herhaal die refrein en belowe aan die werkersklas: “in die utopiese werkersmaatskappy, ja reeds nou al, het jy God nie nodig nie!”. Die Fascisme belowe aan die sedelike staat en die Nasionaal-Sosialisme aan die bloedsuiwere volksubstansie: “jy sal soos God wees, selfbeskikker oor jou eie lot, vry en soewerein!” Al die nuwe ordes wat na die sondeval van die mens gekom het, wortel in die eerste, menslike daarstelling van die nuwe orde, en herhaal maar sy grondidee: menslike Godegelykheid as lewensideaal.

Daar is egter een groot verskil. Die daarstelling van die eerste nuwe orde mag bedoel gewees het as ’n styging, ’n opstyging na Bo, maar dit was ’n val na benede uit ’n volmaakte toestand uit. Dit was ’n verwesenliking van wanorde, waar orde geheers het. Die daaropvolgende nuwe-orde-krete begin met die wanorde, en wil dit op rewolusionêre wyse in ’n orde omgeskep hê, — uit en met bloot menslike mag. Selfvervolmaking, selfredding, selfverwesenliking is hier aan die woord.

Maar dit kan hy nie reg kry nie. Die mens kan uit homself nie die nuwe orde daarstel nie. Sy eerste nuwe orde het beteken die uiteenskeuring van die orde deur God bepaal, van die verhouding van mens tot God. Alleen God kan uit Homself hierdie verhouding herstel en ’n blywende nuwe orde verseker. Dit is dan ook die betekenis van die Evangelie, van die Goeie Boodskap, nl. die van God gegewe belofte van ’n nuwe orde: “Eer aan God in die hoogste hemele en vrede op aarde, in die mense ’n welbehae. Vir julle is vandag in die stad van Dawid gebore die Verlosser, wat Christus, die Here is”. Die antwoord van die mens hierop was egter: “Kruisig Hom, kruisig hom!” Die antwoord van elke nuwe orde deur die mens begeer sal wees: “Kruisig Hom, kruisig Hom!” Want die allereerste voorwaarde van die evangeliese nuwe orde is: [#267] “Eer aan God in die hoogste hemele”, en eers daarna: “Vrede op aarde”. Die mens wil nie God in die eerste plek verheerlik nie, want hy glo nog aan die Sataniese belofte: “Jy sal soos God wees!” Die Liberalisme roep dan ook uit: “Geen god en meester bo ons nie”, of anders: “moenie God noem nie”, of anders: “so min as moontlik God, in elk geval geen God, wat die menslike soewereiniteit beperk nie!” Die Kommunisme (Bolsjewisme) roep uit: “Weg met God en godsdiens!” Mussolini roep uit: “Die Fascistiese staat is Rooms-Katoliek, maar dit is bo alles Fascisties, uitsluitlik en essensieel Fascisties!” Rosenberg roep in die naam van die Nasionaal-Sosialisme uit: “Ewig Duitsland gaan bo God!”

Maar God bind hom nie aan menslike dekrete nie. Die “nuwe-orde”-belofte van die kruis van Christus: van die verlossing en wederopstanding van die mens, van die herskepping van die aarde en van die nuwe hemel wat op die nuwe aarde sal neerdaal, — sal Hy op Sy tyd verwesenlik.

Intussen rol eeu na eeu die een golfslag van ’n nuwe orde na die ander golfslag van ’n nuwe orde voort. Rewolusionêr trag die nuwe die oue te oorwin en daarbo tot nuwe hoogtes uit te styg, totdat ook hierdie golf homself, deur sy selfopstyging, vernietig en verpletter.

Hoe moet ons, Calviniste, staan teenoor die gedurig golwende omwentelinge van rewolusionêr op mekaar volgende nuwe ordes in hierdie bedeling —’n omwenteling op die skerprant van een waarvan ons vandag staan, en wat ook die gebeure in ons land intiem tref en intens gaan beïnvloed?

Ons mag ons nie onttrek aan wat rondom ons gebeur nie. Ons mag nie passief staan teenoor die vernietigende golfslae van nuwe ordes wat ook op ons afstorm nie. Want die Calvinis weet dat dit die roeping van die mens is om medearbeider van God op aarde en stryder in Sy Naam te wees.

Ons mag ons ook nie aan die aanrollende golfslae van nuwe ordes aanpas nie en ons deur elke nuwe golfslag laat meesleur nie. Want hierdie ordes soek nie die eer en verheerliking van God Almagtig nie, maar mense-heerlikheid en menslike grootheid.

Om die verdwynende en komende golfslae van nuwe ordes met mokerhoue te probeer vernietig, kan die Calvinis ook nie doen nie. Want aan die een kant is hy realis genoeg om te besef dat hy hierdie geestesstrominge nie só sal oorweldig nie. Aan die ander kant is hy egter geen rewolusionêre tipe nie, en sien hy in die golwe-ry van nuwe ordes Gods Hand, wat juis ook hulle gebruik vir die verwesenliking van Sy raadsplan. Hy sien dan ook in elke komende en verbysnellende nuwe orde, eeu na eeu, waardevolle momente wat hy van vernietiging moet probeer red.

Die Calvinis staan met sy twee bene in die geskiedenis. Hy erken in die geskiedenis ’n ontwikkelende plan van God. By die geskiedenis, soos dit bestaan en ontwikkel, moet hy aansluit. Die ware en goeie momente van elke verdwynende en aanstuende nuwe orde gryp hy uit. Want in sover hulle waar en goed is, en Gods roepstem in die geskiedenis op positiewe wyse uitbeeld, behoort hulle aan hom. Sy taak sal dan ook wees om die onveranderlike orde van God, soos God dit met die skepping gewil het en met die eerste koms van Christus gestel het, en met Sy tweede koms gaan [#268] verwesenlik, as leidraad te neem, en om daarvolgens aansluitende by die goeie en waardevolle in die geskiedenis wat was, word en kom, *hervormend* op die golwe-ry van nuwe ordes in te werk, van die verbysnellende die waardevolle te behou, en te verenig met die waardevolle van die komendes, terwyl by die verkeerde van die verbygaande aan selfvernietiging oorlaat en met die oog op die toekoms gerig, die verkeerde in die komende met alle mag bestry.

104. Moet ons ’n nuwe orde in ons land aandurf? Voordat die vraag beantwoord word, moet ons die betekenisse van die woorde “nuwe orde” onderskei.

(a) Die “nuwe orde” kan beteken die teorie, die stelsel, die lewens- en wêreldbeskouing, die ideologie.

(b) Die “nuwe orde” kan ook beteken die praktyk, die praktiese toestande, die heersende omstandighede, waarin ’n bepaalde orde of wanorde verwesenlik is.

(a) Volgens die eerste betekenis van die woorde “nuwe orde” begeer ons geen nuwe orde hier nie. Die tradisie van ons voorouers, die Calvinistiese lewens- en wêreldbeskouing van Watergeus, Hugenoot en Voortrekker — daardie lewens- en wêreldbeskouing wat gefundeer is in die drie formuliere van Enigheid, die belydenisgrondslag van ons Hollandse kerke, m.a.w. die Calvinisme, — hierdie orde wil ons nie prysgee en vervang deur een of ander van die in hierdie boek ideaal-tipies gesketste “nuwe ordes” nie. Ons wil en mag ons Calvinisme nie verruil vir Liberalisme, Kommunisme (Bolsjewisme), Fascisme, Nasionaal-Sosialisme of ’n ander dergelike antroposentriese ideologie nie.

Dit beteken egter nie dat ons ons lewens- en wêreldbeskouing nie mag ontwikkel nie. Inteendeel, die Calvinisme, gefundeer in ’n vasstaande, onwankelbare, teosentriese fondament, is ’n oop stelsel, wat, getrou aan sy grondslag steeds ontwikkel en vir die nuwe ontdekkings, die nuut-ingesiene waarhede, die nuwe probleemsituasies onmiddellik ’n plek het. Nuwe tye, nuwe node, nuwe omstandighede vereis vernuwing en vernude toepassing van Calvinistiese beginsels. Selfs mag daardeur erkenning vereis word van nuut ingesiene beginsels wat op sodanige nuwe omstandighede toegepas moet word. Teenoor die Liberalistiese leer van “nonintervensie” (nie-inmenging) en skeiding van terreine, moet die Calvinisme ’n nuut-ingesiene prinsipe stel, nl. dié van “soewereiniteit in eie kring”, wat meteen die negatiewe waarheidsmoment van die Liberalisme, asook sy tekortkoming, uitbring en dit positief formuleer. So moet die Calvinisme vandag weer teenoor die totalitariese oplossing, integrasie en ineenskakeling van menslike verbande (en van individue), in die sg. omvattende, menslike verband, die positiewe beginsel stel van vervlegting van menslike verbande (en van

individue), wat die waarheidsmoment van die totalitariese leer beklemtoon, maar meteen sy tekortkominge benadruk. M.a.w. die Calvinisme staan met sy twee voete in die werklikheid, in die geskiedenis, en ontwikkel daarmee saam. Maar omdat dit sy anker in God het, is sy fondament onveranderlik, terwyl sy ontwikkeling en verandering reformatoriese en self-vernuwende uitbreiding en toename in omvang en diepte is. Die ontwikkeling van hierdie stelsel is nie rewolusionêr, antinomies (teë-wettig) nie, maar tegelyk kontinu en diskontinu, waarin die nuut aanvaarde en nuut ingesiene waarhede vanself op die ou fondamente pas. Hierdie karakter van die ontwikkeling van die Calvinisme harmonieer dan ook met die Bybelse grondgedagte dat God in die geskiedenis Sy waarheid toenemend openbaar.

Dit alles beteken nie dat die Calviniste geen foute in die uitwerking van hul stelsel maak nie en nie mekaar weerspreek nie. Daarvoor is hulle menslik [#269] en sondig genoeg. Maar hierdie foute is persoonlike foute en nie foute wat uit die stelsel en die metode van stelselbou self voortvloei nie.[219] Hierdie persoonlike foute is altyd korrigeerbaar, terwyl die foute van die antroposentriese stelsels (die Liberalisme en die totalitariese stelsels) slegs, of uiteindelik slegs deur rewolusie, d.w.s. deur vernietiging van die fondamente van die betrokke stelsel, korrigeerbaar is.

Die ontwikkeling van die Calvinisme het die Calvinisme nie net aan homself te danke nie. Al die ander stelsels soek ook oorwinning van wantoestande, en hul pogings om die wantoestande te bemeester, m.a.w. hul ideologieë of stelsels bevat waarheidsmomente wat dikwels juis hulle en nie Calviniste ontdek nie. Dit moet ons eerlik erken. Die Calvinis gee aan al dergelike waarheidsmomente egter hul plek in sy stelsel. Hierdie waarheidsmomente neem hy van die betrokke stelsel oor, nie omdat dit aan die stelsel behoort nie. Want die stelsel vervals die waarheidsmomente deur hulle te oordryf, te verabsoluteer en te vergoddelik. Maar omdat hulle waarheidsmomente is, en dus van God is, hoort hulle in die Calvinisme tuis. Die Calvinis neem m.a.w. van daardie stelsels terug wat potensieel altyd syne was. Hy neem die waarheidsmomente terug, bevry van hul vervalsings deur oordrywing, verabsolutering en vergoddeliking.

Wil ons ’n nuwe orde hier hê? Nee — ons wil die Calvinisme behou en verder uitbou, vernu en opnuut asook op nuwe wyse op veranderende en nuwe omstandighede toepas.

(b) “Nuwe Orde” beteken egter nie net ideologie, teorie, stelsel, lewens- en wêreldbeskouing nie. Dit kan ook beteken die praktyk, die bestaande praktiese omstandighede, die heersende toestande. Wil ons hierdie, vandag heersende toestande behou? Wil ons al die heersende euwels, wat die Liberalisme ons saam met die Britse Imperialisme, die Joods-Britse Kapitalisme, die Parlementarisme, die valse Demokrasie, die na mag strewende Party-stelsel, ens. gebring het, waaronder ’n uitbuitende partystelsel, ’n uitbuitende ekonomiese orde, die toename van egskeidings en van gesinsontwrigting, volksverbrokkeling, armblankedom, vervalsing van die verhouding tussen Blank en Gekleurd (Kleurling, Naturel, maar ook Indiër), vervalsing van die sedes en toename van onsedelikheid, vervalsing van die wetenskap, en tot bepaalde hoogte beslis ook van ons volkse kuns, vervalsing van die reg, vervalsing van ons taal, ja selfs vervalsing van ons godsdiens, ens., wil ons dit alles, wat ons vandag hier omring, behou? Begeer ons nie ’n ander orde van praktiese sake nie? Hierop moet ons antwoord wees: Ja!

105. Wat is die verhouding van hierdie twee betekenisse van “nuwe orde”, van die teoretiese en van die praktiese bestaande ordes tot mekaar? Skei kan ons hulle nie, maar wel onderskei. Want hulle is orals intiem vervleg. Die ideologie, die teoretiese stelsel vind sy boustowwe ook in die praktyk. Dit spreek vanself. Ons as Calviniste erken egter twee bronne vir ons stelsel: Gods Woord en die “Natuur”, wo. die bestaande praktyk. Die praktiese omstandighede word weer deur die insigte, die stelsels (al is hulle uitgebou of kiem deur ’n “beweging” gegryp), gelei. Die verwesenliking van een of ander orde in die praktyk beïnvloed ten regte of ten onregte weer die teoretiese, die ideologie. So het baie van ons volksgenote Liberalisties leer dink deur die verwesenliking van die Liberalistiese ideologie in ons praktiese lewe. Ons as Calviniste sal egter die praktiese lewe altyd toets aan die lig van Gods Woord en daarvolgens die praktyk probeer ombou. Maar hoe dit ook sy, teorie en praktyk, stelsel en beweging, lewens- en [#270] wêreldbeskouing en ervaring kan ons nie skei nie. Ten opsigte van die een wil ons as Calviniste geen nuwe orde nie, ten opsigte van die ander, wel. Ons wil die een (die praktyk) volgens die ander (die beginsels) hervorm.

Die Calvinistiese, oop stelsel is weens sy verankering in God, weens sy teosentriese karakter wonderlik harmonies en ewewigtig. Dit verabsoluteer en vergoddelik God, want God is God en Hy is absoluut. Maar die Calvinisme verabsoluteer geen enkele beginsel of saak in ons skepping nie, d.w.s. dit stel niks in die skepping

[219] Iets wat wel die geval met die antroposentriese stelsels is.

as selfgenoegsaam nie, want God alleen is Selfgenoegsaam. Dit erken dan ook alle onderskeie skeppingsbeginsels, alle onderskeie fundamentele skeppingsake as selfstandig en formeel, gelykwaardig. Dit erken individu én menslike verband, volk én staat, staat én kerk. vryheid én gebondenheid, selfstandigheid én afhanklikheid, siel én liggaam, gees én stof, die ekonomiese én die sedelike, die organiese bloedsband én die organiese kultuurband, redelikheid én seksualiteit, oorlog én vrede, sondigheid én verlossing, die verwording van die skepping én die herskepping, hemel én aarde, lewe én gees, die diens van God in die hemel deur gebed, lofsang, e.d.m. én die roeping tot aardse kultuurskepping, natuur én kultuur, tradisie én vooruitgang, verandering (ontwikkeling) én konstantheid, arbeid én spel, mens én dier, stof én plant, plig én genot, wording én hervorming, gelykheid én ongelykheid, wedywer én saamspanning, ens., ens., almal in hul onderskeidenheid en formele gelykwaardigheid, asook in hul onderlinge afhanklikheid. vervlegtheid en aanvulling van mekaar. Bo hierdie besonder ewewigtige en harmoniese stelsel, wat geen enkele beginsel ten koste van ’n ander oordryf nie, staan die eenheidswaarborgende grondbeginsel: die absolute soewereiniteit, eer en verheerliking van God Drie-enig, wat dit alles moet dien.

So ewewigtig en harmonies hierdie stelsel as sodanig ook mag wees, so onewewigtig en disharmonies is die praktyk met al sy euwels. Die Calvinis moet dus ’n ewewigtige stelsel gaan toepas op ’n onewewigtige praktyk. Dit vereis noodsaaklik dat die Calvinis daardie beginsels of sake wat in die praktyk oordryf word, moet teëwerk, d.w.s. tot hul regte plek moet terugdruk; en dat hy daardie beginsels of sake wat nie tot hul reg kom nie, moet beklemtoon en bevorder, sodat hulle wel tot hul reg kom. Sodat op hierdie wyse in die praktyk die ewewig waarvan die ideologie as ideaal getuig, herstel sal word.

Maar die praktyk is nes ’n pendulum. Dit swaai in sy geskiedenis van die een uiterste oor na die ander: van individu-vergoding na individu-verslawing, van volksverbrokkeling na volksvergoding, van losbandigheid na onvryheid, van sede-vergoding na sede-veragting, van wetenskapsvergoding na wetenskapsveragting, van sielsaanbidding na liggaamskultus, van materialisme na idealisme, van rasionalisme na irrasionalisme, van seksveragting na seksverheerliking, ens. ens. Die Calvinisme sal dan ook volgens hierdie pendulum-wentelinge, d.w.s. volgens die kronkelgange van die geskiedenis, in elke ander tyd en op elke ander omstandigheid sy beginsels anders toepas: nou dit beklemtoon en die ander in reserwe hou, dan weer die ander toepas en die eerste weer in reserwe hou; dan weer dit beklemtoon en die ander nie prysgee nie, en dan weer die ander beklemtoon en die eerste nie prysgee nie, ens. ens.

As nou Calviniste bv. in Holland en in ons land, wat tog dieselfde oop stelsel aanvaar, in verskillende omstandighede, waarin hul lande en volke hulle bevind, op verskillende wyse die betrokke beginsels toepas, is dit verstaanbaar. Eers as die omstandighede en node in beide lande in die algemeen dieselfde is, sal in beide lande, Calviniste hul beginsels weer eners [#271] toepas. So kom dit dat die Calviniste in Holland sterk en kras anti-Nasionaal- Sosialisties optree, terwyl Calviniste verplig is om hier skyn-Nasionaal-Sosialisties op te tree. Ons groot gevaar van volksvryheid is die Liberalisme, nie die Nasionaal-Sosialisme nie, soos die volgende paragraaf aantoon, terwyl Holland juis in die Nasionaal-Sosialisme vandag die groot gevaar vir sy volksvryheid sien. In beginsel (volgens ons ideologie) gaan ons en die Hollandse Calviniste dieselfde weë. Maar in ons toepassing van beginsels moet ons verskil, solank die praktiese, onewewigtige omstandighede waarop dieselfde ewewigtige stelsel toegepas moet word, verskil. By die Hollanders bestaan egter die gevaar dat hulle die Nasionaal-Sosialistiese euwels gaan oor-aksentueer en sy waarheidsmomente nie reg gryp nie, terwyl hulle die gevaar van die Liberalisme, ook in hulle land, miskien nie ten volle sal besef nie. By ons weer bestaan die gevaar dat ons die euwels van die Liberalisme gaan oor-aksentueer, sy waarheidsmomente nie reg vat nie, en die gevare van die Nasionaal-Sosialisme, ook in ons land, miskien nie ten volle sal besef nie. Dit is omdat ons as Calviniste mense is. Vir hierdie menslike tekortkominge moet ons dan ook waak.

106. As ons nou ons ewewigtige, Calvinistiese beginselsisteem op toestande en omstandighede in ons land gaan toepas, dan sal ons ook hier bepaalde beginsels en sake wat nie tot hul reg kom nie, beklemtoon, en die beklemtoning van ander wat hier oordryf word, beveg.

Wat dan is juis nou ons omstandighede? Want God spreek ook deur hulle tot ons en roep ons juis ook deur hulle tot ons taak.

Die grootste nood hier by ons is die nood van ons volk, nie die nood van die individu nie. Die individu kan (afgesien van die oorlogstoestand) sy Liberalistiese vergunde vryhede na hartelus misbruik (al is dit binne die wet en die kontrak) en wel op alle terreine van die lewe: die kuns, die politiek, die sedelikheid, die ekonomiese lewe, die gesinslewe, die wetenskap, ens. ens. Die euwels van die Liberalisme is ons bekend. Hulle kan saamgevat word in die woordjie: anargie.

Hierteenoor staan die staat betreklik magteloos. Die Liberalistiese regeringstelsel los verder van ons groot vraagstukke nie op nie, en kan dit nie doen nie; vraagstukke soos die Joodse vraagstuk, die Kleurlingvraagstuk, die Indiërvraagstuk, die Armblankevraagstuk, die vraagstuk van dubbele Burgerskap en dubbele Lojaliteit, ens. Ander vraagstukke word na tydrowende gesukkel en allerhande draadtrekkery op 'n manier opgelos, en wel deur onbevredigende en inspirasiedodende kompromisse, soos bv. deur die wetgewing in sake die Naturellevraagstuk, die Vlagvraagstuk, ens. Die magteloosheid van ons Liberalistiese regeringstelsel word verder gekenmerk deur sy tydrowendheid: parlementêre diskussie volg op parlementêre diskussie, vraagstukke word na allerhande komitees met sy diskussies verwys; daarna word hulle weer behandel deur die parlement met die gepaardgaande diskussieherhaling. Praat kan die regering goed, maar hy doen baie min, en kan baie min doen, omdat sy stelsel Liberalisties is, aan elke man 'n seggenskap gee, politieke partye potensiële en aktuele magsorganisasies maak, en al die botsende belange, met hul metodes van intrige, intimidasie, omkopery, en wat dies meer sy, nie kan oorbrug nie.

Intussen styg ons volksnood. Ons volk, as Afrikanervolk, kan in die bestaande toestande nie homself wees nie. Hy het probeer homself te wees op politieke gebied, en verskeurdheid gekry. Hy het probeer homself te wees op ekonomiese gebied — en die Armblankedom neem toe. Pogings van die R.D.B. om ekonomies ons Afrikaanse volksgeledere tot 'n hegte eenheid te [#272] sluit, beveg die Joods-Britse en ook sommige Afrikaans-Liberalistiese magte met hand en tand. Kultureel wou ons volk homself wees, en selfs daar word al meer 'n gees (veral in ons letterkunde) openbaar, wat ons as on-volks aanvoel. Ons wil taalhandhawing en anglisisme neem skrikbarend toe. Ons lewenswyses en lewenswaarderinge word al meer onnasionaal, soos Vader Kestell tereg opmerk.

Ons volk verstaan nie meer wat nasionaal is nie. Hy verstaan nie dat alleen die Afrikaanse, bloedsgebonde volkseenheid, waarlik 'n volk genoem kan word nie. Hoeveel volksgenote wil nie saam met Engelse, en ook met Grieke, Jode, e.a. landsburgers as een breë volk voel en lewe, — en bemerk nie dat hulle daardeur ons eie Afrikaanse volkslewe en waaragtige volkseenheid ondermyn nie. Die bande aan die Britse Ryk en aan die Brits-Joodse Kapitalisme met hul Liberalistiese gees vernietig en verbrokkel keer op keer Afrikaanse volkseenheid.

Ek hoef nie verder uit te wei nie. Nie die individu in ons land nie, maar ons Afrikanervolk verkeer in die hoogste nood. Ja, daar is ook wel nood in die kerklike lewe, asook in die gesinslewe, en so meer, maar dit is o.a. veral die geval, omdat die Liberalisme met sy individuverheerliking hierdie menslike verbande ondermyn. Die kerk en die gesin word volgens die beginsel van nonintervensie (geen inmenging) nog vry gelaat,[220] om hul eie heil te verwesenlik. *Maar nie die volk nie.* Ons Afrikanervolk moet politiek, ekonomies, kultureel, ens. as 'n organiese volkseenheid onder gehou word. Alleen die individuele volksgenote mag vryheid kry, as hulle uit hul volksverband ontwortel hulle in die breë eenheid van blanke inwoners in ons land inskakel.

God het volke en nasies gewil. Hy gee aan elkeen sy roeping. Hy het ons Afrikanervolk vir verbastering en vir verengelsing bewaar. Hierdie organiese, deur bloed, taal en kultuur gekenmerkte volk gaan ten onder — verkeer in nood. *"My nasie in nood",* roep vader Kestell uit. *"Ek ken net een belang"* (net een nood), *"en dis my volksbelang"* (my volksnood), roep vader Totius uit. Hierdie volk kom nie tot sy reg nie, kan nie sy van God gegewe roeping vervul nie, en bly onvry. Hierdie volk van ons moet uit die moeras van Britse Imperialistiese Liberalisme waarin hy wegsink, gered word.

Die toepassing van ons Calvinistiese beginsels op ons toestande vereis dus onteenseglik dat ons volksnood beklemtoon moet word en allereerste aandag verdien. Nie die vryheid van die individu nie, maar die vryheid van die Boerenasie moet ons nou, vandag met alle mag, beklemtoon. Nie vir die vryheid van die individu of 'n ander menslike verband nie, maar vir die vryheid van ons volk moet ons ons nou in die eerste plek beywer — en wel op alle gebied, orals waar ons volksnood tot ons roep.

Dit beteken dat ons gaan beklemtoon wat die Nasionaal-Sosialisme ook beklemtoon (maar oordryf), nl. die volk. Dit beteken dat daar ooreenkoms tussen ons optrede en strewe en dié van die Nasionaal-Sosialisme gaan wees; nie alleen negatief in die bestryding van die volksverbrokkelende Liberalisme in al sy vorme nie, maar ook positief in die wyse van verwesenliking van ons ideale. Ons gaan dan ook die waarheidsmomente van die Nasionaal-Sosialisme vooropstel. Ons kan nie anders as om dit alles te doen nie, want ons volksgevaar No. 1 is vandag die Liberalisme, en ons hoogste nood op die oomblik is ons wegsinkende volk. Ons Calviniste gaan

---

[220] Afgesien van die peaceful penetration (vreedsame indringing), waarmee die Liberalisme in hierdie menslike verband insluip.

dus in ons doen en late skyn-Nasionaal-Sosialiste word. Net in skyn. Want ons is geen Nasionaal-Sosialiste nie. Ons Calvinistiese beginsels, wat ons van die [#273] Nasionaal-Sosialisme onderskei (soos die absolute soewereiniteit van God, die lig van Sy Woord, die mondigheid van die individu, die selfstandigheid van die onderskeie menslike verbande en van die onderskeie kultuurkringe, hul onderlinge vervlegting, die sondigheid van die mens, ens.), gee ons nie prys in ons beklemtoning van die huidige volksnood en in ons benadrukking van ons plig om nou in die eerste plek hierdie nood op te hef en ons vir ons volksvryheid te beywer nie. Sodra die nasionale nood min of meer opgehef is, sal ons weer in harmonie met ons nasionale belange opnuut al hierdie ander beginsels moet beklemtoon. Die nood van ons tyd eis dat ons vandag die nasionale meer sal beklemtoon as die individuele en as die ander beginsels. Ook die anargie deur die Liberalisme met sy valse individualisme op alle lewensterrein bewerkstellig vereis dat ons minder die regte, voorregte en belange van die individu op die voorgrond moet stoot. Dit alles beteken dat ons volkskip in sy koers na ons Christelike, republikeinse vryheid nader aan die Scylla van die Nasionaal-Sosialisme sal moet verbyvaar as aan die Charybdis van die Liberalisme, — sonder om op daardie Scylla te pletter te loop. Ons sal op hierdie vaart in die eerste jare van ons nuwe orde selfs ’n regering moet hê, wat as noodregering meer magte sal hê as die latere, en waarin die individue minder seggenskap sal kry as in die latere. Want alleen ’n noodregering met meer as normale magte sal vir ons republiek die groot volksvraagstukke vinnig tot ’n oplossing kan voer en daardie maatskaplike en volkse reorganisasie kan verseker, wat as toekomsfondament vir ons republiek moet dien. Ons sal net moet sorg dat die grondwet van die republiek gesond Calvinisties is; — en dit is die deur die eenheidskomitee aanvaarde grondwet in hoofsaak, alhoewel nie heeltemal in elke punt nie.

Om nog ’n rede sal ons as Calviniste Nasionaal-Sosialiste genoem word. Uitgaande van ’n Afrikaans-Liberalistiese kyk op sake, lyk die Calvinisme na Nasionaal-Sosialisme (bv. in sy eis dat die regering onafhanklik van ’n volksraadsmeerderheid moet regeer), omdat die Liberalisme een uiterste en die Nasionaal-Sosialisme ’n ander uiterste is, en die Calvinisme tussen beide uiterstes ’n tussenposisie inneem, en daarom van Liberalistiese kant as ’n vorm van Nasionaal-Sosialisme lyk. Maar egte Nasionaal-Sosialiste sal die Calvinistiese beginsel van die mondigheid van die individu (en bv. die eis dat die regering hom sedelik aan die volk in die volksraad vir sy doen en late sal verantwoord) as ’n vorm van Liberalisme opvat. Dat Afrikaanse Liberaliste die Calviniste die etikette opplak van “Nasionaal-Sosialiste” is net so verstaanbaar as wanneer Afrikaanse Nasionaal-Sosialiste hierdie selfde mense later weer as “Liberaliste” gaan bestempel.

Maar, en dis vandag hoofsaak, ons volksnood roep alle Afrikaners, en net so beslis ons Calviniste, om nou eers alle kragte te gee aan die opheffing van hierdie nood, en aan samewerking met alle organisasies wat bona fide dieselfde nood van ons volk wil oorwin. Sommige van ons mag miskien geroepe voel om (waar ons hierin die skyn van Nasionaal-Sosialisme aanvaar, en met organisasies saamwerk waarin o.a. sg. Nasionaal-Sosialistiese leiers is), teen die beginsels van die Nasionaal-Sosialisme te waarsku, — maar dan nog en dan selfs eis hierdie einste volksnood, dat ons nie op die gevare en foute van die Nasionaal-Sosialisme mag wys nie, sonder dat meteen gewys word op die gevare en foute van die Liberalisme, ons allereerste volksgevaar vandag. Want so alleen behou ons in die krisis wat ons nou belewe ons perspektief en sal ons deur ’n eensydige kritiek op die Nasionaal-Sosialisme nie teruggedryf word in die ons volkaksie verlammende arms van die Liberalisme nie.

Ons ewewigtige Calvinistiese beginselstelsel toegepas op die onewewigtige [#274] praktyk van ons landsomstandighede eis die insig van die waarheid van die woorde van Totius vandag, in hierdie huidige krisis: “Ek ken net één belang, en dis my volksbelang”. Wie in hierdie krisis vandag ander beginsels van menslike verhoudinge bo dié van ons volksbelang gaan beklemtoon, versondig hom aan die opheffing van ons volksnood. Maar wie meen dat ons met die volksbeklemtoning (wat tog geen volksvergoding is nie) ons ander beginsels prysgee, en nie op die aangewese tyd weer opnuut gaan beklemtoon nie, vergis hom.

Want ’n Nasionaal-Sosialistiese orde begeer ons nie in ons land nie, net so min as ’n Liberalistiese. Waar die Calvinisme in die Liberalistiese orde sy vrye seggenskap gehad het, omdat hier almal ’n vrye sê het — sal die Calvinisme in ’n konsekwent Nasionaal-Sosialistiese orde ’n moeilike tyd en bestaan hê, omdat aan hom, nes aan al die ander, wat geen Nasionaal-Sosialiste is nie, vrye seggenskap, protes en kritiek ontneem sal word — en hy sal dit hom die allermins kan laat ontneem, omdat hy in sy mondigheid (individueel en sosiaal) hom aan God verantwoordelik weet. Met ons volksbeklemtoning sal ons daarom ’n wakende oog moet hê vir tekens wat die gevaar inhou, dat ook in ons land die pendulum van orde-omwentelinge van die Liberalistiese uiterste by die Calvinistiese middelposisie verbyswaai na die ander Nasionaal-Sosialistiese uiterste toe. Ons sal verantwoordelike leiers vir dergelike tekens moet waarsku, en hul tendense moet neutraliseer, sonder om ons volksbeklemtoning te verswak.

Maar die konsekwente Nasionaal-Sosialisme sal in ons land nooit ten volle kan ontwikkel nie. Daarvoor is ons kerke met hul Calvinistiese belydenisse nog te invloedryk en die aard en karakter van ons volk te min op ’n Nasionaal-Sosialistiese lewenshouding aangelê.[221]

107. Is dit nie beter om ons rigting Christelike Nasionalisme, in plaas van Calvinisme te noem nie?

Die konsekwente Nasionaal-Sosialisme verskil van die Christelike Nasionalisme daarin dat eersgenoemde die volkse beginsel, die volksidee vir alle menslike doen en late verabsoluteer en normatief maak, waardeur uiteindelik heilig, waar, reg, goed, skoon, nuttig, ens., gelyk staan aan dit wat die volksbelang bevorder, en waardeur die diens aan sy volk die mens se hoogste gesigseinder, sy hoogste doel op aarde word, terwyl die Christelike Nasionalisme nie tot hierdie uiterste wil gaan nie, en in meerder of mindere mate ’n plek aan God en aan die godsdiens, asook vir die mondigheid van die individu en vir die selfstandigheid van die menslike verbande (veral die kerk) en kultuurkringe wil inruim — alhoewel dit in die eerste plek die volksbelang beklemtoon.

“In meerder of mindere mate” — want die woorde “Christelike Nasionalisme” het meer as een betekenis.

In ons land differensieer drie rigtings hulle van mekaar. Aldrie is en wil Afrikaans wees. Aldrie is en wil republikeins wees. Aldrie wil die Brits-Imperiale bande afsny. Aldrie wil dat ons volk bevry sal word van Brits-Joodse, Kapitalistiese oorheersing. Aldrie wil die selfstandigheid van die Hollandse kerke in ons land verseker en die Christelik-tradisionele godsdiens beveilig. Aldrie wil Christelik wees. Aldrie beveg die uitheemse Liberalisme. Geen van die drie wil hom met die uitheemse Nasionaal-Sosialisme vereenselwig nie. Aldrie wil dus, samevattend, Christelik-Nasionaal wees.

(a) Die eerste van hierdie drie is die Christelik-Nasionale, Afrikaanse [#275] Liberalisme. Hierdie Liberaliste is in ons land talryk. U sien hulle orals, in die politiek, in die kerklike lewe, op die universiteit, in die mediese professie, in die handel, in die gesinslewe, ens. Hierdie Liberalis is ’n tipe wat hom van die uitheemse, Brits-Imperialistiese, en Brits-Joodse-Kapitalistiese tipe onderskei en wat hier gevorm is en in Afrikaanse sin nasionaal wil wees, asook in ’n breë sin Christelik, maar wat op hierdie agtergrond die Liberalistiese beginsel van die soewereiniteit van die redelik-sedelike individu nie wil prysgee nie. Hierdie rigting gaan die Liberalistiese euwels in ons land tot bepaalde hoogte bestendig. Sy aanhangers het hiervolgens die moontlikheid om later gemaklik (in politieke sake en elders) met die Engelssprekendes in ons land te verenig; maar dan sal hulle onder “Afrikaans” iets minder organies en minder bloedsbepaalds moet verstaan. (b) In die tweede plek het ons die sig langsamerhand van die ander rigtings differensiërende Christelik-Afrikaanse Nasionaal-Sosialisme. Hierdie Nasionaal-Sosialis wil hom van die Duitse onderskei, en tipies Afrikaans wees. Hierdie rigting sal die mondigheid van die individu en sal (afgesien van die kerk, wat dit met rus wil laat) die selfstandigheid van die onderskeie menslike verbande (behalwe dié van die volk) nie tot hul reg kan laat kom nie, — ter wille van volkseenheid. Dit sal net een (d.w.s. eintlik geen) politieke party wil erken. Kritiek op die regering sal eintlik nie gedoog word nie. Hierdie rigting gaan die nuwe euwel van ’n mate van dwangheerskappy invoer en dissipline in besonder hoë mate benadruk. In sover hierdie rigting Nasionaal-Sosialisties bly, sal dit net Afrikaans as offisiële taal erken, maar in sover hierdie rigting Fascistiese neigings vertoon en eerder die staat as die volk beklemtoon, sal ook hierdie rigting taalverskille al meer as van sekondêre betekenis beskou.

(c) In die derde plek het ons die Calvinisme, wat die Nasionaal-Sosialistiese euwels van dwangheerskappy en van eenvormigheid van lewens- en wêreldbeskouings volgens Nasionaal-Sosialistiese model, asook die Liberalistiese euwels van anargie en onbeperktheid van aantal van botsende lewens- en wêreldbeskouings oorwin. Dit sal verder die waarheidsmomente van beide uiterste rigtings aanvaar (die mondigheid van die individu en die selfstandigheid van die volk), maar dit sal daarby ook die selfstandigheid van die ander menslike verbande en van die kultuurkringe beklemtoon, en hulle almal onder Gods absolute soewereiniteit plaas. So staan die Calvinisme tussen hierdie twee uiterstes in. Wat die taalvraagstuk betref, sal die Calvinisme op historiese en volkse gronde Afrikaans as die eerste offisiële taal in ons land moet stel — met Engels, miskien Duits en die Naturelle-tale as moontlike tweede offisiële tale deur die regering te bepaal.

Aldrie rigtings is Christelik Nasionaal en wil dit wees. Die leiers van elk van hulle word vertoornd as ons sou waag om te beweer dat die betrokke rigting òf nie Nasionaal òf nie Christelik is nie. Moet ons vir ons rigting die naam “Christelik Nasionalisme” toeëien en die ander die reg op daardie naam betwis? Of moet ons rigting

---

[221] Sien my artikel in Die *Kerkblad*, 17 Jan. 1941: *’n Nuwe Orde*, en die daarop volgende diskussies in dieselfde tydskrif met ds. C.W.M. du Toit.

naamloos bly? Of moet ons die naam van Calvinisme vir ons bly behou? Of moet ons ’n ander naam vir ons kies?

Ek vra dit nie omdat ’n naam alles is nie. As reël stry ek nie oor name nie. Maar ’n naam is nodig.

Baie besware teen die naam “Calvinisme” spruit voort uit onkunde. In die tweede plek kom die besware veral van Liberalistiese en van Metodistiese kant (wat miskien juis daarom nie in aanmerking geneem hoef te word nie). In die derde plek spruit hulle voort uit ’n foutiewe vereenselwiging van Calvinisme met die sogenaamde “Dopperisme”, die rigting van die (Enkel) Gereformeerde Kerk. Maar hierdie kerklike antitese geld nie vir Calviniste nie; [#276] tussen Calviniste in verskillende kerke is daar intieme samewerking. Ten gunste van die naam “Calvinisme” tel die tradisie en die geskiedenis: ons Voortrekkervoorouers, asook die Hugenoot en die oud-Hollanders, die stamvaders van ons volk, was oorwegend Calvinisties. Ons rigting sluit aan by die Calvynse Reformasie en by wat histories in die wêreldgeskiedenis onder Calvinisme verstaan word. Maar dit daargelate.

Van hierdie drie rigtings sal alleen ’n Calvinistiese beleid gesonde volkseenheid kan waarborg. Dit is die geval, omdat die Calvinisme die historiese koers van ons voorouers was; en omdat die Calvinisme as tussenposisie tussen die twee uiterstes (nl. die Christelik-Nasionale, Afrikaanse Liberalisme en die Christelik-Afrikaanse Nasionaal-Sosialisme) vir elke uiterste iets bied, waarmee hy hom kan vereenselwig, terwyl geen van hierdie uiterstes so ’n teëstellinge-oorbruggende basis het nie; ten slotte omdat die Calvinis wel sy beleid as die enig ware en juiste aanvaar, maar tog ruimte vir meningsverskil en meer as een rigting toelaat, omdat die beginsel van individuele en sosiale mondigheid asook die feit van die deur die sonde verduisterde, menslike rede dit impliseer. Die nie-Calvinistiese rigtings egter sal niks contra Deum, contra civitatem, contra nationem, contra morales, ens. (teen God, teen die staat, teen die volk, teen die sedelikheid, ens.) mag bevat nie, d.w.s. mag nie ondermynend wees nie.

Om hierdie redes sal ook alleen ’n Calvinistiese grondwet van ons republiek wat die ordinansies van Gods Woord normatief stel, ’n bestendige basis vir ons toekomsstaat bied. ’n Ander basis sal op een of ander later tyd ’n rewolusionêre grondwetomwenteling in die hand werk. Die grondwet deur die eenheidskomitee aanvaar, is grotendeels[222] Calvinisties; nie in alles nie; bv. dit gee nog nie voldoende gesag en persoonlike verantwoordelikheid aan die president nie; dit gee te veel mag aan die volksraad; dit laat die ouerregte in onderwyssake, ens. nie tot hul reg kom nie; en so meer. Maar dit daargelate.

108. Ons volk maal in die stryd om die ordes al in die rondte. Dit weet nie wat Liberalisme, wat Nasionaal-Sosialisme, wat Christelik Nasionalisme, wat Calvinisme, ens. eintlik is nie, en volg sy leiers, terwyl hierdie leiers mekaar nie kan vind nie en mekaar bestry.

“Met ’n gemengde gevoel van teleurstelling en verontwaardiging en in die teenwoordigheid van ’n heilige God, wat Hom nie laat bespot nie, neem ek hierdie pen op.

“Ek doen dit omdat van bevoegde sy in 1939 die versoek tot my gekom het om vir die reuse-volksversameling by Monumentkoppie ’n verklaring op te stel waarin die volk met plegtige handopsteking sy trou aan God en aan mekaar gestand sou doen. Aarselend het ek my tot die saak geskik, maar die oorweging dat, waar God roer, niemand mag keer nie, het die deurslag gegee.

“In woorde wat die Hemel gehoor het en waarvan ons heuwels die getuie was — woorde wat al geykte segswyse geword het — het ons verklaar dat ons mekaar se hand gryp om dit nooit weer los te laat nie.

“Maar wat het nou gebeur, pas twee jaar na die oomblik van ontroering en hartlike saamgeslotenheid? ’n Broedertwis het ontbrand. Name van manne wat ons volk in hoogagting hou, gaan oor die tong. En ons volk self … dié is in verwarring meer dan ooit.

“n Broedertwis — [#277]

“en dit terwyl ons nog ronddwaal in ballingskap en telkens die grafte teëkom van man, vrou en kind, verenig in hulle lewens- en lydenswerk en in hulle sterwensdoel nie geskeie nie;

---

[222] “Grotendeels”. Vergelyk bv. o.a. die beginsels gegee in artikels 2, 2; 2, 5-8; 11, l en 2; 11, 4 en 5, soos deur Dr. D.F. Malan openbaar gemaak.

“en dit terwyl ons in 1938 ’n herlewing uit die dode gesien het: been het tot sy been gekom en daar het vlees oor gegroei en ’n windasem van die Here afkomstig, het daarin geblaas en ons het opgestaan — ’n groot leërskare;

“en dit terwyl ons weet dae ons teenstander nog, altyd oppermagtig - en in hoog verhewe staat ons dreig dat hy ons sal omploeg en ons deur massas immigrante nog verder uit ons volkshuis sal uitwoon;

“en dit terwyl minerale ter waarde van duisendmiljoene uit ons land uitgesleep word en uit die gate van ons myne en van ons arme delwers ’n geroep opklim in die ore van die Here Sebaot;

“en dit terwyl die lot van die magtige nasies in die weegskaal hang, die oordele van God op die aarde gesien word en die gekerm van gewondes die geluid van kanonne oordawer;

“en dit terwyl ons plegtig aan God en ons broeders trou beloof het en ’n skemerstrepie van hoop ons vreugdelose hart kom verbly het

“As aan my gesê word: Jy weet nie watter belange op die spel staan nie, is my antwoord: Ek ken net één belang — dit is die volksbelang.

“As aan my gesê word: Daar is nog verskil aangaande ideologieë, is my antwoord: Ek ken net één ideologie — die reguit pad van Suid-Afrika.

“Ja, die pad van my arme volk loop langs grafte en grafmonumente, langs gevangenisse en galge — as ek terugdink, dink ek droewig — maar ek weet ook dat die pad duidelik is, klaar soos die dag, afgebakend na vertes van blinkende hoop.

“Daarom sal en kan en mag en wil ons volk nie skeur nie. Ons volk is siek en sat van verdeeldheid. Laat ons leiers dus gou vrede maak, ook met behulp van die kostelike dienste van die Eenheidskomitee, want hulle as manne en vaderlanders moet dit doen en hulle is bekend met die prestasies en behoeftes van elke volksorganisasie.

“Maar as dit nie gebeur nie, koester ek die grondvaste oortuiging dat ons volk hom weer sal laat saamroep by die Monumentkoppie om daar met wisse sekerheid sy eenheid te vind en te beseël.”[223]

Die Eenheidskomitee en ander samesprekings kon die breuk nie herstel nie. Vandag, byna vyf maande na hierdie skrywe van ons geliefde volksvader, Totius, lyk dit asof die breuk nie herstel sal word nie.

Of ons volk hom weer sal laat saamroep, weet ek nie. Intussen spot ons volksteestanders ons met al die groepe (vyf of ses) waarin ons volk verbrokkel is, en waardeur ware volksaksie lamgeslaan word.

God straf ons deur ons volksverskeurdheid. Hy stuur dit as ’n les. “Moenie persone volg nie, vestig op prinse geen vertroue nie, want Ek is die Here. Ek is die Waarheid, volg My.”

Ek glo dat die verskeurdheid aan ons volk gestuur word om hom te verwar, sodat hy weer na God en Sy gebod sal vra en Sy wet en ordinansies sal ondersoek, om daardeur sy bestemming uit Sy hand te ontvang. Ons volk verkeer in geestelike ballingskap en moet terugkeer na die geestelike erfenis van sy vaders en daardeur na hul erwe. Hy moet leer om waarheid bo mensebelange en bo die belange van menslike organisasies te stel, om beginsels bo persone te stel, — en daarvolgens te handel.

[#278] Dat God ons weer byéén sal bring, glo ek vas, omdat Hy die lotgevalle van die nasies beskik, en ons volk nog in sy identiteit bewaar het, en dus vir ons volk nog ’n roeping in die ry van die volke weggelê het. Hy sal omstandighede stuur wat (soos eenmaal met die Jameson Raid) ons volk van Noord na Suid, oor die hele land soos één man sal laat saamstaan.

Intussen mag ons as Calviniste nie stilsit nie. Ons moet handel.

As Calviniste mag ons nou, in hierdie krisis van ons volksnood, ons nie isoleer, afskei en ’n nuwe groep vorm nie. Ons sal daarby nou geen noemenswaardige resultate behaal nie. Ons sal so eerder bydra om ons volksverskeurdheid te vergroot. Want die ander organisasies sal dan grotendeels hulle verplig voel om ons te beveg, terwyl ons nie die vereiste propaganda-kanale besit nie. Bowendien sal ons die invloed wat ons in die verskillende organisasies besit, verloor. Dit alles laat Calvinistiese werklikheidsin ons insien.

[223] Aldus Totius. Oorgeneem uit “Die Transvaler”. 16 Jan. 1941.

Maar ons mag ons nie net, uit hierdie negatiewe insig, nou apart gaan organiseer en as aparte organisasie gaan optree nie. Ook ons is geroepe om positief ons deel by te dra om ons volk in hierdie krisis te help, en alles wat hom ondermyn en verder laat skeur te beveg. Ons moet ons gewig by alle organisasies wat ons vryheid wil verwesenlik, ingooi. Hulle heet nog almal ons welkom. In hulle almal moet ons aktief meehelp en so veel as moontlik ons beginsels daarin van krag laat wees en ons invloed so veel as moontlik laat geld. Laat ons onthou dat ons volk nog oorwegend Christelik, ja selfs (al is dit meer intuïtief en onbewus) Calvinisties is, en dat geen organisasie homself kan handhaaf as dit nie rekening met die godsdienstige oortuigings van ons volk hou nie.

Is eenmaal ons volkswa uit die moeras uitgestoot, dan eers sal ons ons moet afvra of, in hoever en op watter wyse ons as Calviniste geroepe is om ons apart te organiseer. Nou egter moet ons ons kragte ingooi orals waar ons kan help om ons volkskrisis te oorwin. Laat ons op hierdie wyse aan ons volk die weg wys en die juiste leiding gee — en nie protesteer en eenkant toe gaan staan nie. As in ’n ander land ’n volk in nood verkeer, staan Liberalis, Katoliek, Calvinis, ens. skouer aan skouer om die volksnood te oorwin. Ons moet deur ons in die verskillende organisasies in te gooi die komende dinge in die regte kanale lei en sodoende, waar moontlik, van krag wees in die vryheidstryd. Laat ons positief in elke organisasie van ons koers en beginsels getuig, en laat ons onthou dat deur die aanvaarding van dieselfde republikeinse grondwet (al is dit nie in alle opsigte ’n ideale grondwet nie), ’n grondwet wat in grondprobleme Calvinisties is, ons beginsels en leiding nie met die deur die onderskeie organisasies se aanvaarde beleid in radikale sin bots nie.

Ten slotte, laat ons (terwyl ons ons kragte in elke organisasie gooi wat na ons volk se vryheid strewe en daarin ons leiding en invloed soveel as moontlik laat geld) wag totdat God ons ons weg wys, d.w.s. totdat omstandighede en toestande so ’n duidelike taal spreek, dat daar geen twyfel kan bestaan wat God van ons verwag nie.

Intussen moet ons ons kennis vermeerder, kennis van die ordes waaroor die stryd gaan, kennis van die oorsake van ons verskeurdheid. Vroeëre volkskeurings het gegaan oor die al of nie aanvaarding van die Imperiale Bande, oor die al of geen koalisie, vereniging en versmelting met Engelse en Imperialiste in ons land. Hierdie skeuringe het ons volk innerlik, as’t ware in sy “siel” laat splits en het gepaard gegaan met bitterheid, haat en wrok tussen volksgenote. Maar die huidige volksverskeuring gaan nie hieroor nie. Die botsende organisasies wil min of meer dieselfde republiek hê, hulle het min of meer dieselfde ideale. Hierdie verskeurdheid is geen [#279] innerlike volksverskeurdheid nie, maar slegs ’n uiterlike. Innerlik is ons volk vandag een. Uitwendig, organisatories alleen bestaan die botsing. Daarom ondervind ’n mens vandag nie daardie bitter haat en wrok tussen volksgenote (afgesien van opgesweepte uitsonderinge) wat by vorige skeuringe geheers het nie. As die leiers, die organisasies mekaar sou kan vind, is ons volk vanself ook uiterlik weer één.

’n Oordeel oor hierdie uiterlike verskeurdheid wil ek nie gee nie; ’n analise van die faktore wat tot die skeuring bydra te gee, sal vandag die verskeurdheid nie oorwin nie; dit sal eerder polemiek verwek en dit vererger. Maar dit moet tog van my hart af. Hierdie skeuring moes kom, ten spyte van die leiers, omdat ’n volksbeweging hom nie met een politieke (staatkundige) party geheel en al kan vereenselwig nie, en omdat ’n politieke party gebind aan die huidige parlementêre stelsel, met sy Liberalistiese struktuur ’n volksbeweging wat verwante ideale koester as ’n konkurrent opvat. Die stryd wat op die oomblik ons volk verskeur is geen stryd oor ideologieë as sodanig nie, want die botsende organisasies aanvaar in hoofsaak dieselfde beginsels in die republikeinse grondwet gegee. Dit is ’n stryd wat uit die verhouding van die strukture van die organisasies voortvloei. Ons het hier met ’n vervelproses te doen, waarin die ou vel nog plek-plek vaskleef en die nuwe vel deurstoot. Om te vinnig aan die ou vel te trek doen seer; dis die pyne van die uiterlike volksverskeurdheid. Die ou en die nuwe vel moet beide toegee as die vervelproses sonder pyne moet afloop. Dit kon as die verskillende organisasies in die eenheidskomitee gebly het, die beleid deur daardie komitee laat bepaal het (sonder om hul betrokke selfstandigheid prys te gee), en geen van die leiers van die verbonde organisasies daarin voorrang geniet het nie.

Intussen het ons nou nog al die organisasies nodig, sowel binne as buite die parlement. Elkeen het ’n taak wat die ander nie kan vervul nie. Elkeen het die ander nodig. Mag God ons leiers die nodige wysheid gee en op die regte oomblik die regte man om ons in ons beloofde land in te lei.

In die stryd om die ordes, wat ons volk telkens voor krisisse plaas en weer gaan plaas, is in die allereerste plek nodig: Kennis; en in die tweede plek: Dissipline. Alleen kennis volgens die lig van Gods Woord en dissipline in gehoorsaamheid aan Sy wil en ordinansies, waarborg ons: Vryheid.

Laat nie eenmaal van ons volk gesê mag word nie: “My volk gaan ten gronde weens gebrek aan kennis”.

[#280] **LITERATUUROPGAWE.**

Omdat die Literatuur oor die Nasionaal-Sosialisme minder bekend is, gee ek hier die Literatuur daaroor deur my gebruik, met byvoeging van enkele gebruikte publikasies oor die Fascisme.

BARNES, J.S.: *Fascism* (H.U.L.), Butterworth, London, 1934.

BECKER, E.: *Diktatur und Führung* (Recht und Staat, 116), J.C. Mohr, Tübingen, 1935.

BINDER, J.: *Der Deutsche Volksstaat* (Recht und Staat, 110), J.C. Mohr, Tübingen, 1934.

BÖMER, K.: *Der Begriff der Pressefreiheit* (Eur. Revue., Aug. 1939; XV/); Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart.

BORNHAK, C.: *Das Italienische Staatsrecht des Faschismus,* Deichert, Leipzig, 1934.

BURMEISTER, W.: *Der deutsche Geist in der Welt der Gegenwart (*Hochschule und Ausland, Jan. 1937, V/1), Stubenrauch, Berlin.

BUSKES, J.J.: *Het Nationaal-Socialisme als* de *Bedreiging van* de *Kerk* (Waakzaamheid, 5-6), van Gorcum, Assen, 1937.

DIEDERICHS, N.: *Die Outoritêre Staatsidee* (Die Huisgenoot. 8 en 15 Aug. 1941).

DIEPENHORST, P.A.: *Het Nationaal-Socialisme.*

DIEPENHORST, P.A.: *Het Nationaal-Socialisme* (Koers in die Krisis, II), Pro Ecclesia, Stellenbosch, 1940.

DIETRICH, O. (Reichspressechef): *Die Philosophische Grundfagen des Nationalsozialismus.* F. Hirt, Berlin, 1934.

DIETRICH, O. (Reichspressechef): *Revolution des Denkens,* Westfalen-Verlag, G.m.b.H., Leipzig, 1939.

DU PLESSIS, L.J.: *Die* Moderne *Staat* (Verkennerreeks, No.2), Pro Ecclesia, Stellenbosch, 1941.

FRANK, H.: *Rechtegrundlegung des nationalsozialistischen Führerstaates,* Fr. Eher, München, 1938.

GÄRTNER, W.: *Volk in Leibesübungen,* W. Limpert, Berlin, 1938.

GENTILE, GIOVANNI: *Grundlagen des Faschismus.* Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart, 1936.

GERBER, H.: *Staatsrechtliche Grundlinien des Neuen Reiches* (Recht und Staat, 105), J.C. Mohr, Tübingen, 1933.

GOEBBELS, J. (Reichsminister): Der *Bolschewismus in Theorie und Praxis* (Rede, Parteikongress, Nürnberg, 1936), Müller, Berlin.

GOEBBELS, J. (Reichsminister): *Wesen and Gestalt des Nationalsozialismus* (Deutsche Hochschule für Politik, 8), Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1934.

GROSZ, W.: *Der deutsche Rassengedanke und die Welt (*Deutsche Hochschule für Politik, 42), Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1939.

GROSZ, W.: Der *Rassengedanke im Neuen Geschichtsbild* (Deutsche Hochschule für Politik, 18), Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1936.

GUTHMANN, H.: *Versuch, den Begriff "volksstümlich" zu klären.* (Hochschule und Ausland, Jan. 1937, V/1) Stubenrauch, Berlin.

HAUPT, J.: *Nationalsozialistische Geschichtsauffassung* (Hochschule und Ausland, Apr. 1935, XIII/4), Stubenrauch, Berlin.

HEYSE, H.: *Ueber die Freiheit* in *Forschung und Lehre* (Hochschule und Ausland, Jan, 1937, V/1), Stubenrauch, Berlin.

HITLER, ADOLF (Führer) : *Mein Kampf,* Fr. Eher, München, 1937.

HITLER, ADOLF (Führer) : *Rede,* 30 Jan. 1937, Müller, Berlin.

HOETINK, H.R.: *De Vrijheid der Wetenschap* (Waakzaamheid, II/1), van Gorcum, Assen, 1938.

HUBER, E.R.: *Wesen und Inhalt* der *politischen Verfassung* (Deutsche Staat der Gegenwart, 16), Hanseatischer Verlag, Hamburg, 1935.

HUGO, T.J.: *'n Paar Grondbeginsels van die Nasionaa1-Sosialisme* (Hedendaagse Staatkundige Strominge), Voortrekkerpers, Johannesburg, 1938.

ISKRAUT, M. : *Nationalsozialistischer Weltanschauung (*Sammelwerk).

JOAD, C.E.M.: *Guide to the Philosophy ot Morals and Politics,* V. Gollancz, London, 1938.

KERSBERGEN, A.W.: *Onderwijs* en *Nationaal-Socialisme* (Waakzaamheid, 10), van Gorcum, Assen, 1938.

KLEMMT, A.: *Volk und Staat (*Deutsche Hochschule für Politik, 20), Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1936.

KOELLREUTER, O.: *Der Deutsche Führerstaat,* J.C.B. Mohr, Tübingen, 1934.

KOELLREUTER, O.: *Grundtragen unserer Volks- und Staatsgesta1tung* (Deutsche Hochschule für Politik, 19), Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1936.

KOITZ, H.: *Nation und Geist (*Hochschule und Ausland, Apr. 1935), Stubenrauch, Berlin. [#281]

LANGE, H.: *Liberalismus, Nationalsozialismus und Bürgerliches Recht* (Recht und Staat, 102). J.C. Mohr, Tübingen. 1933.

LARENZ. K.: *Ueber Gegenstand und Methode des Volkischen Rechtsdenkens*, Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1938.

LICHTENBERGER, H.: *The Third Reich*, Greystone Press, New York, 1937.

LOHMANN, K.: *Gedanken zur neuen Staatsauffassung.* Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1935.

LORIMER, E.O.: *What Hitler Wants,* Penguin Books, Harmondsworth, 1938.

MEUSEL, H.: *Körperliche Grundausbildung,* Weidmannsche Verlag, Berlin, 1937.

MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, ERZIEHUNG UND VOLKSBILDUNG: *Richtlinien für die Leibeserziehung,* Weidmannsche Verlag, Berlin, 1937.

MEYER. P.J.: *Grondslae van die Italiaanse Fascisme* (Hedendaagse Staatkundige Strominge), Voortrekkerpers, Johannesburg. 1938.

MUSSOLINI. B.: *Fascism,* Ardita, Rome, 1935.

MUSSOLINI. B.: *Vom Kapitalismus zum Korporativen Staat,* Petrarca, Köln, 1936.

NICOLAI, N.: *Der Staat im nationalsozialistischen Weltbild* (Recht und Wirtschaft, 1), Hirschfeld, Leipzig, 1933.

NOACK, E., und WALZ, G.A.: *Deutsche Demokratie,* Deutscher Rechtsverlag, Berlin, 1938. *Nürnberg* 1933, R. Hobbing, Berlin.

PARMELEE, M.: *Bolshevism, Fascism and the Liberal Democratic State,* Chapman and Hall, New York, 1935.

Programme der *Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland,* Utrecht, 1931.

RAUTENBACH. C.H.: *Ons Lewensopvatting (*U.P. Intreeredes, IV/23), Pretoria, 1940.

RITTERBUSCH, P.: *Demokratie und Diktatur,* Deutscher Rechtsverlag, Berlin, 1939.

ROSENBERG. A.: *Blut und Ehre*, Frz. Eher, München. 1934.

RÖSZLE, W.: *Die politischen Grundlagen* der *deutschen Erneuerung* (Das Neue Reich), D.W. Callwey, München, 1934.

RUST (Reichminister), und KRIECK, E.: *Das nationalsozialistische Deutschland und die Wissenschaft,* Hanseatischer Verlag, Hamburg, 1936.

SANTORO, CESARE: *Hitler Germany,* Internationaler Verlag, Berlin, 1938.

SCHMITT, C.: *Staat, Bewegung, Volk* (Der deutsche Staat der Gegenwart, 1), Hanseatischer Verlag, Hamburg, 1935.

SCHWARZ, H.: *Grundzüge* der *Geschichte* der *Artdeutschen Philosophie (*Deutsche Hochschule für Politik).

SCHWARZ, K.: *Die deutsche Revolution als Lösung einer allgemeinen Zeit- und Völkerkrise* (Geist der Zeit, Maart 1938, XVI/3), Stubenrauch. Berlin.

SCURLA, H.: *Das Abenländische Bewusstsein und der deutsche Geist* (Geist der Zeit, Mei 1938, XVI/5).

SCURLA, H.: *Die Grundgedanken des Nationalsozialismus und das Ausland* (Deutsche Hochschule für Politik, 37), Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1938.

SOMBART, W.: *Der deutsche Sozialismus,* Buchholz und Weisswange, Charlottenburg, 1934.

STAPEL, W.: *Sechs Kapitel über Christentum und Nationalsozialismus,* Hanseatischer Verlag, Hamburg, 1933.

STEINMETZ, R.: *Over het Duitse Nationaal-Socialisme,* Swets en Zeitlinger, Amsterdam, 1933.

STÜNZNER, F.: *Methodik der Leiberserziehung im Schulunterricht,* Quelle und Meyer, Leipzig, 1938.

THIELER. H.: *Lehre vom Wesen des deutschen Menschen,* Junker und Dünnhaupt, Berlin, 1939.

TINGSTEN, H.: *De Nationale Dictaturen,* E. J. Bijleveld, Utrecht, 1938.

USADEL, G.: *Zum Freiheitsbegriff des Nationalsozialismus* (Hochschule und Ausland, Jan. 1937, V/1), Stubenrauch. Berlin.

WALZ, G.A.: *Volkstum, Recht und Staat,* F.Hirt, Breslau, 1936.

WATERINK, J.: *Van het Lijden der Paedagogische Theorieën dezer dagen* (Koers in die Krisis, II), Pro Ecclesia, Stellenbosch, 1940.